WALTER SCOTT

GUY MANNERING

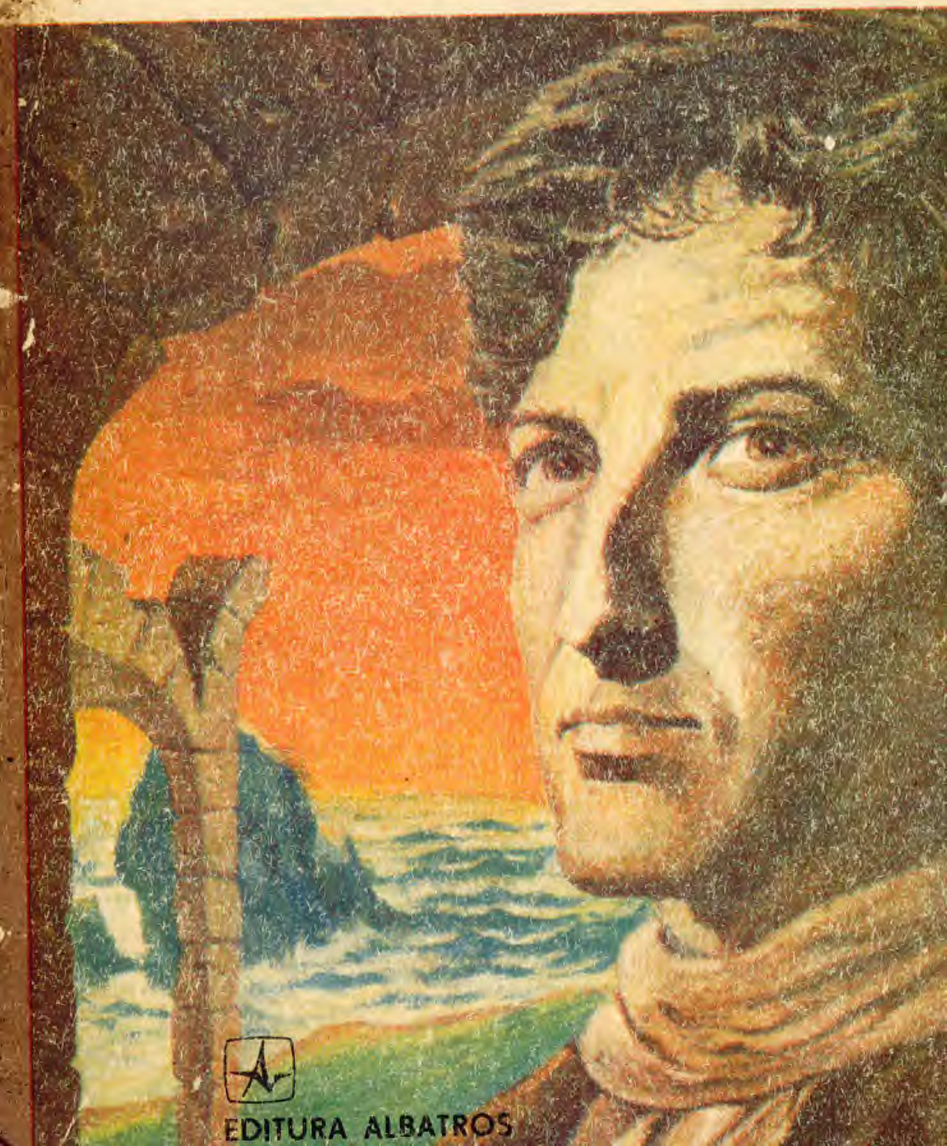

EDITURA ALBATROS

WALTER SCOTT

GUY MANNERING

Walter Scott

GUY MANNERING

S-a zis că vrăji și semne multe pot,
Și-n noapte duhuri le supun de tot ;
Dar nu pot lăuda în al lor rol
Pe cei ce dau primejdiei ocol.

Balada ultimului menestrel

Romanul, sau ceea ce poate fi numită povestirea, cu titlul *Waverley*, a cîștigat încet aprecierea publicului cititor, dar după aceea a atins o popularitate atît de mare, încît a încurajat pe autor să facă o a doua încercare[1]. El s-a interesat astfel de un nume și de un subiect, iar modul în care se compun romanele nu poate fi ilustrat mai bine decît povestind simpla istorioară, care la început a stat la baza lui *Guy Mannering*, dar care, pe măsură ce opera înainta, s-a transformat de o așa manieră, încît nu mai păstrează nici chiar cea mai îndepărtată asemănare. Această istorioară mi-a fost povestită prima dată de un slujitor credincios al tatălui meu, un bătrîn Highlander plin de virtuți și fără cusur, dacă nu ar fi avut și o înclinare spre „mountain-dew"[2], pe care îl prefera tuturor celorlalte băuturi mai puțin tari. El credea la fel de ferm în istorioara sa, precum credea în orice cuvînt al crezului creștin.

După povestirea credinciosului John Mac Kinlay, o persoană în vîrstă și gravă a fost prinsă de noapte pe drum pe cînd călătorea odată prin pustietățile din Galloway. Anevoie și-a croit drum pînă la o locuință, unde a fost găzduit pe dată, cu ospitalitatea de la țară din acele vremuri. Proprietarul casei, un gentleman înstărit, a fost adînc impresionat de înfățișarea venerabilă a oaspetelui său și s-a rugat să fie iertat pentru o anumită neorînduială ce domnea în casă și care, neputînd fi înlăturată la sosirea musafirului, desigur că nu scăpase ochiului scrutător al acestuia El se scuză arătînd că stăpîna casei era constrînsă să rămînă în iatacul ei, unde era pe punctul

[1] *Waverley* (1814) sau *Sînt șaizeci de ani de atunci* este primul roman publicat de Sir Walter Scott, după o îndelungă activitate de poet și istoric. Romanul tratează un episod al răscoalei iacobite din 1745. (n.t.)

[2] *Roua muntelui*, whisky scoțian. (n.t.)

de a dărui soţului un prunc, făcîndu-l pentru prima oară tată, deşi erau căsătoriţi de zece ani. Într-o astfel de împrejurare, zise stăpînul casei, el se temea ca nu cumva oaspetele să considere ceva drept o neglijenţă voită, cînd, de fapt, aceasta se datora doar împrejurării din clipa aceea.

— Nicidecum, sir — îl linişti străinul — nevoile mele sînt puţine şi lesne de îndeplinit şi sînt încredinţat că întîmplările de acum îmi vor da prilejul de a vă arăta recunoştinţa mea pentru ospitalitatea domniei voastre. Porunciţi numai să fiu încunoştiinţat de minutul precis al naşterii copilului şi sper că voi fi în stare să vă spun anumite amănunte capabile să înrîurească într-un chip însemnat soarta viitoare a pruncului care este pe punctul de a veni în această lume schimbătoare şi plină de necazuri. Nu voi a vă tăinui că sînt îndemînatic în citirea şi tălmăcirea mişcărilor acelor astre numite planete şi care îşi aruncă influenţele lor asupra destinului celor muritori. Este o ştiinţă pe care nu o practic, asemenea celorlalţi care se numesc astrologi, pentru bani sau răsplată, fiindcă am o avere îndestulătoare, ci folosesc cunoştinţele pe care le-am căpătat numai spre binefacerea acelora la care ţin.

Gazda se înclină în semn de preţuire şi recunoştinţă, şi străinul primi o odaie din care putea privi în voie tărîmurile astrale. Oaspetele îşi petrecu apoi o parte din noapte, calculînd poziţia corpurilor cereşti şi cumpănind probabila lor înrîurire, pînă cînd, în cele din urmă, rezultatul observaţiilor sale îl făcu să trimită pe cineva ca să-l cheme pe tată, pe care îl conjură în chipul cel mai solemn, cerîndu-i să poruncească moaşei, dacă lucrul i-ar fi stat în putinţă, să întîrzie naşterea copilului, fie numai şi cu cinci minute. Tatăl îi răspunse că aşa ceva era peste firea lucrurilor şi, într-adevăr, în clipa cînd trimisul se întoarse, părintele şi oaspetele său fură încunoştiinţaţi de naşterea unui băieţel.

A doua zi de dimineaţă, cînd toţi ai casei se adunaseră la micul dejun, astrologul îi întîmpină cu o înfăţişare aşa de gravă şi de răuprevestitoare, încît frica se şi strecură în sufletul tatălui, pînă atunci aşa de fericit că viitorul străvechii sale moşii era asigurat prin naşterea unui moştenitor, moşie care, altminteri, ar fi trecut în stăpînirea unor rude îndepărtate ale familiei. De aceea se grăbi să-l poftească pe oaspete într-o odaie unde nu se mai afla nimeni şi-i zise :

— Mi-e teamă, ținînd seamă de căutătura domniei voastre, că aveți a-mi da vești rele cu privire la mica mea odraslă ; poate Dumnezeu va vroi să-mi ia înainte de vîrsta bărbăției binecuvîntarea pe care mi-a dăruit-o, sau poate pruncul este sortit a fi nevrednic de iubirea pe care eu și soția mea sîntem gata în chip firesc să o revărsăm cu devoțiune asupra vlăstarului nostru ?

— Nici una, nici alta — îi răspunse străinul — afară numai dacă nu mă înșel pe de-a-ntregul. Băiatul va trece de anii copilăriei și va trăi, iar ca fire și înclinații se va arăta demn de tot ceea ce își pot dori părinții. Dar, deși se află destule în horoscopul lui care făgăduiesc multe binecuvîntări, există însă și o puternică influență rea, predominantă, care amenință să-l supună la încercări și ispite nefericite și păcătoase în preajma clipei cînd va atinge vîrsta de douăzeci și unu de ani, care perioadă, așa cum arată zodiile, va fi un punct de răscruce al vieții sale. În ce formă sau cu ce putere deosebită îl va asalta ispita aceasta, știința mea nu e în stare să descopere.

— Cunoștințele domniei voastre nu ar putea deci să ne împărtășească nici un leac împotriva acelui rău care îl amenință ? spuse atunci îngrijoratul tată.

— Să-mi fie cu iertare — îi replică străinul — ba pot. Influența zodiilor este puternică, dar el, cel care a făcut cerurile, este mai puternic decît toate, dacă ajutorul lui este implorat într-adevăr cu sinceritate. Ar trebui să-l făgăduiți pe acest băiat, de îndată, slujirii făcătorului său, cu aceeași bună credință cu care Samuel a fost juruit de părinții săi pentru a sluji în templu. Trebuie să-l priviți ca pe unul care va fi ținut departe de restul lumii. În copilărie și în adolescență va trebui să-l înconjurați numai cu oameni pioși și virtuoși și să-l feriți, cu toată puterea voastră, de a vedea sau auzi despre orice fel de nelegiuire, fie în vorbă, fie cu fapta. Trebuie crescut în principiile morale și religioase cele mai severe cu putință Să nu aibă de-a face cu lumea ca nu cumva să se facă părtaș la nebuniile ei sau, poate, la viciile ei. Pe scurt, feriți-l pe cît vă va sta în putință de orice păcat, în afară de ceea ce, într-o măsură așa de mare, aparține întregii stirpe decăzute a lui Adam Cînd se va apropia cea de a douăzeci și una aniversare a zilei de nastere, să știți că va fi și sorocul răscrucii vieții sale Dacă va trăi după aceasta, el va fi fericit și îndestulat pe pămînt și o corabie aleasă printre cele hărăzite raiului Iar dacă va fi altminteri... Aici astrologul se opri și suspină adînc.

— Sir — vorbi părintele, încă și mai îngrijorat decît înainte — cuvintele domniei voastre sînt așa de binevoitoare, iar sfatul vă este așa de înțelept, încît voi fi cu cea mai mare luare-aminte la poveţele date ; dar nu aţi fi așa de bun ca să mă ajutaţi și pe mai departe în această treabă de cea mai mare însemnătate ? Credeţi-mă, nu vă voi fi nerecunoscător.

— Nu cer și nu merit nici o recunoștinţă în schimbul unei faceri de bine — îi răspunse străinul — și, mai ales, pentru faptul de a încerca tot ce-mi va sta în putinţă pentru a salva de la o soartă funestă pe nevinovatul pruno care s-a născut noaptea trecută sub o așa de rar întîlnită conjuncţie a planetelor. Iată adresa mea ; puteţi să-mi scrieţi din cînd în cînd cu privire la felul în care băiatul va propăși în cîștigarea cunoștinţelor religioase. Dacă el va fi crescut după cum v-am sfătuit, cred că lucrul cel mai nimerit ar fi să-l trimiteţi la mine cînd se va apropia sorocul fatal și hotărîtor, adică mai înainte de a împlini douăzeci și unu de ani. Dacă mi-l veţi trimite, așa cum doresc eu, cred cu smerenie că cerul va ocroti pe cel care este al lui, oricît de mari vor fi fiind încercările la care îl va supune soarta.

Apoi dădu gazdei adresa lui, într-o localitate de ţară din apropierea unui oraș cu staţie de poștă din sudul Angliei, după care își luă un călduros rămas bun.

Străinul cel tainic plecase, dar cuvintele lui rămăseseră întipărite în mintea îngrijoratului părinte. El își pierdu soţia pe cînd băiatul lui era încă un copil. Mi se pare că și această nenorocire îi fusese prezisă de astrolog, și astfel încrederea lui, pe care, asemenea multor oameni din vremea aceea, o acordase de bună voie astrologiei, i-a fost întărită și confirmată. Prin urmare, avea cea mai mare grijă ca să aducă la îndeplinire planul sever și aproape ascetic de educaţie, pe care înţeleptul îl preconizase. Un tutore avînd cele mai stricte principii a fost pus să supravegheze educaţia tînărului ; era înconjurat numai de slujitori cu o fire cît se poate de cinstită și păzit și îngrijit apoi chiar de neliniștitul tată.

Anii prunciei, copilăriei și adolescenţei trecură, așa cum își dorise părintele. Un tînăr nazarinean[1] nu ar fi fost crescut cu mai multă rigoare. Tot ceea ce era rău fusese îndepărtat, ca el să nu-l vadă ; auzise numai ceea

[1] Adept al unei secte creștine din primele secole ale erei noastre, care practica cu rigurozitate aproape întreg ritualul respectivei secte. (n.t.)

ce era pur în precepte și fusese martor numai la ceea ce era vrednic de pus în practică. Dar cînd băiatul, deși în floarea tinereții, începu să tînjească, tatăl său, care stătea veșnic la pîndă, văzu în aceasta un prilej de îngrijorare. Umbre de tristețe, care treptat deveneau tot mai mohorîte, începură să copleșească buna dispoziție a tînărului. Lacrimi, pe cît se pare din senin, un somn întrerupt, rătăciri sub clar de lună și o melancolie ce nu-și găsea nici un temei în rațiune, păreau să-i amenințe în același timp și sănătatea trupească, și pacea minții. Astrologului i s-a cerut sfatul printr-o scrisoare, și el răspunse că această stare nestatornică a sufletului tînărului este numai începutul încercării sale și că sărmanul băiat va trebui să îndure noi asalturi și mai puternice din partea răului care nu-i da pace. Nu trebuia să tragă nădejde că ar exista vreun leac; singurul remediu era doar continua îndeletnicire a minții cu studierea scripturilor. „El suferă — continua scrisoarea înțeleptului — din cauza trezirii acelor harpii[1] care sînt pasiunile și care au dormit în el, la fel ca la ceilalți, pînă la această vîrstă pe care a atins-o acum. E mai bine, cu mult mai bine ca ele să-l chinuie ca niște dorințe arzătoare, dar neîmplinite, decît să fie nevoit să se căiască de a le fi satisfăcut din pricina unei slăbiciuni criminale“

Calitățile tînărului erau așa de frumoase, că ele îl ajutară să lupte, sprijinit de rațiune și de religie, împotriva acceselor de tristețe care îi copleșeau din cînd în cînd sufletul, și abia la începutul celui de al douăzeci și unulea an al vieții sale, ele se înfățișau într-un anume fel care îl făcu pe părinte să tremure gîndindu-se la eventualele consecințe. Se părea că cea mai întunecată și hidoasă din maladiile psihicului lua treptat forma deznădejdii religioase. Totuși tînărul era blind, curtenitor, iubitor și supus voinței tatălui său și se împotrivea din răsputeri forței întunecate care-i năpădea sufletul, după cît se pare ca un fel de emanație a principiului răului, și care-i cerea, asemenea nelegiuitei neveste a lui Iov, să-l blesteme pe Dumnezeu și să moară.

Sosi și vremea cînd a trebuit să plece în ceea ce părea să fie o călătorie lungă și întrucîtva periculoasă, spre conacul amicului de demult, acela care îi întocmise horoscopul. Drumul trecea prin multe locuri vrednice de

[1] Divinități de origine orientală, adoptate de mitologia helenolatină, cu trup de pasăre și cap de femeie, care chinuiau oamenii și răpeau sufletele. (n.t.)

cercetat și tînărul se bucură de plăcerile drumeției, cu mult mai mult decît el însuși ar fi crezut cu putință. Așa că nu ajunse la capătul sorocit al drumului decît în amiaza zilei dinaintea sărbătoririi nașterii sale. I se părea că ceva îl trage înapoi, momindu-l cu neobișnuita ispită a unor senzații plăcute, ca să-l facă să uite, într-o anumită măsură, scopul călătoriei. În cele din urmă însă, se opri în fața unui conac străvechi, singuratic dar cu o fațadă impunătoare, spre care fusese îndreptat ca fiind reședința amicului tatălui său. Servitorii care veniseră să-i ia calul îi spuseră că era așteptat de două zile. Îl conduseră apoi într-o cameră de studiu, unde străinul, acum un bătrîn venerabil, îl întîmpină cu o umbră de nemulțumire, ca și de gravitate, întipărită pe frunte :

— Tinere — i se adresă el — de ce ai zăbovit atîta într-o călătorie de o asemenea importanță ?

— Am crezut — replică oaspetele, roșindu-se și privind în pămînt — că nu fac nimic rău dacă merg pe îndelete ca să-mi astîmpăr setea de a cunoaște, cu condiția să ajung la locuința domniei voastre pînă în ziua aceasta, fiindcă așa a fost porunca tatălui meu.

— Trebuie să fii mustrat — i-o întoarse înțeleptul — pentru zăbava ta, dacă ne gîndim că duhul cel rău, setos de sînge, se ținea pe urma pașilor tăi. Dar, în cele din urmă, ai venit și să sperăm că totul se va sfîrși cît se poate de bine, deși lupta în care ești încleștat va fi cu atît mai de temut, cu cît va fi amînată mai mult. Dar mai întîi să mănînci ceva, după cum ne poruncește natura, însă numai să-ți astîmperi foamea, și nu lăcomia.

Bătrînul îl pofti într-un salon de vară, unde cîteva merinde frugale erau așezate pe masă. Pe cînd luau loc, veni să se așeze alături de ei și o fată de vreo optsprezece ani, dar atît de încîntătoare, încît vederea ei fură gîndurile tînărului oaspete, și acesta nu mai fu în stare să cugete la taina și ciudățenia soartei sale, iar atenția lui se îndreptă la tot ceea ce făcea sau spunea ea. Vorbea puțin și numai despre subiectele cele mai serioase. Apoi, la dorința tatălui ei, cîntă la clavecin, acompaniindu-și însă instrumentul doar cu imnuri religioase În cele din urmă, la un semn al înțeleptului, părăsi încăperea și, în vreme ce ieșea, se întoarse spre tînărul străin, aruncîndu-i o privire în care se citea un interes și o negrăită neliniște Apoi bătrînul îl conduse pe tînăr în camera lui de lucru și discută cu el despre cele mai însemnate dogme ale religiei, ca să se încredințeze dacă ea putea să-i dea temeiuri raționale pentru credința pe

care o avea. În timpul acestei cercetări, tînărul simțea, fără voia lui, cum mintea i se rătăcește uneori și cum gîndurile îi fug în căutarea fermecătoarei apariții care prînzise cu ei. În aceste momente, astrologul îl privea cu gravitate și scutura nemulțumit din cap ori de cîte ori atenția lui slăbea ; totuși, una peste alta, se socoti mulțumit de răspunsurile tînărului.

La apusul soarelui, tînărul a fost sfătuit să se îmbăieze și, după ce a făcut așa, a fost povățuit să îmbrace un veșmînt, întrucîtva asemănător celui purtat de arminieni[1], și să-și lase părul lung, pieptănat, pe umeri, iar gîtul, mîinile și picioarele goale. În această ținută, a fost condus într-o încăpere îndepărtată, cu desăvîrșire lipsită de mobilă, în afară de o lampă, un scaun și o masă pe care se afla biblia. Apoi astrologul îi zise :

— Acum trebuie să te las singur ca să treci de această cumpănă, cea mai mare din viața ta. Dacă vei putea, amintindu-ți marile adevăruri despre care noi am discutat, să respingi atacurile ce se vor năpusti asupra curajului și principiilor tale, nu vei avea să te temi de nimic. Dar încercarea va fi grea și cutremurătoare. Aici, trăsăturile lui căpătară o solemnitate patetică, lacrimi îi izvorîră din ochi, iar vocea îi tremura de emoție cînd îi spuse : Copilul meu scump, la a cărui venire pe lume eu am prezis această încercare fatală, fie ca cerul să-ți dăruiască harul său pentru a trece prin ea cu tărie !

Tînărul a fost lăsat singur și, de cum s-a găsit în această stare, asemenea unui stol de demoni, amintirea tuturor păcatelor sale, săvîrșite sau dorite, amintire devenită și mai înfricoșătoare datorită strictețiii principiilor în care fusese crescut, îi năvăli în minte asemenea Furiilor înarmate cu bice de foc, căutînd să-l facă să se lase pradă disperării. În timp ce el se împotrivea acestor amintiri dătătoare de spaime, cu simțăminte confuze dar cu o minte fermă, își dădu seama că argumentelor sale li se răspundea prin sofismele unei alte ființe și că disputa nu se mai limita numai la gîndurile sale. Autorul răului era prezent în odaie sub forma lui trupească și, îmbrăcat în veșmîntul negru al melancoliei, căuta să-i transmită disperarea, îndemnîndu-l să-și facă singur seama, ca fiind modul cel mai lesnicios de a pune capăt unei vieți păcătoase. Printre păcatele ce și le imputa, și care i se înfățișau înaintea ochilor în culorile cele mai moho-

[1] Adepții doctrinei lui *James Arminius of Harmensen* († 1609), teolog olandez protestant. (n.t.)

rite, se aflau și plăcerea pe care o înceroase zăbovind în călătoria sa mai mult decît era necesar, precum și atenția acordată frumuseții încîntătoarei fecioare, cînd, de fapt, gîndurile lui s-ar fi cuvenit să fie îndreptate numai spre convorbirea cu miez religios a tatălui ; astfel i se insufla pe furiș gîndul că, deoarece păcătuise împotriva luminii, era, prin urmare, vrednic să fie lăsat pradă Prințului Întunericului.

În vreme ce ora de cumpănă sortită lui se scurgea, spaimele acelei prezențe, vrednică de a fi urîtă, creșteau și mai mult, pricinuind o tot mai mare zăpăceală în cugetul neiertător al victimei, în timp ce înlănțuirea acelor sofisme blestemate devenea, pare-se, și mai inextricabilă, cel puțin pentru prada ei, înconjurată de ochiurile dese ale năvodului raționamentelor sale. Nu mai avea putere să explice de ce era încredințat că ar fi cu putință să obțină iertarea, lucru pe care continua să-l susțină, și nici nu era în stare să rostească izbăvitorul nume în care credea. Dar credința nu-l părăsise, deși o bucată de vreme fusese neputincios să și-o exprime. „N-ai decît să spui ce vei vrea — acesta i-a fost răspunsul dat ispititorului — eu știu însă că există destul de multe lucruri între aceste două scoarțe ale bibliei care pot să-mi dea iertare pentru păcatele mele și mîntuire pentru sufletul meu". În timp ce vorbea, se auzi bătaia orologiului care vestea scurgerea orei fatale. Pe dată, și vorbirea, și forța intelectuală îi reveniră pe deplin tînărului ; el izbucni într-o rugăciune fierbinte, exprimîndu-și în cuvintele cele mai arzătoare credința în adevăr. Demonul se retrase urlînd dezamăgit, iar bătrînul, intrînd în odaie, cu lacrimi în ochi, își felicită oaspetele pentru izbînda lui în această încercare sorocită de soartă

Mai tîrziu, tînărul s-a căsătorit cu frumoasa fecioară, care făcuse, de prima dată, o impresie așa de puternică asupra lui, și istorisirea se încheie lăsîndu-i pe cei doi să se bucure în tihnă de fericirea căminului. Așa se sfîrșește legenda lui John Mac Kinlay.

Autorul romanului *Waverley* și-a dat seama imediat de posibilitatea de a plăsmui o poveste interesantă, și nu lipsită de învățăminte, în jurul pățaniilor prin care trece în viață o făptură damnată, ale cărei eforturi pentru o conduită dreaptă și virtuoasă păreau sortite mereu eșecului, datorită intervenției, pare-se, a unei ființe răuvoitoare, dar care făptură va reuși, în cele din urmă, să iasă biruitoare din groaznica luptă Pe scurt, ceea ce avea în
 fața ochilor era o intrigă asemănătoare acelei povestiri,

pline de imaginație, scrisă de domnul baron De la Motte Fouqué[1] despre Sintram și însoțitorii săi, povestire care, chiar dacă va fi existat pe atunci, autorul însă nu o citise.

Schema astfel proiectată poate fi regăsită în primele trei sau patru capitole ale operei, dar o nouă serie de considerații l-au împins pe autor să-și abandoneze intenția. I s-a părut anume, după o matură deliberare, că astrologia, deși admisă și cultivată de Bacon însuși, nu mai are azi o influență atît de însemnată asupra oamenilor, în general, ca să constituie izvorul principal al unei povestiri. Pe lîngă aceasta, mai reieșea că, pentru a trata cum se cuvine un astfel de subiect, ar fi fost nevoie nu numai de un talent mai mare decît acela pe care autorul era conștient că-l are, ci și de introducerea unor doctrine și discuții de o natură prea serioasă pentru scopul lui și pentru natura narațiunii. Schimbîndu-și astfel planul inițial, lucru care a fost făcut în decursul tipăririi, primele pagini au păstrat astfel urme din atmosfera inițială a povestirii, deși ele pot să apară unora ca ceva stinjenitor, nefiresc și de prisos. Cauza unor astfel de urme este acum pe deplin lămurită și trebuie scuzată.

Este totuși vrednic de observat că, în vreme ce disciplinele astrologice cădeau în disprețul general, fiind înlocuite de superstiții cu un caracter și mai josnic, și mult mai puțin frumos, ele și-au păstrat chiar în timpurile moderne anumiți adepți.

Unul dintre cei mai remarcabili oameni care mai credea în această știință uitată și disprețuită era un eminent profesor de prestidigitație. Cineva ar fi putut crede că o persoană cu o astfel de profesiune, cunoscînd o mie de trucuri prin care ochiul omenesc poate fi înșelat, ar fi mai puțin înclinată ca alții la fanteziile superstiției. Dar tocmai folosirea obișnuită a acelor calcule, greu de înțeles, prin care se realizează multe scamatorii cu cărți etc. (și care, într-o privință, sînt surprinzătoare chiar pentru prestidigitatorul însuși), poate tocmai ele l-au determinat pe acest gentleman să studieze combinațiile stelelor și planetelor, cu speranța de a obține comunicări profetice. El și-a alcătuit astfel un horoscop propriu după data nașterii, calculat conform regulilor pe care le-a putut

[1] *Friedrich De la Motte Fouqué* (1777—1843) — romancier, nuvelist, dramaturg și poet romantic german. A scris, printre altele, trilogia dramatică *Eroul nordului*, romanul *Inelul fermecat* și povestirea *Undine*. *Richard Wagner* s-a inspirat mult din operele lui. (n.t.)

aduna de la cei mai buni autori de tratate astrologice. Rezultatul trecutului a fost găsit corespunzător cu ceea ce i se întîmplase pînă atunci, dar în citirea viitorului, așa de importantă, se ridica o dificultate neobișnuită. Existau doi ani în decursul cărora el nu putea obține nici o informație exactă dacă subiectul horoscopului va trăi sau va fi mort. Neliniștit, datorită acestei circumstanțe așa de remarcabile, el dădu horoscopul unui alt confrate astrolog, care ajunse și el în fața aceleiași enigme La punctul de început al perioadei menționate, astrologul descoperi că persoana sau subiectul va fi în mod cert în viață, iar la sfîrșitul aceleiași perioade că va fi, iarăși, fără discuție, mort ; un spațiu de doi ani se întindea însă între aceste două date, în decursul căruia nici el nu a putut afla cu certitudine nimic, nici despre moartea, nici despre supraviețuirea subiectului.

Astrologul prestidigitator și-a notat această circumstanță remarcabilă în memoriile sale și și-a continuat reprezentațiile în diverse părți ale regatului pînă cînd perioada în care existența lui îi fusese garantată de horoscop ca reală se apropie de sfîrșit. La sfîrșitul ei, pe cînd expunea în fața unei asistențe numeroase obișnuitele lui numere de prestidigitație, mîinile, a căror îndemînare înșelaseră așa de adesea pe cel mai atent observator, își pierdură brusc puterea, cărțile îi căzură jos și el însuși se prăbuși la pămînt, un paralitic fără vlagă. În această stare, artistul a zăcut doi ani, după care moartea i-a pus capăt vieții. Se spune că jurnalul memoriilor acestui astrolog va fi făcut în curînd cunoscut publicului.

Acest fapt, dacă este adevărat, este unul dintre acele coincidențe singulare care apar uneori, diferind atît de mult de calculele obișnuite ; dar dacă nu ar exista astfel de întîmplări, cu totul ieșite din comun, viața nu ar mai prezenta, celor ce scrutează viitorul, acea enigmă de nepătruns pe care plăcerea creatorului a oferit-o speciei omenești. Fiindcă, altminteri, dacă totul s-ar întîmpla conform cursului obișnuit al evenimentelor, atunci viitorul ar putea fi dedus prin niște reguli matematice asemenea șansei în jocurile de noroc. Dar întîmplările extraordinare și schimbările uimitoare ale soartei sfidează calculele omenirii și aruncă o impenetrabilă opacitate asupra apariției unor evenimente viitoare neașteptate

La faptul relatat mai sus mai poate fi adăugat și un altul, mult mai recent. Autorul a fost onorat, mai deunăzi, cu primirea unei scrisori din partea unui gentleman iscusit în aceste taine și care s-a oferit cu amabilitate

să calculeze horoscopul autorului lui *Guy Mannering*, care, se putea presupune, era şi el un admirator al artei pe care celălalt o profesa Dar a fost imposibil să i se furnizeze detaliile necesare horoscopului, chiar dacă autorul ar fi dorit-o, fiindcă toţi aceia care i-ar fi putut comunica datele exacte — ziua, ora şi minutul — plecaseră de mult din sfera muritorilor.

După ce a dat astfel cîteva amănunte cu privire la prima concepţie a romanului sau schema în mare a povestirii, de la care, aşa cum am văzut, s-a abătut în curînd, autorul, urmînd desfăşurarea planului lucrării din prezenta ediţie, doreşte să menţioneze şi prototipurile personajelor principale din *Guy Mannering*.

Cîteva prilejuri, avute pe meleagurile pe care a trăit, i-au oferit autorului, în tinereţea sa, posibilitatea de a vedea cîte ceva şi de a auzi multe despre acei oameni oropsiţi numiţi ţigani. Aceştia constituie, în cele mai multe cazuri, un amestec alcătuit, în parte, din vechi locuitori ai Egiptului care au sosit în Europa pe la începutul secolului al XV-lea, şi, în parte, din vagabonzi de origină europeană

Ţiganca adevărată care a inspirat figura bătrînei Meg Merrilies a fost bine cunoscută pe la jumătatea secolului trecut şi o chema Jean Gordon, locuind în satul Kirk Yetholm, din ţinutul munţilor Cheviot, situat lîngă frontiera cu Anglia (The English Border). Autorul a publicat o relatare asupra acestei remarcabile persoane în unul din primele numere din *Blackwood's Magazine*[1], după cum urmează :

«Tatăl meu îşi aminteşte de bătrîna Jean Gordon din Yetholm, care avea o mare autoritate asupra şatrei Ea semăna foarte bine cu Meg Merrilies şi poseda virtutea naturală a fidelităţii într-un chip la fel de desăvîrşit. Primind adeseori găzduire la ferma din Lochside lîngă Yetholm, ea se ferise cu mare grijă de a fura ceva de pe proprietatea fermierului Dar fiii ei (nouă la număr) nu au fost, se pare, la fel de delicaţi şi au furat o scroafă cu purcei de la binevoitoarea gazdă. Jean a fost aşa de supărată de purtarea lor nerecunoscătoare, încît nu a mai dat pe la Lochside mulţi ani de zile.

---

[1] *Blackwood's Edinburgh Magazine* — revistă literară ilustrată lunară ; a apărut în 1817 sub conducerea lui William Blackwood (1776—1834), avînd în comitetul de redacţie pe John Wilson, pe J. G. Lockhart (cel mai bun biograf al lui Walter Scott), James Hogg şi, mai tîrziu, pe William Maginn. (n.t.)

S-a mai întîmplat, după o bucată de vreme, că fermierul din Lochside, care rămase temporar fără bani, să trebuiască din această pricină să plece la Newcastle pentru a lua o sumă oarecare spre a-şi plăti arenda. El dusese la bun sfîrşit ceea ce îşi propusese, dar, la înapoierea spre casă prin munţii Cheviot, l-a prins noaptea şi el a rătăcit drumul. O lumină licărind la fereastra unui hambar mare, ce supravieţuise casei de care aparţinuse odată, îl călăuzi spre un adăpost, şi cînd bătu la uşă, îi deschise Jean Gordon. Înfăţişarea ei foarte greu de uitat, fiindcă era înaltă de circa şase picioare[1], precum şi trăsăturile şi rochia-i la fel de neobişnuite făceau cu neputinţă ca el să nu o recunoască numaidecît, deşi nu o mai văzuse de ani de zile. Ori a întîlni un astfel de personaj într-un loc atît de singuratic şi, probabil, nu la mare distanţă de şatra ei constituia o surpriză neplăcută pentru sărmanul om, fiindcă el avea asupra sa banii arenzii (a căror pierdere ar fi însemnat ruina lui).

Jean se ridică, scoţînd un strigăt vesel de recunoaştere :

— Ei, Sir ! Ce-mi văd ochii ? ! Pe fermierul din Lochside, cel cu inima bună ! Daţi-vă jos de pe cal, daţi-vă jos de pe cal, fiindcă nu trebuie să mergeţi mai departe cînd casa unei prietene este aşa de aproape !

Fermierul a fost, aşadar, silit să descalece şi să primească invitaţia ţigăncii de a cina şi apoi de a merge la culcare. Se aflau o mulţime de merinde în hambar, oricum vor fi fost aduse ele acolo, şi, pe lîngă aceasta, se făceau pregătiri pentru un ospăţ în lege şi care, după cum băgase de seamă fermierul, cu o îngrijorare crescîndă, era menit pentru vreo zece sau doisprezece oaspeţi avînd probabil aceeaşi înfăţişare cu gazda. Jean însă nu-l lăsă prea mult să se frămînte asupra acestei dileme. Ea aduse vorba despre întîmplarea cu scroafa furată şi sublinie cît necaz şi supărare îi pricinuise isprava feciorilor. Asemenea altor filozofi, ea spuse că lumea devine din zi în zi mai rea şi, asemenea altor părinţi, adăugă hotărît că plozii de azi nu mai ascultă şi calcă vechile rînduieli ţigăneşti, care le cereau să se ferească, în prădăciunile lor, de a fura ceva de pe moşia binefăcătorilor lor. După ce sfîrşi, îl întrebă pe fermier cîţi bani avea asupra lui şi îi ceru stăruitor sau, mai degrabă, îi porunci să-i încredinţeze ei banii, fiindcă fiii ei, plozii cum îi numea, se vor întoarce curînd acasă. Sărmanul fermier nu avu

[1] Peste 1,82 m. (n.t.)

încotro și, împins de nevoie, îi spuse adevărul dînd banii în păstrarea energicei Jean. Ea îi puse cîțiva șilingi la loc în buzunar, lămurindu-l că, altminteri, ar putea trezi bănuieli dacă va fi găsit că a plecat la drum fără nici un ban.

Odată încheiat acest aranjament, fermierul se culcă pe un fel de culcuș improvizat (*shake-down* cum îl numesc scoțienii), făcut din niște velințe aruncate peste niște paie, dar, după cum e lesne de bănuit, drumețul nostru nu putu închide ochii. Cam pe la miezul nopții, ceata se întoarse cu diferite lucruri furate, și odraslele tăifăsuiră despre isprăvile lor într-un limbaj care-l făcu pe fermier să tremure. Nu treou mult și ei descoperiră că au și un oaspete, drept care o întrebară pe Jean pe cine le adusese acolo.

— Chiar pe fermierul din Lochside, cel cu inima bună — le răspunse Jean. Sărmanul om a fost la Newcastle să caute niscaiva arginți ca să-și plătească arenda, ca un om cinstit, dar naiba să-i ia pe toți căci n-a putut să găsească nici un sfanț, așa că se întoarce acasă cu punga goală și cu inima zdrobită

— Așa o fi, Jean — i-o întoarse unul dintre tîlhari — dar noi tot trebuie să-i cotrobăim nițeluș prin buzunare, ca să vedem dacă povestea e adevărată sau nu.

Jean ridică glasul, spunîndu-le că asta înseamnă a călca legea ospitalității, dar nu izbuti să-i clintească din hotărîrea luată. Fermierul auzi curînd șoaptele lor înăbușite și pași furișați pe lîngă culcușul său și înțelese că ei îi scotoceau buzunarele. Cînd găsiră banii pe care prevăzătoarea Jean Gordon îi lăsase acolo, ei se sfătuiră dacă să-i ia sau nu, dar sărăcia prăzii și strășnicia cu care îi ocăra Jean îi făcură să renunțe. Apoi chefuiră și se culcară. De cum se crăpă de ziuă, Jean își trezi oaspetele, îi aduse calul, pe care îl adăpostise în spatele unui zăplaz, și-l însoți timp de cîteva mile pînă ajunseră la drumul mare ce ducea la Lochside. Aici îi restitui întreaga sumă de bani și, cu toate insistențele lui, nu primi nici măcar o guinee[1] ca răsplată

I-am auzit pe bătrînii din Jedburgh povestind că toți fiii Jeanei au fost osîndiți la moarte în aceeași zi. Se zice că juriul era alcătuit din două părți egale, dar că un amic al judecătorului, care dormise tot timpul de-a lungul dezbaterilor, se trezise brusc și-și dăduse votul pentru condamnarea la moarte, strigînd apăsat cuvintele: *Spîn-*

[1] Veche monedă de aur englezească valorînd 21 de șilingi. (n.t.)

zurați-i pe toți. Unanimitatea nu este cerută unui juriu scoțian, așa că verdictul de osîndă a fost dat. Jean era de față și a fost auzită spunînd doar atît : „Domnul să-l ajute pe cel nevinovat într-o zi de urgie ca aceasta !" Propria ei moarte a fost însoțită de acte brutale de maltratare, pe care sărmana Jean, în multe privințe, nu le-ar fi meritat nicidecum. Ea avusese, printre alte slăbiciuni, sau merite, după cum dorește cititorul să considere, și pe acela de a fi fost o iacobită[1] credincioasă. Întîmplarea făcuse ca ea să se afle în orășelul Carlisle într-o zi de tîrg sau iarmaroc, curînd după anul 1746, unde ea își dădu pe față preferințele politice spre marea indignare a vulgului din localitate. Fiind la fel de zeloși în lealitatea lor, atunci cînd nu îi amenința nici o primejdie, pe cît fuseseră de lași cînd se predaseră Highlanderilor, care luptau pentru prințul Charles-Edward Stuart în 1745[2], gloata aceasta o pedepsi pe sărmana Jean Gordon nici mai mult nici mai puțin decît cu înecarea în Eden. Punerea în practică a osîndei a durat oarecare timp fiindcă Jean era o femeie vînjoasă. În timp ce se lupta cu ucigașii ei, ea reuși adeseori să-și ridice capul deasupra apei și, cît timp a putut, din cînd în cînd, a continuat să strige cu glas tare : „Trăiască Charlie ! Trăiască Charlie !"

Pe cînd eram copil și străbăteam locurile pe care umblase ea, am auzit adeseori aceste povestiri și am plîns, cuprins de milă pentru sărmana Jean Gordon. Înainte de a-i părăsi pe țiganii de la graniță, voi mai menționa că bunicul meu, în timp ce trecea călare peste mlaștina Charterhouse, pe atunci o pășune comunală foarte întinsă, s-a aflat deodată în mijlocul unei șatre mari de țigani, care chefuiau într-o văiugă a smîrcului, înconjurată de tufișuri. Aceștia apucară pe dată frîul calului, cu strigăte de bun venit, mărturisindu-i (fiindcă pe bunicul îl cunoșteau prea bine cei mai mulți dintre ei) că se ospătaseră adeseori pe cheltuiala lui și spunîndu-i că acuma trebuie să rămînă și el să ia parte la voioșia lor. Bunicul s-a cam neliniștit fiindcă, la fel ca fermierul din Lochside, avea asupra lui o sumă de bani mai mare decît și-ar fi putut îngădui să riște aflîndu-se într-o astfel de tovărășie. Totuși fiind din fire un om plin de duh și îndrăznet, s-a așezat jos la ospăț, care era alcătuit din toate soiurile de

[1] Partizanii Stuarților în îndelungatul conflict dintre dinastia Stuart și cea de Hanovra erau numiți jacobiți de la numele latin Jacobus Stuardus al detronatului rege Iacob al II-lea (1688). (n.t.)

[2] Ultima mare răscoală jacobită avusese loc în acest an. (n.t.)

vînat, păsări, porci și așa mai departe, adică din tot ce poate fi adunat printr-un sistem de jaf întins și fără alegere. Ospățul a fost foarte vesel, dar ruda mea a ascultat sfatul pe care i l-a aruncat în treacăt unul dintre țiganii mai bătrîni, și anume să se retragă tocmai cînd :

Veselia și gluma se întindeau și se aprindeau ...

și, prin urmare, urcîndu-se pe calul său, a șters-o de la cei care-l ospătaseră, dar fără a constata nici cea mai mică încălcare a legii ospitalității. Cred că Jean Gordon era prezentă la acest ospăț.» *(Blackwood's Magazine* vol. I, p 54)

Cu tot sfîrșitul tragic al feciorilor Jeanei, pentru care *Jalnică soartă hărăzită le-a fost prin al gîdelui streang*, o nepoată, pe care îmi amintesc să o fi văzut, i-a supraviețuit. La fel cum Dr. Johnson[1] avea o amintire vagă despre regina Anne, ca despre o impunătoare femeie în negru și gătită cu diamante, tot la fel și memoria mea păstrează imaginea fantomatică a unei femei cu o înălțime mai mare decît cea femeiască obișnuită, îmbrăcată într-o lungă pelerină roșie, și cu care am făcut cunoștință cînd mi-a dat un măr. În pofida acestui dar, am continuat să mă uit la ea, plin de un respect amestecat cu teamă, la fel de mare ca și respectul cu care, poate, o privise pe regină viitorul doctor, tory și adept al bisericii anglicane. Presupun că această femeie era Madge Gordon, despre care se face o relatare înduioșătoare în același articol în care a fost menționată și bunica ei, Jean, dar care nu a fost scris de autorul acestor rînduri, ci de altcineva :

„Răposata Madge Gordon a fost socotită, în acea vreme, regina șatrelor din Yetholm. Credem că ea era o nepoată a vestitei Jean Gordon și se zice că semăna la înfățișare mult de tot cu ea".

Următoarea descriere este extrasă din scrisoarea unui amic, care timp de mai mulți ani a avut numeroase ocazii prielnice de a observa particularitățile caracteristice ale țiganilor din Yetholm. „Madge Gordon se trăgea,

---

[1] *Doctorul Samuel Johnson* (1709—1784) avea deci numai cinci ani la moartea reginei Anne (1714), care domnea din 1702 Anne Stuart era cea de a doua fiică a lui Iacob al II-lea și a Annei Hyde și se născuse în 1664 Samuel Johnson fusese adus la Londra la vîrsta de trei ani, fiind bolnav de scrofuloză. Mai tîrziu, el va deveni un renumit scriitor și lexicograf (și-a publicat marele său dicționar în 1755), fiind considerat cel mai mare critic și mintea cea mai erudită din secolul al XVIII-lea. (n.t.)

după mamă, din țiganii Faa[1] și era măritată cu un bărbat din șatra Young. Era o persoană remarcabilă, care părea născută să comande, de statură înaltă (avînd aproximativ șase picioare). Avea nasul mare și acvilin, ochii pătrunzători, chiar la o vîrstă înaintată, părul des și atîrnîndu-i pe umeri de sub o bonetă de pai ; purta o mantie scurtă, de o croială deosebită, și un toiag lung, aproape cît ea de mare. Mi-o amintesc bine : în fiecare săptămînă trecea pe la tatăl meu pentru awmous[2]-ul ei. Pe cînd eram copil, mă uitam la Madge, cu un simțămînt neobișnuit de admirație și spaimă. Cînd vorbea cu aprindere (fiindcă avea obiceiul să se plîngă cu voce tare), obișnuia să bată cu toiagul în podea și își lua o înfățișare la care era peste putință să privești cu indiferență. Îi plăcea să spună că ar putea aduce din colțurile cele mai îndepărtate ale insulei prieteni credincioși care să-i țină partea în vreo sfadă, în timp ce ea nu ar mișca un deget în cortul ei. Se mai fălea adeseori că pe vremuri fusese o persoană de vază, deoarece la nunta ei fuseseră aduși cincizeci de măgari înșăuați, iar alții, nenumărați, fără șa. Dacă Jean Gordon a fost prototipul pentru *personajul* Meg Merrilies, îmi închipui că Madge trebuie să fi fost, pentru necunoscutul autor, aceea după care i-a descris *persoana*". (*Blackwood's Magazine*, vol. I, pag. 56).

Cîtă dreptate a avut ingeniosul colaborator al lui *Blackwood's*, sau cît de tare s-a înșelat în presupunerea lui, cititorul știe acum.

Trecînd acum la un alt personaj, care arată cu totul altfel, și anume la Dominie Sampson, cititorul își poate lesne închipui că un tînăr studios, umil și modest, care își cîștigă existența predînd autorii clasici, dar care nu a reușit în vîltoarea vieții, nu este un personaj neobișnuit într-o țară, unde o anumită porție de învățătură poate fi lesne obținută de cei ce sînt gata să sufere de foame și de sete numai ca să învețe greaca și latina. Dar a existat, într-adevăr, un mult mai apropiat prototip al vrednicului Dominie, de la care autorul s-a inspirat în ce privește rolul pe care el îl joacă în această povestire, dar care, pentru anumite motive particulare, a trebuit să fie zugrăvit numai într-un chip general.

---

[1] Din al căror clan a fost ales „Regele țiganilor" sub domnia lui James al V-lea (n.t.)

[2] *AWMOUS* era un fel de pomană dată regulat în Scoția cerșetorilor. (n.t.)

Un astfel de profesor, cum a fost imaginat domnul Sampson, a fost, în realitate, tutore în familia unui gentleman avînd o proprietate întinsă. Tinerii domnișori, elevii săi, s-au făcut mari și au ieșit în lume, dar profesorul a continuat să locuiască împreună cu familia lor, un fapt de loc neobișnuit în Scoția, unde în zilele de odinioară, hrana și un adăpost erau acordate lesne unor prieteni mai săraci sau vasalilor. Strămunii stăpînului casei fuseseră nesăbuiți, însuși stăpînul, leneș și lipsit de noroc. Moartea îi răpi și fiii, al căror succes în viață ar fi ținut în cumpănă și ghinionul, și nepriceperea lui. Datoriile creșteau într-una, banii se tot împuținau, pînă cînd a fost ruinat. I s-a vîndut moșia și bătrînul avea de gînd să se mute din cauza strămunilor săi, ca să meargă nici el nu știa unde, cînd brusc se prăbuși în pragul locuinței, lovit de un atac de paralizie, întocmai ca o mobilă veche care, lăsată singură în colțul ei obișnuit, mai poate dura încă multă vreme, dar se face bucăți îndată de încerci s-o miști din loc.

Tutorele se trezi ca dintr-un vis. Își văzu stăpînul mort și își dădu seama că unica lui fiică, singura care mai rămăsese în viață, o femeie vîrstnică, și care nu mai era acum nici frumoasă, nici plăcută (dacă va fi fost așa vreodată), devenise, în urma acestei nenorociri, o orfană neajutorată și săracă lipită. El i se adresă aproape cu aceleași cuvinte pe care Dominie Sampson le folosește față de domnișoara Bertram și își exprimă hotărîrea lui de a nu o părăsi. Conform acestei decizii, trezindu-și talentele care dormitau în el de lungă vreme, deschise o mică școală și o întreținu pe fiica fostului său patron pînă la sfîrșitul vieții ei, tratînd-o cu același respect umil și cu aceeași grijă devotată pe care i le arătase în zilele de prosperitate.

Acesta este firul povestirii adevărate a lui Dominie Sampson, în care nu se află nici un incident romantic și nici o pasiune sentimentală, dar care, prin linearitatea și simplitatea caracterului pe care îl înfățișează, poate emoționa inimile și umple de lacrimi ochii, la fel de bine ca și tratarea cu duioșie a nenorocirilor unui caracter mult mai demn și mai nobil.

Aceste informații preliminare cu privire la intriga lui *Guy Mannering* și la cîteva dintre personajele introduse pot scuti pe autor și cititor, în situația de față, pe unul de a scrie, pe celălalt de a citi un șir lung de note separate. Mai trebuie să adaug că motto-ul acestei poves-

tiri a fost luat din „Balada ultimului menestrel[1]“ pentru a infirma concluziile acelora care începuseră să creadă că, dat fiind că autorul lui *Waverley* nu citează niciodată operele lui Sir Walter Scott, el trebuie să aibă vreun motiv temeinic dacă procedează astfel şi că această circumstanţă arată că nu se poate susţine că ei sînt una şi aceeaşi persoană.

SIR WALTER SCOTT

ABBOTSFORD
August 1, 1829

[1] *The Lay of the Last Menstrel* (1805), poem de Sir Walter Scott (n.t.).

CAPITOLUL I

El nu putea să nege faptul că melancolia îl copleşise şi că dorea să se vadă din nou teafăr acasă, atunci cînd, aruncîndu-şi privirea în jur peste întinderile pustii, nu vedea nimic altceva decît cîmpii sterpe şi copaci desfrunziţi, dealuri învăluite în ceţuri şi întinderi potopite de apă.

Călătoriile lui Will. *Marvel, Idler*[1], no. 49

Era pe la începutul lunii noiembrie a anului 17..., cînd un tînăr gentleman englez, care tocmai terminase Universitatea Oxford, folosise prilejul oferit de generozitatea arătată de părinţii săi pentru a vizita ţinuturile din nordul Angliei. Curiozitatea îl împinsese apoi să-şi prelungească această călătorie şi peste hotarele ţării surori în apropierea căreia se afla. În ziua cînd începe povestirea noastră, el tocmai vizitase ruinele unor mînăstiri din comitatul Dumfries şi îşi petrecuse o bună parte din acea zi, desenîndu-le într-o serie de schiţe văzute din unghiuri diferite, aşa că, atunci cînd încălecă pentru a-şi continua călătoria, înserarea scurtă şi posomorîtă se şi lăsase.

Drumul lui trecea printr-un ţinut întins, acoperit de mlaştini cu turbă neagră pînă hăt departe, cît vedeai cu ochii, mile şi mile, la dreapta, la stînga, înainte. Movile micuţe, asemenea unor insuliţe, se ridicau de pe suprafaţa lui, purtînd, ici şi colo, tarlale semănate cu ovăz, care, chiar în acest sfîrşit de toamnă, erau încă verzi, şi, uneori, şi cîte o colibă sau o casă de ţară umbrită de cîteva sălcii şi înconjurată de tufişuri stufoase de soc. Aceste sălaşuri, ca nişte ostroave, erau legate între ele prin drumeaguri şerpuitoare traversînd împărăţia mlaştinilor, pe care nu le-ar fi putut străbate nimeni fără primejdie, în afară de cei născuţi pe meleagurile acelea. Şoseaua era

[1] *The Idler* este titlul unei serii de articole publicate de Samuel Johnson (1709—1784) în revista „Universal Chronicle. or Weeckly Gazette" Ca şi eseurile publicate în periodicul *The Rambler*, editat de Samuel Johnson însuşi, scopul acestor articole, de un caracter foarte felurit era să contribuie la educaţia morală a cititorilor şi, în acelaşi timp, la cultivarea unei limbi engleze mai suple şi mai rafinate. (n.t.)

totuși destul de bine construită și oferea o siguranță suficientă, așa că faptul că se lăsa noaptea nu-l punea pe drumeț în pericol. Și totuși este atît de neplăcut să călătorești prin beznă și de unul singur, pe tărîmuri care îți sînt străine, încît este ușor de înțeles că se află puține prilejuri în care imaginația să-și poată da un curs mai liber zborului ei ca acuma, în situația în care se găsea Mannering.

În timp ce lumina se făcea tot mai palidă, iar smîrcurile tot mai întunecate, drumețul nostru întreba tot mai amănunțit pe fiecare călător întîlnit din întîmplare despre distanța ce-i mai rămînea de străbătut ca să ajungă în satul Kippletringan, unde își propusese să tragă peste noapte. Atîta vreme cît lumina zilei mai era îndestulătoare pentru a le arăta chipul și îmbrăcămintea unui gentleman, acestor întrebări sîcîitoare li se răspundea tot printr-o întrebare cam în felul următor, după locul de unde venea cel întrebat: „Veți fi fost, poate pe la străvechea mînăstire Halycross, Sir? Mulți gentlemeni englezi se duc s-o vadă!" sau: „Domnia voastră va fi venind de la hanul *Pouderloupat*, nu-i așa?"

Mai tîrziu însă cînd se auzea numai glasul celui care întreba, răspunsurile sunau altfel: „De unde veți fi venind la un ceas așa tîrziu ca ăsta?" sau: „Se vede că nu sînteți de prin partea locului, amice!" Apoi și răspunsurile, în cazul fericit că erau obținute, nici ele nu se potriveau unul cu altul și nici nu ofereau vreo lămurire precisă, dacă dădeau vreuna. Kippletringan se afla mai întîi la *o bucată bună de drum*, apoi *bucata bună de drum* era fixată cu mai multă exactitudine: *mai pot fi ca la vreo trei mile*, pe urmă cele trei mile se micșorau la *o milă și ceva*, ca mai tîrziu distanța să crească la *patru mile sau cam așa ceva*. În cele din urmă, o voce de femeie, după ce și-a liniștit, făcîndu-l să tacă, pruncul care-i scîncea în brațe, l-a încredințat pe Guy Mannering că mai e „o bucată de drum lungă și obositoare pînă la Kippletringan și grozav de rea pentru drumeții care merg pe jos". Bietul cal de năimeală, pe care călărea Mannering, crezu și el poate că drumul este, într-adevăr, așa de rău cum spusese femeia cu care vorbise stăpînul, fiindcă își încetini foarte mult mersul, răspunzînd la fiecare îmbolditură de pinten cu un nechezat, și începu să se poticnească de fiecare piatră (și nu erau puține) ce zăcea în calea lui.

Mannering devenea tot mai neliniștit. Din cînd în cînd era legănat de cîte o speranță amăgitoare că s-ar

apropia de capătul călătoriei atunci cînd se iveau licărind cîteva lumini, dar, sosind mai aproape, era din nou dezamăgit cînd descoperea că luminițele proveniseră de la una din acele case de țară ce împodobeau din loc în loc întinderea nemărginitei mlaștini. În cele din urmă, încurcătura în care se găsea atinse culmea cînd el ajunse la o răscruce unde drumul se despărțea în două. Chiar dacă ar fi fost lumină ca să citească pe ceea ce mai rămăsese dintr-un stîlp indicator, aflat acolo, acest lucru i-ar fi folosit prea puțin fiindcă, după bunul obicei din nordul Angliei, inscripția fusese ștearsă în scurtă vreme după ce fusese scrisă. Aventurierul nostru fu silit, așadar, aidoma unui cavaler rătăcitor de altădată, să se lase în seama simțului de orientare al calului, care, fără șovăială, alese drumeagul din stînga și părea să-și continue mersul cu un pas întrucîtva mai repejor decît înainte, ceea ce năștea speranța că măcar el presimțea că se apropie de locul unde va înnopta. Această nădejde nu a fost totuși prea grabnic împlinită, și Mannering, căruia, din pricina nerăbdării ce pusese stăpînire pe el, i se părea întreit fiecare *furlong*[1], ajunse să creadă că Kippletringan fugea, într-adevăr, din calea lui, ca vrăjit, pe măsură ce el înainta.

Cerul se înnorase destul de tare, deși stelele, din cînd în cînd, își pogorau de sus licărirea lor tremurătoare și nesigură. Pînă acum nimic nu tulburase tăcerea din jur în afară de strigătele scoase de *bog-blitter* sau *bull-of-the-dog*, niște specii mari de buhai de baltă, și de suspinele vîntului ce sufla peste mlaștinile pustii La acestea se adăuga însă și vuietul oceanului, de care drumețul nostru părea că se apropie cu repeziciune. Ori aceasta nu era o împrejurare care să-l liniștească. Multe din potecile acelui ținut treceau de-a lungul țărmului mării și unele erau în primejdie de a fi acoperite de apă la vremea fluxului, care atingea o mare înălțime și înainta cu nespusă iuțeală. Altele se întîlneau cu brațe de apă și ochiuri mici de mare pe care le puteai trece fără primejdie numai la anumite soroace ale refluxului Nici unul din aceste prilejuri fericite nu s-ar fi potrivit însă cu o noapte întunecoasă, cu un cal istovit și cu un călător care nu cunoaște drumul. Mannering se hotărî, prin urmare, în mod definitiv, să înnopteze la primul sălaș locuit peste care va da din întîmplare, oricît de sărman ar fi el, în

[1] Măsură egală cu o optime de milă, deci 201 m. (n.t.)

afară de cazul cînd și-ar putea face rost de o călăuză, care să-l conducă spre acel nenorocit sătuc Kippletringan.

O colibă mizerabilă îi dădu numaidecît prilejul să-și ducă la bun sfîrșit hotărîrea. După ce orbecăi nițeluș ca să găsească ușa, o dibui și ciocăni un timp fără să obțină nici un alt răspuns decît un fel de duet alcătuit din sunetele scoase de o femeie și de o javră de cîine. Cel de al doilea schelălăia cumplit și lătra, ca și cum ar fi vrut să-și dea sufletul, iar femeia striga ca să-l facă să tacă. Treptat, vocea omenească acoperi cîinele, dar deodată lătratul furios al potăii schimbîndu-se într-un urlet, puteai, pe bună dreptate, bănui că și altceva în afară de puterea plămînilor femeii asigurase în cele din urmă izbînda stăpînei sale.

— Dar-ar boala în beregata ta ! se auzirăprimele vorbe care se puteau desluși. Nu vezi că de răul scheunatului tău nu pot înțelege ce vrea omul ăsta ?

— Mai am mult pînă la Kippletringan, buna mea doamnă ?

— Pînă la Kippletringan ?!!! răsună vocea femeii, pe un ton care arăta o uimire așa de mare, încît cu greu o putem reda prin trei semne de exclamație. Vai, omule ! Ar fi trebuit s-o fi luat spre răsărit ca să dai de Kippletringan... trebuie s-o iei îndărăt pînă la Whaap (partea adăpostită a unui deal sau văgăuni) și s-o tot ții de-a lungul Whaapului pînă ajungi la Ballenloan, și apoi...

— De așa ceva nu mai sînt în stare, bună doamnă ! Calul meu este aproape mort ; nu ați putea să mă găzduiți peste noapte ?

— Nu am încredere... Sînt o femeie singură, fiindcă James s-a dus la iarmarocul de la Drumshourloch, și n-aș îndrăzni, pe viața mea, să deschid ușa nici unuia din ăștia care colindați noaptea peste cîmpuri.

— Păi ce să fac atunci, buna mea doamnă, fiindcă nu pot dormi aici, în drum, toată noaptea ?

— Nu pot să mă-ncred. Mai bine ia-o în jos și cere găzduire la conac. Mă pun chezașă că te vor primi, fie că ești nobil, fie om simplu.

„Simplu o mai fi să rătăcești pe aici la ora aceasta de noapte ?!“ își zise în sinea lui Mannering, care nu înțelesese prea bine ce-i spusese femeia

— Dar cum s-ajung la *conac*, cum îi spui dumneata ?

— Trebuie s-o iei spre apus, pînă la locul unde se mulg vacile, și să fii atent la văgăuna cea adîncă

— O, păi dacă iar îmi spui ca s-o iau ba spre *răsărit*, ba spre *apus*, sînt pierdut ! Nu-i nimeni care ar putea

să-mi arate drumul pînă la *conacul* acela ? L-aș plăti împărăteşte !

Cuvîntul *plăti* avu efectul unui cuvînt magic.

— Tu, Jock, nemernicule — răsună vocea dinăuntru — stai şi sforăi acolo în vreme ce un tînăr gentleman caută drumul spre conac ? ! Scoală-te, tîlhar împeliţat şi arată-i calea în jos pe la staulul cel mare !... O să v-arate drumul, Sir, şi pun capul c-or să vă găzduiască bine acolo, fiindcă nu întorc pe nimeni de la uşa lor, şi îmi dau cu părerea că veţi cădea şi la vreme potrivită, fiindcă slujitorul stăpînului.. nu feciorul care-l îngrijeşte pe el, vreau să zic, ci un fel de băiat care le dă ajutor... chiar mai adineauri a trecut pe-aci ca s-aducă moaşa şi a şi rămas să bea două căni cu bere ieftină, ca să ne spună că pe jupîneasă au apucat-o durerile.

— Dar poate că sosirea unui străin într-un ceas ca acesta ar putea fi nelalocul ei — zise Mannering.

— Da' de unde ! Nu-i nevoie să vă sfiiţi de atîta lucru ! Casa e destul de mare şi sorocul naşterii este totdeauna un prilej de bucurie.

În timpul acesta, Jock reuşise să-şi croiască drum prin toate rupturile încurcate ale unui veşmînt zdrenţăros şi să intre într-o pereche, încă şi mai trenţăroasă, de nădragi, astfel că în curînd îşi făcu apariţia, din fortăreaţa asediată, un băietan greoi, cam de doisprezece ani, descult şi cu părul albicios, aşa cum arăta la licărirea slabă a unui opaiţ pe care mama lui, pe jumătate despuiată, îl ţinea în aşa chip, încît să poată arunca o privire asupra străinului, fără ca ea însăşi să fie zărită prea mult Jock îl călăuzi spre apus, ocolind casa prin spate ; ducea calul lui Mannering de căpăstru, îndrumîndu-l cu oarecare iscusinţă de-a lungul potecii înguste, care trecea pe lîngă văgăuna cea adîncă de a cărei vecinătate străinul a fost făcut atent prin mai multe fluierături Călăuza trase mai departe calul istovit pe un drum de care presărat cu pietre şi desfundat, apoi peste o arătură şi, după ce făcu o gaură, cum zicea el, într-o împrejmuire de bolovani aşezaţi unul peste altul, tîrî animalul, care nu se împotrivi, prin spărtură, peste pietrele căzute din zidul, care, împins, se prăbuşise lăsîndu-le loc de trecere. În cele din urmă, băiatul îl călăuzi printr-o portiţă ajungînd astfel pe un drum ce semăna cu o alee, deşi mulţi din arborii de pe margine fuseseră tăiaţi. Vuietul oceanului se auzea aproape şi puternic, şi luna, care începuse să se înalţe pe cer, îşi revărsa lumina-i blîndă asupra unui conac cu

foișoare ce părea căzut în părăginã. Mannering își pironi ochii asupra clădirii, cu un sentiment de dezamăgire.

— Păi, micul meu prieten, aceasta e o ruină, nu o casă !

— Da, dar stăpînii au locuit aici cu mult înainte, ăsta-i vechiul conac Ellangowan; bîntuie și o puzderie de stafii printre ruine, dar nu trebuie să vă temeți, n-am văzut niciodată vreuna... dar uite că am și ajuns la ușa noului conac.

Și, într-adevăr, lăsînd conacul părăginit la dreapta, după ce au mai mers cîțiva pași, călătorul nostru ajunse în fața unei așezări moderne, potrivit ca mărime, la ușa căreia călăuza bătu repede, luîndu-și un aer plin de importanță. Mannering povesti servitorului împrejurările care îl împinseseră să ceară găzduire pentru noapte, și stăpînul casei, care auzise convorbirea din salon, îi veni în întîmpinare, urînd bun venit străinului la Ellangowan. Băiatul, fericit că primise o jumătate de coroană, porni spre coliba lui ; calul istovit fu dus în grajd și Mannering se trezi peste cîteva minute așezat la masă, în fața unei cine îmbelșugate pentru care călătoria lui prin noaptea cea friguroasă îi dăduse o poftă de mîncare nemaipomenită.

CAPITOLUL II

...la mine vine, dînd ocol,
ca din pămîntul cel mai bun să-mi ia,
jumate dintr-o lună plină, o halcă uriașă !

Henric al IV-lea, Partea I

Cei care se aflau în salonul conacului Ellangowan erau stăpînul și un alt personaj care ar fi putut fi învățătorul școlii din sat sau poate un cleric, care îl ajuta pe preotul comunei (fiindcă înfățișarea lui era prea sărăcăcioasă pentru a bănui că este chiar preotul în persoană, ținînd seama că era în vizită la moșier).

Stăpînul casei însuși făcea parte dintre acele personaje de mîna a doua pe care le întîlnim așa de adesea

în situații rurale. Fielding[1] le-a descris ca pe niște oameni *feras consumere nati*[2], dar la care acea dragoste pentru sportul vînătoarei indică o anumită activitate a minții, care îl părăsise pe domnul Bertram (dacă va fi avut-o vreodată !). Avea o figură naivă, totuși nu lipsită de oarecare bonomie voioasă, care era, de altfel, și singura trăsătură remarcabilă a înfățișării sale, deși era mai degrabă chipeș decît altminteri. Ca să spunem lucrurile fără ocol, fizionomia lui arăta semnele unei firi apatice, care îl dominase toată viața. Voi da cititorului posibilitatea de a arunca o privire asupra obîrșiei și poziției lui sociale, pînă ce acesta va isprăvi o lungă convorbire cu Mannering asupra necesității și plăcerii pe care o încerca el, înfășurîndu-și scările de la șa cu un mănunchi de paie, ori de cîte ori avea prilejul de a călări într-o seară răcoroasă

Godfrey Bertram de Ellangowan avea în spatele lui un șir lung de strămoși, dar numai un mic venit provenit din arenzi, asemenea multor moșieri din acea perioadă Lista străbunilor săi mergea așa de departe, încît se pierdea în timpurile barbare ale independenței gallowegiane[3], astfel că, alături de nume creștine sau de cruciați ca Godfrey, Gilbert, Dennis, Roland, care nu se mai terminau, întîlneai în ea și roadele barbare ale unor veacuri încă și mai întunecate, sub forma unor nume ca Arth, Knarth, Donagild și Hanlon. De fapt, toți aceștia fuseseră altădată stăpînitorii, mereu gata de harță, ai unei moșii pustii dar întinse și căpeteniile unui clan numeros numit Mac-Dingawaie, și numai mai tîrziu adoptaseră numele patronimic, normand, Bertram Făcuseră războaie, porniseră răzmerițe, fuseseră înfrînți, decapitați, spînzurați, timp de secole, pe măsură ce deveneau o familie însemnată Dar,

---

[1] *Henry Fielding* (1707—1754) — romancier și dramaturg englez. În romanele sale *Istoria aventurilor lui Joseph Andrews și a amicului său Mr. Abraham Adams* (1743), *Jonathan Wild cel Mare* (1743), *Tom Jones* (1749) și *Amelia* (1751) a dat o frescă largă cuprinzătoare a vieții engleze din secolul al XVIII-lea. (n.t.)

[2] *Născuți pentru a ucide și mînca animale sălbatice* (în limba latină în text). Fielding se referă la squire-ul Western, tatăl Sophiei, prototipul nobilului de țară englez pasionat după vînătoare. (n.t.)

[3] *Gallowegian* — denumirea locuitorilor regiunii Galloway din sud-vestul Scoției. Acest district a fost independent, fiindcă regii Scoției nu aveau la început, putere peste întregul teritoriu. Galloway, găsindu-se aproape de frontiera Angliei, s-a bucurat mult timp de independență iar John Balliol, lord de Galloway, va deveni chiar rege al Scoției, în 1292, cu sprijinul regelui engle Edward I (1272—1307). (n. t.)

treptat-treptat, decăzuseră şi pierduseră din puterea lor în lume şi, în loc să mai fie ei înşişi căpetenii ale trădării sau ale uneltirilor trădătoare, Bertramii sau Mac-Dingawaieii de la Ellangowan se coborîseră la rolul unor complici care ascultau de alţii. Cea mai fatală apariţie a lor în această ipostază a fost în veacul al şaptesprezecelea, cînd, se pare, posedaţi de duhul cel necurat care le insufla mereu un spirit de neascultare, se apucaseră să înfrunte puterile ocîrmuitoare. Ei schimbară purtarea renumitului Vicar de Bray[1], şi pe cît de tenace venerabilul preot sprijinise pe cei mai tari, la fel de perseverent luptaseră şi ei pentru partea mai slabă. Şi, într-adevăr, asemenea lui îşi primiră şi ei răsplata.

Allan Bertram de Ellangowan, care înflorise *tempore Caroli primi*[2], spune istoricul Sir Robert Douglas, pe care îl citez ca pe o autoritate, în lucrarea sa „Baronatul Scoţian" (vezi titlul Ellangowan), acest Allan Bertram era „un ferm loialist[3]" şi plin de zel pentru cauza sfîntă a maiestăţii sale, pentru care pricină s-a alăturat marelui marchiz de Montrose[4] şi altor patrioţi onorabili însufleţiţi de aceeaşi dreaptă ardoare, suferind din această pricină şi multă pagubă. S-a bucurat de onoarea de a fi ridicat la rangul de cavaler de însăşi maiestatea sa, a fost condamnat să i se sechestreze bunurile, în 1642, de către parlament, care l-a decretat *Malignant* şi apoi din nou, în 1648, ca *Resolutioner*[5]. Aceste două false epitete de *Ma-*

[1] *Vicarul din Bray* este titlul unui cîntec anonim din secolul al XVIII-lea. Personajul este un vicar oportunist care se acomodează vederilor religioase diferite (protestante sau catolice) ce reprezentau punctul de vedere al oficialităţilor sub domniile regilor Carol al II-lea, Iacob al II-lea, William al III-lea, Anne I sau George I (între 1660—1720) (n.t.)

[2] *În timpul lui Carol I* (în limba latină în text). (n.t.)

[3] Susţinător al cauzei Stuarţilor (iacobit). (n.t.)

[4] *James Graham*, primul marchiz şi al cincilea conte de Montrose, (1612—1650), este unul dintre cei mai străluciţi conducători militari pentru cauza lui Carol I. Adunînd în 1643 o oaste de războinici de elită alcătuită mai ales din munteni, el va obţine victorii strălucite pentru cauza regală. După executarea lui Carol I (1648) a fost şi el osîndit la moarte. Montrose este eroul unui alt roman de Sir Walter Scott: *O legendă despre Montrose*. (n.t.)

[5] *Malignant* (răutăcios, rău) era denumirea dată partizanilor monarhiei şi bisericii anglicane. În 1642 în 1648 presbiterienii scoţieni s-au scindat în două grupări: *Resolutioneri* şi *Remonstratori*. Primii au trecut de partea regelui Carol I Stuart contra lui Cromwell, cei de al doilea însă au refuzat să colaboreze cu regaliştii (*Malignants* sau *Cavaliers*). Aceste două cuvinte *Malignant* şi *Resolutioner* sînt intraductibile fiind consacrate ca atare de istorie. (n.t.)

lignant și *Resolutioner* l-au costat pe sărmatul sir Allan Bertram jumătate din moșia familiei sale. Fiul său Dennis Bertram s-a căsătorit cu fata unui cunoscut presbiterian care ocupa un loc în consiliul statului, și și-a salvat, prin acest mariaj, ceea ce mai rămăsese din proprietatea familiei. Dar cum nenorocul îl păștea și pe el, s-a îndrăgostit nu numai de farmecele doamnei sale, ci și de principiile ei Autorul citat înfățișează astfel caracterul său : „Era un om hotărît și cu mari calități pentru care motive a și fost ales ca membru al unui comitet format din nobili și gentlemeni de către comitatele vestice pentru a raporta nemulțumirile lor consiliului privat al regelui Carol al II-lea în legătură cu venirea oastei de Highlanderi[1] în 1678". Ca să îndeplinească această sarcină patriotică, a fost supus la o amendă pentru a cărei plată a trebuit să-și ipotecheze jumătate din jumătatea rămasă ca moștenire de la tatăl său Această pierdere ar fi putut s-o recupereze printr-o severă economie, dar nenorocul a făcut ca, o dată cu izbucnirea rebeliunii ducelui de Argyle[2] să fie din nou suspectat de guvern, arestat și dus la castelul Dunotar pe țărmul Mearnea : acolo și-a găsit sfîrșitul încercînd să evadeze dintr-o temniță subterană numită Whigs' Vault, unde fusese închis cu alte circa optzeci de persoane avînd aceleași convingeri Prin urmare, reclamantul (cum era numit cel care avea ipoteca) a intrat în stăpînirea unei părți din moșie și în limbajul lui Hotspur, „la mine vine, dînd ocol", lipsind astfel familia de o bucată nespus de mare din ceea ce le mai rămăsese

Donohoe Bertram, cu un nume întrucîtva irlandez și cu un temperament întrucîtva tot irlandez, a urmat ca stăpîn al micșoratei proprietăți Ellangowan. El l-a dat pe ușă afară pe reverendul Aaron Macbriar, capelanul mamei sale (se spune că s-au certat din cauza nurilor unei frumoase fete care mulgea vacile), se îmbăta zilnic închinînd în cinstea regelui, consiliului și episcopilor, făcea chefuri de pomină cu moșierul din Lagg, Theophilus Oglethorpe, și cu Sir James Turner, iar în cele din urmă, încălecînd pe juganul său cenușiu, se alătură armatei lui

---

[1] *Lauderdale* năvălise în acel an cu șase mii de Highlanderi în Scoția de Jos (Lowlands) (n t.)

[2] Este vorba de răscoala din 1685 contra lui Iacob I, care a avut loc paralel cu aceea a ducelui de Monmouth Întrînt, Argyle este prins și executat la 30 iunie 1685 prin decapitare. (n.t.)

Clavers[1] la Killiecrankie. În lupta de la Dunkeld, în 1689, a fost împuşcat mortal de un cameronian[2] cu un glonte de argint (fiind bănuit că avea un pact cu Necuratul, care îl ferea de plumbi şi de oţel). Locul unde este înmormîntat se numeşte pînă astăzi „mormîntul moşierului cel păcătos"

Fiul său Lewis a dovedit mai multă prudenţă decît dovedise de obicei familia sa. A îngrijit de proprietatea care îi mai rămăsese, fiindcă chefurile lui Donohoe, precum şi amenzile şi confiscările îi răpiseră alte petice din moşie. Şi chiar dacă nici el nu a scăpat de fatalitatea care-i împingea pe moşierii de la Ellangowan să se amestece în politică, a avut totuşi prudenţa ca, înainte de a pleca la luptă alături de lordul Kenmore[3], în 1715, să predea moşia sa unor oameni de încredere, ca să evite pagubele şi eventualele penalităţi, în cazul în care contele de Mar nu ar fi putut dobori succesiunea protestantă. Dar între Scila şi Caribda (iată ceva de meditat pentru cel înţelept), el reuşi numai să-şi salveze moşia, cu preţul cheltuielilor unui proces care, din nou, micşoră proprietatea familiei Lewis era totuşi un om hotărît. El vîndu o parte din pămîntul său, părăsi vechiul castel unde familia sa trăia într-o stare de decadenţă, precum un şoarece (cum zicea un bătrîn fermier) trăieşte sub o banită. După ce a dărîmat o parte din aceste venerabile ruine, el a zidit cu pietrele obţinute un conac mai mic cu două caturi, cu o faţadă asemenea unei căşti de grenadier, avînd drept în mijloc o lucarnă rotundă ce semăna cu singurul ochi al unui ciclop, alte două ferestre, de fiecare parte, şi o uşă în mijloc conducînd la un salon şi la o cameră mai retrasă, tot un fel de salon, luminată din toate părţile de strălucirea zilei.

---

[1] *John Graham de Claverhouse* sau *Clavers* (1649—1689), general regalist sub domniile lui Carol al II-lea şi Iacob al II-lea, folosit de consiliul privat scoţian pentru a combate pe presbiterienii şi protestanţii care nu executau ordinele regelui. După detronarea lui Iacob al II-lea (1688), el continuă lupta pentru cauza suveranului său, dar este ucis în bătălia de la Killiecrankie (1689). (n.t.)

[2] Urmaşii lui *Richard Cameron* (mort la 1680), predicator reformat scoţian şi adversar al Stuarţilor (n.t.)

[3] *Contele de Mar* şi *lorzii Derwentwater* şi *Kenmore* au fost conducătorii răscoalei din 1715—1716 pentru readucerea pe tronul Angliei a lui James Francis Edward Stuart (1688—1766), fiul lui Iacob al II-lea şi al Mariei de Modena. Răscoala a fost înăbuşită, iar Derwentwater şi Kenmore au fost executaţi. (n.t.)

Acesta era noul conac Ellangowan, în care ne-am lăsat eroul, poate mai amuzant decît cititorii noştri, noua reşedinţă a singuraticului Lewis Bertram, plin de planuri pentru restabilirea prosperităţii familiei sale. Pentru aceasta, el se hotărîse ca să administreze, cu propria sa mînă, o parte din pămîntul său, după ce arendase altă parte de la proprietarii vecini, cumpăra şi vindea apoi vite de Highland şi oi de rasa Cheviot, mergea la tîrguri şi iarmaroace, se tocmea mult pentru orice şi ţinea strîns, pe cît putea, băierile pungii. Dar ceea ce recîştigase în avuţie pierduse în onoare, fiindcă asemenea îndeletniciri, ca agricultura şi negoţul, erau foarte rău privite de confraţii lui moşieri, care nu se sinchiseau de nimic altceva decît de lupte de cocoşi, de vînătoare, călărie şi curse de cai, iar din cînd în cînd, ca o schimbare, luau parte la vreun duel pe viaţă şi pe moarte. Treburile care îl preocupau îi ştirbiseră, după părerea lor, din bunul renume avut de nobilii de la Ellangowan, şi din această cauză el găsi mai cuminte să se retragă treptat din societatea lor, decăzînd astfel în ochii lumii şi devenind un fermier gentleman (ceea ce pe-atunci era un lucru foarte dubios). Pe cînd se lupta să-şi ducă la bun sfîrşit planurile sale, moartea veni să-şi ceară tributul, şi puţinul ce mai rămăsese din proprietatea sa reveni lui Godfrey Bertram, actualul proprietar şi unicul său fiu.

Pericolul numeroaselor speculaţii ale tatălui se făcu simţit în curînd. Lipsite de supravegherea activă şi personală a unui moşier ca Lewis, toate iniţiativele sale începură să meargă prost şi deveniră falimentare sau primejdioase. Fără nici un dram de energie spre a înfrunta sau a înfrînge aceste neşanse, Godfrey îşi pusese toată nădejdea în activitatea altuia. El nu organiza nici vînători, nu ţinea nici ogari, nici alte accesorii sudice care duc la ruină, ci, aşa cum au băgat de seamă semenii lui din partea locului, şi-a luat un *om de afaceri*, care însă l-a împins spre dezastru, la fel de bine. Sub supravegherea acestui gentleman, datoriile mici deveniră mari, dobînzile începură să se acumuleze asupra capitalurilor, ipotecile mobile se transformară în ereditare şi gajurile mici se adunau peste toate acestea, deşi Ellangowan avea în sine aşa de puţin spirit litigios, încît de două ori a fost condamnat să plătească cheltuielile de judecată ale unor lungi procese, deşi mai înainte habar nu avusese că se judecă în astfel de pricini la tribunal. Între timp, vecinii îi preziseră ruina finală. Cei de rang mai înalt îl şi priveau cu oarecare răutate, ca pe un frate decăzut. Cei de rang mai

umil, nevăzînd nimic de invidiat în situaţia lui, îi priveau încurcăturile însă cu mai multă compasiune. Ba chiar îl simpatizau, şi ori de cîte ori era vorba de vreun conflict din cauza împărţirii unui bun comun, sau a pescuitului cînd acesta era oprit, sau de vreun proces de braconaj, sau în orice alte situaţii asemănătoare, ori de cîte ori cei mici se considerau oprimaţi de nobilime, aveau obiceiul de a-şi zice unul altuia : „O, dacă boierul acesta cinstit, acest Ellangowan, ar fi avut averea pe care au avut-o strămunii lui, el n-ar răbda să-i vadă pe sărmanii lui semeni călcaţi în picioare în acest chip". Dar, în pofida unor astfel de vorbe, părerea bună pe care o aveau toţi despre el nu-i împiedica cîtuşi de puţin de a nu-l păgubi cu orice prilej, de a nu-şi trimite vitele pe pajiştile conacului, de a nu-i fura lemne din pădurea lui, de a nu-i împuşca vînatul, şi multe altele, fiindcă moşierul, boierul acesta cinstit, nu va afla niciodată de aşa ceva... „el niciodată nu bagă de seamă ce face un om sărman". Mămulari, ţigani, căldărari, vagabonzi de toate soiurile se cuibăriseră prin acareturile lui sau îşi făceau culcuş în bucătăria sa, şi moşierul, care era nu „numai un bărbat chipeş", ci şi mare iubitor de sporovăială, asemenea multor oameni slabi, găsea o mîngîiere, pentru ospitalitatea sa, în plăcerea pe care o încerca atunci cînd le punea întrebări despre noutăţile de prin partea locului.

O împrejurare totuşi a oprit, pentru cîtăva vreme, mersul lui Ellangowan pe drumul cel mare care-l conducea la ruină. Aceasta a fost căsătoria lui cu o lady care avea o dotă ca de vreo patru mii de lire sterline. Nimeni din împrejurimi n-a putut înţelege de ce fata se măritase cu el şi-i dăruise şi averea, în afară de faptul că era un bărbat înalt, arătos, cu trăsături frumoase, cu maniere nobile şi cu o desăvîrşită bună dispoziţie. Trebuie însă că a mai atîrnat greu, în afară de aceasta, şi faptul că ea se afla la vîrsta de douăzeci şi opt de ani, vîrstă care te pune pe gînduri, şi nu mai avea nici un fel de rudă apropiată care să o mustre pentru ceea ce făcea sau să o sfătuiască pe cine să aleagă.

Pentru această doamnă (care rămăsese acum grea pentru prima oară de la căsătoria ei) fusese trimis acel mesager neobosit şi grăbit (menţionat de bătrîna din căsuţa unde se oprise Mannering) la moaşa din Kippletringan, în noaptea sosirii eroului nostru.

După ce am spus atîtea despre persoana moşierului, ne mai rămîne totuşi să-l familiarizăm pe cititor, măcar
 întrucîtva, şi cu persoana celui cu care se afla el. Se nu-

mea Abel Sampson și era cunoscut îndeobște, după ocupația lui de pedagog, ca Dominie[1] Sampson. Avea o obîrșie umilă, dar arătase, chiar din leagăn, o fire de o seriozitate neobișnuită; lucrul acesta îi făcuse pe părinții lui să spere că plodul lor, cum ziceau ei, „s-ar putea să-și arate capul chiar sus, într-un amvon". Mînați de astfel de ambiții, ca să-și atingă scopul, făcuseră economii la sînge, reducîndu-și toate cheltuielile ce li se păreau de prisos, mîncaseră pîine uscată și băuseră apă chioară pentru a-i asigura lui Abel mijloacele de a învăța. În vremea aceasta, statura lui înaltă, dizgrațioasă, purtarea lui gravă și taciturnă și obiceiul grotesc de a-și legăna membrele și de a-și schimonosi fața în timp ce își învăța temele cu voce tare făcuseră din sărmanul Sampson obiectul de batjocură al tuturor camarazilor săi de școală. Aceleași calități îi asigurară și la colegiul din Glasgow o porție bună de bătaie de joc. Jumătate din mulțimea gălăgioasă a tinerilor școlii se aduna cu regularitate să-l vadă pe Dominie Sampson (fiindcă el își și cîștigase acest titlu onorabil), coborînd treptele cînd părăsea clasa după ora de greacă, cu lexiconul sub braț, cu picioarele lui diforme depărtate și mișcîndu-și stîngaci și caraghios, în tact, omoplații imenși, care îi ridicau și-i coborau haina jerpelită și fluturîndă, singura pe care o purta mereu. Cînd vorbea, eforturile teologului (fiindcă era profesor în teologie) de a opri rîsul neostoit al clasei se dovedeau neputincioase, ba cîteodată abia se putea opri chiar el însuși să nu rîdă. Fața lui lividă și prelungă, ochii bulbucați, falca de jos uriașă, ce nu s-ar fi zis că se închide sau se deschide printr-un act volitiv, ci părea săltată în sus și în jos prin efectul tainic al unui mecanism complicat ce zăcea în el, apoi vocea lui aspră și neplăcută și notele înalte, asemenea unor sunete scoase de o bufniță, pe care le emitea tocmai cînd se căznea să pronunțe mai distinct, toate acestea la un loc dădeau mereu apă la moară și alimentau rîsetele ce însoțeau pelerina lui ruptă și ghetele scîlciate (căci toate acestea au fost și sînt subiecte legitime de batjocură față de orice sărman cărturar, de la Juvenal pînă în vremea noastră) Nu s-a pomenit însă vreodată ca Sampson să fi arătat vreo iritare în fața acestor obrăznicii sau să fi făcut cea mai mică încercare de a riposta celor care își băteau joc de el. Dar într-o zi plecă pe furiș de la colegiu, dispărînd pe cărarea cea

[1] In scoțiană, „dominie" înseamnă „învățător", adeseori cu nuanță peiorativă. (n.t.)

mai tainică pe care a putut s-o găsească, și își închirie o locuință sărăcăcioasă unde, pentru optsprezece gologani pe săptămînă, i se acorda beneficiul unei saltele de paie și, (dacă proprietăreasa era în toane bune), permisiunea de a studia la lumina focului din vatra ei. Cu toate aceste dezavantaje, Sampson dobîndi o temeinică pregătire în greacă și latină și o oarecare familiarizare cu științele.

Cu trecerea anilor, Abel Sampson, *probationar*[1], adică doritor să devină pastor, primi și privilegiul de a predica. Dar, vai! În parte datorită propriei sale timidități, în parte datorită unei înclinații firești și puternice spre rîs care cuprindea adunarea credincioșilor de îndată ce el începea să vorbească, Abel devenea pe de-a-ntregul neputincios în a-și continua predica pregătită, începea să răsufle din greu, se schimonosea, își învîrtea oribil ochii în cap, astfel încît credincioșii credeau că-i vor ieși din orbite, apoi închidea biblia, cobora treptele amvonului împleticindu-se, călca peste bătrînele, care, în general, se așezau acolo, așa că ajunse a fi socotit, de acum înainte și pentru totdeauna, ca un „pastor neisprăvit". Iată-l deci întorcîndu-se pe meleagurile natale, cu speranțele spulberate și cu viitorul năruit, spre a se face părtaș la sărăcia în care trăiau părinții săi. Cum nu avea nici un amic și pe nimeni căruia să-i mărturisească păsul, și abia vreo cunoștință, nimeni nu a fost în măsură să-l poată vedea mai de aproape și să ne spună cum a suportat Dominie Sampson această dezamăgire, care dăduse întregului oraș prilej de rîsete timp de o săptămînă. Nu am mai termina dacă ne-am apuca numai să amintim de nenumăratele glume cărora le-a dat el naștere, începînd cu o baladă numită „Enigma lui Samson[2]", scrisă după acest subiect de un isteț tînăr student de la umanioare, care exprima în

[1] Candidat sau novice eclezíastic care nu putea încă să oficieze. (n.t.)

[2] Aluzie la Samson, eroul legendar biblic de o putere herculeană care a provocat multe victime în rîndul filistenilor. Trădat de soția lui, Dalila, și prins, Samson va avea totuși o moarte demnă de el, prin sfărîmarea stîlpilor sălii unde benchetuiau vrăjmașii lui, care vor fi uciși prin prăbușirea tavanului. (n.t.)

versurile sale ironica nădejde a directorului școlii că fugarul nu luase cu el, la plecare (imitînd pe puternicul său patron al cărui nume îl purta), și porțile colegiului.

După toate aparențele, impasibilitatea, calmul lui Sampson au rămas însă nezdruncinate. El se gîndi să-și ajute părinții deschizînd o școală, la care avu în curînd o mulțime de elevi, dar foarte puțini bani. De fapt, îi învăța pe fiii fermierilor, primind în schimb ceea ce aceștia vroiau să-i dea, iar pe cei săraci, pe degeaba și, spre rușinea celor dintîi, trebuie să spunem că veniturile pedagogului nu atinseră niciodată pe acelea ale unui plugar iscusit. Scria totuși foarte frumos și își adăugă ceva la cîștigurile sale copiind socoteli și scrisori pentru Ellangowan. Treptat, moșierul, care se înstrăinase mult de lumea lui, deveni tot mai apropiat de Dominie Sampson. De discutat cu el, este adevărat, nu putea fi vorba, dar Dominie era un auditor atent și aținta focul cu oarecare îndemînare. El încercase chiar să curețe mucul lumînărilor, dar dăduse greș cu totul și se hotărîse să părăsească această manieră ambițioasă de a-și arăta curtenia, după ce lăsase, de două ori, salonul într-un întuneric beznă. Astfel că, pe urmă. bunele lui maniere în societate se mărgineau la a-și goli paharul cu bere exact în același timp și cu aceeași măsură cu moșierul, precum și în anumite cuvinte de încuviințare, care nu se puteau înțelege, dar sunau ca un fel de aprobare la sfîrșitul lungilor și întortocheatelor povestiri ale lui Ellangowan

Într-una din aceste situații a apărut el, pentru prima dată, în fața lui Mannering, cu statura-i înaltă, osoasă, palid și stîngaci, învesmîntat într-un sărăcăcios costum negru, avînd o eșarfă colorată și nu prea curată în jurul gîtului slab și zgîrcios, cu partea de jos a trupului îmbrăcată în pantaloni bufanți, cenușii, cu ciorapi de un albastru-închis și cu ghete țintuite, care se prindeau prin mici catarame de aramă.

Iată înfățișate, fugar, viețile și destinele acestor două persoane în a căror societate se găsea acuma, așezat confortabil, Guy Mannering.

CAPITOLUL III

N-ați auzit de peste tot,
De tainici povestiri ce pot
Citi în anii viitori,
De astrologi, prezicători,
De-un cărturar genetliah,
De cei ce-au scris vreun almanah ?

Hudibras[1]

Situația delicată în care se afla stăpîna casei a fost prezentată lui Mannering mai întîi ca o scuză că nu poate coborî să-i ureze bun venit, apoi ca o altă scuză pentru acele neajunsuri pe care le-ar fi putut observa cu privire la găzduire și, în fine, ca un îndemn pentru poftirea stăruitoare de a mai goli încă o sticlă de vin ales.

— Nu voi putea dormi ca lumea — îi spuse moșierul, cu simțămintele îngrijorate ale unui tată într-o astfel de împrejurare — pînă nu voi auzi că a născut cu bine... și dacă dumneavoastră, Sir, nu sînteți prea ostenit și ne-ați face onoarea, lui Dominie și mie, să stați cu noi, sînt sigur că nu vă vom reține prea mult. Luckie Howatson lucrează foarte repede... A fost odată o fată tot în starea aceasta... nu trăia departe de aici... Nu trebuie să clatini din cap și să mormăi, Dominie... sînt sigur că cele datorate bisericii au fost plătite cum se cuvine, și ce se poate face mai mult într-un astfel de caz ?... Pe prunc l-au așezat lîngă ea pînă cînd au îmbrăcat-o cu o cămașă ; iar bărbatul cu care s-a cununat mai tîrziu nu a judecat-o cîtuși de puțin mai rău pentru această întîmplare. Trăiesc, domnule Mannering, pe malul oceanului, la Annan, și nu am văzut o pereche mai potrivită și mai cumsecade ; au șase copilași frumoși, cum v-ar plăcea și dumneavoastră să vedeți bălăcindu-se într-o baltă cu apă sărată, și micul Godfrey, cu cîrlionții lui... acesta este cel mai mare, cel venit de bunăvoie, aș putea spune... se află pe bordul unei șalupe a autorităților vamale pentru accize... și eu am un văr pe șalupa vămii... comisionarul Bertram ; a primit funcția de comisionar cînd au fost ale-

[1] *Hudibras*, satiră în cuplete de opt silabe, în trei părți a trei cînturi fiecare, publicate de *Samuel Butler* (1612—1680), care atacă ipocrizia și egoismul presbiterienilor și independenților. Personajul principal este Hudibras (numele este luat din poemul *Fairie Queene*, („Crăiasa Zînelor") a lui Edmund Spenser (1552—1599), unul dintre cei mai mari poeți englezi. (n.t.)

gerile cele mari în comitat, trebuie să fi auzit de ele, fiindcă s-a discutat despre aceasta și în Camera Comunelor... ei bine, atunci aș fi votat pentru moșierul de la Balruddery, dar, înțelegeți, tatăl meu a fost iacobit și a fost de partea lui Kenmore, așa că niciodată nu a jurat credință noului rege, și nu știu bine cum a fost, dar tot ce pot să spun este că nu m-au pus pe listele electorale, deși agentul meu, care are un vot pentru moșia mea, a fost socotit bun de vot și l-a dat bătrînului Sir Thomas Kittlecourt. Dar să mă întorc la ce vă spuneam... Luckie Howatson lucrează foarte repede, pentru că fata aceea...

Aici povestirea întortocheată și fără șir a moșierului a fost brusc întreruptă de vocea cuiva care urca scările venind de la bucătărie și cîntînd cît putea de tare. Notele înalte erau prea pițigăiate pentru un bărbat, iar cele joase erau prea groase pentru o femeie. Cuvintele, pe cît putu să deslușească Mannering, sunau cam așa :

Bună clipă, ceas cu spor !
Este doamnei mai ușor ?
Fie fată sau băiat,
Domnul fie lăudat !
Cruce sfîntă fă și tu
Și-n biserică te du !

— Este Meg Merrilies, țiganca, sînt sigur de asta, pe cît știu de bine că sînt un păcătos — zise domnul Bertram.

Dominie mormăi înfundat, își desfăcu picioarele, ținute pînă atunci unul peste celălalt, își trase spre scaun laba uriașă și răsucită a piciorului, pe care mai întîi o întinsese, își puse apoi piciorul perpendicular pe celălalt picior, invers ca pînă atunci, în timp ce în răstimpuri pufăia scoțînd nori uriași de tutun.

— De ce bombăni, Dominie ? Sînt sigur că nu aduc nici un rău cîntecele lui Meg.

— Dar nici bine — i-o întoarse Dominie Sampson, vorbind cu o voce a cărei asprime de neimitat corespundea cu chipul său colțuros.

Erau primele vorbe rostite de el pe care le auzea Mannering și, întrucît așteptase de mult și cu oarecare curiozitate clipa în care mîncatul, băutul, mișcatul și fumatul cu gesturi automate vor lăsa loc vorbitului, oaspetele a fost foarte tare amuzat de timbrul aspru al glasului care ieșise din el. Dar chiar în acel moment ușa se deschise și Meg Merrilies intră.

Apariţia ei îl făcu pe Mannering să tresară. Era o femeie înaltă de şase picioare bune, purtînd o redingotă bărbătească peste rochie şi ţinînd în mînă un toiag măricel din lemn de porumbar, aşa că, dacă considerai toate părţile veşmintelor ei (în afară de jupon), ea părea mai degrabă o fiinţă masculină decît femenină. Şuviţele ei negre, de vrăjitoare, ţîşneau asemenea şerpilor unei Gorgone de sub o bonetă de modă veche, din acelea numinte „bongrace[1]", sporind impresia neobişnuită pe care ţi-o făceau trăsăturile ei energice şi bătute de vînt, pe care laţele de păr le asoundeau în parte, în timp ce ochii ei aprigi aveau o rostogolire sălbatică ce dădea impresia unei nebunii reale sau prefăcute.

— Bun găsit, Ellangowan ! zise ea. Păi frumos lucru mi-a mai fost şi ăsta, ca stăpîna să mi se pună la pat şi eu să-mi fiu la tîrgul din Drumshourloch, habar neavînd şi nici măcar visînd despre aşa ceva ?! Şi, mă rog dumitale, cine va feri casa cu descîntecele ei de duhurile necurate ? Şi cine o să-i ţină pe draci şi pe iele departe de leagănul pruncului ? Ptiu ! Să nu-i fie de deochi ! Şi cine va spune, pentru drăgălaşul de el, descîntecul sfîntului Colme ? Şi, fără a mai aştepta răspuns, prinse a cînta :

Cuvîntul lui Sîn Ioan,
Cu verbină şi mărar,
Şi alături cu trifoi,
Vrăjile opresc în toi,
Bine este să vroieşti,
De Sîn Andrei să posteşti.
Sfînto Brido, cu-al tău ţînc,
Frumuşel de-o să-l mănînc,
Tu, Sîn Colme, ce-ai motan
Dolofan şi năzdrăvan,
Sînt Mihai, cu lancea ta,
Păziţi casa pururea,
De hoţi, boală şi de foc,
De cutremur, nenoroc !

Acest descîntec ea îl cînta însoţit de o melodie sălbatică, cu o voce puternică şi ascuţită, după care sări de trei ori, cu atîta putere şi agilitate, că mai-mai să atingă tavanul odăii. Apoi zise :

[1] De la cuvîntul francez *bonne grâce* (bună-cuviinţă), aici o formă coruptă. (n.t.)

— Şi-acum, boierule, nu vrei să porunceşti să mi se aducă un pahar cu rachiu ?

— Neîndoios că-l vei primi, Meg. Aşază-te numai colo mai înspre uşă şi spune-ne şi nouă ce veşti ai mai auzit pe la bîlciul din Drumshourloch.

— Aşa fac, boierule, dar mult a mai fost trebuinţă de unul ca matale la bîlci, sau de unul care să-ţi semene, fiindcă erau cîteva fete drăguţe pe-acolo şi un blestemat de diavol împielităt, care nu le-a lăsat în pace.

— Bine, Meg, dar ia spune-mi, cîte ţigănci au fost trimise la Tolbooth[1] ?

— Să-ţi spun drept, boierule, numai trei, fiindcă nu erau mai multe la bîlci în afară de mine, după cum ţi-am spus mai înainte, dar eu n-am stat, ci mi-am luat tălpăşiţa, fiindcă n-o scoţi la capăt cu oamenii puşi pe harţă ! Şi a mai fost acolo şi Dunbog, care le-a spus lui Red Rotten şi lui John Young să nu mai pună piciorul pe pămînturile lui, blestemată fie-i sămînţa ! Nu e boier, n-are strop de sînge de boier în el ! Să nu laşi tu două sărmane suflete pribege să se adăpostească într-o casă aşa de barosană, să nu dai tu niscai ciulini de pe marginea drumului unui amărît de măgar sau niscai vreascuri dintr-un mesteacăn putrezit ca să-şi facă oleacă de fiertură cu ele ! Bine, bine ! E cineva deasupra tuturor. Dar o să vedem noi dacă n-o să-i cînte cocoşul cel roşu în hambarul lui frumos într-o bună dimineaţă înainte să se crape de ziuă !

— Taci, Meg, taci ! Asta nu-i o vorbă cuminte !

— Ce vrea să zică ? îl întrebă în şoaptă Mannering pe Sampson.

— C-o să-i dea foc — îi răspunse laconic Dominie.

— Dar cine este şi cu ce se ocupă, pentru numele lui Dumnezeu ?

— O femeie dezmăţată, hoţoaică, vrăjitoare şi ţigancă — îi răspunse din nou Sampson.

— Aşa e, boierule — continuă Meg în timpul acestei convorbiri separate — numai la unul ca domnia voastră mai poate cineva să-şi deschidă inima ; că, vezi dumneata, toată lumea zice că Dunbog nu e boier de neam mai mult decît gospodarul ăla de şi-a făcut casa aceia frumuşică devale. Dar cei ca domnia voastră aţi fost boieri cu adevărat de multe veacuri, şi niciodată, boierule, n-aţi alungat pe oamenii sărmani de pe moşie ca pe nişte cîini

[1] Numele închisorii din Edinburgh, folosit apoi generic pentru temniţă. (n.t.)

turbați, și de aia nici unul dintr-ai noștri n-o să se atingă de ceva din averea domniei voastre, chiar dacă ați avea atîția claponi cîte frunze sînt pe copacul sub care își dau flăcăii și fetele întîlnire. Și acum, unul dintre voi trebuie să-și pună ceasornicul pe masă ca să văd precis ceasul și minutul în care se naște coconul și am să-i ghicesc norocul.

— O, nu, Meg, aici nu avem trebuință de ajutorul tău, fiindcă avem aici pe un student de la Oxford care știe mult mai bine ca tine cum să-i ghicească ce i-a hărăzit soarta... cunoaște toate acestea după stele.

— Desigur, Sir — încuviință Mannering, alăturîndu-se toanei arătate de gazda sa — vă voi calcula horoscopul pruncului după regula triplicității[1], după cum recomandă Pythagoras, Hippocratis, Diocles[2] și Avicenna. Sau voi începe *ab hora questionis*[3], așa cum recomandă Haly, Messahala, Ganwehis și Guido Bonatus ?

Una dintre marile calități ale lui Sampson, și care stătea la baza favoarei de care se bucura în ochii domnului Bertram, era aceea că el nu băga de seamă nici cea mai grosolană încercare de batjocură, astfel că moșierul (ale cărui umile eforturi de a se distra se reduceau în special la ceea ce se numea, pe atunci, *păcăleală* sau *amăgire* sau ceea ce se numește, de atunci, *farsă* sau *festă*), avea cel mai bun prilej ce se poate închipui de a-și arăta ascuțimea minții asupra deloc bănuitorului Dominie. Este adevărat că el nu rîdea niciodată, nici nu se alătura rîsului pricinuit de naivitatea sa, ba mai mult decît atît, se zicea că nu rîsese decît o singură dată în viața lui și că atunci gazda sa a lepădat pruncul pe care-l purta în pîntece, pe de o parte de uimire în fața unei astfel de întîmplări nemaivăzute, pe de altă parte, de spaima produsă de hidoasele schimonoseli care însoțeau acest hohot grozav de rîs. Cît despre efectul pe care-l aveau asupra acestui personaj saturnin încercările de a-l lua peste picior, el era mereu același și se reducea la scoaterea unei exclamații de uimire : „Prodigios !“ sau „De mai mare hazul !“, rostită răspicat dar fără clintirea unui singur mușchi al feței.

Cu prilejul de față, el aruncă o privire teribilă și mohorîtă asupra tînărului astrolog, ca și cum i s-ar fi

---

[1] Regulă care consideră efectul simultan a trei constelații zodiacale : cea principală în care era născut subiectul, cea anterioară și cea posterioară. (n.t.)

[2] *Diocles din Philius*, filosof pitagorician. (n.t.)

[3] *Din ceasul cînd încep durerile nașterii* (în limba latină în text). (n.t.)

părut că nu auzise sau nu înțelesese bine răspunsul lui la propunerea patronului său.

— Mi-e teamă, Sir — i se adresă Mannering, întorcîndu-se către el — că dumneavoastră faceți parte dintre acele persoane nefericite care, avînd ochii încețoșați, nu sînt capabile să scruteze sferele astrale și să citească acolo, de la distanță, hotărîrile pe care cerul le-a înscris în ele, persoane care au inimile închise convingerii, datorită prejudecăților și unor idei greșite.

— Cu adevărat — îi răspunse Sampson — sînt de opinia lui Sir Isaac Newton, cavaler și fost maimarele tarapanalei regale, că (așa-zisa) știință a astrologiei este pe de-a-ntregul mincinoasă, ușuratică și neîntemeiată.

Zicînd acestea, își închise gura care pronunțase aceste multe cuvinte și se odihni.

— Îmi pare cu adevărat rău — continuă călătorul — să văd un gentleman cu învățătura și seriozitatea dumneavoastră, exprimîndu-se într-o stare de eroare și orbire stranie. Oare vreți să puneți numele recent, fără răsunet și, cum să zic, din această țară, al lui Isaac Newton, față în față cu numele grave și faimoase în toată lumea ale unor autorități în materie ca Dariot, Bonatus, Ptolomey, Haly, Etzler, Dieterick, Naibob, Harfurt, Zael, Taustettor, Agrippa, Duretus, Maginus, Origen și Argol[1]? Și nu se unesc și creștinii, și păgînii, și iudeii, și celelalte neamuri, poeții și filosofii, în a susține influența stelelor asupra destinului omenesc?

— *Communis error*[2]... este o judecată greșită împărtășită de toți — răspunse inflexibilul Dominie Sampson.

— Ba nu este de loc așa — replică tînărul englez — este o credință împărtășită de toți și bine fundamentată.

— Este sursa de trai a înșelătorilor, nemernicilor și mincinoșilor — zise Sampson.

— *Abusus non tollit usum.* Faptul că cineva profită în rău de un lucru nu abrogă folosirea legală a acestuia.

În timpul acestei discuții, Ellangowan rămăsese cu gura căscată, ca unul care se prinsese în propriul lui laț. Își întorcea fața cînd spre un vorbitor, cînd spre celălalt și începuse, văzînd seriozitatea cu care Mannering își hărțuia adversarul și erudiția pe care el o desfășura în această controversă, să fie pe jumătate convins de drep-

[1] Nume de astrologi de diferite naționalități sau erudiți (ca Origen din Alexandria c. 185—c. 253) care au acordat o mare atenție astrologiei. (n.t.)

[2] *Eroare comună* (în limba latină în text). (n.t.)

tatea lui. Cît despre Meg, ea stătea cu ochii uimiți ațintiți asupra astrologului, vrăjită de limbajul acestuia, mai tainic decît al ei.

Mannering profită de avantajul cîștigat și aruncă în discuție toți termenii acestei arte, care îi erau oferiți de memoria sa fidelă și cu care, din împrejurări pe care le vom arăta mai tîrziu, fusese familiarizat din fragedă tinerețe.

Zodiacuri și planete în aspecte sextile, quartile, trine, în conjuncții sau opoziții, casele cerului, punctele lor cuspidale, ore, minute, Almuten, Almochoden, Anahibazon, Catahibazon, apoi o mie de termeni avînd o semnificație apropiată și sunînd asemănător se năpustiră în valuri repetate, iar și iar, asupra neclintitului Dominie, pe care numai incredulitatea sa încăpățînată îl feri să nu fie zdrobit de această avalanșă necruțătoare.

În cele din urmă însă, știrea îmbucurătoare că doamna dăruise soțului ei un băiețel de mai mare dragul și că (negreșit) erau amîndoi cît se poate de bine, puse capăt acestei dispute aprige. Domnul Bertram se grăbi spre apartamentul doamnei sale, Meg Merrilies coborî la bucătărie ca să se asigure de porția ei de băutură[1] în cinstea reușitei nașteri, și de ken-no[2], iar Mannering, după ce s-a uitat la ceasornic, notîndu-și cu cea mai mare exactitate ora și minutul nașterii, ceru cu gravitatea cuvenită să fie condus într-o parte a conacului de unde ar putea să privească nestingherit corpurile cerești.

Învățătorul, fără a-l învrednici cu vreun răspuns, se ridică și deschise o ușă care ducea la o terasă pentru plimbare, de modă veche, ce se afla în spatele noului conac și comunicînd cu platforma pe care zăceau ruinele vechiului castel. Vîntul, care începuse să bată de cîtva timp, măturase de pe cer norii ce-l întunecaseră pînă atunci. Luna plină se afla sus de tot și ceilalți aștri mai mărunți ai cerului străluceau puternic prin văzduhul limpezit. Această priveliște cu lumina ei vie, care se înfățișă ochilor lui Mannering, era cu totul neașteptată și deosebit de impresionantă.

Am amintit mai înainte că în ultima parte a călătoriei sale drumețul nostru se apropiase de țărmul mării fără a-și putea da însă seama cît de aproape. Acum el se dumiri că ruinele castelului Ellangowan erau situate pe un promontoriu sau ieșitura unei stînci, care forma una din

---

[1,2] Vezi nota A a autorului — THE GROANING MALT (la sfîrșitul volumului).

laturile unui golf mic și liniștit de pe malul mării. Conacul cel nou se afla așezat mai jos, deși foarte aproape de cel vechi, și terenul din spatele lui cobora spre mare printr-un țărm verde, ușor ridicat, împărțit în mai multe trepte de niște terase naturale pe care creșteau arbori bătrîni, și care terase înaintau pînă pe plaja albă. Cealaltă parte a golfului din fața străvechiului castel era un alt promontoriu neregulat și coborînd piezîș spre mare, acoperit în bună parte cu lăstăriș și copaci tineri, care pe acel pămînt binecuvîntat puteau crește pînă aproape de locul unde începea apa. O colibă de pescar se uita tainic dintre copaci. Chiar la acest ceas tîrziu din noapte se vedeau luminițe mișcîndu-se pe țărm, probabil prilejuite de descărcarea vreunui lugher[1] al contrabandiștilor aducînd mărfuri din insula Man. În clipa cînd lumina ce se prelingea prin ușa cu geam a fost observată se auzi un strigăt de alarmă dinspre vas : „Atenție, păzea ! Stingeți luminile !" care îi înștiința de pericol pe cei de pe țărm, și luminițele dispărură pe dată.

Era ora unu după miezul nopții și priveliștea era încîntătoare. Turnurile vechi, cenușii ale castelului năruit, în parte dărăpănate, în parte încă ținîndu-se bine, purtînd ici-colo petele ruginii ale sourgerii nemiloase a anilor, iar alte locuri fiind învești mîntate în iederă, se înălțau la marginea stîncii negre ce se afla la dreapta lui Mannering. În fața lui dormea golful liniștit, ale cărui valuri plăpînde se ridicau și scînteiau sub clarul de lună, dîndu-se tumba rînd pe rînd pe oglinda lui, ca apoi să se spargă cu un clipocit lin, abia șoptit, pe țărmul de nisip argintiu. În stînga, pădurea înainta departe pînă la ocean, legănîndu-se sub strălucirea lunii, pe o coastă domoală cu forme feluri te ce dezvăluia ochiului acele nuanțe de lumină și de umbră și care, împreună cu alăturarea de luminișuri și desișuri, sînt așa de odihnitoare pentru privire, încîntînd ochiul cu ceea ce vede și totuși îndemnîndu-l să se afunde, și mai adînc încă, în labirintul peisajului silvestru. Sus de tot, deasupra întregii naturi, rătăceau planetele, fiecare pe orbita ei fluidă de lumină, deosebindu-se prin lumina lor rece și de stelele cele mai apropiate, ca și de cele mai îndepărtate. Atît de straniu poate amăgi închipuirea pe cei care, prin propria lor vrere, au ațițat-o, încît Mannering însuși, în timp ce privea fascinat la aceste corpuri strălucitoare, începu să fie înclinat pe jumătate să creadă în influența pe care superstiția le-o atribuia asu-

[1] Corabie mică, rapidă, cu două sau trei catarge. (n.t.)

pra ursitei muritorilor. Dar Mannering era tînăr și îndrăgostit, pe deasupra, și poate era și sub influența unor simțăminte așa de minunat exprimate de un poet din zilele noastre :

Pentru legendă, lumea Iubirii e făcută
Sălașul ei și locul unde-a văzut lumina ;
Lăcaș plăcut își face, cu zîne, talismane
Și spirite. Ea crede (și prin asta adînc ea se
desfată)
În ce-i divin, ea însăși fiind de fapt divină.
Tot ce-au văzut poeții străbuni cu ochii minții,
Umanitatea sfîntă a vechilor religii,
Puterea, frumusețea și slava, măreția,
Tot ce în văi sau munții cu brazi sălășluiește,
În codri, lîngă molcom pîrîu sau lîngă ape ce
izvorăsc sub stîncă,
În tainice abise sau în genuni de unde. O, toate
dispărut-au !
Nu pot să mai trăiască în vîrsta rațiunii !
Dar inima dorește un alt limbaj s-audă,
Un simț străvechi recheamă iar vechile imagini.
Cu toate că spre lumea de stele, depărtată, zburat-au
Duhuri, zeii ce-obișnuiau să-mpartă acest pămînt
Cu omul, precum cu un amic, deși spre-ndrăgostitul
De-acolo au plecat, totuși din cerul tainic văzut
în depărtări
Puterea lor coboară domol la noi de-acolo, și pînă
astăzi încă
Doar Jupiter e-acela ce-aduce măreția și gloria
deplină,
Din Venus doar se naște, în lumea noastră, mare,
eterna frumusețe.

Astfel de simțăminte și cugetări făcură în curînd loc altor gînduri.

— Vai ! murmură el către sine însuși. Bunul și credinciosul meu tutore, care obișnuia să se afunde așa de adînc în controversa dintre Heydon și Chambers cu privire la astrologie, ar fi privit la această minunată priveliște cu alți ochi. El s-ar fi străduit cu seriozitate să descopere din pozițiile acestor aștri ai firmamentului efectele lor probabile asupra destinului acestui prunc nou născut, ca și cum orbitele și radiațiile stelelor ar înlocui sau măcar ar

lucra dimpreună cu providența. Așa voi face, fie-i țărîna ușoară ! M-a înzestrat cu destule cunoștințe ca să alcătuiesc schema unui horoscop și, prin urmare, mă voi apuca imediat de aceasta !

Zicînd astfel, se apucă să-și noteze poziția planetelor principale și, după ce isprăvi, Guy Mannering se întoarse în casă. Moșierul îl întîmpină în salon și, după ce îi aduse la cunoștință, cu mare bucurie, că băiețelul era un flăcăuaș sănătos de mai mare dragul, se arătă dispus să continue cu închinarea paharelor. Totuși primi scuza lui Mannering că se simțea tare obosit și, după ce îl conduse spre odaia unde urma să doarmă, îl părăsi, lăsîndu-l să se odihnească pentru osteneala din cursul serii.

CAPITOLUL IV

— Vino și vezi ! Crezare să dai la ce-ți văd ochii,
Un semn cumplit de spaimă îți stă în casa vieții,
Un inamic ; un dușman la pîndă, chiar aproape
De lucetul planetei... Iți spun : Ia bine seama !

COLERIDGE[1], traducere din SCHILLER

Credința în astrologie fusese aproape generală pe la mijlocul veacului al șaptesprezecelea ; ea a început apoi să se clatine, schimbîndu-se în îndoială către sfîrșitul acelui secol. La începutul veacului al optsprezecelea, această artă căzuse într-o desconsiderare generală și chiar era acoperită de ridicol. Totuși, ea își păstrase mulți adepți chiar în lăcașurile de învățătură. Unii cărturari, gravi și studioși, nu voiau să renunțe la calculele astrologice, care deveniseră obiectul principal al studiilor lor, și se opuneau ideii de a coborî de la înălțimea dominantă, pe care și-o cîștigaseră asupra celorlalți semeni, datorită presupusei lor puteri de a citi viitorul prin analizarea unor influențe și conjuncții abstracte.

---

[1] *Samuel Taylor Coleridge* (1772—1834) — renumit critic și poet romantic englez. A introdus în Anglia ideile filosofice ale romanticilor germani, fiind (ca și Sir Walter Scott) un asiduu traducător din literatura germană și un admirator al lui *Johann Christoph Friedrich von Schiller* (1749—1805) ale cărui scrisori filosofice *Philosophische Briefe* (1786) l-au interesat nespus, alături de operele lui *Kant* și *Schelling*. (n.t.)

Printre aceia care împărtășeau astfel de gînduri, nutrind o nestrămutată credință într-un astfel de privilegiu, era și un cleric bătrîn, sub supravegherea căruia fusese pus Mannering în tinerețea sa. El își slăbise ochii observînd stelele și-și bătuse mult capul ca să calculeze feluritele combinații. Pupilul său, în frageda-i tinerețe, împărtășise în mod firesc ceva din entuziasmul lui și se străduise o vreme să devină el însuși un maestru al ciudatelor calcule ale cercetării astrologice, astfel că (mai înainte de a se convinge de absurditatea lor), William Lily[1] însuși l-ar fi socotit că are „o imaginație cercetătoare și o judecată pătrunzătoare în rezolvarea unei probleme ridicate de data nașterii".

De data aceasta, el se sculă dis-de-dimineață, atît cît îi îngădui timpul cel scurt al zilei, și începu să calculeze horoscopul tînărului moștenitor de la Ellangowan. Își înfăptui această sarcină *secundum artem*[2], pe de o parte pentru a salva aparențele, pe de altă parte, dintr-un soi de curiozitate de a vedea dacă își mai amintește și dacă mai poate practica această știință imaginară. Prin urmare, începu să-și alcătuiască schema, trasînd brîul zodiacului, îl despărți în douăsprezece căsuțe și trecu planetele în interiorul lor conform efemeridelor, calculîndu-le poziția pentru ora și clipa nașterii. Fără ca să mai obosim pe cititor cu prezicerile pe care astrologia judiciară[3] le-ar fi dedus fără doar și poate din această schemă, vom menționa totuși că în ea se găsea un significator[4] care atrase numaidecît toată atenția astrologului nostru. Planeta Marte se afla chiar în vîrful cuspidal al orbitei sale și în cea de a douăsprezecea căsuță zodiacală, amenințînd pe noul născut fie cu o captivitate, fie cu o moarte bruscă și violentă. Mannering recurse apoi la acele reguli prin care cititorii în stele spun că sînt în stare să afle perioadele cînd influența cea rea își va exercita efectul cel mai puternic și trase concluzia, din rezultatul calculelor făcute, că anii al cincilea, al zecelea și al douăzeci și unulea din viața pruncului îi vor fi deosebit de primejdioși.

Mai era apoi și o altă coincidență remarcabilă. Mannering mai alcătuise odată o astfel de schemă astrologică pentru Sophia Wellwood, o tînără lady de care era îndră-

---

[1] *William Lily* (1602—1681) — faimos astrolog și editor de almanahuri (n.t.)

[2] *Conform artei* (astrologice) (în limba latină în text). (n.t.)

[3] Astrologia practicată conform unor reguli precise. (n.t.)

[4] Poziția unei planete care exercită o influență deosebită asupra horoscopului subiectului. (n.t.)

gostit, şi aceasta îi arătase că o conjuncţie planetară similară o ameninţa şi pe ea cu moartea sau captivitatea în cel de al treizeci şi nouălea an al vieţii. Ea avea acum optsprezece ani, astfel că, ţinînd cont de rezultatul calculului în ambele cazuri, acelaşi an o ameninţa şi pe ea cu o nenorocire, ca şi cel arătat de horoscopul pruncului care în noaptea aceea venise pe lume. Izbit de această coincidenţă, Mannering îşi repetă calculele şi rezultatul confirmă prezicerea făcută, ba mai mult, în cele din urmă descoperi că aceeaşi lună şi aceeaşi zi a acelei luni păreau sortite să fie, pentru ambii, o perioadă de mare primejdie.

Se poate presupune, şi pe bună dreptate, că, menţionînd această împrejurare stranie, noi nu punem nici o bază pe pretinsa informaţie pe care ea o dădea. Dar adeseori se întîmplă — aşa de mare fiind dragostea noastră din fire pentru miraculos — că noi înşine ne străduim de bună voie să ne amăgim chiar şi judecăţile noastre mai bune. Dacă coincidenţa pe care am amintit-o era în realitate una din acele întîmplări ciudate, care se ivesc uneori în pofida oricărui calcul obişnuit, sau dacă Mannering, rătăcindu-se prin labirintul aritmetic şi limbajul de specialitate al astrologiei, recursese, fără să-şi dea seama, de două ori la acelaşi fir conducător ca să iasă din această încurcătură, sau dacă imaginaţia lui, sedusă de vreun punct de asemănare aparentă, îşi dăduse aportul ei spre a egala două operaţii, făcîndu-le la fel (şi cu totul altfel decît ar fi trebuit să fie), care din aceste trei explicaţii este adevărată ne este peste putinţă să spunem, dar impresia asupra minţii sale, că rezultatele coincid întru totul, a fost deosebit de vie şi de puternică. El nu putu să-şi reţină uimirea în faţa unei potriviri atît de bizare şi de neaşteptate :

„Să-şi fi vîrît oare dracul coada, ca să se răzbune pentru că am luat în derîdere o artă despre care se spune că are o origine magică ? Sau este posibil, după cum Bacon şi Sir Thomas Browne[1] admit, că există un oarecare adevăr într-o astrologie serioasă, făcută după reguli precise, şi că influenţa stelelor nu poate fi tăgăduită, deşi modul cum se practică astrologia trebuie privit cu circumspecţie, datorită netrebnicilor care pretind că practică această artă ?“

După ce reflectă un moment asupra acestei ipoteze, o respinse ca părîndu-i-se fantastică. Ea a fost susţinută de acei cărturari, îşi zise el, fie din motivul că ei nu

[1] *Thomas Browne* (1605—1682) — medic şi om de litere englez ; a studiat medicina şi astrologia. (n.t.)

cutezaseră să clatine deodată temeliile prejudecăților, care pe vremea lor erau împărtășite de toată lumea, fie pentru că nici ei înșiși nu erau cu totul liberi de influența molipsitoare a unei superstiții predominante. Și totuși, rezultatul calculelor sale în aceste două împrejurări lăsase o impresie atît de zguduitoare asupra minții sale, încît, asemenea lui Prospero[1], se hotărî, în sinea lui, să părăsească arta astrologiei; se decise deci ca, nici în glumă, nici în serios, să nu mai practice astrologia judiciară, niciodată în viitor.

Asupra celor pe care urma să le împărtășească moșierului de la Ellangowan, cu privire la horoscopul primului său născut, stătuse un răstimp bun în cumpănă, dar în cele din urmă se hotărî să-i spună pe față judecata pe care și-o făcuse, arătîndu-i, în același timp, și zădărnicia regulilor artei pe care el își întemeiase calculele. Cu această hotărîre ieși din nou pe terasă.

Dacă priveliștea din jurul domeniului Ellangowan fusese impresionantă sub lumina lunii, apoi ea nu își pierduse nimic din farmecul ei sub razele soarelui de dimineață. Pămîntul, chiar în mohorîta lună a lui noiembrie, zîmbea sub lumina astrului de foc. O potecă ce urca într-o pantă blîndă ducea, de pe terasă, spre un mic platou învecinat și-l călăuzi pe Mannering spre fațada vechiului castel. Aceasta era formată din două turnuri rotunde, impunătoare, care erau zidite în niște intrînduri adînci și întunecate aflate la colțurile extreme ale unei curtine, un fel de zid drept ce le unea, făcînd astfel să iasă în relief intrarea principală, care conducea, printr-o arcadă măreață practicată chiar în centrul curtinei, către curtea interioară a castelului. Armele familiei săpate în gresie priveau crunte de deasupra porții principale, și portalul scotea la iveală spațiile lăsate de arhitect pentru coborîrea grilajului de la intrare și ridicarea podului mobil. O poartă rudimentară de fermă, întocmită din trunchiuri de brazi tineri prinși laolaltă cu piroane, era acum singurul mijloc de apărare al acestei intrări de fortăreață, așa de formidabilă odinioară. Esplanada din fața castelului oferea o priveliște frumoasă pînă hăt departe.

[1] Personajul principal al dramei romantice *Furtuna*, scrisă de Shakespeare. Prospero, exilatul duce al Milanului, era un iscusit magician, dar el va renunța la arta lui după ce îl va pedepsi, cu ajutorul ei, pe fratele său Antonio, care îi uzurpase ducatul, atrăgîndu-l, împreună cu complicele lui, regele Neapolului, și cu fiul acestuia, Ferdinand, pe insula unde se afla. (n.t.)

Peisajul trist şi dezolant din vecinătatea drumului pe care Mannering venise seara trecută era acum ascuns privirii de o movilă de pămînt, şi priveliştea ce se înfăţişa ochilor săi prezenta o alternare plăcută de văi şi dealuri, tăiate de un rîu care se vedea pe alocuri pentru a dispare în alte părţi, unde apele lui se rostogoleau printre maluri prăpăstioase şi împădurite. Turla unei biserici şi siluetele unor case dădeau la iveală vatra unui sat, acolo unde rîul se prăvălea în ocean. Văile păreau cultivate cu îngrijire, fiind împărţite în mici petice de pămînt împrejmuite care ţineau poalele dealurilor. Uneori, garduri vii, răzleţe cutezau să se urce chiar în sus pe coastele lor, iar deasupra acestor ogoare se întindea împărăţia verde a păşunilor, cutreierate, mai ales, de cirezi de vite cornute, pe atunci bogăţia de frunte a ţării, şi ale căror mugete joase, îndepărtate dădeau o notă sonoră, plăcută priveliştii. Dealurile din spate aveau o nuanţă mai posomorîtă, iar cele ce se aflau încă şi mai departe se înălţau preschimbîndu-se în munţi acoperiţi cu tufărişuri şi iarbă neagră, închizînd zarea cu un fel de paravan uriaş care alcătuia un hotar mărginit şi limpede conturat pentru pămînturile semănate, dar care totodată îţi strecura pe nesimţite în minte gîndul că pămîntul acela pustiu şi neroditor era osîndit şi întemniţat cu propriile lui lanţuri. Ţărmul mării, pe care în clipa aceea Mannering putea să-l admire în întregime, oferea o priveliştе la fel de frumoasă şi diversă ca şi peisajul dinspre uscat. Pe alocuri se înălţa sub forma unor stînci cutezătoare, adesea încununate de zidurile năruite ale unor vechi fortăreţe, de turnuri şi de faruri care, după cum spunea tradiţia, erau aşezate, unul de altul, la o astfel de depărtare, încît, în timpuri de năvăliri sau război civil, ele să poată comunica prin semnale luminoase luarea unor măsuri de apărare şi ocrotire pentru tot ţinutul. Castelul Ellangowan era, de departe, cel mai impunător ca întindere şi cel mai însemnat dintre aceste ruine, stînd astfel ca o mărturie vie, prin mărimea şi poziţia lui, a priorităţii pe care întemeietorii lui o avuseseră cîndva, după cum se spunea, asupra celorlalţi nobili şi căpetenii din ţinut. În alte locuri, ţărmul avea un contur mai domol, crestat de mici golfuri, acolo unde uscatul cobora lin spre mare sau îşi trimitea mai departe, în apă, promontoriile acoperite cu păduri.

O priveliştе atît de diferită de cea avută în timpul călătoriei din noaptea trecută produse un efect pe măsura ei asupra lui Mannering. Sub privirea lui se afla şi conacul cel nou, un conac zidit nu cu prea mare iscusinţă, e drept,

din punctul de vedere al arhitecturii, dar situat într-un loc potrivit și sub bătaia caldă a razelor de soare. „Ce fericită s-ar putea scurge viața într-un asemenea loc retras ! gîndi eroul nostru. Pe de o parte, să ai urmele unei străvechi măreții, care să facă să-ți bată inima, ou simțămîntul tainic pe care ți-l insuflă mîndria unei familii nobile, pe de altă parte să te bucuri din plin de confortul și eleganța unor lucruri noi, care ar putea mulțumi orice dorință oumpătată ! De ce nu sînt acum și aici cu tine, iubita mea Sophia ?!"

Nu vom urmări mai departe visările acestui îndrăgostit.

Mannering mai zăbovi cîteva clipe, ou brațele încrucișate, apoi se întoarse spre castelul năruit.

Intrînd pe poarta cea mare, se convinse că măreția severă a curții interioare se potrivea întru totul cu grandoarea fațadei. Într-o parte se înșiruiau un rînd de ferestre semețe și largi, separate de chenare săpate în piatră, ferestre prin care era luminată odinioară sala cea mare a castelului ; în cealaltă parte se aflau clădiri de felurite înălțimi zidite la date diferite și totuși în așa chip unite una cu alta, încît dădeau ochiului o anumită impresie generală de uniformitate a fațadelor lor. Ușile și ferestrele erau împodobite cu sculpturi și motive decorative naive, în parte întregi, în parte sfărîmate și căzute, în parte acoperite cu iederă sau alte plante agățătoare ce creșteau din belșug printre ruine. Partea din fund a curții interioare, care se afla în direcție opusă intrării, fusese odinioară închisă de un alt șir de clădiri, dar, datorită faptului, după oum se spunea, că fusese sub bătaia ghiulelelor tunurilor de pe corăbiile parlamentului comandate de Deane, pe vremea îndelungatului război civil, ea arăta mult mai ruinată decît restul și dezvăluia privirii o spărtură imensă prin care Mannering putea să admire marea și corabia mică ce plutea pe apă (un lugher ou tunuri) și care se oprise chiar în mijlocul golfului[1]. Pe cînd Mannering cerceta astfel cu o privire atentă ruinele, auzi dinlăuntrul unei încăperi din stînga, de care tocmai trecuse, vocea țigăncii pe care o văzuse în ajun. Găsi curînd o spărtură prin care putea să vadă totul, fără ca el însuși să fie văzut, și nu-și putu stăpîni simțămîntul că și

[1] În linii mari, descrierea de mai sus cu privire la ruine va fi găsită întrucitva asemănătoare cu nobilele ruine ale castelului Carlaverock, la șase sau șapte mile depărtare de Dumfries și nu departe de turbăriile de la Lochar. (n.a.)

chipul, și ocupațiile ei, ba chiar și locul unde se afla, toate îl făceau să se gîndească și-i aduceau în minte imaginea cu contururi precise a unei străvechi sibyle.

Ea ședea într-un ungher pe un stei de stîncă, într-o încăpere pardosită cu dale de piatră, pe care o măturase în parte pentru a avea un loc curat unde să se așeze cu fusul ca să toarcă. O rază vie de soare pătrundea printr-o fereastră îngustă de sus, dăruindu-i astfel lumina trebuincioasă lucrului; restul încăperii zăcea în întuneric. Îmbrăcată într-un veșmînt ce îmbina portul național al oamenilor din popor din Scoția cu ceva din costumul oriental, țiganca torcea un fir de lînă din trei culori diferite: negru, alb și cenușiu, cu acele unelte vechi ale oricărei gospodării, acum aproape alungate din țară; fusul și furca de tors. În timp ce torcea, ea murmura ceva ce suna ca un descîntec. Mannering, după ce se străduise zadarnic să deslușească vorbele cîntecului, a compus mai apoi, din cele cîteva frînturi de cuvinte pe care le prinsese, următorul cîntec care, după părerea lui, semăna foarte mult cu ceea ce îngîna Meg:

Te sucește, te-nvîrtește
Chiar așa te răsucește,
Și amestecă-mpreună
Și tristeți, și voie bună,
Temeri și nădejdi, și pace,
Sfade și orice mai zace
În ursitul fir al vieții,
Azi, în pragul dimineții,

Pe cînd tainic fir se toarce,
De neobosite Parce,
Pruncu-ncepe să trăiască,
Lumea mare să cunoască.
Ca prin ceață, poți discerne,
Ce ursita-n drum i-așterne.
Uite! Cîte și mai cîte
Forme prind, pot fi văzute!

Patimi pline de păcate,
Nebunii și vanitate,
Voluptăți ce în durere
Schimbă șubreda plăcere,
Îndoieli și gelozie,
Spaime hide, nerozie,
Toate vin să dănțuiască,
Hora cea vrăjitorească!

Acum cresc, par deslușite,
Acum scad, par prizărite.
Iute fusul zboară, iute,
Fir al vieții, vin și du-te,
Te sucește, te-nvîrtește,
Chiar așa te răsucește,
Și amestecă-ntre-ele
Binecuvîntări și rele!

În timp ce tălmaciul nostru, sau mai bine zis liberul nostru imitator, punea cap la cap aceste strofe în mintea sa și se căznea să găsească rima pentru „prizărite", sibyla tocmai își isprăvise lucrul, torcîndu-și toată lîna. Ea își luă fusul, care acum purta rodul muncii sale, și, desfăcînd firul de pe el, treptat, îl măsura, trăgîndu-l pînă în dreptul cotului și învîrtindu-l apoi rotogol în jurul arătătorului și degetului mare. În timp ce făcea aceste măsurători, ea murmura încet ca pentru sine :

— Un fir, dar nu unul așa cum ar trebui... ani bătuți pe muchie de trei ori cîte douăzeci și încă zece, dar de trei ori este rupt și de trei ori se unește la loc ; o să fie un flăcău norocos dacă o scăpa teafăr !

Eroul nostru era pe punctul să i se adreseze ghicitoarei, cînd o voce, aspră ca și sunetul valurilor cu care se amesteca, o strigă de două ori cu o nerăbdare crescîndă :

— Meg, Meg Merrilies ! Țiganco ! Vrăjitoareo ! Dar-ar o mie de draci în tine !

— Aici, aici, căpitane ! îi răspunse în sfîrșit Meg, și peste cîteva clipe nerăbdătorul comandant își făcu apariția dinspre partea mai prăpădită a ruinelor.

Era, după cum se putea vedea, un lup de mare, mai curînd scund decît de talie mijlocie și cu un chip brăzdat de o mie de pale ale vîntului de răsărit și miazănoapte. Avea trupul uimitor de musculos, vînjos și îndesat, astfel că, dacă ar fi fost un om mai înalt, ar fi fost un adversar de neînvins în orice încăierare care ar fi avut loc mai de aproape. Arăta respingător și, ceea ce era un semn și mai rău, nu avea nimic din acea *insouciance*[1], din acea voioșie poznașă, lipsită de griji, și din curiozitatea veșnic trează a marinarului aflat pe uscat. Aceste calități, de altfel ca și multe altele, au contribuit la marea popularitate de care se bucură marinarii englezi și la părerea bună pe care lumea o are despre ei. Bravura, curajul și

[1] *Nepăsare* (în limba franceză în text). (n.t.)

cutezanța lor sînt calități care fac să se nască respectul și tot ele sînt acele care fac, poate, ca pașnicii lor semeni de pe uscat să se simtă mai degrabă umili în prezența lor ; dar nici respectul, nici umilința nu sînt simțăminte care să se îmbine lesne cu o afecțiune familiară față de cei ce le inspiră. Pe de altă parte însă, chefurile lor de tineri fără minte, o bună dispoziție deșănțată, precum și veselia nechibzuită a marinarului cînd petrece pe uscat, toate acestea îi pun în umbră celelalte virtuți, mult mai de preț, ale firii sale. Nimic din toate acestea însă nu se putea citi pe fața omului pe care l-am descris mai sus ; ba dimpotrivă, un aer posac, ursuz și chiar sălbatic părea să întunece trăsăturile lui, care ar fi fost și așa aspre și neplăcute, orice schimă sau schimbare ar fi luat chipul lui.

— Unde ești, mumă de fecior de drac ?! zise el cu un ușor accent străin, deși vorbea perfect o engleză veritabilă. *Donner und Blitzen*[1] ! Așteptăm de o jumătate de oră... Vino să descînți călătoria și corabia cea bună, și blestemată să fii apoi cum se cuvine unei vrăjitoare a lui Satan !

În acest moment îl zări pe Mannering, care, din pricina poziției pe care și-o luase ca să asculte descîntecele lui Meg Merrilies, avea înfățișarea unuia ce nu vrea să fie văzut, fiind pe jumătate ascuns în spatele unui contrafort. Căpitanul, fiindcă așa își zicea el însuși, se opri brusc și tresări, în timp ce mîna lui dreaptă zbură cu repeziciune la piept, între jachetă și vestă, ca și cum ar fi căutat să apuce și să scoată o armă.

— Ce-i cu tine, frățioare ? Stai la pîndă, ai ?

Mai înainte ca Mannering, surprins întrucîtva de gestul omului și de tonul obraznic al glasului său, să fi putut răspunde, țiganca ieși din hruba ei și se apropie de străin. Cu glas scăzut, el o întrebă uitîndu-se la Mannering :

— Avem un rechin la bord, ce zici ?

Ea îl certă răspunzîndu-i ceva în vorbirea șatrei sale, ceea ce ar suna cam așa :

— Tacă-ți fleanca și lasă necuviințele, dînsul este un boier de la conacul de colo.

Fața marinarului se lumină pe dată :

— Vă urez să aveți cea mai plăcută dintre dimineți, Sir ; descopăr că sînteți un musafir al amicului meu, dom-

[1] *Tunete și fulgere* (în limba germană în text). Mai folosită este expresia *Donner und Blitz*. (n.t.)

nul Bertram... Vă cer iertare, dar v-am luat drept cu totul o altă persoană.

Mannering îi răspunse :

— Şi dumneavoastră, Sir, bănuiesc că sînteţi stăpînul acelei corăbii din golf ?

— Da, da, Sir, sînt căpitanul Dirk Hatteraick al corăbiei *Yungfrauw Hagenslaapen,* binecunoscut pe ţărmul acesta ; nu mi-e ruşine nici de numele[1], nici de corabia mea... nici de încărcătura ei, pentru nimic în lume.

— Sînt înclinat să cred, Sir, că nici nu aveţi motiv.

— Mii de tunete... nu ! Mă ocup cu un negoţ cinstit... Tocmai am adus o încărcătură de la Douglas, din insula Man... coniac curat... Apoi *hyson* veritabil şi *souchong*[2]... dantelă de Mechlin, poate vreţi niţică... coniacul, să ştiţi, e ceva fain, grozav de bun... am mai descărcat pe ţărm şi o sută de butoiaşe, noaptea trecută.

— Să vă spun drept, domnule, sînt călător şi nu am trebuinţă de nimic de acest fel, în clipa de faţă.

— Atunci am să vă zic rămas bun, fiindcă trebuie să mă ocup de afaceri... doar dacă nu cumva doriţi să mergeţi pe bord să bem un şnaps... o să vă-ntoarceţi la ţărm cu traista plină cu ceai... Dirk Hatteraick ştie cum să se poarte cu musafirii.

Plutea în jurul acestui bărbat un amestec de neobrăzare, de temeritate şi teamă suspicioasă, ceva nespus de dezgustător. Purtarea lui era aceea a unui tîlhar care îşi dă bine seama de neîncrederea pe care o poate trezi prezenţa lui, dar care ţinteşte totuşi s-o risipească, prefăcîndu-se nepăsător şi arătînd o îndrăzneaţă familiaritate. Mannering tăie scurt şirul cuvintelor aparent amicale, prin care căpitanul încerca să-l cîştige, astfel că, după ce îi dădu o „bună dimineaţa" cu o voce ursuză, Hatteraick se retrase cu ţiganca înspre acea parte a ruinelor de unde îşi făcuse apariţia. O scară foarte îngustă conducea de acolo pe plajă, scară ce fusese construită, probabil, pentru trebuinţele unei garnizoane în timpul unui asediu. Pe această scară, cei doi, la fel de plăcuţi la înfăţişare şi respectabili, după ocupaţiile lor, coborîră pe ţărmul mării. Aşa-zisul căpitan se îmbarcă împreună cu doi oameni, care păreau să-l aştepte într-o barcă, iar ţiganca rămase pe mal, cîntînd sau descîntînd ceva în gura mare şi gesticulînd de mama-focului.

[1] *To dirk* (în limba engleză : a înjunghia cu un pumnal). (n.t.)
[2] *Hyson* şi *souchong* — varietăţi de ceai chinezesc. (n.t.)

CAPITOLUL V

— Mi-ați înghițit moșia ce-am avut,
Și parcurile ; mi-ați tăiat păduri.
Pe la ferești mi-ați smuls blazonul meu,
Pecetia mi-ați șters-o ; n-am nimic !
Dar oamenii mă știu și sînge am
Ca s-arăt lumii că sînt gentleman.

Richard al II-lea

După ce barca ce-l ducea la bordul vasului pe vrednicul căpitan își îndeplini misiunea, velele începură să fie ridicate și corabia plecă. Ea trase trei salve de tun, salutînd în felul acesta conacul Ellangowan și apoi dispăru repede, fiind purtată de vîntul care bătea dinspre țărm în toate pînzele ce putuseră fi întinse.

— Da, da — zise moșierul care îl căutase pe Mannering o bună bucată de vreme și acum îl găsise — iată cum dispar în zare... cum se duc contrabandiștii în frunte cu căpitanul lor Dirk Hatteraick, căpitan al lui *Yungfraw Hagenslaapen,* jumătate manks[1], jumătate olandez și diavol din cap pînă-n picioare ! Dispare bompresul, dispare acum și vela mare, gabierul și vela zburătoare, rîndunica, cotrarîndunica, toate au dispărut ! Ducă-se la naiba ! Acest individ, domnule Mannering, este teroarea tuturor corăbiilor de vamă folosite pentru urmărirea contrabandiștilor de băuturi spirtoase. Nu pot să-i facă nimic. Ori îi atacă cu tunurile, ori fuge și dispare... dar fiindcă am vorbit de băuturi, mi-am amintit că vă căutam ca să vă invit la micul dejun ca să beți puțin ceai și...

În această vreme, Mannering își dădu seama că un gînd se lega de celălalt, cam ciudat, în înlănțuirea ideilor ce avea loc în creierul vrednicului domn Bertram :

Asemenea unor perle orientale înșirate la întîmplare

și, prin urmare, mai înainte ca acesta să fie tîrît și mai departe, din punctul unde îl lăsase, de curentul asociațiilor, aduse vorba din nou despre Dirk Hatteraick, ca să afle mai multe amănunte despre el.

— O, este un tîlhar de prima mînă, care se ocupă cu tot felul de treburi necurate... nimeni n-are curajul să se agațe de el... contrabandist cînd are tunurile descărcate... corsar sau pirat, pe legea mea, cînd și le încarcă. A adus

[1] Din insula Man. (n.t.)

mai multe prejudicii oamenilor de la vamă decît orice alt potlogar care a venit vreodată din Ramsey.

— Dar, bunul meu domn, așa stînd lucrurile și avînd un astfel de caracter, mă-ntreb cum poate să găsească protecție și încurajare din partea celor de pe coastă!

— Ei, domnule Mannering, oamenii trebuie să aibă brandy și ceai și nu au cum să-și facă rost decît pe această cale, apoi mărfurile aduse de el îi costă mai puțin și e bine să ai un butoiaș sau două, sau o duzină de livre lăsate la ușa grajdului, decît, naiba s-o ia, suma de bani pe care trebuie s-o plătești de Crăciun lui Duncan Robb, băcanul din Kippletringan, care totdeauna are nevoie de parale să-și acopere cheltuielile, așa că el vrea fie bani pești, fie o poliță pe termen scurt. Or, Hatteraick ia în schimb cînd lemne, cînd cherestea, cînd orz sau orice lucru de care e nevoie la timpul potrivit. În legătură cu asta, am să-ți istorisesc o poveste. A fost odată aici un moșier, îl chema Macfie din Gudgeonford, și avea un mare număr de păsări primite; astea sînt păsările pe care ăl de ia pămînt de la un proprietar le dă ca un fel de arendă (pe ale mele ei le hrănesc întotdeauna foarte prost!). Să vezi, Luckie Finniston mi-a trimis săptămîna trecută trei găini, o rușine, nu alta! Numai să le fi văzut! Și asta, deși are douăsprezece prăjini pe care le seamănă cu cereale; ce-i drept, bărbatul ei... el a murit... (trebuie să murim cu toții, domnule Mannering, din păcate este un lucru prea adevărat!)... dar, fiindcă vorbim despre așa ceva, haideți să mai și trăim între timp, fiindcă, iată, micul dejun e pe masă și Dominie este gata să spună rugăciunea!

Dominie rosti, așadar, o rugăciune, care depășea în lungime orice alt lucru pe care Mannering îl auzise ieșind din gura lui. Toți au fost însă de acord că ceaiul, care fusese adus prin nobilul negoț al căpitanului Hatteraick, era excelent. Totuși Mannering făcu aluzie, cu toată delicatețea cuvenită, la riscul de a încuraja astfel de firi nelegiuite.

— Dacă ar fi numai să dăm cele cuvenite fiscului, aș fi crezut de cuviință...

— Aa, în privința celor de la fisc — îl întrerupse domnul Bertram, căruia nu-i trecuse niciodată prin minte o idee abstractă sau generală și pentru care noțiunea de fisc era personificată prin controlori, comisari, supraveghetori, sau ofițerii de vamă călări pe care, întîmplător, îi cunoștea — cei de la fisc pot să-și poarte destul de bine de grijă și singuri... nu-i nevoie să le sară nimeni în aju-

tor... unde mai pui că au la dispoziție și soldații ca să-i ajute... cît despre judecător... vei fi poate uimit auzind aceasta, domnule Mannering, dar eu nu sînt judecător de pace !

Mannering se prefăcu uimit, așa cum se aștepta și gazda, dar în sinea lui gîndi că justiția, cea atît de venerată, nu suferise o mare pierdere fiind lipsită de ajutorul amabilei sale gazde. Domnul Bertram însă, care nimerise acum peste unul din puținele subiecte ce-i stăteau la inimă, continuă cu o energie neobișnuită pentru firea sa :

— Nu, Sir... numele lui Godfrey Bertram de Ellangowan *nu figurează* pe ultima listă a completului judecătorilor de pace, cu toate că abia dacă găsești în tot ținutul vreun ins care să aibă și o sfoară de moșie și care să și merite să călărească la sesiunile trimestriale și să-și scrie J.P.[1] după nume. Dar știu foarte bine cui îi datorez acest lucru... lui Sir Thomas Kittlecourt, știu aceasta prea bine fiindcă el m-a amenințat că îmi va lua locul, dacă nu îi voi da votul la ultimele alegeri, și fiindcă m-am decis să-mi susțin sîngele și neamul, pe vărul meu de gradul al treilea, moșierul de la Balruddery, m-au tăiat de pe lista proprietarilor de pămînt independenți ! Și unde mai pui că au spus că asta s-a întîmplat fiindcă l-am lăsat pe David Mac-Guffog, conetabilul[2], să semneze el mandatele de arestare emise celor ce-au călcat legea, după cum l-a tăiat capul, ca și cum eu aș fi fost un papă-lapte ! Dar totul e o minciună sfruntată ! Nu am emis decît șapte mandate de arestare în viața mea și Dominie le-a scris pe fiecare din ele... dacă n-ar fi fost trebușoara aceea nefericită cu băiatul lui Sandy Mac Gruthar, pe care gardienii de pace au trebuit să-l țină două sau trei zile întemnițat acolo, la castelul cel vechi, pînă cînd au avut la îndemînă mijlocul să-l trimită la închisoarea comitatului... și asta m-a și costat bani frumușei... Dar știu prea bine... ce dorește Sir Thomas... moare de ciudă din cauza locului din biserica din Kilmagirdle. Oare nu sînt eu mai îndreptățit, cu numele meu, să am galeria frontală din fața altarului, decît Mac-Crosskie din Creochstone, fiul sindicului Mac-Crosskie, și care nu-i decît un amărît de postăvar din Dumfries ?

---

[1] Abrevierea de la *Justice of Peace* (Judecător de pace). (n.t.)

[2] Conetabilii erau magistrații imediat inferiori judecătorilor de pace. Ei erau însărcinați să vegheze la menținerea ordinei publice și să execute mandatele judecătorilor de pace. (n.t.)

Mannering își exprimă deplina sa convingere că toate aceste felurite plîngeri ale gazdei sale erau cu totul îndreptățite.

— Și-apoi, domnule Mannering, a mai fost povestea aceea cu drumul și cu stîna de oi... Știu că Sir Thomas a fost amestecat și acolo și i-am spus-o în față și grefierului magistraților din comitat că numai el și-a vîrît coada. Își poate cineva închipui că i-ar trece vreodată prin minte unui gentleman sau mai multor oameni de viță veche să meargă și să facă un drum peste obște chiar prin colțul unei stîni de oi, ba să mai și ia, ca să prăpădească, cum le-a și atras atenția omul meu de încredere, pe lîngă aceasta, și două petice bune de pășune din landă ? Și-apoi a mai fost și povestea cu alegerea celui care să strîngă impozitul agricol....

— Desigur, Sir, vă vine greu să întîmpinați atîta desconsiderare într-o țară unde, judecînd după întinderea domeniului lor, strămoșii domniei voastre trebuie să fi jucat un rol important

— Este foarte adevărat, domnule Mannering... sînt un om sincer și nu fac mare caz de astfel de lucruri ; fiindcă mai trebuie să adaug, neapărat, că nici nu le țin prea bine minte, dar mi-ar fi plăcut să auziți istorisirile tatălui meu despre luptele de odinioară ale celor din clanul Mac-Dingawaie (care se numesc acum Bertram)... cu irlandezii și cu highlanderii, care au venit aici în berlingele lor de la Hay și Cantire... și cum au mers în Țara Sfîntă... adică la Ierusalim și Ierihon, cu tot clanul după ei... mai bine s-ar fi dus în Jamaica, cum a făcut unchiul lui Sir Thomas Kittlecourt... cum au adus acasă moaște, la fel cum au catolicii, și un drapel, care se află sus în pod... dacă ar fi fost niște butoiașe cu muscavado[1] și poloboace cu rom, i-ar fi mers mult mai bine moșiei în ziua de azi... dar există prea puțină asemănare între vechea așezare întărită de la Kittlecourt și castelul Ellangowan... mă îndoiesc să aibă fațada reședinței de acolo patruzeci de picioare. Dar văd că nu gustați cum se cuvine din bucate, domnule Mannering, nu v-ați atins de carne, mai permiteți-mi să vă recomand peștele afumat... John Hay a fost acel care l-a prins, duminică sînt trei săptămîni de-atunci, și știți unde ? În rîu, tocmai în josul vadului de la Hempseed ! etc... etc... etc...

[1] Zahăr brut, nerafinat, obținut din sucul de trestie de zahăr prin evaporarea și separarea melasei. (n.t.)

Moșierul, pe care indignarea îl făcuse, pentru o bucată de vreme, să se restrîngă aproape numai la un subiect, se aruncă iar în felul lui obișnuit de conversație, luînd-o mereu razna, fapt care îi dădu lui Mannering răgazul îndestulător ca să mediteze asupra neajunsurilor unei situații care, cu o oră în urmă, i se părea demnă de invidiat. „Iată — își zicea el — un nobil de țară, a cărui însușire, cea mai vrednică de stimă, este firea lui așa de binevoitoare, și care totuși în sinea sa este nemulțumit și cîrtește împotriva altora, pentru niște pricini care, puse alături de alte adevărate nenorociri ale vieții, ar cîntări ca praful într-o balanță. Dar aceasta este împărțirea dreaptă a providenței. Celor care stau departe de drumul marilor năpaste ale soartei, le sînt totuși hărăzite supărări de mult mai mică însemnătate, dar care reușesc, la fel de bine, să le tulbure pacea sufletească". Cititorii vor fi observat singuri, de altfel, că nici o fire apatică din naștere și nici o filosofie cîștigată prin studiu nu sînt arme suficiente pentru a face nepăsător un gentleman de la țară cînd e vorba de neplăcerile ce se pot ivi de pe urma alegerilor, sesiunilor trimestriale sau adunărilor epitropiale!

Curios să cerceteze obiceiurile locului, Mannering profită de o pauză în șirul întortocheat de povestiri al bunului domn Bertram și-l întrebă ce putuse să-i ceară căpitanul Hatteraick, cu atîta seriozitate, țigăncii.

— O, desigur, să-i descînte vasul! Trebuie să știți, domnule Mannering, că acești negustători slobozi, pe care legea îi numește contrabandiști, neavînd nici o religie, și-au făcut o superstiție: cred în descîntece, farmece și tot felul de nerozii...

— Deșertăciune și mai rău decît atît! interveni Dominie. Acesta este un negoț cu cel rău. Descîntecele, talismanele și farmecele fac parte din mijloacele lui de pierzanie... ele sînt săgeți alese din tolba lui Apollyon[1].

— Vezi-ți de treaba dumitale, Dominie... mereu te-amesteci în vorbă! (De fapt, erau primele cuvinte pe care sărmanul om le rostise în dimineața aceea, în afară de rugăciunile de binecuvîntare a bucatelor și de mulțumire de după-masă)... Domnul Mannering nu poate să

[1] *Apollyon*, în grecește „Distrugătorul", îngerul prăpastiei fără fund, un fel de rege al demonilor. (n.t.)

scoată un cuvînt de răul tău !... Şi aşa, domnule Mannering, vorbind despre astronomie şi farmece şi altele ca ele, aţi fi aşa de bun ca să vă aduceţi aminte de ceea ce mi-aţi făgăduit noaptea trecută ?

— Încep să cred, domnule Bertram, împreună cu vrednicul domniei voastre amic, aici de faţă, că m-am cam jucat cu nişte unelte foarte primejdioase, şi cu toate că nici eu, nici domnia voastră şi nici un om cu minte nu pune vreun temei în prezicerile astrologice, totuşi, fiindcă s-a întîmplat de multe ori ca anumite scrutări ale viitorului, făcute din glumă, să fi produs, prin rezultatele lor, efecte serioase şi dăunătoare în viaţa şi firea oamenilor, v-aş ruga din tot sufletul să mă iertaţi că nu vă răspund la întrebare.

Este uşor de presupus că acest răspuns în doi peri aţiţă şi mai vîrtos curiozitatea moşierului. Totuşi Mannering era hotărît în sinea lui să nu lase copilul expus şi fără apărare la primejdiile care l-ar fi putut pîndi în viitor, dacă prezicerea despre vrăjmaşul cel rău s-ar fi adeverit. De aceea el dădu domnului Bertram horoscopul, cu rugămintea de a-l păstra sigilat timp de cinci ani, pînă cînd ziua naşterii copilului din luna noiembrie va trece. După această dată, el avea libertatea să cerceteze prezicerea şi să se încredinţeze că, o dată trecută cu bine prima perioadă primejdioasă, nu mai avea de ce să dea crezare celorlalte. Domnul Bertram a fost bucuros să-i făgăduiască acest lucru, şi Mannering, ca să se asigure că îşi va respecta făgăduinţa, îl lăsă să înţeleagă că anumite nenorociri îl vor lovi, mai mult ca sigur, dacă va nesocoti vrerea sa.

Restul zilei, pe care domnul Mannering şi-l petrecu la Ellangowan, se scurse fără să se mai întîmple nimic deosebit şi, a doua zi dimineaţa, călătorul nostru încălecă pe bidiviul său, îşi luă un curtenitor rămas bun de la ospitaliera lui gazdă şi de la amicul său cleric, repetă urările sale de bine pentru prosperitatea familiei şi apoi, înturnîndu-şi calul către Anglia, dispăru din văzul locuitorilor de la Ellangowan. El va dispărea, de asemenea, din faţa ochilor noştri pentru o bucată de vreme, fiindcă această povestire ne va mai istorisi numai despre o altă perioadă, mai tîrzie, din viaţa lui.

CAPITOLUL VI

La rînd, urmeaz-apoi judecătorul,
Cu pîntec gros, rotund, de graşi claponi,
Cu ochi severi şi barbişon cu şart,
Plin de zicale vechi şi legi mai noi,
Şi-aşa îşi joacă dînsul rolul său[1]...

Cum vă place

Cînd doamna Bertram de Ellangowan a prins puteri ca să poată auzi vestea despre cele ce se întîmplaseră în timpul lehuziei sale, odaia ei a răsunat de tot felul de discuţii cu privire la tînărul student aşa de chipeş de la Oxford, care prezisese, citind în stele, viitorul tînărului moştenitor („binecuvîntări să reverse cerul asupra feţişoarei lui nevinovate"). Au venit la rînd chipul, vorba şi manierele străinului şi nu au rămas nebăgate în seamă şi nediscutate nici calul, frîul, şaua, pînă şi scările ei. Toate acestea au lăsat o adîncă impresie asupra minţii doamnei Bertram, fiindcă buna doamnă era şi ea destul de superstiţioasă.

Prima ei îndeletnicire, cînd a putut să lucreze puţin, a fost să confecţioneze un săculeţ mic de catifea pentru schema horoscopului, pe care o primise de la soţul ei. O mîncau buricele degetelor ca să rupă sigiliul, dar credulitatea se dovedi mai puternică decît curiozitatea, aşa că avu tăria să închidă horoscopul în săculeţ, fără să se atingă de el, învelindu-l în două petice de pergament, pe care le cusu de jur împrejur, ca nu cumva hîrtia să se ferfeniţeze. După ce totul a fost pus astfel în săculeţul de catifea pomenit mai înainte, i l-au agăţat pruncului de gît, unde mama a hotărît să-l ţină pînă la împlinirea sorocului cînd va putea şi ea să-şi astîmpere curiozitatea firească.

Tatăl s-a hotărît, de asemenea, să-şi facă şi el datoria faţă de copil şi să-i dea o educaţie aleasă. Avînd în minte că ea trebuie să înceapă de îndată ce în prunc vor prinde să mijească razele raţiunii, l-a convins lesne pe Dominie Sampson să renunţe la slujba lui de învăţător al parohiei, să locuiască permanent la conac şi, în schimbul

[1] Citat din frumoasa tiradă a lui Jacques, dezvoltînd ideea antică cum că lumea este o scenă. Pe ea omul trebuie să joace, ca un actor, succesiv, şapte roluri : de prunc, de şcolar, de îndrăgostit, de soldat, de judecător, de bătrîn (încă lucid) şi de bătrîn senil. (n.t.)

unei sume de bani care nu egala nici salariul unui valet, chiar pe acea vreme, să purceadă a împărtăși viitorului moșier de Ellangowan toată erudiția pe care o poseda, precum și buna creștere și manierele alese pe care, de bună seamă, că nu le poseda, dar despre care nu-și dăduse niciodată seama că îi lipsesc. Prin această învoială, moșierul trăgea și un folos pentru sine : își rostuise plăcerea de a avea mereu în preajmă-i pe cineva care să-l asculte cu răbdare, căruia să-i spună istorisirile sale, cînd va fi singur, și pe spinarea căruia să facă o glumă răutăcioasă, cînd vor fi de față musafiri.

Cam la patru ani după aceste întîmplări, un mare eveniment a avut loc în comitatul unde era situat Ellangowan.

Cei care scrutau semnele vremii erau de mult de părerea că o schimbare de guvern o să aibă loc și, în cele din urmă, după porția cuvenită de temeri și speranțe, de tărăgăneli și de zvonuri provenind din surse oficiale demne sau nedemne de încredere, sau de la nici un fel de autoritate, după ce în unele cluburi s-au ciocnit pahare în strigăte de „să trăiască" cutare om politic, pe cînd în altele se striga „jos cu el !", după depeșe trimise pe jos, călare sau cu poșta, după jalbe pentru și jalbe contra, după ce unii și-au oferit viața, alții averea, în fine, după toate acestea, în cele din urmă, s-a produs și schimbarea : guvernul a căzut și parlamentul, ca o consecință firească, s-a dizolvat.

Sir Thomas Kittlecourt, asemenea altor deputați aflați în aceeași situație, s-a înapoiat în comitatul său, unde i s-a făcut doar o primire rece. El era un susținător al vechii administrații, și adepții noului guvern porniseră o campanie activă în favoarea moșierului John Featherhead, care ținea cei mai buni ogari și gonaci din ținut. Printre cei care se alăturaseră flamurei revoltei se afla și Gilbert Glossin, un fel de scrib, omul de afaceri al moșierului de Ellangowan. Acestui gentleman onest fie că i se refuzase vreun hatîr de către fostul membru al parlamentului, fie că (lucru care este la fel de posibil) primise tot ceea ce dorințele sale ambițioase ceruseră, oricum va fi fost, el nu putea acum decît să privească spre cealaltă partidă pentru o nouă propășire. Domnul Glossin avea

dreptul de a vota pe baza moşiei Ellangowan[1], şi el încercă să-l facă şi pe patronul său să intre în arenă, neîndoindu-se de partea pe care o va îmbrăţişa acesta în disputa ce se ţtea în viitor. Îl încredinţă deci cu uşurinţă pe Ellangowan că ar fi un lucru de onoare pentru el să se arunce în bătălie în fruntea unei partide cît se poate de puternice şi se puse imediat pe lucru, căutînd să obţină adepţi, aşa cum ştie fiecare magistrat scoţian, învrăjbind şi asmuţînd pe cei superiori unii contra altora cu privire la această străveche şi odinioară puternică baronie. Toate acestea au fost aşa de bine ticluite, încît, aranjînd şi scurtînd ici, potrivind şi lungind colo, şi plăsmuind overlorzi pe întreaga moşie pe care Bertram o stăpînea de la coroană, el şi stăpînul lui se găsiră în ziua disputei în fruntea unui grup de zece bărbaţi nobili cu hrisoave, la fel de buni ca toţi cei care vreodată au depus jurămîntul de respectabilitate şi posesiune. Această puternică întărire a forţelor înclină spre victorie cumpăna nesigură a zilei de luptă. Conducătorul şi omul său de afaceri împărţiră onorurile reuşitei, răsplata adevărată căzu însă exclusiv pe cel de al doilea. Domnul Gilbert Glossin a fost numit în funcţia de diac de pace, în timp ce Godfrey Bertram şi-a văzut numele înscris pe o nouă listă de magistraţi, care a fost publicată imediat după convocarea parlamentului.

Aceasta era, de altfel, şi culmea ambiţiilor domnului Bertram, nu că ar fi iubit bătaia de cap sau responsabilitatea postului, dar socotea că era o demnitate la care îl îndreptăţea din destul obîrşia sa nobilă şi că ea îi fusese retrasă numai din invidie şi cu rea credinţă Dar există un vechi şi prea adevărat proverb scoţian care spune : „Nebunilor nu trebuie să le pui bîta în mînă", adică să nu le dai arma cu care pot face rău. Abia s-a văzut domnul Bertram investit cu o autoritate de magistrat, după care tînjise aşa de mult, că a şi început s-o folosească mai mult cu severitate decît cu îndurare, arătînd că erau

[1] Sistemul de vot în Scoţia în secolul al XVII-lea dădea dreptul de a alege şi a fi ales numai persoanelor, lorzi sau overlorzi, care dispuneau de o anumită garanţie (reprezentată de o proprietate funciară). Autorităţile locale nu se schimbau automat o dată cu dizolvarea parlamentului, dar, la cererea unui grup de persoane influente (nobile), se trecea la un vot restrîns între nobilii comitatului, care, odată adoptat, provoca înlocuirea lor. In afară de baroni, proprietari de pămînt, mai puteau vota şi cei ce arendau pămîntul. Un baron putea, aşadar, să-şi împartă temporar domeniul pentru a spori numărul voturilor, ceea ce făcuse Bertram la cererea lui Glossin. (n.t.)

total neîntemeiate toate părerile pe care și le formaseră pînă atunci oamenii despre firea lui nepăsătoare dar bună. Am citit undeva despre un judecător de pace, care, fiind numit în comisia magistraților, a scris o scrisoare către un librar ca să-i trimită legile referitoare la îndatoririle lui sub următoarea formă „Please send the ax relating to a gustus pease"[1]. Fără îndoială că acest gentleman învățat, cînd a primit toporul cerut, a cioplit cu el legile, țintind un anume lucru. Domnul Bertram nu era chiar atît de neștiutor într-ale gramaticii ca ilustrul său predecesor, dar nici un nebun nu ar fi folosit într-un mod așa de orb arma, care îi fusese pusă, așa de nesăbuit, în mînă

Încredințat fiind că magistratura în care fusese ales era semnul unui favor personal din partea suveranului, el uită că mai înainte gîndise că acest privilegiu era un lucru obișnuit și îndreptățit pentru nobilii de rangul său și că socotea că fusese lipsit de această onoare numai datorită uneltirilor unei cabale. El îi ceruse fidelului său aghiotant, Dominie Sampson, să citească cu voce tare lista comisiei judecătorilor de pace, iar cînd acesta începuse cu tradiționala formulă de introducere „Regele are plăcerea deosebită de a numi...", el exclamase într-un extaz de recunoștință : „Are plăcerea !", adăugînd : „Onorabile gentleman ! Sînt convins că regele nu poate avea o plăcere mai mare decît a mea !"

Ca o urmare firească, nevoind să-și mărginească recunoștința numai la simțăminte sau exprimări verbale, el dădu frîu liber zelului care-l însuflețea din momentul numirii în noua sa funcție și se străduí să arate că își dă bine seama de onoarea care îi fusese acordată, desfășurînd o activitate bogată în exercitarea datoriei sale de magistrat. Se spune că „măturile noi mătură bine" și eu însumi pot depune mărturie că, la sosirea unei noi slujnice, păianjenii mei domestici, ereditari și străvechi, care își țesuseră pînzele sub partea de jos a rafturilor mele cu cărți (constînd, în special, din tratate religioase și de jurisprudență), sub domnia pașnică a înaintașei ei, au fugit cu toată iuțeala în fața atacului executat în timpul curățeniei de probă a noii mercenare. Chiar în acest mod nemilos și-a început și moșierul de Ellangowan noua sa magistratură spre paguba a tot soiul de hoți și făcători

[1] „Te rog, trimite-mi toporul pentru o mazăre de gust !", în loc de „Please send the lex relating to a justice peace" (Trimite-mi legea pentru un judecător de pace). (n.t.)

de rele, bătrîni și cunoscuți de toată lumea, care fuseseră megieșii lui de o jumătate de veac. Asemenea unui al doilea duce de Humphrey[1], el începu să facă minuni și, cu partea magică a baghetei sale de magistrat, îi făcu pe șchiopi să meargă, pe orbi să vadă, pe slăbănogi să lucreze. Descoperi braconieri, pescari fără permis, hoți de poame, vînători de porumbei, primind ca răsplată aplauzele colegilor săi magistrați și sprijinul oamenilor de rînd pentru felul activ în care își îndeplinea funcția.

Dar toate aceste lucruri bune erau însoțite și de o parte mai rea, care se putea vedea lesne. Chiar ceva vătămător pentru toată lumea de mentalitate veche nu poate fi smuls fără oarecare băgare de seamă. Zelul vrednicului nostru amic aruncase într-o situație nespus de jalnică un șir de felurite personaje a căror lene și obiceiuri de cerșetori fuseseră încurajate chiar de propria sa moliciune, pînă cînd toate aceste năravuri deveniseră de nedezrădăcinat. Pe alții, o neputință înnăscută pentru muncă îi făcea ființe vrednice, după cum spuneau chiar ei, de milosteniile unor creștini mai înstăriți. Cerșetorul de care toți și-aduceau aminte „dintotdeauna", care de douăzeci de ani trecea prin vecini la aceleași soroace ca să primească ceva de pomană și care era socotit de toți mai degrabă ca un amic umil decît ca cineva cu care faci milostenie a fost trimis la un azil de săraci din apropiere. Femeia neputincioasă, care era purtată jur împrejurul parohiei pe o targă și care trecea din casă în casă ca un ban fals pe care fiecare se grăbește să-l strecoare vecinului, ea care obișnuia să strige (după cei care s-o ducă) la fel de tare, sau chiar mai tare, decît un călător care cere un cal de poștă, chiar și ea a împărtășit aceeași jalnică soartă. „Jock cel neghiob" care era pe jumătate om, pe jumătate dobitoc și care fusese prilej de batjocură pentru fiecare generație de copii ai satului o bună bucată de veac, a fost trimis la o închisoare din comitat, unde, lipsit și de aer curat, și de razele soarelui, singurele lucruri de care se putuse bucura în viață, începu să tînjească și muri în decurs de șase luni. Bătrînul corăbier, care înveselise de multe ori ungherele tuturor bucătăriilor din

[1] *Humphrey, duce de Gloucester* (1391—1447) a fost fiul cel mai mic al regelui Henric al IV-lea. Ocrotitor al oamenilor de litere, de la care a primit epitetul de „Cel Bun", ducele era și un cărturar pasionat. Se spunea că era în stare să facă „minuni", mai ales că soția sa, Eleanor Cobham, avea faima unei mari vrăjitoare, fapt pentru care a fost și întemnițată. Shakespeare ar fi scris și el o tragedie cu titlul „Ducele de Humphrey". (n.t.)

ţinut cîntînd baladele „Căpitanul Ward" şi „Cutezătorul amiral Benbow", fusese alungat şi el din ţinut fără nici o pricină mai temeinică decît aceea că se presupunea că vorbeşte cu un accent puternic irlandez. Chiar popasurile anuale ale unui mămular fuseseră interzise de magistrat, în zelul său pripit de a face ordine în treburile rurale.

Aceste fapte nu trecură însă neobservate şi fără a fi vorbite de rău. Oamenii nu sînt de lemn sau de piatră, şi lucrurile legate de inimile şi obiceiurile lor nu le pot fi luate fără ca ei să nu le simtă lipsa. Soţia fermierului ducea acum lipsă de porţia ei obişnuită de veşti, poate la fel şi de lauda pe care şi-o aducea singură, în sinea ei, în timp ce-şi dăruia pomana, sub forma unui blid cu fiertură de ovăz, cerşetorului care-i furniza ştirile. Casa simţea apoi neajunsul provenit din încetarea micului negoţ cu mărunţişuri făcut de vînzătorii ambulanţi. Copiilor le lipsea tainul lor de acadele şi jucării, femeile tinere aveau nevoie de ace, panglici, piepteni şi balade, iar bătrînele nu mai puteau să dea ouă pentru a primi în schimb sare, feştile sau tutun. Toate aceste împrejurări au făcut ca moşierul din Ellangowan să-şi piardă bunul renume, cu atît mai mult cu cît el se bucurase înainte de o mare popularitate. Chiar rudele au început să aibă o părere proastă despre el. Lumea gîndea oam aşa : «N-au făcut aşa ceva unii ca Greenside, sau Burnville, sau Viewforth, care ar fi putut să facă fiindcă erau nişte venetici pe meleagurile noastre, dar un Ellangowan ! el care are o obîrşie de neam de cînd îl ştie lumea... tocmai *el* să asuprească pe cel sărman în aşa hal ! Lumea îi zicea bunicului său „Moşierul cel păcătos", dar nici măcar lui (cu toate că era destul de arţăgos cînd intra în tovărăşia cheflilor şi trăgea cîte un păhărel la măsea) nu i-ar fi plăcut să se poarte aşa. Nu, nu, boierul cel mare de la Conacul cel Vechi avea o faimă foarte proastă pe vremea lui, dar prin ograda sa se aciuau tot atît de mulţi săraci pe cîţi nobilii în sala cea mare. Şi cucoana, ori de cîte ori venea noaptea Crăciunului, dădea cîte doisprezece gologani de argint fiecărui suflet sărman care se întîmpla să-i fie prin preajmă, în cinstea celor doisprezece ucenici ai Domnului. Oamenilor le plăcea să spună că asta e papistăşie, dar cred că maimarii noştri ar face bine dacă ar mai învăţa cîte ceva de la papistaşi. Ei îşi fac mai multă pomană cu cei sărmani, nu aruncă numai un biet gologan în cutia milei în ziua de duminică, iar în toate celelalte şase zile ale săptămînii nu contenesc să-i calce în picioare,

să-i batjocorească sau să-i bată la cap de ce fac bine și de ce nu fac bine, colac peste pupăză !

Cam așa se clevetea la fiece pahar de băutură ieftină în fiece cîrciumă, pînă la trei-patru mile depărtare de Ellangowan, fiindcă acesta era diametrul orbitei pe care amicul nostru Godfrey Bertram, boier de neam și judecător de pace, era soarele cel luminos. Un și mai grozav prilej de cleveteală a fost dat gurilor rele cînd s-a hotărît strămutarea unei șatre țigănești, care își făcuse sălaș prin acele părți (din care cititorul nostru și cunoaște pe cineva) și care de mulți ani de zile își avea îndeobște vatra ei pe moșia Ellangowan.

CAPITOLUL VII

Veniți voi, prinți în zdrențe îmbrăcați,
Voi, cei de neam ! Tu, hoț, cinstite domn,
Și cei de orice nume și-orice rang,
Milogi, calici, golani, pomanagii,
Voi, cerșetori ... De toți vorbesc..

Tufișul cerșetorilor[1]

Deși se cunosc acum destule despre natura, firea și obiceiurile acelor triburi țigănești care au inundat odinioară cele mai multe țări din Europa și care, într-o oarecare măsură, încă trăiesc printre locuitorii de acolo ca o populație aparte, cititorul sper că mă va ierta dacă voi adăuga cîteva amănunte cu privire la situația lor în Scoția.

Este un lucru bine cunoscut de scoțieni că țiganii au fost, într-o epocă mai veche, recunoscuți ca formînd un neam aparte și neatîrnat, de către unul dintre monarhii Scoției[2] și că au fost priviți cu mai puțină îngăduință de o lege mai nouă, care a socotit faptul de a fi țigan egal,

[1] *Tufișul cerșetorilor* — dramă scrisă de *John Fletcher* (1579—1625) tratînd povestea de dragoste dintre Florez, moștenitorul comitatului Flandrei, și Bertha, moștenitoarea Brabantului, care, avînd moștenirile lor uzurpate, trăiesc printre hoții și cerșetorii de lîngă Bruges, al căror conducător este Gerrard, tatăl lui Florez, ascuns și el printre ei. (n.t.)

[2] Iacob al V-lea (1513—1542), tatăl nefericitei Maria Stuart, recunoscuse pe John-Faa ca senior și conte al micului Egipt, conducător, astfel, al tuturor țiganilor. (n.t.)

pentru balanța justiției, cu acela de hoț de rînd și osîndind acest lucru cu pedeapsa cuvenită furilor. În ciuda asprimii acestei sau a altor legi, un simțămînt de fraternitate a continuat să propășească printre dezmoșteniții soartei din această țară, din care mulți s-au amestecat cu ei, în special aceia pe care foamea, opresiunea sau paloșul războiului i-au lipsit de obișnuitele mijloace de trai. Ei călătoreau grupați în felurite șatre și se conduceau după anumite legi, fiecărei șatre dîndu-i-se o anumită regiune. Cea mai mică încălcare a hotarelor date unei alte șatre ducea la încăierări aprige, în cursul cărora se vărsa adeseori mult sînge.

Cîteva meșteșuguri mai rudimentare erau pe de-a-ntregul rezervate acestor pribegi, în special acelea de cioplitori, de lingurari, precum și întreaga taină a meseriei de spoitor. La acestea se adăuga un mic negoț cu tot felul de obiecte de olărie. Acestea erau singurele lor mijloace vizibile de trai. Fiecare trib sau șatră avea un anumit loc pentru întîlniri, pe care îl ocupau din cînd în cînd și pe care îl socoteau ca tabăra lor de obște, astfel că în vecinătatea acestui loc se abțineau, de obicei, de la prădăciuni și furtișaguri. Mai aveau și alte talente și calități care îi făceau uneori folositori și distractivi. Mulți cultivau cu succes muzica, și lăutarul sau cimpoierul favorit al ținutului se găsea adesea într-un sălaș țigănesc. Se pricepeau și la toate sporturile practicate în aer liber, în special la vînătoare de vidre, la pescuit, precum și la descoperirea vînatului. Ei creșteau terieri îndrăzneți de rasa cea mai bună și, cîteodată, aveau și prepelicari de soi de vînzare. Iarna, țigăncile se ocupau cu ghicitul, iar bărbații cu scamatoriile, și aceste talente au ajutat adesea pe cei adunați în casa vreunui fermier să-și omoare timpul într-o seară lungă sau urîtă de iarnă. Sălbăticia firii lor și mîndria neîmblînzită cu care disprețuiau orice muncă obișnuită impuneau oamenilor un fel de respect amestecat cu frică.

Putem spune deci, pe scurt, că toate aceste triburi reprezentau paria Scoției, trăind asemenea unor indieni sărmani printre coloniștii europeni și, asemenea lor, trebuiau judecați, mai degrabă, după propriile lor datini, obiceiuri și moravuri decît după acelea pe care le-ar fi avut dacă ar fi fost membri ai unei comunități umane civilizate. Mulți dintre ei rămăseseră într-o astfel de stare, de nomadism, încît aceasta le permitea fie să fugă repede într-un ținut pustiu, fie să treacă sub jurisdicția unui alt comitat. Trăsăturile firii lor nu se îmblînziseră

prea mult. Numărul lor, cu toate acestea, descrescuse așa de mult, că, în loc de o sută de mii, la cît îi apreciase scriitorul Fletcher, azi ar fi poate imposibil să aduni mai mult de cinci sute în toată Scoția.

O astfel de șatră, din care făcea parte și Meg Merrilies, își stabilise de mult vatra, pe cît le permiteau obiceiurile de pribegi, într-o văiugă, de pe moșia Ellangowan. Ridicaseră acolo cîteva colibe, pe care le numeau „lăcașul lor de restriște" și unde se retrăgeau în tihnă atunci cînd nu pribegeau, asemenea ciorilor care își făceau cuiburile în frasinii bătrîni din vecinătatea lor. Ședeau de atîta vreme pe acele locuri, încît lumea îi socotea, într-o măsură oarecare, ca proprietarii dărăpănatelor colibe pe care le locuiau. Această favoare se zicea că ei o răsplăteau odinioară prin servicii pe care le aduceau moșierului în vreme de război sau, mai adesea, făcînd neajunsuri și prădînd pămînturile baronilor învecinați cu care stăpînul lor se afla în stare de dușmănie. Mai tîrziu, serviciile lor au îmbrăcat o formă mai pașnică. Femeile făceau mănuși pentru stăpînă și împleteau ciorapi groși pentru moșier, care erau oferiți în fiecare an, de Crăciun, cu mare ceremonie. Sibylele mai bătrîne descîntau patul nupțial al stăpînului cînd se însura și leagănul moștenitorului cînd acesta se năștea. Bărbații lipeau porțelanurile crăpate ale stăpînei și-l întovărășeau pe moșier la vînătoare, le îngrijeau cîinii și tăiau urechile cățelușilor terieri. Copiii adunau nuci de prin păduri, afine de prin turbării și ciuperci de prin pășuni, pe care le aduceau ca tribut la conac. Aceste acte de slujire de bună voie și de recunoaștere a stării lor de supuși erau răsplătite prin protejarea lor în anumite ocazii, prin îngăduință în altele și dăruirea de resturi de bucate, bere și rachiu cînd prilejuri sau sărbători cereau o manifestare de generozitate. Acest schimb mutual de servicii, care avea loc de cel puțin două secole, făcuse din locuitorii văiugii Derncleugh un fel de șerbi privilegiați pe moșia Ellangowan. „Vasalii" aceștia erau „amici foarte buni" ai moșierului și el însuși s-ar fi considerat destul de nefericit dacă prezența sa nu i-ar fi ferit de rigorile legilor din comitat sau de judecătorul local. Dar această uniune amicală avea să se destrame în curînd

Comunitatea din Derncleugh, căreia nu îi era teamă de alți tîlhari în afara celor care făceau parte din ea, nu s-a îngrijorat cîtuși de puțin de severitatea cu care pedepsea magistratul pe ceilalți vagabonzi. Nu se îndoia că el era hotărît să nu admită alți cerșetori sau hoinari în

comitat, în afară de cei care sălăşluiau chiar pe moşia lui, şi îşi făceau negoţul lor în continuare avînd îngăduinţa lui nemijlocită, pe faţă sau tacită. Nici domnul Bertram nu se grăbea să-şi exercite autoritatea nou cîştigată în detrimentul ţiganilor de mult aşezaţi pe moşia sa. Dar a fost împins de împrejurări.

În timpul sesiunilor trimestriale, noul nostru magistrat a fost atacat şi mustrat de un gentleman din partidul politic advers din comitat că, în vreme ce se preface că are un mare zel pentru ordinea publică şi pare dornic să dobîndească faima unui magistrat activ, el oblăduieşte o şatră formată din cei mai mari tîlhari din comitat, îngăduindu-le să-şi aibă sălaşul chiar la mai puţin de o milă de conacul Ellangowan. La această învinuire nu se putea da nici un răspuns pentru că faptul era prea evident şi prea bine cunoscut. Moşierul înghiţi, de bine de rău, acest reproş dispreţuitor şi, înapoindu-se spre casă, se gîndi tot drumul, făcînd tot felul de planuri, cum ar putea să scape în modul cel mai lesnicios de aceşti vagabonzi, care constituiau o pată pentru faima sa frumoasă de magistrat. În timp ce tocmai se decisese să profite de primul prilej care i se va ivi pentru a se certa cu pariile din văiuga Derncleugh, o pricină de sfadă se ivi de la sine.

De la promovarea amicului nostru în funcţia de ocrotitor al ordinei publice, el poruncise ca poarta de la capătul aleii sale, care ducea la conac şi care mai înainte (avînd o singură balama) rămînea toată vremea deschisă în mod ospitalier, după cum ziceam, să fie închisă şi vopsită frumos. Poruncise apoi să fie astupate cu pari, între care fuseseră împletite ramuri de grozamă într-un fel curios, şi toate găurile din gardul ce-i înconjura proprietatea. Aceste spărturi erau folosite de copiii de ţigani, care obişnuiau să se strecoare prin ele în livezile conacului pentru a culege cuiburi de păsări, de maimarii şatrei ca să o ia pe un drum mai scurt pentru a ajunge dintr-un punct în altul, precum şi de fetele şi flăcăii ţiganilor pentru întîlnirile lor de seară... toate acestea aveau loc fără ca nimeni să se simtă ofensat sau să ceară voie cuiva. Dar aceste zile paşnice urmau să se sfîrşească şi o ameninţătoare inscripţie pe partea dinafară a porţii anunţa *„urmărire potrivit legilor“* (dar zugravul scrisese *urgisire — l'un vaut bien l'autre*[1]) pentru toţi aceia care ar fi găsiţi că au încălcat legea trecînd peste

[1] *Se potriveşte bine* (în limba franceză în text). (n.t.)

aceste împrejmuiri. Pe de altă parte, de dragul uniformității, mai exista și un alt anunț de prevenire și intimidare și anume că: „puști care se descarcă la atingere și capcane pentru oameni" au fost așezate, ele avînd o astfel de putere, încît avertismentul se încheia cu următoarea *nota bene*[1] „dacă un om va pătrunde aici, ele îi vor rupe picioarele calului".

În pofida acestor amenințări, șase țigănuși, băieți și fete, destul de măricei, se apucaseră să călărească pe noua poartă și să împletească flori de mai, pe care, lucru prea lesne de văzut, le culeseseră din interiorul domeniului oprit. Plin de mînie (pe cît era el în stare sau pe cît putea să se prefacă), moșierul le porunci să se dea jos, dar ei nici nu-l băgară în seamă. Atunci el începu să-i tragă jos unul cîte unul, dar copiii se împotriviră, cel puțin într-un mod pasiv, fiecare lăsîndu-se cît putea de greu sau cățărîndu-se din nou sus, la fel de iute ca și atunci cînd coborîse.

Moșierul ceru atunci ajutorul slujitorului său, un flăcău cam ursuz, care, nici una nici două, puse mîna pe bici. Cîteva șfichiuituri fură de ajuns ca ceata copiilor să se împrăștie, rupînd-o la fugă, și astfel a început prima încălcare a păcii între casa de Ellangowan și țiganii din Derncleugh.

O bucată de vreme, acestora nici nu le veni să creadă că lucrurile erau serioase, pînă cînd nu descoperiră că plozii le erau biciuiți la sînge, ca niște cai, cînd treceau dincolo, că măgarii le erau alungați de paznicul de serviciu cînd pătrundeau pe pămînturile boierului sau chiar cînd se întîmpla să pască pe marginea drumului, nesocotind ce glăsuiau opreliștile de la poartă, că, în fine, căpetenia poliției a început să facă cercetări ciudate asupra modului lor de a-și cîștiga cele trebuincioase traiului și să își arate surprinderea că bărbații dormeau în colibe mai toată ziua și cutreierau prin împrejurimi cea mai mare parte a nopții.

Cînd lucrurile au ajuns în acest punct, țiganii, fără să stea pe gînduri, trecură la măsuri de represalii. Cuiburile găinilor nobilului Ellangowan au început să fie prădate, albiturile și lenjeria de pe frînghii sau din locurile unde se usca, furate, peștele să fie prins pe furiș, cîinii să-i fie răpiți și puieții copacilor tăiați sau descojiți. Multe răutăți au fost săvîrșite, și unele, se putea vedea limpede, numai pentru a face rău. Pe de altă parte, în-

[1] *Bagă bine de seamă* (în limba latină în text). (n.t.).

cepură să curgă fără milă şi ordinele de urmărire, percheziţie, ridicare şi arestare, şi cu toată îndemînarea lor, cîţiva dintre cei care se dedaseră la prădăciuni nu au putut să scape de condamnare. Apoi un altul, un flăcău tînăr şi voinic, care o bucată de vreme pescuise la mare, a fost prins şi predat căpitanului de la D... care înrola cu forţa tineri pentru marină şi pentru serviciile de utilitate publică, alţi doi copii au fost biciuiţi zdravăn şi o matroană ţigancă trimisă chiar la casa de corecţie.

Cu toate acestea, ţiganii nu dăduseră încă nici un semn ca să arate că au de gînd să părăsească locul pe care sălăşluiau de atîta vreme, iar domnului Bertram nu îi venea la îndemînă să-i lipsească de vechiul lor „lăcaş de restrişte", aşa că acest mic război pe care l-am descris a continuat timp de mai multe luni, fără nici o intensificare sau diminuare a ostilităţilor din nici o parte.

CAPITOLUL VIII

Astfel indianul, pe malul lui Ontario,
Îmbrăcat grosolan în pielea vărgată a panterei,
În timp ce oacheşa lui rasă se stinge, cu nelinişte vede
Coliba omului alb înălţîndu-se în spatele pomilor.
El părăseşte adăpostul pădurii sale natale,
El părăseşte murmurul fluviului Ohio,
Şi înainte fuge grăbit, plin de mîhnire şi revoltă,
Spre locuri unde piciorul de om n-a călcat peste frunza căzută,
Şi fuga-şi îndreaptă spre ţara în care amurgul sublim stăpîneşte
Peste codrii tăcuţi de la naşterea lumii.

Scene din copilărie[1]

Schiţînd naşterea şi modul cum s-a desfăşurat războiul scoţian al maroon-ilor[2], nu trebuie să omitem că anii se scurseseră pe nesimţite şi că micuţul Harry Bertram, unul dintre cei mai vioi şi îndrăzneţi copii care şi-au făcut vreodată o sabie şi o bonetă de grenadier din papură, se apropia de ziua cînd urma să împlinească cinci

[1] Poem de *John Leyden* (1775—1811), poet, medic şi orientalist, prieten cu Walter Scott. În 1807 a publicat un interesant eseu asupra limbilor indo-persane. (n t.)

[2] Maroon-ii erau negrii proveniţi din sclavii fugiţi în timpul secolelor XVII şi XVIII din Indiile de Vest şi Guyana. Autorul foloseşte această denumire pentru ţiganii scoţieni. (n.t.)

ani. O fire temerară, care începuse să se dezvolte în el de la sine și de timpuriu, făcuse din copil un mic hoinar; cunoștea bine fiecare petic de luncă și vîlcea din jurul Ellangowanului și putea spune, în vorbirea sa copilărească, pe ce haturi cresc cele mai frumoase flori și în ce crîng poți culege cele mai coapte nuci. De nenumărate ori înspăimîntase pe cei care îl însoțeau, cățărîndu-se pe ruinele vechiului castel, și nu numai o dată plecase la plimbare pe furiș, ajungînd pînă la cătunul țiganilor.

Din aceste escapade, el era adus îndărăt de Meg Merrilies, care, deși nu mai putea fi înduplecată să pună piciorul la conacul Ellangowan, după ce nepotul ei fusese înrolat cu forța într-un detașament de recruți pentru marină, nu părea să-și fi extins resentimentul și asupra copilului. Ba dimpotrivă, îl pîndea, cînd micuțul hoinărea pe la ei ca să-i cînte cîte o baladă țigănească, să-l plimbe pe măgarul ei sau să-i vîre în buzunar o bucată de turtă dulce sau vreun măr cu obrajii roșii bucălați. Vechiul devotament al acestei femei pentru familia moșierului, respins și nesocotit din toate celelalte părți, părea că găsește o mare bucurie în faptul că mai avea o ființă asupra căreia putea să se reverse și să se manifeste. Ea prezisese de o sută de ori că „tînărul domnișor Harry va fi mîndria familiei și că un astfel de vlăstar n-a mai răsărit din vechiul stejar de la moartea lui Arthur Mac-Dingawaie, care a fost ucis în bătălia de la Bloody Bay; cît despre ramura de acum, ea e bună doar să fie pusă pe foc". Iar odată, cînd copilul a fost bolnav, a stat toată noaptea de veghe sub fereastra lui, cîntîndu-i un descîntec, pe care îl credea meșter în alungarea febrei, și nimeni nu a putut s-o convingă nici să intre în casă și nici să plece din locul pe care și-l alesese, pînă cînd boala nu a început să dea îndărăt

Dragostea acestei femei a devenit motiv de suspiciune, nu pentru moșier, care niciodată nu se grăbea să bănuiască răul, ci pentru soția lui, care avea o sănătate șubredă și un moral nu prea bun. Ea se apropia acuma de termenul unei a doua sarcini, și cum nu mai putea să iasă afară la plimbare singură, iar femeia care avea grijă de Harry era tînără și cam flușturatică, îl rugă pe Dominie Sampson să se ocupe chiar el și să vegheze asupra băiatului în hoinărelile sale și să nu-l piardă din ochi. Dominie îl iubea nespus pe micul său elev care îi fusese încredințat și era încîntat peste măsură de propria sa izbîndă, deoarece îl făcuse pe băiat să propășească așa de mult cu învățătura, încît putea să pronunțe acum cuvinte de trei silabe!

Gîndul că acest copil-minune, tobă de carte, ar putea fi furat de ţigani, întocmai ca un al doilea Adam Smith[1], îi era odios şi, prin urmare, deşi însărcinarea contravenea tuturor obiceiurilor care-i alcătuiau felul de a-şi duce viaţa, o îndeplini bucuros. Din ziua aceea putea fi văzut plimbîndu-se liniştit, dar grijuliu, prin împrejurimi, rumegînd în minte vreo problemă de matematică, dar cu ochii aţintiţi asupra ţîncului de numai cinci ani, ale cărui hoinăreli îl puseseră de o sută de ori în situaţii neplăcute. De două ori fusese Dominie fugărit de cîte o vacă furioasă şi îndărătnică, altă dată alunecase şi căzuse într-un pîrîu pe care încercase să-l treacă sărind din piatră în piatră, iar odată intrase pînă la brîu în smîrcurile Lochend, în încercarea-i de a culege un nufăr pentru micul moşier. Cu acest prilej, matroanele satului care-l scoseseră din mlaştină erau de părere „că moşierul ar fi putut la fel de bine să-şi dea băiatul în grija unei sperietori de ciori de pe cîmpurile lui cu cartofi!", dar bunul Dominie îndurase toate aceste nenorociri cu o gravitate şi o seninătate la fel de neclintite. „Pro-di-gi-os!" aceasta a fost singura exclamaţie care a putut fi auzită din gura multrăbdătorului bărbat.

În această vreme, moşierul hotărîse să se descotorosească cu totul de maroonii de la Derncleugh. Bătrînii lui slujitori, auzind această dorinţă, clătinară din cap şi înşuşi Dominie Sampson îndrăzni să o osîndească, dar nu în chip direct. Cum însă această osîndire a îmbrăcat veşmîntul unei propoziţii latine spusă parcă de un oracol: *Ne moveas Camarinam*[2], nici aluzia, nici limba în care fusese exprimată nu erau menite să fie înţelese de domnul Bertram, aşa că hotărîrea luată de acesta împotriva ţiganilor a îmbrăcat formele unei proceduri legale. Fiecare colibă a cătunului a fost însemnată cu creta de ofiţerul principal al Curţii funciare, ca un semn că erau înştiin-

---

[1] *Adam Smith* (1723—1790), economist, clasic burghez, filozof şi eseist englez, autor al lucrărilor *Teoria sentimentelor morale* şi *Cercetare asupra naturii şi cauzelor avuţiei naţiunilor* Aflîndu-se la Kircaldy, în Scoţia, unde tatăl său era inspector vamal, a fost într-adevăr răpit de ţigani la vîrsta de trei ani, dar, după cercetări febrile, regăsit şi redat familiei. (n.t.)

[2] *Nu secaţi Camarina* (în limba latină în text). Camarinienii erau locuitorii oraşului CAMARINA, de pe coasta sudică a Siciliei, colonie a Syracusei. Oracolul le interzise să asaneze mlaştina cu acelaşi nume din vecinătate, fiindcă vor pieri, dar ei nu au ascultat. În timpul primului Război Punic (264—241 î.e.n.), romanii au atacat Camarina, trecînd peste mlaştina secată, au ocupat-o şi pe locuitori i-au vîndut ca sclavi. (n.t.)

tate formal să se mute pînă la începutul trimestrului următor. Ei totuşi nu dădeau nici un semn nici că se supun, nici că vor urma hotărîrile legii. În sfîrşit, a sosit şi termenul fatal, Martinmas[1]-ul, şi autorităţile trebuiră să recurgă la măsuri violente ca să îi constrîngă. Un detaşament puternic de ofiţeri de pace, suficient ca să facă orice rezistenţă zadarnică, le-a ordonat locuitorilor să plece pînă la amiază, şi cum ei nu se supuseră nici pînă la ora acordată, ofiţerii, pe baza mandatului primit, începură să le dezvelească sălaşurile şi să le smulgă uşile şi ferestrele prăpădite, un fel de evacuare foarte simplă şi eficace care se mai aplică şi azi în ţinuturile îndepărtate ale Scoţiei, cînd un fermier, care a arendat o bucată de pămînt nu vrea să-şi plătească arenda. Ţiganii se uitară o bucată de vreme la această operă devastatoare, tăcuţi şi nemişcaţi, apoi porniseră la înşăuarea şi împovărarea măgarilor, cu bruma de avere pe care o aveau, făcînd pregătiri de plecare. Acestea fură isprăvite cu repeziciune, fiind vorba de oameni care aveau toţi obiceiurile tătarilor nomazi, aşa că în curînd o porniră la drum ca să-şi găsească noi lăcaşuri unde patronii lor să nu mai fie membri de Quorum[2] şi nici un Custos Rotulorum[3].

Un fel de zbucium sufletesc l-a oprit pe Ellangowan de a asista în persoană la expulzarea celor care îşi avuseseră sălaşurile pe moşia sa. El lăsase, aşadar, împlinirea hotărîrii pe seama ofiţerilor legii, sub conducerea nemijlocită a lui Frank Kennedy, un inspector sau ofiţer călare al autorităţilor însărcinate cu încasarea impozitelor, care devenise un vizitator obişnuit al conacului şi despre care vom avea mai multe de spus în capitolul următor. Domnul Bertram însuşi alesese această zi ca să facă o vizită unui prieten care se afla la oarecare depărtare. Dar s-a întîmplat, în pofida prevederii sale, că nu a

---

[1] *Martinmas* sau *Martlemas* este denumirea zilei de 11 noiembrie, cînd se prăznuieşte sfîntul Martin. Data este sorocul obişnuit pentru încheierea de contracte. (n.t.)

[2] Uneori, judecătorul de pace, care avea funcţii judiciare şi administrative, nu putea rezolva singur unele cazuri, ci numai în cadrul unui complet format din judecători de pace, aleşi dintre cei mai eminenţi şi pricepuţi Aceştia se numeau membri de *Quorum* după primul cuvînt al frazei latine *Quorum aliquem vestrum unum esse volumus*, rostită ca un fel de jurămînt la începutul lucrărilor juriului. Fraza arăta dorinţa lor de a da decizii unanime. (n.t.)

[3] Primul judecător de pace avea şi titlul de *Custos rotulorum* (Custode al arhivelor), adică de păstrător al documentelor judiciare ale comitatului. (n.t.)

putut ocoli întîlnirea cu foștii locuitori de pe moșia sa în clipa cînd aceștia plecau pe drumul pribegiei lor.

Aceasta a avut loc pe un drum pustiu, aproape de culmea unui deal, la care se ajungea pe o coastă abruptă, la hotarul moșiei Ellangowan. Acolo a întîlnit domnul Bertram caravana țiganilor. Patru sau cinci bărbați mergeau înainte, ca un fel de avangardă, îmbrăcați în mantăile lor lungi și fluturînde care le ascundeau trupurile înalte și costelive. Pălăriile cu boruri largi pleoștite, trase pînă peste sprîncene, le ascundeau chipurile oacheșe, cu ochi negri și trăsături neîmblînzite. Doi purtau flinte ușoare de vînătoare, un altul un paloș lat fără teacă, și toți aveau pumnal, deși nu purtau această armă la vedere și nici nu se făleau cu ea. În spatele lor urma un șir de măgari încărcați cu poveri, și teleguțe sau tumblere, cum sînt numite în Scoția, pe care stăteau cei slabi și cei neputincioși, copiii și bătrînii șatrei alungate. Femeile, cu fustele lor lungi, cărămizii, și pălării de pai, precum și copiii mai mari, cu capul descoperit și desculți, cu trupurile aproape goale, aveau grijă de micul convoi. Drumeagul era îngust, șerpuind printre două dune de nisip, și slujitorul domnului Bertram călărea înainte, pocnind cu biciul prin văzduh în semn de autoritate. El făcu semn celor care conduceau caravana să se dea la o parte pentru a-l lăsa să treacă pe stăpînul său. Gestul său rămase însă nebăgat în seamă. Atunci el strigă la oamenii care mergeau agale :

— Dați-vă la o parte, tîlharilor, și faceți loc să treacă boierul !

— Are loc destul pe marginea drumului — îi răspunse un țigan de sub pălăria sa pleoștită și cu borul larg, dar fără să-și ridice capul — și n-o să aibă mai mult ; drumul mare este slobod și pentru măgărușii noștri ca și pentru juganul lui

Tonul omului fiind mohorît, ba chiar amenințător, domnul Bertram socoti că este mai cuminte să lase deoparte demnitatea slujbei sale și să treacă liniștit pe lîngă convoi, pe fîșia de drum pe care ei socotiseră cu cale să i-o lase și care era destul de îngustă. Ca să-și ascundă sub un aer de nepăsare jignirea pe care o simțea în fața acestei lipse de respect, se adresă unuia dintre bărbații care treceau pe lîngă el fără a-l saluta în vreun fel sau măcar arătînd că-l cunoaște.

— Giles Bailie — îi zise el — ai auzit cumva că fiul tău Gabriel e bine ? (întrebarea se referea la tînărul care fusese înrolat cu forța la marină).

— Dacă aş fi auzit altminteri — îi răspunse bătrînul — aţi fi aflat şi dumneavoastră. Ţiganul privi în sus spre el, cu o înfăţişare posomorîtă şi ameninţătoare, apoi îşi continuă drumul fără a mai scoate o vorbă[1].

După ce moşierul şi-a văzut mai departe de drum, anevoie, prin mulţimea de oameni ale căror chipuri îi erau familiare, printre aceia care altădată îi salutau apropierea cu respectul cuvenit unei fiinţe superioare, dar în ochii cărora citea acum numai ură şi dispreţ, după ce deci a trecut de această mulţime, nu s-a putut abţine să nu-şi întoarcă bidiviul şi să nu se uite lung după ei cum se duceau departe, tot mai departe. Acest grup ar fi fost un subiect excelent pentru creionul lui Callot[2]. Ultimii dintre ei ajunseseră la un desiş mărunt şi chircit, care se afla la poalele colinei şi care înghiţea treptat caravana pribeagă. În curînd, ultimii izgoniţi dispărură.

Simţămintele pe care le încerca Bertram erau pline de amărăciune. Într-adevăr, oamenii aceştia pe care el îi lipsise prin lege de vechiul lor sălaş erau leneşi şi plini de păcate, dar se străduise el oare să-i facă altfel? Nu aveau ei acum o fire şi mai rea decît avuseseră atunci cînd li se îngăduise să se simtă ca un fel de vasali ai familiei lui? Şi a trebuit oare ca simpla împrejurare că el devenise magistrat să provoace o schimbare aşa de radicală în purtarea lui faţă de ei? N-ar fi fost mai bine măcar să fi încercat cît de cît să le îndrepte apucăturile înainte de a trimite şapte familii deodată în lumea largă şi a le lipsi de bruma de ocrotire de care se bucurau şi care-i ţinea în frîu de la săvîrşirea unor fapte mai înspăimîntătoare? Mai era apoi sentimentul firesc de compasiune al inimii sale, care se întrista văzînd cum dispar în depărtări atîtea chipuri cunoscute, şi acestui sentiment Godfrey Bertram era gata oricînd să-i dea ascultare, fiindcă spiritul său mărginit îşi căuta amuzamentul de căpetenie printre obiectele sau fiinţele de rînd care-l înconjurau În timp ce se pregătea să-şi întoarcă bidiviul pentru a-şi urma drumul, Meg Merrilies, care rămăsese în urma şatrei, se ivi pe neaşteptate dinaintea lui.

Ea se oprise pe unul din acele maluri rîpoase, care, aşa cum am arătat mai înainte, se înălţau pe ambele margini ale drumului, încît se afla mult mai sus decît Ellan-

[1] Această întîmplare este un fapt întîmplat întocmai. (n.a.)

[2] *Jacques Callot* (1592—1635) — desenator şi gravor francez, autor al unor scene în care grotescul apare alături de burlesc şi fantastic. (n.t.)

gowan, cu toate că acesta era călare. Silueta ei înaltă se profila pe cerul albastru, fără nori, dîndu-i o înfățișare aproape supranaturală. Am mai băgat iarăși de seamă că exista în îmbrăcămintea ei, sau mai degrabă în felul în care și-o aranja, o anumită notă stranie, poate adoptată cu iscusință pentru a mări efectul descîntecelor și prezicerilor sale sau poate dintr-un sentiment de tradiție și respect pentru felul de a se îmbrăca al străbunelor ei. Cu acest prilej, ea purta o bucată mare de postav roșu de bumbac răsucită în jurul capului ca un turban, de dedesubtul căruia ochii negri fulgerau cu o văpaie neobișnuită. Părul lung și ondulat îi cădea în bucle încîlcite de sub cutele acestui turban ciudat. Întreaga ei comportare era aceea a unei sibyle cuprinse de delirul profetic, și ținea în mîna dreaptă, întinsă, o ramură tînără ce părea smulsă de curînd.

— Să fiu al naibii — strigă băiatul care-l însoțea pe Ellangowan — dacă n-a rupt-o din puieții de frasin din parcul Dukitt !

Moșierul nu-i răspunse nimic, ci continua să se uite ca vrăjit la silueta ei înaltă, care se apleca asemenea unei păsări de pradă deasupra drumului.

— Vedeți-vă de drum — i se adresă țiganca — vedeți-vă de drum, boierule de Ellangowan... vedeți-vă de drum, Godfrey Bertram ! În această zi ați stins focurile a șapte vetre... mergeți să vedeți dacă focul din căminul vostru arde acum mai vesel. Ați smuls acoperișurile de stuf de pe șapte colibe... mergeți să vă uitați dacă grinda cea mare a acoperișului vostru este mai întărită. De azi puteți să vă faceți staul pentru mînzate în locul colibelor noastre din Derncleugh... dar băgați de seamă ca iepurele să nu-și facă culcușul tocmai în vatra de la Ellangowan. Vedeți-vă de drum, Godfrey Bertram ! De ce vă uitați lung după cei din neamul meu ? Sînt acolo treizeci de suflete care s-ar fi lipsit mai degrabă de pîinea lor, ca să nu vă lipsească prăjitura pe care ați fi dorit-o, sau și-ar fi vărsat bucuroși mai degrabă sîngele decît ca domnia voastră să fiți zgîriat la un singur deget. Da, sînt treizeci de suflete acolo, de la bătrîna de o sută de ani pînă la pruncul care a venit pe lume săptămîna trecută și pe care i-ați alungat din sărmanul lor adăpost, ca să doarmă cu vulpile și cu cocoșul cel negru din smîrcuri ! Vedeți-vă de drum, Ellangowan ! Pe plozii noștri îi purtăm în spinările noastre obosite... s-aveți grijă ca frumosul vostru leagăn de casă să fie mai bine așezat... nu că i-aș dori vreun rău micuțului Harry sau pruncului care va

să se nască. Cerul să mă ferească de așa ceva, dar să-i creșteți cu milă față de săraci și să-i faceți mai buni la inimă decît tatăl lor! Și-acum, plecați pe drumul vostru, fiindcă acestea sînt ultimele cuvinte pe care le veți auzi din gura lui Meg Merrilies, așa precum aceasta este ultima creangă pe care am rupt-o din frumoasele păduri din Ellangowan!

Zicînd aceasta, ea rupse ramura pe care o ținea în mînă și o zvîrli în drum. Margaret de Anjou[1] însăși, după ce și-a aruncat oumplitul blestem asupra dușmanilor ei triumfători, nu a putut arunca asupra lor o privire mai mîndră și mai disprețuitoare. Moșierul căută să-și dreagă glasul ca să-i răspundă, în timp ce mîna lui scotocea în buzunar după o jumătate de coroană, dar țiganca nu-i mai așteptă nici replica și nici darul, ci se depărtă repede în josul colinei spre a ajunge din urmă caravana.

Ellangowan călări gînditor spre casă, și este demn de amintit că nu pomeni de această întîlnire nimănui din familia sa. Slujitorul său nu a fost însă la fel de tăcut; el povesti cele întîmplate, cu o mulțime de amănunte, în fața unui auditoriu numeros, în bucătărie, și își încheie istorisirea spunînd că ar putea să jure că, „dacă vreodată diavolul a vorbit prin gura vreunei femei, apoi de bună seamă el a fost acela care a glăsuit prin gura lui Meg Merrilies în acea zi de pomină".

CAPITOLUL IX

Salutul Scoției peste-al ei scai,
Ulciorul gol, trist, mai răsună, vai!
Cînd vameșii în lupt-au capturat
Un alambic,
Și sub picioare crunt l-au sfărîmat,
Ca pe-un nimic!

BURNS[2]

În timpul acelei perioade de magistratură atît de activă, domnul Bertram nu a uitat nici problemele fiscale.

[1] *Margaret de Anjou* (1430—1482), numită „Lupoaica de Anjou", a fost soția lui Henric al VI-lea și a jucat un rol însemnat în războiul celor două roze. (n.t.)

[2] *Robert Burns* (1759—1796) — poet preromantic scoțian, a scris poezii lirico-sentimentale dar și realist-satirice ca: *La un păduche, Iarmarocul sfînt* sau *Indurerata jalbă a autorului și rugămintea sa pentru reprezentanții scoțieni din Camera Comunelor*, din care face parte citatul de mai sus. (n.t.)

Contrabanda pentru care, pe atunci, insula Man oferea posibilități foarte prielnice, era generală, sau mai bine zis universală ! de-a lungul întregii coaste sud-vestice a Scoției. Aproape toți oamenii de rînd se îndeletniceau cu astfel de treburi, iar nobilii erau de conivență cu ei, așa că ofițerilor de pe lîngă autoritățile fiscale li se puneau deseori bețe în roate în exercitarea misiunii lor tocmai de către aceia care ar fi trebuit să le dea, primii, o mînă de ajutor.

Exista pe vremea aceea, avînd funcția de inspector fiscal, în acea parte a comitatului, un inspector cu numele Francis Kennedy, pe care l-am mai pomenit în decursul povestirii noastre. Acesta era un bărbat activ, hotărît și puternic, care făcuse un mare număr de arestări, fiind în consecință urît într-un mod corespunzător de toți aceia care aveau interese în promovarea acestui negoț, cinstit, cum ei înșiși numeau îndeletnicirea contrabandiștilor. Acest ofițer era fiul natural al unui gentleman de neam bun, și datorită acestei împrejurări, cît și faptului că era un comesean voios la petreceri, care știa să cînte și cîte un cîntec frumos, era admis din cînd în cînd și în societatea nobililor din comitat, fiind și membru a numeroase din cluburile lor, unde practica sporturile atletice, în care se dovedea deosebit de iscusit.

La Ellangowan, Kennedy poposea adeseori și era totdeauna un oaspete bine venit. Vivacitatea sa îl scutea pe domnul Bertram și de a gîndi mai profund, și de efortul care-l făcea să urmărească ordinea desfășurării unor idei mai complicate, în vreme ce îndrăznețele și primejdioasele isprăvi pe care le săvîrșise spre a-și îndeplini datoria constituiau pentru moșier un excelent subiect de conversație. Toate aceste aventuri cu autoritățile vamale și cu contrabandiștii îi plăceau mult lui Ellangowan, și desfătarea pe care o încerca în societatea lui Kennedy era un motiv puternic pentru el ca să-l încurajeze și să-l sprijine pe povestitor în executarea acestei datorii atît de primejdioase dar și demne de invidiat.

— Frank Kennedy — spunea el — este un adevărat gentleman, cu toate că a fost copil din flori ; familia lui se înrudește cu a Ellangowan-ilor prin casa Glengubble. Ultimul moșier de Glengubble ar fi vrut chiar să-și unească moșia cu a noastră, făcîndu-ne moștenitori, dar o întîmplare nefericită a vrut ca el să plece la Harrigate, unde s-a întîlnit și îndrăgostit de domnișoara Jean Hadaway (pentru că veni vorba, pot să vă spun că „Dragonul Verde" din Harrigate este cel mai bun han din oraș !)... cît

despre Frank Kennedy, fiindcă despre el discutam, este, într-un sens, un adevărat gentleman şi ar fi o ruşine să nu-i dăm tot sprijinul împotriva acestor contrabandişti fraduloşi !

După ce această legătură puternică se stabilise între puterea judecătorească şi cea executivă, s-a întîmplat ca Dirk Hatteraick, căpitanul, să debarce o încărcătură de băuturi spirtoase şi alte bunuri de contrabandă, pe o plajă nu prea depărtată de Ellangowan. Cum el continua să se încreadă în nepăsarea cu care moşierul privise altădată încălcări asemănătoare ale legii, nu se arătă nici prea îngrijorat ca să-şi ascundă marfa şi nici prea zorit ca s-o vîndă. Rezultatul a fost că Frank Kennedy, înarmat cu un mandat de arestare emis de Ellangowan şi călăuzit de cîţiva dintre oamenii de încredere ai moşierului care cunoşteau bine toate ascunzişurile, împreună cu un detaşament militar, a năvălit pe neaşteptate asupra butoiaşelor, baloturilor şi sacilor cu mărfuri prohibite şi, după o ciocnire aprigă, soldată cu mulţi răniţi grav de ambele părţi, reuşi să aplice pecetea statului pe toate bunurile confiscate şi să le transporte apoi în triumf pînă la punctul vamal cel mai apropiat. Dirk Hatteraick însă se jură şi se blestemă, în olandeză, germană şi engleză, că se va răzbuna cu vîrf şi îndesat şi contra celui care-i ştampilase mărfurile, şi contra celor care-l îndemnaseră la aşa ceva, şi toţi cei care-l cunoşteau nu se îndoiau că va căuta să se ţină de cuvînt.

La cîteva zile după ce şatra de ţigani plecase, într-o dimineaţă, pe cînd se afla la micul dejun, domnul Bertram păru că-şi aduce aminte de ceva şi îşi întrebă brusc doamna dacă nu cumva chiar în acea zi este ziua de naştere a micului Harry.

— Împlineşte taman cinci ani, în această zi binecuvîntată — îi răspunse doamna — aşa că putem să ne aruncăm o privire în zodiacul gentlemanului englez.

Domnului Bertram îi plăcea să-şi arate autoritatea în fleacuri. De aceea îi răspunse :

— Nu, scumpa mea, nu pînă mîine. Ultima dată cînd am fost la sesiunea trimestrială, şeriful ne-a spus că *dies*... că ***dies inceptus***[1].. pe scurt, fiindcă nu prea înţelegi latina, pot să-ţi explic că asta înseamnă că o zi, care este un termen, nu a început pînă cînd nu s-a sfîrşit.

— Dar asta sună ca ceva fără nici o noimă, dragul meu !

[1] ***Ziua începută*** (în limba latină în text). (n.t.)

— Așa o fi, scumpa mea, dar cu toate acestea nu e mai puțin adevărat, cel puțin în spiritul adevăratei legi. Și fiindcă vorbim de zile și de termen, aș fi dorit tare mult, cum glumea Frank Kennedy, ca *Whitsunday*[1] să-l fi ucis pe Martinmas și să fie spînzurat pentru crimă..., fiindcă atunci am primit din partea lui Jenny Cairus o scrisoare pentru plata arendei și nici unul nu a călcat pe la conac ca să aducă măcar un gologan de aramă. Apoi nici nu cred că vor mai veni pînă la *Candlemas*[2]... dar fiindcă este vorba de Frank Kennedy, cutez să spun că va veni azi pe aici, pentru că a dat o raită pe la Wigton ca să pună în stare de alarmă un vas al regelui, ce stă la pîndă în golf să prindă lugherul lui Dirk Hatteraick, care se apropie iar de coastă, și inspectorul se va înapoia chiar azi, astfel că vom bea o sticlă de claret[3] și vom ciocni în sănătatea micuțului Harry.

— Mi-ar fi plăcut — replică doamna — ca Frank Kennedy să-l fi lăsat în pace pe Dirk Hatteraick. Ce trebuință are să se-arate mai grozav ca ceilalți ? Nu ar putea el oare să-și cînte liniștit cîntecele, să-și soarbă băutura și să-și ridice salariul, cum face colectorul Snail, omul acela cinstit, care niciodată nu a supărat pe nimeni? Și mă mir și de tine, domnule moșier de Ellangowan, de ce te-amesteci și-l încurajezi ?... Am trimis noi vreodată după ceai sau brandy tocmai la oraș, la Borough, pe vremea cînd Dirk Hatteraick obișnuia să vină și să ancoreze liniștit în golf ?

— Doamnă Bertram, nu știu nimic despre astfel de treburi. Crezi oare că cineva devine magistrat ca să-și transforme propria-i casă într-o vizuină de bunuri de contrabandă ? Frank Kennedy îți va arăta de ce pedeapsă te faci pasibil săvîrșind așa ceva, și știi prea bine că ei aveau obiceiul să-și ascundă bunurile în vechiul conac Ellangowan, acolo sus.

— O, scumpe domnule Bertram, și cu ce ar fi fost mai rău dacă pivnița și zidurile vechiului castel ar fi adăpostit între ele cîteva butoiașe de brandy la o dată anumită ? Sînt sigură că nimeni n-ar fi putut să ne facă vreo vină dacă n-am fi știut nimic despre asta, și cu ce ar fi fost păgubit mai mult regele dacă nobilii de aici ar fi căpătat cîte un strop de băutură, și doamnele, porția lor de ceai, la un preț rezonabil ?... Să le fie rușine că pun niște taxe

[1] *Ziua de Rusalii.* (n.t.)

[2] Sărbătoare religioasă în Anglia la 2 februarie. (n.t.)

[3] Vin roșu de desert. (n.t.)

așa de piperate pe ele... Și nu eram eu mai gătită cu pălărioarele acelea cu danteluțe prinse cu ace de ambele părți pe care Dirk Hatteraick mi le-a adus de la Anvers? O să treacă multă vreme pînă cînd regele sau Frank Kennedy se vor milostivi să-mi facă vreun dar. Și-apoi cearta aceea cu țiganii! În fiecare zi m-aștept s-aud că ne-au dat foc la hambar!

— Îți repet încă o dată, draga mea, că tu nu înțelegi astfel de lucruri!... Dar iată-l pe Frank Kennedy, care vine pe alee, galopînd spre noi.

— Bine, bine, Ellangowan — îi mai zise doamna, ridicînd glasul în timp ce moșierul părăsea camera. Aș dori ca măcar tu să le înțelegi! Iată tot ce-am avut de zis!

Moșierul scăpă bucuros de această conversație matrimonială și se grăbi să-și întîmpine credinciosul prieten, pe domnul Kennedy, care sosea plin de bună dispoziție.

— Pentru numele lui Dumnezeu — îi strigă acesta — du-te repede sus pe terasa castelului! Vei putea să-l vezi de acolo pe vulpoiul acela bătrîn, care este Dirk Hatteraick, și pe copoii maiestății sale cum îl hăituiesc de aproape!

Zicînd acestea, aruncă unui băiat frîul calului și o luă la fugă pe aleea ce urca spre vechiul castel, urmat de moșier și de alți membri ai familiei atrași de bubuitul tunurilor, care se auzea lămurit dinspre mare.

Ajungînd pe această terasă plină de ruine, de unde puteai privi pînă hăt departe, cît cuprindeai cu ochii, ei văzură un lugher cu toate pînzele întinse gonind de-a curmezișul golfului, urmărit de aproape de un sloop[1] de război, care ținea sub focul tunurilor lui de la prora lugherul fugărit, în timp ce acesta îi răspundea cu tunurile sale de la pupa.

— Sînt încă la distanță — strigă Kennedy, care era în culmea entuziasmului — dar se apropie tot mai mult! Fir-ar să fie! Își aruncă încărcătura în mare! Văd minunatul Nantz[2] zburînd peste bord, butoiaș după butoiaș! E al dracului de nepoliticos din partea domnului Hatteraick și am să-i spun cîteva cuvinte într-o bună zi!... Acum, acum! Au prins vîntul din plin în pînze și se apropie! Înșfăcați-l! Înșfăcați-l! Pe el, copoii mei! Pe el, copoii mei! Înșfăcați-l, înșfăcați-l!

— Cred — zise atunci bătrînul grădinar către una din fetele de casă — că inspectorul este *fie* (vorbă prin care

[1] Goeletă cu tunuri pentru paza coastei. (n.t.)

[2] *Nantz* sau *Nancy* este o denumire dată băuturilor alcoolice, în general. (n.t.)

oamenii de rînd exprimă acea stare de agitație ce-i cuprinde pe unii oameni și care este semn de moarte apropiată).

Între timp, urmărirea continua. Lugherul, pilotat cu mare abilitate și utilizînd orice manevră nautică spre a scăpa, ajunse în punctul extrem al promontoriului de pe partea stîngă a golfului, cînd o ghiulea lovi verga, astfel că vela cea mare se prăvăli pe punte. Consecința acestei lovituri părea inevitabilă, dar ea nu a mai putut fi văzută de spectatori, pentru că vasul, care tocmai trecuse de capul promontoriului, deși fără cîrmă, dispăru din văzul lor în spatele limbii de pămînt. Sloopul de război, cu toate pînzele întinse, căuta să-l urmărească, dar se apropiase prea mult de cap, așa că a fost silit să întoarcă după vînt, de teamă să nu eșueze pe stînci, și să facă o mare voltă îndărăt spre golf spre a se depărta suficient de țărm și a putea dubla, în fine, capul.

— Îl vor pierde, zău, așa... și încărcătură, și lugher, pe una sau pe amîndouă — zise Kennedy, cu năduf. Trebuie să galopez pînă la Point of Warroch (aceasta era denumirea capului menționat) și să le fac un semnal de-acolo ca să știe că lugherul a luat-o în partea cealaltă. La revedere, Ellangowan, numai pentru o oră... pregătește pocalul de punch de un galon și multe lămîi. Cît despre procurarea mărfii franceze, mă ocup eu de ea ca să putem bea în sănătatea tînărului moșier dintr-un pocal în care să poată înota yola colectorului!

Zicînd acestea, se urcă pe cal și dispăru în galop.

Cam la o distanță de o milă de casă și cam la marginea unei păduri, care, cum am mai spus, acoperea promontoriul ce se sfîrșea cu capul numit Point of Warroch, Kennedy îl întîlni pe Harry Bertram, însoțit de tutorele său Dominie Sampson. De mult îi promisese copilului că-l va lua pe calul său galloway[1]. Copilul îl iubea nespus de mult fiindcă inspectorul cînta, dansa și uneori îl mai și juca pe Punch[2] în fața lui. Și, într-adevăr, abia urcase cu calul în galop în susul potecii, că băiatul îi și ceru cu voce tare să se țină de făgăduiala făcută. Kennedy, care nu vedea în aceasta nici o primejdie și care, în plus, voia să-l și necăjească nițel pe Dominie, pe a cărui față se putea citi umbra unei mustrări, îl ridică pe Harry de la

[1] Cal scoțian micuț, dar foarte rapid și rezistent, din comitatul cu același nume. (n.t.)

[2] *Personaj comic*, un fel de Țăndărică, din teatrul englez de păpuși. (n.t.)

pămînt, îl așează pe cal înaintea lui și își continuă drumul, în vreme ce protestul lui Sampson : „Ce faceți, domnule Kennedy ?“... se pierdu acoperit de ropotul copitelor armăsarului. Pedagogul șovăi o clipă dacă să se ia după el sau nu, dar apoi, gîndindu-se că Kennedy era o persoană care se bucura de toată încrederea familiei și cu care lui nu îi prea plăcea să aibă de-a face, „fiindcă acela era dispus la feste profane și de prost gust“, renunță la ideea de a-i urmări și își continuă plimbarea pe jos, pînă cînd se înapoie la conacul Ellangowan.

Privitorii de pe zidurile năruite ale castelului se uitau încă la sloopul de război, care, în cele din urmă, dar nu fără o pierdere mare de timp, ieșise din nou în larg, avînd acum destulă distanță pentru a ocoli fără nici un pericol capul „The Point of Warroch“ și se pierdu din ochii lor în spatele promontoriului împădurit. La cîtăva vreme după aceea se auziră salve de tun undeva departe și, după un răstimp, o bufnitură și mai tare, ca aceea a unui vas care sare în aer, urmată imediat de un nor de fum ce se ridică deasupra copacilor spre a se amesteca cu albastrul cerului

Mai tîrziu, toți se risipiră ducîndu-se pe la feluritele lor treburi, fiecare dîndu-și cîte o părere cu privire la soarta corabiei de contrabandă, cei mai mulți fiind însă înclinați să creadă că era inevitabilă capturarea lugherului, dacă nu cumva fusese și scufundat pînă atunci.

— Este aproape ora mesei, scumpul meu — spunea doamna Bertram către soțul ei. Crezi că mai durează mult pînă cînd se va înapoia domnul Kennedy ?

— Îl aștept din clipă în clipă, draga mea — îi răspunse moșierul — poate că vrea să aducă și cîțiva dintre ofițerii de pe sloop împreună cu el.

— Dumnezeule ! De ce nu mi-ai spus asta mai devreme, domnule Bertram, ca să fi așezat masa cea mare și rotundă ? Și ce ne vom face cu toți marinarii ăștia, care sînt sătui de carne sărată și, ca să-ți spun adevărul adevărat, o bucată de bou, partea din spate, este tot ce avem mai bun la masă... apoi ar fi trebuit să-mi pun și eu altă rochie și nici ție nu ți-ar fi stat mai rău dacă aveai la gît un guler mai curat... Dar îți place să-mi faci surprize și să mă pui în încurcătură... Zău însă că n-am să mai îndur la nesfîrșit ca lucrurile să meargă în acest fel... Și numai cînd cineva îți lipsește, începi să plîngi după el !

— Of ! Of ! Ducă-se naiba și carnea de vită, și rochia, și masa, și gulerul, tot ! Vom pune toate la punct cît se

poate de bine ! John, unde-i Dominie ? se adresă el unui slujitor care se grăbea să aşeze masa. Unde sînt Dominie şi micul Harry ?

— Domnul Sampson s-a întors de mai bine de două ore, dar cred că micul Harry n-a venit acasă cu el.

— N-a venit acasă cu el ?! repetă uimită stăpîna. Roagă-l pe domnul Sampson să poftească aici numaidecît. Apoi, cînd acesta intră, ea i se adresă cu următoarele cuvinte : Domnule Sampson, nu este oare acesta lucrul cel mai nemaipomenit din întreaga lume, ca dumneata, care stai la noi primind casă, masă şi spălat şi, pe deasupra, douăsprezece lire sterline pe an, numai ca să ai grijă de acest copil, ea tocmai dumneata să laşi copilul de sub supraveghere timp de cîteva ore ?

Sampson încuviinţa cu o plecăciune umilă ori de cîte ori furioasa doamnă făcea o pauză în enumerarea avantajelor de care se bucura el, înşiruire care, fără doar şi poate, avea drept scop să dea mai multă greutate mustrării sale, şi-apoi, în cuvinte pe care noi nu vom încerca să le reproducem pentru a nu-l nedreptăţi, Dominie povesti cum domnul Francis Kennedy „şi-a luat spontan sarcina de a avea grijă de domnişorul Harry, în pofida tuturor rugăminţilor şi dojenilor lui de a nu face aşa ceva"

— Dacă domnul Francis Kennedy îşi închipuie că îi voi mulţumi pentru asta — spuse stăpîna, mînioasă — ei bine, se înşală ! Să ne gîndim numai că ar putea să lase băiatul să cadă de pe cal, ca să rămînă şchiop toată viaţa... sau că o ghiulea rătăcită ar putea să cadă pe ţărm şi să-l omoare, sau..

— Sau să ne mai gîndim, scumpa mea — o întrerupse Ellangowan — la un lucru care este şi mai probabil decît toate celelalte : că poate s-au dus la bordul sloopului sau al vasului capturat şi că se vor întoarce la ţărm de îndată ce fluxul o va permite

— Şi-atunci s-ar putea să se înece — continuă doamna.

— Să vă spun drept — interveni Sampson — am crezut că domnul Kennedy s-a şi întors de acum un ceas. Cred că am auzit foarte bine zgomotul copitelor calului său.

— A fost Grizzel, care alunga vaca aceea fără coarne din curte — zise John, rînjind cu toată gura.

Sampson se înroşi pînă în albul ochilor, nu de zeflemeaua servitorului, pe care n-ar fi băgat-o niciodată în seamă sau care nu l-ar fi supărat dacă ar fi observat-o,

ei din cauza altui gînd teribil care-i fulgeră prin minte.
— Am greşit — spuse el. Fără doar şi poate, ar fi trebuit să mai întîrzii şi să văd ce e cu copilul.

Zicînd acestea, îşi apucă grăbit bastonul cu măciulie de os şi pălăria şi o luă repede spre pădurea Warroch, aşa de repede cum nu l-a văzut nimeni mergînd nici mai înainte, nici după aceea.

Moşierul mai zăbovi un răstimp, întorcînd pe toate feţele întîmplarea, împreună cu doamna lui. În cele din urmă, văzură cum sloopul de război apare din nou la orizont, dar fără a se mai apropia de ţărm, cum face o voltă spre apus, cu toate pînzele sus, şi dispare curînd în zare. Starea de spaimă şi de presimţiri funeste pe care o avea doamna era un lucru aproape obişnuit pentru el, aşa că temerile sale nu-l tulburau deloc pe lordul şi stăpînul ei ; dar apariţia unei stări de nelinişte şi îngrijorare printre servitori îi trezi şi lui temerile, mai ales cînd cineva îl chemă afară din cameră ca să-i spună la ureche că armăsarul domnului Kennedy se înapoiase singur la grajd, cu şaua răsucită tocmai sub burtă şi cu hăţurile rupte, şi că un fermier i-a vestit, pe cînd trecea pe acolo, că a văzut lugherul contrabandiştilor arzînd ca o torţă de cealaltă parte a capului The Point of Warroch, adăugînd că, deşi tăiase drept prin pădure, nu văzuse şi nici nu auzise nimic nici despre Kennedy, nici despre micul domnişor şi că „se afla pe acolo numai Dominie Sampson, umblînd de colo-colo şi răscolind toate tufişurile, ca un nebun, în căutarea lor"

Într-o clipită, o mare fierbere cuprinse conacul Ellangowan Moşierul şi toţi slujitorii săi, femei şi bărbaţi, se năpustiră spre pădurea Warroch. Cei care aveau pămînt luat în arendă de la moşier, precum şi alţi săteni din vecinătate le dădură şi ei o mînă de ajutor, unii din zel şi dragoste, alţii din curiozitate Cîţiva s-au urcat imediat în bărci ca să cerceteze ţărmul care, de cealaltă parte a capului, se înălţa sub forma unor stînci crestate şi semeţe. O bănuială vagă începuse să încolţească în inimi, deşi, fiind prea cumplită, nimeni nu îndrăznea s-o spună cu glas tare, şi anume că se prea putea ca băiatul să fi căzut de pe unul din aceste steiuri de stîncă.

Seara începuse să se lase cînd cetele de oameni intrară în pădure, despărţindu-se apoi şi risipindu-se în toate direcţiile, în căutarea băiatului şi a însoţitorului său. Întunecarea văzduhului şi suspinele lugubre ale vîntului de brumar printre ramurile golaşe ale arborilor, foşnetul frunzelor uscate presărate peste luminişuri şi poieni, stri-

gătele repetate ale diferitelor cete, care adeseori se întîlneau, în speranța, mereu zădărnicită, de a da peste persoanele căutate, toate acestea confereau scenei o notă sublimă de tristețe.

În cele din urmă, după ce au cercetat fără nici un folos întreaga pădure, căutătorii s-au reunit iar într-o singură ceată și au început să discute ceea ce văzuseră. Chinul tatălui deveni atît de mare, încît bietul om nu mai putea să și-l ascundă ; cu toate acestea, chinul lui abia dacă atingea disperarea care-l cuprinsese pe preceptorul copilului.

— O, dacă Dumnezeu s-ar fi milostivit — repeta într-una iubitorul dascăl, cu tonul celei mai adînci deznădejdi — și ar fi făcut ca să mor eu în locul lui !

Ceilalți, care erau mai puțin interesați, se apucară să discute zgomotos șansele și posibilitățile. Fiecare își dădea cîte o părere și fiecare părere era combătută apoi de alta emisă de ceilalți. Unii presupuneau că cei care formau obiectul cercetării lor se urcaseră pe bordul sloopului, alții că se duseseră la un sat aflat la o depărtare de trei mile, alții șopteau că fuseseră răpiți poate pe bordul lugherului, din care fluxul arunca acum pe țărm cîteva grinzi și scînduri.

În clipa cînd discuțiile erau în toi, răsună un strigăt de pe plajă, așa de puternic, de ascuțit, de pătrunzător și de diferit de toate celelalte strigăte cîte răsunaseră pînă atunci în pădure, că nimeni nu se îndoi o clipă că aducea vești, și încă de o semnificație înspăimîntătoare. Toți se grăbiră spre acel loc și coborîră fără frică pe niște cărări la care, în orice altă împrejurare, ar fi privit cu spaimă, ajungînd la o crăpătură de stîncă, unde echipajul unei bărci și debarcase

— Aici, domnilor ! Aici ! Luați-o pe-aici, pentru numele lui Dumnezeu ! Pe-aici ! pe-aici ! repetau într-una strigătele

Ellangowan își croi drum prin mulțimea ce se adunase la locul fatal și văzu obiectul care-i înspăimînta : era cadavrul lui Kennedy. La prima vedere s-ar fi zis că murise căzînd de pe stîncile ce se ridicau dominînd locul acela și formînd o prăpastie cu pereți abrupți, cam de o sută de picioare din vîrful lor și pînă jos pe plajă. Cadavrul zăcea jumătate în apă, jumătate afară ; fluxul care înainta îi sălta cîte un braț și îi mișca hainele, dînd, de la oarecare distanță, iluzia mișcării, așa că cei care descoperiseră primii leșul crezură că mai are un dram de viață în el. Dar orice scînteie de viață fusese stinsă de mult.

— Copilul meu ! Copilul meu ! strigă deznădăjduit tatăl. Unde o fi oare ?

Zeci de guri se deschiseră încercînd să-i dea o speranță, în care însă nici unul nu mai credea. În cele din urmă, cineva pomeni de țigani ! Auzind aceasta, Ellangowan urcă într-o clipită faleza, sări în spinarea primului cal pe care îl întîlni și o luă într-un galop nebun spre colibele de la Derncleugh. Toate erau pustii și întunecate, iar cînd descălecă spre a face o cercetare mai minuțioasă, se împiedică de resturile de mobile ce fuseseră zvîrlite afară din colibe, de stinghiile rupte și de stuful smuls din acoperișuri, ca urmare a poruncilor sale. În acel moment, profeția sau anatema pe care i-o aruncase Meg Merrilies îi apăru, înfricoșătoare, în minte : „Ați smuls acoperișurile de stuf de pe șapte colibe... mergeți să vă uitați dacă grinda cea mare a acoperișului vostru este acum mai întărită !“

— Dați-mi-l înapoi ! strigă el. Dați-mi înapoi copilul ! Aduceți-mi înapoi fiul și toate vor fi date uitării și iertate !

În timp ce rostea aceste cuvinte ca într-un fel de delir frenetic, ochiul său zări o lumină licărind într-una din colibele distruse... era chiar coliba în care locuise Meg Merrilies odinioară. Lumina, ce părea să provină de la un foc, licărea nu numai prin fereastră, dar, de asemenea, printre căpriorii cocioabei al cărei acoperiș fusese smuls.

El o rupse la fugă spre acel loc și găsi intrarea zăvorîtă, însă disperarea dădu nefericitului părinte puteri înzecite ; el se năpusti asupra ușii cu atîta forță, încît aceasta cedă numaidecît sub greutatea și violența izbiturii. Coliba era pustie, dar purta semnele că fusese locuită de puțină vreme : ardea focul în vatră, un ceaun spînzura deasupra lui și se mai puteau vedea și anumite pregătiri pentru masă. În timp ce privirea lui alerga prin toate ungherele spre a-și întări speranța că fiul său trăia încă, chiar de-ar fi fost în puterea acestor oameni ciudați un bărbat intră în colibă. Era bătrînul lui grădinar.

— O, Sir ! exclamă credincioșul său slujitor. N-am crezut niciodată că voi apuca să trăiesc o noapte ca asta ! De bună seamă că veniți direct de la conac, nu-i așa ?

— Mi-au găsit băiatul ? Trăiește ? L-ai găsit pe Harry Bertram ? Vorbește, omule, pentru numele lui Dumnezeu ! Andrew, l-ai găsit pe Harry Bertram ?

— Nu, Sir, dar...

— Atunci mi l-au răpit ! Sînt sigur de asta, Andrew ! La fel de sigur cum sînt că am pămînt sub tălpi ! Ea mi

l-a furat ! Şi n-am să mă mişc de aici pînă nu voi primi veşti de la băiat !

— Păi trebuie să veniţi acasă, Sir ! Trebuie să veniţi neapărat acasă ! Am trimis după şerif şi o să punem aici o strajă de noapte, în caz că ţiganii se întorc, dar *domnia voastră* trebuie să veniţi acasă, Sir... şi repede. Stăpîna trage să moară !

Bertram se uită la cel care-i aducea această veste îngrozitoare, cu un ochi lipsit de expresie, năucit, şi, repetînd într-una cuvintele „trage să moară", ca şi cum nu le pricepea sensul, se lăsă tîrît încet spre cal de către bătrînul grădinar.

În timp ce călărea spre casă, spunea într-una :

— Soţia şi copilul, amîndoi... mama şi fiul, amîndoi... E prea crud, prea crud, e cu neputinţă !..

Este de prisos să mai zăbovim asupra noii scene sfîşietoare care îl aştepta. Vestea despre soarta lui Kennedy fusese adusă în grabă şi comunicată fără nici o prevedere la Ellangowan. Se adăugase chiar, fără nici un temei, că, fără pic de îndoială, „Kennedy l-a tras pe băiat împreună cu el cînd a căzut de pe stîncă, dar refluxul a dus în larg trupul copilului... era aşa de gingaş, sărmanul puişor, şi desigur că apa l-a tîrît departe în larg !"

Doamna Bertram auzise înspăimîntătoarea veste. Sarcina ei era înaintată. Copleşită de spaimă, fu apucată de durerile unei naşteri premature şi, mai înainte ca Ellangowan să-şi vină în fire din zbuciumul simţămintelor sale pentru a înţelege nenorocirea deplină ce-l lovea, el se trezi tatăl unei fetiţe şi văduv, pe deasupra.

CAPITOLUL X

Chipul i-e negru şi însîngerat,
Ochiul sticlos, cum n-a mai fost holbat ;
Prin strangulare-a fost înăbuşit ;
Păru-i vîlvoi şi nasul i-e zdrobit,
Cu mîinile-ncleştate stă supus.
Căci numai forţa brută l-a răpus[1].

Henric al V-lea, Partea a II-a

Şeriful numit al acelui district sosi la Ellagowan a doua zi dimineaţă o dată cu revărsatul zorilor Acestui ma-

[1] Cel ucis este Humphrey, ducele de Gloucester (1391—1447). Crima a fost săvîrşită de criminali plătiţi de ducele de Suffolk. (n.t.)

gistrat provincial legea Scoției îi conferea puteri judiciare de o întindere considerabilă și misiunea de a ancheta toate crimele comise sub jurisdicția sa, prinderea și depunerea sub mandat de arestare a persoanelor suspecte și așa mai departe[1].

Gentlemanul care deținea această funcție în districtul nostru în vremea acestei nenorociri era un nobil cu o educație aleasă și, deși întrucîtva pedant și acționînd uneori din rutină în anchetele sale obișnuite, se bucura în general de respect, ca un magistrat activ și inteligent.

Prima lui grijă a fost să examineze toți martorii ale căror declarații ar fi putut arunca lumină asupra acestei misterioase morți și să alcătuiască, cu ajutorul lor, un raport scris numit *proces verbal* sau anchetă preliminară, cum i se mai spune în termeni juridici, și care raport, așa cum este uzanța în Scoția, înlocuiește ancheta unui coroner. Cercetările iscusite întreprinse de șerif scoaseră la lumină multe circumstanțe, care păreau incompatibile cu supoziția inițială că Kennedy căzuse din întîmplare de pe stîncile falezei. Vom schița pe scurt cîteva din ele.

Trupul fusese așezat într-o colibă învecinată de pescari, dar fără a aduce vreo schimbare stării în care fusese găsit. Cadavrul a fost primul obiect al examinării șerifului. Deși zdrobit și sfîrtecat din cauza căderii de la o înălțime așa de mare, s-a descoperit că mortul avea o rană adîncă la cap care, după părerea unui chirurg priceput, a fost pricinuită de un paloș sau de un cuțit marinăresc de abordaj. Practica îndelungată pe care o avea acest gentleman l-a făcut să descopere și alte indicii suspecte. Fața mortului era foarte neagră, ochii holbați și venele gîtului umflate. O eșarfă colorată, pe care nefericitul bărbat o purtase în jurul gîtului, nu era legată ca de obicei, ci mult mai largă, în timp ce nodul fusese deplasat și făcut extrem de strîns, ca și cum ar fi fost folosit în scopul de a prinde și a tîrî mortul, poate, chiar spre prăpastie.

Pe de altă parte, punga de bani a bietului Kennedy a fost găsită neatinsă, iar, ceea ce era și mai extraordinar, pistoalele pe care le lua de obicei cu el ori de cîte ori se arunca într-o aventură primejdioasă au fost găsite încărcate în buzunare. Lucru cum nu se poate mai ciudat de-

[1] Șeriful scoțian îndeplinește, în astfel de ocazii, ca în cea menționată aici, o funcție foarte asemănătoare cu acelea ale unui coroner englez, reprezentant al parchetului, uneori, procuror, care anchetează morțile suspecte. (n.a.)

oarece el era cunoscut şi temut de contrabandişti ca un om neînfricat şi iscusit, pe deasupra, în mînuirea acelor arme, ceea ce şi dovedise de multe ori. Şeriful mai întrebă dacă Kennedy nu avea obiceiul să mai poarte asupra lui şi alte arme. Majoritatea servitorilor domnului Bertram îşi amintiră că mai purta şi un *couteau de chasse*[1] ori un hanger scurt, dar nimic de felul acesta nu a fost descoperit asupra cadavrului şi nici cei care îl văzuseră în dimineaţa acelei zile fatale nu au putut să afirme cu siguranţă dacă el avea sau nu arma la el.

Cadavrul nu mai oferea alte *indicia*[2] cu privire la sfîrşitul tragic al lui Kennedy, fiindcă, deşi hainele erau în mare dezordine, iar membrele prezentau fracturi multiple, primul fapt părea o urmare probabilă, celălalt una sigură, a unei prăbuşiri de la o foarte mare înălţime. Mortul îşi ţinea pumnii încleştaţi şi plini de iarbă cu pămînt, dar şi acest lucru era echivoc şi nu oferea nici un indiciu precis.

Magistratul se deplasă apoi la locul unde fusese descoperit leşul prima dată şi porunci celor care-l găsiseră să-i facă, la faţa locului, un raport extrem de amănunţit asupra modului în care îl aflaseră. O bucată mare de stîncă părea că însoţise sau urmase căderea victimei de pe faleza de deasupra. Aceasta era formată dintr-o rocă aşa de tare şi de compactă, încît se prăvălise fără a-şi micşora prea mult volumul prin sfărîmare în timpul căderii, astfel că şeriful a putut să-i estimeze greutatea, măsurîndu-i dimensiunile, şi-apoi să stabilească, după aspectul pe care-l prezenta, cam ce loc a ocupat în şirul de stînci, de sus, de unde se prăvălise. Locul ei a fost găsit cu uşurinţă, cercetînd suprafeţele ce nu fuseseră supuse intemperiilor atmosferice. După ce se căţărară pe faleză, ei examinară, aşadar, de aproape, locul de unde căzuse fragmentul de stîncă. Prea neîndoielnic, după cum arăta baza pe care stătuse pînă atunci bolovanul, că numai greutatea unui om, chiar dacă el s-ar fi aşezat pe colţul cel mai ieşit în afară (aşa cum de bună seamă s-a aflat steiul în poziţia lui iniţială) nu i-ar fi putut strica echilibrul şi pricinui prăbuşirea lui, împreună cu om cu tot, de sus de pe faleză. În acelaşi timp se mai părea că stînca zăcuse absolut liberă, aşa încît, cu ajutorul unei pîrghii sau datorită forţei unite a trei sau patru oameni, ea ar fi putut fi azvîrlită cu uşurinţă în prăpastie. Iarba măruntă de lîngă marginea

[1] *Cuţit de vînătoare* (în limba franceză în text). (n.t.)
[2] *Dovezi, indicii* (în limba latină în text). (n.t.)

falezei era călcată în picioare, ca și cum ar fi fost strivită de călcîiele unor oameni încleștați într-o luptă pe viață și pe moarte sau într-un act de încordare violentă. Urme de același fel, descoperite pe sol, însă mai puțin vizibile, l-au condus pe sagacele investigator pînă la liziera pădu-ricii, care, în acel loc, se cățăra în sus spre țărm pînă în vîrful falezei din marginea prăpastiei.

Cu răbdare și stăruință, au ajuns, luîndu-se după aceste urme, pînă în desișul pădurii, mergînd într-o direcție în care nici un om nu s-ar fi îndreptat de bună voie, decît dacă ar fi vrut să se ascundă. Aici ei descoperiră, din loc în loc, urme clare de luptă și violență. Ici și colo zăceau pe jos crenguțe smulse, ca și cum ar fi fost apucate de o victimă care se opunea din răsputeri în timp ce era tîrîtă cu de-a sila ; acolo unde pămîntul era cît de cît moale sau mlăștinos, se vedeau urmele mai multor picioare ; de asemenea, și niște dîre care ar fi putut fi de sînge omenesc. În orice caz, apărea neîndoielnic faptul că mai mulți indivizi își croiseră drum prin stejăriș, aluniș și alți copăcei ce creșteau aici, unindu-și crengile unii cu alții. Apoi, în unele locuri se deslușeau urme ca și cum un sac plin cu grăunțe sau un cadavru sau altceva avînd o greutate asemănătoare ar fi fost tîrît pe pămînt. Într-o parte a desișului se afla un mic teren mlăștinos — un sol format dintr-o argilă albicioasă, fiind probabil amestecată cu marnă Haina lui Kennedy prezenta pe spate pete de aceeași culoare.

În cele din urmă, cam la un sfert de milă de marginea prăpastiei fatale, urmele conduceau la un mic luminiș, mult călcat în picioare și mînjit neîndoios cu sînge, deși frunze veștede fuseseră presărate pretutindeni și alte precauții fuseseră luate în grabă pentru a șterge urmele, care arătau destul de lămurit că proveneau dintr-o luptă disperată. Într-o parte a acestei poieniță a fost găsit și hangerul fără teacă al mortului, aruncat pesemne de cineva într-un tufiș, iar în cealaltă parte, centironul și teaca cuțitului său de vînătoare, ce păreau să fi fost ascunse mai pe-ndelete și cu mai multă grijă și băgare de seamă.

Magistratul dădu poruncă să fie examinate și măsurate cu cea mai mare atenție urmele tălpilor întipărite în acel loc. Unele corespundeau cu dimensiunile piciorului victimei, altele erau mai mari, iar altele mai mici, indicînd că cel puțin patru sau cinci indivizi se luptaseră cu el. Pe lîngă aceasta, aici și numai aici, au fost observate și urme de picior de copil, și cum ele n-au mai fost descoperite nicăieri în alt loc, iar, pe de altă parte, drumeagul pentru

căruțe ce traversa pădurea Warroch trecea prin apropiere, toate acestea năsteau în mod firesc supoziția că băiatul ar fi putut scăpa pe acest drum în timpul luptei. Dar cum nimeni nu a mai auzit de el, șeriful (care a încheiat procesul verbal conținînd toate aceste amănunte) trase în mod firesc concluzia că defunctul fusese atras într-o cursă și ucis și că asasinii, oricare vor fi fost ei, îl răpiseră pe micuțul Harry Bertram.

S-au depus apoi toate eforturile pentru a-i descoperi pe ucigași. Bănuiala cădea în mod egal și asupra țiganilor, și asupra contrabandiștilor. În același timp s-au aflat știri certe și despre soarta vasului lui Dirk Hatteraick. Doi oameni din celălalt capăt al lui Warroch Bay (așa este numit golful în regiunea sudică a capului The Point of Warroch) văzuseră, deși se aflau la o mare distanță, cum lugherul, după ce ocolise capul, o luase spre răsărit, starea lui fiind jalnică, judecînd după manevrele lui. Apoi nu trecu mult și observară că vasul începe să se scufunde, scoțînd fum, iar în cele din urmă luă foc. Ardea, cum mărturisea unul dintre ei, ca o torță vie, cînd deodată au văzut și corabia regelui, cu steagul arborat, ivindu-se de după capul promontoriului. Tunurile lugherului în flăcări s-au descărcat singure cînd focul a ajuns la ele, și mai tîrziu au văzut vasul sărind în aer, cu un bubuit asurzitor. Pentru propria-i siguranță, sloopul de război s-a ținut la distanță și, după ce a mai zăbovit pînă cînd celălalt a explodat, a luat-o spre miazăzi, cu toate pînzele sus. Șeriful i-a mai interogat, plin de îngrijorare, dacă vasul în flăcări nu lansase bărci la apă. Dar ei nu știau... nu văzuseră nici una... dar poate că or fi lansat bărci de cealaltă parte a corăbiei, și fumul ce plutea spre țărm le-a ascuns privirii

Că vasul era cel al lui Dirk Hatteraick, nimeni nu se îndoia. Lugherul său era bine cunoscut de-a lungul coastei și tocmai era așteptat la vremea aceea. O scrisoare de la comandantul sloopului marinei regale, căruia șeriful i se adresase printr-o scrisoare, spulberă orice urmă de îndoială. El îi trimise o copie de pe jurnalul de bord care descria evenimentele acelei zile memorabile Însemnările arătau că ei se aflau în urmărirea unui lugher contrabandist, sub comanda lui Dirk Hatteraick, conform sesizării și cererii lui Francis Kennedy, aflat în serviciul fiscal al maiestății sale Kennedy urma să rămînă de veghe pe țărm, în eventualitatea că Hatteraick, cunoscut ca un individ primejdios (fusese de multe ori proscris) ar fi încercat să-și facă vasul să eșueze. Cam pe la orele 9 înainte de amiază

zăriseră o pînză ce corespundea cu descrierea făcută a corăbiei lui Hatteraick, o urmăriseră și, după somații repetate de a-și arbora pavilionul, au deschis focul asupra ei. Vasul contrabandiștilor a arborat atunci culorile Hamburgului și le-a răspuns la salvele de tun. Lupta a continuat timp de trei ore, apoi, tocmai cînd lugherul dubla capul The Point of Warroch, au observat că o ghiulea îi lovise vela cea mare în țapan și că vasul era scos din luptă. Dar oamenii de pe corabia de război nu au putut profita de această circumstanță, deoarece se apropiaseră prea mult de țărm și nu au putut dubla imediat capul promontoriului. După două volte, manevra le-a reușit și au observat că vasul pe care-l urmăreau era în flăcări și părea părăsit. Cînd pălălaia a ajuns la niște butoaie cu alcool, instalate pe punte, împreună cu alți combustibili puși probabil dinadins, s-a întețit cu atîta furie, încît nici o ambarcațiune nu a îndrăznit să se apropie de lugher, cu atît mai mult cu cît tunurile sale, care fuseseră încărcate, se descărcau unul după altul datorită focului năprasnic. Căpitanul nu avea nici cea mai mică îndoială că echipajul dăduse foc vasului și se salvase apoi în bărcile lor. După ce au rămas să se uite la vasul care ardea pînă cînd acesta a sărit în aer, sloopul maiestății sale, numit *Rechinul*, s-a îndreptat spre insula Man cu scopul de a tăia retragerea contrabandiștilor, care, deși s-ar fi putut ascunde în pădure cîteva zile, era de așteptat că vor profita de primul prilej pentru a încerca să se refugieze în acel azil, care era pentru ei insula. Dar marinarii nu i-au mai văzut niciodată, după faptele istorisite mai sus.

Acesta era raportul dat de William Pritchard, căpitanul și comandantul vasului de război al maiestății sale *Rechinul*, care încheia spunînd că regretă din inimă că nu a avut fericirea să pună mîna pe nelegiuiții care se arătaseră atît de nerușinați, încît să tragă în pavilionul maiestății sale, și dînd asigurări că, dacă îl va mai întîlni pe Dirk Hatteraick cu prilejul vreunei misiuni viitoare, nu va precupeți nimic ca să-l aducă într-un port, închis în cală, pentru a-l sili să răspundă de toate fărădelegile de care se făcuse vinovat.

Deci, dacă se trăgea concluzia că, fără doar și poate, oamenii de pe bordul lugherului scăpaseră, atunci se putea lesne explica și uciderea lui Kennedy. Acesta se întîlnise probabil cu ei în pădure, iar contrabandiștii, fiind furioși și de pierderea vasului, și de pierderea cîștigului pe care l-ar fi realizat din vînzarea mărfurilor, îl omorîseră ca să se răzbune, și nu era deloc imposibil ca unor in-

divizi atît de brutali şi aduşi la disperare de cele întîmplate din pricina propriilor lor ticăloşii, chiar uciderea copilului să nu li se fi părut o crimă prea îngrozitoare. Aceasta, cu atît mai mult cu cît era un lucru bine ştiut că Hatteraick rostise ameninţări teribile şi împotriva tatălui băiatului, care se arătase dintr-o dată foarte zelos în urmărirea contrabandiştilor.

Dar în contra acestei ipoteze se aducea argumentul că un echipaj de cincisprezece sau douăzeci de oameni nu putea să se ascundă pe coastă, cînd o cercetare atît de amănunţită fusese întreprinsă imediat după scufundarea vasului ; sau că, cel puţin, dacă ei s-ar fi ascuns în pădure, bărcile lor ar fi fost văzute negreşit pe ţărm şi că, în împrejurări aşa de primejdioase pentru ei, cînd orice retragere trebuia să le pară anevoioasă dacă nu imposibilă, nu-ţi venea să crezi că se uniseră a săvîrşi o crimă inutilă, numai şi numai din sete de răzbunare. Cei care susţineau această părere presupuneau una din două : sau că bărcile lugherului se îndreptaseră spre largul mării fără a fi băgate în seamă de cei care, absorbiţi, contemplau vasul în flăcări, aşa că ele ajunseseră foarte departe mai înainte ca sloopul să fi putut dubla capul, sau că bărcile fuseseră avariate sau distruse chiar la bordul lugherului de tirul deschis de pe *Rechinul* în timpul urmăririi, astfel că echipajul se hotărîse cu încăpăţînare să piară o dată cu vasul lor. Ceea ce dădea oarecare temei acestui ipotetic act de disperare a fost faptul că nici Dirk Hatteraick şi nici vreunul din marinarii săi, toţi bine cunoscuţi în acest „negoţ cinstit", nu s-au mai arătat vreodată pe coastă şi nici în insula Man nu s-a mai auzit de ei, unde au fost întreprinse cercetări minuţioase. Pe de altă parte, un singur cadavru, se pare al unui matelot ucis de canonadă, fusese zvîrlit de valuri pe ţărm. Aşa că singurul lucru ce rămînea de făcut a fost acela de a se înregistra numele şi semnalmentele indivizilor care alcătuiseră echipajul lugherului şi de a se oferi o recompensă pentru prinderea lor sau măcar a unora dintre ei, răsplată ce era oferită oricărei persoane (bineînţeles, nu unuia dintre adevăraţii ucigaşi) în stare să depună vreo mărturie utilă la condamnarea celor care-l omorîseră pe Francis Kennedy.

O altă părere, care putea fi susţinută în mod plauzibil, căuta să arunce vina acestei crime asupra ultimilor locuitori din văiuga Derncleugh. Se ştia că ei se arătaseră foarte mînioşi de purtarea moşierului de la conacul Fllangowan faţă de ei şi proferaseră ameninţări la adresa lui, ameninţări pe care toată lumea era convinsă că ei

sînt în stare să le preschimbe în faptă. Răpirea unui copil era o fărădelege care se potrivea mult mai bine cu obiceiurile lor decît cu cele ale contrabandiştilor, cît despre paznicul lui întîmplător (Kennedy), sărmanul om desigur fusese răpus pentru că încercase să-l apere. Pe lîngă aceasta, se mai amintea că, în ajun, inspectorul se dovedise a fi un agent plin de zel în alungarea celor din văiuga Derncleugh şi că un schimb de cuvinte aspre şi de ameninţări avusese loc între el şi cîţiva dintre ţiganii bătrîni în acea împrejurare memorabilă.

Şeriful primise, de asemenea, şi depoziţiile nefericitului tată şi ale slujitorului său, cu privire la ceea ce se întîmplase cînd ei se întîlniseră cu caravana ţiganilor care părăseau moşia Ellangowan. Cuvintele lui Meg Merrilies deşteptau bănuieli în mod deosebit. Ele conţineau, aşa cum observa magistratul în limbajul lui juridic, un *damnum minatum*[1], o ameninţare cu pricinuirea unui rău sau a unei pagube, şi apoi un *malum secutum*[2], adică un rău, de felul celui prezis. care a urmat la scurt timp după aceea. O tînără femeie, care se dusese să culeagă alune în pădurea Warroch în ziua fatală, afirma cu tărie, deşi refuzase să depună jurămînt, că o văzuse pe Meg Merrilies, sau, oricum, o femeie care semăna cu ea, avînd şi înălţimea ei deosebită. Aceasta ieşise brusc dintr-un tufiş şi, deşi ea o strigase pe nume, întrucît femeia îşi întorsese capul şi nu îi răspunsese, martora nu era sigură dacă fusese ţiganca sau ceea ce scoţienii numesc fantoma ei. În această situaţie i-a fost desigur frică să se apropie de o fiinţă care fusese totdeauna socotită, după o expresie vulgară, „o sălbăticiune".

Această relatare vagă a primit însă o oarecare întărire prin faptul că un foc aprins fusese găsit în seara aceea în coliba ţigăncii. Privitor la acest lucru au depus mărturie atît Ellangowan cît şi grădinarul său. Totuşi era peste măsură de temerar să susţii că această femeie se făcuse părtaşă la o crimă aşa de îngrozitoare şi că apoi, chiar în seara cînd se săvîrşise omorul, se înapoiase într-un loc unde, mai degrabă decît în altă parte, putea să-şi închipuie că va fi căutată.

---

[1] *Rău făgăduit* (în limba latină în text). (n.t.)
[2] *Rău îndeplinit* (în limba latină în text). (n.t.)

Meg Merrilies a fost totuşi arestată şi interogată. Ea negă cu tărie că ar fi fost la Dernecleugh sau în pădurea Warroch în ziua uciderii lui Kennedy, şi mai mulţi din şatra ei au depus jurămînt, arătînd că ea nu părăsise tabăra, care se instalase într-o văgăună cam la zece mile depărtare de Ellangowan. În jurămintele lor nu puteai avea prea mare încredere, dar ce altă mărturie să găseşti în acele împrejurări ? Un singur fapt demn de reţinut, şi doar unul singur, a reieşit din cercetarea ţigăncii. Braţul ei părea să fi fost uşor rănit de tăişul unei arme ascuţite şi rana era legată cu o batistă a lui Harry Bertram. Dar maimarele şatrei a susţinut că el „a învăţat-o minte", în ziua aceea, cu jungherul său ; ea şi ceilalţi au declarat acelaşi lucru privitor la rană ; cît despre batistă, ea nu constituia o dovadă pentru a o acuza pe Meg de o crimă monstruoasă, dat fiind numărul mare de albituri furate de la conacul Ellangowan în decursul ultimelor luni, cînd ţiganca îşi avea încă sălaşul acolo.

În timpul interogatoriului, s-a mai observat că ţiganca trata cu nepăsare întrebările ce se refereau la moartea lui Kennedy sau a „vameşului care pecetluia mărfurile", cum îi zicea ea. În schimb se indignase din cale afară şi se înfuriase rău de tot batjocorindu-i pe cei de faţă numai pentru faptul că o socotiseră capabilă să-i facă un rău micului Bertram. A fost întemniţată multă vreme, în speranţa că se vor descoperi noi indicii care să arunce un strop de lumină asupra acestei întîmplări sîngeroase învăluite în tenebre. Totuşi nu s-a mai ivit nici un fapt nou şi Meg a fost eliberată în cele din urmă, dar sub osînda de a părăsi ţara, stigmatizată ca o vagaboandă, hoaţă de rînd şi una care încalcă bunele moravuri. Despre băiat nu s-a mai descoperit niciodată vreo urmă şi, într-un tîrziu, povestea, după ce a făcut mare vîlvă, a fost dată uitării şi etichetată ca inexplicabilă. Ea a rămas în memoria oamenilor numai datorită numelui cu care a fost botezată stînca de unde nefericitul om căzuse sau fusese aruncat de ucigaşii săi : „Saltul vameşului".

CAPITOLUL XI

Intră Timpul în chip de cor
La unii plac, încerc pe toți ; aduc și soare, și impas,
Și ce e bun, și ce e rău ; fac și-apoi iert greșitul pas,
Toate le iau asupra mea, sînt timpul ce se scurge lin,
De vreți, pe-aripile-mi plutiți. Puteți să-mi imputați deplin,
Eu nu mă supăr, trec ușor și zbor peste noiani de ani,
Și pentru mine, un pribeag, ce-s șaisprezece ani sărmani ?
Un gol lăsat necercetat.

Poveste de iarnă

Povestirea noastră urmează acum să facă un mare salt și să treacă peste un lung interval de timp, de aproape șaptesprezece ani, cînd nu s-a petrecut nimic care să fie de vreo însemnătate deosebită pentru istorisirea pe care ne-am hotărît să v-o prezentăm. Răstimpul este mare ; totuși, dacă experiența cititorului din viață îi dă puterea de a se uita în urmă peste atîția ani, abia dacă i se va părea timpul mai lung pentru amintirea lui decît acela consumat întorcînd aceste file.

Ne aflăm deci din nou într-o lună noiembrie, cam la șaptesprezece ani după catastrofa relatată în ultimul capitol, într-o noapte rece și furtunoasă, cînd o mînă de oameni se aciuaseră în jurul focului din bucătăria micului dar ospitalierului han „Armele lui Gordon", pe care îl ținea doamna Mac-Candlish în satul Kippletringan. Conversația la care ei participau cu însuflețire mă va scuti de osteneala de a mai povesti cele cîteva evenimente petrecute în intervalul pe care noi l-am trecut cu vederea în narațiunea noastră, evenimente de care cititorul trebuie încunoștiințat.

Doamna Mac-Candlish trona într-un jilț îmbrăcat în piele neagră și savura, împreună cu cîteva vecine bune de gură și bîrfă, o ceașcă cu ceai veritabil, urmărind în același timp cu deosebită atenție pe slujitorii ei care umblau de colo-colo îndeplinind feluritele lor îndatoriri și însărcinări. Paracliserul și totodată cîntărețul parohiei se desfăta și el puțin mai încolo, fumîndu-și obișnuita lulea de sîmbătă seara și adăugînd din cînd în cînd la plăcerea fumului albastru și pe aceea a unei sorbituri de brandy îndoit cu apă. Sindicul Bearcliff, un om cu mare vază în sat, avea în față privilegiile ambelor grupuri : și o pipă

fumegîndă, și o ceașcă cu ceai, pe care îl întărise și cu nițel alcool. Mai departe, la oarecare distanță, cîțiva oameni mai din topor își beau berea lor ieftină de doi gologani.

— Te-ai încredințat că salonul este pregătit să-i primească și că focul arde cum trebuie, și că hornul trage bine ? se adresă hangița unei slujnicuțe. Aceasta dădu din cap că totul a fost pus în cea mai mare ordine. Apoi hangița se întoarse spre sindic și îi spuse : Și vă rog mult, purtați-vă frumos cu ei, mai ales acum cînd sînt în situația asta nenorocită. Să nu fiți necuviincios cu ei !

— Sigur că nu, doamnă Mac-Candlish, sigur că nu. Vă jur că am să le dau orice lucru mai mic pe care l-ar dori din prăvălia mea, sub șapte, sau opt, sau hai să zic, zece lire, și mai sînt și gata să li-l trec în cont cum fac pentru cel mai de seamă nobil din ținut. Vin ei oare cu vechea lor caleașcă ?

— Aș zice că nu — răspunse cîntărețul — fiindcă domnișoara Bertram vine la biserică, în fiecare zi, călare pe poneiul ei alb (este tare credincioasă și nu lipsește niciodată !) și este așa de plăcut s-o auzi cîntînd psalmii, pe ea, o făptură atît de tînără și voioasă.

— Așa este, dar ce spuneți de tînărul moșier de Hazlewood, care merge călare ca s-o conducă după predică jumătate din drum ? se amestecă în vorbă una din cumetrele de la masă. Mă-ntreb, ce-o zice bătrînul Hazlewood de una ca asta. I-o place ?

— Nu știu dacă acum îi place așa ceva — răspunse altul dintre băutorii de ceai — dar a fost o vreme cînd nici lui Ellangowan nu i-ar fi plăcut să-și vadă fata că vorbește cu feciorul lui.

— Așa este, dar vremea aceea *s-a dus* — i-o întoarse cumătra, apăsînd întrucîtva pe ultimele cuvinte.

— Sînt sigură, vecină Ovens — sări atunci și hangița cu gura — că cei din familia Hazlewood de la Hazlewood, deși sînt de neam bun și străvechi prin partea locului, nu s-au gîndit niciodată în ultimii patruzeci de ani să se măsoare cu cei de la conacul Ellangowan. Mai bine bate-te peste gură, femeie ! Bertramii de Ellangowan sînt vechii Dingawaie, cum se numeau ei odată ; e așa de mult de-atunci ! Există și un cîntec despre unul dintre ei, care s-a însurat cu o fată a regelui din insula Man. Începe așa :

Bertram, voios, l-a luat împreună cu el, peste mare,
O fată să ceară, acas' s-o aducă și să se-nsoare...

Aș îndrăzni să zic că domnul Skreigh poate să ne și cînte balada.

— Hangiţo — răspunse cîntăreţul, dregîndu-şi glasul şi sorbindu-şi tacticos punciul de brandy — Dumnezeu ne-a dat darul acesta ca să-l folosim altfel decît să cîntăm cîntece vechi dar uşuratice, în ajun de duminică !

— Da' de unde, domnule Skreigh ! Ştiu aşa de bine, ba chiar pot să pun capul că v-am auzit cîntînd de multe ori, chiar în ziua de duminică, cîntece, cum le zici dumneata, uşuratice, şi asta nu o singură dată ! Cît despre caleaşcă, nici n-au mai scos-o de sub şopron de cînd a murit doamna Bertram, să tot fie vreo şaisprezece, poate şaptesprezece ani de atunci... Acum Jock Jabos a plecat cu o caretă de-a mea ca să-i aducă, mă minunez chiar că nu a sosit încă ! S-a făcut întuneric şi nu-i numai o cotitură primejdioasă pe drum, ci sînt două, însă podul peste Warroch este destul de sigur, dacă i-o veni în minte s-o ţină pe partea dreaptă. Pe urmă mai trebuie doar să fie atent cînd ajunge la Havie-side-brae ; trebuie să coboare încet fiindcă mulţi cai şi-au rupt gîtul pe acolo, dar Jock ştie să ţină drumul cum trebuie !

O serie de bătăi puternice răsunară la uşă.

— Nu sînt ei. Nu am auzit huruitul roţilor. Grizzle, tu, lenevo, du-te la uşă !

— Este un gentleman singur — se auzi vocea cam tînguitoare a Grizzlei. Să-i dau drumul înăuntru ?

— Da' prostuţă mai eşti, fetiţo ! Sigur că da, trebuie să fie vreun cavaler englez. Dar cum poate să călătorească fără nici un slujitor la un ceas de noapte ca ăsta ? I-o fi luat grăjdarul calul ? Du-te şi aprinde cîteva vreascuri în camera roşie !

După cîteva clipe, un drumeţ intră în bucătărie.

— V-aş cere îngăduinţa, doamnă, să fiţi aşa de bună să-mi daţi voie să mă încălzesc şi eu aici, fiindcă noaptea este foarte friguroasă.

Şi glasul, şi manierele, şi înfăţişarea, toate făcură pe dată cea mai bună impresie în favoarea sa. Era chipeş, de statură înaltă, cu o talie zveltă, îmbrăcat în negru, după cum s-a putut vedea de îndată ce şi-a lepădat redingota ; ca vîrstă, se părea că număra între patruzeci şi cincizeci de ani, trăsăturile aveau un aer de gravitate şi ceva care te atrăgea în acelaşi timp ; cît despre ţinuta lui, era întrucîtva ostăşească. Aşadar, fiece amănunt din felul lui de a se purta, precum şi din înfăţişarea sa, trădau pe gentleman. O lungă experienţă de viaţă îi dăduse doamnei Mac-Candlish un simţ ascuţit mulţumită căruia distingea, de la prima aruncătură de ochi, rangul oaspeţilor care

trăgeau la hanul ei, și primirea era cu atît mai bună, se înțelege, cu cît rangul lor era mai înalt. Vorba poetului :

Cu fiecare, altfel ea vorbește,
Și rangul datoria-i rostuiește,
Cu-mult respect, mai iute, mai domol,
Dulce, direct sau poate mai pe-ocol :
„Vă stau plecată, onorate domn"
Sau „Noapte bună, Mr. Smith ! Mi-e somn".

De aceea, bănuind în noul venit un oaspete de seamă, ea se ploconi pînă la pămînt în fața lui și nu mai contenea cu scuzele că nu poate să-i facă o primire mai bună. Cum străinul o rugase să poruncească slujitorilor ca bidiviul să-i fie bine îngrijit, ea ieși în persoană să dea dispoziții grăjdarului.

— N-a fost vreodată un armăsar mai frumos în grajdurile de la „Armele lui Gordon" — îi atrase atenția băiatul, și de bună seamă că acest elogiu făcut de grăjdar ridică și mai mult prestigiul cavalerului englez în ochii ei.

De aceea se întoarse repede ca să-l invite pe străin într-o altă odaie mai demnă de el, însă acesta refuză (lucru pe care ea îl înțelese fiindcă odaia era rece și chiar mirosea a fum pînă cînd focul se aprindea de-a binelea). Astfel că își pofti oaspetele să se așeze cît mai bine în fața căminului și îi oferi tot ce avea mai bun în casă.

— Numai o ceașcă de ceai, doamnă, dacă vreți să-mi faceți o favoare — o rugă acesta.

Doamna Mac-Candlish se grăbi să umple din nou ceainicul cu o nouă cantitate de ceai și își îndeplini ofiiile de gazdă cu cea mai mare grație. Apoi se adresă din nou străinului :

— Avem un salon foarte elegant, Sir, cu tot ce poate fi mai agreabil pentru persoanele de vază, dar este rezervat în noaptea aceasta pentru un gentleman cu fiica sa, care urmează să părăsească meleagurile noastre... una din caretele mele a plecat să-i aducă și se va întoarce numaidecît... sărmanii de ei, nu mai sînt acum așa de bine situați cum au fost altădată, dar toți sîntem supuși la urcușuri și coborîșuri în viața aceasta, precum domnia voastră trebuie că știe prea bine... dar nu cumva vă face rău fumul de tutun ?

— Nicidecum, doamnă. Sînt un vechi veteran și m-am învățat prea bine cu el. Mi-ați permite să vă pun cîteva întrebări despre o familie din împrejurimi ?

Se auzi atunci huruitul unor roți și doamna se grăbi să alerge spre ușă ca să primească oaspeții așteptați, dar se întoarse repede, urmată numai de vizitiu, care îi spunea :

— Nu, nu pot să vină în nici un caz. Boierul se simte așa de rău !

— Ah, Dumnezeu să-i aibă în paza lui ! răspunse hangița. Dar mîine se împlinește termenul, și azi e ultima zi cînd ei mai pot rămîne în casă. Mîine urmează să le fie vîndute toate lucrurile !

— Știu prea bine, însă vă spun că nu pot să vină acum în nici un caz. Domnul Bertram nici nu se poate mișca.

— Ce spui ? Domnul Bertram ? exclamă străinul. Sper că nu este vorba de domnul Bertram de Ellangowan ?

— Ba chiar de el, Sir ! Și dacă sînteți un prieten al lui, apoi ați nimerit tocmai cînd se află într-o stare cum nu se poate mai jalnică !

— Am fost plecat în străinătate timp de mai mulți ani. Stă așa de prost cu sănătatea ?

— Da, din păcate și treburile îi merg la fel de prost — zise sindicul. Creditorii i-au luat moșia și acum este scoasă la mezat ; dar sînt unii care s-au îmbogățit pe spinarea lui... nu vreau să dau nume, dar doamna Mac-Candlish știe prea bine la cine mă gîndesc... (aici hangița dădu din cap în semn de încuviințare). Și tocmai aceștia îl hăituiesc mai rău ! Și mie îmi datorează ceva, dar mai degrabă mă lipsesc de tot, decît să-l gonesc pe sărmanul moșneag din casă și să-l văd cum moare !

— Vai ! se vîrî în vorbă paracliserul. Așa zici tu, dar samsarul de Glossin vrea să scape de bătrînul moșier cît mai iute și să-i vîndă repede totul, de teamă să nu apară moștenitorul și să-i sară în cap, fiindcă am auzit că, dacă ar fi fost cineva de parte bărbătească ca să moștenească, ei n-ar putea să vîndă moșia pentru datoriile bătrînului Ellangowan.

— Dar n-a avut el un fiu care s-a născut cu mulți ani în urmă ? întrebă curios străinul. Oare să fi murit ?

— Nimeni nu poate să vă răspundă la aceasta — îi șopti tainic paracliserul.

— E mort, nu încape îndoială ! sări sindicul. Mă prind că a murit de mult, fiindcă, altminteri, putea oare să nu se audă nimic de el în ăști douăzeci de ani sau cîți vor fi trecut de-atunci ?

— Pot să vă spun eu, care știu mai bine : nu sînt douăzeci de ani — interveni hangița. Se împlinesc abia

șaptesprezece ani la sfîrșitul acestei luni ; cîtă zarvă a mai fost atunci pe meleagurile noastre !... Băiatul a dispărut chiar în ziua cînd inspectorul Kennedy și-a găsit sfîrșitul. Dacă ați mai fost pe aici cu mult înainte, domnia voastră se poate prea bine să-l fi cunoscut și pe Frank Kennedy, inspectorul. Era un bărbat plăcut, plin de viață și un om bine primit în casele celor mai de seamă nobili din ținutul nostru, și de multe ori a petrecut și a ospătat și în hanul acesta. Eram tînără pe-atunci, Sir, și abia mă măritasem cu pîrgarul Mac-Candlish, a murit, s-a dus săracul !... (ajunsă aici, suspină adînc) și mult mai glumeam cu inspectorul. Dar era uneori ca un cîine turbat ! Ce-i trebuia lui ! Dacă ar fi vrut să închidă puțin ochii și să se facă că nu-i vede pe contrabandiști ! Dar a fost întotdeauna un om cutezător. Și mai aflați, Sir, că era atunci un sloop al regelui, jos, în golful Wigton, și Frank Kennedy le-a poruncit să înalțe pînzele și să urmărească lugherul lui Dirk Hatteraick... Cred că vă mai aduceți aminte de Dirk Hatteraick, sindicule, nu-i așa ? Cutez să spun că ați avut chiar afaceri cu el (aici omul dădu din cap într-un fel de încuviințare, dar și de protest). Era un tip îndrăzneț, nu glumă, și s-a luptat pe corabia lui pînă cînd a sărit în aer, praf și pulbere s-a ales din ea ! Și Frank Kennedy, care se urcase primul la bordul ei, a fost aruncat cam la un pătrar de milă depărtare și a căzut în apă dedesubtul stîncilor de la capul The Warroch Point într-un loc care pînă astăzi a fost numit „Saltul Vameșului".

— Și copilul domnului Bertram ? întrebă străinul. Ce legătură au toate acestea cu el ?

— Păi să vedeți, Sir, inspectorul îl luase pe băiat la plimbare și mai toată lumea crede că s-a dus cu el pe vas, fiindcă dracii ăștia de băieți sînt totdeauna gata să facă vreo năzbîtie.

— O, nu, Luckie — se amestecă în vorbă sindicul. Aici n-ai deloc dreptate... fiindcă domnișorul a fost furat de o țigancă vagaboandă căreia îi ziceau Meg Merrilies... mi-aduc prea bine aminte cum arăta... l-a furat ca să se răzbune fiindcă Ellangowan a osîndit-o să fie bătută și purtată în sunetul tobelor pe ulițele din Kippletringan că furase o lingură de argint.

— De nu vă e cu supărare, domnule — se auzi atunci glasul paracliserului — vă înșelați și domnia voastră, la fel de mult ca și buna noastră hangiță.

— Şi care este părerea dumneavoastră, domnule, despre această poveste ? îl întrebă străinul, întorcîndu-se spre el, plin de curiozitate.

— Poate că nu-i tocmai cuminte din partea mea să v-o spun — îi răspunse paracliserul, cu un aer solemn.

În fine, după ce a fost rugat mai multă vreme ca să vorbească, se hotărî s-o facă. Mai întîi însă pufăi de două-trei ori, aruncînd spre tavan rotocoale mari de fum, şi-apoi din acest sanctuar ceţos, pe care aceşti colaci albăstrui îl alcătuiau în jurul său, începu să depene următoarea istorisire, după ce îşi drese vocea cu cîteva hîm-uri, căutînd să imite, pe cît putea, elocvenţa preotului, a cărui voce tuna de la amvon, deasupra capului său, în fiece săptămînă.

— Ceea ce vă voi spune acum, fraţilor... hm, hm... adică vreau să zic, bunii mei prieteni... nu a avut loc într-un ungher ascuns şi poate servi drept pildă şi celor care le apără pe vrăjitoare, precum şi ateilor, şi necredincioşilor de toate soiurile... Trebuie să ştiţi, prin urmare, că vrednicul de laudă, moşierul nostru de Ellangowan, nu a fost aşa de zelos, cum ar fi trebuit să fie, în activitatea lui de a curăţi ţara de vrăjitoare (despre care s-a şi zis : „nu trebuie să laşi nici o vrăjitoare să mai trăiască"), precum şi de cei care lucrau cu demonii şi se ocupau cu ghicitul, farmecele şi datul în bobi, aşa cum este obiceiul la ţigani şi alte fiinţe nefericite care trăiesc în ţara noastră. Şi moşierul se căsătorise de trei ani şi nu avea nici un urmaş, încît era aşa de abătut, că s-a gîndit că ar fi bine să o cheme la el şi să o consulte pe Meg Merrilies, care era vrăjitoarea cea mai cunoscută în tot Gallowayul şi comitatul Dumfries.

— Da, da, să ştiţi că e un sîmbure de adevăr aici — îl întrerupse doamna Mac-Candlish. Eu însămi l-am auzit, chiar în acest han, cum a poruncit să i se dea ţigăncii două pahare de brandy !

— Da, da, buna mea hangiţă, dar lăsaţi-mă să spun mai departe. Şi aşa cum vă povesteam, doamna sta gata să-l nască pe băiat, cînd ce să vezi ? În noaptea cînd ar fi trebuit să fie şi ea izbăvită de dureri, iată numai că se iveşte la uşa sălii celei mari a casei... la conacul Ellangowan, cum i se zicea... un bătrîn îmbrăcat nespus de ciudat şi le cere găzduire. Capul, braţele şi picioarele îi erau goale, deşi era vreme de iarnă în anul acela, şi unde mai pui că avea şi o barbă sură şi lungă de trei coţi. Bine, l-au primit. Apoi, cînd doamna a fost izbăvită, el nu şi nu, murea să ştie clipa precisă a naşterii şi, aflînd-o s-a dus

afară și s-a uitat la stele. Cînd a venit îndărăt, i-a spus moșierului că Ucigă-l Toaca va avea putere asupra cavalerului cel mic care se născuse în noaptea aceea și l-a sfătuit să crească băiatul în mod cucernic, spunîndu-i că ar trebui să aibă mereu lîngă el pe un slujitor al lui Dumnezeu, care să se roage *împreună* cu băiatul și numai, și numai *pentru* el. Apoi bătrînul a dispărut și nici un om de prin preajma locului nu l-a mai văzut vreodată.

— Nu prea se potrivește — spuse atunci vizitiul, care, la o distanță respectabilă, trăgea și el cu urechea la conversație. Cer iertare domnului Skreigh și tuturor celor de față, dar nu era mai mult păr pe fața vraciului acela decît este pe cea a paracliserului în acest moment, și avea o pereche bună de cizme, așa cum îi șade bine unui bărbat să poarte, ba mai avea și mănuși... și cred că mă pricepeam și eu la cizme pe vremea aceea.

— Taci din gură, Jock ! îl certă femeia.

— Nu mai spune ?! Și ce mai știi tu despre toate astea, amice Jabos ? îl întrebă cîntărețul, cu dispreț.

— Nu multe, desigur, domnule Skreigh... doar că am locuit odinioară la o aruncătură de băț de capătul aleii celei mari de la Ellangowan, cînd, în noaptea aceea în care urma să se nască domnișorul, un om a venit să bată la ușa noastră. Maică-mea m-a trimis pe mine, care eram flăcăiaș pe-atunci, să-i arăt străinului poarta conacului, care poartă, dacă ar fi fost cu adevărat vrăjitor, ar fi putut s-o găsească singur, și aș pune rămășag că era un tînăr bogat și bine îmbrăcat ca un englez. Și vă spun drept, avea și pălărie, și cizme, și mănuși la fel de bune, așa cum se cuvine unui gentleman să poarte. De bună seamă că a aruncat o privire nițeluș înspăimîntată la vechiul castel... există pe acolo niște stafii... am auzit întotdeauna de asta. Cît despre faptul că a dispărut, eu însumi i-am ținut scara la ușa cînd a plecat și mi-a dat o jumătate de coroană nounouță... călărea pe un cal luat cu chirie, îi ziceau Souple Sam... era calul lui George din Dumfries... era un pursînge murg, foarte bolnav de spavan... am văzut animalul de două ori mai înainte și după aceea.

— Prea bine, prea bine, poate că ai dreptate, Jock — răspunse domnul Skreigh, pe un ton ceva mai blînd, dar la fel de solemn — istorisirile noastre diferă numai asupra unor amănunte lipsite de însemnătate ; eu nu știam că l-ai cunoscut pe omul acela. Așadar, înțelegeți, amicii mei, că, după ce astrologul i-a prezis un viitor așa de rău băiatului, tatăl lui i-a luat un slujitor de-al lui Dumnezeu ca să fie cu el și ziua, și noaptea.

— Așa este — încuviință vizitiul — unul căruia îi ziceau Dominie Sampson.

— Este un om credincios, dar n-are limbă — observă sindicul. Am auzit că niciodată nu a fost în stare să spună mai mult de cinci cuvinte la o predică, de cînd a primit diploma.

— Bine, dar să povestim mai departe — continuă cîntărețul, vînturîndu-și mîna ca și cum ar fi căutat să prindă firul întrerupt al istorisirii. Așadar, el a vegheat asupra domnișorului și ziua, și noaptea. Acum, așa s-a întîmplat, cînd băiatul împlinea cinci ani, că moșierul și-a dat seama de greșelile trecutului și s-a hotărît să se descotorosească de acești țigani și să-i alunge de pe moșia lui, și l-a luat pe acel Frank Kennedy, care era un bărbat și jumătate, hîrșit prin toate, trimițîndu-l să le spună să-și ia catrafusele și să plece. Și el a strigat la ei, și i-a amenințat, și i-a ocărît, iar ei l-au înjurat și blestemat, și atunci Meg Merrilies, care era cea mai iscusită din șatră în lucrăturile ei vrăjitorești făcute cu vrăjmașul omenirii, s-a jurat c-o să se țină de cuvînt și-o să-l aibă, trup și suflet, mai înainte ca trei zile să treacă peste capul lui. Și știu asta de la un om de încredere, de la cineva care a fost martor la scena asta, adică de la John Wilson, feciorul de casă al moșierului. El mi-a spus că Meg a ațînut calea stăpînului său, pe cînd acesta se înapoia acasă de la Singleside, peste *Movila lui Gibbie*, și l-a amenințat, spunîndu-i cum se va răzbuna și ce nenorociri o să facă să cadă asupra familiei lui, dar dacă a fost într-adevăr Meg sau vreun duh și mai rău care a luat chipul ei, fiindcă părea mai înaltă decît orice ființă pămîntească, asta nu mi-a putut spune nici John.

— Prea bine — i-o întoarse vizitiul — asta o fi fost așa... nu pot să zic nimic împotrivă, fiindcă nu mă aflam prin părțile acestea pe vremea aceea, dar John Wilson este un soi de flăcău căruia îi cam place să îndruge verzi și uscate și-i fricos de nu are inimă nici cît o vrabie!

— Și cum s-au terminat toate acestea? zise străinul, cuprins de oarecare nerăbdare.

— Sfîrșitul a fost. Sir — continuă cîntărețul — că în timp ce toți se uitau la o corabie a regelui care urmărea un vas al contrabandiștilor, acest Kennedy, deodată, a rupt-o la fugă din mijlocul lor, fără ca cineva să poată ghici pricina... nici funii și nici odgoane n-ar fi putut să-l țină... a luat-o spre pădurea Warroch, galopînd nebunește și, pe drum, întîlnindu-l pe băiat și pe preceptorul său, l-a înșfăcat pe copil și, *ca și cum ar fi fost*

fermecat, a jurat că băiatul va avea aceeași soartă ca a lui ; atunci, slujitorul bisericii s-a luat după ei cît a putut de iute, și aproape fugea la fel de repede ca și el, fiindcă era grozav de sprinten și, ce să vezi ? A zărit-o pe Meg, vrăjitoarea, sau pe stăpînul ei sub chipul ei, ieșind deodată din pămînt și înhățîndu-l într-o clipită pe copil din brațele vameșului. Atunci acesta, ca un apucat, și-a tras spada, fiindcă, să știți, era un brav între bravi și nu s-ar fi temut nici de dracu în carne și oase !...

— Cred că asta este cît se poate de adevărat — întări și vizitiul.

— Așa, Sir, numai că atunci Meg l-a înșfăcat și l-a aruncat cum zvîrli o piatră cu praștia, tocmai de sus, de pe stîncile promontoriului Warroch, jos pe țărm, unde a și fost găsit, săracul, în seara acelei zile... cît despre ce s-a ales de băiat, vă spun cinstit că nu știu ! Dar cel care a fost slujitorul altarului aici, pe acea vreme (acum se află într-un post mai bun), era de părere că băiatul a fost numai dus în țara zînelor pentru o bucată de timp și se va înapoia.

Străinul zîmbise de multe ori discret, auzind anumite părți ale acestei istorisiri, dar mai înainte de a răspunde, se auzi zgomotul copitelor unui cal și un slujitor elegant, îmbrăcat șic, purtînd o cocardă la pălărie, dădu buzna în bucătărie, strigînd „Faceți nițel loc, oameni buni !“, cînd, observîndu-l pe străin, se schimbă pe dată într-un servitor modest și politicos ; își luă repede pălăria din cap și, înmînînd o scrisoare stăpînului său, îi zise :

— Familia de la Ellangowan, Sir, se află într-o stare nespus de nefericită și nu poate să primească nici un fel de vizite.

— Știu aceasta — răspunse stăpînul. Apoi adresîndu-se hangiței, zise : „Și acum, doamnă, dacă ați avea bunătatea să-mi dați mie salonul despre care ați vorbit, întrucît se pare că veți fi lipsită de oaspeții pe care-i așteptați, v-aș fi foarte recunoscător“.

— Desigur, Sir, încuviință doamna Mac-Candlish, grăbindu-se să-i lumineze drumul, cu toată acea vioiciune care îndatorează și pe care îi place așa de mult unei hangițe bune s-o desfășoare în asemenea ocazii.

— Băiete — i se adresă slujitorului sindicul, umplîndu-i și întinzîndu-i un pahar cu brandy — cred că n-o să te simți mai rău dacă vei bea asta, după ce ai gonit atîta călare !

— Cîtuși de puțin, Sir... vă mulțumesc... în sănătatea domniei voastre, Sir !

— Și cine oare să fie stăpînul tău, prietene ?

— Cine altul decît gentlemanul care a fost aici ? Păi domnia lui este vestitul colonel Guy Mannering, Sir, acela care a fost în Indiile răsăritene !

— Ce tot spui ! Că doar n-o fi tocmai el acela despre care s-a scris atîtea în ziarele de la noi ?

— Da, da, chiar el în persoană. El a fost acela care a despresurat Cuddieburn și a apărat Chingalore, înfrîngîndu-l pe marele șef mahratta, pe Ram Jolli Bundleman. Am fost împreună în cea mai mare parte a campaniilor domniei sale.

— Doamne, îndură-te de noi ! strigă gazda. Trebuie să mă duc numaidecît să văd ce va porunci pentru cină ! Și eu care l-am primit aici jos în bucătărie !

— O, nu este un om pretențios și se simte bine peste tot, măicuță... n-ai să întîlnești o ființă mai simplă decît bravul nostru colonel. Și totuși sînt clipe cînd ai jura că are o sămînță de drac în el !

Restul celor discutate în seara aceea jos, în bucătărie, nemaicontinînd nimic edificator, ne vom urca sus, cu îngăduința cititorului, și vom păși ușor spre salonul unde se afla noul oaspete.

CAPITOLUL XII

Onoare ! O, tu, idol omenesc,
Revoltă contra Tatălui ceresc,
El lege-a dat : Să nu ucizi de loc,
Dar tu o faci, prins de-al onoarei joc !
Ce om cinstit își teme cinstea lui ?
Nu poți fura onoarea nimănui !
Să nu faci rău, aceasta e frumos,
Și să-l suporți e iarăși curajos !

BEN JONSON[1]

Colonelul se plimba, tăcut și gînditor, încoace și încolo prin odaie, cînd îndatoritoarea lui gazdă intră ca să-l

[1] *Ben Jonson* (1572—1637) — dramaturg umanist englez, de o cultură clasică remarcabilă, creatorul comediei realiste satirice și moralizatoare. Autor a nenumărate piese de teatru, printre care tragedia *Sejanus*, farsa *Volpone* și comediile *Epicoene*, *Alchimistul*, *Bilciul de Sf. Vartolomeu* și *Diavolul este un măgar*. În 1597 a ucis în duel un actor și numai intervenția bisericii l-a salvat de la moarte. (n.t.)

întrebe ce poftește să servească la cină. După ce a poruncit cele dorite, de o manieră pe care el a considerat-o cea mai potrivită „pentru binele hanului", a rugat-o să mai rămînă un moment.

— Dacă i-am înțeles bine, doamnă — i se adresă el — pe acei oameni cumsecade care discutau acolo, domnul Bertram și-a pierdut fiul cînd acesta avea cinci ani ?

— Așa este, Sir, despre asta nu mai încape nici o îndoială, deși lumea discută multe și sînt felurite păreri despre ce și cum, fiindcă întîmplarea s-a petrecut de mult și fiecare o povestește în felul lui, așa cum am făcut și noi, stînd la gura sobei ca să mai treacă timpul. Da, băiatul a pierit cînd avea cinci ani, așa cum spune și domnia voastră, nobile colonel, și-apoi vestea fiind adusă și împărtășită fără ocol soției, care era grea pe-atunci, i-a stins flacăra vieții... iar boierului nu i-a mai mers nimic cu spor din ziua aceea blestemată, nu s-a mai îngrijit de nimic... deși atunci cînd domnișoara Lucy s-a făcut mai mărișoară a încercat să pună lucrurile în ordine din nou... dar ce putea să facă ea singură, sărmana fată ? Așa că iată unde au ajuns. Acum îi dau afară din casă și le-au scos și conacul în vînzare !

— V-ați mai putea aduce aminte, doamnă — o mai întrebă colonelul — cam pe ce vreme a fost pierdut băiatul ?

Hangița tăcu un timp și se gîndi, apoi răspunse :

— Da, da, aș putea să vă spun cu siguranță că nenorocirea s-a întîmplat cam tot la vremea asta, toamna — și după ce își aduse aminte anumite lucruri legate de locuri și persoane care-i rămăseseră în minte, mai adăugă că totul avusese loc pe la începutul lui noiembrie al anului 17...

Străinul dădu de cîteva ori ocol camerei, fără să vorbească, după ce-i făcuse semn doamnei Mac-Candlish să nu părăsească odaia.

— Am înțeles eu bine — întrebă el din nou — că moșia Ellangowan va fi scoasă la mezat ?

— La mezat ? Mai e vorbă ! Va fi vîndută mîine celui care va da mai mult... Dar nu, nu mîine... Doamne, vino în ajutorul meu ! Mîine e duminică ! Tocmai luni, în prima zi de lucru ; și mobila, și toate celelalte urmează să fie vîndute pe loc, deși toată lumea din ținutul nostru e de părere că este o rușine că se vinde așă ceva în niște vremuri grele cum sînt astea, fiindcă sînt așa de puțini

bani de prisos în Scoția, cu războiul ăsta din America[1] așa de costisitor, încît cineva o să ia pămîntul și conacul pe un preț de nimica. Și-l știu eu cine este ! Dracu să aibă parte de el, că m-a făcut să rostesc azi astfel de vorbe ! sfîrși buna hangiță, a cărei mînie se stîrnise furtunos la gîndul nedreptății făcute familiei Ellangowan.

— Și unde va avea loc vînzarea ? o mai întrebă colonelul.

— Chiar în incinta locului, așa cum spun afișele... adică chiar la conacul Ellangowan, Sir, după cîte am înțeles.

— Și cine va fi acela care va arăta cumpărătorilor actele de proprietate, registrele cu arenzi sau planul pămînturilor ?

— Un om foarte cinstit, Sir : ajutorul de șerif al acestui comitat, care a primit împuternicirea de la tribunal. El se află chiar acum în oraș ; dacă domnia voastră ar vrea să-l vadă, domnia sa ar putea să vă spună despre pierderea băiatului mai mult ca oricine, fiindcă șeriful (adică maimarele lui) s-a străduit cel mai mult să afle adevărul despre cele întîmplate, după cîte am auzit.

— Și numele acestui gentleman este ?... o întrebă Mannering.

— Mac-Morlan, Sir... și este un om cu caracter și care se bucură de un renume deosebit de bun.

— Transmiteți-i, vă rog, complimentele mele... complimentele colonelului Mannering, și aș fi bucuros dacă mi-ar face cinstea să ia cina cu mine și să aducă și actele acelea cu el... și vă mai rog, buna mea doamnă, să nu suflați nici o vorbă despre asta nimănui.

— Eu, Sir ? Vai, nu mă cunoașteți ! Nici n-am să deschid gura. Aș dori ca înălțimea voastră (aici urmă o plecăciune) sau oricare alt gentleman onorabil care a luptat pentru țara lui (urmă o altă plecăciune) să ia pămîntul, dacă vechii proprietari trebuie să plece (scoase un suspin). N-aș vrea să văd moșia ajungînd pe mîna acelui nemernic viclean, acel Glossin, care s-a îmbogățit ruinîndu-și cel mai bun prieten pe care l-a avut vreodată. Dar acum cred că n-o să-i mai meargă ! Numai să-mi iau gluga și pantofii și mă duc eu însămi la domnul Mac-Morlan... cu siguranță că pînă acuma a venit acasă... Stă la cîțiva pași de-aici.

---

[1] Este vorba de războiul pentru independență al coloniilor britanice din America împotriva metropolei, care a dus în final la crearea Statelor Unite ale Americii. (n.t.)

— Mergeți, buna mea gazdă, mergeți și vă voi rămîne mult îndatorat... și cînd coborîți, rugați și pe slujitorul meu să urce pînă la mine și să-mi aducă și mapa, cu ocazia asta.

Peste cîteva minute, colonelul Mannering se află așezat în liniște, cu toate cele necesare scrisului dinaintea lui. Ne bucurăm de privilegiul de a putea să ne uităm peste umărul său, în timp ce scrie, și sîntem bucuroși să comunicăm și cititorilor noștri despre ce este vorba. Scrisoarea era adresată cavalerului Arthur Mervyn, de la Mervyn-Hall, Llanbraithwaite, Westmoreland. Ea conține cîteva amănunte asupra felului în care a decurs călătoria celui care scria epistola, din clipa cînd cei doi se despărțiseră, apoi continuă după cum urmează :

«Și acum, Mervyn, spune-mi drept, mai poți să-mi reproșezi de ce sînt atît de melancolic ? Crezi că după trecerea a douăzeci și cinci de ani, după atîtea bătălii, răni, întemnițări, nenorociri de toate felurile, mai pot fi același neînfricat și plin de viață Guy Mannering care se urca pe Skiddaw cu tine, sau împușca potîrnichi pe Crossfell ? Că tu, care ai rămas să trăiești liniștit în sînul unei fericiri domestice, te-ai schimbat foarte puțin, că pasul tău îți este la fel de sprinten și că imaginația ta la fel de plină de razele soarelui, este un efect binecuvîntat care ține de firea ta, de sănătatea ta, de mulțumirea deplină pe care o simți și de cursul liniștit al vieții tale. Dar viața *mea* a fost plină de greșeli, de îndoieli, de dificultăți. Din copilărie am fost la cheremul împrejurărilor și, deși deseori vîntul m-a mînat în cîte un port, rareori s-a întîmplat ca acesta să fie totuna cu acela în care voise să ajungă și cîrmaciul. Lasă-mă să-ți reamintesc (și o să fiu scurt) ciudatele și întortocheatele destine ale tinereții mele, precum și nefericirile unei vîrste mature.

Prima, vei spune, n-a avut nimic înfricoșător. Nu toate au fost foarte bune, dar cel puțin au fost de suportat. Tatăl meu, fiul cel mai mare al unei familii străvechi, dar scăpătate, mi-a lăsat doar o brumă de avere, în afară de denumirea de cap al familiei, și m-a pus sub oblăduirea celor doi frați ai săi, mai norocoși decît el. Aceștia mă iubeau așa de mult, că aproape se certau pentru mine. Unchiul meu episcopul ar fi vrut să mă facă cleric și îmi oferea cu ce să trăiesc și o locuință, celălalt unchi, negustorul, voia să mă vadă la un contoar și mi-a propus să mă facă părtaș la înfloritoarea *Casă de comerț Mannering și Marshall* din Lombard Street. Astfel că, între aceste două profesii sau, mai bine zis, între aceste două scaune,

ale bisericii și negoțului, amîndouă moi, comode, bine căptușite, nefericita mea persoană a alunecat și a căzut jos de pe ele, ca să se urce pe o șa de dragon. Apoi episcopul dorea să mă însoare cu nepoata și moștenitoarea decanului catedralei din Lincoln, în timp ce unchiul meu celălalt, care era și membru al consiliului municipal, mi-a propus de soție pe singura fiică a bătrînului Sloethorn, marele angrosist de vinuri, destul de bogat să se joace pe tejghea cu moidores[1] sau să-și facă sfori din bancnote răsucite... și nici eu nu știu cum mi-am scos gîtul din amîndouă laturile și m-am căsătorit cu săraca, foarte săraca Sophia Wellwood.

Îmi vei obiecta că profesiunea armelor în India, unde mi-am urmat regimentul, mi-a dat unele satisfacții și, desigur, așa este. Îmi vei mai reaminti apoi că, dacă am dezamăgit speranțele puse în mine de cei ce m-au ocrotit, ei și-au păstrat totuși o părere bună despre mine : astfel, episcopul, cînd a murit, mi-a dat binecuvîntarea lui, manuscrisele predicilor sale și o mapă curioasă conținînd capetele celor mai de seamă personalități ecleziastice din Anglia ; și că celălalt unchi al meu, Sir Paul Mannering, m-a lăsat drept unic moștenitor și executor al unei averi imense. Și totuși, acestea nu mi-au folosit la nimic... Vreau să-ți mai spun că port mereu în sufletul meu un ghimpe, pe care viața mi l-a înfipt adînc și pe care sînt sigur că-l voi duce în mormînt o dată cu mine. Vei auzi adeseori vorbindu-se despre aceasta și, poate, însoțită de amănunte contradictorii și neadevărate. De aceea vreau să mă confesez și apoi să nu mai discutăm niciodată nici despre întîmplarea în sine, nici despre sentimentul de melancolie pe care mi l-a întipărit atît de adînc în suflet.

Sophia, după cum bine știi, m-a urmat în India. Ea era pe cît de neștiutoare, pe atît de veselă, dar, din nefericire pentru noi amîndoi, pe cît de veselă, pe atît de neștiutoare. Felul meu de a fi era altul : în parte mă formasem ca urmare a studiilor pe care le abandonasem și aveam multe obiceiuri de om retras, care nu prea se potriveau cu postul meu de comandant al unui regiment într-o țară cum este India, unde fiecare îți oferă ospitalitate, și aceeași bună primire o așteaptă de la tine orice colonist care se pretinde că este un gentleman. Într-un moment deosebit de greu (știi prea bine cît de greu ne este uneori să găsim vreun soldat cu fața albă ca să întărească liniile noastre de luptă), un tînăr, pe nume Brown,

[1] Monede de aur din Portugalia. (n.t.)

s-a alăturat regimentului nostru ca voluntar și, găsind că datoria militară se potrivește mai bine imaginației sale decît comerțul, în care fusese angajat, rămase la noi ca un fel de cadet. Dă-mi voie să dau nefericitei mele victime ceea ce i se cuvenea după merit; el s-a purtat cu atîta bravură în toate ocaziile ivite, încît cu toții socoteam că primul grad care va deveni vacant îi aparține de drept. Am fost plecat timp de cîteva săptămîni într-o campanie îndepărtată. Cînd m-am întors, l-am găsit pe acest tînăr cadet că ajunsese să fie socotit aproape un fel de prieten al casei și un însoțitor al soției și al fiicei mele. Era o situație care îmi displăcea din mai multe puncte de vedere, deși nu puteam aduce nici o obiecție nici felului său de a se purta, nici caracterului său. Poate m-aș fi împăcat cu ipostaza aceasta a lui de prieten al familiei mele, dacă un altul nu mi-ar fi șoptit la ureche anumite lucruri. Dacă vei citi cu atenție (ceea ce eu nu voi mai cuteza niciodată) piesa Othello, vei putea să-ți faci idee de cele ce au urmat... vreau să zic ce bănuieli m-au cuprins... fiindcă, mulțumesc lui Dumnezeu, acțiunile mele au fost mai puțin criminale decît ale maurului. Mai era și un alt cadet ambițios care urmărea și el primul grad vacant. El mi-a atras atenția asupra a ceea ce m-a făcut să numesc cochetăria soției mele față de acest tînăr. Sophia era virtuoasă, dar prea orgolioasă de virtutea ei și, desigur, iritată de gelozia mea, a fost așa de imprudentă, încît a împins și mai departe și a încurajat și mai mult o intimitate pe care ea știa prea bine că o dezaprobam și o priveam cu suspiciune. Între Brown și mine se instală un fel de răceală și, de fapt, nu mai puteam să-l sufăr. El a făcut cîteva încercări să-mi cîștige încrederea și să-mi biruie prejudecățile, dar, pornit cum eram împotriva lui, le-am pus pe seama interesului care-l avea de a-mi adormi bănuielile. Simțindu-se respins, și încă cu dispreț, a renunțat de a se mai apropia de mine, și cum nu avea nici familie, nici prieteni, în mod firesc a devenit și mai atent la comportarea unuia care le avea pe amîndouă.

Este ciudat cît chin îmi pricinuiește scrierea acestei epistole. Încerc, îmi dau bine seama, să tărăgănez această spovedanie, ca și cum, procedînd astfel, aș putea anula catastrofa care atîta amar de vreme mi-a înveninat viața. Dar... trebuie să mărturisesc și voi fi scurt.

Soția mea, deși nu mai era tînără, era încă nespus de frumoasă și (lasă-mă să spun acest lucru ca să mă pot justifica mai bine) îi plăcea să fie considerată așa (repet ce am spus și mai înainte). Într-un cuvînt, deși nu aveam

nici cea mai mică îndoială cu privire la virtutea ei, totuşi, fiind împins de perfidele sugestii ale lui Archer (cadetul invidios), am început să cred că ei prea puţin îi pasă de liniştea mea sufletească şi că tînărul Brown îi făcea curte în ciuda mea şi înadins ca să mă sfideze. Poate că din punctul lui de vedere mă considera un aristocrat autoritar şi opresiv, calităţi cu care eu îmi cîştigasem şi locul în societate, şi gradul în armată, deci o situaţie ce-mi oferea posibilitatea de a-mi chinui subalternii. Şi dacă descoperise gelozia mea prostească, îşi închipuia probabil că, profitînd de acest punct slab al firii mele şi chinuindu-mă, se răzbună astfel pentru micile mizerii pe care eu, datorită gradului meu, puteam să i le fac. Totuşi, un prieten adevărat, pe care-l aveam, a căutat să-mi arate că atenţiile lui Brown nu erau atît de vinovate sau, cel puţin, nu atît de ofensatoare, ele fiind adresate fiicei mele Julia, şi că el alesese strategia de a o curta pe mamă pentru ca aceasta să-i fie favorabilă sentimentelor lui pentru fată. Nici lucrul acesta nu ar fi fost prea măgulitor şi nu mi-ar fi făcut plăcere, venind din partea unui tînăr necunoscut şi fără nume, dar nu m-aş fi simţit ofensat, aşa cum am fost suspectîndu-l că ţinteşte mai sus. Pe scurt, simţeam că mi se aduce o insultă de moarte.

O mică scînteie este de ajuns ca să dezlănţuie un incendiu atunci cînd materiile inflamabile stau descoperite, gata s-o primească. Am uitat cu desăvîrşire motivul iniţial de ceartă între mine şi el, dar a fost un fleac, un fapt mărunt petrecut la masa de joc de cărţi, însă care mi-a dat prilejul să-i adresez cuvinte grele şi să-l provoc la duel. Ne-am întîlnit a doua zi dimineaţa dincolo de zidurile şi esplanada fortului militar pe care îl comandam, la frontierele coloniei noastre. Lucrurile au fost astfel aranjate ca Brown să poată fugi în caz că el ar fi fost învingătorul. Aproape că doream ca el să fie, deşi aceasta m-ar fi costat viaţa (atît eram de zdrobit sufleteşte), însă el a căzut la primul foc pe care l-am tras. Am alergat să-i dăm ajutor, însă chiar atunci o bandă de Looti, un soi de tîlhari băştinaşi care stăteau totdeauna la pîndă după pradă, s-a năpustit asupra noastră. Archer şi cu mine am ajuns la cai destul de anevoie şi ne-am croit drum prin rîndurile lor numai după o luptă aprigă, în cursul căreia cadetul a şi fost grav rănit. Pentru a pune vîrf nenorocirilor întîmplate în ziua aceea fatală, mai amintesc că soţia mea, care bănuia motivul pentru care părăsisem fortul, cuprinsă de îngrijorare, a poruncit să i se pregătească palanchinul şi a pornit în căutarea mea şi, ceea ce

era şi mai rău, a fost şi ea atacată şi gata-gata să cadă prizonieră în mîinile altei bande de jefuitori. Din fericire a fost salvată de un escadron de cavalerie din brigada noastră, dar nu am putut să nu bag de seamă că evenimentele din acea dimineaţă nefastă i-au zdruncinat grav sănătatea, şi aşa delicată. Nici vorbele lui Archer, care, crezînd că i-a sunat ceasul, a mărturisit că mă minţise născocind anumite circumstanţe şi că, urmărindu-şi scopul, mă făcuse să bănuiesc lucruri mult mai rele decît erau în realitate, şi nici explicaţia sinceră pe care am avut-o cu Sophia şi iertarea pe care ne-am acordat-o reciproc ca rezultat al unei depline înţelegeri nu au putut opri înrăutăţirea bolii care pusese stăpînire pe ea. A murit cam la opt luni după acest incident, lăsîndu-mi numai o fiică, de care soţia ta, doamna Mervyn, a fost aşa de bună ca să aibă grijă o bucată de vreme. Şi Julia s-a îmbolnăvit foarte rău, aşa de rău, încît am fost silit să renunţ la postul meu de comandant şi să mă înapoiez în Europa, unde aerul natal, vremea şi noutatea peisajului, toate laolaltă au contribuit să biruie boala şi să-i redea sănătatea.

Acum cînd cunoşti povestea vieţii mele, cred că vei înceta să mă mai întrebi de ce sufăr de melancolie, ci îmi vei îngădui să mă las cuprins de ea ori de cîte ori nu voi putea să fac altfel. Fiindcă există, desigur, în naraţiunea de mai sus a vieţii mele, îndeajuns de multe amănunte ca să amărască, dacă nu chiar să otrăvească, acest potir, pe care faima şi fortuna (pe care tu le pomeneşti aşa de des) le pregătiseră ca să-mi aline anii mei de retragere.

Aş putea adăuga şi alte circumstanţe, pe care bătrînul nostru profesor nu le-ar fi nesocotit, ci le-ar fi citat ca probe evidente că *fatalitatea acelei zile* a fost sortită, dar tu ai rîde dacă ţi-aş înşira aceste detalii, mai ales că ştii că nici eu nu pun temei pe ele. Totuşi, fiindcă mă aflu acum chiar în hanul acesta de unde îţi şi scriu, pot să-ţi mai spun că am aflat de o coincidenţă atît de stranie, că, în cazul cînd voi putea stabili, în urma unor probe pe care să le pot admite, că este adevărată, această coincidenţă ne va servi ca subiect al unei discuţii pline de interes. Te las acuma, fiindcă aştept o persoană cu care vreau să discut despre cumpărarea unei proprietăţi, care se află de vînzare în această parte a ţării. Este un loc pentru care am o preferinţă deosebită şi sper că faptul că *eu* o voi cumpăra va fi de folos celor care se despart de ea, fiindcă mi se pare că este o urzeală mîrşavă ca ci-

neva să o cumpere cu mult sub valoarea ei. Respectuoasele mele salutări doamnei Mervyn, şi te mai însărcinez (aceasta numai fiindcă te tot lauzi că eşti un gentleman tînăr şi plin de viaţă) să o săruţi pe Julia din partea mea. Cu bine, scumpul meu Mervyn.

Al tău pentru totdeauna
GUY MANNERING»

În acel moment domnul Mac-Morlan intră în cameră. Reputaţia aşa de bine cunoscută a colonelului Mannering îl făcu pe acest bărbat, care era un model de probitate şi inteligenţă, să fie sincer şi încrezător. El lămuri colonelului şi avantajele, şi dezavantajele proprietăţii. Şi continuă :

— Aşa s-a prevăzut de la început, că cea mai mare parte a domeniului revine moştenitorului de partea bărbătească, astfel că cel care o cumpără se va bucura de avantajul de a păstra asupra lui o mare parte din preţul pe care, altminteri, ar fi trebuit să-l plătească, pentru eventualitatea că ar apărea, între limitele unei anumite perioade de timp, copilul care a dispărut.

— Dacă aşa stau lucrurile, de ce urgentaţi vînzarea ?! întrebă mirat Mannering.

Mac-Morlan zîmbi.

— În aparenţă — răspunse el — pentru că dobînzile care vor fi aduse de preţul vînzării vor înlocui rentele precare, plătite într-un chip foarte neregulat, ale unei moşii pe care nu s-a mai adus nici o ameliorare culturilor, dar, în realitate, pentru a veni în întîmpinarea dorinţelor şi intereselor unui anumit cumpărător potenţial, care a fost principalul creditor al lui Ellangowan şi care l-a silit să se vîre în nişte afaceri de care moşierul habar n-avea (dar care lui îi erau foarte bine cunoscute), împingîndu-l încet spre ruină, şi pentru care, este limpede, e foarte convenabil să cumpere tot domeniul, fără să pună nici un ban jos.

Mannering se consultă apoi cu domnul Mac-Morlan asupra măsurilor pe care ar trebui să le ia pentru a zădărnici această încercare necinstită. După aceea discutară mult despre ciudata dispariţie a lui Harry Bertram chiar în ziua cînd împlinea cinci ani, dispariţie care confirma prezicerea făcută întîmplător de Mannering, la naşterea copilului, de care totuşi (lucru ce poate fi presupus cu uşurinţă, ţinînd seama de caracterul colonelului), el nu se făli de loc. Domnul Mac-Morlan nu se afla pe-atunci în funcţia de ajutor de şerif, dar cunoştea foar-

te bine toate amănuntele şi îi făgădui colonelului că le va mai auzi încă o dată, în cele mai mici detalii, chiar din gura şerifului în persoană, dacă, aşa cum îşi propusese, va deveni proprietar pe acele meleaguri ale Scoţiei.

Spunînd acestea şi făgăduind că-şi va ţine cuvîntul, Mac-Morlan se despărţi de colonel, fiecare fiind mulţumit şi de persoana celuilalt şi de discuţia avută împreună în seara aceea.

În duminica următoare, colonelul Mannering, în mare ţinută, s-a dus să asiste la serviciul divin la biserica parohiei. Nimeni însă din familia Ellangowan nu era prezent şi el înţelese că bătrînului moşier îi mergea mai degrabă rău decît bine.

Jock Jabos, care fusese încă o dată trimis cu careta la conac, se înapoie tot singur, fără cei pe care trebuia să-i aducă, dar cu vestea că domnişoara Bertram spera să-şi aducă tatăl la han a doua zi.

CAPITOLUL XIII

Mi-au spus că după lege ei au drept
Să-ţi ia averea toată ce-ai avut.
Priviţi şi un tîlhar, cu chip scîrbos,
Cum, ca un lord, plecat stă peste-un vraf
De farfurii masive de argint;
Mai e şi altul. Face mare haz
Că toate-ţi vînd. Acesta ţi-a luat tot,
Tot ce-ai avut mai vechi şi mai de preţ.

OTWAY[1]

A doua zi, dis-de-dimineaţă, Mannering se urcă pe cal şi, însoţit de slujitorul său, o luă spre Ellangowan. Nici nu avu nevoie să întrebe pe unde să apuce. O scoatere la mezat este, la ţară, un spectacol deosebit, şi locul unde se desfăşoară stă la dispoziţia publicului, care, adeseori, găseşte acolo un prilej de amuzament. Iată de ce

[1] *Thomas Otway* (1652—1685) — a fost unul dintre cei mai talentaţi dramaturgi tineri (a murit la 33 de ani) ai Restauraţiei. Autor al unor tragedii vestite *Alcibiades, Don Carlos. Orfanul, Veneţia salvată.* Otway a scris şi comedii: *Amiciţia la modă, Norocul soldatului, Ateul,* precum şi prologuri, epiloguri şi poeme. (n.t.)

oameni cu înfăţişări felurite se îndreptau ca un şuvoi într-acolo, din toate părţile.

După o călătorie plăcută de aproape o oră, vechile turnuri ale castelului năruit se iviră în zare, împodobind peisajul. Şi gîndurile năvăliră puzderie în mintea drumeţului. Cu ce simţăminte şi cît de diferit privise el turnurile mistuindu-se în depărtări, cu atîţia ani în urmă! Priveliştea era neschimbată, dar cît de schimbate erau acum şi simţămintele, şi speranţele, şi felul de a gîndi al drumeţului! Pe-atunci, şi viaţa, şi iubirea erau noi, şi toate făgăduinţele viitorului, aurite de razele lor. Iar acum, dezamăgit în dragoste, îndestulat de glorie şi de ceea ce lumea numeşte succes, cu mintea mereu chinuită de ghimpele ascuţit al unor amintiri care-l făceau să se căiască, nădejdea sa cea mai vie era să-şi găsească un sălaş liniştit unde să se retragă şi unde să poată vieţui cu melancolia sa, care avea să-l însoţească pînă la mormînt. Şi totuşi nu se putea împiedica să nu gîndească

„De ce oare trebuie să se tînguie cineva, deplîngînd nestatornicia speranţelor sale sau zădărnicia ţelurilor nutrite? Au visat oare străvechile căpetenii feudale care au ridicat aceste masive, impunătoare turnuri spre a constitui o fortăreaţă a întregului lor neam şi o reşedinţă pentru puterea lor, că va veni ziua cînd ultimul dintre urmaşii lor va fi alungat de pe domeniile sale, ca un pribeag care nu mai are nimic? Doar darurile şi mărinimia naturii rămîn neschimbate. Soarele va străluci la fel de încîntător deasupra acestor ruine, fie că ele sînt proprietatea unui venetic, fie ale unui şarlatan obscur şi josnic care a ştiut să profite de slăbiciunile legii, tot aşa cum a strălucit şi odinioară cînd flamurile întemeietorului casei de Ellangowan filfîiau pentru prima dată sus pe parapete şi creneluri!“

Cu aceste gînduri, Mannering s-a trezit pe nesimţite la uşa conacului, care, în ziua aceea, era deschisă tuturor. El intră împreună cu alţii, care treceau din odaie în odaie, fie ca să-şi aleagă anumite obiecte în dorinţa de a le cumpăra, fie numai să-şi satisfacă în felul acesta curiozitatea. Întotdeauna, un aer de melancolie pluteşte deasupra unei astfel de scene, chiar în cele mai prielnice circumstanţe. Fiindcă aşezarea fără nici un gust a mobilelor, mutate de la locul lor spre a fi mai uşor examinate şi apoi luate de acolo de către cumpărători, este totdeauna neplăcută pentru ochi. Acele piese, aranjate odinioară cu grijă, aşa cum se cuvenea, păreau plăcute şi frumoase, acum însă înfăţişarea lor era jalnică şi vetustă,

Iar odăile, despuiate de acele obiecte care le asigurau comoditatea şi confortul, arătau nespus de triste, ca şi cum cineva le-ar fi prădat de tot ce aveau ele mai de preţ. Este apoi un lucru tare trist să vezi încăperile rezervate familiei şi celor apropiaţi casei, lipsite de apărare şi expuse privirilor curioase ale unor necioplţi, să auzi apoi speculaţiile lor grosolane sau glumele vulgare la adresa unor obiecte şi mobile al căror rost ei nu-l pricepeau, ca să nu mai vorbim de veselia deşănţată a multora dintre ei întreţinută, desigur, de whiskyul, care, în asemenea ocazii, este mai întotdeauna băut fără măsură în Scoţia. Toate acestea sînt aspecte obişnuite pe care orice vînzare le oferă, nu numai cea care se desfăşura acuma la Ellangowan, dar în cazul de faţă, faptul că privelişlea oferită era semnul ruinării totale a unei vechi şi onorabile familii avea o semnificaţie teribilă şi dădea de gîndit.

Se scurse oarecare vreme pînă cînd colonelul Mannering izbuti să găsească pe cineva dispus să răspundă la repetatele lui întrebări cu privire la Ellangowan în persoană. În cele din urmă, o slujnică bătrînă îi spuse, înlăcrimată şi ţinîndu-şi şorţul la ochi, că boierul se simte ceva mai bine şi ei speră cu toţii că Dumnezeu îi va da puteri să se ridice şi să părăsească casa în ziua aceea. Domnişoara Lucy aştepta din clipă în clipă careta hanului „Armele lui Gordon", şi, întrucît ziua este frumoasă pentru acest anotimp al anului, ei l-au purtat pe boier în jilţul său pînă sus pe peluza din faţa vechiului castel pentru a nu fi martor la acest spectacol crud. Auzind acestea, colonelul Mannering plecă în căutarea lui şi curînd zări un mic grup alcătuit din patru persoane. Urcuşul era abrupt, aşa că el avu răgazul să-i recunoască pe măsură ce înainta şi să chibzuiască în ce mod s-ar cuveni să li se adreseze

Domnul Bertram, paralizat atît de rău, că aproape nu mai era în stare să se mişte, şedea în jilţul lui, avînd pe cap o scufie de noapte şi îmbrăcat într-o haină largă din camlot[1] în timp ce picioarele îi erau înfăşurate în pături. La spatele lui, în picioare, cu mîinile încrucişate pe bastonul său în care se sprijinea, stătea Dominie Sampson, pe care Mannering îl recunoscu numaidecît. Timpul nu-l schimbase de loc, numai haina lui cea neagră era parcă mai cafenie, iar obrajii scofîlciţi păreau şi mai supţi decît ultima dată cînd îl văzuse Mannering. Alături de bătrîn,

[1] Stofă ţesută din păr de cămilă. (n.t.)

într-o parte, se înălța o siluetă de silfidă, o fecioară de vreo șaptesprezece ani, pe care colonelul socoti a fi fiica lui. Cînd și cînd, ea căta neliniștită spre alee, ca și cum s-ar fi uitat după caretă, iar între timp potrivea păturile și răspundea la întrebările părintelui pe care acesta se părea că le pune pe un ton cam arțăgos și greu de mulțumit. Ea nu îndrăznea să se uite spre conac, deși zumzetul mulțimii trebuia să-i atragă atenția tocmai în direcția aceea. A patra persoană din grup era un tînăr chipeș și politicos, care s-ar fi zis că împărtășește și el nerăbdarea manifestată de domnișoara Bertram, precum și grija arătată de ea pentru a-și liniști părintele și a-l face să se simtă cît mai bine.

Tînărul a fost cel dintîi care l-a observat pe colonelul Guy Mannering și s-a grăbit să-i iasă înainte ca să-l întîmpine și să-l împiedice (dar într-un mod politicos) de a se apropia de grupul acesta de oameni nefericiți. Mannering se opri pe dată, spunîndu-i că el este un străin față de care domnul Bertram s-a arătat odinioară binevoitor și ospitalier. Mai adăugă că nu l-ar fi deranjat într-o împrejurare atît de nenorocită pentru el, dacă nu i s-ar fi părut că, în această stare, cînd aproape toți l-au părăsit, ar avea nevoie de un prieten, arătînd că dorea să-și ofere toate serviciile ce-i stăteau în putință, lui și tinerei lady.

El se opri apoi la mică distanță de jilțul bolnavului. Vechea lui cunoștință se uită la el cu niște ochi lipsiți de expresie care nu dădeau nici un semn că-l recunoscuseră, iar Dominie părea să fie prea adînc cufundat în nefericire ca să-i observe măcar prezența. Tînărul o luă deoparte pe domnișoara Bertram și-i șopti cîteva cuvinte ; fata se apropie de colonel cu sfiiciune și-i mulțumi pentru bunătatea lui.

— ... dar — continuă ea, cu ochii scăldați în lacrimi — mă tem că tăticu, care încă nu și-a revenit cu totul, nu va fi în stare să-și amintească de domnia voastră. Apoi se îndreptă spre jilțul părintelui, însoțit de colonel, și zise : Tăticule, domnul acesta este colonelul Mannering, un vechi prieten care a venit să întrebe de dumneata.

— Îi urez bun venit din toată inima — răspunse bătrînul, ridicîndu-se puțin din jilț și încercînd să facă un gest curtenitor, în timp ce o scînteie de ospitalitate părea că-i luminează trăsăturile ofilite. Dar, Lucy, scumpa mea, să mergem jos în conac, n-ar trebui să ții un gentleman, aici, în frig ! Dominie, ia cheia de la beciul cu vinuri

Domnul... a... a... domnul desigur că vrea să bea ceva după călătoria făcută.

Mannering era nespus de îndurerat de diferența izbitoare pe care memoria sa o înregistra între această primire și cea de odinioară cînd i se urase bun venit de către aceeași persoană. El nu putu să-și oprească lacrimile, și această milă pe care nu avea cum s-o ascundă îi cîștigă pe dată încrederea tinerei lady, așa de lipsită în prezent de prieteni.

— Vai, este un spectacol sfîșietor chiar pentru un străin, dar pentru sărmanul meu tată e mai bine că se află în starea aceasta, decît să simtă și să știe tot ce se întîmplă ! zise ea.

Un valet în livrea urca pe cărare și, apropiindu-se de ei, se adresă cu voce scăzută tînărului gentleman :

— Domnule Charles, stăpîna mea dorește să veniți numaidecît acolo, ca să cumpărați pentru ea scrinul acela din lemn de abanos, și lady Jean Devorgoil este și ea cu mătușa domniei voastre... trebuie să veniți numaidecît !

— Spune-le că nu m-ai găsit, Tom ; sau stai... spune-le că mă uit la niște armăsari

— Nu, nu, nu — interveni Lucy Bertram, foarte serioasă — dacă nu vreți să mai adăugați ceva la chinurile acestei clipe cumplite, duceți-vă imediat la cei care vă cheamă... Acest gentleman, sînt sigură, ne va conduce la caretă.

— Fără îndoială — încuviință Mannering. Tînărul dumneavoastră prieten se poate bizui pe ajutorul meu.

— Atunci, la revedere ! zise tînărul Hazlewood și-i șopti ceva la ureche, apoi o rupse la fugă în jos pe potecă, de parcă i-ar fi fost teamă să nu se răzgîndească dacă ar fi mers cu un pas mai domol.

— Încotro fuge Charles Hazlewood ? întrebă bolnavul, care părea foarte obișnuit și cu prezența, și cu atențiile lui. Încotro fuge Charles Hazlewood ? Ce l-a făcut să plece așa ?

— Se va întoarce curînd — îi răspunse Lucy, cu blîndețe.

Zvon de glasuri se auzi dinspre ruine. Cititorul își mai amintește, poate, că exista un drum între castel și plajă, pe care, desigur, urcaseră cei care vorbeau acum.

— Da — spunea cineva — sînt o mulțime de scoici și de alge marine care pot fi folosite pentru îngrășarea pămîntului în loc de băligar, după cum prea bine poți să vezi... iar dacă cineva ar avea chef să-și facă o casă nouă,

 care poate, într-adevăr, este necesară, sînt aici o mulți-

me de blocuri de piatră cioplită, aici, în jurul acestei vechi temniţe bună pentru dracu...

— Doamne Dumnezeule ! exclamă grăbită domnişoara Bertram, întorcîndu-se spre Sampson. Este vocea nemernicului de Glossin ! Dacă tăticu îl vede, va muri fără îndoială !

Sampson, răsucindu-se cu tot trupul, înaintă grăbit spre fostul agent al moşierului şi-l întîlni în clipa cînd acesta ieşea de sub arcada portalului ruinat.

— Pleacă ! îi strigă el. Pleacă de aici ! Vrei să-l şi omori înainte de a pune mîna pe avere ?

— Hai, hai, jupîne Dominie Sampson — îi răspunse Glossin, cu obrăznicie. la-o mai încet ! Dacă habar n-ai să predici la biserică, cum crezi că o să-ţi ascultăm predica aici ? Noi ne conducem după lege, bunul meu amic. Evanghelia ţi-o lăsăm ţie !

Numai pomenirea numelui acestui om fusese de ajuns, în ultima vreme, ca să-l facă pe nefericitul paralitic să fie cuprins de o mînie dintre cele mai violente. Vocea lui avu, aşadar, un efect imediat. Domnul Bertram se ridică fără ca nimeni să-l ajute şi se întoarse spre el ; paloarea înspăimîntătoare a trăsăturilor sale forma un contrast ciudat cu violenţa tonului cu care i se adresă :

— Piei din ochii mei, năpîrcă ! Eşti o năpîrcă de gheaţă şi blestemată, pe care am încălzit-o la sînul meu, pînă cînd şi-a arătat colţii ca să mă muşte ! Nu te temi că zidurile casei tatălui meu se vor nărui şi-ţi vor zdrobi oasele tale de netrebnic ? Că pragul castelului Ellangowan se va căsca să te înghită ? Nu erai tu singur, fără prieteni, fără casă, sărac lipit pămîntului, cînd te-am luat de mînă ? Şi nu eşti tu acela care acum vrea să mă dea afară pe mine... pe mine şi pe fata aceasta nevinovată şi singură, fără prieteni, fără avere, din căminul nostru care ne-a adăpostit şi pe noi, şi pe strămoşii noştri, vreme de o mie de ani ?

Dacă Glossin ar fi fost singur, probabil că ar fi plecat ruşinat, dar faptul că se afla de faţă un străin, în afară de persoana care-l însoţea (un fel de topograf ce se ocupa cu măsurătoarea terenurilor din ţinut), îl îmboldi să recurgă din nou la obrăznicia sa obişnuită şi să-l înfrunte pe bătrîn. Dar sarcina asumată aproape că îl strivea fiindcă, cu toată neobrăzarea lui, nu reuşi decît să se bîlbîie :

— Sir... Sir... domnule Bertram... Sir, nu aveţi de ce să mă blamaţi, numai propria voastră nechibzuinţă a fost de vină, Sir...

Indignarea lui Mannering se apropia de punctul culminant.

— Sir — i se adresă el lui Glossin, fără a intra în fondul acestei controverse — trebuie să v-aduc la cunoştinţă că aţi ales, pentru a discuta, şi un loc, şi un timp foarte nepotrivit, cu atît mai mult cu cît însăşi prezenţa voastră nu este bine venită. Şi v-aş fi îndatorat dacă v-aţi retrage fără a mai rosti un singur cuvînt.

Glossin, care era un bărbat înalt, voinic şi musculos, se arătă foarte mulţumit că putea să-şi verse veninul asupra unui străin pe care spera să-l intimideze mai uşor, decît să-şi susţină mîrşava-i cauză în faţa fostului său stăpîn, pe care îl ruinase.

— Nu vă cunosc cine sînteţi, Sir — se stropşi el — şi nu permit nimănui să-mi vorbească în felul acesta.

Mannering era un temperament coleric... ochii săi aruncaseră fulgere sumbre... el îşi muşcă buza de jos pînă la sînge şi, apropiindu-se de Glossin, îi şuieră :

— Ascultă, domnule ! Că nu mă cunoşti, are prea puţină importanţă ! *Eu te cunosc.* Şi, pentru numele lui Dumnezeu, dacă nu cobori imediat în vale, fără a mai scoate un singur cuvînt. vei zbura de aici de sus într-o secundă !

Tonul autoritar al colonelului, mîniat pe bună dreptate, potoli ca prin farmec ferocitatea netrebnicului. El şovăi o clipă, apoi făcu stînga împrejur şi, murmurînd printre dinţi că n-ar vrea să o sperie pe tînăra lady, dispăru scutindu-i pe eroii noştri de odioasa lui prezenţă.

Vizitiul doamnei Mac-Candlish. care între timp urcase pînă la ei, auzind cele întîmplate, rosti cu voce tare :

— Dacă nemernicul ăsta spurcat mi-ar fi ieşit în cale, aş fi dat cu el de pămînt pînă i-aş fi rupt oasele !

Apoi păşi înainte. se înclină şi îi anunţă că totul este pregătit de plecare. Caii şi careta îi aşteptau.

Dar nu a mai fost nevoie de nimic. Puterile sleite ale bolnavului se istoviseră cu totul în acest ultim acces de mînie îndreptăţită, şi cînd se lăsă din nou în jilţ. inima îi încetă să mai bată. El îşi dădu duhul aproape fără un geamăt, fără agonie. Dar, stingîndu-se scînteia vieţii, trăsăturile ofilite ale feţei îi rămaseră neschimbate şi nimeni nu băgă de seamă moartea bătrînului pînă cînd Lucy, văzîndu-i ochii aţintiţi spre veşnicie, se grăbi să se apropie de el. Pulsul încetase să-i mai bată şi hohotele de plîns ale fetei au fost cele dintîi care vestiră celor de faţă că tatăl ei îşi dăduse obştescul sfîrşit.

CAPITOLUL XIV

Un clopot bate unu. Noi timpul nu-l simțim
Decît atunci cînd piere. A-i oferi un glas
Cuminte lucru este ! Și simt solemn, intim,
Bătaia, ca o vorbă șoptită de un înger.

YOUNG[1]

Morala, pe care poetul Young a dedus-o, într-un fel oarecum bizar, din modul necesar de a măsura timpul, poate fi aplicată și simțămintelor noastre cu privire la acea bucată de timp care constituie viața omenească. Vedem în fiecare zi bătrîni, infirmi, oameni angajați în ocupații foarte periculoase, cum tremură ca și cum s-ar afla în pragul neantului, și totuși nu tragem nici un învățămînt din fragilitatea existenței omenești decît, poate, cînd e prea tîrziu. Abia atunci, cînd nu mai putem îndrepta nimic, cel puțin pentru un moment simțim la fel ca poetul „Nopților" :

Nădejdile și temerile noastre
Tresar atunci, și peste marginea genunii
Privesc în jos. La ce ? La adîncimi albastre
Fără fund. O veșnicie neagră. Pentru noi.

Mulțimea de trîndavi și de gură cască ce se afla la Ellangowan își continua amuzamentul, sau ceea ce ei numeau afacerile care îi aduseseră acolo, fără a se sinchisi cîtuși de puțin de simțămintele acelora ce sufereau din pricina acestei vînzări. Puțini, într-adevăr, erau aceia care știau ceva despre familie. Tatăl, retras, urmărit de neșansă și cu puterile spiritului năruite, dispăruse de mulți ani din atenția contemporanilor săi, cît despre fata lui, ei nu o cunoscuseră niciodată. Dar în clipa cînd se aflase din gură în gură că nefericitul domn Bertram murise de inimă din cauza sforțării făcute pentru a părăsi casa strămoșilor săi, izbucni un torent de simpatie, la fel de îmbelșugat ca apele care au țîșnit din stînca lovită de toiagul profetului. Obîrșia străveche și onoarea nepătată

[1] Edward Young (1683—1765) — poet și dramaturg sentimentalist englez. Opera lui de căpetenie este *Lamentație* sau *Gînduri nocturne despre viață, moarte și nemurire*, un poem didactico-meditativ în forma unui solilocviu care îndeamnă la practicarea virtuților. (n.t.)

a familiei erau amintite cu respect şi, mai presus de orice, se înălţa acea sacră veneraţie pe care o încearcă fiecare om în faţa nenorocirii şi care, în Scoţia, numai rareori îşi cere tributul zadarnic, cel mai adesea abia îl cere, că îl şi primeşte.

Domnul Mac-Morlan şi anunţase degrabă că a suspendat orice operaţii de vînzare în legătură cu moşia sau alte obiecte şi remisese dreptul de posesiune a tot ce era acolo tinerei lady, pînă cînd ea va putea să se sfătuiască cu prietenii ei şi să-şi înmormînteze tatăl.

La început Glossin tăcuse ca un laş, copleşit de această revărsare generală de simpatie, dar apoi, revenindu-şi (fiindcă observase că indignarea oamenilor nu părea să se îndrepte direct asupra lui), avu neobrăzarea de a cere ca vînzarea să continue.

— Mi-am luat eu însumi răspunderea, garantată de funcţia mea, ca să o amîn — răspunse ajutorul de şerif — şi voi suporta toate consecinţele. De asemenea, voi da cuvenita înştiinţare cînd vînzarea va fi reluată. Acest lucru este în favoarea tuturor celor interesaţi pentru ca pămînturile scoase la mezat să poată aduce preţul cel mai ridicat ce se va oferi în ziua licitaţiei, fiindcă acum nici vorbă că nu este vremea potrivită ca să ne aşteptăm la un preţ bun... Iau asupra mea întreaga răspundere.

Glossin părăsi şi încăperea, şi conacul, în taină şi cu repeziciune, şi probabil că i-a prins bine procedînd aşa, fiindcă între timp amicul nostru Jock Jabos tocmai vorbea unui grup numeros de copii desculţi de pe moşie ca să-l alunge cu pietre de acolo.

Unele camere erau acum grabnic aranjate pentru primirea tinerei lady şi a defunctului. Mannering socoti că nu mai este necesar să se mai amestece întrucît acest lucru ar putea fi greşit interpretat. El mai observase, de asemenea, că mai multe familii înrudite cu Ellangowan şi care îşi trăgeau propria lor noblеţe din această înrudire, erau dispuse să plătească tribut arborelui lor genealogic, tribut pe care nenorocirea rudelor lor fusese neputincioasă pînă atunci să-l obţină. Drept urmare, onoarea de a conduce solemnităţile de îngropăciune ale răposatului Godfrey Bertram (ca şi în cazul memorabilei dispute asupra locului de naştere al lui Homer) era acum disputată de şapte gentlemeni nobili şi avuţi, dar dintre care nici unul nu-i oferise un azil atîta timp cît bătrînul trăise. Guy Mannering se hotărî, aşadar, deoarece prezenţa lui acolo nu mai avea nici un rost, să facă o scurtă călăto-

rie de două săptămîni, după care perioadă urma să se reia vînzarea domeniului Ellangowan.

Dar mai înainte de a pleca, el încercă să stea de vorbă cu Dominie. Sărmanul om veni de îndată ce fu înconoştiinţat că un om doreşte să-i vorbească, cu o expresie de oarecare uimire pe chipul său uscăţiv, căruia durerea, recent încercată prin moartea prietenului drag, îi dădea un aer dezagreabil. După ce făcu cîteva plecăciuni pînă la pămînt în faţa lui Mannering, rămase apoi drept, în picioare, aşteptînd cu răbdare să se dumirească pentru ce fusese chemat.

— Poate sînteţi în încurcătură, domnule Sampson — îi se adresă Mannering — încercînd să ghiciţi ce poate avea un străin să vorbească cu domnia voastră.

— Aşa este, dar îmi dau cu părerea că poate e vorba despre rugămintea de a instrui un tînăr în ştiinţe filologice sau umaniste, dar nu pot... nu pot... mai am încă o sarcină de îndeplinit.

— Nu, domnule Sampson, dorinţele mele nu sînt aşa de mari. Nu am nici un fiu, ci numai o fiică, şi după cum o cunosc eu, nu v-ar fi o elevă potrivită.

— Fără îndoială, nu, — replică Sampson, al cărui suflet era aşa de simplu. Totuşi, eu am fost acela care am educat-o pe domnişoara Lucy, dîndu-i tot felul de învăţături folositoare, măcar că a învăţat-o şi menajera acele exerciţii nefolositoare, cum sînt cusutul şi croitul.

— Ei bine, domnule — îi replică Mannering — tocmai de domnişoara Lucy vreau să vorbesc... dar nu vă amintiţi de mine, nu-i aşa ?

Sampson, care şi aşa era destul de distrat, nu-şi aducea aminte nici de astrologul de odinioară, nici de străinul care luase apărarea patronului său în disputa cu Glossin, într-atît de rău moartea neaşteptată a prietenului său îi încurcase şirul ideilor.

— Ei bine, asta n-are nici o importanţă — continuă colonelul, văzînd că Sampson nu-i răspunde. Sînt o veche cunoştinţă a răposatului domn Bertram, care vrea şi care are şi mijloacele de a-i ajuta fiica în împrejurările nefericite în care se află. Pe lîngă aceasta, mă mai bate gîndul să cumpăr acest domeniu şi aş dori să păstraţi lucrurile în bună ordine în casa aceasta ; veţi avea, aşadar, bunătatea de a folosi această mică sumă pentru cheltuielile obişnuite ale familiei ? Şi zicînd acestea, puse în mîna lui Dominie o pungă plină cu aur.

— Pro-di-gi-os ! exclamă Dominie Sampson. Dar dacă domnia voastră ar vrea să zăbovească...

— Cu neputință, domnule, cu neputință ! îi răspunse Mannering, îndreptîndu-se spre ușă.

— Pro-di-gi-os ! repetă Dominie Sampson, urmîndu-l de aproape pînă în capul scărilor și ținînd în tot acest timp punga în mînă. Dar în ce privește acești bani...

Mannering coborî scările cît putu de repede.

— Pro-di-gi-os ! exclamă Dominie Sampson pentru a treia oară, de data aceasta din pragul ușii principale. Dar în ce privește acest fel...

Însă Mannering se afla pe cal și galopa spre han, așa că nu-l mai auzea. În această vreme, Dominie, care niciodată, nici pentru sine, nici ca să păstreze pentru altul, nu posedase nici măcar a patra parte a acestei sume, deși nu era mai mare de douăzeci de guinee, „ceru sfat", așa cum spunea el, cum ar trebui să se comporte cu privire la frumoasa sumă de bani, lăsată, cum am văzut, în sarcina lui. Din fericire, el găsi un sfătuitor dezinteresat în persoana lui Mac-Morlan, care îi arătă modul cel mai nimerit de a dispune de ea, hărăzind-o trebuințelor domnișoarei Bertram, acesta fiind, fără îndoială, și scopul pentru care o destinase donatorul.

Mulți dintre nobilii din împrejurimi se zoreau acuma sincer să-și ofere ospitalitatea și să-și arate bunătatea față de sărmana fată. Dar ea simțea o repulsie firească să intre într-o casă, pentru întîia dată, ca o ființă primită mai mult din milă decît din ospitalitate, și se hotărî să aștepte părerea și sfatul rudei sale mai apropiate, doamna Margaret Bertram de Singleside, o lady în vîrstă și nemăritată, căreia îi scrisese imediat, relatîndu-i jalnica ei situație din momentul de față.

Funeraliile decedatului domn Bertram au avut loc într-o intimitate decentă, iar tînăra și nefericita lady nu se mai putea considera acum decît ca un fel de chiriașă vremelnică a casei în care se născuse și în care răbdarea și atențiile ei blînde „legănaseră leagănul vîrstei care apune" un timp așa de lung. Convorbirile ei cu domnul Mac-Morlan o încurajaseră să spere că nu va fi lipsită de acest azil nici pe neașteptate și nici într-un fel neomenos, dar fortuna poruncise altfel.

Cu două zile înainte de data sorocită pentru vînzarea pămînturilor și a domeniului Ellangowan, Mac-Morlan așteptase ceas de ceas sosirea colonelului Mannering sau măcar a unei scrisori din partea lui pentru a-i da procură ca să acționeze în numele său. Dar nimic de felul acesta nu se întîmplă. Domnul Mac-Morlan, care se scula dis-de-
 dimineață, trecuse mereu pe la oficiul poștal, însă nu

găsise acolo nici o scrisoare pentru el. Văzînd aceasta, începuse să creadă că-l va vedea pe colonelul Mannering apărînd la ora micului dejun, drept care porunci soţiei sale să scoată serviciul de porţelan cel mai bun şi să se pregătească şi ea cum va şti mai bine. Dar totul a fost în zadar.

— Vai — zicea el — dacă aş fi fost mai prudent ca să prevăd aceasta, aş fi răscolit Scoţia în lung şi-n lat, şi tot aş fi găsit pe cineva care să ofere mai mult decît Glossin.

Însă, din nefericire, toate aceste gînduri îi veniseră prea tîrziu : acum nu mai era nimic de făcut. Ora hotărîtă se apropia şi părţile interesate se întîlniră la Masons' Lodge, locul fixat pentru vînzarea amînată. Mac-Morlan lungi, cît îi permise buna-cuviinţă, formalităţile preliminare şi citi articolele de vînzare tărăgănind cuvintele ca şi cum şi-ar fi citit propria-i osîndă la moarte. De cîte ori uşa încăperii se deschidea, el întorcea capul spre intrare, cu o speranţă care însă devenea din ce în ce mai slabă. De asemenea, trăgea cu urechea la fiece zgomot de pe uliţa satului, căznindu-se să distingă ropot de copite sau huruit de roţi. Dar totul a fost de prisos. Atunci îi veni o altă idee strălucită, şi anume că Mannering folosise poate pe altcineva pentru această tranzacţie. Nici măcar o singură clipă nu se simţise îmboldit să nu mai aibă încredere în colonel, după felul cum se desfăşuraseră pînă atunci lucrurile. Dar şi această ultimă nădejde i se nărui, dovedindu-se fără nici un temei

După o pauză solemnă, domnul Glossin oferi, primul, un preţ derizoriu pentru pămînturile şi baronia Ellangowan. Nimeni nu dădu mai mult şi nici un alt competitor nu mai apăru, aşa că, după scurgerea intervalului legal, măsurat prin răsturnarea unei clepsidre, noul cumpărător intră în posesiunea titlurilor de proprietate şi domnul Mac-Morlan a fost obligat, în limbajul de specialitate, „să considere şi să declare vînzarea efectuată în mod legal şi să prefere pe numitul Gilbert Glossin drept cumpărător al numitelor pămînturi şi domeniu". Cinstitul tranzactor şi ajutor de şerif a refuzat apoi să participe la o splendidă petrecere pe care Gilbert Glossin, acum cavaler de Ellangowan, a dat-o în cinstea celorlalţi şi s-a întors acasă mîhnit peste măsură, amărăciune pe care şi-o manifestă prin reproşuri vehemente la adresa toanelor şi uşurinţei arătate de aceşti nababi indieni, care nu ştiu unde vor fi peste zece zile. Dar fortuna generoasă s-a hotărît să-şi ia asupra ei toată răspunderea pentru

cele întîmplate și curmă acest fel de lamentare prin care Mac-Morlan își arăta resentimentul.

Un curier sosi seara pe la ora șase, „beat criță", cum se exprimase slujnica, cu o împuternicire semnată de colonelul Mannering, cu patru zile în urmă, și datată dintr-un oraș situat cam la o sută de mile de Kippletringan, prin care colonelul îi dădea puteri depline lui Mac-Morlan, sau altcuiva pe care acesta l-ar putea folosi, ca să facă intenționata cumpărare, menționînd în același timp că probleme familiale urgente l-au rechemat la Westmoreland, unde i se putea și scrie pe adresa cavalerului Arthur Mervyn, de la Mervyn-Hall.

Mac-Morlan, într-o izbucnire de furie, azvîrli procura în capul slujnicei și fu oprit numai cu forța de a nu-l bici cu cravașa pe netrebnicul curier, de a cărui trîndăvie și beție fortuna se folosise ca să-i aducă o dezamăgire atît de mare ca aceea care-l încercase.

CAPITOLUL XV

Nici bani, nici aur nu mai am,
Pămîntul meu acum ia-l tu!
Dă-mi aur, bunule John Scales
Îți dau pămîntul, nu zi nu!

John i-a cerut apoi în scris,
Și bani frumoși i-a dăruit,
Dar de socoți tot ce a dat,
Pămîntul face înterit.

Moștenitorul de Linne[1]

Urmașul lui John o'the Scales din regiunea scoțiană Galloway a fost mai deștept decît prototipul său. El a reușit să devină moștenitor de Linne, fără neplăcuta ceremonie de a „pune jos niște bani buni de aur roșcat".

[1] *Moștenitorul de Linne* este o baladă din colecția *Relicve ale vechii poezii engleze* publicată de episcopul *Thomas Percy* (1729—1811). Balada descrie povestea risipitorului moștenitor al domeniului Linne, care, cheltuindu-și toți banii, își vinde domeniul părintesc lui John o'the Scales. (n.t.)

Domnișoara Bertram abia află această dureroasă și neașteptată veste (după speranțele pe care le nutrise în ultima vreme), că și începu să-și desăvîrșească pregătirile, pe care le și făcuse, pentru a părăsi imediat conacul. Domnul Mac-Morlan o ajută să-și aranjeze toate cele cuvenite și apoi o imploră cu atîta omenie să primească ocrotirea și ospitalitatea acoperișului său pînă cînd va primi un răspuns de la verișoara ei ori va fi în stare să se decidă definitiv încotro s-o apuce, încît ea își dădu seama că ar fi fost o dovadă de lipsă de bună creștere să refuze o invitație făcută cu atîta bunătate. Iar doamna Mac-Morlan, întru nimic deosebită de o lady, se trăgea dintr-o familie bună și avea maniere atît de alese, încît era cu totul potrivită să primească o astfel de vizită și să facă plăcută domnișoarei Bertram șederea în casa ei. Un cămin și o primire ospitalieră erau, așadar, pentru ea două bunuri cîștigate, așa că purcese cu o inimă mai veselă să plătească lefurile și să-și ia rămas bun de la puținii servitori ai familiei.

Cînd există calități demne de a fi stimate de ambele părți, această sarcină are totdeauna ceva înduioșător, iar împrejurările de față o făceau îndoit de tristă. Toți își primiră ceea ce li se datora și chiar puțin mai mult, și fiecare, cu mulțumiri și cu urări de bine (la care se adăugară și lacrimi), își luă rămas bun de la tînăra lui stăpînă. Cînd toate s-au sfîrșit, singurul care mai rămăsese în salon era domnul Mac-Morlan, care venise să-și conducă musafira la casa lui, în afară de credinciosul Dominie Sampson și, bineînțeles, domnișoara Bertram.

— Și acum — zise sărmana orfană — trebuie să-mi iau rămas bun de la unul dintre cei mai vechi și mai credincioși prieteni. Cerul să vă binecuvînteze, domnule Sampson, și să vă răsplătească pentru toată bunătatea arătată mie, sărmanei voastre pupile, pe care ați învățat-o atîtea lucruri frumoase, cît și pentru prietenia voastră față de cel care ne-a fost luat... Și sper că voi avea în curînd numai vești bune de la domnia voastră.

Zicînd acestea, ea îi strecură în mînă o pungă conținînd cîteva monede de aur și se ridică spre a părăsi salonul.

Dominie Sampson se ridică și el, dar făcu asta numai ca să rămînă în picioare, cu gura larg deschisă, în prada unei uimiri de nedescris. Gîndul de a se despărți de domnișoara Lucy Bertram, oriunde s-ar fi dus ea, nu-i trecuse vreodată prin mintea sa atît de simplă și credincioasă.

El puse, aşadar, banii pe masă numaidecît în semn de refuz.

— Desigur, gestul este inadecvat — zise atunci Mac-Morlan, înţelegînd greşit semnificaţia lui — dar circumstanţele...

Domnul Sampson schiţă un gest de nerăbdare :

— Nu e vorba de bani... Nu e vorba de bani... Dar mă doare că vrea să se despartă de mine, de mine care am mîncat din pîinea tatălui ei şi am băut din paharul lui vreme de mai bine de douăzeci de ani... Numai cînd mă gîndesc s-o părăsesc... s-o părăsesc, în durere şi nenorocire ! Nu, domnişoară Lucy, nu trebuia niciodată să vă gîndiţi la aşa ceva. Nu v-aţi îndura niciodată să-l alungaţi pe sărmanul cîine al tatălui vostru şi vreţi să mă trataţi pe mine mai rău decît pe un dulău ? Nu, domnişoară Lucy Bertram, cît timp voi trăi, nu mă voi despărţi de dumneavoastră. Nu vă voi fi în nici un fel povară... m-am gîndit cum să evit şi acest lucru. Şi vă voi spune, aşa cum Ruth i-a spus lui Naomi : „Nu mă sili să te părăsesc şi să mă duc de la tine ; căci unde te vei duce tu, acolo voi merge şi eu, şi unde vei trăi tu, voi trăi şi eu ; poporul tău va fi poporul meu, şi Dumnezeul tău va fi Dumnezeul meu. Unde vei muri tu, voi muri şi eu, şi acolo vreau să fiu îngropată. Orice-mi va face Domnul, numai moartea mă va despărţi de tine".

În timpul acestei cuvîntări, cea mai lungă rostită vreodată de Dominie Sampson, şiroaie de lacrimi curgeau din ochii acestei fiinţe credincioase, şi nici Lucy, nici Mac-Morlan nu-şi putură reţine plînsul în faţa acestei izbucniri neaşteptate de iubire şi devotament.

— Domnule Sampson — zise Mac-Morlan, după ce recursese cînd la tabachera de prizat tabac, cînd la batistă ca să-şi şteargă lacrimile — casa mea este destul de mare şi, dacă vreţi să acceptaţi un pat acolo, cîtă vreme domnişoara Bertram ne va onora cu şederea ei, mă voi considera foarte fericit şi acoperişul meu nespus de norocos de a primi un om de merit şi credincios ca dumneavoastră. Şi-apoi, cu o delicateţe sortită să împiedice orice încercare din partea domnişoarei Bertram de a nu lua cu ea acest satelit neaşteptat, adăugă : Afacerile mele mi-au cerut adeseori să mai am, pe lîngă funcţionarii mei prezenţi, şi pe altcineva care să se priceapă mai bine la calcule şi contabilitate, şi aş fi fericit de a recurge la ajutorul dumneavoastră din cînd în cînd.

— Desigur, desigur — zise Sampson, cu cea mai mare vioiciune. Mă pricep şi la contabilitatea în partidă dublă, şi la metoda italiană.

Între timp intrase în odaie şi vizitiul ca să anunţe că îi aşteaptă caii şi trăsura ; el se oprise mai deoparte şi rămase neobservat într-un colţ în timpul acestei scene mişcătoare, şi mai tîrziu o încredinţă pe doamna Mac-Candlish că a fost scena cea mai impresionantă pe care a văzut-o vreodată, „că şi moartea iepei cenuşii, drăguţa de ea, nu a fost nimic pe lîngă asta". Această împrejurare, acum neînsemnată, va avea după aceea, oricît de curios s-ar părea, consecinţe foarte interesante pentru Dominie.

Musafirilor li s-a urat un ospitalier bun venit din partea doamnei Mac-Morlan, căreia (ca şi celorlalţi) soţul ei i-a spus că îl angajase pe Dominie Sampson să descurce nişte conturi aflate în neregulă, vreme în care va locui cu familia lor, deoarece acest lucru era foarte potrivit pentru ceea ce urma să facă. Domnul Mac-Morlan, care cunoştea bine lumea, dăduse această explicaţie în ce priveşte prezenţa lui Dominie, fiind conştient că, oricît de onorabil ar fi ataşamentul fidel al lui Dominie, şi pentru propria lui inimă, şi pentru familia de Ellangowan, înfăţişarea lui nu-l arăta să fie un „scutier al doamnelor", făcîndu-l mai degrabă pe de-a întregul ridicol, în prezenţa unei fete fermecătoare de şaptesprezece ani.

Dominie Sampson îşi îndeplinea cu mare zel sarcinile pe care domnul Mac-Morlan i le încredinţase, dar s-a băgat de seamă că, la o anumită oră după micul dejun, el dispărea cu regularitate şi se întorcea înapoi abia la ceasul mesei. După-masa şi-o petrecea lucrînd în birou pentru noul său patron. Într-o sîmbătă, el apăru dinaintea lui Mac-Morlan, cu o licărire de triumf în ochi, şi-i puse pe masă două piese de aur.

— De ce aţi pus banii aceştia aici, Dominie ? îl întrebă Mac-Morlan,

— Mai întîi, ca să m-achit pentru cele ce domnia voastră cheltuieşte cu mine şi, dacă va mai rămîne ceva, doresc să-i treceţi în contul stăpînei mele, domnişoara Lucy Bertram.

— Dar, domnule Sampson, munca dumneavoastră în biroul meu valorează mult mai mult decît cheltuiesc eu pentru dumneavoastră... deci *eu* vă sînt debitor. bunul meu prieten.

— Atunci vă rog luaţi totul — zise Dominie, întinzîndu-i banii — în folosul domnişoarei Lucy Bertram.

— Bine, Dominie, dar banii aceştia...

— I-am cîştigat în mod cinstit, domnule Mac-Morlan, sînt recompensa mărinimoasă a unui gentleman tînăr căruia îi predau greaca şi latina. Citesc cu el trei ore în fiecare zi !

Încă trei-patru întrebări au fost de ajuns pentru ca Dominie să mărturisească, fericit, că acest generos elev nu era altul decît tînărul Hazlewood şi că acesta îl întîlnea pe profesorul său zilnic la hanul doamnei Mac-Candlish. De altfel, prin ea, care vorbise la toată lumea despre ataşamentul dezinteresat al lui Sampson pentru tînăra lady, reuşise el să-şi cîştige acest şcolar neobosit şi mărinimos.

Mac-Morlan rămase tare impresionat de cele auzite. Fără îndoială, Dominie Sampson era un cărturar foarte învăţat şi un om de caracter, şi tot fără îndoială că era o plăcere să-i citeşti pe clasicii greci şi latini ; totuşi ca un tînăr de douăzeci de ani să străbată călare şapte mile, dus, şi încă şapte, întors, în fiecare zi de lucru a săptămînii, numai ca să şadă în acest fel de tête-à-tête cu profesorul său timp de trei ore, era un zel faţă de literatură căruia nu-ţi prea venea să-i dai crezare în întregime. Îţi trebuia însă numai puţină iscusinţă ca să afli tot ce voiai de la Dominie, fiindcă firea lui cinstită nu admitea niciodată decît gîndurile cele mai simple şi lipsite de orice vicleşug. Aşa că, după ce Mac-Morlan află tot ce vroise să ştie, îl întrebă :

— Cunoaşte oare şi domnişoara Bertram cum îşi petrece timpul bunul meu prieten ?

— De bună seamă că încă nu ştie. Domnul Charles mi-a recomandat să fiu discret şi să tăinuiesc lecţiile, ca să nu se afle de ele, pentru ca domnişoara Lucy să n-aibă cumva scrupule şi să refuze de a primi micul venit care provine de aici, dar — adăugă el — nu va fi posibil să ascund multă vreme acest lucru, mai ales că domnul Charles mi-a propus ca pe viitor să vină, din cînd în cînd, să facem lecţiile noastre aici, în casă.

— Aşa a zis ? începu Mac-Morlan să se dumirească. Da, da, acum încep să înţeleg lucrurile mai bine. Şi mai spune-mi, te rog, domnule Sampson, petreceţi aceste trei ore, în întregime, numai traducînd şi făcînd retroversiuni ?

— Fără îndoială că nu ; mai avem şi cîte o mică convorbire colocvială ca să facem mai plăcut studiul. Nu ştiţi ce zice poetul :

...Neque semper arcum
Tendit Apollo ?[1]

Abilul investigator încercă atunci să smulgă de la acest Phoebus din Galloway, cam în jurul căror subiecte se învîrteau conversaţiile lor în momentele acelea de pauză.

— Despre ce am putea să discutăm decît despre întîlnirile noastre de altă dată de la Ellangowan ?... Şi, să vă spun drept, cred că am mai discutat deseori şi despre domnişoara Lucy... fiindcă domnul Charles Hazlewood, în această privinţă, îmi seamănă mie, domnule Mac-Morlan. Eu, cînd încep să vorbesc despre ea, nu ştiu niciodată unde să mă opresc... şi cum spun eu cîteodată (glumind, bineînţeles), ea ne fură cam jumătate din timpul menit lecţiilor noastre !

„Oho ! gîndi în sinea lui Mac-Morlan. Acum încep să văd cam din ce parte bate vîntul. Pare-mi-se că am mai auzit eu ceva în legătură cu tînărul acesta".

Apoi începu să chibzuiască cum să se poarte ca să o ocrotească cît mai bine pe aceea pe care o numea „ma protégée[2]" şi chiar pe sine însuşi, fiindcă domnul Hazlewood-senior era avut, puternic, ambiţios şi războinător şi se uita şi la rang în legătură cu orice relaţie pe care şi-o putea face fiul său. În cele din urmă, avînd cea mai bună părere despre judecata şi puterea de a analiza situaţia a celei pe care o găzduia, se hotărî să folosească primul prilej cînd s-ar întîmpla să fie împreună şi să-i comunice faptele ca pe ceva banal, lipsit de importanţă. Şi prilejul se ivi. Căutînd să vorbească cît se poate de firesc, el i se adresă astfel :

— Vă felicit, domnişoară Bertram, pentru norocul care a dat peste prietenul domniei voastre, domnul Sampson ; are un elev care-i plăteşte două guinee pentru douăsprezece lecţii de greacă şi latină !

— Adevărat ? Sînt fericită şi uimită în acelaşi timp. Cine poate să fie aşa de generos ? S-a întors colonelul Mannering ?

— Nu, nu, nu-i vorba de colonelul Mannering, dar de ce nu v-aţi gîndit mai întîi la vechea cunoştinţă a domniei voastre, la domnul Charles Hazlewood ? El mai spune că ar vrea să ia lecţiile aici. Aş dori să-i putem oferi tot confortul necesar.

---

[1] *Nu totdeauna arcul şi-l ţine întins Apolo* (Vergilius). (n.t.)
[2] *Protejata mea* (în limba franceză în text). (n.t.)

Lucy se roşi pînă în vîrful urechilor. Apoi răspunse hotărît :

— Pentru numele lui Dumnezeu, nu, domnule Mac-Morlan... să nu îngăduiţi acest lucru... Charles Hazlewood a avut, şi-aşa, destule necazuri din pricina asta.

— Din cauză că studiază clasicii greci şi latini, scumpa şi tînăra mea lady ?! se arătă el, mirat, prefăcîndu-se dinadins că o înţelege greşit. Cei mai mulţi tineri gentlemeni au păţit cam la fel, la o vîrstă sau alta, dar cu domnul Charles socot că este cu totul altceva, el învaţă de bună voie.

Miss Bertram nu mai răspunse nimic şi gazda ei nu mai făcu nici o încercare ca să reia discuţia, întrucît ea părea să chibzuiască asupra veştii primite pentru a lua o hotărîre. A doua zi, domnişoara Bertram folosi ocazia de a sta de vorbă cu domnul Sampson. Mai întîi îşi exprimă cu deosebită gentileţe mulţumirile ei pline de recunoştinţă pentru ataşamentul lui atît de dezinteresat şi bucuria ei privitor la faptul că el poate să cîştige o sumă frumoasă pentru lecţiile sale. Apoi îi sugeră discret că modul în care el conduce studiile lui Charles Hazlewood trebuie să fie obositor pentru elevul său şi că ar fi mai bine ca ei să renunţe deocamdată pînă cînd el va putea locui fie cu elevul său, fie cît mai aproape cu putinţă. Sampson refuză, aşa cum de fapt ea se şi aşteptase, şi nici nu vru să audă despre o astfel de propunere, fiindcă, spunea el, nu ar părăsi-o nici chiar dacă regele l-ar face preceptorul prinţului de Wales[1]. Şi încheie cu amărăciune :

— Dar înţeleg că sînteţi prea mîndră ca să împărţiţi cu mine din puţinul pe care-l cîştig, sau poate v-aţi plictisit de mine şi mă consideraţi o povară.

— Nu-i deloc adevărat. Aţi fost cel mai vechi prieten al tatălui meu, aş putea zice aproape singurul său prieten... mîndră nu sînt, Domnul mi-e martor, şi n-am nici un motiv să fiu... faceţi cum credeţi că este mai bine în această privinţă, dar v-aş rămîne foarte îndatorată să-i spuneţi domnului Charles Hazlewood că aţi avut cu mine o discuţie relativ la studiile lui şi că am fost de părere că desfăşurarea mai departe a lecţiilor în casa aceasta este cu neputinţă şi de aceea nici să nu se gîndească la aşa ceva.

Dominie Sampson o părăsi, cu capul plecat, şi, în timp ce închidea uşa, nu se putu opri să nu murmure celebrul

[1] Titlu acordat prinţului moştenitor la tronul Angliei. (n.t.)

varium et mutabile[1] al poetului Vergilius. A doau zi dimineaţă apăru însă cu un aer plin de căinţă şi-i întinse domnişoarei Bertram o scrisoare, zicîndu-i :

— Domnul Hazlewood urmează să-şi întrerupă lecţiile. El m-a răsplătit generos pentru pierderea pecuniară pe care o voi suferi eu ; dar cum va suplini oare *el* pierderea cunoştinţelor clasice pe care le-ar fi putut dobîndi sub instrucţia mea ? Chiar pentru a scrie această mică epistolă a pierdut mai mult de o oră, a rupt mai multe coli, irosind bunătate de hîrtie albă şi patru pene de scris ! L-aş fi învăţat în numai trei săptămîni să scrie clar, corect, citibil, netremurat... ar fi putut deveni un copist de prima mînă... dar facă-se voia lui Dumnezeu !

Scrisoarea conţinea numai cîteva rînduri, de regrete profunde şi de învinuiri aduse cruzimii domnişoarei Bertram, care nu numai că refuza să-l vadă, dar nici nu-i permitea măcar, în modul cel mai discret, să afle veşti despre sănătatea ei şi să contribuie la ajutorarea ei. Dar epistola se sfîrşea cu asigurările că toată severitatea de care dădea ea dovadă era zadarnică şi că nimic nu va putea zdruncina ataşamentul lui Charles Hazlewood.

Sub activa oblăduire a doamnei Mac-Candlish, Sampson reuşi să-şi găsească şi alţi elevi (foarte diferiţi ca rang de Charles Hazlewood), dar ale căror lecţii se dovediră mult mai prost plătite. Totuşi el era astfel în stare să cîştige ceva şi se simţea nespus de mîndru în inima lui cînd îi aducea în fiece săptămînă domnului Mac-Morlan acest mic cîştig, din care îşi oprea numai un neînsemnat *peculium*[2] pentru a-şi umple tabachera şi punga cu tutun.

Aici vom părăsi din nou satul Kippletringan, ca să ne mai interesăm şi de eroul nostru principal, de Guy Mannering, ca nu cumva cititorii noştri să se teamă că-l vom pierde din vedere pentru un alt sfert de veac.

---

[1] *Nestatornică şi schimbătoare*, citat din *Eneida* (în limba latină în text). (n.t.)

[2] Sumă de bani economisită, la romani, de un sclav ; de aici sensul de „cîştig neînsemnat". (n.t.)

CAPITOLUL XVI

Fetiţă noastră Polly e tare uşurică
Şi tot ce-am învăţat-o de loc ea nu aplică,
Mă-ntreb dacă vreodată un om, cît timp trăieşte,
Va reuşi o fată s-o crească cum voieşte !
Căci o îmbraci cu grijă, ales, o faci frumoasă,
Ispititoare, fină, distinsă, graţioasă,
Şi-n loc să fie sobră, retrasă şi cuminte,
Ea tuturor atuncea le iese înainte !

Opera cerşetorului[1]

Am aflat că, după moartea domnului Bertram, colonelul Guy Mannering plecase, nu departe, într-o călătorie, propunîndu-şi să se reîntoarcă în împrejurimile Ellangowanului înainte ca scoaterea la mezat a acelei proprietăţi să aibă loc. Urmînd această intenţie, el vizită Edinburghul şi alte locuri. Se afla acum pe drumul de înapoiere spre acel district din sud-vestul Scoţiei unde se desfăşoară povestirea noastră, şi ajunsese într-un oraş cu poştă, cam la o sută de mile de Kippletringan, unde îi ceruse prietenului său, domnul Mervyn, să-i adreseze scrisorile, cînd primi una de la acest gentleman conţinînd o ştire destul de neplăcută. Noi ne-am şi luat libertatea de a cerceta *a secretis* epistolele acestui gentleman, astfel că sîntem în măsură să prezentăm cititorului un extras din această scrisoare :

«În primul rînd, îţi cer iertare, ţie, celui mai scump dintre prietenii mei, pentru noua suferinţă pe care ţi-o voi pricinui, deschizîndu-ţi răni mai vechi, ca acelea la care tu te refereai în epistola ta, răni aşa de pline de otravă cum sînt ale tale. Am auzit de multe ori, deşi poate în mod eronat, că atenţiile domnului Brown erau adresate doamnei Mannering. Iar dacă aşa au stat, într-adevăr, lucrurile, nici nu era de conceput ca, în situaţia ta, îndrăzneala lui să treacă neobservată şi să rămînă nepedepsită. Înţelepţii spun că noi trebuie să remitem societăţii civile drepturile noastre naturale de autoapărare, dar numai cu condiţia ca prevederile legii să ne poată ocroti. Dacă acest preţ nu poate fi plătit, şi renunţarea noastră devine lipsită de sens. De exemplu, cred că nimeni nu gîndeşte că n-aş fi îndreptăţit să-mi apăr punga şi

[1] Motto-ul este extras din *Opera cerşetorului*, lucrare importantă a lui *John Gray* (1685—1732), poet neoclasic, fabulist şi dramaturg cu venă umoristică şi satirică. (n.t.)

viața contra unui tîlhar de drumul mare, la fel cum ar face-o și un indian necivilizat care nu are nici legi, nici magistrați ca să-l apere. Problema de a te împotrivi sau de a te supune trebuie rezolvată numai în funcție de situația în care mă aflu și de mijloacele de care dispun ca să mă apăr. Iar dacă, fiind înarmat și egal în forță, consimt să mă supun injustiției și violenței din partea oricărui om, fie el de rang sau om de rînd, cred că numai cu greu se poate atribui o astfel de atitudine vreunui sentiment moral sau religios care ar sălășlui în mine. La fel e pentru oricine afară numai dacă nu-i cumva quaker[1]. Iar un atentat la propria mea onoare îmi pare că este cam tot așa ceva. Injuria (oricît de mică ar fi ea în sine) este un rău care are consecințe mult mai profunde sub toate aspectele vieții decît acela pe care mi l-ar putea face un tîlhar de drumul mare, iar a face dreptate părții care a suferit injuria este un lucru mai puțin de competența jurisprudenței, ba aș zice, mai degrabă cu totul dincolo de puterea ei. Dacă un individ vrea să-i fure lui Arthur Mervyn conținutul pungii sale (presupunînd că numitul Arthur nu are nici un mijloc de apărare sau îndemînarea și curajul de a le utiliza), atunci judecătorii din Lancaster sau Carlisle îi vor face dreptate prinzînd și închizîndu-l pe jefuitor. Și totuși, cine va susține că sînt obligat să aștept această dreptate și să mă las prădat mai întîi, dacă eu însumi am mijloacele și curajul să-mi ocrotesc propria-mi avere ? Dar dacă mi se aduce o injurie (la care, dacă nu reacționez, ar însemna să-mi pătez pe vecie buna mea reputație printre oamenii de onoare), injurie contra căreia cei doisprezece judecători ai unui juriu englez, cu lordul cancelar în frunte, nu pot face nimic ca să mi-o șteargă, în baza cărui articol de lege sau lege a rațiunii mi se interzice mie să apăr ceea ce ar trebui să fie și este, pentru toți oamenii de onoare, cu mult mai presus decît toată averea lor ? Eu nu vorbesc aici de comandamentele religiei care interzic așa ceva, dar aș vrea să găsesc un teolog sau un pastor care m-ar osîndi că-mi apăr viața și proprietatea. Iar dacă admitem dreptul de apărare a proprietății, care în astfel de cazuri este, în general, admis, presupun că nici o distincție nu poate fi făcută între apărarea persoanei mele fizice sau a bunurilor mele și apărarea reputației sau onoarei mele.

[1] Membrii unei secte protestante fondată de *George Fox* (1624—1691), între anii 1648—1650, care recomandă non-violența în orice situație. (n.t.)

Că aceasta din urmă este expusă a fi atacată de persoane avînd un rang în viaţă diferit de acela al unui tîlhar, persoane nepătate ca moravuri şi avînd un caracter ireproşabil, toate acestea nu-mi pot afecta dreptul meu legal de autoapărare. Se poate să regret că împrejurările m-au vîrît într-o dispută personală cu o astfel de persoană, dar ar trebui să simt acelaşi regret pentru un inamic brav şi generos care cade sub spada mea într-o bătălie dintre ţările noastre. Ajuns aici, voi lăsa dezbaterea problemei pe seama cazuiştilor, mărginindu-mă totuşi să observ că tot ceea ce am spus nu poate justifica nici pe un duelist de profesie, nici pe acela care este agresor într-o dispută de onoare. Vreau numai să îndreptăţesc şi să absolv de vină pe acela care este tîrît într-o astfel de dispută din cauza unei injurii care, repet, dacă ar fi suportată pasiv, i-ar păta pentru totdeauna şi rangul, şi stima de care se bucură în societate.

Îmi pare rău că te bate gîndul să te stabileşti în Scoţia şi totuşi sînt mulţumit că nu te vei mai afla la o depărtare atît de imensă (ca atunci cînd erai în India) şi că te vei stabili la o latitudine mult mai favorabilă. A te deplasa la Westmoreland, de la Devonshire, ar putea să înfioare pe cineva din Indiile de est, dar a veni la noi, din Galloway, din comitatul tău Dumfriesshire, înseamnă doar un pas, şi încă unul mic, mai aproape de soare. Pe lîngă asta, dacă, aşa cum bănuiesc, domeniul despre care e vorba este chiar cel pe care se află vechiul castel bîntuit de stafii, acolo unde ai făcut-o pe astrologul, în raita ta de-acum douăzeci de ani prin părţile dinspre miazănoapte ale ţării, nu mă mir deloc hotărîrea ta. Te-am auzit descriind prea adeseori priveliştea aceea încîntătoare, cu talentul tău comic dar plin de entuziasm, ca să mai sper că te-ar mai putea opri cineva pe lumea asta de a cumpăra. Sper totuşi că ospitalierul moşier, căruia îi plăcea aşa de mult să stea la taifas, nu a sărăcit şi că nostimul lui capelan, de care ne-ai făcut aşa de des să rîdem, este încă *in rerum natura*[1].

Şi aici, dragul meu Mannering, aş vrea să mă opresc, fiindcă sufăr nespus acum cînd îţi povestesc ceea ce mai am de spus, deşi sînt încredinţat că, în tot ceea ce voi spune, nu există nici cea mai mică incorectitudine care ar putea fi reproşată pupilei mele temporare, Julia Mannering, şi cu privire la care să te pun în gardă. Totuşi trebuie să-mi

[1] ***In natura lucrurilor*, adică *în lumea aceasta*** (în limba latină în text). (n.t.)

apăr porecla pe care mi-o dădeaţi cu toţii la Colegiu de *Cinstitul Dunstable*[1], aşa că, în cîteva cuvinte, iată despre ce e vorba.

Fiica ta a moştenit mult din firea ta romantică ; în plus, ea doreşte să fie admirată, ceea ce, mai mult sau mai puţin, doresc toate femeile drăguţe. Pe lîngă aceasta, se pare că ea va fi şi singura ta moştenitoare, un amănunt neînsemnat pentru cei care se uită la Julia cu ochii mei, dar totuşi o momeală straşnică pentru şireţi, prefăcuţi şi netrebnici. Ştii prea bine cum glumeam chiar cu ea privitor la aerul ei dulce, melancolic şi la obiceiurile ei de a face plimbări solitare, dis-de-dimineaţă, cînd nimeni nu s-a sculat încă, sau sub clarul de lună, cînd toată lumea ar trebui să fie în pat, sau la masa de cărţi de joc, ceea ce este aproape totuna. Incidentul care urmează ar putea prea bine să fie tratat în glumă, dar aş vrea mai degrabă ca lucrul acesta să vină din partea ta, şi nu de la mine.

De două sau de trei ori în timpul ultimelor două săptămîni am auzit, la un ceas tîrziu în noapte, sau foarte devreme dimineaţa, o mică arie hindusă cîntată la flageolet[2], o melodie foarte îndrăgită de fiica ta. O bucată de vreme am crezut că vreun servitor, cu ureche muzicală, al cărui dor pentru muzică nu se poate manifesta ziua din cauza treburilor pe care trebuie să le îndeplinească, alege aceste ore de linişte pentru a imita sunetele pe care le-a auzit, poate, cînd stătea în anticameră. Dar seara trecută, avînd de lucru în cabinetul meu şi rămînînd acolo pînă noaptea tîrziu, (cabinetul se află imediat sub odaia domnişoarei Mannering), spre marea mea surpriză m-am convins că sunetele de flageolet, pe care le-am auzit foarte clar, veneau dinspre lacul de sub fereastră. Curios să văd cine ne delectează cu serenade la această oră din noapte, m-am furişat tiptil spre fereastra odăii mele. Şi alţii mai vegheau în afară de mine ! Poate ţi-aduci aminte că domnişoara Mannering a preferat acea încăpere, sub motiv că are balcon, care, ca şi fereastra odăii, dă

[1] Dunstable este numele unui orăşel în comitatul Bedford, la nord-est de Londra. Pe aici trecea vechiul drum roman numit WATLING STREET, renumit pentru lungile lui porţiuni în linie dreaptă şi desăvîrşita lui netezime. De aici, expresia *as plain as Dunstable way* (neted ca drumul spre Dunstable). Evident că cineva poreclit Dunstable este un om deschis care spune lucrurile verde în faţă. (n.t.)

[2] *Flageoletul* (sau *flageoleta*) — instrument muzical asemănător flautului (de lemn sau metal), folosit de orchestre, în special la marşurile militare, pentru sunetele sale acute. (n.t.)

spre lac. Ei bine, am auzit cum pervazul mobil al ferestrei se ridică, oblonul este dat în lături şi propria-i voce adresîndu-se unei persoane care-i răspundea de jos. Toate acestea nu-s *Mult zgomot pentru nimic*[1], nu m-am înşelat, nici vorbă de aşa ceva, îi cunosc prea bine glasul, şi apoi, modulaţiile ei erau aşa de dulci, de insinuante... Şi, ca să-ţi spun tot adevărul, şi cuvintele care veneau de jos aveau aceeaşi cadenţă, a unei iubiri dintre cele mai tandre. Cît despre subiectul conversaţiei lor, nu-ţi pot spune nimic. Am ridicat şi eu pervazul mobil al ferestrei pentru a putea auzi mai bine, dar n-am putut prinde nimic altceva decît şoaptele acestui *rendez-vous* spaniol şi, deşi am fost cît se poate de precaut, zgomotul uşor pe care l-am făcut i-a alarmat pe vorbitori şi obloanele au fost închise pe dată, iar fereastra coborîtă într-o clipită. Zgomotul unei perechi de vîsle în apă anunţa retragerea bărbatului care participase la acest dialog. Într-adevăr, i-am văzut şi barca, pe care o conducea cu multă iscusinţă şi repeziciune, zburînd peste lac ca o luntre cu doisprezece vîslaşi. A doua zi dimineaţa i-am întrebat pe cîţiva dintre servitorii mei, ca din întîmplare, şi am aflat că paznicul de vînătoare, pe cînd îşi făcea rondul, văzuse de două ori barca în spatele casei şi auzise şi el flageoletul. M-am abţinut să întreb mai mult, de teamă să nu o bag pe Julia în gura acelora pe care-i descoseam. Dar la micul dejun am scăpat o aluzie banală despre serenada auzită în ajun noaptea şi ţi-o jur că domnişoara Mannering făcea feţe-feţe : cînd se înroşea, cînd păleа ! Dar am schimbat imediat subiectul, dînd un alt curs conversaţiei, ca ea să creadă că observaţia mea a fost cu totul întîmplătoare. De atunci însă am lăsat lumina aprinsă toată noaptea în bibliotecă, unde am deschis şi obloanele, pentru ca musafirului nocturn să-i piară pofta de a se mai apropia, iar ca s-o opresc pe Julia de a mai face plimbări solitare, am adus ca argument şi timpul aspru datorat iernii care se apropia, precum şi umezeala ceţii. Domnişoara Mannering s-a supus cu o pasivitate care nu este proprie firii sale şi care, ca să ţi-o spun verde în faţă, este o consecinţă a întregii poveşti, care, dintre toate, îmi place cel mai puţin. Julia are prea mult din firea

[1] Aluzie la comedia lui Shakespeare *Mult zgomot pentru nimic* (1598), care descrie încercarea nereuşită a perfidului Borachio de a împiedica oricum căsătoria nobilului Claudio cu frumoasa Hero, pe care vicleanul o acuză de infidelitate. Pînă la urmă, totul se dovedeşte a fi „mult zgomot pentru nimic", Borachio este demascat şi nunta are loc. (n.t.)

scumpului său tată, ca să renunțe așa de ușor la oricare din toanele ei, dacă ceva din străfundurile ființei sale nu ar fi sfătuit-o că este mai prudent să evite orice discuție și împotrivire.

Ți-am spus ce aveam pe inimă și tu vei judeca singur ce este mai bine de făcut. Nu am pomenit nimic despre aceasta nici bunei mele soții, care, fiind o fidelă apărătoare a slăbiciunilor proprii sexului ei, m-ar fi mustrat, desigur, că ți-am adus la cunoștință asemenea fleacuri. Ba, poate, i-ar fi venit în minte, în lipsă de altceva, să-și exercite propria-i elocvență și asupra domnișoarei Mannering. Și m-am temut că această forță a cuvîntului, oricît ar fi de convingătoare cînd mi-este adresată mie, obiectul ei legitim, va da greș, făcînd mai mult rău decît bine în cazul considerat. Poate chiar tu vei crede de cuviință că este mai prudent să acționezi fără a dojeni și fără măcar a avea aerul că știi ceva despre această mică întîmplare. Julia seamănă foarte bine cu un anumit amic al meu : are o imaginație bogată și ageră și este capabilă de pasiuni intense, așa că se simte ispitită să exagereze și binele, și răul pe care le întîlnește în viață. Ea este totuși o fată încîntătoare, la fel de generoasă și bună la suflet, pe cît este de drăgălașă. I-am dat sărutul pe care i l-ai trimis din toată inima și, ca să-mi mulțumească, m-a bătut de cîteva ori peste degete cu mînuța ei delicată. Te rog întoarce-te cît poți mai repede. Între timp, bizuie-te pe vigilența credinciosului tău,

ARTHUR MERVYN»

«POST SCRIPTUM. Vei mai fi vrînd poate să știi dacă am cea mai mică bănuială asupra persoanei care i-a cîntat serenadele. Îți spun adevărul : n-am nici una. Nu există nici un tînăr gentleman prin partea locului, care, după rang sau avere, să fie o partidă posibilă pentru Julia și pe care l-aș putea suspecta cît de cît că joacă un rol. Dar pe celălalt mal al lacului, aproape diametral opus conacului Mervyn, se află un blestemat de han, locul de refugiu al tuturor gentlemenilor plimbăreți de toate soiurile : poeți, actori, pictori, muzicanți, care vin acolo să recite, să bată cîmpii și să se înnebunească după pitorescul priveliștilor noastre. Plătim un preț scump pentru aceste frumuseți care adună roiuri de vagabonzi și pierdevară laolaltă. Dacă Julia ar fi fata mea, tocmai de unul dintre acești indivizi m-aș teme. Este generoasă și romantică. În plus, în fiecare săptămînă scrie șase pagini unei prietene cu care corespondează, și este un lucru trist să

nu ai ce spune într-o astfel de situație, fie că-ți lipsește deprinderea de a simți, fie pe cea de a scrie. Încă o dată, la revedere.

Dacă aș fi tratat această problemă cu mai multă seriozitate decît am făcut-o, m-aș fi arătat nedrept față de ceea ce simți ; dacă aș fi trecut-o cu vederea, m-aș fi discreditat pe mine.

A. M.»

Consecința acestei scrisori a fost că, după ce a trimis pe netrebnicul mesager cu scrisoarea pentru domnul Mac-Morlan, împuternicindu-l să cumpere domeniul Ellangowan, colonelul Mannering întoarse calul spre o direcție mai sudică și... „nici n-a zăbovit, nici nu s-a odihnit", cum se zice, pînă cînd n-a ajuns la conacul prietenului său, domnul Mervyn, situat pe malul unui frumos lac din Westmoreland.

CAPITOLUL XVII

Cerul milos a-nvățat muritorii să scrie,
Pe doamnele-n limb, pe iubiții din pușcărie,
Ori pe-autorul care eroii în față ne pune,
Și-i lasă singuri apoi povestea lor a-și expune.

IMITAȚIE[1]

Cînd Mannering s-a înapoiat în Anglia, prima lui grijă a fost să-și înscrie fiica într-un pension de fete cu o reputație foarte bună pentru a-i desăvîrși aici educația. Totuși, observînd că progresele ei în dobîndirea acelor cunoștințe și maniere cu care el o vroia împodobită nu s-au dovedit așa de rapide precum ar fi dorit-o nerăbdarea lui, el a retras-o pe domnișoara Mannering de la școală, la sfîrșitul primului trimestru. Astfel că fata a avut doar vreme să lege o prietenie veșnică cu domnișoara Matilda Marchmont, o tînără lady cam de vîrsta sa, care se apro-

[1] Această imitație este făcută după poetul neoclasic *Alexander Pope*, cunoscut, printre altele, pentru poemele sale morale și filosofice : *Un eseu despre om* și cele patru *Eseuri morale*, dintre care unul se ocupă *Despre caracterul femeilor*, care, desigur, i-a prilejuit lui *Sir Walter Scott* imitația de mai sus. (n.t.)

pia acum de optsprezece ani. Pentru ochiul ei cel fidel erau expediate acele lungi epistole ce plecau de la conacul Mervyn, pe aripile poștei, în timpul cînd domnișoara Mannering locuia acolo. A arunca o privire asupra cîtorva scurte fragmente ale acestor scrisori ne este neapărat necesar pentru a face povestirea noastră mai de înțeles.

PRIMUL FRAGMENT

«Vai, scumpa mea Matilda, cît sînt de nefericită cînd îți scriu toate acestea ! Nenorocirea și-a pus, încă din leagăn, pecetea pe năpăstuita, sărmata ta prietenă ! Gîndește-te numai că a trebuit să ne despărțim pentru un lucru atît de lipsit de însemnătate : o frază negramaticală în exercițiul meu de italiană și trei note false într-una din sonatele lui Paesiello[1] ! Dar aceasta face parte din caracterul tatălui meu, pe care îmi este imposibil să-ți spun dacă îl admir sau dacă mai mult mă tem de el. Succesele lui în viață și în război, obiceiul său de a înlătura din cale orice obstacol, datorită voinței sale, chiar și-atunci cînd părea cu neputință, toate acestea au conferit caracterului său o trăsătură peremptorie, l-au făcut nerăbdător, de aceea nu suferă nici să fie contrazis, nici să admită slăbiciunile. Aceasta, pentru că el însuși are atîtea calități ! Mai află apoi că am mai auzit de la unii și de la alții (lucru pe jumătate confirmat de cîteva cuvinte misterioase pe care le-am auzit din gura sărmanei mele mame) că el mai posedă și cunoștințele unor științe oculte, astăzi uitate de lume, care conferă celor ce le stăpînesc puterea să ceară și să obțină ca evenimentele viitoare, neclare și întunecate, să le apară limpede în fața ochilor ! Nu-i așa că numai ideea în sine de a fi înzestrat cu o astfel de putere sau chiar cu acest talent deosebit, alături de o inteligență prodigioasă, pe care lumea ar putea să o confunde cu acea putere, nu-i așa, scumpa mea Matilda, că toate acestea aruncă o măreție tainică asupra omului care le are ? Vei socoti toate astea ca ceva romantic, poate, dar nu uita că sînt născută în țara talismanelor și a descîntecelor și că toată copilăria mi-a fost legănată de povești fermecătoare, de care tu nu te poți bucura decît prin găteala jalnică a unei traduceri franceze. O, Matilda, cum aș mai vrea să poți vedea fețele oacheșe ale slujitoarelor mele

[1] *Giovani Paesiello* (1741—1816), compozitor italian. (n.t.)

indiene, făcînd cerc, pline de gravitate sacră, în jurul unui povestitor de pe buzele căruia istorisirea curgea neîntrerupt, jumătate îmbrăcată în haina sobră a prozei, jumătate în limbajul dulce ca mierea al poeziei ! Nu e deci de mirare că basmele europene sună reci şi neinteresante puse alături de poveştile orientale, ale căror efecte minunate asupra ascultătorilor le-am putut constata".

AL DOILEA FRAGMENT

«Tu eşti confidenta mea, scumpă Matilda, şi îmi cunoşti taina inimii, cu privire la sentimentele mele faţă de Brown. Nu voi zice : faţă de memoria lui. Sînt ferm convinsă că trăieşte şi că, negreşit, îmi este credincios. Omagiile respectuoase pe care mi le-a adresat în India au fost încurajate de sărmana mea mamă, încurajate poate în mod nesăbuit, ţinînd seama de prejudecăţile tatălui meu, cu privire la rang şi avere ! Iar eu, aproape o fetiţă, desigur că nici nu era de aşteptat să fiu mai înţeleaptă decît aceea sub a cărei ocrotire natura m-a aşezat. Pe tatăl meu veşnic angajat în îndeplinirea datoriei militare, nu l-am văzut decît la intervale mari de timp şi eram învăţată să mă uit de jos în sus la el, mai degrabă cu teamă decît cu încredere. O, dacă cerul ar fi vrut ca totul să fi decurs altfel ! Ar fi fost mult mai bine pentru noi toţi astăzi !»

AL TREILEA FRAGMENT

«Mă întrebi de ce nu-i fac cunoscut tatălui meu că Brown trăieşte sau de ce nu-i spun măcar că a supravieţuit rănii pe care a primit-o în acel nefericit duel şi că i-a scris mamei mele pentru a o anunţa că s-a însănătoşit pe deplin şi speră să scape grabnic din captivitate. Dar un soldat care în război a ucis adeseori oameni nu se sinchiseşte probabil prea mult cînd se gîndeşte la acea presupusă nenorocire, care pe mine aproape m-a împietrit, ca să zic aşa, cînd am aflat-o. Şi chiar dacă i-aş arăta scrisoarea, nu ar reieşi oare că Brown, nu numai că este viu, dar că îşi păstrează cu încăpăţînare speranţele de a cîştiga afecţiunea sărmanei tale prietene, adică tocmai pricina pentru care tatăl meu a vrut să-l ucidă ? Şi n-ar fi ăsta un motiv care să-l irite cu mult mai mult, tulburînd liniştea sufletească a colonelului Guy Mannering, decît îi pricinuieşte gîndul la presupusul lui mormînt ?

Dacă va reuşi să scape din mîinile acelor jefuitori, sînt convinsă că se va înapoia imediat în Anglia şi voi avea atunci vreme să mă gîndesc cum aş putea mai bine să dezvălui tatălui meu că el trăieşte. Dar dacă, vai! speranţa mea cea mare şi de nezdruncinat nu mi se va împlini, la ce bun atunci să rup vălul unei taine pline de aşa multe şi dureroase aduceri aminte? Scumpa mea mamă era atît de înfricoşată ca acest lucru să nu se afle, încît îmi vine să cred că ea a preferat cu bună-ştiinţă să-l lase pe tata a bănui că atenţiile lui Brown se adresau ei, mai degrabă decît ca el să descopere adevăratul lor obiect şi, o, scumpa mea Matilda, oricît respect datorez mémoriei mamei mele, dă-mi voie totuşi să-i dau dreptate părintelui meu care trăieşte. Fiindcă nu pot decît să condamn modul nesincer al conduitei pe care a adoptat-o, la fel de nedrept faţă de tata, pe cît era de primejdios pentru ea şi pentru mine. Dar, odihnească-se în pace! În acţiunile ei, ea nu se lăsa călăuzită de raţiune, ci de inimă, şi oare s-ar cuveni ca fiica sa, care i-a moştenit toate slăbiciunile, tocmai ea să fie prima care să-i dea în vileag defectele?»

AL PATRULEA FRAGMENT

«Dacă India este patria magiei, atunci conacul Mervyn, scumpa mea Matilda, este, fără îndoială, patria poveştilor romantice. Peisajul este atît de frumos, aşa cum natura zămisleşte numai în locurile cele mai sublime: căderi de apă cu sunet dulce, munţi ce-şi înalţă către cer fruntile brăzdate, lacuri care, unduind ca nişte şerpi uriaşi de-a lungul unor văi umbroase, îţi descoperă la fiecare meandră privelişti tăinuite, tot mai romantice, dominate de stînci semeţe ce se ridică pînă la nori. Găseşti aici toată sălbăticia unui Salvator[1] alături de peisajele încîntătoare ale lui Claude[2]. Sînt, de asemenea, fericită că am găsit cel puţin un obiect asupra căruia tatăl meu să-şi reverse, ca şi mine, entuziasmul. El este un mare admirator al naturii, pe care o vede şi ca pictor, şi ca poet, şi am trăit cele mai sublime desfătări cînd mi-a vorbit despre observaţiile sale, căutînd să-mi explice şi caracterul, şi efectele acestor strălucitoare manifestări ale puterii naturii. Aş

[1] *Salvator Rossa* (1615—1673), pictor, gravor, poet şi muzician napolitan. A pictat peisaje sublime, sălbatice şi melancolice. (n.t.)

[2] *Claude Lorrian* (1600—1682) — pictor francez peisajist iscusit în care romanticii au găsit un precursor al lor. (n.t.)

vrea ca el să se stabilească definitiv în acest ţinut fermecător. Dar gîndurile lui îl mînă mai spre miazănoapte şi, în clipa de faţă, el se află plecat într-o călătorie prin Scoţia, încercînd, cel puţin aşa cred, să cumpere un domeniu unde şi-ar putea stabili reşedinţa. El ţine foarte mult, fiind legat de anumite amintiri din tinereţe, la locurile acelea. Aşa că, scumpa mea Matilda, trebuie să mă depărtez şi mai mult de tine mai înainte de a mă instala într-un nou cămin, dar cît de fericită voi fi cînd îţi voi putea spune : „Vino, Matilda, şi fii oaspetele credincioasei tale Julia".

În prezent locuiesc la familia Mervyn, vechi amici ai tatălui meu. Ea este o femeie foarte drăguţă : pe jumătate lady, pe jumătate gospodină, cît despre cunoştinţele sau imaginaţia ei... o, Doamne, prietena ta, scumpa mea Matilda, ar putea să le caute la fel de zadarnic cum ar fi căutat dragoste la doamna „Teach'em[1]" (vezi că nu am uitat porecla pe care o dădeam profesoarei noastre ?). El însă este cu totul diferit de soţia lui... foarte diferit şi de tata, totuşi mă amuză şi-mi suportă capriciile. Este durduliu, are o inimă bună şi este înzestrat cu multă isteţime, aş mai adăuga că nu e lipsit şi de simţul umorului. Are încă unele pretenţii de a fi socotit *un beau garçon*[2], fiindcă presupun că în tinereţe a fost destul de chipeş şi pe lîngă toate acestea este un entuziast al agriculturii. Îmi place să-l fac să se caţăre pînă în vîrful dealurilor sau să coboare pînă la poalele cascadelor, dar în schimb sînt obligată să-i admir ridichile, lucerna şi timoftica. Îmi închipui că mă crede o domnişoară cam prostuţă şi romantică, înzestrată cu (trebuie să scriu cuvîntul) oarecare frumuseţe şi o inimă bună. Mai cred că acest gentleman se pricepe să aprecieze cum se cuvine chipul unei femei, dar nu mă aştept ca el să-mi poată înţelege şi sentimentele. Aşa că îşi cam rîde de mine, mă însoţeşte uneori la plimbare, şontîc-şontîc (fiindcă, scumpul de el, are şi gută) şi-mi povesteşte întîmplări din lumea largă, deoarece a văzut o mulţime, iar eu îl ascult şi zîmbesc şi caut să par cît mai drăguţă, mai plăcută şi mai naturală, pe cît îmi stă mie în putinţă, şi uite aşa ne împăcăm de minune.

Dar, vai, scumpa mea Matilda ! Ce greu mi-ar trece timpul, chiar în acest paradis romantic, locuind cu două

[1] Formă prescurtată de la *teach them* (învăţaţi-le). Poreclă dată unei pedante (n t.)

[2] *Băiat frumos* (în limba franceză în text). (n.t.)

ființe ce se potrivesc atît de puțin cu feericul peisaj din jurul lor, dacă n-ai fi tu aceea care să-mi răspunzi cu fidelitate la micile și plictisitoarele amănunte pe care ți le dau ! Te rog, nu uita să-mi scrii cel puțin de trei ori pe săptămînă și cred că nu vei fi pusă în încurcătură că nu ai ce să-mi spui.»

AL CINCILEA FRAGMENT

«Sînt așa de emoționată că nu știu cum să-ți împărtășesc mai repede ce am să-ți spun ! Mîna îmi tremură și inima îmi bate încă așa de tare, încît sarcina de a-ți scrie devine aproape imposibilă ! Nu ți-am spus eu că trăiește ?! Nu ți-am spus eu că nu disperez ?! Cum ai putut să crezi, draga mea Matilda, că sentimentele mele (ținînd seama de faptul că atunci cînd ne-am despărțit eram așa de mică) se născuseră mai degrabă dintr-o imaginație înflăcărată decît din străfundurile inimii mele ?! O, eram atît de sigură că ele erau sincere, și nu înșelătoare, așa cum sînt adeseori cele pe care inima ni le dictează ! Cît despre istorisirea mea, fie ea, scumpa mea prietenă, mărturia cea mai sacră, după cum este și dovada cea mai sinceră adusă pe altarul prieteniei noastre.

Aici, cei ai casei se culcă devreme... mai devreme decît ar dori inima mea, care, cu povara ei de griji, nu poate să se liniștească așa de iute și să doarmă. De aceea iau de obicei o carte și citesc o oră sau două după ce mă retrag în odaia mea, despre care cred că ți-am spus că are un balconaș ce dă spre lac și despre care am de gînd să-ți dau cîteva amănunte. Mervyn-hall, conacul nostru, fiind o clădire veche, în parte, și zidit în așa fel ca să poată fi apărat oricînd, este situat chiar pe malul unui lac. O piatră lăsată să cadă de pe acest balconaș ieșit în afară ar cădea direct în apele lacului, destul de adînc ca să îngăduie plutirea unui schif. Am lăsat obloanele de la fereastră întredeschise pentru ca, înainte de a mă sui în pat, să pot, după obiceiul pe care mi l-am făcut, să mă uit afară și să văd lumina lunii revărsîndu-se pe undele lacului. Eram cufundată în citirea mișcătoarei scene din *Negustătorul din Veneția* în care cei doi îndrăgostiți, descriind liniștea unei nopți de vară, caută fiecare să-i găsească farmece noi în fața celuilalt, și eram pierdută într-un fel de reverie în care se împleteau strîns cele citite cu propriile mele doruri născute de lectură,

cînd am auzit dinspre lac acordurile grave ale flageoletului. Ţi-am mai spus, cred, că acesta era instrumentul favorit al lui Brown. Cine putea să cînte la ceasul acela tîrziu din noapte, fiindcă, deşi vremea era liniştită şi senină, anotimpul fiind înaintat, afară era prea frig ca cineva să aibă chef de cîntat, oricine ar fi fost el. M-am apropiat de fereastră şi am ascultat, cu răsuflarea tăiată... sunetele se opreau un răstimp, apoi reîncepeau... din nou se opreau... iar îmi ajungeau la ureche, din ce în ce mai aproape, şi mai aproape. În cele din urmă am deslușit cît se poate de limpede acea mică arie hindusă, pe care tu o numeai aria mea favorită (ţi-am spus de la cine am învăţat-o) şi am înţeles că instrumentul şi cîntecul sînt ale lui !... Era oare o muzică pămîntească, sau numai sunete purtate de vînt care îmi prevesteau moartea lui ?

Au trecut cîteva clipe pînă să-mi adun tot curajul ca să ies pe balcon... nimic nu ar fi putut să-mi dea această îndrăzneală decît nezdruncinata convingere a inimii mele că el trăieşte şi că ne vom întîlni din nou... numai această credinţă mi-a insuflat curajul să ies, deşi inima îmi bătea să-mi spargă pieptul. Era un schif mic, cu o singură persoană... O, Matilda, era chiar el. I-am recunoscut silueta, deşi după o absenţă aşa de îndelungată şi fiind noapte, de parcă ne-am fi despărţit abia ieri şi ne-am fi întîlnit iar în plină zi. Şi-a condus barca pînă sub balconul meu şi mi-a vorbit ; cu greu aş putea să-ţi relatez ce mi-a spus sau ce i-am răspuns. Într-adevăr, abia dacă-mi puteam găsi cuvintele din cauza plînsului, dar erau lacrimi de bucurie. Ne-a speriat lătratul unui cîine, la oarecare depărtare de noi, şi ne-am despărţit, dar nu mai înainte de a mă pune să jur că-l voi aştepta la aceeaşi oră şi în acelaşi loc astă-seară.

Dar încotro şi la ce vor duce toate acestea ? Pot eu să răspund la întrebare ? Nu, nu pot. Dar ştiu că providenţa, care l-a salvat de la moarte şi l-a scăpat din captivitate, ferindu-l, de asemenea, şi pe tata de a vărsa sîngele unui nevinovat care nu i-a clintit un fir de păr din cap, acea providenţă trebuie să mă conducă şi pe mine teafără prin acest labirint. Îmi e de ajuns hotărîrea fermă pe care am luat-o, ca Matilda să nu roşească pentru prietena ei, tata pentru fiica lui şi iubitul meu pentru aceea căreia i-a închinat dragostea lui.»

CAPITOLUL XVIII

Vorbe de dragoste schimbate cu un bărbat de la fereastră ! Straşnică ticluire !

Mult zgomot pentru nimic

Trebuie să continuăm cu redarea fragmentelor din scrisorile domnişoarei Mannering pentru a pune în adevărata lor lumină sentimentele, principiile şi bunul ei simţ firesc, toate însă uşor adumbrite de o educaţie greşită şi de nesăbuinţa unei mame care, în inima ei, îşi socotise întotdeauna soţul un tiran, pînă cînd ajunsese să se teamă într-adevăr de el, şi care citise nenumărate romane de dragoste şi cu cavaleri, pînă cînd se îndrăgostise în aşa hal de intrigile complicate întîlnite în paginile lor, încît dorise să trăiască un mic roman în propria ei familie şi să facă din fiica ei, o fetişcană de numai şaisprezece ani, eroina principală. Îi plăceau micile taine, intrigi şi secrete, şi totuşi tremura văzînd indignarea pe care aceste mărunte manevre le pricinuiau soţului ei. Aşa că adeseori ea născocea cîte ceva numai din plăcere sau dintr-un spirit de contradicţie, intra apoi în încurcături mai mari fără să-şi dea seama, iar mai tîrziu încerca să se descurce recurgînd la noi stratageme sau acoperindu-şi greşelile cu disimulări şi, nemaiputînd să iasă din ochiurile propriilor ei urzeli, era silită să continue, de teama de a nu fi descoperită, nişte intrigi la care recursese la început doar din capriciu.

Din fericire pentru ea, tînărul pe care îl admisese într-un mod aşa de imprudent în intimitatea ei şi-l încurajase să se uite la fiică-sa, era un bărbat de caracter, conducîndu-se după principii morale bine stabilite şi înzestrat cu o mîndrie plină de cinste. Datorită acestor calităţi, el era un prieten intim mult mai de încredere decît doamna Mannering ar fi îndrăznit să spere sau să se aştepte. Numai obscuritatea naşterii sale era singurul lucru ce i se putea reproşa, altminteri :

Plin de noroc pe lume a venit,
Iubind virtuţi şi-al faimei răsărit,
Toţi îl vegheau să-i vadă-naltul ţel,
Şi nimeni nu se îndoia de el.

Dar nu era de aşteptat să reziste mrejelor ademenitoare pe care imprudenţa doamnei Mannering i le arun-

case în cale şi să nu se îndrăgostească de tînăra lady, a cărei frumuseţe şi purtări alese puteau să-i îndreptăţească iubirea chiar şi în locuri unde un astfel de prilej se iveşte mai des decît într-un fort îndepărtat al coloniilor engleze din India. Cele ce au urmat au fost în parte descrise în scrisoarea lui Mannering către domnul Mervyn şi a le reda încă o dată, cu lămuriri suplimentare, ar însemna să abuzăm de răbdarea cititorilor noştri.

Prin urmare, sărind anumite pasaje deja cunoscute, vom continua cu altele, din fragmentele promise scrise de domnişoara Mannering pentru amica ei.

FRAGMENTUL AL ŞASELEA

„L-am văzut din nou, Matilda, l-am mai văzut de două ori. Am folosit toate argumentele pentru a-l convinge că acest mod tainic de a ne vedea este primejdios pentru amîndoi... l-am implorat chiar să-şi caute norocul în viaţă fără să se mai gîndească la mine, ştiind că inima mi-e împăcată de cînd am aflat că n-a căzut ucis de tatăl meu. Mi-a răspuns... dar cum aş putea să-ţi povestesc în amănunt tot ce mi-a răspuns ?! Mi-a pus dinainte acele vechi speranţe ale lui pe care mama i-a îngăduit să le nutrească şi a încercat să mă convingă despre nebunia unei căsătorii fără consimţămîntul tatălui meu. Dar de aşa ceva, Matilda, nici nu vreau s-aud. M-am împotrivit, mi-am înăbuşit sentimentele, care se răzvrăteau ca să vină în ajutor rugăminţii lui, şi totuşi nu ştiu cum voi ieşi din acest labirint nefericit în care ne-a aruncat pe amîndoi şi soarta, şi nebunia noastră !

M-am gîndit la toate acestea, Matilda, pînă cînd am simţit că ameţesc... şi nu am găsit altă soluţie mai bună decît să mărturisesc totul tatălui meu. El merită acest lucru fiindcă bunătatea lui este nemăsurată şi mai cred că am observat în firea lui (fiindcă i-am studiat caracterul mai de aproape) că acele simţăminte mai aspre, pe care le manifestă, apar în primul rînd acolo unde el bănuieşte înşelăciune, minciună şi că, în această privinţă, poate, firea lui a fost în trecut greşit înţeleasă tocmai de fiinţa care i-a fost mai dragă. Şi el are ceva romantic în felul său de a fi şi am constatat că povestirea unei acţiuni generoase, a unei fapte de eroism sau de renunţare virtuoasă l-au făcut adeseori să lăcrimeze, lacrimi care refuzau să curgă cînd auzea o istorisire ce se mărginea doar la relatarea unui dezastru. Dar Brown îmi argu-

mentează că tata are o antipatie personală împotriva lui. Şi obscuritatea naşterii lui... aceasta va fi iar o imensă opreliştе ! O, Matilda, sper că nici unul dintre strămoşii tăi nu a luptat nici la Poitiers[1] şi nici la Agincourt[2]. Dacă n-ar fi vorba de veneraţia pe care tatăl meu o are pentru memoria lui Sir Miles Mannering, m-aş explica imediat în faţa lui, fără să am nici pe jumătate din teama pe care o simt acum !»

FRAGMENTUL AL ŞAPTELEA

«Chiar în această clipă am primit epistola ta, scrisoarea ta cea mai binevenită ! Mulţumiri ţie, celei mai scumpe dintre prietenele mele, pentru toate sfaturile şi toată iubirea cu care mă înconjori ! Şi nu am altfel cum să-ţi răsplătesc toate acestea decît arătîndu-ţi aceeaşi încredere fără de margini !

Mă întrebi care este obîrşia lui Brown, încît un descendent al ei poate fi atît de nesuferit tatălui meu. Povestea lui poate fi relatată în cîteva cuvinte. Este de baştină din Scoţia, dar, rămînînd orfan, educaţia lui a trecut pe seama unei familii înrudite, stabilită în Olanda. A studiat ca să se dedice negoţului şi a fost trimis destul de tînăr într-una din coloniile noastre din răsărit, unde tutorele lui avea o filială condusă de un agent comercial. Dar acest agent a murit cu puţină vreme înainte de a sosi el în India, aşa că nu a mai avut încotro (fiind lipsit de orice alte mijloace de trai) şi a intrat ca funcţionar la un contoar, un fel de birou comercial. Izbucnirea războiului şi nevoia mare de combatanţi pe care o avea armata engleză, atunci la strîmtoare, au deschis larg porţile meseriei armelor pentru toţi tinerii dispuşi să îmbrăţişeze acest mod de viaţă, şi Brown, care din fire avea o puternică aplecare pentru treburile ostăşeşti, a fost primul care a părăsit drumul ce putea să-l ducă la bunăstare şi l-a ales pe cel al gloriei. Restul povestirii îl ştii, dar închipuieşte-ţi iritarea tatii, care urăşte negotul (deşi, pentru că veni vorba despre aşa ceva, cea mai mare parte a bunăstării sale o datoreşte averii strînse de fratele bunicului

[1] Victorie strălucită cîştigată în 1356 de armata regelui Eduard al III-lea (1327—1377) contra lui Ioan al II-lea, regele Franţei, care a fost luat prizonier cu acest prilej (n.t.)

[2] Altă victorie vestită, obţinută împotriva francezilor de data aceasta repurtată de Henric al V-lea (1413—1422). Cele două bătălii au avut loc în cursul Războiului de 100 de ani (1347—1453) (n.t).

meu din această onorabilă îndeletnicire) și, în plus, nutrește o mare antipatie față de olandezi[1]. Gîndește-te, așadar, cu ce ureche puțin binevoitoare ar asculta el probabil pe cel venit să ceară mîna singurei lui copile, un oarecare Vanbeest Brown, crescut de milă de casa de comerț Vanbeest și Vanbruggen ! O, Matilda, el nu va consimți niciodată la o astfel de căsătorie... Doamna Vanbeest Brown ! Desigur, numele nu-i prea frumos... Ce copilăroși sîntem ! »

FRAGMENTUL AL OPTULEA

«Totul s-a sfîrșit, Matilda ! Niciodată nu voi mai avea curajul să mărturisesc ceva părintelui meu... ba chiar mă tem foarte tare că el mi-a și aflat taina, din altă parte, ceea ce exclude cu desăvîrșire posibilitatea ca mărturisirea mea să fie privită cu un ochi binevoitor, și mi s-a spulberat astfel și ultima licărire de speranță pe care îndrăzneam să mi-o leg de acest pas. Ieri noapte, Brown a venit ca de obicei și sunetul flageoletului răsunînd deasupra undelor mi-a vestit apropierea lui. Convenisem ca el să continue a folosi acest semnal de recunoaștere. Aceste lacuri romantice atrag o puzderie de vizitatori și adesea cei care se plimbă pe lac și prin împrejurimi la orele cele mai neașteptate dau frîu liber entuziasmului ce-i stăpînește, prin intermediul muzicii. Am nădăjduit că Brown va trece nebăgat în seamă de cei din casă sau, cel mult, va fi luat drept unul din acești admiratori entuziaști ai naturii. Sunetele instrumentului ar fi constituit și pentru mine o scuză dacă cineva m-ar fi zărit pe balcon. Dar noaptea trecută, tocmai cînd susțineam mai plină de înfocare intenția mea de a-i face tatii o mărturisire completă și în timp ce el căuta să mă convingă să renunț la acest proiect, am auzit fereastra de la camera unde domnul Mervyn își are biblioteca și care se află sub odaia mea, ridicîndu-se ușor. I-am făcut repede semn lui Brown să se îndepărteze, iar eu m-am înapoiat în odaia mea, cu o slabă speranță că poate, poate convorbirea noastră n-a fost auzită.

Dar, vai, Matilda ! Toate speranțele mi s-au spulberat în clipa cînd am văzut înfățișarea gazdei mele, domnul Mervyn, la micul dejun, a doua zi dimineața. Se uita așa de insistent și confidențial (vrînd, săracul, s-o facă pe deșteptul), încît m-au apucat furiile ca niciodată

[1] În 1780, Anglia se găsea într-un nou război cu Olanda. (n.t.)

în viaţa mea, dar m-am stăpînit. A trebuit să m-arăt bine dispusă şi, ca urmare a celor întîmplate, plimbările mi-au fost restrînse ca arie la împrejurimile fermei, pe-acolo pe unde bunul gentleman poate să meargă cu paşi mărunţi pe lîngă mine fără nici o greutate. L-am şi surprins de cîteva ori încercînd să-mi ghicească gîndurile şi cercetîndu-mi atent expresia feţei. De mai multe ori a adus vorba despre flageolet şi, cu diferite prilejuri, a înălţat osanale dulăilor săi, lăudîndu-le ferocitatea şi buna lor credinţă, precum şi paznicului, care îşi face cu regularitate rondul de noapte, purtînd întotdeauna asupra lui o puşcă încărcată. Mi-a mai vorbit apoi şi despre capcane pentru oameni şi arme ce se descarcă fără să prinzi de veste. Ar fi necuviincios din partea mea să-l înfrunt pe vechiul prieten al tatălui meu în propria lui casă, dar ard de dorinţa să-i arăt că sînt fiica tatălui meu, lucru de care domnul Mervyn se va convinge repede dacă îi voi răspunde vreodată la insinuările lui, cu un ton ce convine temperamentului meu. Dar îi sînt foarte recunoscătoare că nu i-a vorbit şi doamnei Mervyn. Doamne fereşte ! Ce de mustrări mi-ar fi auzit urechile privitor la pericolele amorului, şi cum mi-ar fi spus cît este de primejdios aerul lacului, noaptea, şi cît de uşor aş putea răci ! Cum m-ar mai fi dăscălit, vorbindu-mi despre vînătorii de zestre şi ce bine e să te hrăneşti cu păsat de orz stropit cu vin şi să dormi cu geamul închis !... Uite că mai şi glumesc, Matilda, deşi inima mi-e destul de tristă. Ce va face Brown, nu pot ghici. Bănuiesc că teama de a nu fi descoperit îl va opri să-şi reia vizitele nocturne. Locuieşte la un han pe celălalt mal al lacului, sub numele de Dawson, după cum mi-a spus. Trebuie să recunosc că nu ştie să-şi aleagă un nume[1]. Şi mai cred că nu a părăsit armata, dar nu mi-a spus nimic despre planurile lui din clipa de faţă.

Ca neliniştea mea să sporească şi mai mult, tata s-a reîntors pe neaşteptate şi foarte prost dispus. Buna noastră gazdă (aşa cum am aflat dintr-o discuţie aprinsă care a avut loc între stăpîna casei şi el) nici nu spera să-l vadă mai înainte de o săptămînă, dar cred că înapoierea lui nu a fost o surpriză pentru domnul Mervyn. Purtarea lui faţă de mine a fost deosebit de rece şi ţeapănă... lucru suficient ca să-mi îngheţe tot curajul cu care mă hotărîsem să mă destăinuiesc lui. El dă vina (pentru că este atît de supărat şi prost dispus) pe faptul că nu a izbutit să cumpere proprietatea din sud-vestul Scoţiei,

[1] *Dawson* ar însemna „Fiul gaiţei" (sau al stăncuţei). (n.t.)

care-i stătea așa de mult la inimă, dar nu-mi vine a crede că ar fi singurul motiv ce-i tulbură liniștea sufletească. Prima plimbare a făcut-o însoțit de domnul Mervyn, cu o luntre, și au traversat lacul pînă la hanul despre care ți-am pomenit. Îți poți închipui cu ce îngrijorare cumplită îi așteptam reîntoarcerea. Căci, dacă l-ar fi recunoscut pe Brown, îți poți da seama care ar fi fost consecințele ! S-a înapoiat totuși fără să fi făcut nici o descoperire (cel puțin așa mi s-a părut mie). Am mai înțeles că, drept urmare a ultimei sale dezamăgiri, intenționează să închirieze o casă în vecinătatea aceluiași domeniu Ellangowan, de care sînt sortită să aud vorbindu-se așa de mult. El pare să creadă că este posibil ca moșia pe care o rîvnește să fie scoasă în curînd din nou în vînzare. Nu-ți voi expedia încă această scrisoare pînă cînd n-am să știu mai precis care îi sînt intențiile pentru viitor.»

* * *

«Am avut chiar acum o conversație cu tata, și cred că mi-a făcut cîteva confidențe pe care socotește că este bine să le știu (dar numai cîteva !). Azi-dimineață, după micul dejun, mi-a cerut să merg cu el în bibliotecă. Genunchii îmi tremurau, Matilda, și nu exagerez deloc cînd spun că abia am putut să-l urmez în încăperea aceea. M-am temut, fiindcă nu știam de ce mă cheamă. Din copilărie i-am văzut pe toți tremurînd în fața lui doar cît se încrunta. M-a poftit să stau jos și m-am grăbit s-o fac (niciodată n-am executat o comandă așa de prompt), fiindcă, într-adevăr, abia mă mai țineau picioarele. El însă a continuat să se plimbe încoace și încolo prin odaie. Tu l-ai văzut pe tata și mi-aduc aminte că ai remarcat trăsăturile lui expresive. Ochii au o culoare mai degrabă deschisă, dar mînia sau neliniștea îi întunecă, iar privirea îi devine mai aprinsă ; mai are obiceiul de a-și mușca buzele cînd este foarte emoționat, ceea ce denotă că între ardoarea temperamentului său și puterea lui de a se controla are loc o luptă. Așa este de cînd a venit din Scoția, dar cum ne aflam numai noi doi și cum el trăda aceste semne de agitație, nu m-am îndoit cîtuși de puțin că are de gînd să abordeze tocmai subiectul de care mă temeam mai mult.

Spre nespusa mea ușurare am descoperit că mă înșelasem și că, orice va fi știind el despre ipotezele sau lucrurile aflate de domnul Mervyn, nu dorește să vorbească cu mine despre acest subiect. Ca o lașă ce sînt, m-am simțit, așadar, ușurată, cu toate că trebuia să mă gîndesc că, dacă el a cercetat cele ce i se șoptiseră la ureche, putea să i se trezească unele suspiciuni care să nu aibă nimic comun cu realitatea. Dar, deși mi-a venit inima la loc văzînd că scap de ceea ce mă temeam mai tare, într-un chip atît de neașteptat, nu am avut totuși curajul ca să deschid eu discuția, ci am rămas tăcută, așteptîndu-i poruncile.

— Julia — mi-a spus el — agentul meu îmi scrie din Scoția că poate să-mi închirieze o casă, mobilată cum se cuvine și cu toate cele necesare familiei mele... se află la o depărtare doar de trei mile de domeniul pe care mă hotărîsem să-l cumpăr.

Apoi a tăcut, așteptînd parcă un răspuns. I l-am dat :

— Orice loc vă place pentru a ne stabili, Sir, trebuie să-mi placă și mie la fel de mult !

— Hm ! Nu m-am gîndit totuși, Julia, să-ți cer să rămîi aproape singură în această casă în timpul iernii.

„Nici soții Marvyn nu s-au gîndit“ — mi-am zis în sinea mea. Dar cu glas tare i-am răspuns :

— Orice societate vă va plăcea să-mi alegeți, Sir, va fi binevenită pentru mine.

— O — mi-a replicat el, un pic nervos — ai întrecut nițeluș limitele admise în toată lumea cînd te supui la ceva. Într-o bătălie, așa ceva este o calitate binevenită, dar felul tău constant de a aproba orice ți-aș spune mi-aduce aminte de nesfîrșitele ploconeli ale sclavilor negri. Știu că duci lipsa unei societăți potrivite și intenționez să invit pe o tînără persoană, fiica unui prieten care a decedat, ca să petreacă împreună cu tine cîteva luni.

— Pentru numele lui Dumnezeu, papa ! am exclamat, aproape fără să vreau, sărmana de mine, temerile mele în acel moment făcîndu-mă să uit de prudență.

— Nu, nu o guvernantă, domnișoară Mannering, nu te speria ! îmi replică tata, întrucîtva nemulțumit. E o tînără lady de la care poți să iei exemplu, deși a fost crescută la școala nenorocirii, și să înveți arta de a te conduce singură !

A răspunde la aceste observații ar fi însemnat să mă situez pe un teren prea primejdios, așa că a urmat o pauză.

— Tînăra lady este scoțiană, papa ?

— Da — mi-a răspuns el, cu voce uscată.

— Vorbește corect sau are accent scoțian ?

— La naiba ! a exclamat tata, foarte nervos. Crezi că mult îmi pasă dacă pronunță *a* sau *aa* sau *i* sau *ii* ? Ascultă, Julia, vorbesc foarte serios despre această problemă. Tu ai un talent deosebit pentru amiciții, adică de a-ți forma niște legături intime, pe care tu le numești așa (nu s-a exprimat foarte aspru, Matilda ?). Ei bine, acum îți dau prilejul ca măcar o dată să-ți faci și tu o prietenă care să merite acest nume și de aceea am hotărît ca această tînără lady să facă parte din familia noastră vreme de cîteva luni și aștept de la tine să-i dai toată considerația ce se cuvine virtuții și nefericirii.

— Desigur, Sir ! i-am răspuns. Viitoarea mea prietenă are părul roșu ?

Mi-a aruncat una din privirile lui de gheață și îmi vei spune poate că o meritam, dar cred că diavolul mă împinge uneori să pun întrebări care te scot din sărite.

— Ți-e superioară, în orice caz, scumpa mea, și ca înfățișare fizică, și ca înțelepciune și ca afecțiune arătată prietenilor ei.

— Papa, oare poate cineva să considere că o astfel de superioritate este o recomandare ? Ei bine, Sir, văd că luați toate lucrurile prea în serios ; cît despre mine pot să vă asigur că oricine ar fi tînăra lady, fiind recomandată de domnia voastră, nu va avea nici o pricină să se plîngă de lipsa mea de atenție. (După o pauză.) O însoțește cineva ? Fiindcă, înțelegeți, altfel trebuie să ne gîndim la cineva dacă nu are pe nimeni.

— Nu, nu, nu... are, deși nu este un însoțitor obișnuit... are pe capelanul care a trăit mult alături de tatăl ei, adică o persoană foarte de ispravă ; cred că am să-i rețin și lui o odaie în casă.

— Capelan, papa ? Domnul să ne aibă în paza lui !

— Da, domnișoară Mannering, chiar un capelan ! Este oare un lucru nou sau de mirare în lumea asta ? Nu aveam noi un capelan la reședința noastră din India ?

— Da, papa, dar atunci aveai comanda unui regiment.

— Așa vreau să fie și acum, domnișoară Mannering, cel puțin la mine în casă.

— Desigur, domnule... dar spuneți-mi drept, ne va cîti slujba bisericii anglicane ?

Prefăcuta naivitate cu care am aruncat această întrebare mi s-a părut că i-a biruit întrucîtva gravitatea de pînă atunci. Mi-a zis :

— Hai, Julia, isprăveşte! Eşti o fată nesuferită, dar nu cîştig nimic certîndu-te. Dintre aceşti doi străini, fata este aceea pe care sînt convins că nu se va putea să n-o iubeşti; persoana pe care, în lipsa unui alt termen mai bun, o numesc capelan, este un bărbat vrednic de toată stima, dar oareoum ridicol şi atît de bun, încît nu va descoperi niciodată că rîzi de el, dacă, ce-i drept, nu vei rîde prea tare.

— Dragă papa, sînt încîntată de acest aspect al firii lui. Dar, spune-mi, te rog, casa în care urmează să ne mutăm este situată într-un loc la fel de plăcut ca acesta?

— Poate că nu-ţi va plăcea la fel de mult... nu există nici un fel de lac sub ferestre, aşa că vei fi obligată s-asculţi muzică numai în casă.

Acest ultim *coup de main*[1] a pus capăt subtilului duel de spirite, fiindcă nu ţi-e greu să bănuieşti, Matilda, că mi-a pierit orice curaj de a-i răspunde.

Totuşi, moralul meu, cum poate îţi vei da bine seama din acest dialog, s-a ridicat pe nesimţite, şi aceasta aproape în pofida vrerii mele. Brown trăieşte, acesta e principalul, şi este liber, şi în Anglia! Încurcături şi nelinişti pot şi trebuie să le îndur. Peste două zile plecăm de aici spre noua noastră reşedinţă. Nu voi întîrzia să-ţi aduc la cunoştinţă ce părere îmi vor face cei doi scoţieni care vor locui cu noi şi pe care îi bănuiesc, cu mult temei, că tata vrea să-i găzduiască în casa noastră ca o pereche de iscoade onorabile: un fel de Rosencrantz feminin alături de un Guildenstern[2] reverend, primul în tartan cu jupon, al doilea în sutană Ce mare diferenţă între ei şi societatea pe care mi-aş fi dorit-o aşa de mult! Îţi voi scrie de îndată ce sosesc în noul meu loc de surghiun şi te voi ţine la curent cu viitoarea soartă a amicei tale, Julia Mannering!»

[1] *Lovitură de graţie* (în limba franceză în text) (n.t.)

[2] Personaje din piesa *Hamlet* (1603). Cei doi, două iscoade ale criminalului rege Claudius, au fost trimise cu nefericitul prinţ în exil, după ce acesta l-a ucis pe Polonius. (n. t.)

CAPITOLUL XIX

De-abrupte dealuri, strîns, înconjurat
De albe plăji şi stejăriş bogat,
În spate rai de înverzit ungher,
Şi-un rîu vestit, neostoit năier,
Natura l-a sortit a fi plăcut,
Un dulce Tusculum[1] *necunoscut !*

THOMAS WARTON[2]

Woodbourne, locuinţa pe care Guy Mannering o închiriase prin mijlocirea domnului Mac-Morlan, era un conac mare şi confortabil, construit cu mult gust în spatele unei coline acoperite cu pădure şi care proteja casa de asprele vînturi dinspre răsărit şi miazănoapte ; faţada privea spre o mică peluză cu iarbă îngrijită, mărginită de pîlcuri de arbori bătrîni ; mai departe se întindeau ogoare ce coborau în jos pînă la un rîu care se putea întrezări de la ferestrele conacului. O grădină destul de atrăgătoare, măcar că era aranjată după moda veche, un porumbar cu tot soiul de columbe şi stăpînirea unor întinderi de pămînt îndestulătoare pentru a acoperi nevoile unei întregi familii făceau locul convenabil din toate privinţele, după cum, de altfel, glăsuia şi anunţul : „Bun pentru a servi de reşedinţă unei familii nobile".

Aici se decisese, aşadar, Mannering, măcar pentru un ră timp, să-şi instaleze familia. Deşi trăit în Indiile de est, nu îi plăcea să facă paradă de bogăţia lui. De fapt, era prea mîndru pentru a-şi permite să fie şi vanitos. El se decisese să trăiască, nu pe picior mare, ci ca un gentleman de la ţară bine situat, fără să-şi îngăduie, nici lui, nici celor din casă, nimic din acel *faste*[3] care era pe vremea aceea caracteristic pentru un nabab.

În acest timp avea ochiul mereu aţintit asupra domeniului Ellangowan, despre care Mac-Morlan credea că va

[1] Reşedinţa rurală a oratorului şi filosofului latin Marcus Tullius Cicero (106—43 î. e. n.), aflată la 10 mile de Roma. (n.t.)

[2] *Thomas Warton* (1728—1790) — istoric literar şi poet, laureat în 1785, el a manifestat o puternică dragoste pentru natură. Reprezentativ pentru producţia sa poetică de factură sentimentalistă, la început, preromantică mai tîrziu, sînt *Plăcerile melancoliei*, un lung poem în versuri albe, precum şi remarcabilele sonete din volumul *Poeme*.

[3] Desfăşurare şi etalare de lux şi bogăţie (în limba franceză în text). (n.t.)

fi vîndut de domnul Glossin, deoarece acesta era atacat de nenumărați creditori. Aceștia îi contestau dreptul de a păstra în mîinile sale o parte din prețul de vînzare, iar posibilitățile lui de a-i plăti erau îndoielnice și stăteau sub semnul întrebării. În această ipoteză a triumfului creditorilor, Mac-Morlan era sigur că el va renunța bucuros la chilipirul pe care îl cumpărase, de îndată ce va fi ispitit de un preț mai mare decît acela pe care el însuși se învoise să-l dea. Pare ciudat că Mannering se simțea așa de legat de un loc pe care îl văzuse doar o singură dată în viața lui, și asta pe cînd era foarte tînăr. Dar întîmplările petrecute atunci îi stăruiau cu tărie în minte. Părea că o soartă tainică unea anumite întîmplări neobișnuite ale familiei sale cu destinul locuitorilor de la Ellangowan și dorea cu ardoare să aibă dreptul de a numi a lui terasa aceea de unde odinioară citise în cartea deschisă a zodiilor un destin ce avea să se împlinească așa de straniu în persoana unicului băiat și moștenitor al acelei familii, soartă care se potrivea în chip atît de uimitor (și pe care tot el o prezisese) cu cea a unei ființe nespus de dragi lui, soția sa, pe care o iubise atît. Și dincolo de toate acestea, așa era el : cînd un gînd îi încolțea în minte, doar cu un efort aproape dureros putea să admită că planul lui este înfrînt, și mai ales, în cazul de față, de un individ de teapa lui Glossin. Apoi orgoliul se adăugase și el imaginației, și amîndouă, unite, îi întăriseră hotărîrea de a cumpăra domeniul, dacă acest lucru s-ar fi dovedit cu putință.

Dar să-i dăm lui Mannering și ceea ce i se cuvine de drept. O parte hotărîtoare în planul lui o jucase și dorința de a-i ajuta pe cei năpăstuiți. El se mai gîndise și la folosul pe care l-ar fi tras Julia, aflîndu-se în compania Luciei Bertram, pe a cărei prudență înnăscută și bun simț puteai să te bizui așa de bine. Acest gînd prinse în el rădăcini și mai adînci în clipa cînd Mac-Morlan îi împărtășise, sub solemna pecete a tainei, purtarea ei față de tînărul Hazlewood. A-i propune să devină o membră a familiei sale, într-un loc mai îndepărtat de plaiurile copilăriei sale și de cei cîțiva oameni pe care îi mai numea prieteni, ar fi fost un lucru mai puțin frumos din partea lui ; dar, locuind la Woodbourne, ea putea fi ușor convinsă să primească invitația lor pentru iarnă, fără a se simți umilită că se află în situația unei fete poftite numai din milă. Și, într-adevăr, după oarecare ezitare, Lucy Bertram acceptă invitația de a locui timp de cîteva săptămîni cu domnișoara Mannering. Ea însă își

dădea prea bine seama că delicateţea colonelului ascundea cu totul altceva, şi anume că principalul motiv al acestei invitaţii era dorinţa lui mărinimoasă de a-i oferi un adăpost şi ocrotire, dorinţa unui om care, datorită înaltelor relaţii pe care le avea şi caracterului său nobil, urma să fie fără îndoială o personalitate importantă prin partea locului.

Cam în aceeaşi vreme, orfana primise şi răspunsul aşteptat de la verişoara ei, doamna Bertram, căreia îi scrisese, un răspuns cum nu se poate mai rece şi mai descurajator. Plicul conţinea, ce-i drept, şi o mică sumă de bani, dar verişoara recomanda o economie strictă şi sfatul ca domnişoara Bertram să locuiască la o familie liniştită la Kippletringan sau în vecinătate, asigurînd-o că, deşi venitul ei era foarte sărăcăcios, ea rupsese din el deoarece nu putea sta cu mîinile încrucişate, văzînd o rudă la ananghie. Domnişoara Bertram vărsă cîteva lacrimi amare deasupra acestei epistole scrisă de o inimă de piatră, mai ales că ştia că, pe vremea cînd mama ei trăia, această doamnă stătuse la Ellangowan aproape trei ani şi că numai în clipa cînd moştenise o proprietate ce-i aducea un venit de patru sute de lire pe an îşi luase rămas bun de la ospitalierul conac, care, altminteri, ar fi avut onoarea s-o adăpostească pînă la moartea stăpînului său. Lucy se simţi ispitită să trimită înapoi mica sumă de bani pe care o primise şi pe care bătrîna doamnă numai din orgoliu i-o dăruise, şi încă după o grea luptă cu avariţia ei. Dar, după ce se gîndi mai bine, se hotărî să-i scrie că acceptă banii numai ca un împrumut, adăugînd că spera să i-l restituie în scurt timp şi cerîndu-i apoi sfatul în legătură cu invitaţia venită din partea colonelului şi a domnişoarei Mannering. Acest răspuns sosi cu poşta următoare, într-atît de înfricoşată era doamna Bertram ca nu cumva vreo delicateţe frivolă sau vreun nonsens (cum spunea ea) s-o facă pe verişoara ei să refuze o propunere aşa de atrăgătoare şi să rămînă un fel de povară pentru rudele ei. Prin urmare, Lucy nu a avut altceva mai bun de ales, afară numai dacă nu voia să fie o povară pentru vrednicii Mac-Morlani, care erau prea generoşi ca să mai fie şi bogaţi. Celelalte rude, care mai înainte se arătaseră dornici s-o ia la ei, deveniseră în ultima vreme foarte tăcuţi sau îi purtau pică fiindcă preferase invitaţia lui Mac-Morlan şi nici unul nu o mai băgă în seamă.

Iar soarta lui Dominie Sampson ar fi fost cu totul
 vrednică de plîns, dacă ar fi stat în mîna oricărui alt om

în afară de Mannering, care era un admirator al originalității, fiindcă despărțirea de Lucy Bertram i-ar fi zdrobit neîndoios inima. Între timp, Mac-Morlan îi făcuse colonelului o descriere amănunțită asupra purtării lui față de fiica fostului său patron. Ca răspuns, Mannering dorea să i se spună dacă Dominie mai poseda acea admirabilă virtute de a fi taciturn prin care se distinsese așa de strălucit la Ellangowan. Mac-Morlan îi răspunse afirmativ. În următoarea scrisoare, colonelul Mannering îi comunica următoarele :

„Aduceți-i la cunoștință domnului Sampson că am nevoie de ajutorul său pentru a cataloga și pune în ordine volumele din biblioteca unchiului meu, episcopul, care bibliotecă am poruncit să-mi fie trimisă cu o corabie. Aș dori, de asemenea, să copieze și să aranjeze unele documente. Fixați-i și un salariu bun, cît socotiți de cuviință. Spuneți-i capelanului să se îmbrace elegant și s-o însoțească pe tînăra lady la Woodbourne".

Cinstitul Mac-Morlan primi acest mandat, cu mare bucurie, dar se gîndi mult înainte de a trece la îndeplinirea acelei părți care se referea la noile veșminte ale bravului Dominie. Se uită la el cu un ochi scrutător și, într-adevăr, starea hainelor pe care le purta devenea din zi în zi tot mai jalnică. A-i da însă lui bani și a-l ruga să se ducă și să se îmbrace, ar fi însemnat să-i ofere posibilitatea de a se face de rîsul lumii, fiindcă așa se mai întîmplase și altă dată cînd (acesta fiind un eveniment foarte rar) domnul Sampson își cumpărase haine noi. Acele adaosuri pe care le adusese garderobei sale, după călăuzirea propriului gust, făcuseră pe toți copiii din sat să se țină după el, ca după urs, timp de cîteva zile. Pe de altă parte, a vorbi cu un croitor, care să-i ia măsură și apoi să-i trimită hainele acasă, ca unui scolar, l-ar fi ofensat poate. În cele din urmă, Mac-Morlan se hotărî s-o consulte pe domnișoara Bertram și să-i ceară ajutorul. Ea îl asigură că, deși nu poate pretinde că se pricepe la îmbunătățirea garderobei unui gentleman, nimic nu-i mai simplu decît să facă acest lucru pentru Dominie.

— La Ellangowan — zise ea — ori de cîte ori tata socotea că ceva în îmbrăcămintea lui Dominie trebuie reînnoit, poruncea unui slujitor să intre noaptea în camera lui (fiindcă doarme dus ca un șoarece de cîmp), să-i ia veșmîntul vechi și să-i pună în loc pe cel nou. Nimeni n-a observat vreodată ca Dominie să fi băgat cîtuși de puțin de seamă schimbarea produsă în ținuta lui.

Așa că, după sfatul domnișoarei Bertram, Mac-Morlan chemă un meșter croitor, care, numai uitîndu-se cu mare atenție la Dominie, se și prinse să-i facă două costume de haine, unul negru și altul cenușiu-închis, care să-i vină bine, desigur pe cît îi va sta în putință, printr-o operație așa de riscantă (cum își numea el croitul), fiindcă era vorba să-i faci haine unui om așa de ciudat clădit, utilizînd numai acul și foarfecele, fără nici o măsurătoare. Cînd croitorul își sfîrși treaba și aduse hainele acasă, Mac-Morlan se hotărî judicios să rezolve această sarcină treptat, astfel că, în prima seară, îi luă doar o importantă parte din haine și-i puse în loc noile articole vestimentare. Încredințîndu-se că substituirea trecuse cu totul neobservată, a doua zi se aventură și-i înlocui și vesta, iar în a treia zi, haina. Cînd Dominie a fost astfel pe de-a-ntregul metamorfozat și îmbrăcat pentru prima oară în viața lui într-un costum cum se cade, observară cu toții că omul se simțea stînjenit, dîndu-și seama că ceva s-a întîmplat cu înfățișarea sa exterioară. Deci ori de cîte ori observau această dubioasă expresie apărînd pe fața lui, însoțită de o privire care se oprea cînd pe mîneca hainei, cînd pe genunchii pantalonilor bufanți, unde, probabil, lipsea vreun petic antic sau vreo cîrpitură (care, fiind făcută cu ață albastră, pe stofa neagră, avea întrucîtva aspectul unei broderii), ei aveau totdeauna grijă să-i atragă atenția în altă parte, pînă cînd veșmintele sale, „prin zilnică frecare și purtare, au început s-arate ca atare". Singura remarcă, făcută asupra acestui subiect, a fost că „aerul unui orășel ca Kippletringan" i se pare foarte prielnic pentru veșmintele pe care le poartă omul, fiindcă avea impresia că haina lui arată la fel de nouă ca în ziua cînd a îmbrăcat-o pentru prima dată, eveniment ce avusese loc cînd își luase aprobarea pentru a putea predica.

Apoi, după ce Dominie auzi generoasa propunere făcută de colonelul Mannering, aruncă mai întîi o privire geloasă și bănuitoare către domnișoara Bertram, ca și cum ar fi suspectat-o că proiectul pune la cale despărțirea lor, dar cînd domnul Mac-Morlan se grăbi să-i explice că și ea va fi musafira conacului Woodbourne în același timp, el își frecă mîinile-i uriașe una de alta, izbucnind într-un fel de chicotit uimitor, ca acela scos de Afrite în povestea califului Vathek. După această explozie neobișnuită de mulțumire, el rămase taciturn în tot timpul discuției asupra celorlalte amănunte ale invitației.

Se mai stabili ca soții Mac-Morlan să ia în primire conacul Woodbourne, cu cîteva zile mai înainte de sosirea lui Mannering, din două motive : ca să pună toate lucrurile în cea mai deplină ordine, și apoi pentru a face mutarea Luciei Bertram din familia lor la noua reședință cît mai ușor și mai delicat posibil.

Ca urmare a acestei învoieli, la începutul lui decembrie cei patru erau instalați la Woodbourne.

CAPITOLUL XX

Un geniu uriaș, capabil să se ia la trîntă cu biblioteci întregi.

JAMES BOSSWELL : Viața lui Johnson[1]

În fine, a venit și ziua sorocită cînd colonelul și domnișoara Mannering erau așteptați să descindă la Woodbourne. Ora sosirii se apropia repede și puținele persoane din casă aveau fiecare în parte motivul său de a fi nerăbdător. Mac-Morlan dorea în mod firesc să-și asigure ocrotirea și încrederea unui om cu averea și influența colonelului Mannering. Era însă pe deplin conștient că Mannering, deși generos și binevoitor, avea și slăbiciunea de a aștepta și pretinde îndeplinirea minuțioasă a poruncilor sale. De aceea își muncea mintea ca să-și reamintească toate dispozițiile primite și încerca să descopere dacă totul fusese aranjat ca să corespundă dorințelor și ordinelor colonelului. Mînat de această nesiguranță, care-l muncea, el dăduse de mai multe ori ocol casei, ducîndu-se din pod la grajduri. Doamna Mac-Morlan se mișca și ea, dar pe o orbită mai mică ce cuprindea numai salonul, camera menajerei și bucătăria. Ceea ce o îngrozea cel mai mult era gîndul că, datorită întîrzierii, mîncărurile se pot răci și nu mai sînt atît de gustoase, ceea ce ar fi fost o notă proastă pentru talentele ei de

[1] *James Bosswell* (1740—1795) — judecător scoțian care l-a cunoscut pe lexicograful și scriitorul *Samuel Johnson* (1709—1784), devenind unul dintre cei mai buni prieteni ai săi. Cartea sa, *Viața lui Johnson* este considerată una dintre cele mai bune biografii apărute în limba engleză. (n. t.)

gospodină. Chiar obișnuita pasivitate a lui Dominie era într-atît de tulburată, încît el se dusese de două ori la fereastra ce dădea spre aleea principală și tot de două ori exclamase :

— De ce zăbovesc roțile caleștii lor așa de mult ?

Chiar și pe Lucy, cea mai liniștită dintre cei care așteptau, o munceau și pe ea gînduri pline de melancolie. Se gîndea că de acum încolo era încredințată protecției, aproape bunăvoinței unor străini, cu a căror fire ea nu era de loc obișnuită, cu toate că pînă atunci colonelul se arătase foarte amabil. Iată de ce, pentru ei toți, clipele de așteptare se scurgeau greu și apăsător.

În cele din urmă, tropotul cailor și zgomotul roților răsunară în apropiere. Slujitorii, care și sosiseră, se strînseră în sala cea mare pentru a-și primi stăpînul și stăpîna, arătînd o importanță și o grabă, care o cam nelinișteau pe Lucy, căci ea nu frecventase niciodată înalta societate și nu fusese martora obiceiurilor celor mari și puternici.

Mac-Morlan se îndreptă primul spre ușă ca să primească pe colonel și pe fiica lui și să le ureze bun venit. Peste cîteva clipe cei doi intrară în salon.

Mannering, care călătorise după cum îi era obiceiul, și anume călare, intră cu Julia la braț. Fata era de statură mijlocie sau chiar scundă, dar foarte bine făcută ; ochii ei negri iscoditori și cosițele-i de păr lung negru se armonizau cu vioiciunea și inteligența ce i se citeau pe față, pe care mai era zugrăvit și un mic aer de superioritate alături de puțină sfială, de multă perspicacitate, precum și de mult talent de a înfățișa lucrurile cu un sarcasm plin de umor.

Primul gînd al Luciei Bertram a fost : „N-o s-o pot iubi", dar cel de al doilea îl birui pe primul : „Și totuși cred că voi putea".

Domnișoara Mannering era acoperită de blănuri și bine înfășurată la gît din cauza asprimii anotimpului ; colonelul purta mantaua lui militară. El făcu o plecăciune în fata doamnei Mac-Morlan, pe care si fiica lui o salută cu o reverență, după cum se obișnuiește, dar nu prea adîncă pentru a o incomoda. Apoi colonelul își conduse fiica spre domnișoara Bertram și, luînd mîna fetei, zise cu un aer plin de bunătate, aproape cu afecțiune paternă

— Julia, aceasta este tînăra lady pe care sper că prietenii noștri au convins-o să ne onoreze casa cu o vizită
 cît mai lungă. Îți voi fi foarte recunoscător dacă vei ști

să faci acest Woodbourne la fel de plăcut pentru domnişoara Bertram, pe cît a fost Ellangowanul pentru mine cînd am venit prima dată, pribeag, pe aceste meleaguri.

Tînăra lady se înclină, salutînd astfel noua ei cunoştinţă şi dînd mîna cu noua ei prietenă. Mannering îşi întoarse privirea spre Dominie, care nu mai înceta cu plecăciunile din clipa cînd intrase; îşi ducea piciorul în lături şi îşi îndoia spinarea aidoma unui automat care continuă să execute aceeaşi mişcare pînă cînd este oprit de cel ce îl mînuieşte.

— Bunul meu prieten, domnul Sampson — zise el, prezentîndu-l fiicei sale, pe care o străfulgeră în acelaşi timp cu o privire plină de mustrări, deşi chiar lui mai că-i venea să se alăture fetei, care, după cum se vedea prea bine, abia putea să-şi stăpînească rîsul. Acest gentleman, Julia — continuă colonelul — urmează să-mi pună în ordine cărţile de îndată ce vor sosi, şi sper că vei şti să profiţi din plin de vastele-i cunoştinţe de cărturar.

— Sînt sigură, papa, că îi vom rămîne foarte îndatoraţi acestui gentleman şi, ca să folosesc o formulă sacră pentru a-i aduce mulţumiri, pot să-l încredinţez că nu voi uita niciodată impresia extraordinară pe care ne-a lăsat-o înfăţişarea lui. Dar, domnişoară Bertram — schimbă ea în grabă subiectul, căci chipul tatălui ei se întunecase — am făcut un drum lung; vei fi, dar, aşa de bună ca să-mi permiţi să mă retrag pînă la masă?

Aceste cuvinte au fost un semnal pentru ca toată lumea să se împrăştie, în afară de Dominie, căruia în cursul zilei nici prin cap nu-i mai trecea să îmbrace sau să dezbrace altceva (numai dimineaţa, cînd se scula, sau seara, cînd mergea la culcare). Aşa că el rămase singur, rumegînd desfăşurarea unei demonstraţii matematice, pînă cînd toţi coborîră din nou în salon spre a trece apoi în sufragerie.

La sfîrşitul zilei, Mannering prinse un moment ca să aibă o scurtă conversaţie cu fiica lui, între patru ochi.

— Cum îţi plac oaspeţii noştri, Julia? o întrebă el.

— O, domnişoara Bertram cel mai mult dintre toţi... Cît despre el, este cel mai original pastor pe care l-am văzut vreodată... veţi fi de acord cu mine că nici o fiinţă pe lumea asta nu se poate uita la el fără să nu-i vină să rîdă.

— Cîtă vreme se află sub acoperişul meu, Julia, aş dori ca toată lumea să înveţe să se abţină.

— Dar, papa, nici chiar valeţii nu puteau să-şi stăpînească rîsul!

— Ei bine, îi voi da afară — răspunse colonelul — şi-atunci n-au decît să rîdă după pofta inimii. Domnul Sampson este un om pe care eu îl stimez în mod deosebit pentru puritatea inimii sale şi firea-i generoasă.

— O, şi eu cred în generozitatea lui — replică sarcastic fata — căci nu poate să ducă o lingură plină cu supă la gură fără a împrăştia o parte din conţinut peste toţi cei ce se află în juru-i !

— Julia, eşti incorigibilă ! Dar bagă bine de seamă, îţi pretind ca glumele pe care le faci la adresa lui să fie atît de discrete, încît ele să nu ofenseze nici sentimentele vrednicului om şi nici pe acelea ale domnişoarei Bertram care este cît se poate de simţitoare cînd cineva îşi bate joc de el şi suferă mai mult decît poate ar suferi el însuşi. Şi acestea fiind zise, noapte bună, draga mea ! Şi bagă-ţi bine în cap că deşi, vezi bine, domnul Sampson n-a prea fost dăruit de graţii, există pe lumea aceasta multe alte lucruri care merită cu adevărat să rîzi de ele, decît o anume stîngăcie în maniere sau simplitatea unui caracter !

Peste cîteva zile, soţii Mac-Morlan părăsiră Woodbourne, după ce îşi luară un călduros rămas bun de la toţi şi, în special, de la cei pe care-i avuseseră musafiri în casa lor.

Noii veniţi se instalaseră de-a binelea în această nouă locuinţă. Tinerele lady îşi urmau studiile şi distracţiile împreună. Colonelul Mannering descoperi cu încîntare că domnişoara Bertram era foarte pricepută în franceză şi italiană, datorită neobositului efort depus de Dominie Sampson, a cărui sete de învăţătură, potolită pe tăcute, îl făcuse stăpîn nu numai pe limbile clasice, ci şi pe cele moderne. Despre muzică, ea nu ştia nimic sau aproape nimic, dar noua ei prietenă îşi luă sarcina de a-i da lecţii, în schimbul cărora ea învăţa de la Lucy obiceiul de a face lungi plimbări pe jos, arta echitaţiei şi curajul trebuincios pentru a înfrunta asprimea iernii. Mannering se îngrijea apoi să le dea pentru lectura de seară numai acele cărţi care puteau să le înveţe şi lucruri temeinice, pe lîngă faptul că le amuzau, şi cum se pricepea să citească cu voce tare şi cu un glas foarte plăcut, serile de iarnă treceau repede şi pline de farmec.

Iar societatea se formează repede acolo unde existau atîtea atracţii. Multe familii din vecinătate îl vizitară pe colonelul Mannering, care a putut astfel să-şi aleagă dintre ele pe acelea care se potriveau mai bine cu gusturile şi obiceiurile lui. Charles Hazlewood deţinea un loc de

frunte în stima colonelului şi era un musafir mereu prezent la conac, nu fără consimţămîntul părinţilor săi, deoarece, ziceau ei, nu se ştie ce pot aduce atenţiile sale repetate (iar frumoasa domnişoară Mannering, dintr-o familie atît de bine situată, cu o avere de nabab, era o partidă demnă de rîvnit !). Orbiţi de această perspectivă ei nu se gîndeau de fel la riscul care altă dată îi neliniştise atîta, şi anume că dragostea nesăbuită şi copilărească a odraslei lor s-ar putea revărsa asupra unei orfane fără nici un ban, asupra acestei Lucy Bertram, care n-avea altceva pe lume s-o recomande decît un chip atrăgător, o obîrşie bună şi o fire dintre cele mai binevoitoare. Mannering era mai prudent. El se considera un fel de tutore al Luciei Bertram şi, deşi nu socotea ca un lucru demn de el să interzică absolut cu desăvîrşire întîlnirile dintre ea şi un tînăr gentleman pentru care fata ar fi fost, în afară de avere, o partidă bună în toate privinţele, el le îngrădi pe nesimţite în aşa fel, încît să prevină orice logodnă tainică sau orice *éclaircissement*[1] care ar fi putut avea loc, pînă cînd, socotea el, tînărul Hazlewood va mai creşte şi va cunoaşte mai bine viaţa şi lumea, atingînd vîrsta la care va fi destul de matur spre a judeca şi a hotărî singur asupra unui subiect de care atîrna, în primul rînd, fericirea lui.

În timp ce toate aceste probleme absorbeau atenţia celor din familia instalată la Woodbourne, Dominie Sampson era ocupat, trup şi suflet, cu aranjarea cărţilor din biblioteca răposatului episcop, care le fusese expediată de la Liverpool, pe mare, şi apoi adusă, în vreo treizeci sau patruzeci de căruţe, din portul unde fusese debarcată. Bucuria lui Sampson cînd a zărit conţinutul voluminos al acestor cufere aşezate pe podeaua unei încăperi mari, conţinut ce urma să fie golit pe rafturi, întrece orice posibilitate de a o descrie. El rînjea ca un căpcăun, îşi vîntura braţele în chip de moară de vînt şi exclama necontenit : „Pro-di-gi-os !“, încît toată casa răsuna de acest cuvînt. Nu văzuse niciodată, spunea el, aşa de multe cărţi laolaltă în afară de biblioteca colegiului, iar acum mîndria şi bucuria lui de a fi supraveghetorul şi maimarele acestei colecţii îl ridica, după propria-i opinie, aproape la rangul unui bibliotecar al academiei, pe care el îl considerase întotdeauna ca pe omul cel mai însemnat şi fericit de pe pămînt. Extazul lui a sporit şi mai vîrtos cînd a început să răsfoiască volumele. Este adevărat că

[1] *Lămurire, deslușire* (în limba franceză în text). (n. t.)

pe cîteva dintre ele care conţineau literatură : poeme, piese şi memorii, toate mai moderne, le-a împins deoparte, cu o exclamaţie de „Pfui !“ sau dîndu-le epitetul de „frivole“, dar celelalte, care erau şi cele mai multe, şi cele mai voluminoase din colecţie, aveau un conţinut foarte diferit, aşa că le-a primit cu încîntare. Răposatul prelat, un episcop de modă veche, foarte erudit, îngrămădise pe rafturile sale volume ce se bucurau, toate, de atributele antice şi venerabile, atît de fericit descrise de un poet modern :

Coperţi de lemn, în piele îmbrăcate,
Încuietori metalice ornate,
Foi strînse, nedeschise, gălbenite,
Chenare roşii, mohorîte, ofilite ;
Ce de mai cărţi pe rafturi în picioare,
Cu litere de aur pe cotoare[1] !

Cărţi despre teologie şi probleme controversate asupra dogmelor, comentarii, ediţii cu texte în mai multe limbi, lucrări ale părinţilor bisericii, predici, care fiecare conţinea material pentru a umple zece tratate moderne mai scurte, cărţi de ştiinţă vechi şi noi, autori clasici în ediţiile cele mai bune sau mai rare, toate acestea alcătuiau biblioteca venerabilului episcop decedat şi asupra lor se oprea, vrăjit, ochiul lui Dominie Sampson. El le trecea pe toate într-un catalog, pe care-l scria cît mai caligrafic, desenînd fiece literă cu grija unui îndrăgostit care scrie o valentină[2], şi aşeza fiece volum pe raftul destinat, cu toată veneraţia pe care o lady o acordă unui vas vechi de porţelan. Cu tot zelul său, lucrul progresa foarte încet. I se întîmpla adeseori să deschidă un volum, cînd se afla la jumătatea scăriţei bibliotecii, şi, fără să se mişte din poziţia lui incomodă, rămînea cufundat în fascinanta-i lectură pînă cînd slujitorul îl trăgea de pulpana hainei ca să-l încunoştiinţeze că masa îl aşteaptă Atunci apărea din nou în sufragerie, se aşeza la masă, înghiţea hrana aruncînd-o pe gîtlejul lui larg, în îmbucături mari, răspundea la întîmplare *da* şi *nu*, orice întrebare i s-ar fi pus, şi îndată ce-şi lua şervetul de la gît (cîteodată însă şi cu el atîrnîndu-i ca un şorţuleţ), se grăbea să se reîntoarcă în bibliotecă.

[1] Fragmentul este luat din poemul *Biblioteca*, scris de poetul *George Crabbe* (1754—1832), cu ocazia şederii lui la Londra. (n. t.)

[2] Scrisoare scrisă de îndrăgostiţi la 14 februarie (sfîntul Valentin). (n. t.)

Ce fericit își petrecea
Timpul Thalaba[1] *!*

După ce am lăsat astfel personajele noastre principale într-o situație care, dacă pentru ele este destul de confortabilă, pentru cititor este, negreșit, neinteresantă, să reluăm firul vieții unei persoane care pînă acum a fost numai amintită și care ne suscită tot interesul pe care-l trezește în noi nesiguranța și nenorocirea cuiva.

CAPITOLUL XXI

Ce-ai zis tu, înțelepte ? Spune tare !
Că tot iubirea e izbinditoare
Și tot ce rău fortuna îți aruncă
Înlătură puterea ei de stîncă.

Apoi nu-i straniu că cel vrednic vrea
Tot pe un vrednic s-aib-alăturea,
Orgoliul geniului cu el adună
Orgoliul născerii de spiță bună.

CRABBE[2]

V. Brown (fiindcă nu mă pot hotărî să-i scriu în întregime numele lui de trei ori nenorocos) a fost din copilărie o minge pe care fortuna a lovit-o după bunul ei plac. Norocul său a fost că natura i-a dat acea agerime a minții care l-a făcut să se ridice întotdeauna mai sus decît căzuse. El era înalt, voinic, activ, iar trăsăturile erau și ele deopotrivă cu persoana lui, fiindcă, deși departe de a fi regulate, aveau în ele un licăr de inteligență și bună dispoziție, iar cînd tînărul vorbea, se însuflețeau așa de tare, că puteai să le socoți interesante fără să greșești. Manierele sale trădau cariera armelor, pe

[1] Versurile sînt extrase din poemul oriental *Thalaba nimicitorul* (1801), scris de poetul *Robert Southey* (1774—1843). Titlul provine de la eroul principal Thalaba, care își propune ca scop al vieții distrugerea cuibului de vrăjitori de la Domdaniel, o cetate tainică de pe fundul mării (n. t.)

[2] *George Crabbe* (1754—1832) — poet clasicist și realist. Deși în plină perioadă romantică, el a continuat să scrie poeme epice realiste, adevărate nuvele în versuri. (n. t.)

care singur şi-o alesese, atingînd gradul de căpitan, deoarece comandantul regimentului care luase locul lui Mannering căutase să repare nedreptatea suferită de Brown datorită antipatiei pe care colonelul o nutrise contra lui. Această avansare, precum şi eliberarea lui din captivitatea tîlharilor Lootie, ambele se întîmplaseră după ce Mannering părăsise India. Dar nu după multă vreme, regimentul său fiind rechemat în ţară, Brown se înapoiase şi el în Anglia. Se interesase mai întîi de familia Mannering şi, aflînd destul de uşor că se îndreptaseră spre nord, pornise pe urmele lor, cu gîndul de a-şi relua stăruinţele pe lîngă Julia. Cu tatăl ei nu mai voia să aibă de loc de-a face, fiindcă, fără să cunoască minciunile veninoase ce-i fuseseră strecurate colonelului, el îl socotea un aristocrat tiranic, care se folosise de puterea conferită de gradul lui de comandant pentru a-l lipsi de avansarea cuvenită meritelor şi comportării sale curajoase şi care-l silise să se bată în duel, fără nici un motiv, în afară de faptul că făcea o curte cuviincioasă unei fete drăguţe pe care o iubea, lucru permis şi încurajat chiar de mama ei. Prin urmare, era hotărît să nu bată în retragere (numai în cazul cînd chiar tînăra lady i-ar fi cerut aşa ceva), socotind că marea nenorocire care i se trăsese de pe urma rănii căpătate în duel şi ducerea lui în captivitate erau injurii primite direct din partea tatălui ei şi care-l scuteau de a se purta prea ceremonios faţă de el. Cît de bine îi reuşiseră planurile pînă în clipa cînd vizita lui nocturnă fusese descoperită de domnul Mervyn, cititorii noştri au fost informaţi.

După această păţanie neplăcută, căpitanul Brown socotise mai cuminte să plece de la hanul unde trăsese sub numele de Dawson, aşa că încercările colonelului Mannering de a-l descoperi sau de a-l urmări rămăseseră infructuoase. El îşi pusese totuşi în minte să nu se lase doborît de nici un obstacol, ci să-şi vadă în continuare de planurile lui, atîta vreme cît Julia îi va mai lăsa în inimă raza nădejdii de a fi iubit. Ori dragostea pe care şi-o cîştigase în inima ei era aşa de mare, încît ea nu putuse să şi-o ascundă faţă de el, astfel că, plin de o îndrăzneală romantică, se hotărî să meargă pînă în pînzele albe. Mai credem că cititorul, după ce a aflat modul de a gîndi al Juliei şi al colonelului, va fi la fel de interesat să afle şi modul lui de a gîndi, precum şi intenţiunile lui, aşa cum le înfăţişează corespondentul nostru într-o misivă trimisă prietenului său intim, căpitanul Delaserre, un gen-

tleman elveţian, care era şi el comandantul unei companii din regimentul din care făcea parte şi Brown.

FRAGMENT

«Dă-mi cît mai curînd de ştire, scumpul meu Delaserre. Să nu uiţi niciodată că eu nu mai pot afla nimic cu privire la ceea ce se întîmplă pe la regiment în afară de ce îmi scrii tu. Ard de nerăbdare să ştiu dacă Ayre a fost trimis în faţa curţii marţiale, dacă Elliot obţine majoritatea, de asemenea cum merge recrutarea şi chiar un fapt banal, cum ar fi, de pildă, dacă popota place ofiţerilor tineri. Despre gentilul nostru amic, locotenent-colonelul, nu te mai întreb nimic, i-am făcut o vizită cînd am trecut prin Nottingham, unde l-am găsit fericit în sînul familiei. Ce mare bucurie este şi asta, Philip, pentru noi, sărmani muritori, ca să avem un mic lăcaş de odihnă, căminul nostru, pentru ceasurile de răgaz dintre bivuacul ostăşesc şi mormîntul care ne aşteaptă pe toţi (şi asta numai dacă reuşim să scăpăm de boli, de oţel şi de plumb, precum şi de urmările unui trai foarte trudnic!) Un bătrîn ostaş lăsat la vatră este totdeauna un personaj iubit şi respectat. Bineînţeles că şi el bombăne cînd şi cînd, dar puţin, şi acest lucru i se iartă uşor. Dar ia gîndeşte-te dacă un medic, un cleric sau un judecător ar scoate un singur sunet tînguindu-se că n-are noroc sau că nu este avansat, cum ar mai sări o sută de glasuri împotriva lui, batjocorindu-l că numai incapacitatea sa este de vină. Dar cel mai nătîng veteran care îngăimează o poveste, spusă de trei ori pînă atunci, despre un asediu sau o bătălie, sau o istorioară fără cap şi coadă, este totuşi ascultat cu simpatie şi respect cînd îşi scutură pletele rărite şi vorbeşte supărat despre copiii care îl necăjesc. Iar noi, tu, Delaserre, şi cu mine, amîndoi străini (fiindcă ce mare folos trag eu din faptul că sînt scoţian de origină, fiindcă, chiar dacă aş putea să-mi dovedesc obîrşia, englezii numai cu greu m-ar considera compatriotul lor), avem măcar mulţumirea şi ne putem mîndri că ne-am cîştigat gradele în luptă şi cu ajutorul sabiei, deoarece, altminteri, lipsiţi de avere cum sîntem, nu le-am fi dobîndit niciodată. Englezii sînt un popor înţelept. În timp ce ei îşi înalţă lor înşile osanale şi se prefac a dispreţui toate celelalte naţiuni, ne lasă nouă deschise, din fericire, uşi secrete, uşi dosnice prin care noi, străinii, mai puţin favorizaţi de soartă, putem ajunge să le împărtă-

şim avantajele. Şi astfel, ei se aseamănă în unele privinţe cu hangiul lăudăros, care, la masa lui, ridică în slăvi savoarea şi gustul bun al fripturii de oaie, o oaie de şase ani, pe care însă este fericit dacă poate s-o împartă tuturor celor prezenţi. Pe scurt, şi tu (datorită orgoliului familiei tale) şi eu (datorită unui fatum cumplit), care am devenit ostaşi de profesie, păstrăm plăcuta amintire că, în armata britanică, dacă ne vom opri cîndva pe drumul ce duce pe culmile carierei noastre, acest lucru se va datora numai faptului că nu vom avea bani să plătim la barieră şi că nimic altceva nu ne pune piedici. Prin urmare, dacă poţi să-l convingi pe micul Weischel să vină printre *ai noştri*, pentru numele lui Dumnezeu, spune-i să-şi cumpere gradul de sublocotenent, să fie prudent, să-şi facă datoria şi să se roage ursitoarelor ca să-l avanseze !

Şi acum bănuiesc că aştepţi cu nerăbdare să afli continuarea poveştii mele de dragoste. Ţi-am spus că am socotit cu cale să fac o plimbare cîteva zile, pe jos, prin munţii din Westmoreland, cu Dudley, un tînăr artist englez cu care am legat o oarecare amiciţie. Este un băiat de ispravă, trebuie să ştii lucrul acesta, Delaserre, pictează destul de bine, desenează minunat, ştie să vorbească cu şart şi cîntă fermecător la flaut, şi deşi ar trebui să fie foarte înfumurat avînd atîtea talente, este de fapt un tînăr modest şi fără pretenţii. Cînd ne-am întors din mica noastră plimbare, am aflat că inamicul şi fusese în recunoaştere. Domnul Mervyn, el însuşi, împreună cu un musafir, au traversat lacul cu barca şi au venit la han, după cum m-a informat hangiul.

— Ce fel de persoană era, hangiule ? l-am întrebat.

— Păi să vedeţi. Era un om cu o privire întunecată de ostaş (i se adresau cu titlul de colonel). Cavalerul Mervyn m-a întrebat aşa de amănunţit, de parcă aş fi fost pe banca acuzaţilor la tribunal, şi mi-am dat numaidecît seama unde vor să bată, domnule Dawson (ţi-am spus că acesta e numele sub care m-am recomandat acolo). Dar n-am suflat nimic despre plimbările domniei voastre şi vîslitul pe lac, noaptea... nici un cuvinţel. Nu sînt eu omul acela, fiindcă nu-mi place să fac rău nimănui... şi cavalerul Mervyn era furios ca un curcan... şi tot mormăia despre muşteriii mei, dar şi despre pămîntul din spatele casei (pe care tare ar mai vrea să-l ia), deşi este

măsurat pentru a face o a patra stație Survey[1]. Ehe, nu oricine poate să-l ducă de nas pe Joe Hodges !

Cred că vei admite și tu că nu mai era nimic de făcut după această întîmplare decît să achit nota de plată onestului Joe Hodges și să plec, dacă nu vroiam să mi-l fac confident, pentru care lucru nu simțeam nici o tragere de inimă. Pe lîngă aceasta am mai aflat că domnul colonel *ci-devant*[2] menționat s-a retras de-a binelea în Scoția, luînd-o și pe sărmana Julia cu el. Am mai înțeles, de la cei care îi transportau bagajele grele, că el își va petrece iarna într-un loc numit Woodbourne, în regiunea Galloway din Scoția. Cred că și acum e în alarmă, așa că trebuie să-l las mai întîi să se instaleze și să se liniștească fără a-l mai supăra cu ceva. Dar apoi, bunul meu colonel, pentru că prea multe vă datorez, și mulțumiri, și recunoștință, am să vă rog să vă puneți în gardă și să vă apărați !

Te încredințez, scumpul meu Delaserre, că adeseori m-am gîndit că puțin și dorința de a-mi lua revanșa intră în ardoarea cu care urmăresc această aventură amoroasă. Și mai cred că mi-ar plăcea mai mult să-l silesc pe acest bărbat arogant, gata să te insulte, să-și numească fiica doamna Brown decît să mă însor cu ea avînd deplinul său consimțămînt, chiar dacă regele mi-ar îngădui să-mi schimb numele cu acela de Mannering, dobîndind și blazonul, și averea lui, pe deasupra. Există o singură opreliște care se ridică în calea planurilor mele... Julia. Este tînără și romantică. Nu aș vrea s-o zoresc, cu bună-știință, de a face un pas pe care ar putea să-l dezaprobe cînd va fi matură... nu, și nici n-aș vrea să mă mustre vreodată că i-am stricat viitorul... și cu atît mai puțin să-i dau motiv să spună (cum altele n-au întîrziat să spună soților lor) că, dacă ar fi avut mai multă vreme să chibzuiască, ea ar fi fost mai înțeleaptă și ar fi ales mai bine. Nu, Delaserre, așa ceva nu trebuie să se întîmple. Aceste gînduri mă frămîntă mereu, fiindcă sînt pe deplin conștient că o fată în situația Juliei nu are o idee limpede și precisă despre valoarea sacrificiului pe care îl face. Este o fată care nu cunoaște ce înseamnă greul decît din auzite, iar dacă, în urma sugestiilor mele. se gîndește uneori, pe lîngă iubire, și la o fermă, este nu-

[1] Stație topografică a unei regiuni care face toate măsurătorile și notațiile fizice, geologice și geografice. (n. t.)

[2] *Mai înainte* (în limba franceză în text). (n. t.)

mai o *ferme ornée*[1], așa cum se întîlnește în descrierile poetice sau pe domeniile unui gentleman care cîștigă douăsprezece mii de lire sterline în fiece an. Ea ar fi deci foarte rău pregătită pentru privațiunile unei căsuțe de bîrne, ca în Elveția, așa cum am vorbit noi de atîtea ori, și chiar și pentru neajunsurile care ne așteaptă și pe care va trebui să le biruim înainte de a ajunge la acest paradis. Acesta este un punct asupra căruia trebuie să-mi îndrept toată atenția. Și, deși frumusețea Juliei și afecțiunea ei zglobie mi-au pecetluit inima cu o iubire pe care nimeni nu mi-o va putea smulge din ea, nu voi fi mulțumit decît atunci cînd voi fi pe deplin încredințat că ea înțelege prea bine avantajele de care se bucură acum, înainte de a le sacrifica de dragul meu.

Sînt oare prea încrezător, scumpul meu Delaserre, cînd sînt convins că chiar această încercare va avea un sfîrșit favorabil dorințelor mele ? Sînt oare prea vanitos cînd mă gîndesc că puținele calități pe care le am, alături de mijloacele mele de existență, chiar dacă sînt modeste, precum și hotărîrea mea de a-mi consacra viața fericirii ei vor putea să o despăgubească îndestul pentru tot ceea ce trebuie s-o îndemn să părăsească ? Și, în fine, un fel diferit de a se îmbrăca, un alt mod de viață, despărțirea de cei care o înconjoară sau lipsa privilegiului de a se desfăta după bunul plac al inimii cu priveliștile care o amuză, oare toate aceste diferențe, puse în cumpănă, vor putea cîntări mai greu în aprecierea ei decît făgăduința unui cămin fericit și a unei iubiri oferite și împărtășite, care nu piere ? Nu vreau să mai adaug nimic despre tatăl ei, deoarece calitățile și defectele lui se îmbină așa de mult unele cu altele, încît primele sînt neutralizate de ultimele, încît ceea ce trebuie să regrete ea ca fiică, despărțindu-se de el, se amestecă într-atît cu bucuria de a scăpa de un părinte tiran, încît despărțirea părintelui de copila lui îmi pare un lucru care cîntărește mai puțin în cazul de față Între timp, îmi păstrez buna dispoziție pe cît pot. Am trecut prin prea multe necazuri și greutăți pentru a fi prea încrezător sau sigur de reușită, dar am scăpat de atîtea ori, salvat din ele într-un mod așa de minunat, încît nici nu pot să deznădăjduiesc.

Aș vrea să vezi aceste meleaguri de vis. Cred că priveliștea te-ar încînta. Mie, cel puțin, mi-aduce aminte de descrierile tale atît de vii despre țara ta. Pentru mine,

[1] *Fermă împodobită* (de mare lux) (în limba franceză în text). (n. t.)

are în plus şi farmecul a ceva nou. Despre colinele Scoţiei, deşi m-am născut printre ele (cum mi s-a spus întotdeauna), nu păstrez decît o amintire înceţoşată. Într-adevăr, uimirea pe care am simţit-o, văzînd pentru prima oară coastele netede ale insulei Zeeland[1], mi s-a întipărit mai bine în mintea mea decît celelalte întîmplări petrecute mai înainte. Sînt totuşi pe deplin conştient, chiar din acea impresie, precum şi din frînturile de amintiri mai vechi, dinaintea ei, că dealurile şi stîncile mi-au fost familiare într-o epocă mai îndepărtată şi că, deşi acum mi le reamintesc numai prin contrast şi prin pustiul din suflet pe care îl simţeam cînd, uitîndu-mă în jurul meu, în Olanda, le căutam zadarnic, totuşi ele mi-au lăsat în închipuirea mea de copil o imagine de neşters. Mi-aduc aminte că, atunci cînd am urcat faimosul pas din comitatul Mysore[2], în vreme ce majoritatea oamenilor se simţeau copleşiţi, eu am împărtăşit mai degrabă sentimentele tale şi ale acelor cameroni[3] a căror admiraţie pentru astfel de stînci sălbatice era amestecată cu dragostea lor pentru ele, stîncile fiindu-le familiare fiindcă ele îi duceau cu mintea îndărăt în lumea feerică a copilăriei. În ciuda educaţiei mele olandeze, un deal a rămas pentru mine un prieten bun, iar rostogolirea unui izvor, ca sunetul dulce al unui cîntec ce mi-a legănat copilăria. Nu am simţit niciodată atît de puternic acest adevăr decît în astă ţară a munţilor şi a lacurilor, şi nimic nu mă mîhneşte mai mult decît faptul că nu eşti cu mine, din pricina datoriei care te reţine printre ostaşi, ca să mă însoţeşti în peregrinările mele prin cotloanele tainice ale acestui ţinut. Am încercat să şi desenez ceva, dar nu mi-a reuşit de loc... Dudley, dimpotrivă, desenează încîntător, cu acea trăsătură a condeiului care îmi pare magică, în timp ce eu muncesc din greu şi tot şterg şi refac, punînd ici prea multă lumină, dincolo prea mult întuneric, încît rezultatul este un peisaj grotesc. Trebuie să mă ocup mai mult de flageolet, fiindcă muzica îmi pare singura dintre artele frumoase care îmi întinde mîna.

Ştiai oare că şi colonelul Mannering este un desenator talentat ? Nu mi-a venit nici mie să cred, fiindcă s-a ferit

[1] Provincie olandeză în sud-vestul Olandei, alcătuită din mai multe insule, dintre care cea mai mare se numeşte Zeeland, pe ea aflîndu-se şi capitala provinciei, oraşul Middelburg. (n. t.)

[2] Provincie în sudul Indiei. (n.t.)

[3] Urmaşii lui *Richard Cameron* (mort în 1680), predicator reformat scoţian şi adversar al Stuarţilor. (n. t.)

să-şi arate vreodată această virtute în faţa subalternilor. Întrucît el şi Julia au plecat de la Mervyn-Hall, l-am trimis pe Dudley acolo. Cavalerul dorea, pare-se, o serie de desene, din care Mannering i-a executat primele patru. Plecarea lui grăbită l-a împiedicat să-şi atingă scopul, şi anume de a completa întreaga serie. Dudley mi-a mărturisit că rareori a văzut ceva mai desăvîrşit, chiar dacă anumite detalii erau oarecum schimbate. Pe lîngă aceasta, fiecare desen avea ataşat o scurtă descriere poetică. ... oare cu putinţă, vei zice tu, ca Saul să fi trecut în rîndul profeţilor? Cum? Colonelul Mannering să scrie poezii? Da, chiar aşa este şi se pare că omul acesta s-a străduit la fel de mult să-şi ascundă talentele, pe cît ceilalţi se căznesc să şi le dezvolte şi să le arate lumii. Ce distant şi nesociabil ne părea nouă! Ce puţin dispus a luat parte la o conversaţie care ar fi putut deveni generală şi interesîndu-ne pe toţi! Apoi, cum să consideri ataşamentul său pentru acel netrebnic Archer, aşa de inferior lui în toate privinţele, şi toate acestea, cred, numai pentru faptul că era fratele vicontelui Archerfield, un sărman pair scoţian! Şi mai cred că dacă Archer ar fi trăit, după rănile căpătate în ciocnirea de la Cuddyboram, el ar mai fi spus cîte ceva, care poate ar fi aruncat mai multă lumină asupra ciudăţeniilor acestui om singuratic.

„Trebuie să îţi mai spun ceva, care îţi va schimba cu totul părerea proastă pe care ţi-ai făcut-o despre fostul nostru colonel!“ mi-a şoptit Archer de mai multe ori. Dar moartea l-a luat în braţele ei, şi dacă el îmi datora vreo explicaţie, aşa cum expresia feţei sale părea să-mi spună, el a murit înainte de a putea s-o facă.

Mi-am propus să mai fac o excursie prin aceste ţinuturi, ca să profit de vremea geroasă dar frumoasă, şi Dudley, care este un drumeţ aproape la fel de pasionat ca şi mine, mă însoţeşte o bună parte din cale. Ne vom despărţi cînd vom ajunge la hotarul Cumberlandului, fiindcă de acolo el va trebui să se întoarcă la locuinţa lui din str. Marybone din Londra, unde locuieşte la etajul al treilea, şi să se ocupe de ceea ce el numeşte latura comercială a profesiunii sale. Nu poate fi o diferenţă mai mare, mi-a spus el, decît între aceste două perioade din viaţa unui artist (dacă este un om entuziast şi de vocaţie): prima, în care singur culege din nemărginirea naturii subiectele tablourilor sale; a doua, în care trebuie, în mod necesar să-şi desfacă geamantanul ca să le scoată şi să le atîrne pe pereţi, într-o expoziţie, sub privirile indiferente sau provocatoare ale vizitatorilor sau să în-

frunte critica, încă şi mai tăioasă, a amatorilor de artă modernă.

„În timpul verii, îmi spunea Dudley, mă simt liber ca un indian neatîrnat, desfătîndu-mă după bunul meu plac cu cele mai grandioase privelişti ale naturii, în timp ce iarna şi primăvara stau, nu numai înghesuit, strîmtorat şi închis într-o mansardă sărăcăcioasă, dar sînt şi condamnat să mă plec, într-un chip intolerabil, la capriciile altora, în timp ce toţi cei din jur mă tratează cu o astfel de indiferenţă, de parcă aş fi un sclav la galere, în adevărata accepţie a cuvîntului !"

Îţi făgăduiesc să ţi-l prezint, Delaserre ; vei fi încîntat de tablourile lui, şi el, nu mai puţin fermecat de fanatismul tău de elveţian pentru munţi şi torente.

Din clipa cînd mă voi despărţi de Dudley, mi s-a spus că voi putea trece uşor în Scoţia, luînd-o de-a curmezişul unui ţinut sălbatic, aflat în partea de miazănoapte a Cumberlandului. Voi urma acest itinerar pentru a da timp colonelului să-şi aşeze bivuacul mai înainte ca eu să-l iscodesc poziţia. Adio, Delaserre !

Cred că îmi va fi peste putinţă să-ţi mai trimit vreo misivă mai înainte de a sosi în Scoţia.

CAPITOLUL XXII

Mergi, mergi mereu pe drumul tău,
Şi vesel sări cîte-un pîrleaz,
Într-una merge cel bun, zău,
Cel rău tot şade, de necaz.

Poveste de iarnă

Să lăsăm deci pe seama cititorului să-şi închipuie, ca vreme, o dimineaţă senină dar friguroasă de noiembrie, ca peisaj, o landă întinsă acoperită cu ierburi mohorîte, iar ca fundal, departe, în zare, acel lanţ uriaş de munţi din care se înalţă, semeţe, piscurile Skiddaw şi Saddleback Să-l mai lăsăm să se uite de-a lungul acelui „drum orb" prin care înţeleg o cărare pe care abia dacă poţi citi urmele paşilor celor ce au trecut mai înainte, astfel că ea nu se deosebeşte de întinderile ierboase mai întunecate de pe margini decît printr-o uşoară nuanţă de

un verde mai deschis, care se poate observa numai cînd ochiul este la oarecare depărtare şi care încetează în mod ciudat de a mai fi deslușită cînd piciorul calcă pe ea. Pe această potecă abia întrezărită păşea şi eroul povestirii de faţă. Pasul său hotărît, apăsat, ţinuta dreaptă, pieptul scos în afară, toate îi dădeau un aer ostăşesc, care se potrivea bine cu membrele lui bine proporţionate şi statura înaltă de şase picioare. Îmbrăcămintea îi era simplă şi de rînd, aşa că nu puteai spune nimic despre rangul său. Putea fi tot aşa de bine un gentleman care călătoreşte după bunul său plac, ca şi o persoană de condiţie socială inferioară, îmbrăcată în veşmintele-i modeste obişnuite. Fiindcă nimic nu micşorează diferenţa dintre cei nobili şi cei fără blazon decît acest echipament de drumeţie. Cîte un volum de Shakespeare în fiecare buzunar, o mică raniţă cu rufărie de schimb legată în cruciş pe spate şi o bîtă de stejar în mînă completau accesoriile pedestraşului nostru ; şi în această ţinută îl prezentăm şi noi cititorilor noştri.

Brown, fiindcă el era, se despărţise chiar în dimineaţa aceea de Dudley şi îşi începuse solitarul său drum spre Scoţia.

Primele mile le parcursese într-o stare sufletească mai degrabă melancolică, din cauză că îi lipsea societatea cu care se obişnuise aşa de mult în ultima vreme. Dar această tristeţe neobişnuită a spiritului său fu repede înlocuită de o bună dispoziţie, care îi era mai firească, datorită în special mersului în aer liber şi efectului înviorător al aerului rece. Mergea fluierînd, nu din lipsă de gînduri, ci fiindcă simţea nevoia să-şi manifeste voioşia inimii, pe care, altminteri, nu avea cum să şi-o exprime. Iată de ce, pentru fiecare sătean care se întîmpla să-i iasă în cale, avea un salut amabil sau o vorbă plină de haz. Iar cei din Cumberland, care sînt cam posomoriţi din fire, îi zîmbeau cînd îl întîlneau, zicîndu-şi : „Are o inimă voioasă drumeţul nostru. Dumnezeu să-l aibă în paza lui !“ Cît despre fetele care se duceau sau veneau de la tîrg, ele nu se puteau opri să nu-i admire, de cîteva ori, uitîndu-se peste umăr, silueta lui atletică ce se potrivea aşa de bine cuvintelor sincere şi poznaşe cu care li se adresa. Un cîine terrier cu părul zbîrlit, fidelul său însoţitor, care rivaliza în voioşie cu stăpînul, dădea sute de ocoluri pînă departe în landă, ca apoi să vină şi să-i sară înainte, manifestîndu-şi astfel nemăsurata bucurie pe care o încearcă şi el în timpul acestei călătorii. Doc-

 torul Samuel Johnson considera că există puţine lucruri

în viață mai plăcute decît însufleţirea pe care ţi-o dă legănatul dulce al unui poştalion ce merge, nu glumă, dar acela care în tinereţea sa a trăit farmecul mîngîietor şi slobod al unei călătorii pe jos, cu pas hotărît, străbătînd meleaguri pitoreşti şi pe o vreme frumoasă, va considera că desfătarea marelui moralist legănat molcom de arcurile poştalionului nu este cu nimic mai prejos decît a sa.

Motivul de căpetenie pentru care Brown alesese acest drum neobişnuit prin pustietăţile răsăritene ale Cumberlandului ca să ajungă în Scoţia era dorinţa lui de a vedea cu proprii săi ochi rămăşiţele celebrului val de apărare roman[1], care se vede aici mai bine decît în oricare altă parte a întinderii lui. Căci, deşi Brown primise o educaţie ou multe lipsuri şi superficială, nici viaţa agitată de ostaş în care se angajase, nici desfătările tinereţii şi nici starea precară în care se afla acum, nimic din toate acestea nu îl opriseră de la grija şi plăcerea pe care o avea de a învăţa mereu lucruri noi.

„Iată deci şi faimosul val roman — îşi zise el, căţărîndu-se pe o movilă de unde putea să vadă pînă departe întinderea acelei fortificaţii. Ce popor vrednic! Să execuţi o astfel de lucrare, tocmai la marginea cea mai îndepărtată a imperiului, să-l întinzi pe o asemenea distanţă[2] şi să-l construieşti atît de grandios! În veacurile viitoare, cînd ştiinţa războiului se va schimba cu totul, ce urme puţine vor mai rămîne din fortificaţiile unora ca Vauban[3] şi Coehorn[4], în timp ce vestigiile acestui popor minunat vor continua, chiar şi atunci, să intereseze şi să-i uimească pe urmaşii noştri. Fortificaţiile, apeductele, teatrele, fîntînile, absolut toate lucrările lor publice poartă caracterul grav, solid, maiestuos al limbii latine, în timp ce sărmanele noastre monumente mai noi, ca şi

---

[1] Este vorba de zidul (Valul) de apărare construit între 121 şi 138, între fiordul Solway şi gura rîului Tyne, de împăratul roman Publis Aelius Hadrianus (117—138), care a şi vizitat Insulele Casiterine (Britania). Zidul a fost reconstruit în piatră, mai tîrziu, de alt împărat roman, Lucius Septimius Severus Pertinax (193—211) Urmele lui se văd bine pînă în ziua de azi Englezii îl numesc „The Roman Wall". Un alt zid a fost construit în 140, de împăratul Antoninus Pius (138—161). între Forth şi Clyde. (n. t.)

[2] Circa 73 mile. (n.t.)

[3] *Sebastian le Prestre de Vauban* (1633—1707) — ilustru mareşal şi constructor de fortificaţii militare din timpul lui Ludovic al XIV-lea, regele Franţei (1643—1715). (n. t.)

[4] *Menno van Coehorn* (1641—1704) — inginer şi general olandez, fost inspector suprem al fortificaţiilor olandeze supranumit „Vauban" al Olandei. (n.t.)

limbile moderne de azi, par toate construite numai din fragmente !"

După ce făcu aceste consideraţii moralizatoare, îşi aduse aminte că îi era cam foame şi îşi continuă cu un pas mai grăbit drumul pînă la un mic han, unde făcu un popas ca să mai ia ceva de-ale gurii. Acest han, de fapt nimic altceva decît un loc unde puteai bea mai ales bere de malţ, era situat în fundul unei văioage prin care susura un pîrîiaş. Era umbrit de un frasin stufos, lipit, de care fusese construit un fel de adăpost zidit din chirpici, ţinînd loc de grajd, şi care se rezema într-o parte chiar de acest arbore ce-l împiedica să cadă. Un cal cu şa se afla în grajd mîncîndu-şi liniştit grăunţele. Toate casele de la ţară din această parte a Cumberlandului au aceeaşi înfăţişare grosolană, care este nota distinctă şi a caselor din Scoţia. Şi aici, faţada hanului nu era prea atrăgătoare şi nu promitea cine ştie ce confort pentru cei ce intrau înăuntru, cu toate că prezenţa unei firme pe care se vedea o cană înaltă de bere cu capac turnînd singură bere într-un pocal englezesc, sub care un scris, mai greu de deslușit, ca niște hieroglife, încerca să-l invite pe drumeţ, făgăduia „petrecere plăcută şi pentru om, şi pentru cal".

Brown, care nu era un călător mofturos, se opri şi păşi înăuntru în han[1]. Prima fiinţă asupra căreia îşi plimbă privirea, în bucătăria unde se afla acum, a fost un bărbat înalt, vînjos, părînd a fi de la ţară, purtînd o manta largă, un fel de redingotă de lăutar, şi care era, desigur, stăpînul armăsarului din grajd. Omul se îndeletnicea cu tăiatul unor felii uriaşe dintr-o ciozvîrtă rece de carne de vită fiartă, aruncîndu-şi din cînd în cînd privirea pe fereastră, ca să vadă dacă bidiviul său nu şi-a isprăvit cumva ovăzul. O cană înaltă de bere, mare şi cu capac, se afla lîngă strachina lui cu bucate, şi omul sorbea din ea tacticos din timp în timp. Buna hangiţă era ocupată cu coptul pîinii. Focul, după cum se obişnuieşte în acea ţară, era aşezat pe o vatră de piatră, în mijlocul unui cămin imens, lîngă a cărui gură largă şi boltită se aflau şi două bănci. Pe una din ele şedea o femeie, neobişnuit de înaltă, într-o pelerină stacojie şi cu o bonetă trasă într-o parte, avînd înfăţişarea unei spoitorese sau cerşetoare. Stătea trăgînd cu înfocare dintr-o lulea scurtă şi înnegrită

[1] Vezi nota B a autorului — *Mump's Ha'* (la sfîrşitul volumului).

La cererea lui Brown de a i se da ceva de mîncare, gazda şterse cu o parte a şorţului ei murdar de făină un colţ al mesei din lemn de brad şi puse acolo o strachină de lemn, un cuţit şi o furculiţă, chiar în faţa drumeţului, apoi îi arătă cu mîna spre ciozvîrta de carne de vită, poftindu-l să urmeze pilda fermierului Dinmont şi, în sfîrşit, îi întinse şi un ulcior umplut cu bere făcută chiar de ea în casă. Brown nu pierdu de loc vremea şi le dădu amîndorura atenţia cuvenită. Aşa că un răstimp bun, şi el, şi vecinul său au fost prea ocupaţi cu înfulecarea bucăţilor ca să se bage în seamă unul pe altul. Doar în răstimpuri, cîte unul din ei înclina voios capul cînd celălalt ridica iute cana sau ulciorul spre a închina în sănătatea celuilalt. În cele din urmă, cînd pedestraşul nostru începu să potolească şi foamea micului său terrier Wasp, dîndu-i şi lui să mănînce resturile, fermierul scoţian (fiindcă aceasta era ocupaţia domnului Dinmont) găsi răgazul necesar pentru a intra în vorbă :

— Fain terrier aveţi, domnule... şi un ajutor nepreţuit pentru prinsul animalelor păgubitoare, vă spun drept... dar asta numai dacă îl dresaţi bine, fiindcă totul stă în asta !

— Aşa o fi, domnule — îi răspunse Brown — dar i-am cam neglijat educaţia şi menirea lui de căpetenie este să mă însoţească la drum.

— Adevărat, domnule ? Atunci e mare păcat, să-mi fie cu iertare că m-amestec, dar e mare păcat să nu dai creşterea cuvenită fie unui om, fie unui dobitoc. Am în ogradă şase terrieri, pe lîngă două perechi mai puţin iuţi ca primii, cinci foarte răi plus cîţiva alţii. Am pe bătrînul Piper şi pe bătrînul Muştar, pe tînărul Piper şi pe tînărul Muştar, pe micuţul Piper şi, desigur, pe micuţul Muştar... i-am dresat zi de zi, mai întîi cu mortăciuni.... apoi cu nevăstuici din cele mai mici, apoi din acelea mari... apoi cu vulpi, viezuri şi dihori... şi iată că acum nu le mai este frică de nimic ce poartă păr pe el...

— Nu mă îndoiesc, domnule, că le-aţi dat o creştere aleasă, dar, avînd un număr aşa de mare de cîini, nu vi se pare că numele lor sînt foarte restrînse ?

— O, nu ! Aceasta este numai o născocire a mea, ca să le fac cunoscută rasa, domnule. Nu ştiţi că însuşi ducele a trimis pe cineva pînă la Charlies-hope ca să-i aducă unul dintre terrierii lui Dandy Dinmont, de rasa Piper şi Muştar ? Îţi spun, omule, că l-a trimis pe Tam

Hudson[1], paznicul şi pădurarul său, şi ce mai vînătoare am mai tras după dihori şi după vulpi, şi cîte am mai prins, ca niciodată ! Pe legea mea, a fost o noapte straşnică !

— Presupun că aveţi vînat din belşug pe-acolo !

— Din belşug, omule ! Îmi vine să cred că sînt mai mulţi iepuri decît oi la ferma mea ; cît despre păsări de baltă şi celelalte zburătoare, păi sînt cît e frunza şi iarba sau, cum se zice pe la noi, cîţi porumbei sînt într-un porumbar ! Aţi împuşcat vreun cocoş negru pînă acum ?

— Să vă spun drept, nici n-am avut plăcerea să văd vreunul, în afară de cel împăiat de la muzeul Keswick.

— Acum vin eu de-acasă ! Păi ar fi trebuit să-mi dea prin minte că sînteţi englez după cum rosteaţi cuvintele, ca ăi din miazăzi. Nu ştiu cum se întîmplă, dar dintre toţi englezii ăştia care vin pe la noi, doar cîţiva au zărit un cocoş negru ! Am să vă spun tot eu ce să faceţi. Păreţi un flăcău de treabă şi, dacă o să-ntrebaţi de mine, de Dandy Dinmont, de la Charlies-hope, o să vedeţi un cocoş negru, o să împuşcaţi un cocoş negru şi chiar o să mîncaţi un cocoş negru !

— Aşa înţeleg şi eu lucrurile, fiindcă dovada vînatului o faci numai mîncîndu-l ; aţi vorbit drept, şi voi fi foarte fericit, dacă voi avea vreme să vă primesc invitaţia.

— Vreme, omule ? Ce vă opreşte să veniţi la mine acasă chiar acum ? Cum călătoriţi ?

— Pe jos, domnule. Iar dacă acest chipeş poney vă aparţine, nu prea mă cam încumet să-l urmez. Nu mă ţine pasul, este peste putinţă !

— Nu, de bună seamă, doar dacă n-aţi fugi cu patrusprezece mile pe ceas. Dar puteţi ajunge pînă diseară la Biccarton, unde se află un han.. sau dacă vă place să vă opriţi la cel al lui Jockey Grieve la Heuch, ei vor fi bucuroşi să vă primească. Eu tocmai plec şi-o să mă opresc nitel ca să beau o duşcă cu el la poartă şi am să-i spun că veniţi... sau, ia stai... buna mea hangiţă, n-ai putea să-i împrumuţi acestui gentleman calul hangiului, şi am să ţi-l trimit mîine peste Waste[2], cu unul din băieţii mei ?

Hangiţa le spuse însă că murgul era la păscut pe deal şi nu avea cine să-l prindă.

— Bine, bine — îi zise atunci Dinmont — apăi atunci n-aveţi ce face, dar veniţi mîine dimineaţă în orice caz. Şi acum, buna mea hangiţă, trebuie să mă urc pe cal, ca

[1] Acesta este numele adevărat al unui vînător iscusit. (n.a.)

[2] *Waste* (pustiu), întindere mare de pămînt necultivat (n.t.)

să pot ajunge la Liddel pînă nu se întunecă, fiindcă ăstui Waste al lui mătăluță îi merge vestea că e cam primejdios, știi prea bine.

— Ia mai taci, domnule Dinmont, ar trebui să-ți fie niţeluș rușine. Nu-ți șade bine să ponegrești un ținut în care trăiești... Și-apoi, știi prea bine, ca și mine, că n-a mai fost nimeni jefuit în Waste de acum doi ani, de la mămularul ăla Sawney Culloch, și pentru această tîlhărie au și fost spînzurați Rowley Overdees și Jock Penny la Carlisle. Dar azi nu mai e nimeni în Bewcastle ca să se mai îndeletnicească cu așa ceva... acum pe la noi sînt numai oameni de treabă.

— Ehe-hei, Tib, asta o să se întîmple doar cînd o chiorî Ucigă-l Toaca... și are ochi buni încă ! Dar ascultă, buna mea hangiță, am trecut eu prin multe cît am colindat prin Galloway și Dumfries-shire, și acum am fost pînă la Carlisle, și azi la tîrgul de la Staneshiebank și aș vrea să-l văd pe ăla care să mă prade cînd sînt la doi pași de casă, așa că o iau din loc.

— Și zici c-ai fost la Dumfries și prin Galloway ? se bagă atunci în vorbă femeia cea bătrînă care ședea fumînd lîngă vatră și care pînă atunci nu scosese o vorbă.

— Chiar așa, am fost și bună treabă am făcut pe-acolo.

— Atunci poate vei fi cunoscut un loc ce-i zice Ellangowan ?

— Ellangowan ? Păi ăsta este conacul moșierului Bertram... știu locul destul de bine. Dar am auzit că boierul a murit acu' două săptămîni.

— A murit ?! exclamă bătrîna, scoțîndu-și pipa din gură, ridicîndu-se și făcînd cîțiva pași spre ei. A murit, ai zis ? Ești sigur de asta ?

— Păi de bună seamă că da — răspunse Dinmont — fiindcă n-a fost mică vîlva prin partea locului. A murit chiar atunci cînd îi vindeau avuțiile și mobila, și multă lume de treabă l-a jelit Ziceau că era ultimul vlăstar al unui neam vechi și mulți erau mîhniți . fiindcă îngele nobil e mult mai rar acum în Scoția ca mai înainte.

— Mort ! exclamă bătrîna, în care cititorii noștri desigur că au și recunoscut pe vechea lor cunoștință, pe Meg Merrilies. Mort ! Atunci moartea a încheiat toate socotelile. Și-ai zis că a murit fără nici un moștenitor ?

— Da, chiar așa, femeie ; păi tocmai de asta i-au și vîndut moșia, fiindcă lumea zicea că n-ar fi putut s-o vîndă dacă ar fi avut un urmaș de parte bărbătească.

— A fost vîndută ! repetă ca un ecou țiganca, cu o voce ce semăna cu un geamăt. Și cine, mă rog, a cutezat

să cumpere Ellangowanul, dacă nu se trăgea din sîngele neamului Bertram ? Şi cine i-ar putea da chezăşie că drăguţul de plod al cavalerului nu se va înapoia să ceară ceea ce este dreptul lui ?... Cine a cutezat să cumpere moşia şi castelul Ellangowan ?

— Păi de bună seamă că s-a găsit unul, femeie, unul dintre bărbaţii aceia care se ocupă cu scrisul, el a cumpărat totul, cred că-i zice Glossin.

— Glossin ! Gibbie Glossin ! Cel pe care l-am purtat în spate într-un coşuleţ, poate de o sută de ori, fiindcă mama lui era cu mult mai avută ca mine, tocmai el să cuteze să cumpere baronia Ellangowan ?! Doamne ajută-ne ! Ce lume îngrozitoare mai e şi asta ! I-am dorit răul, dar nu s-ajungă aşa de jos ; nu, nu, asta niciodată ! Vai mie, vai mie ! Nici nu pot să mai gîndesc la asta !

Ea tăcu un răstimp, dar îi făcu semn cu mîna fermierului să nu plece. Acesta, după fiecare răspuns, era gata să se întoarcă cu spatele ca s-o ia spre casă, dar se oprea binevoitor observînd marele interes pe care-l trezeau răspunsurile lui.

— O să mai vedem şi o să mai auzim multe ! Marea şi pămîntul nu stau liniştite ! Poţi să-mi spui dacă şeriful comitatului este acelaşi care a fost acum cîţiva ani ?

— Nu, ăla a primit altă slujbă la Edinburgh, aşa se spune ; dar bună ziua, femeie, trebuie să plec.

Ea îl urmă pînă la cal şi, în timp ce el îşi strîngea chingile la şa, potrivindu-şi desagii şi punînd calului căpăstrul, continuă să-i pună tot felul de întrebări cu privire la moartea domnului Bertram şi la soarta fiicei sale, despre care însă nu află prea mare lucru de la cinstitul nostru fermier.

— Ai văzut vreodată un loc de îi zice Derncleugh, cam la o milă de Ellangowan ?

— Îl ştiu prea bine, cum să nu, femeie, e un fel de văgăună unde nu mai sălăşluieşte nici ţipenie de om. Am văzut şi nişte cocioabe vechi pe-acolo, cu pereţii năruiţi şi fără acoperişuri. Da, m-am uitat la ele cînd am trecut pe acolo cu cineva care voia să cumpere ferma.

— Altădată arătau niţeluş mai vesele ! zise Meg, vorbind cu ea însăşi. Poate vei fi văzut şi o salcie bătrînă, aproape ruptă de vînt, dar rădăcinile ei din pămînt o ţin încă plecată peste un firicel de izvor... multe zile am mai împletit ciorapi stînd pe scăunelul meu sub salcia aceea !

— Ai înnebunit, bătrînico ? Zău na, parcă a intrat ăl cu coarne în tine ! Ce tot îmi îndrugi mie de sălcii, de scăunele, de Ellangowan. Lasă-mă, femeie, să plec, pen-

tru numele lui Dumnezeu ! Ţine aici şase penny ca să-ţi cumperi juma' de pîine şi s-o mănînci, în loc să-ţi meargă gura ca o meliţă cu poveşti de mult apuse.

— Îţi mulţumesc din toată inima, om bun... şi fiindcă mi-ai răspuns la tot ce te-am întrebat şi nu m-ai iscodit de ce te întreb toate astea, o să-ţi dea baba un sfat care o să-ţi prindă bine, dar să nu mă descoşi mai mult. Tib Mumps hangiţa va ieşi într-o clipită cu băutura pe care călăreţul o bea în şa la despărţire. Ea are să te-ntrebe dacă o s-o iei peste Colina lui Willie sau prin landa Conscowthart, peste întinderile smîrcoase cu iarbă neagră. Spune-i ce ţi-o plăceá, dar bagă-ţi bine în cap (aici vorbi cu voce scăzută dar apăsată) s-o iei pe unde *nu i-ai spus ei.*

Fermierul rîse şi îi făgădui, după care ţiganca se retrase.

— O să-i asculţi sfatul ? îl întrebă Brown, care, stînd ceva mai încolo, ascultase cu atenţie tot ce vorbiseră.

— Pe legea mea că nu !... S-ascult de cotoroanţa asta de cerşetoare care mi-a făcut capul calendar ?! Nici vorbă, mai degrabă i-aş spune pe ce drum apuc lui Tib Mumps decît ei, deşi, la drept vorbind, nici Tib nu-i mai de soi ca să te-ncrezi în ea şi mi-aş îngădui să vă sfătuiesc ca, ferească sfîntul, să nu cumva să rămîneţi aici peste noapte !

După o clipă, Tib hangiţa se ivi într-adevăr cu o cană cu rachiu, pe care fermierul nostru din şa o şi dădu de duşcă. Apoi, aşa cum prevăzuse Meg, îl întrebă, ca din întîmplare, dacă are de gînd s-o ia peste Colina lui Willie sau pe drumul ce duce peste landă. Dinmont răspunse că va alege a doua cale şi, după ce-i ură lui Brown rămas bun, amintindu-i iar că el se bizuie pe făgăduiala lui de a-l vedea la Charlies-hope, cel mai tîrziu mîine dimineaţă, dădu pinteni calului şi acesta plecă cu un pas repejor.

CAPITOLUL XXIII

Furcile spînzurătorii şi riscul de a fi atacat sînt marile primejdii ale drumului mare.

Poveste de iarnă

Sfatul fermierului cel ospitalier nu trecu neluat în seamă de Brown. Dar, în timp ce îşi achita nota de pla-

tă, nu putu să nu se uite de mai multe ori, ca fermecat, la Meg Merrilies. Ea rămăsese, în toate privințele, aceeași femeie cu chip de vrăjitoare, așa cum am prezentat-o la conacul Ellangowan. Desigur că timpul îi încărunțise șuvițele ei, altădată negre ca pana corbului; desigur că fața ei sălbatică era acum zbîrcită, dar se ținea încă dreaptă și vlaga ei era întreagă. Se putea observa la această femeie, ca și la multe altele de felul ei, că viața activă pe care o dusese, chiar dacă nu muncise, o înzestrase cu acea deplină putere de a-și folosi membrele și trupul după vrere, așa că atitudinile pe care le lua erau libere, nesilite și pitorești. Ea ședea la fereastra hanului, în picioare și dreaptă, vrînd parcă să arate din plin statura ei bărbătească. Și ea se uita țintă la Brown, cu capul nițel lăsat pe spate, de sub boneta-i mare, care-i ascundea pe jumătate fața. La fiecare gest al tînărului, la fiece vorbă rostită de el, țiganca părea că tresare ușor. Iar el era surprins, dîndu-și seama că nu poate să se uite la chipul ei, atît de ciudat, fără să nu fie năpădit de o emoție tainică.

„Oare n-am visat eu vreodată un chip ca al ei?“ își zicea în sinea lui, nedumerit. „Sau poate această femeie sălbatică, cu o înfățișare așa de neobișnuită, îmi aduce aminte de straniile chipuri pe care le-am văzut prin templele indiene?“

În timp ce se frămînta, încurcat, neștiind ce să creadă, și în vreme ce hangița se dusese să-i dea restul la jumătatea de guinee cu care își plătise nota, țiganca făcu brusc doi pași și-l apucă de mînă pe Brown. Căpitanul se aștepta să-i ghicească în palmă, dar ea părea zbuciumată de alte simțăminte.

— Spune-mi — îi zise ea — spune-mi, pentru numele lui Dumnezeu, tinere, care ți-e numele și de unde vii?

— Numele meu este Brown, măicuțo, și vin de departe, tocmai din Indiile răsăritene.

— Din Indiile răsăritene, ai zis?! murmură ea, oftînd și-i lăsă mîna. Nu, nu poate să fie el atunci... sînt o bătrînă neroadă, care vede în oricine la care se uită pe cel pe care ar vrea cel mai mult să-l vadă. Tocmai din Indiile răsăritene!.... Nu, nu poate să fie el... Apoi, după ce aceste gînduri o frămîntară un răstimp, i se adresă din nou: Nu-i nimic, nu te speria. Fie așa cum vrei tu, dar ai un chip și un glas care mi-au adus aminte de fericitele timpuri de odinioară. Mergi cu bine... și grăbește-te pe drum, nu zăbovi, iar dacă vezi pe unii din șatra

mea, nu te amesteca în treburile lor, lasă-i în pace şi nici ei nu-ţi vor face nici un rău.

Brown, care între timp primise restul, îi puse un şiling în palmă, îi zise hangiţei rămas bun şi o luă pe acelaşi drum pe care o pornise şi fermierul, plecat mai devreme. Tînărul căpitan mergea cu un pas vioi, destul de repede, avînd şi norocul de a fi călăuzit de urmele copitelor pe care bidiviul fermierului le lăsase pe cărarea jilavă. Meg Merrilies privi lung în urma lui, apoi murmură ca pentru sine :

— Trebuie să-l mai văd pe flăcăul acesta... şi mai trebuie să mă duc şi la Ellangowan... Moşierul a murit... şi moartea încheie toate socotelile... odată a fost şi el un om bun... Şeriful a plecat, şi dacă am să fiu şireată să rămîn ascunsă, n-o să mă recunoască nimeni... aşa că nu risc prea mult să fiu dusă la răcoare. Aş vrea să mai văd o dată frumosul meu Ellangowan şi pe urmă pot să mor

În vremea aceasta, Brown o luase spre miazănoapte, mergînd întins pe acel drumeag de landă care traversează ţinutul numit Waste-ul din Cumberland. Trecu pe lîngă o casă singuratică, la care călăreţul ce i-o luase înainte părea că poposise deoarece urmele calului său duceau în acea direcţie, dar puţin mai departe se iveau din nou arătînd că fermierul îşi reluase drumul. „Domnul Dinmont a făcut, se pare, aici un mic popas, fie de plăcere, fie pentru anumite treburi — se gîndi Brown. Mi-ar fi plăcut ca fermierul acesta cumsecade să mai fi zăbovit pînă cînd veneam şi eu... nu m-aş fi ruşinat să-l mai întreb cîte ceva despre drum, fiindcă am impresia că e tot mai pustiu".

Şi aşa şi era. Ca şi cum natura ar fi hărăzit această bucată de pămînt pentru a fi o barieră între două naţiuni vrăjmaşe, ea îi dăduse o înfăţişare cît se poate de pustie şi dezolantă. Colinele nu erau nici înalte, nici stîncoase, ci numai un fel de movile mici ; toată landa era doar o întindere uriaşă acoperită cu iarbă neagră, buruieni şi mlaştini. Chiar colibele erau mici şi urîte şi aşezate la mare depărtare una de alta. Împrejurul lor puteai vedea mici ogoare pe care se cultiva cîte ceva. Se mai vedeau uneori şi cîţiva mînji, cu picioarele din urmă împiedicate pentru a-l scuti pe stăpîn de cheltuiala unui grajd, arătînd că creşterea cailor era una din principalele surse de trai ale fermierilor. Chiar oamenii de pe aici făceau parte din soiul cel mai aspru şi neospitalier de oameni pe care nu-l întîlneşti nicăieri în altă parte în tot Cumberlan-

dul, şi acest lucru se datoreşte în bună măsură propriilor lor apucături, dar în parte şi amestecului cu tot soiul de vagabonzi şi nelegiuiţi care şi-au făcut din această pustietate un loc de refugiu pentru a scăpa de urmărirea justiţiei. Altădată oamenii de pe aceste meleaguri erau aşa de prost văzuţi şi bănuiţi de tot ce este rău, de către vecinii lor mai civilizaţi, încît exista (şi poate mai există şi azi) o dispoziţie a corporaţiei din Newcastle prin care se interzice oricărui cetăţean liber al oraşului de a lua ca ucenic pe cineva care s-a născut în aceste ţinuturi blestemate. Un proverb cu tîlc spune : *Zi despre un cîine că e turbat dacă vrei să-l omori.* Despre toate acestea Brown auzise cîte ceva (şi se aştepta şi la mai rău) din discuţiile purtate între hangiţă, Dinmont şi ţigancă, dar, avînd o fire neînfricată şi nimic la el care ar fi putut ispiti pe un tîlhar de drumul mare, îşi luă inima în dinţi şi hotărî s-o taie peste Waste cît timp mai era ziuă. Dar în această ultimă hotărîre avea să-şi dea seama că se cam înşelase. Drumul se dovedea mai lung decît se aşteptase şi zarea începuse să se întunece tocmai cînd se pregătea să treacă peste o întindere mlăştinoasă foarte întinsă.

Păşind cu grijă dar hotărît, tînărul ofiţer îşi continua calea de-a lungul unei poteci ce se afunda uneori între două maluri abrupte, negre, formate din turbă şi muşchi, alteori trecînd de-a curmezişul unor prăpăstii înguste, dar adînci, umplute cu o substanţă vîscoasă, un amestec de mîl şi apă, ca, în fine, cîteodată să ducă pe lîngă mormane de prundiş şi pietre îngrămădite laolaltă de vreun torent sau pîrîu coborînd năvalnic de pe culmile învecinate pentru a inunda terenul plin de bălţi, de mai jos. Începuse chiar să se gîndească prin ce minune poate un om călare să străbată un astfel de teren atît de accidentat : urmele copitelor erau totuşi încă vizibile, ba chiar i se părea uneori că aude tropotul lor în depărtare şi, încredinţat că domnul Dinmont trebuie să înainteze prin această landă mlăştinoasă şi prăpăstioasă chiar mai încet decît el (din cauza calului), se hotărî să iuţească pasul, în nădejdea că-l va prinde din urmă, putînd astfel să profite şi să mai afle cîte ceva despre acel ţinut, atît de necunoscut lui. În acest moment, terrierul său, micul Waps, făcu o săritură înainte lătrînd cum nu se putea mai furios

Brown iuţi şi mai mult pasul şi, ajungînd în vîrful unei mici movile de pămînt, văzu pricina pentru care cîinele său era aşa de agitat. Într-un fel de fundătură
192 aflată mai jos de el, cam la o bătaie de puşcă, desluşi un

om (în persoana căruia îl recunoscu lesne pe Dinmont), încleştat într-o luptă pe viaţă şi pe moarte cu doi tîlhari. Fermierul descălecase şi se apăra cît putea mai bine cu capătul cel mai gros al biciului său zdravăn. Călătorul nostru nu stătu mult pe gînduri, ci alergă să-i dea ajutor, dar mai înainte de a ajunge la locul bătăii, o lovitură puternică îl culcase pe fermier la pămînt, iar unul dintre tîlhari, pentru a isprăvi cu el, îi căra la pumni cu nemiluita, lovindu-l fără milă în cap. Celălalt netrebnic se grăbi să-l întîmpine pe Brown şi îşi chemă tovarăşul în ajutor, zicîndu-i : „Lasă-l că *l-ai dat gata*“, socotind probabil că Dinmont este scos din luptă şi nu mai poate nici să se opună, nici să mai zică ceva. Unul dintre nelegiuiţi era înarmat cu un fel de jungher, ca acela folosit de corăbieri la abordaj, celălalt cu o măciucă, dar cum cărarea era foarte îngustă, nu se puteau năpusti amîndoi deodată. „Ce bine că n-au arme de foc — gîndi Brown. Am să-i învăţ eu minte, las' pe mine!“ Tîlharii săriră asupra lui, ameninţîndu-l că-l vor ucide şi blestemîndu-l îngrozitor, dar îşi dădură în curînd seama că adversarul lor era pe cît de solid, pe atît de neînfricat şi, după un schimb de lovituri, în care mai mult primiră decît dădură, unul dintre ei îi strigă :

— Vezi-ţi de drum, lua-te-ar dracu ! Nu vezi că n-avem nimic cu tine ?

Brown însă se făcu că n-aude, fiindcă, plecînd, însemna să lase la cheremul lor pe nenorocitul fermier pe care erau gata să-l jefuiască, dacă nu chiar să-l omoare, aşa că încăierarea continuă cu mai multă furie. În această vreme, Dinmont îşi veni în simţiri pe neaşteptate şi, văzînd cele ce se întîmplă, sări în picioare, puse mîna pe bici şi veni în ajutorul căpitanului. Întrucît cel cu care se luptau nu era unul cu care s-o scoţi uşor la capăt (chiar luat pe neaşteptate şi singur), tîlharii nu mai aşteptară ca fermierul să-i vină în ajutor lui Brown, care chiar singur se dovedise în stare să le ţină piept, ci o rupseră la fugă cît îi ţineau picioarele, urmăriţi de năbădăiosul Wasp, care participase şi el într-un mod glorios la încăierare, căutînd să-şi muşte adversarii de picior sau atacîndu-i cînd dintr-o parte, cînd din alta pentru a-i da stăpînului său prilej să mai răsufle.

— Ei drăcie, dar ştiţi că terrierul se pricepe la animale păgubitoare, domnule ? Aş zice că a şi învăţat lecţia !

Acestea au fost primele cuvinte pe care le rosti voios fermierul, de îndată ce putu să vorbească, recunos-

cîndu-şi izbăvitorul şi pe micuţul lui aghiotant, deşi capul îi şiroia tot de sînge.

— Sper, domnule, că nu sînteţi rănit prea grav ? îl întrebă îngrijorat Brown.

— O, cîtuşi de puţin. Am o căpăţînă zdravănă, va purta cîteva cucuie de mai mare dragul. Lor însă n-am să le mulţumesc desigur pentru ele, dar dumitale mult de tot. Însă acum, scumpul meu domn, o să vă rog să-mi daţi o mînă de ajutor să-mi prind dobitocul, deoarece o să încălecaţi în spatele meu, fiindcă trebuie să spălăm putina înainte ca toată ceata tîlharilor să tabere asupra noastră. Ceilalţi nu cred să fie prea departe.

Din fericire, calul a fost prins repede, dar Brown se cam codea să se urce şi el, de teama de a nu împovăra prea mult dobitocul.

— Nici vorbă, omule ! N-aveţi nici o frică — îl asigură stăpînul poneiului. Dumple[1] ar putea duce şase oameni dacă ar avea crupa destul de lungă, dar, pentru numele lui Dumnezeu, urcaţi-vă mai iute, fiindcă şi văd pe cîţiva grăbindu-se încoace pe poteca de colo, şi cred că ar fi mai bine să nu-i mai aşteptăm.

Brown încuviinţă socotind şi el că apariţia încă a cinci-şase tîlhari care păreau că fuseseră chemaţi în ajutorul celorlalţi şi care, într-adevăr, veneau prin landă către ei, le-ar putea fi fatală ; sări deci repede *en croupe*[2] şi Dumple, aidoma unui mic spiriduş, porni galopînd uşor, ca şi cum nu ar fi purtat doi bărbaţi înalţi şi voinici, ci doi copii de numai şase ani. Călăreţul, căruia potecile landei păreau să-i fie foarte bine cunoscute, îl mîna cu repeziciune, descurcîndu-se cu mare îndemînare în alegerea drumului cel mai bun. Şi spiritul de orientare al micuţului trăpaş îl ajuta mult, căci nu dădea greş niciodată şi străbătea cele mai dificile locuri alegînd chiar locul care trebuia şi, în aşa fel, ca ei să nu fie de fel primejduiţi. Dar chiar cu ace te avantaje, drumul era atît de prost şi prăpăstios, că adeseori diferite piedici îi sileau să facă mici ocoluri, astfel că nu prea reuşeau să cîştige mult teren asupra urmăritorilor

— Nu vă îngrijoraţi — îi zise atunci neînfricatul scoţian însoţitorului său. Să ajungem numai la locul de-i zice *Whithershin's latch* şi veţi vedea că de acolo drumul se face aşa de neted, că nu vor mai putea să ne prindă chiar de-ar fugi mîncînd pămîntul !

[1] Nume care se dă de obicei cailor mici şi voinici (de la *dumpling* — găluşcă, sarma). (n. t.)

[2] *Pe crupă* (în limba franceză, în text). (n.t.).

În curînd ajunseră și la locul numit astfel, un soi de canal îngust prin care se tîra, mai degrabă decît se scurgea, un mic pîrîiaș leneș, cu malurile învești mîntate în mușchi de un verde strălucitor. Dinmont își mînă bidiviul spre un vad pe unde apa părea să curgă mai repede. o albie cu un fund mai pietros, dar Dumple nu vru să treacă prin locul ales de fermier ; cabră și își lăsă capul în jos, ca și cum ar fi adulmecat adîncimea apei mlăștinoase și s-ar fi temut de ea și, înțepenit pe picioarele din față, rămase de parcă ar fi fost dăltuit în stîncă.

— N-ar fi mai bine — zise atunci Brown — să descălecăm și să-l lăsăm în plata Domnului, dacă nu poți să-l sileștí să treacă ?

— Nu, nu. Nici vorbă de așa ceva — răspunse fermierul — nu trebuie să-l silim pe Dumple să treacă pe unde vrem noi. Calul ăsta are mai multă minte decît mulți oameni. Așa că, slăbind nițel frîul, i se adresă cu voce blîndă : Hai, hai, flăcăule, ia-o pe unde vrei tu, să vedem pe unde o să ne treci.

Dumple, lăsat să aleagă el drumul, o luă repede într-un trap mărunt spre altă direcție a susnumitului *latch*, care, aparent era mai puțin promițătoare, după cum gîndi Brown, dar pe care sagacitatea animalului i-o recomanda ca fiind mai lesne de trecut ca cealaltă, și, într-adevăr, afundîndu-se în apa noroioasă, Dumple îi duse cum nu se poate mai ușor pe celălalt mal.

— Sînt bucuros că am scăpat de smîrcurile astea — zise Dinmont Pe aici sînt mai multe grajduri pentru cai decît case de popas pentru oameni. Acum ajungem la Drumul Fecioarei, și sîntem salvați, în orice caz.

Și îndemnînd calul să se zorească, dădură în curînd peste un fel de drumeag bolovănos, care nu era altceva decît vestigiile unei vechi șosele romane ce străbătea aceste regiuni pustii, îndreptîndu-se spre miazănoapte. Aici reușiră să-și mărească viteza cam la nouă-zece mile pe oră, Dumple galopînd cu poftă și luînd-o din cînd în cînd și la trap ca să se odihnească.

— Aș putea să-l fac s-alerge și mai repede — îi spuse fermierul lui Brown — dar mi-e milă de el fiindcă duce doi găligani în spinare și ar fi păcat să-l obosesc și mai mult. N-ai să găsești altul ca el. de-ai răscoli iarmarocul de la Staneshiebank de la un capăt la celălalt.

Brown încuviință și el din toată inima ca animalul să fie cruțat și adăugă (întrucît erau departe și tîlharii nu-i mai puteau ajunge) că ar fi bine ca domnul Dinmont

să-și lege capul cu vreo batistă, de teamă ca nu cumva frigul să-i obrintească rana.

— Așa crezi c-ar trebui să fac ? îl întrebă bravul fermier. Nici nu mă gîndesc ! Cel mai bun leac este să lași sîngele să se închege peste tăieturi... asta te scutește să te mai oblojești cu ceva !

Brown, care în cariera lui ostășească văzuse multe lovituri grele, nu se putu opri să nu remarce că niciodată nu văzuse lovituri așa de straşnice primite cu atîta sînge rece.

— Să nu te mai aud sporovăind despre asta, omule ! Niciodată nu mi-a plăcut să bat toba pentru o zgîrietură pe țeastă. Ce trebuie să știi însă, este că-n cinci minute o să fii în Scoția și o să mergi cu mine la Charlies-hope ; asta-i clar ca lumina zilei.

Brown primi bucuros ospitalitatea oferită. Era noapte de-a binelea cînd zăriră un rîu zglobiu șerpuindu-și undele printr-un ținut pastoral. Dealurile erau mai verzi și mai abrupte decît acelea pe care Brown și prietenul său le străbătuseră mai înainte, iar costișele lor ierboase coborau pînă la oglinda apelor rîului. Desigur că nu erau de o înălțime care să-ți evoce măreția, iar versantele lor domol ondulate nu aveau nici stînci, nici păduri. Și totuși priveliștea avea un aer impunător, singuratic, ceva care plăcea. Nici locuri împrejmuite pentru păşuni, nici drumuri care să străbată ținutul, aproape nici un fel de ogoare... părea un pămînt nemărginit pe care un patriarh biblic îl alesese în întregime numai pentru a-și hrăni turmele și cirezile sale. Vestigiile, presărate ici, colo, ale vreunui turn năruit sau părăginit, erau mărturie că odată sălășluiseră pe aici ființe cu totul diferite de locuitorii de astăzi, acei contrabandiști care au făcut atîtea isprăvi în timpul războaielor dintre Anglia și Scoția.

Coborînd pe o potecă spre un vad bine cunoscut, Dumple trecu printr-un rîuleț și apoi, iuțindu-și iar pasul, o luă într-un trap mărunt și zglobiu, mergînd așa cam o milă în susul apei. El se apropie astfel de cîteva case acoperite cu stuf și astfel așezate, încît acoperișurile lor se înfruntau unul pe altul, într-un dispreț total pentru regularitate. Aceasta era chiar ferma de la Charlies-hope sau, în limbajul de prin părțile locului, „Orașul". Aici locuia Dandie Dinmont[1].

[1] Vezi nota C a autorului — *Dandie Dinmont* (la sfîrșitul volumului).

Apropierea drumeților fu salutată de un lătrat cît se poate de puternic scos de cele trei generații de Mușțari și Piperi, precum și de un număr de aliați patrupezi dar cu denumiri necunoscute.

Fermierul își făcu auzit pe dată glasul său voios și ordinea fu imediat restabilită... apoi ușa a fost deschisă de o fată (pe jumătate îmbrăcată, care îngrijea de oi, iar acum tocmai le mulgea), dar care, văzînd și un străin, le-o închise repede în nas ca să poată fugi în casă și să strige :

— Stăpînă, stăpînă, a venit domnul și mai e cineva cu el.

În acest timp, Dumple, lăsat liber, se îndreptă spre ușa grajdului, bătînd cu copita în pămînt și nechezînd în șir pentru a da de știre celorlalți cai, la care semn alte nechezaturi voioase în răspunseră dinăuntru.

Și Brown era ocupat, în timpul acestei zarve, ca să-l apere pe micuțul Waps de ceilalți cîini, care, cu o ardoare ce corespundea mai degrabă numelor lor decît firii ospitaliere a stăpînului, păreau dispuși să-i ferfenițeze blana.

Peste cîteva minute, un flăcău mătăhălos îl mîngîie pe Dumple și-l vîrî în grajd, în vreme ce doamna Dinmont, o femeie durdulie și plăcută, ura bun venit lui Brown și soțului, cu o dragoste pe care nu și-o putea ascunde :

— Bun venit, domnilor ! Bun venit, bărbate ! Mi-ai lipsit nițică vreme, dar bine c-a dat Dumnezeu să te văd iar acasă !

CAPITOLUL XXIV

Liddell, pîn'azi, doar dornicul alean,
Păstorii l-au cîntat molcom, pe mal,
Îndrăgostiți de nimfe și-al tău val,
Ce curge spre oceanul apusean.

Arta de a păstra sănătatea[1]

Fermierii care trăiesc în zilele noastre în sudul Scoției sînt oameni mult mai rafinați decît strămoșii lor, și

[1] Poemul *Arta de a păstra sănătatea* din care a fost extras motto-ul aparține lui *John Armstrong* (1705—1779), medic de profesie și pasionat după poezie și critică literară. (n. t.)

obiceiurile lor pe care urmează să le înfățișăm acum fie că au dispărut cu totul, fie că s-au schimbat în mare parte. Fără a pierde acea simplitate rurală a modului lor de a fi, ei cultivă azi lucruri necunoscute generațiilor de altădată, și aceasta nu numai pentru o îmbunătățire treptată a culturii ogoarelor lor, ci și pentru a avea o viață mai plăcută. Casele sînt mai bine și mai frumos construite, obiceiurile țin pasul cu acelea ale lumii civilizate, și desfătarea cea mai aleasă, desfătarea de a citi, s-a răspîndit mult printre dealurile lor în ultimii treizeci de ani. Beția, patima cea mai răspîndită odinioară, acum pierde repede teren, iar sinceritatea deosebitei lor ospitalități, care s-a păstrat neschimbată, a dobîndit, în general, o manifestare mai civilizată, în vreme ce excesele ei s-au restrîns.

— A intrat dracu în tine, muiere! exclamă Dandie Dinmont în timp ce încerca să scape de îmbrățișarea soției sale, dar cu un glas blînd și cu o privire în care se putea citi o iubire adîncă. Ai pe dracu în tine, Ailie... nu vezi că se uită la noi gentlemanul acesta străin?

Ailie se întoarse ca să se dezvinovățească, oarecum rușinată:

— Așa este, domnule! Dar sînt atît de bucuroasă că s-a întors bărbatul meu, încît... Vai, Dumnezeule! Da' ce-ați pățit amîndoi?

Ei se aflau acum în mica odaie de primire a oaspeților și, la lumina lumînării, se puteau vedea dîrele de sînge care, șiroind din capul rănit al lui Dinmont, se prelinseseră și pe hainele lui, și pe hainele lui Brown.

— Nu-i nimic, scumpo! Ne-am bătut doar cu doi hoți de cai din Bewcastle.

— Rușine, omule! Bărbat însurat ești tu? Nu te gîndești de loc la sărmanii tăi copilași și la nevasta ta? Ar trebui să știi mai bine ce preț are viața unui tată pe lumea asta!

Și lacrimile curgeau necontenit din ochii bunei femei în timp ce vorbea.

— Potolește-te, nevestico, potolește-te! îi zise atunci Dinmont, cu glas drăgăstos. Nu e ce gîndești tu. Iată aici un gentleman care-ți va spune că nu mint. Abia plecasem de la casa lui Lourie Lowther, unde mă oprisem să beau cîteva pahărele, cînd, pornind din nou prin landa aceea mlăștinoasă și grăbindu-mă s-ajung mai iute acasă, ce să vezi? Doi tîlhari ce se țineau ascunși prin smîrcurile acelea au sărit asupra mea cînd nici nu visam, m-au trîntit jos și m-au lovit așa de tare în cap, că n-am mai

apucat să le ard cîteva bice, așa cum aș fi vrut... și să mă bată Dumnezeu, nevestico, dacă nu mi-ar fi sărit în ajutor acest gentleman cinstit, aș fi încasat mai multe lovituri decît ar fi putut să ducă spinarea mea, și aș fi fost jefuit de mai mulți arginți decît aș mai putea pune eu la ciorap, așa că să-i mulțumești lui Dumnezeu și apoi lui că mă vezi teafăr.

Zicînd acestea, scoase din buzunar o cogeamite pungă de piele, soioasă, cu bani, și o întinse soției sale, rugînd-o s-o închidă bine în sipet.

— Dumnezeu să-l binecuvînteze și să reverse asupra lui toate bunătățile sale, i-o doresc din toată inima ! spuse buna femeie. Dar ce am putea face și noi pentru el, fiindcă masă și găzduire nu refuzăm nici celei mai sărmane făpturi de pe fața pămîntului... poate că... (aici ochii ei se ațintiră asupra pungii umflate, cu o privire în care se putea citi alături de acel sentiment firesc al proprietății, și dorința cea mai delicată de a face un bine, și totuși pentru ea atît de greu de exprimat) poate că ar mai fi un mijloc...

Brown văzu și înțelese totul, prețuind cum se cuvine amestecul acesta de simplitate și generozitate plină de recunoștință, care își găsise drumul firesc de a se exprima și totuși într-un chip așa de gingaș. Își mai dădu apoi seama că aspectul veșmintelor lui simple, acum rupte și pătate de sînge, făcea din el un om cel puțin vrednic de milă sau poate chiar de miluit. El se grăbi, așadar, să se prezinte, spunînd că se numește Brown, că este căpitan într-un regiment de cavalerie și că merge pe jos de plăcere ; mulțumind gazdei pentru bunătatea sa, o rugă să îngrijească mai întîi rănile soțului ei, deoarece fermierului nici nu-i dăduse voie să se uite la ele.

Această rugăminte fu ascultată pe dată, fiindcă doamna Dinmont era mai obișnuită să oblojească țeasta spartă a soțului ei, decît să stea de vorbă cu un căpitan de dragoni. Ea se uită doar la fața de masă, care nu era prea curată, și după ce se gîndi puțin, hotărîndu-se să amîne masa, pe care tocmai vroia s-o pună, își bătu soțul ușor pe umăr și-l rugă să șadă, fiindcă „avea un cap tare rău care totdeauna îl vîra și pe el, și pe alți oameni numai în năpaste".

După ce Dandie Dinmont sări în sus de cîteva ori și glumi, cum fac muntenii ca să spulbere îngrijorarea soțiilor, catadicsi să se așeze în cele din urmă și să-și supună creștetul capului rotund, negru și cu părul cam ferfenițit, cer-

cetării soției sale. Brown se gîndi că văzuse altădată chirurgi de regiment destul de neliniștiți chiar în fața unor răni mai ușoare. Soția fermierului însă se arătă și ea destul de pricepută în ale chirurgiei : tăie cu foarfeca toate șuvițele de păr pline de sînge închegat, care, întărite și încîlcite, o împiedicau să lucreze, iar după ce curăță rănile, le unse cu o unsoare de leac deasupra căreia puse un fel de scamă, considerată ca un remediu suveran în toată valea (fiindcă nopțile bîlciurilor dăduseră mult de furcă soțiilor cu astfel de țeste sparte). În sfîrșit, îi fixă acest plasture original cu un bandaj și, în ciuda împotrivării pacientului, îi puse pe cap o scufie de noapte, ca să țină totul la locul cuvenit. Celelalte cîteva julituri de pe frunte și umeri le obloji cu brandy, lucru la care rănitul nu se supuse mai înainte de a plăti o vamă bună gîtlejului său. Apoi doamna Dinmont, cu simplitate și deosebită bunătate, își oferi ajutorul și lui Brown. Acesta o liniști spunîndu-i că nu are trebuință de nimic în afară de un prosop și un lighean.

— La așa ceva trebuia să mă fi gîndit mai din timp — îi răspunse buna femeie — și chiar aș fi făcut-o, dar n-am îndrăznit să deschid ușa, fiindcă dă în odaia copiilor, și sărmanii de ei ard de nerăbdare să-și vadă tatăl.

Acest lucru lămurea acum bătăile în ușă, scîncetele și plînsetele ce se auzeau la ușa micii încăperi în care se aflau, zgomote ce îl surprinseseră întrucîtva pe Brown, în vreme ce amabila lui gazdă le răspunsese numai prin tragerea zăvorului de îndată ce începuseră. Dar cînd deschise ușa în căutarea ligheanului și a ștergarului (fiindcă nu-i trecuse de loc prin minte să-și ducă oaspetele într-o odaie separată), o droaie de pici cu capete bălaie năvăliră în încăpere. Unii veneau de la grajd, unde se uitaseră la Dumple, căruia îi uraseră bun venit ca unuia de-al casei, dîndu-i din plăcinta lor de orz pe care tocmai o mîncau, alții soseau de la bucătărie, unde ascultaseră frumoasele basme și balade povestite și cîntate de bătrîna Elspeth, iar cel mai mic, pe jumătate gol, drept din pat. Toți însă țipau vrînd să-l vadă pe tătuțul și să-l întrebe ce le adusese de la feluritele bîlciuri pe la care fusese în preumblările sale. Cavalerul nostru cu capul spart îi sărută și-i îmbrățișă pe toți, apoi începu să le împartă darurile : fluiere, trompete de un gologan și turtă dulce. În fine, cînd gălăgia bucuriei și urările lor de bun venit se mai potoliră, Dinmont zise, ca un fel de dezvinovăție, către cel care îi era oaspete :

— Asta este greșeala nevestei, căpitane... prea îi lasă pe copii să facă ce vor !

— Eu ? Doamne ajută-mi ! zise Ailie, care, în acel moment, intrînd cu ligheanul și prosopul, auzise dojana. Ce pot să fac eu singură ? Și nici n-am ce să le dau, bietele gîgîlici !

Atunci Dinmont se apucă să facă singur ordine și, mai dezmierdîndu-i, mai amenințîndu-i, mai împingîndu-i, reuși să curețe odaia de toți năvălitorii în afară de un băiat și o fată, cei mai vîrstnici ai familiei, care puteau, după cum observă el, să se poarte „într-altfel". Din aceleași pricini, dar cu mai puțină ceremonie, au fost dați afară și toți cîinii care se strecuraseră în cameră, în afară de venerabilii patriarhi : bătrînii Piper și Mușstar, care dobîndiseră o bună porție de ospitalitate și prin înaintarea în vîrstă, și prin repetate biciuiri la care fuseseră supuși, încît, după cîteva adulmecări din ambele părți și unele ușoare împotriviri manifestate prin mîrîit, cei doi dulăi îi dădură voie și lui Wasp (care socotise pînă atunci prudent să rămînă sub scaunul stăpînului) să împartă cu ei favoarea de a sta împreună pe o piele tăbăcită de oaie pe care lîna rămăsese netunsă ca să servească astfel drept covoraș de Bristol în fața căminului.

Apoi prin repeziciunea cu care trebăluia stăpîna (numită așa la bucătărie, în vreme ce în salon își avea rangul de nevastă), se și hotărîse soarta unei perechi de păsări, care, nemaiavînd vreme să se îmbrace mai acătării, apărură în curînd aburind de pe un grătar sau o frigare, cum îi spunea doamna Dinmont. O gogeamitea halcă de șuncă de bou rece, ouă, unt, prăjituri și turtițe din făină de orz, toate din belșug, alcătuiau bucatele ospățului care urma să fie stropit cu bere de casă de o calitate aleasă, precum și de o cofă cu brandy. Puțini ostași s-ar fi declarat nemulțumiți cu o astfel de răsplată după un marș obositor de o zi și o ciocnire cu niște vrășmași dornici de pradă, astfel că Brown acordă toate onorurile cuvenite merindelor. Apoi, în timp ce soția fermierului ajuta sau dădea porunci unei slujnice înalte și voinice, cu obrajii roșii ca o creastă de cocoș, ca să strîngă resturile cinei și să aducă din nou brandy, zahăr și apă fierbinte (lucruri pe care fata, curi-

oasă să se uite mai bine la un căpitan în carne și oase, era în primejdie să le uite), Brown prinse prilejul ca să-și întrebe gazda dacă nu se căia că nu ascultase sfatul țigăncii.

— Cine naiba să știe ?! îi răspunse el. Țiganii ăștia sînt dracul gol, poate aș fi scăpat de un necaz ca să dau peste altul Și totuși cred că fac păcat de vorbesc așa, fiindcă, dacă bătrîna vrăjitoare o să vină pe la Charlieshope, o să-i dau negreșit o jumătate de brandy și un pachet zdravăn cu tutun ca să aibă toată iarna. Da, sînt dracul gol țiganii ăștia, așa spunea și bietul tata, și ei sînt tare răi atunci cînd au niște căpetenii foarte rele. Dar, la urma urmei, și printre ei sînt și buni, și răi.

Această discuție, ca și altele, au servit numai ca pretext pentru golirea altei căni de bere și a altei porții de brandy cu apă. Brown refuză cu hotărîre orice altă tratație în seara aceea, aducînd în sprijinul acestei decizii faptul că era obosit și se resimțea de efectele încăierării (fiindcă își dădea seama că nu i-ar fi servit la nimic să-i arate gazdei sale că băutura multă ar putea avea consecințe dăunătoare și asupra propriilor sale răni, și asupra capului său spart).

O cameră foarte mică dar avînd un pat foarte curat primi în curînd pe drumeț, și așternuturile îndreptățeau cuvintele cu care le lăudase gazda : „că le va găsi nespus de moi și mai plăcute ca oriunde, fiindcă au fost spălate cu apă de la fîntîna zînelor, albite pe o pajiște mătăsoasă plină cu flori dalbe, iar inul fusese tors de Nelly și de mîna ei ; și o femeie, chiar dacă ar fi fost regină, oare ar fi putut face mai mult ?“

Și, într-adevăr, puteau sta alături de zăpadă, atît erau de albe, iar pe deasupra aveau și o mireasmă îmbătătoare, de-igur de la felul în care fuseseră albite.

Cățelușul Waps, după ce linse mîna stăpînului, urîndu-i astfel somn ușor, se făcu și el covrig pe un preș la picioarele sale, iar drumețul nostru căzu curînd într-un somn binefăcător care-l ajută să uite de toți și de toate.

CAPITOLUL XXV

Britoni, atunci daţi liber frîu
Mîniei voastre şi vă năpustiţi
Peste tîlharul furişat în ţarc,
Şi ca un tunet slobozit din nori
Pe hoţul cel mîrşav să-l urmăriţi.

THOMSON, Anotimpurile[1]

Brown se trezi dis-de-dimineaţă şi ieşi afară să vadă gospodăria amicului său. Totul era grosolan şi neîngrijit în vecinătatea casei ; grădina avea un aspect jalnic, deoarece nimic nu se făcuse nici pentru a o aranja şi nici pentru a abate izvoarele care o inundau (din care pricină vecinătatea ei nu era deloc agreabilă pentru casă), apoi lipsea cu desăvîrşire acea ordine şi curăţenie, în cele mai neînsemnate amănunte, care face ca o fermă englezească să fie aşa de plăcută privirii. Totuşi unele semne te îndreptăţeau să crezi că aceasta se datora lipsei de gust sau neştiinţei, şi nu sărăciei sau neîngrijirii care o însoţeşte. A putut să vadă, în schimb, un staul arătos, plin cu vaci de rasă pentru lapte, un altul cu zece boi de prăsilă dintre cei mai buni, un grajd cu două atelaje de cai şi un număr de slujitori harnici care păreau mulţumiţi de soarta lor ; într-un cuvînt, respira din toate o atmosferă de bunăstare care, în ciuda neajunsurilor arătate, dovedea din plin că se afla la un fermier înstărit. Casa se înălţa pe o mică movilă în apropierea unui rîu, fiind astfel ferită, ea şi locuitorii ei, de primejdiile pe care le putea aduce o astfel de vecinătate. Ceva mai departe, o ceată mare de copii se jucau construind case din turbă în jurul unui uriaş trunchi de stejar bătrîn, aproape lipsit de sevă, numit Tufişul lui Charlie, fiindcă, după cum se spunea din bătrîni, pe acolo se aciuase odinioară un contrabandist. Între clădirea fermei şi păşunea de pe deal se afla un smîrc adînc, pe care cei de prin partea locului îl numeau băltoacă. Această mlaştină slujise odinioară să apere un castel-fortăreaţă din care nu mai rămăsese nici un vestigiu, dar care, se spunea, fusese locuit de acelaşi individ cutezător pe care tocmai l-am pomenit. Brown se strădui

[1] Autorul poemului *Anotimpurile* este James Thomson (1700—1748), poet preromantic, iscusit în descrierea scenelor rustice. În afară de poezii, James Thomson este şi un apreciat autor dramatic. (n. t.)

să facă cunoştinţă cu copiii, dar „tîlharii îi scăpau printre degete ca argintul viu", deşi cei doi mai mari, cînd ajunseră la oarecare distanţă, se opriră şi se întoarseră să se uite la el cu ochii mijiţi. Călătorul nostru se îndreptă apoi spre deal, trecînd peste amintitul smîrc, păşind din piatră în piatră, mijloc ce nu era de loc dintre cele mai comode sau mai sigure, bolovanii fiind destul de mici şi unii clătinîndu-se foarte tare. Nu urcase prea mult cînd se întîlni cu un om care cobora.

Imediat recunoscu în cel ce cobora pe vrednica sa gazdă, deşi o cergă de păstor înlocuise veşmintele lui de drumeţ, iar o căciulă din blană de pisică sălbatică îi acoperea capul bandajat, mult mai bine decît ar fi făcut-o o pălărie. Aşa cum îi apăru Dandie prin ceaţa matinală, Brown, obişnuit să judece oamenii şi după puterea lor fizică, nu putu să nu-i admire înălţimea, lăţimea umerilor şi siguranţa deplină a mersului. Dinmont făcuse şi el, în sinea lui, aceleaşi aprecieri pe seama lui Brown, al cărui trup atletic putea acum să-l privească mai pe-ndelete decît în ajun. După ce îşi dădură binecţele obişnuite dimineaţa, oaspetele se interesă dacă gazda sa se resimţea, cît de cît, de pe urma rănilor primite în încăierarea din ziua precedentă.

— Aproape că am şi uitat de ele — zise voinicul fermier — dar acum, dimineaţa, cînd sînt treaz şi odihnit, îmi zic că, dacă ne-am mai afla la Withershins' Latch, numai noi doi, fiecare cu o gheoagă de stejar sănătos în mînă, am putea ţine piept şi la o juma' de duzină de netrebnici de soiul ălora.

— Oare n-ar fi fost mai prudent din partea dumneavoastră, bunul meu domn, să mai fi rămas un ceas sau două în pat ca să vă odihniţi după nişte contuzii aşa de grave ? zise Brown.

— Confuzii ? replică fermierul, rîzînd şi zeflemisindu-l. Domnule căpitan, nimic nu-mi provoacă mie confuzii în cap. Am căzut odată din vîrful stîncii Christenbury şi n-am avut nici o confuzie, ba m-am sculat la iuţeală ca să asmut cîinii fiindcă urmăream o vulpe. Nu, nimic nu-mi provoacă confuzie în afară de cîteva păhărele de brandy, cîteodată. În afară de asta, voiam să dau o raită, acum, dimineaţa, pe la stînă, să văd cum le merge turmelor şi dacă păstorii au avut grijă cum se cuvine de ele, fiindcă atunci cînd stăpînul e plecat, se ţin numai de joacă cu mingea, de petreceri sau întîlniri cu fetele. Şi acolo sus m-am întîlnit cu Tom o'Todshaw şi alţi cîţiva fermieri de pe malul celălalt al rîului ; se duc la o vînă-

toare de vulpi în dimineața asta... Ce ziceți, ați vrea să mergeți? Am să vi-l dau pe Dumple, iar eu îmi iau o iapă voinică.

— Mă tem că va trebui să vă părăsesc în dimineața asta, domnule Dinmont.

— Nici să n-aud de așa ceva! sări fermierul. Nici nu mă gîndesc să vă las să plecați mai devreme de două săptămîni. Vă rog, nici o vorbă, nici o vorbă! Că doar nu întîlnim noi fiecare zi!

Brown nu se gîndise niciodată să se grăbească în această călătorie, fiindcă o făcea oarecum de plăcere, așa că se învoi repede, auzind ospitaliera propunere a gazdei sale de a mai rămîne o săptămînă la Charlies-hope.

Ajunși acasă, o găsiră pe nevastă-sa așteptîndu-i cu un mic dejun îmbelșugat, la care fermierul pomeni despre proiectata vînătoare de vulpi. Ea nu se prea învoi la aceasta, dar nu se arătă nici prea surprinsă sau îngrijorată, mărginindu-se să zică:

— Dand, scumpule! Ești om în toată firea și totuși nu te potolești de loc... cred că nimic n-o să te facă să fii cu luare-aminte pînă cînd într-o bună zi n-o să-mi fii adus acasă cu picioarele înainte.

— Bate-te peste gură, muiere! îi răspunse Dandie. Doar știi că am venit teafăr întotdeauna și nu mi-a mers cu nimic mai rău oriișiunde am fost.

Spunînd acestea, îl rugă pe Brown să mănînce mai repede deoarece, „ceața ridicîndu-se, vom porni numaidecît pe urma vînatului".

Astfel că plecară pe dată spre Otterscope-scaurs, fermierul cunoscînd drumul. Părăsiră curînd mica văioagă și o luară printre niște dealuri destul de povîrnite, dar fără a fi prăpăstioase. Pe marginile lor se puteau vedea ravine, în hăul cărora, în anotimpul rece sau cînd cădeau ploi bogate, se prăvăleau torente năvalnice. Cîteva neguri ușoare pluteau încă peste culmile dealurilor — văluri diafane rămase din ceața dimineții, fiindcă o ploaie repede o risipise. Printre aceste pînze subțiri de neguri se deslușeau sute de mici pîrîiașe sau izvoraș, apărute în urma ploii, ce se prelingeau pe coastele dealurilor ca niște fire argintii. Neînfricat și plin de încredere, Dinmont pășea pe niște potecuțe pentru oi, urmat de Brown, pînă cînd cei doi se apropiară de locul unde urma să aibă loc vînătoarea. În vreme ce urcau, văzură și alți bărbați, unii călare, unii pe jos, care se grăbeau spre locul de întîlnire. Brown era foarte nedumerit, căci nu-și pu-

tea închipui o vînătoare de vulpi prin munți și dealuri, unde, pe astfel de cărări înguste de abia o jumătate de yard, un ponei deprins cu ele, abia dacă putea să meargă, expunîndu-l însă pe călăreț, la fiece pas greșit, fie să se împotmolească în vreo mlaștină, fie să cadă și să se rostogolească pe coastă în jos. Și această nedumerire nu i se risipi pînă ajunse la locul vînătorii.

Treptat-treptat se cățăraseră sus de tot și acum se aflau pe o spinare muntoasă ce domina o vale foarte adîncă, dar grozav de îngustă. Aici se adunaseră vînătorii, îmbrăcați în niște veșminte care ar fi scandalizat pe un membru de la Pychely Hunt. Întrucît scopul lor era, pe lîngă plăcerea sporită a vînătoarei, să scape și de un animal vătămător, distrugător, se înțelege că bietul vulpoi va fi urmărit cu prea puțin spirit sportiv decît semenii lui mai fericiți de la cîmpie. Totuși, vizuinile lor așezate în chip prielnic, precum și terenul accidentat ce se întindea jur împrejur suplineau dezavantajul rezultat din lipsa de curtenie a urmăritorilor. Pereții văii alcătuiți din pămînt surpat și roci măcinate de intemperii coborau aproape vertical spre un mic pîrîu șerpuitor din fundul ei, lăsînd ici-colo să crească cîte o tufă sau un petic cu grozame. Pe marginile acestei ravine, care era, după cum am spus, foarte îngustă, dar și foarte adîncă, stăteau înșirați la pîndă vînătorii, și cei călare, și cei veniți pe jos. Aproape fiecare fermier avea cu el cîțiva copoi mari și fioroși, din rasa acelora folosiți altădată pentru urmărirea cerbilor și căprioarelor, dar care nu mai erau chiar atît de mari datorită încrucișării cu cîini obișnuiți. Conducătorul vînătorii, un fel de ofițer provincial al districtului, care primește un anume tain de carne și o răsplată pentru fiecare vulpe omorîtă, se și afla în fundul văii, ai cărei pereți răsunau de lătrăturile cîtorva perechi de cîini de vînătoare. Terrierii, printre care se numărau toate generațiile de Piperi și Mușțari, așteptau și ei. Fuseseră trimiși acolo mai înainte, sub grija unui păstor. Tot soiul de corcituri, cățeluși și dulăi de cea mai proastă rasă, își dădeau și ei concursul, alăturîndu-se corului canin. Spectatorii de pe marginea văii își țineau de curele ogarii, gata să-i slobozească în urmărirea vulpii, de îndată ce zarva celor de jos o va fi silit pe cumătră să-și părăsească vizuina.

Scena, deși ar fi părut grosolană pentru ochiul unui vînător profesionist, avea în ea totuși ceva deosebit de fascinant. Siluetele în mișcare ale celor aflați sus pe coama muntelui, profilîndu-se pe fundal cerul nemăr-

ginit, păreau că plutesc prin văzduh. Cîinii, nerăbdători, fiindcă nu li se dădea drumul, și înnebuniți de lătratul din vale, săreau încoace și încolo, smucind cu furie de curelele ce-i împiedicau să se alăture confraților de jos. Dacă te uitai de sus în jos, priveliștea era la fel de fascinantă. Ceața subțire din prăpastie nu se împrăștiase cu totul, așa că ochiul se străduia adeseori să deslușească mișcările vînătorilor din vale învăluiți în această pîclă. Uneori, o pală de vînt scotea scena la iveală, pîrîiașul albastru strălucea șerpuind solitar prin văiuga prăpăstioasă și singuratică. Apoi cei de sus mai puteau să vadă cum păstorii sar, plini de avînt neînfricat, din stîncă în stîncă, chemîndu-și cîinii ca să adulmece urma vulpii, și dimensiunile fiind micșorate datorită adîncimii și distanței, oamenii păreau niște pitici. Apoi, o bucată de vreme, ceața coborî, deasă, deasupra lor, și singurele dovezi că ei se aflau tot acolo erau strigătele bărbaților și lătratul cîinilor, totul părînd că vine tocmai din măruntaiele pămîntului. Cînd vulpea astfel hăituită, de la un capăt la celălalt, a fost în cele din urmă silită să părăsească valea și să o rupă la fugă ca să-și găsească un ascunziș mai depărtat, cei care stăteau de veghe sus pe culme, urmărindu-i mișcările, sloboziră ogarii, care, întrecînd vulpea și fiind la fel de cruzi și de puternici ca și ea, puseră curînd capăt zilelor acestui animal prădător

Și uite așa, fără a se da nici cea mai mică atenție obișnuitelor reguli și celor cuvenite acestui sport, dar, desigur, spre îndoita satisfacție a bipezilor și patrupezilor, ca și cum tot ritualul ar fi fost îndeplinit, au fost ucise patru vulpi în acea dimineață vînătorească, și chiar Brown, deși văzuse vînători princiare în India și luase parte la o vînătoare de tigri, călare pe un elefant, alături de nababul de Arcot, mărturisi că petrecuse de minune. Cînd vînătoarea se sfîrși, cei mai mulți dintre participanți, respectînd regulile ospitalității din acel ținut, merseră să ia masa la Charlies-hope.

Pe cînd se întorceau acasă, Brown călări pentru scurt timp alături de un vînător, căruia îi puse unele întrebări cu privire la felul în care își exercitau ei profesiunea. Omul însă se codea să-l privească în ochi și căuta să încheie cît mai iute subiectul, ba chiar făcu ce făcu și dispăru brusc de lîngă el, ceea ce Brown nu prea putu să-și explice ușor. Era un bărbat energic, întunecat la chip și subțire, foarte bine făcut pentru greaua meserie pe care și-o alesese. Dar fața lui nu avea seninătatea

unui vînător voios, el privea numai în pămînt, stingherit parcă, şi se ferea de ochii celor ce se uitau la el. După cîteva observaţii fără importanţă asupra norocului din ziua aceea, Brown îi dădu o mică sumă de bani, apoi se apropie de Dinmont. Acasă o găsiră pe nevastă-sa pregătindu-se să-i primească ; ţarcul şi cotețele păsărilor furnizaseră bucatele, iar amabilitatea şi ospitalitatea izvorîte dintr-o inimă bună suplineau tot ceea ce lipsea ca eleganţă sau etichetă la ospăţ.

CAPITOLUL XXVI

Toţi cei ce-s Elliot şi Armstrong se adună ;
Ce pumn de braві sînt ei toţi împreună !

Balada lui Johnnie Armstrong

Nu vom consemna aici îndeletnicirile din cele două zile următoare, deoarece ele au constat din obişnuitele distracţii silvane : vînatul şi călăritul, care nu au în ele nimic îndeajuns de interesant pentru a reţine atenţia cititorului. În schimb, vom povesti altceva, care, într-o oarecare măsură, este specific Scoţiei şi care poate fi socotit tot ca un fel de vînătoare : pescuitul somonului. Această vînătoare, cînd peştele este urmărit şi lovit cu suliţe cu ţepi sau cu un fel de trident cu coadă lungă numit *waster* [1], este foarte obişnuită în estuarul fluviului Esk şi în celelalte fluvii cu somoni din Scoţia. Acest sport se practică atît ziua cît şi noaptea, dar cel mai adesea are loc noaptea, cînd peştele este descoperit cu ajutorul torţelor sau focurilor pe grătare, întreţinute prin arderea doagelor de butoiaşe unse cu catran, care aruncă o lumină puternică peste întinsul apelor. Cu prilejul de faţă, grupul de căpetenie al celor ce luau parte la acest pescuit neobişnuit se urcase într-o barcă şubredă şi plutea pe o porţiune a rîului care fusese lărgită şi adîncită pentru a furniza apă unui stăvilar de moară, în vreme ce restul

[1] *Waster* sau *leister*. Aşa se numeşte această suliţă lungă. Există şi o suliţă mai scurtă, care este aruncată de pe mal şi cu care un sportiv experimentat loveşte peştele cu o singulară dexteritate. (n. t.).

vînătorilor, asemenea unor antice bacante în delirul lor, alergau de-a lungul malurilor, vînturîndu-şi torţele şi sulițele în urmărirea somonilor, care încercau să scape pe pescari fie înotînd în susul curentului, fie ascunzîndu-se sub rădăcinile copacilor, pe sub pietre sau stînci mari. Dar cei din barcă îi descopereau după cele mai mici semne : o aripioară ce lucea, o băşicuţă de aer înălţîndu-se la suprafaţă, toate erau indicii suficiente care arătau acestor sportivi îndemînatici încotro să-şi arunce armele.

Scena era nespus de vie pentru cei ce nu mai văzuseră aşa ceva ; cît despre Brown, neobişnuit să folosească sulița, obosi curînd în urma eforturilor făcute şi nu obţinu alt rezultat decît izbirea suliței de stîncile din albia rîului, care încasau ele loviturile destinate somonului. De altfel, nici nu se simţea prea bine (deşi îşi tăinuia simţămintele, care, oricum, n-ar fi fost înţelese), stînd în barcă lîngă somonul în agonie ce se zvîrcolea de moarte, stropind totul în jur cu sîngele lui. Ceru, aşadar, să fie lăsat pe mal, şi de acolo de sus, de pe ţărmul prăpăstios ce domina rîul, găsi mult mai plăcut spectacolul ce se desfăşura la picioarele lui. Admirînd efectul produs de flăcările de un roşu aprins ce poleiau malurile romantice printre care aluneca barca, se gîndi adesea la prietenul său Dudley, pictorul. Iată că lumina scădea părînd o stea îndepărtată şi licărind pe ape, asemenea celei pe care o trimite (după cum spun legendele din ţinut) ştima apelor ca să arate locul unde se vor îneca victimele ei. Şi iată că acum lumina creştea, se apropia, strălucind tot mai tare şi crescînd tot mai mult, iar pîlpîirea ei puternică lumina în trecere malurile, stîncile şi arborii, aşternînd peste ele un văl roşu crepuscular ; şi-apoi lumina murea treptat, topindu-se în întuneric sau devenind palidă ca lumina lunii, pe măsură ce torţele se depărtau din nou. Totuşi cei din barcă puteau fi zăriţi, fie ţinînd sulițele ridicate în sus, fie aplecaţi înainte ca să le azvîrle, fie îndreptîndu-se din şale, toţi învăluiţi într-un bronz-roşiatic aruncat de aceeaşi pîlpîire, înfăţişîndu-se ochiului înveşmîntaţi într-o culoare ce s-ar fi potrivit mai degrabă tărîmurilor infernului.

După ce s-a distrat o bucată de vreme cu jocul acesta de umbre şi lumini, Brown a pornit pe jos spre casa fermei, privind, în trecere, spre cei angajaţi în acest pescuit ciudat ; ei se ţineau în grupe de doi-trei, unul purtînd o faclă, iar ceilalţi doi, cu sulițele lor, stînd gata să se folosească de pîlpîirea torţei pentru a lovi prada. Ob-

servînd un bărbat ce se lupta cu un somon foarte greu pe care îl lovise cu sulița, dar nu era în stare să-l scoată din apă, Brown se îndreptă spre mal ca să vadă cum se va sfîrși lupta. Omul care ținea torța era tocmai vînătorul a cărui purtare posacă Brown o remarcase cu cîteva zile mai înainte, nu cu puțină uimire.

— Veniți aici, domnule! Veniți aici, domnule! Priviți la peștele ăsta! Are o burtă ca de scroafă!

Cam așa ceva îi strigau cei din jur cînd băgară de seamă că Brown se apropie de mal.

— Țintește bine cu sulița, omule! Țintește bine cu sulița!

— Dă-l gata!

— Parcă n-ai avea vlagă în tine nici măcar cît o pisică!

Acestea era strigătele de încurajare, de nerăbdare sau sfaturile date de cei aflați pe mal, pescarului în luptă cu somonul; omul ședea în apă pînă la brîu, într-o copcă cu gheață pe margini, și se străduia să biruie și forța peștelui, și viteza curentului, și nu știa ce să mai facă spre a izbuti să-și ducă la mal prada. Cînd Brown ajunse acolo, strigă:

— Ține sus torța, frate vînător! El recunoscuse, la lumina puternică a flăcării, trăsăturile posomorîte ale omului despre care am vorbit. Dar acesta, de îndată ce-i auzi vocea și văzu sau, mai degrabă, își dădu seama că Brown se apropie de el, făcu exact pe dos: în loc să ridice sus facla, o lăsă să cadă în apă, ca din întîmplare.

— A intrat necuratul în tine, Gabriel! exclamă vînătorul cu sulița, în timp ce torța, pîlpîind din ce în ce mai slab, se stingea la suprafața apei, dusă de curent. A intrat necuratul în tine, omule! N-am să-i pot veni de hac fără lumină, și totuși cred că, dacă l-aș duce pe mal, sînt sigur că un alt exemplar mai frumos de pește afumat nici c-a mai spînzurat vreodată în două cîrlige[1].

În cele din urmă, alți cîțiva săriră în apă ca să-i dea ajutor celui aflat la ananghie, și peștele (care cîntărea aproape treizeci de livre) a fost, în sfîrșit, tras cu bine la țărm.

Comportarea acestui vînător și pescar îl izbi pe Brown, deși el nu-și aducea aminte să-l mai fi văzut vreodată și nici nu putea să-și închipuie de ce se ferea el (lucru ce sărea în ochi) să fie văzut de căpitan. Să fi

[1] A se vedea nota D a autorului — *LUM CLEEKS* (la sfîrșitul volumului).

fost oare unul dintre tîlharii cu care se încăierase în ajun ? Această supoziție nu era chiar de lepădat, deși nu se bizuia pe nimic, deoarece Brown nu observase nimic deosebit nici în înfățișarea, nici în statura atacatorilor. Bineînțeles, nelegiuiții purtau pălării bine trase pe ochi, iar veșmintele lor erau largi, așa că nici în ce privește dimensiunea trupului lor nu putuse să facă nici un fel de aprecieri pentru a recurge la acest criteriu de identificare. În aceste condiții, Brown se hotărî să vorbească cu gazda lui, cu Dinmont, dar, din motive lesne de înțeles, ajunse la concluzia că ar fi mai bine să-și amîne discuția pînă dimineață, cînd fermierul va fi mai liniștit.

Pescarii se reîntoarseră încărcați de pește ; aproape o sută de somoni fuseseră uciși în timpul acestei originale partide de pescuit. Cei mai buni au fost aleși și dați fermierilor mai de frunte, ceilalți împărțiți între păstori, țărani, slujitori și alți oameni de rînd care luaseră parte la pescuit. Acești pești, uscați în colibele lor, la fumul anumitor ierburi, constituiau o mîncare gustoasă care se adăuga bucatelor cu cartofi și ceapă și care, de altfel, era baza hranei lor la vreme de iarnă. Între timp, s-a împărțit tuturor și bere, și whisky din belșug, lîngă ceea ce ei numeau o fiertură de pește, adică cîțiva somoni puși într-un ceaun uriaș și fierți pentru cină. Brown își însoți voioasa gazdă, precum și pe ceilalți amici ai lui într-o bucătărie mare și afumată, unde aceste gustoase mîncări abureau plăcut pe o masă de stejar, destul de mare ca să îngăduie să se ospăteze în jurul ei chiar Johnie Armstrong și vesela lui ceată. Peste tot se auzeau numai strigăte voioase, urale, glume sau hohote de rîs și, pe rînd, toți se lăudau, care mai de care, cu isprăvile lor sau glumeau unul pe socoteala celuilalt. Călătorul nostru căută zadarnic printre veselii convivi chipul posomorît al vînătorului de vulpi ; acesta nu putea fi văzut nicăieri. În cele din urmă însă, căpitanul își luă inima în dinți și zise :

— În seara asta, băieți, s-a întîmplat o mică poveste. Unul dintre voi a lăsat facla aprinsă să-i cadă în apă tocmai cînd fîrtatul său se lupta cu un pește uriaș. Cred că i-a scăpat din greșeală !

— Ce tot vorbiți ? Cum din greșeală ? replică indignat un păstor, ridicînd capul și uitîndu-se la el (era același flăcău zdravăn care lovise somonul cu sulița). Ar merita una bună pentru asta ! Auzi dumneata ! Să lași torța să se stingă tocmai cînd peștele era agățat în ghim-

pii suliței. Sînt pe deplin încredințat că Gabriel a lăsat dinadins *roughies*[1]-ul să cadă în apă. Lui nu-i place să vadă pe nimeni că face un lucru mai de ispravă ca el. E tare ranchiunos!

— Așa e! sări și altul. Dar, de bună seamă că s-a rușinat de fapta lui, altminteri ar fi fost în noaptea asta aici cu noi. Și lui Gabriel îi plac olecuță lucrurile bune, ca fiecăruia dintre noi.

— Este de prin partea locului?

— Nu, nici vorbă. S-a angajat numai de puțină vreme pe la noi, dar e un vînător iscusit... e venit mai de departe, cred că de undeva de prin părțile comitatului Dumfries.

— Și cum îl cheamă, vă rog?

— Gabriel.

— Gabriel și mai cum?

— O, numai Dumnezeu știe; noi nu ne prea batem capul pe aici cu al doilea nume; cîte un clan întreg poartă același nume.

— Știți, domnule — încercă să-l lămurească un păstor bătrîn, vorbind încet și ridicîndu-se în picioare — oamenii de pe aici sînt toți Armstrong, Elliot[2] sau cam așa ceva... cîteva nume doar... așa că lumea, ca să-i deosebească, a mai pus la numele moșierilor și fermierilor și numele locului unde trăiesc, de pildă: Tom de la Todshaw, Will de la Flat, Hobbie de la Sorbietress sau cum este și buna noastră gazdă de aici: Dinmont de la Charlies-hope. Asta-i, domnule. Apoi slujitorii, o să băgați de seamă, au toți cîte un fel de poreclă. De pildă: Christie zăbăucul; Davie ghebosul, ori sînt porecliți, cum este și flăcăul ăsta Gabriel, despre care vorbim, după meseria lor; de aceea i se zice Gabbie vulpoiul sau Gabbie vînătorul. Nu-i de mult venit la noi, domnule, și cred că nimeni nu-l știe cu un alt nume. Dar nu e bine să-l vorbim de rău în spate fiindcă este un vînător iscusit de vulpi, deși poate nu e tot așa de priceput în mînuirea suliței, cum sînt unii de la masa asta.

După ce mai vorbiră și despre alte lucruri fără însemnătate, cei mai de frunte dintre participanții la acest pescuit neobișnuit se retraseră pentru a-și petrece restul

[1] Cînd țăndări sau crengi uscate sînt folosite ca torțe pentru a lumina apa, ele sînt numite, ca în text, *roughies*. Cînd se folosesc bucățele sau zdrențe muiate în catran sau păcură, ele poartă denumirea de *hards*, venită probabil din franceză. (n.a.).

[2] Vezi nota E a autorului — *Nume în clanuri* (la sfîrșitul volumului).

serii fiecare în felul său, lăsînd pe ceilalţi să se distreze, nestingheriţi de prezenţa lor. Această seară, ca toate celelalte pe care Brown le petrecuse la Charlies-hope, se desfăşură într-un fel de veselie nevinovată, cinstită cu multe închinări de pahare. Din pricina acestui ultim amănunt, poate că masa s-ar fi transformat chiar într-un chef dacă nu ar fi fost aceste „bune femei", cum erau numite nevestele, fiindcă multe din stăpînele sau *doamnele* din împrejurimi (cuvîntul acesta[1] jucînd cu totul alt rol decît cel folosit în lumea bună) se adunaseră la Charlies-hope, ca să fie martore unei seri aşa de memorabile. Descoperind apoi că oala cu punch era prea repede golită şi umplută iar, lucru care aducea primejdia ca persoanele lor graţioase să fie uitate, ele se năpustiră cu bravură, în frunte cu buna doamnă Ailie, asupra veselilor comeseni, certîndu-i, aşa că Venus reuşi repede să-l învingă pe Bahus. Apărură imediat şi lăutarul, şi cimpoierul, astfel că cea mai mare parte a nopţii a fost petrecută cum se cuvine, dansînd după muzică.

A doua zi, o vînătoare de vidre, iar în cealaltă zi o alta de bursuci dădură din nou timpului o întrebuinţare voioasă. Sper, cu acest prilej, că drumeţul nostru nu va pierde din buna apreciere de care se bucură în ochii cititorului (chiar dacă acesta se întîmplă să fie vînător) dacă îi voi spune că, cu prilejul celei de a doua vînători, cînd tînărul Piper şi-a pierdut una din labele dinainte, iar cel de al doilea cîine din rasa Muştar a fost aproape sugrumat, el a cerut şi a obţinut (ca o favoare personală şi deosebită din partea domnului Dinmont) ca să i se îngăduie sărmanului bursuc, care se apărase cu atîta străşnicie, să se retragă nevătămat în vizuina lui de sub pămînt.

Fermierul, care, fără doar şi poate, ar fi tratat această propunere cu un dispreţ suveran dacă ar fi venit din partea altcuiva, se mulţumi, fiind vorba de Brown, să-şi exprime numai cea mai făţişă uimire :

— Da' ştiţi că-i o idee năstruşnică ! zise el. Totuşi, fiindcă aţi luat parte şi domnia voastră, naiba să-l ia pe-ăla de se va mai atinge de animalul ăsta, cîte zile oi mai avea eu ; ba chiar o să-l poreclim „Viezurele căpitanului", deoarece, bineînţeles, sînt bucuros să fac tot ceea ce vă este pe plac ! Dar, Doamne Dumnezeule ! Ce idee ! Să-ţi fie milă de un viezure !

[1] *Mistress*, în scoţiană, are în primul rînd sensul de stăpînă (n. t.)

După o săptămînă petrecută cu fel şi fel de sporturi rurale şi înconjurat de cele mai sincere atenţii din partea onestei sale gazde, Brown îşi luă rămas bun de la malurile rîului Liddel şi de la ospitalitatea fermei Charlieshope. Copiii, cu care se împrietenise de-a binelea între timp şi-l iubeau foarte mult, plîngeau toţi în cor, de ţi se rupea inima, la plecarea lui, şi căpitanul abia îi linişti făgăduindu-le de douăzeci de ori că se va reîntoarce curînd ca să le cînte la flageolet cîntecele lor favorite pînă cînd le vor învăţa pe dinafară.

— Vino îndărăt, căpitane ! îi strigă unul din micii zgîmboi, un copilaş foarte îndesat. Vino îndărăt şi Jenny va fi nevasta ta.

Jenny era o fetiţă cam de unsprezece ani, care, auzind această vorbă, alergă ruşinată şi se ascunse în spatele mamei.

— Vino îndărăt, căpitane — îi strigă şi o fetiţă grăsuţă de şase anişori, întinzîndu-i gurita ca să o sărute. Şi eu o să-ţi fiu nevastă.

„Ar trebui să aibă cineva o inimă de piatră" — gîndea Brown, înduioşat — ca să se despartă de atîtea inimi iubitoare fără să-i pese.

Buna doamnă, de asemenea, cu o modestie de matroană romană şi cu o simplitate plină de dragoste, atît de des întîlnită odinioară, îi oferi şi ea obrazul pentru a fi sărutată la plecare, zicîndu-i încă o dată :

— Cei ca noi nu pot face prea mult — zise ea. Nu cine ştie ce, dar totuşi, dacă aţi dori ceva...

— Ei bine, dacă aşa stau lucrurile, doamnă Dinmont, îmi daţi curajul să vă cer ceva... aţi fi aşa de bună să-mi ţeseţi sau să-mi croiţi şi mie un pled mare cenuşiu cum poartă omul cel bun ? (El învăţase şi limbajul, şi simţămintele celor de acolo, chiar în timpul unei şederi aşa de scurte, şi ştia cu ce plăcere va fi primită o astfel de cerere).

— Niţică lînă s-o găsi şi pe la noi şi n-o fi pagubă mare — zise soţia, luminîndu-se la faţă. O să-l aveţi negreşit. Apoi vă făgăduiesc că am să vă fac unul cum nici c-a mai purtat cineva vreodată ! Am să vorbesc chiar mîine cu Johnie Goodsire, ţesătorul din Castletown. Drum bun, domnule ! Şi să fiţi la fel de voios cum vă place să-i vedeţi şi pe alţii... şi să mai ştiţi că urarea aceasta îi va lăsa cu inimile întristate pe cîţiva dintre cei pe care-i ştiţi !

Să nu uităm a menţiona că drumeţul nostru l-a lăsat pe credinciosul său însoţitor Wasp ca oaspete la Char-

lies-hope pe tot timpul iernii. El prevedea că terrierul ar fi putut să devină un tovarăș stînjenitor în anumite situații cînd ar fi dorit să păstreze cea mai mare taină și discreție. Îl lăsă, așadar, în seama băiatului cel mai mare, care îi făgădui, cu vorbele vechiului cîntec, că Wasp va avea întotdeauna de la el :

O fărîmă din cina lui, o fărîmă din patul lui.

și că nu-l va lăsa să se vîre în acele distracții primejdioase din cauza cărora rasele Mustar și Piper suferiseră atîtea răni și mutilări.

Astfel că iată-l pe Brown, pregătit să-și continue călătoria, după ce își luă un rămas bun vremelnic și de la micul și credinciosul său terrier.

În aceste regiuni deluroase și muntoase oamenii au o predilecție deosebită pentru călărit. Fiecare fermier știe să călărească bine și poate rămîne în șa o zi întreagă. Probabil pășunile lor nesfîrșite, precum și nevoia de a le supraveghea repede de la un capăt la celălalt au dat naștere acestui obicei, la început, sau poate un istoric foarte zelos ar considera că obiceiul a prins rădăcini din vremurile descrise în *Balada ultimului menestrel,* cînd douăzeci de mii de cavaleri se adunau în jurul focurilor de noapte, aprinse pe înălțimi pentru a semnala apropierea vrăjmașilor sau începerea luptelor.

Oricare va fi fost cauza, adevărul este de netăgăduit ; oamenilor le place în șa și numai anevoie pot fi convinși să aleagă și mersul pe jos, afară doar de cazul cînd este silit neavînd cal. Din această pricină, Dinmont stărui ca oaspetele său să se urce pe cal și-l însoți în persoană pînă la cel mai apropiat oraș din comitatul Dumfries, unde și poruncise să fie trimis bagajul căpitanului, deoarece, de aici, Brown își propusese să-și continue călătoria spre Woodbourne, reședința Juliei Mannering.

Pe drum, el își descusu însoțitorul asupra firii vînătorului de vulpi, dar nu află mare lucru, fiindcă omul se stabilise prin părțile locului abia în răstimpul în care Dinmont dădea raita pe la bîlciuri și iarmaroace.

— Pare cam zdrențăros — îi zise fermierul — și pun rămășag că în vinele lui curge sînge de țigan, dar în nici un caz n-a fost dintre netrebnicii cu care ne-am bătut în mlaștină ; i-aș recunoaște foarte bine dacă m-aș mai întîlni cu ei. Pe urmă, vezi bine, și țiganii, nu toți sînt oameni răi ca să se vîre într-o bandă de tîlhari — mai zise Dandie, adăugînd : Dacă aș mai vedea-o pe bătrîna vrăjitoare, înaltă cît o prăjină, i-aș da bani buni să-și cumpere tutun, fiindcă, după ce m-am gîndit mai bine,

cred că mi-a dat un sfat cuminte cînd mi-a spus să mă feresc de hangiță.

La despărțire, fermierul cel bun ținu îndelung mîna lui Brown, într-a sa și, în cele din urmă, îi zise :

— Căpitane, lîna mioarelor s-a vîndut așa de bine anul acesta, încît ne-am putut plăti la timp arenda ; cu restul banilor n-avem ce să mai facem, fiindcă Ailie și-a cumpărat rochie nouă și copiilor, hăinuțele de care aveau nevoie. Și tot timpul mi-am muncit mintea să găsesc un om de încredere în mîna căruia să pot lăsa în păstrare ceea ce îmi prisosește, fiindcă mi se pare că-i un lucru mai cuminte decît să-i cheltuiesc pe zahăr și pe brandy... Apoi mi s-a spus că în armată, dacă ai bani, poți să-ți cumperi un grad, și dacă vreo cîteva sute de lire v-ar ajuta la o astfel de avansare, un simplu bilet semnat de domnia voastră mi-e de ajuns pentru bani. O să mi-i înapoiați cînd o să vă fie la îndemînă și m-ați îndatora nespus de mult.

Brown, dîndu-și seama de delicatețea fermierului, care dorea să-i facă un serviciu, dar fără a-l jigni, și care căuta să înfățișeze astfel lucrurile, încît să pară că el îi cerea căpitanului o favoare, îi mulțumi recunoscătorului său prieten din toată inima și-l încredință că s-ar fi folosit de punga lui (fără nici o șovăire) dacă împrejurările l-ar fi silit la așa ceva.

Apoi cei doi își luară rămas bun, fiecare arătînd celuilalt ce mult îl prețuiește și ce mult regretă această despărțire vremelnică.

CAPITOLUL XXVII

De milă ai și ești îndurător,
Întoarce-mă pe față ca să mor.

JOANNA BAILLIE[1]

Călătorul nostru își opri un loc în poștalionul care pleca din micul orășel unde se despărțise de Dinmont, în scopul de a ajunge la Kippletringan. Acolo, el avea de

[1] *Joanna Baillie* (1762—1831) — poetă și autoare de piese de teatru, bună prietenă cu Walter Scott, care o aprecia mult. (n.t.)

gînd să se intereseze de situaţia familiei de la Woodbourne, mai înainte de a-şi face cunoscută prezenţa în regiune Juliei Mannering. Distanţa era destul de mare, optsprezece sau douăzeci de mile, iar drumul trecea de-a curmezişul comitatului. Parcă pentru a face călătoria şi mai anevoioasă, începuse să ningă destul de tare. În ciuda acestor greutăţi, vizitiul poştalionului îşi văzu totuşi de drum, fără a se opri şi fără a ezita. Cînd însă veni noaptea şi bezna învălui totul, vizitiul începu să se îngrijoreze ca nu cumva să se rătăcească, fiindcă nu mai recunoştea drumul cel bun. Zăpada care se aşternea din ce în ce mai groasă îi sporea îngrijorarea, deoarece, lovindu-l drept în ochi şi înveşmîntînd totul în alb, îl înşela şi mai vîrtos. El nu mai recunoştea calea, nici ţinutul şi, din clipă în clipă, şansa lui de a regăsi drumul cel bun scădea. În cele din urmă, poştalionul se opri, aproape înzăpezit, şi Brown ieşi afară ca să se uite împrejur, în speranţa (lesne, de altfel, să-ţi închipui) de a zări vreo casă unde ar putea să capete niscai deslușiri asupra locului unde se aflau. Dar cum nu se vedea nimic prin ninsoarea deasă, nu-i rămase altceva de făcut decît să-i ceară vizitiului de pe capră să mîne cu hotărîre tot înainte. Drumul trecea acum printre ogoare întinse, aşa că drumeţul nostru socoti că şi casa proprietarului acestor pămînturi nu poate fi prea departe. În cele din urmă, după ce mai merseră cam aproape o milă înotînd din greu prin omăt, vizitiul opri poştalionul, spunînd că bidiviii lui nu vor să mai facă nici măcar un pas şi adăugînd că „vede o luminiţă printre copaci, care, de bună seamă, provine de la o casă, şi singura lor nădejde de a-şi putea continua călătoria era să se intereseze acolo pe unde s-o apuce". Zicînd acestea, descălecă. Era încotoşmănat într-o şubă lungă, iar în picioare avea o pereche de cizme ce ar fi putut rivaliza în grosime cu scutul cel cu şapte platoşe al lui Ajax. Cum astfel echipat, vizitiul abia putea să se mişte spre ţinta unde spera să afle încotro e drumul, Brown, care ardea de nerăbdare, sări repede din diligenţă şi-l rugă pe flăcău să rămînă cu caii, spunîndu-i că se va duce chiar el în persoană la casa cu pricina pentru a cere lămuriri cu privire la drum. Bineînţeles că vizitiul primi propunerea cu mare plăcere.

Călătorul nostru porni, aşadar, orbecăind de-a lungul gardului viu ce împrejmuia proprietatea unde licărea lumina pentru a găsi vreo poartă pe unde să poată intra. În sfîrşit, după ce merse o bucată de drum, găsi un pîrleaz din dreptul căruia o potecă te ducea spre ogoare,

care în locul acela se întindeau pînă hăt departe. Cărăruia părea să-l călăuzească pe drumeț spre lumina care era obiectul cercetării sale ; prin urmare, Brown se îndreptă într-acolo, dar curînd, trecînd printr-o livadă, o pierdu din vedere din cauza pomilor. Cărarea, care la început fusese mai degrabă o alee largă și se deslușise bine, cu toate că șerpuia printre copaci, deveni deodată mai puțin vizibilă, deși albul omătului reflecta destulă lumină pentru a-ți fi de ajutor. Alegînd, pe cît posibil, drumul pe unde copacii erau mai rari, Brown străbătu aproape o milă. dar fără să mai vadă lumina sau să descopere altceva care ar fi putut să semene cu o locuință. Și totuși el socoti că-i bine să-și continue drumul în acea direcție. „Desigur — își zicea în sinea lui — trebuie să fi fost lumina unei colibe de pădurar, căci strălucirea ei era prea constantă pentru a crede că este vorba de licărul unui *ignis fatuus*[1]. Terenul deveni accidentat, coborînd repede în pantă, și deși Brown credea că înaintează pe ceea ce, cel puțin odinioară, fusese o alee (căci acum era foarte prost întreținută), zăpada ascunzîndu-i gropile și coborîșul, călătorul nostru se poticni și căzu de cîteva ori din pricina asta. Începu să se gîndească dacă n-ar fi mai bine să se întoarcă, mai ales că ninsoarea, pe care pînă atunci, nerăbdător cum era, nu o prea băgase în seamă. se prăvălea asupra lui din ce în ce mai deasă.

Vrînd totuși să mai facă o ultimă încercare, el mai merse o bucată de drum, cînd, spre marea lui bucurie, lumina se ivi din nou, destul de aproape și, aparent, la același nivel cu el. Dar descoperi iute că era doar o iluzie fiindcă terenul continua să coboare cu atîta repeziciune, încît era limpede că în fața lui se deschide o vale adîncă sau o ravină, ce se interpuneau între el și obiectul cercetării sale. Luîndu-și toate măsurile de precauție ca să nu alunece. el începu să coboare pînă atinse fundul unei văi foarte înguste și prăpăstioase prin care șerpuia un pîrîiaș cu albia aproape troienită de zăpadă. Se pomeni rătăcit printre ruinele unor căsuțe ale căror frontoane negre se deslușeau lămurit în contrast cu suprafața albă din mijlocul căreia se ridicau ; zidurile laterale se năruiseră de mult sub povara anilor și zăceau în mormane informe, acoperite cu omăt, fiind piedici dese și stînjenitoare în calea drumețului nostru. El totuși se

[1] Lucire fosforescentă care se vede adesea în ținuturile mlăștinoase datorită combustiunii spontane a gazului de baltă provenit din descompunerea materiilor organice. (n.t)

încăpățînă să meargă înainte, şi după ce trecu peste pîriiaş, nu fără oarecare greutate, izbuti în cele din urmă, tare anevoie şi primejduindu-şi viaţa, să se cațăre pe celălalt mal al văii, care era şi mai prăpăstios ; şi astfel se găsi la aceeaşi înălţime cu casa unde se zărea lumina.

Îţi venea foarte greu, mai ales la o lumină atît de slabă, să deslușeşti cam ce fel de locuinţă era aceea ; părea a fi o clădire pătrată, de dimensiuni mici şi avînd partea de sus cu desăvîrşire ruinată. Poate că odată, demult, fusese sălaşul unui proprietar mai sărac, sau un loc de refugiu, sau o ascunzătoare, la nevoie, pentru vreun senior mai de seamă. Dar numai bolţile încăperilor de jos mai supravieţuiau, ele alcătuind acum acoperişul a ceea ce mai rămăsese din fosta locuinţă. Brown se apropie mai întîi de locul pe unde se strecura lumina : printr-un fel de crenel sau ambrazură, aşa cum au de obicei vechile fortăreţe. Împins de curiozitate să vadă interiorul acestui loc ciudat mai înainte de a intra, Brown se uită prin deschizătură. O priveliște mai dezolantă cu greu se poate închipui. Pe pardoseală era aprins un foc, al cărui fum, după ce se învîrtea dînd ocol încăperii, ieşea afară printr-o gaură făcută în bolta de deasupra. Zidurile, văzute prin această lumină îmbîcsită de fum, aveau o înfăţişare aspră, de pustietate, semănînd cu nişte ruine de cel puţin trei secole. Cîteva butoaie, lăzi sparte şi baloturi desfăcute zăceau împrăştiate pe jos în mare neorînduială. Dar ceea ce îi atrase în primul rînd atenţia lui Brown erau cei care se aflau în încăpere. Pe un culcuş de paie şi acoperit cu o pătură, zăcea un trup omenesc atît de nemişcat, încît, dacă lăsai deoparte faptul că nu era îmbrăcat cu veşmintele ce se pun de obicei morţilor, puteai să-l iei drept un cadavru. Dar cînd căpitanul privi mai cu atenţie, îşi dădu seama că trupul era viu, însă urma să-şi dea în curînd ultima suflare căci Brown auzi cîteva horcăituri oribile, adînci şi înăbuşite, semne care întotdeauna au precedat sfîrşitul, cînd trupul încearcă încă, cu disperare, să se mai agaţe de viaţă. O femeie îmbrăcată într-o mantie lungă şedea pe o piatră în acest sălaş mizer ; îşi sprijinise coatele pe genunchi, şi faţa ei umbrită (căci lumina unei lămpi de fier cădea pieziş asupră-i) sta aplecată asupra muribundului. Din cînd în cînd, ea îi umezea buzele cu o băutură necunoscută şi-apoi continua să cînte, într-un ritm monoton, una din acele rugăciuni pentru cei aflaţi pe patul de moarte sau mai degrabă unul din acele descîntece care, în anumite regiuni ale Scoţiei şi din nordul Angliei, sînt rostite de oamenii

neștiutori pentru a ușura trecerea în lumea cealaltă a unui muribund. În timp ce murmura această tristă incantație, ea se legăna lin într-o parte și-n alta, ca și cum mișcarea ar fi avut același tact cu cîntecul. Vorbele pe care le spunea sunau cam așa :

Duh trudit și nevăzut,
Ce mai lupți cu al tău lut,
Ieși din trup, te dă bătut !
Auzi ! Se slujește !

Scutură-te de pămînt,
Și spre ceruri ia-ți avînt ;
Sfinților să-i fii veșmînt.
Auzi ! Clopotește !

Nu te teme nici de nea,
Nici de vînt, ploi, vreme rea ;
Giulgiul te va înfășa
Somnul fi-va partea ta.
Dormi ! Te odihnește !

Du-te, du-te ! Zbori grăbit,
Nu e timp de zăbovit,
Dă-ți suflarea, în sfîrșit,
Ziua se ivește !

Aici, descîntătoarea se opri. Cîteva horcăituri adînci, înăbușite păreau să indice că agonia muribundului se apropia de clipa cea din urmă.

— Nu poate să moară — murmură ea ca pentru sine, cu voce scăzută — nu poate să-și dea sufletul, cu păcatul acela care-i apasă sufletul... îl ține încă legat aici...

Cerul nu îl vrea pe el,
Și pămîntul tot la fel.[1]

Trebuie să deschid ușa — zise ea și se ridică, îndreptîndu-se spre ușa încăperii, avînd mare grijă să nu întoarcă de fel capul îndărăt, iar după ce trase cele două zăvoare (fiindcă încăperea, deși arăta așa de jalnic, era încuiată cu strășnicie), ridică drugul ce fereca ușa, murmurînd un nou descîntec :

[1] Vezi nota **F** a autorului — *Superstiții țigănești* (la sfîrșitul volumului).

Te deschide, lacăt ! Ce-l mai chinuiești ?
Moarte, vin-ncoace, viața să-i sfîrșești !

Brown, care între timp plecase din locul unde se oprise la început și se apropiase de ușă, se pomeni în odaie cînd țiganca o deschise. Se înțelege că el recunoscuse din prima clipă în acea femeie (deși acest lucru nu-l liniștea de loc) pe țiganca întîlnită la Bewcastle. Și ea îl recunoscuse pe dată, și chipul, atitudinea și îngrijorarea zugrăvită pe fața ei, toate erau aidoma cu cele ale unei binevoitoare soții de căpcăun din basme care previne un străin, sfătuindu-l să nu intre în castelul plin de primejdii al bărbatului ei. Într-adevăr, primele cuvinte pe care le-a rostit (ridicîndu-și mîinile în semn de reproș) au fost :

— Nu v-am spus eu să nu vă băgați, să nu v-amestecați ? Feriți-vă de lovitura la care nu vă așteptați. Ați intrat într-o casă în care moartea nu a venit în mod firesc.

Zicînd aceste cuvinte tainice, ridică lampa în așa fel, ca lumina ei să cadă pe chipul muribundului, ale cărui trăsături aspre și neîndurătoare erau acum schimonosite de chinurile ultimei agonii. Capul îi era înfășurat în niște cîrpe de in, pline de sîngele ce se prelinsese mînjind și așternutul, și paiele. Se vedea bine că nenorocitul nu trăgea să moară din cauza vreunei boli obișnuite. Brown, după ce privi două-trei secunde această scenă îngrozitoare, se dădu cîțiva pași îndărăt și, întorcîndu-se spre țigancă, exclamă :

— Spune-mi, sărmana de tine, cine a fost făptașul ?

— Cei cărora soarta le-a îngăduit s-o facă — îi răspunse Meg Merrilies, în timp ce scruta cu o privire iscoditoare și fixă trăsăturile muribundului. S-a chinuit mult... dar acum a trecut... am știut că va fi izbăvit de îndată ce ați intrat. Și-a dat ultima suflare... E mort !

Nu departe se auzi zvon de glasuri ce se apropiau.

— Sosesc — îi șuieră țiganca la ureche lui Brown — și nu veți scăpa viu chiar de-ați avea atîtea vieți cîte fire de păr în cap.

Căpitanul se uită iute jur împrejur să vadă dacă nu găsește cumva vreo armă ca să se apere. Dar nu avea nici una la îndemînă Atunci vru să se năpustească spre ușă, cu gînd să fugă, afundîndu-se în adîncul pădurii, fiindcă își dădea seama că nimerise într-o vizuină de ucigași, dar Merrilies îl ținu, strîngîndu-l ca într-un clește, cu mîna ei de bărbat.

— Aici ! îi porunci ea. Aici... nici o mişcare şi veţi scăpa cu viaţă !... Nici o mişcare, orice veţi vedea sau auzi, şi nu o să vi se întîmple nimic.

În această situaţie deznădăjduită, Brown îşi aduse aminte că ţiganca îl mai prevenise o dată, aşa că se gîndi că singura lui scăpare era s-o asculte. Ea îl împinse şi-i arătă să se culce în paiele îngrămădite în partea cealaltă a încăperii, apoi îl acoperi bine cu fîn, aruncînd deasupra şi cîţiva saci vechi aflaţi prin odaie. Vrînd să vadă tot ce se va întîmpla, Brown sfredeli o mică bortă în paie, putînd astfel să urmărească totul din culcuşul unde fusese ascuns, şi aşteptă, cu inima bătîndu-i năvalnic, sfîrşitul acestei aventuri stranii şi cît se poate de neplăcute. Între timp, bătrîna ţigancă se ocupa de cadavru : îi întinse picioarele şi-i aşeză braţele, drepte, pe lîngă trup. „Trebuie să isprăvesc repede — murmură ea — pînă nu se înţepeneşte". Apoi puse pe pieptul mortului o farfurioară în care presără sare, aprinse o lumînare şi i-o aşeză la cap şi alta la picioare. Pe urmă reîncepu acea rugăciune sau descîntec de care am pomenit, aşteptînd să se apropie cei ale căror voci răsunau afară.

Brown era soldat, şi încă unul brav, dar totodată era şi om. În clipa aceea spaima îi birui curajul pînă într-atît, încît broboane reci de sudoare îi ţîşneau din fiece por. La gîndul că ar putea fi descoperit şi tras afară din mizerabilul său ascunziş de aceşti ticăloşi care se îndeletniceau cu omorurile în miez de noapte, fără a avea nici o armă asupra lui sau cel mai neînsemnat mijloc de apărare, nerămînîndu-i altceva de făcut decît să-i implore (lucru care pentru ei n-ar fi fost decît un bun prilej de batjocură) sau să strige deznădăjduit după ajutor, strigăte care se prea putea să nu fie auzite de nici o altă ureche în afară de a lui, cînd se gîndea la toate acestea şi la faptul că îşi încredinţase viaţa milei capricioase a unei fiinţe care era complicea acestor tîlhari şi care, îndeletnicindu-se numai cu furturi, jafuri şi înşelăciuni, desigur că nu mai păstra în inima ei nici un simţămînt omenesc, gîndindu-se, aşadar, la toate acestea, simţea că se sufocă de amărăciune. Totuşi se strădui să citească pe chipul ei zbîrcit şi întunecat, pe care lampa îşi arunca palida-i lumină, un semn cît de slab care să-i făgăduiască acea milă pe care femeile, chiar în situaţia lor cea mai decăzută, pot numai anevoie să o înăbuşe. Dar nu desluşi nici un simţămînt de omenie pe chipul femeii. Interesul pe care i-l trezise, oricare ar fi fost acest interes, nu se datora milei, ci altei porniri lăuntrice iscate dintr-o toană pe

care el nu putea s-o înțeleagă. Poate că totul se datora doar faptului că ei i se năzărise că el seamănă cu cineva, tot așa cum Lady Macbeth găsise că monarhul care dormea semăna cu tatăl ei. Acestea erau gîndurile care se succedau cu repeziciune în mintea lui Brown în timp ce ședea la pîndă, uitîndu-se din ascunzătoarea lui la această făptură neobișnuită. Timpul trecea și totuși ceata tîlharilor nu-și făcea apariția, așa că el era aproape hotărît să-și aducă din nou la îndeplinire intenția lui inițială de a încerca să se salveze din acel adăpost, blestemîndu-și propria-i nehotărîre datorită căreia se învoise să se lase ascuns acolo de unde nu mai avea nici cum să fugă, nici să se apere.

Și Meg Merrilies s-ar fi zis că șade la pîndă. Trăgea cu urechea la fiece șoaptă ce răzbătea de dincolo de vechile ziduri. Apoi se întorcea din nou spre cadavru și mai găsea ceva de potrivit.

— Este un mort frumos — murmura ea de una singură — și merită să fie înfășurat cum se cuvine.

O manta lungă, colorată, marinărească, pe care ea o scoase dintr-un colț, a fost folosită drept lințoliu. Potrivi gluga în așa fel, încît să ascundă bandajele pline de sînge și ca să dea trupului, așa cum murmura ea, „o înfățișare mai cumsecade".

Pe neașteptate, trei sau patru bărbați, părînd, după chip și îmbrăcăminte, a fi tot tîlhari, se năpustiră în odaie :

— Meg, talpa iadului, cum ai cutezat să lași ușa deschisă ? fură primele lor cuvinte de salut.

— Și unde ați mai auzit voi că se ține ușa încuiată cînd un om se zbate în ghearele morții ? Pe unde credeți voi că poate să-i iasă sufletul, dacă dă numai de drugi, de zăvoare și porți ferecate ?

— A murit, vrei să zici ? întrebă unul din ceata tîlharilor, îndreptîndu-se spre năsălia improvizată pe care se afla mortul.

— Vai, da... e mort de-a binelea — zise un altul — dar iată aici ceva cu care o să-i facem un priveghi strașnic !

Zicînd aceste cuvinte, se duse într-un ungher, de unde luă un butoiaș cu rachiu, în timp ce Meg se grăbea să-i servească cu lulele și tutun. Din zelul cu care își îndeplinea sarcina, Brown își dădu seama că poate să aibă încredere în gazda lui. Căci era limpede că ea dorește să-i vadă pe nelegiuiți îmbătîndu-se cît mai repede pentru a

împiedica astfel ca el să fie descoperit, dacă vreunul dintre ei s-ar fi apropiat din întîmplare prea mult de ascunzătoarea lui.

CAPITOLUL XXVIII

N-avem nici casă, nici zăvor
Și nici hambar ca să păzim,
Nici o soție în pridvor
Nu ne primește cînd venim.
Cînd e amiază, noi dormim,
Și noaptea pentru noi e zi;
Sculați, fîrtați, să jefuim,
Și fie-apoi orice o fi!

JOANNA BAILLIE

Brown putea acum să-și numere vrăjmașii : erau cinci. Doi dintre ei, bărbați foarte voinici, păreau să fie sau marinari, sau actori vagabonzi care jucau acest rol ; ceilalți trei, un bătrîn și doi flăcăiandri, erau mai slăbuți, dar toți, după părul lor negru și pielea oacheșă, păreau să facă parte din șatra țigăncii Meg. Ei își treceau unul altuia o cană mare din care beau rachiu...

— Să bem ca să aibă parte de o călătorie bună — zise unul dintre marinari, golind cana — măcar că-i o noapte viforoasă ca să cam ajungă pe lumea cealaltă !

Nu vom reda aici toate vorbele murdare cu care aceste preacinstite fețe își însoțeau urările, după obiceiul netrebnicilor, vom reține numai ceea ce buna cuviință ne permite.

— Ce-i mai pasă lui acum de vifor și de vînt ? Că doar și cînd trăia, de cîte ori nu l-a biciuit vîntul sălbatic ce suflă dinspre răsărit și miazănoapte !

— Și-a trăit traiul — adăugă un altul, cu glas răgușit — și bătrîna Meg n-are decît să se roage ca el să aibă parte, pentru ultima oară, de vînt prielnic, așa cum a făcut-o de atîtea ori mai înainte.

— Ba n-am să mă rog niciodată pentru unul de teapa lui — sări cu gura Meg — sau de teapa ta, cîine afurisit ! A trecut multă vreme de cînd nu mai sînt fată. Bărbații erau pe-atunci bărbați cu adevărat și se băteau ziua, în cîmp deschis, și nimeni nu era ucis în miez de noapte. Și

boierii aveau inimă bună, și dădeau și merinde, și băutură oricărui țigan sărac, și nimeni nu s-ar fi gîndit să le fure măcar o treanță, nimeni, de la Johnny Faa, bulibașa cel mare, pînă la micul Christie, pe care-l purtam într-un coșuleț în spinare. Dar voi ați dat uitării bunele obiceiuri din străbuni, și nu e de mirare că sînteți bătuți, aruncați în temniță și spînzurați așa de des. Da, voi ați schimbat totul : mîncați bucatele gospodarului, vă potoliți setea cu băutura lui, dormiți pe fînul din hambarul lui și-apoi îi prădați casa și-i tăiați și beregata drept mulțumire pentru toate ! Mîinile vă sînt mînjite de sînge, cîinilor, nici un om care s-a bătut cinstit n-are atîta sînge pe mîini ca voi ! Uitați-vă la el cum a murit, ca să vedeți cum o să muriți și voi. S-a chinuit mult, s-a zvîrcolit, și s-a zvîrcolit atîta fiindcă nu putea să moară, cum nu putea nici să trăiască ; cît despre voi, juma' de țară o să vă vadă atîrnînd în streang !

Ceata tîlharilor scoase un hohot de rîs sălbatic auzind profeția bătrînei Meg.

— Păi ce te-a făcut atunci să te-ntorci la noi, frumoaso, se oțărî unul dintre țigani. Nu puteai să rămîi acolo unde erai și să le ghicești norocul cumetrelor din Cumberland ? Mai bine du-te afară și stai la pîndă, drăcoaică bătrînă, ca nu cumva să ne ia careva urma, că doar la așa ceva mai ești bună !

— Doar la așa ceva zici că mai sînt bună, hai ? se răți matroana, înfuriată. Ba eu zic că am fost bună și la altceva cînd a avut loc bătaia crîncenă între oamenii noștri și cei ai lui Patrico Salmon ; că dacă nu te-aș fi scăpat eu, cu mîinile astea care acum îmi tremură (aici, și le ridică în sus), s-ar fi isprăvit cu tine, băiete, căci Jean Baillie ți-ar fi sucit gîtul !

Urmă un nou hohot de rîs la adresa eroului care primise ajutorul bătrînei amazoane.

— Ia, mamă, ia și bea cana asta care ți se cuvine, și nu te mai gîndi la cearta care a fost — îi zise unul dintre marinari.

Meg bău rachiul și, fără a mai scoate un cuvînt, se așeză în fața ascunzătorii lui Brown, în așa fel încît oricui i-ar fi venit foarte greu să se apropie de locul acela fără ca să n-o scoale pe bătrînă, însă nici unuia dintre tîlhari nu-i trecea prin cap așa ceva. Strînși în jurul focului, ei tăifăsuiau în șoaptă dar glasul scăzut și limbajul de hoți pe care-l foloseau îl împiedicau pe Brown să audă prea mult din conversație. În general însă, își dădu

seama că erau cu toții foarte mînioși pe un individ oarecare.

— Las' c-o să-și primească el plata — zise unul și, cu o voce foarte joasă șopti ceva la urechea vecinului său.

— Nu vreau să am nici în clin, nici în mînecă cu așa ceva — îi răspunse celălalt.

— Ascultă, Jack, te-ai procopsit așa din senin cu o inimă de găină ? !

— Nu, pe legea mea ! Te crezi mai breaz ca mine ? Dar nu vreau. Ți-aduci aminte că tot din pricina asta nu s-a mai putut face contrabandă acu' vreo cincisprezece sau douăzeci de ani ? Ai auzit de unul poreclit Lupul ?

— L-am auzit pe *el* (aici arătă din cap spre cadavru) vorbind despre treaba asta. Pe legea mea, cum mai chicotea cînd ne-a arătat cum l-a zvîrlit de pe stîncă !

— Da, da, însă pentru unul ca ăla s-au dus pe copcă toate trebșoarele noastre atîta amar de vreme — conchise Jack.

— Cum de s-a putut așa ceva ? îl întrebă tîlharul cel ursuz.

— Uite că s-a putut, și chiar prea bine — i-o întoarse Jack. Lumea s-a mîniat, n-a vrut să mai aibă de-a face cu asemenea negoț și s-a apucat să-i urmărească, punînd mare preț pe capul ucigașilor ca să-i prindă...

— Bine, bine, dar cu toate astea — replică celălalt — cred totuși c-ar fi nimerit s-asmuțim asupra individului pe unul dintre bărbații beznelor ca să-i facă seama !

— Uitați-vă la bătrîna Meg cum a adormit ! zise un altul. S-a cam prostit și trăncănește mult. Parcă i-ar fi teamă și de umbra ei. Și cu gărgăunii ce i-au intrat în cap este în stare să ne și toarne într-o zi, dacă ar înhăța-o !

— Să nu vă fie frică de așa ceva — se amestecă în vorbă țiganul cel bătrîn. Meg este de neam bun și tare credincioasă. Din toată șatra, e ultima care ar face așa ceva, dar are și ea ciudățeniile ei și adesea spune niște lucruri care nu prea-ți vin la socoteală !

Tot aruncîndu-și unul altuia astfel de vorbe, care abia de le puteai înțelege, ei tăifăsuiră mai departe într-un limbaj, care, chiar și pentru ei, era un fel de jargon tare anevoie de priceput, împănat din cînd în cînd, spre a-l face mai inteligibil, cu semne și înclinări din cap pline de tîlc, dar care nici ele nu te lămureau prea mult asupra subiectului ce-i frămînta.

În cele din urmă, unul dintre ei, văzînd că Meg dormea dusă, sau, cel puțin, părea că doarme, ceru unuia dintre flăcăi să meargă și „să-l aducă înăuntru pe Peter cel negru[1] ca să-l scuture bine". Băiatul ieși pe ușă și apăru cu un geamantan în care Brown își recunoscu pe dată propriul său bagaj. Gîndurile îi zburară imediat la nefericitul surugiu pe care îl lăsase cu poștalionul. O cumplită întrebare îi fulgeră prin minte : „Dacă tîlharii l-au omorît ?" În acest zbucium al minții, el își încordă și mai mult atenția și, în timp ce nelegiuiții scoteau din geamantan și admirau diferite lucruri, precum și tot felul de articole de îmbrăcăminte, se străduia din răsputeri să prindă cîte ceva din conversația lor, care l-ar fi ajutat să ghicească ce s-a întîmplat cu vizitiul. Dar tîlharii erau prea încîntați de prada lor și prea absorbiți să cerceteze interiorul geamantanului pentru a mai discuta vreun amănunt privind modul în care puseseră mîna pe el. Acesta conținea numeroase articole vestimentare, o pereche de pistoale, o trusă de piele cu cîteva acte, ceva bani și altele. Dacă această scenă s-ar fi petrecut în orice alte împrejurări, Brown, desigur, și-ar fi ieșit din sărite, văzînd felul neceremonios în care hoții își împărțeau între ei lucrurile ce-i aparțineau, totodată bătîndu-și joc și de posesorul lor. Dar clipa era prea primejdioasă ca să se lase furat de orice alt gînd în afară de cel privitor la propria lui salvare.

După ce au cercetat geamantanul cu destulă atenție și după ce și-au împărțit frățește bunurile dinăuntru, tîlharii s-au apucat cu și mai multă ardoare de serioasa îndeletnicire a băuturii, petrecîndu-și în felul acesta cea mai bună parte a nopții. O bucată de vreme Brown sperase că ei vor bea așa de zdravăn, încît, îmbătîndu-se, să nu mai știe de ei, în care situație salvarea sa ar fi fost o problemă simplă. Dar îndeletnicirea primejdioasă a tîlhăriei cere anumite precauții care nu se potrivesc cu beția, așa că ei se opriră înainte de a se îmbăta criță. În cele din urmă, trei dintre ei se întinseră pe jos să se culce, în vreme ce al patrulea rămase de strajă. După o veghe de două ceasuri, unul dintre cei care se odihniseră îi luă locul. Cînd și a doua strajă se scurse, santinela îi trezi pe toți, iar aceștia (spre nespusa ușurare a lui Brown), începură să se pregătească de plecare, legînd în boccele

[1] În jargonul hoților, „The black Peter" (Petru cel negru) este un cufăr sau un geamantan. Un „biter of Peters" era un hoț specializat în furtul geamantanelor. (n. t.)

tot felul de bunuri furate. Cu toate acestea mai rămăsese ceva de făcut. Doi dintre ei, după ce scotociră niţel prin odaie (lucru care îl alarmă şi nu puţin, pe Brown), luară o sapă şi o lopată, în timp ce altul înhăţă un tîrnăcop din spatele mormanului de paie pe care zăcea mortul. Cu aceste unelte plecară doi dintre ei, iar ceilalţi trei, printre care se aflau şi cei doi marinari foarte voinici, rămaseră în odaie.

După aproximativ o jumătate de oră, unul dintre cei care plecaseră se întoarse şi le şopti ceva celorlalţi. Apoi cu toţii înfăşurară cadavrul în mantaua marinărească ce slujise şi drept linţoliu şi ieşiră afară, luîndu-l cu ei. Atunci se trezi şi bătrîna sibylă din somnul ei real sau simulat. Mai întîi se duse la uşă, ca să se încredinţeze că ultimii ocupanţi ai cuibului de tîlhari se îndepărtaseră, apoi se întoarse şi-i porunci lui Brown, cu voce scăzută şi înăbuşită, s-o urmeze pe dată. Căpitanul se supuse şi, deşi, părăsind încăperea, ar fi dorit să reintre în posesia banilor săi, sau măcar a actelor, ea se împotrivi cu toată hotărîrea, să facă acest lucru. În clipa aceea îl fulgeră şi pe el gîndul că, dacă ar fi luat ceva din lucrurile ce-i aparţinuseră, bănuiala ar fi căzut tocmai asupra femeii care, după toate aparenţele, îi salvase viaţa. Aşa că renunţă la cererea lui, mulţumindu-se doar să înhaţe un jungher de abordaj pe care unul dintre tîlhari îl azvîrlise în paie. Stînd în picioare şi stăpîn pe această armă, el şi simţea cum i se spulberă temerile ce-l năpădiseră mai înainte. Totuşi încă mai era înţepenit şi amorţit, atît din pricina frigului cît şi datorită poziţiei nefireşti în care fusese silit să-şi petreacă întreaga noapte. Dar în vreme ce o urma pe ţigancă spre uşa colibei, aerul proaspăt din revărsat de zori, precum şi mersul contribuiră la dezmorţirea membrelor sale înţepenite, prin care acum sîngele curgea în voie.

Lumina palidă a dimineţii de iarnă era sporită de strălucirea omătului ce se întindea pînă hăt departe, îngheţat la suprafaţă de gerul cumplit de peste noapte. Brown aruncă în juru-i o privire grăbită, vrînd să-şi întipărească în minte locurile spre a le recunoaşte la nevoie. Micul turn (din care numai o boltă se păstra intactă şi care adăpostea lugubra încăpere unde eroul nostru îşi petrecuse acea noapte de neuitat) stătea cocoţat în vîrful unei stînci ce se avînta semeaţă deasupra unui rîuleţ.

Acest turn era accesibil numai dintr-o parte şi nu puteai ajunge la el decît urcîndu-te din acea vale sau ra-

vină, situată mai jos, pe unde, de fapt, venise și căpitanul. Pereții stîncoși ai celorlalte trei versante erau atît de prăpăstioși, încît abia acuma Brown își dădu seama că în noaptea din ajun scăpase dintr-o și mai mare primejdie fiindcă, dacă ar fi încercat să înconjoare fortăreața (lucrul la care se gîndise) și-ar fi zdrobit cu siguranță oasele. Văioaga era așa de îngustă, încît în unele locuri coroanele copacilor de pe ambele versante se împreunau. Și cum crengile erau împovărate cu zăpadă în loc de frunze, alcătuiau un fel de polog fantastic peste albia rîuleţului de dedesubt, care, după culoarea lui mai întunecată, se vedea cum își caută, neștiut de nimeni, drumul prin nămeți. În alt loc, unde valea era ceva mai largă, lăsînd o mică luncă între rîuleț și pereții abrupți, se aflau ruinele cătunului pe unde Brown trecuse în ajun. Colibele căzute în paragină, cu pereții dinăuntru înnegriți de fumul ierburilor arse, arătau și mai negre, așa cum se profilau pe albul imaculat al troienelor de zăpadă spulberate de vînt și îngrămădite în jurul lor.

Asupra acestei privelişti triste de iarnă Brown abia putu să-și arunce o privire foarte grăbită, deoarece călăuza lui, după ce se oprise o clipă, parcă spre a-i satisface curiozitatea, iuți pasul luînd-o în jos pe cărarea ce scobora în văiugă. El mai băgă de seamă, și nu fără oarecare strîngere de inimă, că ea alesese tocmai poteca ce purta urmele mai multor pași, care nu puteau fi, după cum bănuia el, decît ale tîlharilor ce-și petrecuseră noaptea în hruba turnului. Dar, chibzuind mai bine, bănuielile i se risipiră. Nici vorbă să admiți că o femeie căreia i-a stat în putere să-l dea pe mîna tîlharilor atunci cînd el era cu desăvîrșire lipsit de apărare, și-ar fi amînat presupusa ei viclenie pînă în clipa de față, cînd se afla în aer liber și înarmat, avînd astfel sorți de izbîndă cu mult mai mari și ca să se apere, și ca să scape. Așa că se hotărî să-și urmeze călăuza în tăcere, dar plin de încredere. Trecură astfel peste pîrîu chiar în locul unde traversaseră și cei plecați mai înainte. Urmele pașilor duceau prin cătunul părăsit, apoi, de-acolo, coborau în văiuga ce se îngusta din nou devenind un fel de ravină, după mica luncă unde era situat sălașul. Dar mai departe țiganca nu urmă aceeași potecă, și se abătu într-o parte, pe o cărare foarte povîrnită și accidentată, care urca sus pe malul ce domina cătunul. Deși de multe ori drumul se ascundea sub zăpadă, ceea ce făcea ca mersul să devină nesigur și șovăitor Meg călca cu pas hotărît, ferm, ceea ce dovedea o cunoaștere în amănunt a lo-

curilor pe unde treceau. Într-un tîrziu ajunseră sus pe mal, printr-o trecătoare așa de întortocheată și prăpăstioasă, încît Brown, încredințat fiind că era chiar aceea pe unde coborîse în ajun noaptea, se întreba acum, și cu destulă uimire, cum reușise el să facă acest lucru fără a-și frînge gîtul. Sus, dacă te uitai într-o parte, vedeai o cîmpie întinsă și neîngrădită pe distanță de cîteva mile, în cealaltă parte, plantații pînă hăt departe în zare.

Meg totuși îl călăuzi pe drumul ce ducea de-a lungul malului ravinei din adîncul căreia ei urcaseră, pînă cînd, undeva mai jos, se auzi murmur de voci. Apoi îi arătă o livadă, la oarecare depărtare, și-i zise :

— Drumul spre Kippletringan trece de partea cealaltă a livezii de colo. Grăbiți-vă cît puteți. Viața voastră prețuiește mai mult decît a altora. Dar, ia stați, ați pierdut tot. Apoi, după ce scotoci într-un buzunar uriaș, scoase o pungă soioasă și continuă : Meg și ai săi au primit mult ajutor de la cei din familia voastră. Ea a trăit destul ca să vă poată înapoia azi o mică parte din ce a primit odinioară. Spunînd acestea, îi puse punga în palmă.

„Femeia asta e nebună — gîndi Brown, dar nu mai avu răgaz să reflecteze la această problemă, deoarece de jos din vale răsunau glasuri, pesemne ale bandiților. Așa că se mulțumi s-o întrebe :

— Cum îți voi da înapoi acești bani și cum să fac să-ți mulțumesc pentru bunătatea pe care mi-ai arătat-o ?

— Doresc numai două lucruri, pe care vă rog fierbinte să mi le îndepliniți — îi răspunse sibyla, vorbind cu voce scăzută dar iute. Primul să nu suflați nimănui nici un cuvînt despre cele văzute astă-noapte ; al doilea : făgăduiți-mi că nu veți părăsi acest ținut pînă nu vă vedeți din nou cu mine și că o să lăsați vorbă la hanul „Armele lui Gordon“ unde pot să vă găsesc și, în fine, că de oriunde am să vă chem, de la biserică sau de la tîrg de la nuntă sau de la înmormîntare, în zi de sîmbătă sau de duminică, la vreme de ospăț sau de post, o să lăsați totul baltă și o să veniți cu mine.

— Păi toate acestea, măicuțo, nu-ți vor fi de prea mare folos !

— În schimb, or să vă folosească dumneavoastră, și încă mult, și la asta mă gîndesc acum. Nu sînt nebună, deși am trecut prin multe necazuri care ar fi putut să mă înnebunească. Nu sînt nici nebună, nici beată și nici n-am dat în mintea copiilor. Știu ce spun și mai știu că a fost voia lui Dumnezeu să scap din atîtea primejdii

cumplite ca să fiu chiar eu aceea, mulțumită căreia o să fiți repus în drepturile lăsate de tatăl vostru. Așa că făgăduiți-mi ce v-am cerut și amintiți-vă că mie îmi datorați viața în noaptea aceasta binecuvîntată.

„Are ceva sălbatic în felul ei de a se purta, desigur — își zise Brown — totuși acest ceva seamănă mai degrabă cu o voință sălbatică decît cu nebunia.“ Așa că îi răspunse :

— Bine, măicuțo, fiindcă îmi ceri un hatîr așa de simplu și lipsit de folos, îți făgăduiesc. Voi avea cel puțin prilejul de a-ți înapoia banii, și chiar mai mult decît atîta. Ești o creditoare cu totul și cu totul neobișnuită, fără îndoială, dar...

— Plecați, plecați, vă rog ! îi zise ea, făcîndu-i semn cu mîna. Nu vă gîndiți la bani, sînt doar ai voștri, dar amintiți-vă de făgăduiala făcută și să nu cutezați să mă urmăriți sau să vă uitați după mine.

Zicînd acestea, dispăru din nou în văioagă, coborînd cu mare sprinteneală și lăsînd în urma ei frînturi de țurțuri și crengi scuturate de zăpadă. În ciuda faptului că i se interzisese să facă una ca aceasta, Brown se străduí să găsească un loc potrivit pe mal, de unde să privească, nevăzut de nimeni, în vale și, cu oarecare greutate (fiindcă trebuia procedat cu cea mai mare grijă), reuși în cele din urmă să-l găsească. Locul ales în acest scop era vîrful unei stînci suspendate deasupra văii, un stei ce se ridica semeț printre copaci. Lăsîndu-se în genunchi în zăpadă și întinzîndu-și cu precauție gîtul, putu să vadă ce se petrece în fundul vîlcelei. Văzu deci, așa cum se și aștepta, pe tîlharii din noaptea trecută, cărora li se mai alăturaseră alți cîțiva. Tocmai înlăturaseră omătul de la piciorul stîncii și săpaseră o groapă adîncă, menită să slujească drept mormînt. Adunați în jurul ei, coborîră înăuntru ceva înfășurat într-o manta marinărească, și Brown își dădu pe loc seama că era vorba de cadavrul omului la a cărui agonie și moarte fusese martor. Apoi rămaseră tăcuți cam o jumătate de minut, ca și cum ar fi încercat un simțămînt de regret pentru pierderea fostului lor tovarăș. Chiar dacă acesta era adevărul, nu zăboviră mult în această stare, căci numaidecît se apucară să astupe groapa, așa că Brown, dîndu-și seama că sarcina lor va fi curînd îndeplinită, socoti că cel mai cuminte este să asculte sfatul femeii și să se depărteze cît mai repede ca să-și caute adăpost printre pomii din livadă.

După ce se adăposti sub copaci, primul său gînd a fost să se uite la punga țigăncii. El o primise fără nici o

şovăire, deşi cu un simţământ asemănător întrucîtva cu cel pe care-l încearcă un om ce se umileşte, şi asta datorită persoanei care-i făcuse darul. Dar, cumpănind mai bine lucrurile, simţi că i se spulberă acest gînd stînjenitor ce-i frămîntase mintea o bucată de vreme. Nu fuseseră oare tot banii lui, cu excepţia cîtorva şilingi, în geamantanul furat, şi nu se aflau acum toţi în mîna amicilor lui Meg ? Or îi mai trebuia niţică vreme pînă putea el să-i scrie bancherului său, sau pînă să apeleze la buna lui gazdă de la Charlies-hope, care l-ar fi împrumutat bucuros. Între timp se hotărî, aşadar, să se folosească de banii daţi de Meg, fiind încredinţat că va avea grabnic prilejul să-i înapoieze, adăugînd, bineînţeles, cu mărinimie, ceva în plus.

„Poate că-i vorba doar de cîţiva gologani — îşi zise el. Şi-apoi mă gîndesc că şi buna femeie îşi va primi partea ei din bancnotele ce mi-au fost furate, aşa c-o să aibă cu ce să se despăgubească."

În timp ce medita la toate acestea, deschise punga de piele, aşteptîndu-se să găsească înăuntru cel mult trei sau patru guinee. Dar ce surprins a fost să descopere că ea conţinea (în afară de o cantitate considerabilă de piese de aur constînd din fel şi fel de monede din diferite ţări şi care, adunate la un loc, valorau, fără doar şi poate, nu mai puţin de o sută de lire sterline) nenumărate inele preţioase şi alte podoabe bătute cu pietre nestemate, părînd, la prima aruncătură de ochi, de o valoare considerabilă.

Pe lîngă uimire, Brown încerca din nou acea stînjeneală pricinuită de împrejurările ce-l aduseseră în stăpînirea acestei comori, care i se părea că depăşeşte cu mult averea posedată de el. Îşi mai dădea apoi seama că aceste podoabe şi bani, toate erau dobîndite prin cine ştie ce fapte nelegiuite, aşa cum el însuşi fusese prădat. Primul său gînd a fost, aşadar, să se intereseze de adresa celui mai apropiat judecător de pace ca să-i înmîneze comoara, al cărui posesor devenise într-un chip atît de neaşteptat, istorisindu-i în acelaşi timp nemaipomenita lui păţanie. Dar, după ce chibzui cîteva clipe, îi răsăriră în minte mai multe argumente care pledau împotriva acestui mod de a proceda. În primul rînd, dacă făcea aşa ceva, şi-ar fi călcat făgăduiala că nu va sufla un cuvînt, ceea ce ar fi dus probabil la ameninţarea siguranţei sau poate chiar a vieţii acelei femei, care îşi pusese în joc viaţa ca să-l scape pe el şi care, nesilită de nimeni, îi dă-

 ruise această comoară... o generozitate care ar fi devenit

astfel pricina nenorocirii ei. Or, la așa ceva nici nu se putea gîndi. Mai trebuia apoi să aibă în vedere și faptul că era un străin pe meleagurile acelea și că, cel puțin, pentru o bucată de vreme, nu avea posibilitatea de a-și dovedi în mod satisfăcător propria identitate și respectul de care se bucura, dacă ar fi dat peste un magistrat de țară mai nătîng sau mai îndărătnic. Așa că Brown își zise în sinea lui :

„Va trebui să chibzuiesc mai mult asupra acestei probleme ; poate că există un regiment în orașul de reședință al comitatului, în care caz priceperea mea în treburile ostășești și faptul de a cunoaște mulți ofițeri ai armatei britanice vor stabili negreșit mai ușor și identitatea, și gradul meu de căpitan, într-un fel pe care un judecător civil nu l-ar socoti poate suficient de convingător. Și-apoi voi avea și ajutorul ofițerului comandant pentru a mă descurca într-o problemă atît de delicată, cum este aceea de a ocroti pe bătrîna nebună, a cărei eroare sau prejudiciu mi-au fost mie așa de norocoase. Un magistrat civil se va socoti obligat să-i trimită pe dată un mandat de arestare, iar urmările, în cazul în care ea ar fi reținută pentru cercetări, sînt destul de evidente. Nu, nici vorbă, ea s-a purtat cinstit cu mine, chiar dacă ar fi o diavoliță, așa că și eu voi fi la fel de cinstit față de ea. Va avea privilegiul de a fi judecată de o curte marțială, unde o problemă de onoare poate să aibă întîietate în fața aplicării stricte a legii. În plus, poate o voi vedea și pe ea în acel loc, Kipple... Couple... cum îi zicea ea ? Și-atunci am să-i pot înapoia banii, lăsînd justiția să-și urmeze cursul în cazul cînd o va înhăța. Dar între timp, totuși joc un rol cam jalnic pentru un bărbat care are onoarea să poarte uniforma maiestății sale, deoarece nu sînt cu mult mai bun decît un tăinuitor de bunuri furate."

Cu aceste reflecții în minte, Brown luă din comoara țigăncii cîteva guinee, pentru cheltuielile sale imediate, legînd băierile pungii la loc și hotărîndu-se să n-o mai deschidă pînă nu va putea fie să o restituie celei de la care o primise, fie s-o depună în mîinile vreunui slujbaș public. Apoi se mai gîndi la jungherul pe care îl luase și primul său gînd a fost să-l lase în livadă. Dar, chibzuind mai bine la primejdia care l-ar amenința dacă s-ar întîlni cu acești tîlhari, se decise să nu se despartă de această armă. Îmbrăcămintea lui de călătorie, deși simplă, amintea totuși așa de mult de ținuta unui soldat, încît faptul că avea asupra lui o armă i se potrivea

destul de bine. Pe lîngă aceasta, deşi obiceiul de a purta o spadă de către cei ce nu erau în uniformă se cam demodase cu timpul, nu fusese cu totul într-atît de uitat, încît să prilejuiască vreo remarcă deosebită cu privire la cei ce voiau încă s-o poarte. Păstrîndu-şi, aşadar, această armă de apărare şi punînd punga ţigăncii într-un buzunar ascuns, călătorul nostru o porni voios prin pădure, căutînd să iasă la drumul mare despre care i se vorbise.

CAPITOLUL XXIX

Îţi aminteşti, la şcoală, cînd eram,
Noi, Hermia, ce mult ne mai iubeam ?
Aceeaşi floare acul ne broda
Cînd tu şedeai de mine-alăturea,
Tusdouă murmurînd acelaşi cînt,
Unite-n voci şi-al inimii avînt,
Precum noi două una am fi fost.

Visul unei nopţi de vară

Julia Mannering către Matilda Marchmont

«Cum poţi să mă dojeneşti, scumpa mea Matilda, că îţi arăt acum mai puţină prietenie sau că iubesc mai mult pe altcineva ? Cum ar fi cu putinţă să uit că tu eşti aleasa inimii mele şi că, la sînul tău, am depus toate acele sentimente pe care sărmana ta Julia abia îndrăznea să şi le mărturisească sieşi. La fel de nedreaptă eşti şi cînd mă dojeneşti că acord mai multă prietenie Luciei Bertram decît ţie. Ţin să te-asigur că ea nu are firea pe care am căutat-o întotdeauna la cineva care să-mi fie confidentă. E adevărat că este o fată încîntătoare şi că îmi place foarte mult, după cum mărturisesc că ocupaţiile noastre de fiecare dimineaţă sau seară mi-au lăsat mai puţin timp pentru cerinţele unei corespondenţe aşa de regulate cum este aceea dintre noi. Dar ea nu are nimic din manierele lumii bune, în afară de faptul că ştie franceza şi italiana, pe care le-a învăţat de la monstrul cel mai grotesc pe care l-a văzut cineva vreodată, angajat de scumpul meu părinte ca un fel de bibliotecar şi pe care cred că îl protejează numai ca să arate ce puţin îi pasă de părerea lumii. Colonelul Man-

nering se pare că şi-a format deprinderea de a crede că absolut nimic nu trebuie să fie considerat ridicol atîta timp cît îi aparţine sau are vreo legătură cu el. Mi-aduc aminte că şi în India găsise, nu mai ştiu unde, o corcitură de căţeluş cu picioarele strîmbe, cu un spate lung şi deşelat şi cu nişte urechi uriaşe, pleoştite. Din această creatură dizgraţioasă şi-a făcut un favorit, în pofida gustului şi opiniei celorlalţi, şi mai mi-aduc aminte cum s-a înfuriat odată din cauza a ceea ce numea el obrăznicia lui Brown, care îşi permisese să glumească cam mult pe seama picioarelor strîmbe şi a urechilor pleoştite ale lui Bingo. Pe cuvîntul meu, Matilda, cred că, dintr-un principiu asemănător, izvorăşte şi părerea bună pe care o are despre cel mai stîngaci dintre pedanţii pe care i-am cunoscut vreodată. Drept urmare, el invită această creatură la masă ca să spună rugăciunea de binecuvîntare a bucatelor într-un fel care seamănă cu strigătele vînzătorilor de peşte în piaţă, iar apoi să-şi arunce pe gît cogeamite dumicaţi, asemenea unui căruţaş care-şi încarcă zdravăn căruţa şi, după cît se pare, fără să aibă habar ce înfulecă ! La sfîrşit mormăie din nou o serie de cuvinte, care sună la fel de nefiresc, socotindu-le ca un fel de rugăciune de mulţumire, ca apoi să iasă iute din sufragerie şi să-şi vîre nasul într-o serie de volume uriaşe, mîncate de carii şi care arată la fel de jalnic ca şi el. Aş putea suporta destul de bine această persoană, dacă aş avea lîngă mine pe cineva cu care să pot rîde, dar Lucy Bertram, numai dacă bănuieşte că vreau să glumesc pe seama domnului Sampson (acesta este numele oribil al acestui om oribil), se uită la mine aşa de mustrător, încît îmi piere cheful să mai spun ceva. Unde mai pui că şi tata se încruntă, mă străfulgeră cu privirea şi-mi aruncă vorbe grozav de aspre şi neplăcute pentru simţămintele mele.

Dar nu despre această persoană vreau să-ţi scriu acum. Doresc să mai adaug că domnul Sampson, fiind un bun cunoscător atît al limbilor moderne cît şi al celor vechi, a reuşit s-o facă pe Lucy Bertram să le stăpînească bine pe primele. Mai cred apoi că ea, numai datorită bunului simţ înnăscut sau fiindcă nu a vrut, nu şi-a adăugat la cunoştinţele sale şi greaca, latina şi ebraica (după cîte ştiu). Astfel a cîştigat un mare bagaj de cunoştinţe şi te asigur că în fiece zi sînt uimită de darul pe care se pare că-l posedă de a se amuza singură, amintindu-şi şi punîndu-şi în ordine subiectele lecturilor ei mai vechi. Citim împreună în fiece dimineaţă, şi italiana a început

să-mi placă mult mai mult decît la şcoală, unde eram bătute la cap de acel animal închipuit care se numea Cicipici (aşa trebuie scris numele lui, şi nu Chichipichi. Vezi cît de savantă am devenit ?)

Dar poate că domnişoara Bertram îmi place mai degrabă pentru cunoştinţele care îi lipsesc decît pentru cele pe care le are ! Ea nu ştie absolut nimic despre muzică, iar despre dans, tot atîta cît ştiu aici ţăranii cei mai de rînd, care, fiindcă veni vorba, dansează totuşi cu mare vioiciune şi graţie. Aşa că o instruiesc şi eu, la rîndul meu, şi astfel ia de la mine lecţii de harpsichord, pentru care îmi este profund recunoscătoare. Am învăţat-o chiar cîţiva paşi de dans pe care îi ştiu de la profesoara noastră, La Pique, şi mărturisesc că mi se pare o elevă care promite.

Seara, tata ne citeşte adeseori şi te-asigur că este cel mai bun recitator de poezie pe care l-a auzit cineva vreodată. El nu procedează ca actorul care face un fel de amestec între recitarea unei poezii şi declamaţia pe scenă, holbîndu-şi ochii, încreţindu-şi fruntea, schimonosindu-şi faţa şi gesticulînd ca şi cum s-ar afla la rampă îmbrăcat în costumul său de teatru. Modul de a recita al tatii este cu totul altul : este lectura unui gentleman care produce efectele dorite numai prin simţăminte, prin bunul său gust şi prin inflexiunile vocii. Nici un fel de gesticulaţie, nici o bufonerie. Lucy Bertram călăreşte grozav de bine şi pot şi eu acum s-o urmez călare, fiindcă pilda ei m-a însufleţit. Ne plimbăm mult şi pe jos, şi asta în ciuda gerului. Aşa că, dacă socoteşti toate acestea, poţi să-ţi dai seama că nu-mi mai rămîne prea mult timp liber de scris, cum aveam înainte.

Pe lîngă aceasta, scumpa mea, trebuie într-adevăr să folosesc şi scuza tuturor proştilor care scriu epistole, şi anume că nu mai am nimic să-ţi spun. Speranţele, temerile şi neliniştile mele cu privire la Brown au trecut pe planul al doilea, deoarece ştiu că el este liber şi sănătos. În plus, trebuie să-ţi spun încă ceva : cred că ar fi fost momentul ca acest gentleman să fi dat pînă acum vreun semn de viaţă şi să-mi aducă şi mie la cunoştinţă ce face. Întîlnirile noastre poate au fost cam nesăbuite, dar nu-i prea măgulitor pentru mine că domnul Vanbeest Brown a trebuit să fie acela care să descopere, primul, acest lucru şi, drept urmare, să le întrerupă fără a-mi spune o vorbă. Şi îi promit că, dacă din întîmplare aşa stau lucrurile, nici noi nu avem opinii diferite ; cam aşa cred şi eu, fiindcă m-am gîndit uneori că m-am comportat deo-

sebit de copilăreşte în această chestiune. Totuşi am încă o părere aşa de bună despre sărmanul Brown, că nu pot să nu cred că tăcerea lui se datorează doar unor împrejurări neobişnuite.

Dar să revin la Lucy Bertram... Nu, scumpa mea Matilda, ea nu va fi niciodată, auzi tu, niciodată, o rivală în ce priveşte consideraţia pe care o am pentru tine, astfel că gelozia ta (care îmi dovedeşte ce mult ţii la mine) este lipsită de temei. Ea este, poţi fi sigură, o fată foarte drăguţă, foarte cuminte, foarte iubitoare şi cred că sînt puţine persoane la a căror prietenie consolatoare aş recurge mai cu uşurinţă în acele împrejurări pe care lumea le numeşte *adevăratele rele* ale vieţii. Dar acestea vin destul de rar în calea cuiva şi un om îşi doreşte de obicei un prieten care să fie alături de el şi în suferinţele inimii, şi în adevăratele nenorociri. Dumnezeu ştie, şi ştii şi tu prea bine, scumpa mea Matilda, că aceste suferinţe ale inimii necesită balsamul simpatiei, al înţelegerii şi o dragoste la fel de mare, ca şi relele cele mai cumplite şi pustiitoare. Ei bine, Lucy Bertram nu are nimic din această simpatie iubitoare, nici măcar o fărîmă, scumpa mea Matilda. Dacă aş fi bolnavă de friguri, ea ar sta la căpătîiul meu noapte de noapte ca să mă îngrijească cu cea mai dezinteresată răbdare, dar dacă este vorba de frigurile inimii, pe care scumpa mea Matilda le-a potolit aşa de des, ea nu are mai multă înţelegere decît bătrînul ei preceptor Şi totuşi ceea ce mă uimeşte este că această fată atît de sfioasă are şi ea un iubit şi că iubirea lor reciprocă (fiindcă eu consider că amîndoi se iubesc) are o desfăşurare complicată şi foarte romantică. Trebuie să mai ştii că ea a fost odată o moştenitoare foarte bogată, dar a fost ruinată de nesăbuinţa unui tată risipitor şi de uneltirile unui netrebnic în care părintele său a avut deplină încredere. Cel care o iubeşte este unul dintre cei mai chipeşi tineri din ţinut, dar cum el este moştenitorul unui mare domeniu, ea îl ţine la distanţă şi nu-l încurajează, punîndu-i în faţă disproporţia dintre averile lor.

Dar cu toată cumpătarea, altruismul, modestia şi celelalte calităţi ale ei, Lucy este totuşi o fată şireată... Sînt sigură că îl iubeşte pe tînărul Hazlewood, şi la fel de sigură sînt că şi el ştie aceasta şi că ar fi vrut să i-o aducă şi ei la cunoştinţă, dacă tata sau ea i-ar fi dat prilejul. Dar mai trebuie să ştii că întotdeauna colonelul se grăbeşte el însuşi să acorde domnişoarei Bertram acele atenţii care i-ar da cele mai bune prilejuri unui tînăr

în situaţia lui Hazlewood să-şi arate dragostea, fie şi numai într-un mod indirect. Mi-ar plăcea ca bunul meu papa să aibă mai multă grijă şi să nu cadă în greşeala obişnuită pe care o fac oamenii care se amestecă într-o poveste de iubire. Te asigur că, dacă aş fi în locul lui Hazlewood, m-aş uita cu nitică suspiciune la felul cum se poartă tata cu ea : la complimente, la reverenţe, la felul cum îi ţine haina sau îi dă şalul sau îi înmînează un lucru de care ea are nevoie, şi pe drept cuvînt mai cred că şi Hazlewood a procedat tot aşa mai înainte. Şi mai poţi să-ţi imaginezi ce înfăţişare naivă are sărmana ta Julia în asemenea ocazii. Ici, tata căutînd să fie agreabil cu prietena mea ; colo, tînărul Hazlewood sorbind fiece cuvînt care îi pică de pe buze sau cea mai mică tresărire a ochilor, în timp ce eu nu am nici cea mai umilă satisfacţie de a interesa vreo făptură omenească... nici măcar pe monstrul acela exotic, pe pastor, fiindcă şi el şade cu gura căscată şi cu ochii lui uriaşi, rotunzi, holbaţi şi imobili ca ai unei statui, admirînd-o tot pe această frumoasă domnişoară Bertram, cum îi zice el !

Toate acestea mă fac uneori niţel cam nervoasă şi răutăcioasă chiar. Mai deunăzi am fost aşa de scoasă din sărite şi de purtarea tatii, şi de cea a îndrăgostitului, care mă alungaseră cu totul şi din gîndurile, şi din societatea lor, încît am pornit un atac împotriva lui Hazlewood, de care, din cauza obişnuitei sale politeţi nu a putut să scape. Fără să-şi dea seama, a început să se apere cu căldură. Te încredinţez, Matilda, că este foarte deştept şi, de asemenea, un tînăr foarte chipeş, şi nu cred că l-am văzut vreodată arătînd mai bine decît în clipa aceea, cînd iată că tocmai în mijlocul conversaţiei noastre aprinse, un suspin foarte uşor scos de domnişoara Lucy a ajuns la urechile mele nerecunoscătoare. Am fost, desigur, destul de generoasă ca să nu-mi urmăresc izbînda mai departe, chiar dacă nu m-aş fi temut de tata. Din fericire pentru mine, el era în acel moment cufundat într-o lungă descriere a moravurilor şi felului de trai al unui anumit trib de indieni care trăieşte departe de oraşe, şi ca să-şi ilustreze cele spuse, făcea nişte schiţe pe modelele de broderie ale domnişoarei Bertram (pe trei dintre ele le-a şi stricat de-a binelea introducînd printre modelele acelea complicatele lui schiţe de costume orientale !). Dar cred că şi ea se gîndea în acel moment la fel de puţin la rochia ei pe cît îi era mintea la turbanele sau cingătorile indiene.

 Totuşi mi-a prins foarte bine că tata nu a văzut de loc

reuşita micii mele manevre, fiindcă are o privire ageră ca un şoim şi este un inamic jurat contra celei mai mici manifestări de cochetărie.

Ei bine, Matilda, Hazlewood a auzit acel suspin, pe care abia dacă putea să-l prindă urechea, şi pe dată s-a căit de atenţia vremelnică acordată unei fiinţe aşa de lipsite de calităţi cum este amica ta Julia, aşa că, cu o foarte comică expresie de vinovăţie, s-a apropiat de masa unde lucra Lucy. Cînd a făcut apoi o remarcă fără însemnătate, ea i-a răspuns în aşa fel, încît numai un auz ascuţit de îndrăgostit sau al unei femei curioase ca mine putea să surprindă nuanţa mai glacială, mai uscată ca de obicei. Dar şi aşa reproşul pe care îl transmitea eroului, care acum se acuza singur, era limpede şi, în consecinţă, el şi-a luat un aer plouat şi consternat. Vei admite că aveam un bun prilej de a-mi arăta generozitatea şi de a interveni ca mijlocitoare. Aşa că m-am vîrît şi eu în conversaţie, cu acel ton potolit care şade bine unei terţe persoane care nu a observat nimic şi nu este preocupată de nimic. I-am călăuzit astfel spre modul degajat cu care tăifăsuiau mai înainte şi, după ce le-am servit o bucată de vreme drept un fel de canal de comunicaţie prin care fiecare se putea adresa celuilalt, le-am pus în faţă un joc de şah, care te obligă să gîndeşti mult, şi, foarte îndatoritoare, m-am dus să-l necăjesc pe papa, care era ocupat tot cu schiţele sale. Jucătorii de şah, trebuie să-ţi închipui toate acestea, stăteau lîngă şemineu, la o mică masă de lucru pe care se afla tabla de joc şi figurile; colonelul, ceva mai departe, la un birou pe care se aflau şi lămpile. Încăperea este mare, de modă veche, cu multe nişe şi împodobită cu o tapiţerie reprezentînd ceva atît de bizar, încît chiar artistul care a executat-o ar fi pus în încurcătură dacă i s-ar cere să explice ce reprezintă.

M-am adresat tatii :

— Nu-i aşa că şahul este un joc foarte interesant, papa ? .

— Aşa se zice — mi-a răspuns, dar fără să mă onoreze nici măcar cu o privire.

— Şi eu sînt ispitită să cred că-i aşa, dacă mă uit la atenţia pe care i-o acordă domnul Hazlewood şi Lucy !

Şi-a ridicat grăbit capul, rămînînd o clipă cu creionul suspendat în aer. Se pare că nu a văzut însă nimic care să-i trezească vreo bănuială, astfel că şi-a re-

luat în liniște desenarea faldurilor unui turban Mahratta, cînd l-am întrerupt din nou cu întrebarea :

— Ce vîrstă are domnișoara Bertram, domnule ?

— De unde să știu eu, domnișoară ? Cred că este aproape de vîrsta ta.

— Cred că e mai mare, domnule ! Totdeauna îmi spuneți că ea știe mult mai bine ca mine să facă toate onorurile unei mese de ceai. Doamne, papa, ce ar fi dacă i-ai oferi, o dată pentru totdeauna, dreptul ca ea să le prezideze ?

— Julia, draga mea — îmi răspunse tata — ori ești nebună de legat, ori ești mai răutăcioasă decît mi-aș fi închipuit.

— O, scumpul meu domn ! Puneți tot temeiul pe a doua ipoteză fiindcă pentru nimic în lume n-aș vrea să creadă cineva că sînt nebună.

— Atunci de ce vorbești ca una care este ?

— Doamne, papa, sînt convinsă că nu-i nici o nebunie în tot ce-am spus pînă acum... toată lumea știe că ești un bărbat foarte chipeș (un zîmbet ușor îi și mijea pe față), adică pentru vîrsta pe care o ai (aici zîmbetul dispăru) și care este departe de a fi prea înaintată, și nu înțeleg de ce nu ai urma îndemnul inimii, dacă ea te îndeamnă spre un lucru bun. Sînt o fată rațională, dar sînt și nițeluș cam nesăbuită, și dacă o tovarășă de viață mai serioasă te-ar face mai fericit...

Tata mi-a răspuns într-un fel în care nemulțumirea și un sentiment de iubire gravă pentru mine erau amestecate ; luîndu-mi mîna, m-a mustrat cu multă severitate pentru faptul că făceam glume așa de necuviincioase pe seama sentimentelor sale.

— Julia — mi-a spus el — îți suport multe din toanele tale, fiindcă socotesc că într-o anumită privință le merit, deoarece am neglijat să-ți supraveghez educația mai de aproape. Și totuși n-aș fi vrut nici măcar în treacăt să fi amintit de un subiect atît de delicat. Iar dacă nu respecți sentimentele părintelui tău în viață față de memoria aceleia pe care ai pierdut-o, nu uita măcar datoria sfîntă pe care o ai de a respecta nefericirea și bagă-ți bine în cap că cea mai mică aluzie la acest subiect, cea mai mică glumă, dacă ar ajunge la urechile domnișoarei Bertram, ar determina-o pe dată să renunțe la adăpostul ei prezent și să plece, fără nici un protector, în lumea pe care a simțit-o cît este de rea.

Ce mai puteam să răspund la asta, Matilda ? Am în-
 ceput doar să plîng din toată inima, mi-am cerut iertare

și i-am promis că pe viitor voi fi o fată bună și cuminte. Și iată că și aici am fost pusă la locul meu, fiindcă nu mai pot, și din cauza onoarei, și din cauza unei bunătăți obișnuite, s-o mai necăjesc pe sărmana Lucy pentru povestea ei de dragoste cu Hazlewood, deși are așa de puțină încredere în mine, și nici nu mai îndrăznesc, după acest grav apel la conștiința mea, să mai discut o problemă atît de delicată nici cu tata. Așa că mă mărginesc să ard cocoloașe mici de hîrtie și să mîzgălesc cu un creion negru cărțile de vizită pe care desenez capete de turci (te-asigur că aseară am reușit să fac un superb Hyder-Ally [1]) sau să scot sunete jalnice din sărmanul meu harpsichord sau, în fine, să pun mîna pe o carte serioasă, s-o încep de la sfîrșit și s-o citesc de-a-ndăratelea. După toate necazurile, am început să mă simt și foarte jignită de tăcerea lui Brown. Dacă ar fi fost silit să plece din țară, sînt sigură că cel puțin mi-ar fi scris sau... să se fi întîmplat oare ca tata să pună mîna pe scrisorile lui? Dar nu pot crede așa ceva, deoarece un asemenea procedeu este potrivnic tuturor principiilor sale... nu cred că ar deschide o scrisoare adresată mie nici dacă în felul acesta ar preveni fuga mea pe fereastră a doua zi! Ce gînd nesăbuit am îngăduit acum penei mele să treacă pe hîrtie! Ar trebui să mă rușinez de el, chiar și în fața ta, Matilda, măcar că l-am scris numai în glumă! În plus, nu trebuie să-mi fac un merit din faptul că mă port așa cum ar fi trebuit să mă port. Fiindcă amintitul domn Vanbeest Brown nu este nicidecum un îndrăgostit așa de înfocat ca s-o zorească pe cea pe care o iubește să facă un pas atît de nesăbuit. Îmi lasă destul timp de gîndire, trebuie să mărturisesc. Totuși nu vreau să-l condamn mai înainte de a-l asculta și nici nu vreau să mă las cuprinsă de îndoială în privința statorniciei bărbătești a unui caracter pe care ți l-am lăudat așa de des. Iar dacă e în stare să șovăie, să se teamă sau să se schimbe, aș avea puține motive să regret că l-am pierdut.

Și atunci de ce, mă vei întreba tu, cînd pretind o statornicie atît de neclintită, de neschimbătoare din partea celui care mă iubește, de ce atunci mă sinchisesc de ce face Hazlewood sau cui acordă el atențiile sale? Și eu îmi pun această întrebare de sute de ori pe zi și nu pri-

[1] *Hyder Ally* sau *Haidar Ally* (1722—1782) — prinț musulman și conducător militar al Indiei. A fost guvernatorul provinciei Mysore între anii 1759—1782. (n.t.)

mesc decît răspunsul foarte stupid, că unei fete nu-i place să fie trecută cu vederea, chiar dacă ea nu dorește cu tot dinadinsul să încurajeze o infidelitate.

Îți scriu toate aceste fleacuri, fiindcă îmi spui că astfel de lucruri te amuză, și totuși mă întreb dacă ar trebui s-o fac. Îmi amintesc că în călătoriile noastre făcute într-ascuns în lumea ficțiunii, tu ai admirat întotdeauna tot ceea ce era măreț și romantic: istorisirile cu pitici, uriași, cavaleri, cu fecioare nefericite, cu cititori ai viitorului, cu apariții misterioase, cu stafii care fac semne, cu mîini însîngerate, pe cînd eu eram mai atrasă de intrigile complicate din viața privată sau, cel mult, de un supranatural ca acela care ne este transmis prin puterea unui duh oriental sau a unei zîne binefăcătoare. Ție ți-ar fi plăcut ca în viață să rătăcești într-o corabie pe întinsul unui ocean mort, fără nici o adiere de vînt, sau cînd se dezlănțuie furtuna, pe un ocean bîntuit de uragane, de talazuri înalte cît munții, în vreme ce mie mi-era drag să-mi conduc mica mea șalupă spre o lagună sau un golf liniștit sub o briză sprințară, să fac deci o călătorie destul de dificilă pentru ca navigația să fie îndeajuns de interesantă și să necesite oarecare îndemînare, dar totuși fără vreo primejdie mai mare. Așa că, dacă stau și mă gîndesc la toate acestea, tu, Matilda, socot că ar fi trebuit să fii fiica tatălui meu, cu mîndria lui pentru arme și strămoșii lui, cu mentalitatea lui cavalerească în privința onoarei, cu talentele lui deosebite și cu studiile lui profunde și tainice. Tot tu ar fi trebuit să o ai și pe Lucy Bertram drept prietenă, ai cărei străbuni, avînd nume ce sfidează și slova scrisă, și ținerea de minte, au domnit peste aceste meleaguri romantice și a cărei naștere a avut loc, așa cum am fost informată (dar nu prea lămurit) în niște împrejurări deosebite și de un mare interes. Și tot tu ar fi trebuit să ai și reședința noastră scoțiană înconjurată de munți și să faci plimbările noastre solitare spre ruinele bîntuite de fantome. Iar eu ar fi trebuit să am, în schimb, peluzele de iarbă, pîlcurile de arbuști, serele de legume și de flori de la Pine-park, cu mătușa ta cea bună, liniștită și indulgentă, mergînd la slujba de dimineață în capela ei, cu puiul de somn de după-masă, cu partidele de whist seara și, să nu uit, cu caii ei dolofani de la trăsură și cu un vizitiu încă și mai dolofan. Dar ia aminte că pe Brown nu l-am inclus în această propunere de schimb pe care ți-o fac... umorul său fin, conversația lui vioaie,

 bravura și curtoazia lui manifestă, toate convin planului

meu de viață, după cum statura lui atletică, trăsăturile-i chipeșe și spiritul său sublim s-ar potrivi cu un erou al unui roman cavaleresc. Dar cum nu stă în puterea noastră să ne schimbăm viețile după plac, cred că va trebui să rămînem fiecare acolo unde ne aflăm.»

CAPITOLUL XXX

Respingsfidarea voastră, iar dacă îmi vorbiți așa de grosolan, îmi voi baricada poarta ca să nu puteți intra. Vezi această fereastră boltită, Storm ?... Nu-mi pasă de nimic, sînt în slujba nobilului duce de Norfolk

Diavolul Vesel din Edmonton [1]

Julia Mannering către Matilda Marchmont

«Mă scol din patul în care zac bolnavă numai ca să-ți scriu, scumpa mea Matilda, despre întîmplările stranii și înspăimîntătoare care tocmai au avut loc. Vai, cît de puțin ar trebui să glumim asupra viitorului! Terminasem ultima mea scrisoare, bine dispusă, cu cîteva păreri cam nelalocul lor asupra gustului tău pentru romantic și extraordinar în povestirile închipuite. Și nici nu visam că voi avea prilejul să-ți povestesc astfel de întîmplări doar cîteva zile mai tîrziu! Iar a fi martora unor scene cumplite și a ți le închipui după o descriere este un lucru atît de diferit, scumpa mea Matilda, cum este între a te apleca peste marginea unei prăpăstii ținîndu-te numai de vlăstarul fraged al unui arbust pe jumătate dezrădăcinat, și a admira aceeași prăpastie, așa cum ar fi reprezentată ea într-un peisaj de Salvator Rossa. Dar să nu anticipez asupra povestirii mele.

Prima parte a istorisirii mele este destul de înspăimîntătoare, deși nu a avut nimic care să mă facă să particip efectiv la ea. Trebuie să știi că acest ținut este în mod deosebit favorabil negoțului de contrabandă întreprins de o mînă de oameni, gata la orice, de pe insula Man, care se află chiar în partea opusă. Contrabandiștii

[1] Această comedie romantică, publicată în 1608, este anonimă. Charles Lamb indică pe *Michael Drayton* (1563—1631). Iar alți critici îl dau pe *Shakespeare* ca autor posibil, deoarece în biblioteca regelui Carol al II-lea, ea figura în volumul „Shakespeare" (n.t.)

aceştia sînt numeroşi, îndrăzneţi şi primejdioşi şi au devenit, în diferite perioade, o adevărată ameninţare pentru toţi cei din împrejurimi cînd cineva s-a amestecat în negustoria lor de contrabandă. Magistraţii locali, fie de frică, fie din alte motive mai josnice, nu prea iau măsuri împotriva lor, şi faptul că nu sînt pedepsiţi îi face şi mai cutezători, şi mai primejdioşi. Cu toate acestea, tata, care este un străin în ţinutul acesta şi nu este nici măcar investit cu vreo autoritate oarecare, nu are nimic de-a face cu asemenea treburi (cel puţin aşa ar socoti cineva). Dar trebuie să ţii seama că el s-a născut cum singur o spune, într-o zodie dominată de Marte, şi de aceea războiul şi vărsarea de sînge îl găsesc chiar în împrejurările şi situaţiile cele mai retrase şi paşnice.

Cam pe la orele unsprezece dimineaţa, marţea trecută, în timp ce Hazlewood şi tata îşi propuseseră să facă o plimbare pînă la un mic lac aflat cam la trei mile depărtare, în scopul de a vîna nişte raţe sălbatice, şi în vreme ce eu şi cu Lucy eram ocupate să ne întocmim programul de studiu şi lucru din acea zi, am fost alarmaţi de tropotul unor cai ce păreau că se apropie în galop pe aleea principală, gonind spre noi. Pămîntul era îngheţat tun din cauza gerului aspru, ceea ce făcea ca ropotul copitelor să răsune şi mai tare, şi mai ascuţit. Peste două-trei clipe, cîţiva oameni călări şi înarmaţi, fiecare ţinînd de căpăstru un alt cal încărcat cu baloturi, s-au ivit pe peluză şi, fără a mai urma aleea ce face o mică cotitură, s-au năpustit drept spre uşa casei. Înfăţişarea lor era aceea a unor persoane care se grăbeau nespus, aveau un aer neliniştit şi se uitau mereu îndărăt, ca unii care se tem de o urmărire de aproape, pe viaţă şi pe moarte. Tata şi Hazlewood s-au grăbit spre uşa principală ca să-i întrebe cine sînt şi ce vor. Au aflat astfel că erau ofiţeri de la vamă, care prinseseră nişte cai încărcaţi cu mărfuri de contrabandă într-un loc situat la o depărtare de circa trei mile. Dar contrabandiştii primiseră întăriri şi porniseră în urmărirea lor, cu scopul vădit de a-şi lua înapoi bunurile şi de a-i ucide pe slujbaşii care-i împiedicaseră să-şi ducă treburile la bun sfîrşit. Bărbaţii mai spuneau că, întrucît fuseseră nevoiţi să meargă mai încet deoarece aveau cu ei şi animale împovărate, urmăritorii se apropiaseră şi erau gata să-i prindă. Atunci le-a venit ideea să se refugieze la Woodbourne, socotind că, deoarece tata fusese în serviciul regelui, nu va refuza să ajute pe nişte

slujbași ai regatului, amenințați să fie uciși în exercitarea datoriei.

Tata, care, mînat de entuziasmul său și de sentimentul de lealitate ostășească, ar fi ocrotit și un cîine (dacă acesta ar fi venit în numele regelui), dădu imediat porunci ca bunurile confiscate să fie aduse în sala cea mare și ordonă servitorilor să se înarmeze pentru a apăra casa, dacă acest lucru se va dovedi necesar. Hazlewood îl seconda și el plin de ardoare, ba chiar și ființa aceea stranie care se numește Sampson a ieșit din vizuina lui și a pus mîna pe o armă de vînătoare pe care tatăl meu o lăsase ca să ia o carabină dintr-acelea cu care se ucid de obicei tigrii și alte animale sălbatice din junglă. Arma s-a descărcat în mîinile neîndemînatice ale sărmanului pastor și era cît pe ce să omoare un vameș. La această neașteptată și involuntară detunătură a armei, Dominie (aceasta îi este porecla) a exclamat doar : „Pro-di-gi-os !", care este interjecția lui obișnuită atunci cînd e uimit peste măsură. Dar nici o putere din lume nu ar fi putut să-l facă pe pastor să se despartă de arma lui descărcată, așa că s-au mulțumit să i-o lase, avînd însă grijă să nu-i mai dea alte muniții ca să și-o încarce. Acest fapt (în afară de panica iscată de împușcătură) nu l-am băgat de seamă atunci, lucru foarte ușor de explicat în zarva aceea, dar, vorbind mai tîrziu despre întîmplare, Hazlewood ne-a amuzat nespus cu bravura plină de zel a neștiutorului Dominie în manevrarea armelor de foc.

După ce tata a luat măsurile necesare de apărare, punînd totul în ordine și așezînd la fiecare fereastră un om de-al casei înarmat cu o pușcă, ar fi vrut să ne trimită și pe noi la adăpost, ca să fim în afară de orice primejdie, adică în pivniță, dar nu a reușit să ne convingă să ne clintim din locul nostru. Deși eram înspăimîntată de moarte, l-am moștenit pe tata așa de mult, încît am vrut să privesc în față primejdia care ne amenința decît s-o aud mugind în jurul meu fără să-i cunosc nici natura, nici felul în care se desfășoară. Lucy, palidă ca o statuie de marmură, cu ochii ațintiți la Hazlewood, părea că nici nu aude implorările lui ca să părăsească partea frontală a casei. Dar, ca să spun adevărul, ne aflam doar prea puțin în primejdie, în afară de cazul că ușa sălii celei mari ar fi fost forțată, deoarece ferestrele fuseseră aproape astupate cu perne mari și mici și cu volume in-folio aduse în grabă din bibliotecă (lucru care îl făcea pe Dominie să se tînguie

în gura mare), lăsîndu-se numai golul necesar pe unde apărătorii să poată ochi asupra atacatorilor.

Toate poruncile tatii au fost îndeplinite ; şedeam cu răsuflarea tăiată în încăperea cufundată în întuneric, iar oamenii aşteptau, tăcuţi, la posturile lor, privind afară, neliniştiţi de primejdia care probabil se apropia. În acest timp, tata, care se simţea, cum se zice, la el acasă într-o astfel de situaţie, trecea de la un post la altul, repetînd ordinele şi insistînd ca nimeni să nu deschidă focul pînă cînd dînsul nu va porunci. Hazlewood, care părea că sorbise curaj din ochii săi, era ca un fel de aghiotant şi depunea cea mai mare însufleţire în transmiterea dispoziţiilor comandantului său, de la un post la altul, veghind ca ele să fie îndeplinite cu sfinţenie. Forţele noastre, incluzîndu-i şi pe străini, se ridicau la o duzină de oameni.

În cele din urmă, tăcerea aceasta înfricoşătoare a fost curmată de un sunet venind de departe şi semănînd cu susurul unui izvor, dar care, pe măsură ce se apropia, a putut fi deslușit de noi drept ropotul apăsat de copite al unui număr oarecare de cai. Îmi aranjasem şi eu un fel de crenel de unde puteam să văd apropierea inamicului. Zgomotul creştea mereu pînă cînd, în cele din urmă, mai bine de treizeci de călăreţi se năpustiră deodată pe gazon. Nu ai văzut cred niciodată astfel de ticăloşi cu mutre atît de oribile. În pofida asprimii anotimpului, cei mai mulţi aveau pe ei doar cămăşi şi pantaloni, precum şi basmale de mătase înfăşurate în jurul capului ; toţi erau înarmaţi pînă în dinţi cu carabine, pistoale şi junghere. Chiar eu, care sînt fiica unui ofiţer şi sînt obişnuită din copilărie să văd numai războaie, nu am fost niciodată aşa de îngrozită ca atunci de înfăţişarea sălbatică a acestor tîlhari. Caii erau lac de sudoare şi aburi le ieşeau din trup din pricina iuţelii cu care goniseră, iar călăreţii, furioşi, blestemau şi înjurau de mama-focului, văzîndu-se lipsiţi de prada lor. Totuşi s-au oprit văzînd pregătirile făcute pentru primirea lor şi cred că s-au sfătuit între ei o bucată de vreme ce hotărîre să ia. În cele din urmă, unul din ceată, cu faţa mînjită cu praf de puşcă pentru a nu fi recunoscut, înaintă, cu o batistă albă în vîrful carabinei, şi ceru să stea de vorbă cu colonelul Mannering. Tata, spre spaima mea cumplită, deschise fereastra lîngă care şedea postat şi-l întrebă ce doreşte.

— Dorim să ni se înapoieze bunurile noastre care ne-au fost furate de aceşti rechini — spuse individul — şi locotenentul nostru m-a însărcinat să vă spun că, dacă

ni le dați, vom pleca de astă dată fără să ne răfuim cu nemernicii care ni le-au luat ; dacă nu, vom da foc casei și-i vom măcelări pe toți cei ce se află înăuntru.

El repetă această amenințare de cîteva ori, însoțind-o de un nou potop de blesteme și de cele mai cumplite înjurături pe care le poate pricinui mînia și cruzimea.

— Și cine este locotenentul vostru ? l-a întrebat tata, la rîndul său.

— Gentlemanul acela de pe calul sur — i-a răspuns nelegiuitul. Acela cu basmaua roșie legată peste frunte.

— Atunci fii așa de bun și spune-i respectivului că, dacă el și tîlharii care-l însoțesc nu părăsesc pajiștea chiar în clipa asta, voi deschide focul asupra lor fără nici o somație.

Zicînd acestea, tata a închis fereastra, punînd capăt dialogului.

Abia s-a alăturat solul bandiților, că aceștia, scoțînd un strigăt puternic sau mai degrabă un răcnet sălbatic, au și descărcat o primă salvă asupra garnizoanei noastre. Geamurile ferestrelor s-au făcut țăndări, dar precauțiile luate ne-au salvat de a suferi și alte pierderi. S-au tras astfel trei salve fără ca dinăuntru să li se răspundă măcar cu un singur foc. Tatăl meu a observat atunci că inamicii pun mîna pe securi și pe niște drugi de fier, desigur ca să ia cu asalt ușa cea mare de la intrare.

— Să nu tragă nimeni în afară de Hazlewood și de mine — a poruncit tata. Hazlewood, ia-l la ochi pe sol !

El însuși țintì pe omul de pe calul sur și lovitura nu dădu greș, fiindcă omul se prăbuși la pămînt. Hazlewood, de asemenea, reuși. El îl împușcă pe emisarul trimis. Acesta tocmai descălecase și înainta cu un topor în mînă. Moartea lor îi băgă în sperieți pe ceilalți, și unii și începuseră să-și întoarcă la iuțeală caii și să dea bir cu fugiții. Alte cîteva împușcături bine țintite îi puseră curînd pe toți pe fugă ; tîlharii îi luară cu ei pe cei căzuți și răniți. În afară de cei doi, n-am mai putut vedea dacă au mai suferit vreo pierdere.

La scurtă vreme după fuga lor a sosit o companie de soldați, spre nespusa mea ușurare. Acești ostași, care erau încartiruiți într-un sat aflat la vreo cîteva mile, porniseră în marș la auzul primelor împușcături trase în această luptă. O parte i-au escortat pe ofițerii vamali, încă înspăimîntați, împreună cu prada lor, spre un port învecinat, care era un loc în deplină siguranță și, la rugămintea mea insistentă, un număr dintre ei au rămas cu noi

şi a doua zi ca să ne apere în caz că banditii ar fi venit să se răzbune.

Uite aşa, scumpa mea Matilda, s-a desfăşurat întîmplarea care m-a înfricoşat atîta. Trebuie să nu uit să adaug că tîlharii au lăsat în drum, la o casă, pe individul care îşi mînjise faţa cu praf de puşcă; pare-se că omul nu mai suporta să fie dus mai departe. A murit cam la o jumătate de oră după aceea. Examinîndu-i-se cadavrul, a fost identificat ca fiind un netrebnic, un ticălos cunoscut în regiune ca braconier şi contrabandist notoriu. Am primit multe felicitări de la familiile învecinate şi toată lumea este de acord că numai cîteva asemenea pilde de rezistenţă curajoasă ar fi de ajuns ca să reducă mult din cutezanţa neobrăzată a acestor răufăcători. Tata a împărţit recompense slujitorilor şi a ridicat în slăvi curajul şi sîngele rece al lui Hazlewood. Lucy şi cu mine am avut şi noi partea noastră de laude, fiindcă am stat neclintite în timpul luptei şi nu am tulburat pe nimeni cu plînsete sau ţipete. Cît despre Dominie, tata a profitat de acest prilej ca să-l roage să-şi schimbe tabacherele între ei. Cinstitul gentleman a fost foarte măgulit de propunere şi nu mai încetează vorbind tuturor despre neasemuita frumuseţe a noii sale tabachere.

— Arată — le spune el — ca şi cum ar fi făcută din aur adevărat adus tocmai din Ophir.[1]

Şi, într-adevăr, cum să nu arate aşa dacă este din aur masiv, dar, ca să fiu dreaptă cu această fiinţă atît de onestă, trebuie să spun că, şi dacă ar cunoaşte adevărata ei valoare, lucrul acesta nu ar putea face ca sentimentul lui de recunoştinţă faţă de tata să fie mai adînc decît atunci cînd consideră că ea e doar o imitaţie aurită. Acum pastorul este foarte ocupat cu repararea volumelor folosite la baricadarea ferestrelor, netezind paginile şi colţurile îndoite şi înlăturînd celelalte dezastre suferite. Ne-a adus bucăţi de plumb şi gloanţe a căror traiectorie a fost oprită de aceste volume groase şi pe care el le-a extras cu mare grijă, şi dacă nu aş fi bolnavă, ci bine dispusă, ţi-aş descrie cu mult haz mirarea lui văzînd apatia noastră în timp ce ne vorbea cu însufleţire despre rănile şi mutilările suferite de nepreţuitele tomuri ale lui Toma d'Aquino sau ale venerabilului Ioan Hrisostom. Dar, după cum îţi poţi da seama, nu-mi arde de aşa ceva şi mai am încă o

[1] Ţară care nu se ştie cu precizie unde era situată, dar se crede că se afla pe undeva prin sudul Arabiei sau pe coastele orientale ale Africii şi de unde regele Solomon primea aur şi pietre preţioase. (n. t.)

întîmplare, poate şi mai interesantă, de povestit. Mă simt totuşi atît de istovită de efortul pe care l-am făcut ca să-ţi scriu, încît nu mai sînt în stare să pun mîna din nou pe pană pînă mîine. Nu voi trimite, aşadar, această scrisoare, ca tu să nu fii cumva îngrijorată de starea amicei tale.

Julia Mannering»

CAPITOLUL XXXI

Frumoasă lume ! Ştii isprava asta ?

Regele Ioan

Julia Mannering către Matilda Marchmont

«Trebuie să-mi reiau firul istorisirii mele din punctul unde l-am întrerupt ieri, scumpa mea Matilda.

Timp de cîteva zile nu am mai vorbit despre nimic altceva decît despre asediul pe care l-am suferit şi despre eventualele lui urmări şi i-am propus tatii, care nici nu a vrut să audă de aşa ceva, să mergem la Edinburgh sau măcar pînă la Dumfries, pînă cînd dorinţa de răzbunare a acestor nelegiuiţi se va stinge. El mi-a replicat cu mult calm că nu are chef să vadă casa pe care a închiriat-o, precum şi bunurile care îi aparţin distruse ; a adăugat apoi că el se consideră, cu îngăduinţa noastră, destul de priceput în a lua măsurile necesare pentru asigurarea securităţii lui şi a familiei lui, că dacă va rămîne liniştit acasă este convins că, după lecţia primită, tîlharii nu vor îndrăzni să ne mai facă o vizită, în timp ce, dacă plecăm, arătîndu-ne astfel speriaţi, vom atrage asupra noastră răzbunarea lor, adică tocmai lucrul de care ne temeam cel mai mult. Auzind aceste argumente, ne-a mai venit inima la loc, mai ales că am văzut şi totala indiferenţă cu care el trata presupusa primejdie, aşa că am devenit mai îndrăzneţe, şi eu, şi Lucy, şi ne-am reluat plimbările ca de obicei. Numai gentlemenii erau cîteodată invitaţi să-şi ia armele cu ei cînd ne însoţeau, şi am mai observat că mai multe nopţi în şir tata a dat o atenţie deosebită sistemului de apărare al casei, cerînd servitorilor să-şi ţină armele la

îndemînă, cînd se culcau, pentru a le putea folosi neîntîrziat în caz de nevoie.

Dar acum trei zile s-a întîmplat ceva atît de neobişnuit, încît lucrul acesta m-a îngrijorat cu mult mai mult decît atacul contrabandiştilor.

Ţi-am mai scris că se află un lac mic la oarecare distanţă de Woodbourne, unde gentlemenii se duc uneori să vîneze raţe sălbatice. Eram la micul dejun cînd am spus din întîmplare că mi-ar plăcea să văd acest lac acum cînd este îngheţat şi gheaţa este plină de patinatori sau de *curleri*[1], cum se numesc cei care practică un anumit joc de iarnă. Pămîntul era acoperit cu zăpadă, dar care se întărise datorită gerului, aşa că am socotit că eu şi Lucy putem să ne aventurăm pînă acolo, mai ales că poteca ce ducea spre lac era foarte bătătorită de mulţimea celor ce mergeau să-şi petreacă timpul liber. Hazlewood s-a oferit pe dată să ne însoţească şi noi i-am pus condiţia să-şi ia arma de vînătoare. A rîs cu poftă la ideea de a merge să vîneze pe zăpadă, dar ca să ne liniştească a propus ca un băiat de la grajd, care din cînd în cînd era şi hăitaş la vînătoare, să ne urmeze cu puşca lui. Cît despre colonelul Mannering, lui nu-i place gloata şi nici locurile unde oamenii se adună ca să se admire unii pe alţii, în afară, desigur, de cazul cînd este vorba de o paradă militară, aşa că ne-a refuzat invitaţia de a ne însoţi.

Am plecat foarte devreme, într-o dimineaţă rece, frumoasă şi înviorătoare, şi imediat am simţit cum şi nervii, şi creierul dobîndesc noi energii datorită aerului curat. Plimbarea spre lac a fost încîntătoare sau cel puţin nu am întîlnit decît mici obstacole care mai mult ne-au distrat, cum a fost, de pildă, vreun povîrniş alunecos sau un şanţ îngheţat, cînd ajutorul lui Hazlewood a fost absolut necesar. Şi nu cred că Luciei i-a plăcut mai puţin plimbarea din cauza acestor complicaţii ocazionale.

Priveliştea lacului era superbă. Într-un loc se înalţa o stîncă prăpăstioasă şi ascuţită de pe care atîrnau mii de ţurţuri uriaşi scînteind toţi în lumina soarelui; în cealaltă parte se întindea un crîng înfăţişînd ochiului o priveliştе de basm, cu pinii lui cu crengile împovărate de omătul imaculat. Pe lacul îngheţat se aflau o mulţime de siluete în mişcare, unele lunecînd pe oglinda lui cu viteza rîndunelei, altele făcînd piruete dintre cele mai

[1] *Curler* este jucătorul care practică sportul numit CURLING. Acesta se joacă de două echipe, fiecare cu patru coechipieri, care încearcă să trimită un fel de puc, de obicei o piatră mare, tare şi elipsoidală, către un semn făcut în mijlocul unui cerc. (n. t.)

grațioase, iar altele absorbite cu totul de o distracție mai puțin activă, adică înghesuindu-se în jurul unui loc unde enoriașii a două parohii rivale își disputau o partidă îndîrjită de *curling*, a cărei cîștigare reprezenta o cinste nu de mică importanță, dacă ar fi fost să judecăm după atenția încordată pe care o citeai și pe chipurile jucătorilor, și pe cele ale spectatorilor. Ne-am plimbat în jurul lacului, la brațul lui Hazlewood, care mergea între noi. Sărmanul băiat se întreținea, plin de amabilitate, și cu cei tineri, și cu cei bătrîni și părea că se bucură de o binemeritată popularitate în rîndul mulțimii adunate acolo. În cele din urmă am socotit că este vremea să ne înapoiem.

De ce îți scriu despre toate aceste amănunte lipsite de importanță? Nu pentru că le-aș acorda eu vreo însemnătate, ci fiindcă, întocmai ca omul care se îneacă și caută să se agațe și de un fir de pai, mă agăț și eu de orice amănunt pentru a întîrzia partea care urmează și care este înspăimîntătoare. Dar trebuie să ți-o împărtășesc... trebuie să am măcar simpatia unei prietene în această nenorocire ce mi-a sfîșiat inima

Ne întorceam acasă pe o potecă ce străbătea o plantație de brazi. Lucy lăsase brațul lui Hazlewood... fiindcă numai sub imperiul unei necesități absolute se arăta ea împăcată cu gîndul de a-i accepta sprijinul. Eu însă mă sprijineam de celălalt braț al lui. Lucy venea imediat după noi, iar servitorul la cîțiva pași mai în urmă. Aceasta era formația în care mergeam cînd, deodată, parcă ivindu-se din pămînt, Brown a apărut în fața noastră la o mică cotitură a drumului! Era îmbrăcat foarte simplu, aș putea zice chiar sărăcăcios, și în întreaga lui înfățișare avea ceva neliniștit, ciudat... Brown s-a apropiat de mine, ca și cum ar fi vrut să-mi vorbească, cînd Hazlewood, care a interpretat greșit strigătul meu, i-a poruncit pe un ton aspru să se oprească și să nu o mai sperie pe lady. Brown i-a replicat cu aceeași asprime, că nu are vreme să ia lecții de la el cum să se poarte cu cutare sau cutare lady. Îmi vine să cred mai curînd că Hazlewood, obsedat de ideea că Brown face parte din banda contrabandiștilor și că urmărește vreun scop necurat, nu l-a auzit și nici nu l-a înțeles prea bine. Așa se explică de ce a smuls pușca din mîna slujitorului și, îndreptînd țeava spre Brown, i-a poruncit să plece fiindcă, altminteri, trage. Țipetele mele, căci din pricina spaimei nu puteam să mai leg două vorbe ca lumea, au grăbit catastrofa. Brown, astfel amenințat, s-a năpustit asupra lui Hazlewood, s-a luptat cu el și aproape că reușise să-i smulgă arma, cînd pușca s-a des-

cărcat în timpul încăierării și alicele au nimerit în umărul lui Hazlewood, care s-a prăbușit la pămînt pe dată. Nu am mai văzut nimic fiindcă totul a început să mi se învîrtească în fața ochilor și am căzut leșinată. Lucy mi-a povestit apoi că Brown, nefericitul făptaș în acest accident, a privit cîteva clipe scena de dinaintea lui, pînă cînd țipetele ei au început să alarmeze lumea de pe lac, astfel că mulți au dat fuga spre noi ; atunci el a sărit peste gardul viu ce despărțea cărarea de plantația de brazi și din ziua aceea nimeni nu a mai auzit de el. Servitorul n-a încercat cîtuși de puțin să-l oprească sau să-l prindă, iar descrierea pe care le-a făcut-o celor veniți în ajutorul nostru i-a determinat pe aceștia să se arate mai dornici de a-și manifesta mila îngrijindu-mă pe mine ca să-mi recapăt cunoștința, decît de a-și dovedi curajul urmărind un om în stare de orice crimă : băiatul de la grajd îl zugrăvise ca pe un individ de o forță herculeană și înarmat pînă în dinți !

Hazlewood a fost transportat cu bine acasă, adică la Woodbourne... Îmi place să sper că rana lui nu va fi de loc gravă, deși suferă mult. Dar pentru Brown, urmările vor fi negreșit cu mult mai dezastruoase. El este deja obiectul urii tatălui meu, iar acum este supus rigorilor legii acestui ținut, precum și zgomotoasei răzbunări cerute de tatăl lui Hazlewood, care amenință că va pune în mișcare cerul și pămîntul împotriva celui care i-a rănit fiul. Cum se va putea ascunde de urmărirea aceasta răzbunătoare ? Cum se va apăra, dacă va fi prins, de severitatea legilor, care, după cum mi s-a spus, ar putea chiar să-i pună viața în primejdie ? În fine, cum aș putea găsi eu mijlocul ca să-l avertizez de pericolul care-l paște ? Apoi mîhnirea sărmanei Lucy, pe care cu greu și-o poate ascunde, prilejuită de rana iubitului ei, este o altă sursă de întristare pentru mine, și toate în juru-mi par că se ridică și mă acuză de lipsa mea de stăpînire care a provocat această nenorocire.

Timp de două zile am fost într-adevăr bolnavă. Știrile că Hazlewood e pe cale să se însănătoșească și că persoana care a tras în el nu a putut fi găsită nicăieri (și despre care se crede că este una din căpeteniile contrabandiștilor) mi-au adus oarecare mîngîiere. Bănuielile și urmărirea fiind acum îndreptate împotriva acelor oameni, toate acestea trebuie să înlesnească în mod firesc lui Brown salvarea, și sînt încredințată că el s-a pus chiar mai dinainte la adăpost. Dar patrule pe jos și călare cutreieră ținutul în lung și-n lat și sînt torturată de o mie

de zvonuri false și confuze despre arestări și descoperiri.

Între timp, cea mai mare mîngîiere pentru mine este candoarea lui Hazlewood, care persistă să declare că, oricare vor fi fost intențiile persoanei care l-a rănit pe cînd ne apăra, este încredințat că pușca a luat foc în timpul încăierării numai din întîmplare, și că rănirea lui a fost neintenționată. Băiatul de la grajd, pe de altă parte, susține că arma a fost smulsă din mîna lui Hazlewood și, în mod intenționat, îndreptată spre el, iar Lucy înclină spre aceeași părere... Nu-i suspectez pe nici unul de o exagerare voită, dar iată ce șubredă este mărturia oamenilor, deoarece nenorocita aia de împușcătură a pornit indiscutabil neintenționat. Poate ar fi cel mai bine să mă destăinuiesc lui Hazlewood... dar el este foarte tînăr și simt cea mai mare repulsie să-i vorbesc despre nebunia mea. M-am gîndit, de asemenea, să-i dezvălui Luciei taina mea și am început prin a o întreba dacă își amintește cum arăta și ce trăsături avea persoana cu care ne întîlnisem într-un ceas atît de nefericit... dar ea s-a pornit să-mi facă o descriere atît de cumplită, potrivită mai degrabă unui tîlhar de drumul mare, încît mi-a pierit tot curajul și cheful de a-i mărturisi că iubesc un om cu înfățișarea aceea atît de groaznică, atribuită de ea. Trebuie să-ți mai spun că domnișoara Bertram este nemaipomenit de orbită de prejudecățile ei, fiindcă puțini bărbați sînt mai chipeși decît sărmanul Brown. Nu l-am mai văzut de multă vreme și totuși, chiar în această stranie și neașteptată întîlnire cu el, cînd totul îl dezavantaja, mi s-a părut (cînd am reflectat mai bine) că înfățișarea lui are și mai multă grație, iar trăsăturile sale par să fi cîștigat în demnitate, fiind acum și mai expresive. Oare ne vom mai întîlni ? Cine poate să răspundă la această întrebare ? Scrie-mi cuvinte de mîngîiere, scumpa mea Matilda... dar cînd oare mi-ai scris tu altfel ? Totuși îți repet : scrie-mi cît mai curînd și scrie-mi cuvinte mîngîietoare. Mă aflu într-o situație cînd nici sfatul, nici mustrarea nu-mi sînt de folos și nici nu am obișnuita mea bună dispoziție ca să fac față necazurilor, luîndu-le în glumă. Toate sînt spaimele unui copil care, într-un joc nesăbuit, a pus în mișcare o mașinărie puternică, și privind cum se învîrtesc roțile, cum se lovesc lanțurile, cum se răsucesc cilindrii, este în același timp uimit de forța teribilă pe care slabele-i puteri au dezlănțuit-o, dar și înspăimîntat de consecințe, fără a avea posibilitatea să facă ceva.

Nu trebuie să uit să-ți spun că tata se arată foarte drăguț și iubitor față de mine. Spaima pe care am tras-o

este o scuză întemeiată pentru crizele mele nervoase. Nădăjduiesc că Brown a fugit în Anglia, țara noastră soră, sau poate în Irlanda sau în insula Man. Oriunde ar fi, el trebuie să aștepte vindecarea rănii lui Hazlewood într-un loc sigur și să aibă multă răbdare, fiindcă relațiile acestor țări cu Scoția în probleme legate de justiție nu sînt (mulțumesc cerului !) de o natură prea bună și rapidă. Fiindcă consecințele arestării lui în momentul de față ar fi teribile. Mă străduiesc să mă încurajez singură, aducînd argumente împotriva unei astfel de nenorociri. Vai, cît de repede s-au năpustit necazurile și nenorocirile, adevărate și necruțătoare, să-mi tulbure viața liniștită și monotonă de care altă dată eram înclinată să mă plîng ! Dar nu te voi mai necăji cu tînguirile mele. Adio, scumpa mea Matilda.

Julia Mannering»

CAPITOLUL XXXII

Un om poate vedea cum merg treburile în lumea aceasta și fără ochi. Uită-te cu urechile tale ! Vei vedea cum judecătorul de acolo tună și fulgeră contra unui hoț de rînd Ascultă cu propria ta ureche. Apoi schimbă locul și, ca printr-un hocus-pocus, vei vedea că rolurile s-au schimbat și că nu mai știi care este judecătorul, și care este hoțul

Regele Lear

Printre cei care arătau cea mai vie ardoare în a-l descoperi pe cel care-l atacase și rănise pe tînărul Charles Hazlewood era și cavalerul Gilbert Glossin, fostul agent al moșierului de Ellangowan, acum el însuși moșier și proprietar al acestui domeniu și unul dintre cei mai reputați membri ai comisiei judecătorilor de pace din acel comitat Motivele pentru care arăta atîta zel în această afacere erau numeroase ; dar credem că cititorii noștri, din ceea ce știu despre el, îl vor scuti de acuzația că face toate acestea dintr-o fierbinte dragoste pentru justiția abstractă.

Adevărul este că acest respectabil personaj se simțea mai puțin liniștit decît se așteptase, după ce, prin mașinațiile știute, pusese mîna pe domeniul binefăcătorului său. Cînd se afla singur între cei patru pereți ai conacului și se gîndea la vremurile de odinioară, nu se felicita totdeauna pentru stratagema lui plină de succes. Și cînd se uita în juru-i, nu putea să nu-și dea bine seama că fusese exclus din societatea nobililor din acel ținut, la al căror rang crezuse că se va ridica singur. Glossin nu era admis în cluburile lor, iar la întrunirile cu caracter public, de la care nu putea fi oprit să participe, se văzu atacat și privit de sus, cu răceală și dispreț. Și principiile, și prejudecățile se uneau ca să provoace acest dispreț, fiindcă adevărații gentlemeni din ținut îl disprețuiau pentru obîrșia lui, în timp ce ceilalți îl urau pentru modul în care își cîștigase averea. În rîndul oamenilor din popor reputația lui era și mai proastă. Ei niciodată nu catadicseau să-l numească cu noul său nume dobîndit în chip atît de dubios — Ellangowan — și nu-i acordau nici măcar obișnuitul *domnul* Glossin ; pentru ei era pur și simplu Glossin și, lucru de necrezut, într-atît de mare era vanitatea lui față de asemenea fleacuri, încît toată lumea știa că dăduse o jumătate de coroană unui milog pentru că i se adresase cu numele de Ellangowan de trei ori, implorîndu-l să-i dea măcar un penny ! Simțea, prin urmare, într-un mod chinuitor această lipsă de respect unanimă, mai ales cînd compara felul în care se purta lumea față de el și cum era primit în societate, și atitudinea oamenilor față de Mac-Morlan, care, nici vorbă, mult mai puțin înstărit, era iubit și respectat deopotrivă și de bogați, și de săraci, și care încet dar foarte temeinic, își așeza bazele unei averi moderate, înconjurat de bunăvoință și de stima tuturor

Glossin, deși în sinea lui era supărat și ar fi vrut să vestejească din toată inima părerile preconcepute ale celor din ținut, era prea șiret ca să se plîngă vreodată cu glas tare. De asemenea, mai era conștient și de faptul că ascensiunea lui pe scara socială era prea proaspătă pentru a fi dată uitării, după cum și mijloacele prin care reușise erau prea odioase. Dar timpul, gîndea el, șterge uimirea și așterne uitarea peste o purtare urîtă Prin urmare, folosind acea viclenie care îi adusese averea, și anume studierea slăbiciunilor firii omenești, el se hotărî să prindă orice prilej ca să se facă util chiar acelora care îl urau mai mult, fiind încredințat că propriile sale talente, împreună cu înclinarea nobililor de la țară de a

se certa, şi cînd sfatul unui om al legii devine foarte preţios, precum şi o mie de alte împrejurări de care nu se îndoia că va şti să profite cu şiretenie şi răbdare, toate acestea îl vor situa curînd într-o lumină mai respectabilă şi mai frumoasă în faţa vecinilor săi. Ba poate chiar va reuşi să se ridice pe acea treaptă înaltă pe care a atins-o uneori un om de afaceri activ, şiret, de lume, care, stabilindu-se undeva printre aceşti nobili de ţară, devenise aşa cum spunea poetul Robert Burns :

Struna lirei care dă glas celorlalte[1]...

Atacul asupra casei colonelului Mannering şi apoi incidentul soldat cu rănirea lui Hazlewood i-au părut lui Glossin două prilejuri nimerite pentru a cîştiga stima tuturor, arătînd ce servicii nepreţuite poate face un magistrat activ (deoarece de cîtăva vreme era membru în comisia judecătorilor de pace) care cunoaşte bine legea şi, nu mai puţin, obiceiurile şi ascunzătorile celor care se ocupau cu negoţul ilicit prin contrabandă. Glossin dobîndise această experienţă în urma unei strînse tovărăşii pe care o avusese altădată cu unii dintre cei mai primejdioşi contrabandişti, cînd fusese, după împrejurări, fie partener, fie sfătuitor legal al acestor nemernici. De mulţi ani însă rupsese orice legături cu ei ; de aceea, bazîndu-se şi pe faptul că viaţa unor asemenea indivizi este deseori primejduită şi curmată brusc, iar nenumăratele peripeţii prin care trec îi obligă adesea să se retragă sau să schimbe locul unde operează, el nu se temea cîtuşi de puţin că cercetările sale din clipa de faţă ar compromite vreun vechi amic care ar putea să aibă la îndemînă posibilitatea de a se răzbuna. Aşadar, faptul că fusese amestecat odinioară în aceste îndeletniciri, mai ales într-un chip lăturalnic, nu era de fel o opreliştе pentru Glossin de a-şi pune în folosul publicului experienţa cîştigată sau, mai degrabă, pentru a-i înlesni ceea ce urmărea. Şi să cîştigi stima şi protecţia colonelului Mannering nu era puţin lucru pentru un gentleman care dorea aşa de mult

[1] Expresia se referă la coarda principală a unei lire ebraice, şi anume aceea care dă sunetul de bază al întregului instrument. (n. a.)

să scape din Coventry[1], iar a cîştiga favoarea bătrînului Hazlewood, care era una din căpeteniile ţinutului, era pentru el un lucru încă şi mai însemnat. În fine, dacă ar fi reuşit să descopere, să prindă şi să-i condamne pe vinovaţi, ar mai fi avut şi satisfacţia de a mortifica, şi în oarecare măsură chiar discredita, pe Mac-Morlan, căruia, în calitatea sa de ajutor de şerif al ţinutului, îi revenea de fapt acest fel de cercetări şi care, desigur, va coborî în ochii opiniei publice dacă străduinţele voluntare ale lui Glossin se vor fi dovedit mai pline de succes decît ale sale.

Mînat, aşadar, de motive atît de puternice şi cunoscînd bine pe toţi umilii slujitori ai legii, Glossin puse în mişcare toate resorturile pentru a descoperi şi prinde (dacă era posibil) pe cei din banda care atacaseră Woodbourne şi, mai ales, pe individul care-l rănise pe Charles Hazlewood. Promise mari recompense, sugeră felurite piste de urmărire şi folosi influenţa sa personală printre vechile sale cunoştinţe care favorizaseră altădată contrabanda, spunîndu-le că este mai bine să fie sacrificaţi cîţiva dintre acei mizerabili decît să se expună riscului de a fi chiar ei bănuiţi că au ocrotit asemenea procedee sălbatice. Dar o bucată de vreme, toate eforturile sale se dovediră zadarnice. Oamenii de rînd din ţinut fie că ţineau cu contrabandiştii, fie că se temeau de ei prea mult, oricum va fi fost, fapt este că nimeni nu voia să depună mărturie împotriva lor. În cele din urmă însă, acest activ magistrat obţinu informaţia că un bărbat avînd înfăţişarea şi îmbrăcămintea individului care îl rănise pe Hazlewood trăsese, cu o seară mai înainte de pomenita întîmplare, la hanul *Armele lui Gordon* din Kippletringan. Într-acolo se îndreptă imediat domnul Glossin, în scopul de a o descoase pe vechea noastră cunoştinţă, doamna Mac-Candlish.

Cititorul îşi mai aminteşte poate că domnul Glossin nu avea, după cum se exprima buna femeie, un credit prea mare în registrele ei. Prin urmare, ea coborî în salonul unde acesta o chemase, cu mare întîrziere şi fără

[1] În timpul războiului civil (1642—1648) dintre forţele parlamentului şi adepţii regelui Carol I, Coventry (oraş în nord-estul comitatului Warwickshire din centrul Angliei, era un puternic bastion al parlamentului. În acest oraş erau trimişi, pentru a fi închişi, partizanii regelui. De aici expresiile *a trimite la Coventry*, adică a exclude pe cineva din societate, în special datorită unei comportări imorale, şi opusa ei *a scăpa din Coventry*, folosită aici : a scăpa de blamul societăţii. (n. t.)

nici o tragere de inimă iar, după ce intră în încăpere, îi răspunse la bineţe în chipul cel mai glacial cu putinţă. Iată apoi cum a decurs discuţia :

— Ce mai dimineaţă geroasă, dar tare frumoasă, nu-i aşa, doamnă Mac-Candlish ?

— Da, domnule, dimineaţa este destul de frumoasă — îi răspunse hangiţa, cu o voce uscată.

— Doamnă Mac-Candlish, aş dori să ştiu dacă judecătorii vor servi dineul aici, ca de obicei, după sesiunea de marţi a curţii ?

— Aşa cred... cel puţin aşa îmi închipui, domnule... ca de obicei. (Aici se pregăti să părăsească salonul).

— Mai staţi olecuţă, doamnă Mac-Candlish, de ce vă grăbiţi aşa de tare, buna mea prietenă ? Aş fi crezut că un număr de magistraţi, un club, ca să zic aşa, care îşi iau aici dineul o dată pe lună, este un lucru foarte plăcut pentru domnia voastră !

— Desigur, domnule, mai ales dacă e vorba de un club de gentlemeni *respectabili*.

— Sigur, sigur — zise Glossin — vreau să cred că vă referiţi la proprietarii de domenii şi la gentlemenii cu greutate din ţinut şi ţin să vă spun că mi-ar plăcea să organizez o întîlnire ca aceasta.

O tuse mică uscată, cu care doamna Mac-Candlish primi această propunere, demonstra nu că proiectul, sub această formă, i-ar fi displăcut în vreun fel oarecare, ci multă îndoială în reuşita lui, în cazul cînd un individ de teapa lui Glossin l-ar fi organizat. Nu era deci o tuse negativă, ci o tuse de neîncredere şi ca atare o simţi şi Glossin, dar nu era în planul lui să se arate ofensat tocmai acum.

— Multă lume mai trece acum pe aici, doamnă Mac-Candlish. Aveţi o mulţime de oaspeţi, nu-i aşa ?

— Îmi merg treburile binişor, domnule... dar cred că trebuie să vă părăsesc. Este nevoie de mine la tejghea.

— Nu, nu... mai rămîneţi doar o clipă, nu puteţi să fiţi ceva mai îndatoritoare cu un muşteriu vechi ? Spuneţi-mi, vă rog, nu vă amintiţi de un tînăr deosebit de înalt, care a dormit o singură noapte la hanul domniei voastre, săptămîna trecută ?

— Să vă spun drept, domnule, nu ştiu prea bine. Niciodată nu bag de seamă cum sînt muşteriii mei : înalţi sau scunzi, dacă au de plătit o notă mai lungă.

— Şi dacă e prea scurtă, le-o puteţi lungi chiar dumneavoastră, nu-i aşa, doamnă Mac-Candlish ? Ha, ha, ha !

 Dar acest tînăr de care mă interesez era mai înalt de

șase picioare, avea o haină neagră cu nasturi de metal, părul castaniu-deschis și nepudrat, ochii albaștri, un nas drept și călătorea pe jos, fără bagaje sau servitor... desigur că puteți să vă amintiți de un astfel de călător?

— Aveți dreptate, domnule — îi răspunse doamna Mac-Candlish, înclinată mereu să-i zădărnicească cercetările — dar nu pot să-mi încarc memoria cu astfel de fleacuri... sînt alte lucruri mai însemnate de făcut într-un han ca al meu, așa cel puțin cred, decît să mă uit după părul celor care trag aici, sau după ochii, sau nasul lor.

— Atunci, doamnă Mac-Candlish, trebuie să vă spun verde în față că acest individ este suspectat de a fi săvîrșit o crimă și că, drept urmare a acestor bănuieli, eu, ca magistrat, pretind să-mi dați aceste informații. Iar dacă veți refuza, am să vă oblig să mi le dați sub prestație de jurămînt.

— Să vă spun drept, domnule, nu am voie să jur, noi mergem la adunările Antiburgher[1]. Este adevărat, cînd trăia pîrgarul Mac-Candlish (ce om cinstit era!), ne duceam la biserică, lucru care era de înțeles în situația lui, fiindcă avea slujbă la stat... dar după ce a fost chemat într-un loc mai bun decît Kippletringan, m-am întors îndărăt la pastorul meu, vrednicul domn Mac-Grainer. Așa că înțelegeți, domnule, nu sînt dezlegată să jur pînă nu vorbesc cu pastorul nostru... mai ales contra unui tînăr care călătorește prin acest ținut, străin și fără prieteni.

— Poate veți lăsa la o parte scrupulele pe care le aveți, fără să-l mai deranjați pe domnul Mac-Grainer, dacă am să vă spun că acest individ despre care mă interesez este omul care a tras asupra prietenului dumneavoastră, tînărul Charles Hazlewood.

— Dumnezeule! Cine ar fi putut crede așa ceva despre un tînăr ca el?! Dacă ar fi fost vorba de niscaiva datorii, sau de vreo ceartă, sau vreo bătaie cu vreun vameș, chiar dacă i-ați fi tăiat limba Nellyei Mac-Candlish, și tot nu ați fi scos nimic de la ea. Dar dacă, într-adevăr, l-a împușcat pe tînărul Hazlewood... A, nu pot crede așa ceva, domnule Glossin, ăsta trebuie să fie unul din trucurile domniei voastre... Vedeți, nu pot crede că un tînăr cu un chip așa de blînd a putut face una ca asta... da, da, ăsta-i unul din vicleșugurile domniei voastre. Tre-

[1] Unii membri ai sectelor religioase cele mai stricte refuzau să depună jurămînt în fața unui magistrat civil. Secta numită Antiburgher datează în Scoția din 1747. (n.t.)

buie să fie vorba de vreo gîlceavă sau alt fleac de vreți să-l arestați.

— Văd că nu aveți încredere în mine, doamnă Mac-Candlish, dar uitați-vă numai la aceste declarații semnate de persoanele care au fost martore la crimă și judecați și domnia voastră dacă descrierea semnalmentelor tîlharului nu se aseamănă cu cele ale oaspetelui pe care l-ați avut.

El îi puse niște hîrtii în mînă, pe care ea le examină foarte atentă, scoțîndu-și adeseori ochelarii ca să-și înalțe ochii spre cer sau pentru a-și șterge lacrimile, fiindcă tînărul Hazlewood era foarte iubit de buna doamnă.

— Bine, bine — zise ea după ce isprăvi de cercetat hîrtiile — dacă lucrurile stau așa, am să-l dau de gol pe netrebnic... Dar, vai, cum ne mai înșelăm noi, muritorii! Nu am văzut niciodată un chip care să-mi placă mai mult, sau vreun flăcău mai blînd și mai liniștit... am crezut că este un gentleman care se află într-un necaz... Dar am să-l dau de gol pe netrebnic... auzi, să-l împuște pe Charles Hazlewood!... Și de față cu tinerele doamne, sărmanele ființe! Îl dau de gol!

— Așadar, recunoașteți că o astfel de persoană a dormit aici cu o noapte înainte de această nenorocită întîmplare?

— Într-adevăr, a dormit, domnule, și toți ai casei l-au plăcut; era un tînăr așa de deschis, așa de plăcut. Și asta nu fiindcă ne-a lăsat mulți bani aici, nu, a servit doar o ciozvîrtă de berbec, o cană cu bere și poate vreo două pahare cu vin... i-am cerut să bea ceaiul cu mine, spunîndu-i că n-am să i-l pun la socoteală, dar m-a refuzat și nu a luat nici cina, scuzîndu-se că este mort de oboseală fiindcă mersese toată noaptea în ajun. Poate și atunci săvîrșise vreo blestemăție, cine știe?

— Știți din întîmplare cum îl cheamă?

— Desigur că știu și încă foarte bine — îi răspunse hangița, care se arăta acum la fel de zeloasă să depună mărturie împotriva lui, pe cît fusese mai înainte de doritoare să nu sufle un cuvîntel. Mi-a spus că se numește Brown și zicea că poate o bătrînă semănînd cu o țigancă, va întreba de el... Vai, vai, trebuia să-mi dau de-atunci seama! Spune-mi cu cine te-nsoțești ca să-ți spun cine ești! O, nelegiuitul! Ei bine, domnule, dimineața cînd a plecat, și-a achitat nota foarte onest și i-a dat ceva și fetei care face curățenie, lui Grizy, fiindcă ea din asta trăiește, eu nu-i dau nimic decît două perechi noi de încălțări pe an și, poate, un mic dar de Crăciun...

Aici Glossin socoti că este momentul să o întrerupă și să o readucă pe hangiță îndărăt la ceea ce îl interesa.

— După aceea, chiar așa mi-a zis: „Dacă vine o astfel de persoană care să se intereseze de domnul Brown, să-i spuneți că m-am dus să mă uit la patinatorii de pe Loch Creeran, cum îi zice lumea, și am să mă întorc aici pentru masă. Dar nu s-a mai întors niciodată, cu toate că l-am așteptat încrezătoare și îi pregătisem eu însămi un pui călugăresc și alte bunătăți pe care nu le fac pentru toată lumea, domnule Glossin. Dar cum să-mi treacă prin minte că, ducîndu-se în plimbare la patinaj, o să facă așa ceva!... Să-l împuște pe un mielușel nevinovat ca domnul Charles!...

Domnul Glossin, ca orice anchetator prudent, după ce dăduse răgaz martorei să-și arate întreaga ei uimire și indignare, începu să se intereseze dacă persoana suspectată nu a lăsat vreun obiect sau niscaiva acte la han.

— Într-adevăr, mi-a lăsat un pachet, un pachet mic, în grija mea și mi-a dat și niște bani de argint ca să-i fac o jumătate de duzină de cămăși cu guler tare, și Peg Pasley chiar lucrează la ele acum; poate o să se îmbrace cu una din ele cînd o să treacă prin Lawn-market[1], nemernicul!

Domnul Glossin ceru atunci să vadă pachetul, dar aici chipul hangiței se posomorî.

— Ea nu ar vrea să împiedice mersul justiției — răspunse hangița, la persoana a treia, cum obișnuiesc scoțienii — dar cînd un lucru i-a fost încredințat, fără doar și poate că trebuie să fie cu mare băgare de seamă. Dar ea îl va chema pe diacul Bearcliff, iar dacă domnul Glossin va binevoi să scrie pe un inventar ce va găsi în pachet, și să-i dea și ei un proces-verbal în fața diacului... sau, ceea ce i-ar plăcea și mai mult, să fie sigilat și depus în mîinile diacului Bearcliff, atunci și-ar simți și ea sufletul ușurat. Ea nu vrea nimic decît să se facă dreptate, dar pentru amîndouă părțile.

Cum sagacitatea firească a doamnei Mac-Candlish si suspiciunea ei de neclintit împotriva lui Glossin nu au

[1] Procesiunea care-i ducea pe criminali, odinioară, spre spînzurătoare urca în sus, trecînd prin acea piață, așa cum un școlar a scris:

În sus, spre Lawn-market,
În jos, spre West-Bow,
În sus, pe lunga scară,
Jos, de furie din nou. (n.a.)

putut fi înfrînte, acesta trimise după Bearcliff să-i vorbească „cu privire la nelegiuitul care l-a împușcat pe domnul Charles Hazlewood".

Bearcliff își făcu, așadar, apariția, cu peruca lui așezată strîmb, datorită grabei cu care și-o pusese, auzind somația judecătorului de pace, în locul bonetei sale Kilmarnock cu care își aștepta clienții. Doamna Candlish aduse atunci pachetul ce-i fusese încredințat de Brown și în care se găsea punga țigăncii. Văzînd valoarea mare a diferitelor podoabe pe care le conținea, doamna Mac-Candlish s-a felicitat în sinea ei pentru precauția pe care o luase mai înainte de a le da pe mîna lui Glossin, în timp ce acesta, cu un chip care încerca să simuleze o candoare dezinteresată, propuse, primul, ca tot conținutul pungii să fie inventariat cum se cuvine și depozitat la diacul Bearcliff, pînă cînd vor putea fi trimise la cancelaria coroanei. Glossin mai remarcă printre altele că „el nu putea fi proprietarul unor astfel de podoabe atît de valoroase, ci pare neîndoielnic că le-a căpătat prin mijloacele cele mai nelegiuite". Cercetă apoi hîrtia în care fusese înfășurată punga. Era dosul unui plic adresat cavalerului V. Brown, dar restul adresei fusese ruptă.

Hangița, care, am spus, acum dorea din toată inima să arunce lumină asupra fugii criminalului, după cum mai înainte dorise cum nu se poate mai mult s-o acopere, își întări convingerea, văzînd conținutul pungii, că la mijloc e ceva necurat. De aceea doamna Mac-Candlish îi aduse la cunoștință lui Glossin că și vizitiul, și grăjdarul ei îl văzuseră pe străin pe gheața lacului în ziua cînd tînărul Hazlewood fusese rănit.

Vechea cunoștință a cititorilor noștri, Jabos, fu chemat pe dată și omul recunoscu cinstit că văzuse și stătuse de vorbă în dimineața aceea cu un străin, care, după cîte înțelesese de la el, trăsese la hanul *Armele lui Gordon*, cu o noapte mai înainte.

— Și spre ce s-a îndreptat conversația voastră ? îl întrebă Glossin.

— Îndreptat ? ! Nu ne-am îndreptat în nici o parte, ci am ținut-o tot înainte pe gheața lacului !

— Bine, bine, dar despre ce-ați vorbit ?

— Păi ce să vorbim ? Mi-a pus numai unele întrebări, cum face orice străin — răspunse vizitiul, care părea că se molipsise de spiritul refractar și necomunicativ arătat mai înainte de stăpîna lui.

— Dar despre ce anume ? îl iscodi iar Glossin.

— O, păi despre băieții care jucau *curling* și despre bătrînul Jock Stevenson, care conducea jocul, despre doamne și altele de soiul ăsta.

— Despre care doamne ? Și ce a întrebat despre ele, Jock, continuă anchetatorul.

— Care doamne ? Păi era domnișoara Julia Mannering și domnișoara Lucy Bertram, pe care le cunoașteți prea bine și domnia voastră, domnule Glossin... se plimbau și ele pe gheață cu tînărul boier de Hazlewood.

— Și ce i-ai spus despre ele ? mai întrebă Glossin.

— Ce să-i spun ? I-am zis numai că una era domnișoara Lucy Bertram, care a avut odată o moșie mare pe meleagurile noastre, și că cealaltă este domnișoara Julia Mannering, care urmează să se mărite cu tînărul Hazlewood... cea care îl ținea de braț... am vorbit și de alte întîmplări din ținut... era un om foarte deschis.

— Ei. și el ce-a răspuns ?

— Doar se uita atent la tinerele doamne și m-a întrebat dacă este sigur că domnișoara Mannering și tînărul Hazlewood au să se căsătorească... și i-am mai spus că lucrul ăsta îl știe toată lumea și e cît se poate de sigur, căci eu am motive temeinice să susțin așa ceva... fiind vara mea de gradul trei, Jean Clavers (care este rudă și cu domnia voastră, nu-i așa că o cunoașteți pe Jean de multă vreme ?), care o ajută la gătit pe menajera de la Woodbourne, mi-a spus, și nu numai o singură dată, că nu este alt lucru mai sigur ca ăsta

— Și ce-a zis străinul cînd i-ai spus toate acestea ?

— Ce-a zis ? repetă vizitiul. Păi n-a zis nici măcar un cuvîntel, s-a uitat numai la ei cum se plimbau în jurul lacului, ca și cum ar fi vrut să-i înghită și nu și-a mai luat ochii de la ei, nici n-a mai scos vreo vorbă nici la mîndretea de joc nu s-a mai uitat măcar, deși era partida cea mai frumoasă jucată de cei mai buni *curleri* pe care i-am văzut vreodată. Apoi s-a întors și a plecat de pe lac, a sărit pîrleazul din dreptul bisericii și s-a afundat în plantațiile de brazi și nimeni nu l-a mai văzut de-atunci.

— Gîndiți-vă — se amestecă hangița — ce inimă de piatră trebuie să aibă ca să-i vină în minte să-l omoare pe sărmanul tînăr gentleman chiar sub ochii fetei cu care urmează să se însoare !

— O, doamnă Mac-Candlish — îi răspunse Glossin — tribunalele au cunoscut o mulțime de astfel de cazuri... fără doar și poate, căuta să se răzbune, și cu cît

răzbunarea este mai crudă, cu atît e mai dulce pentru un scelerat!

— Doamne, îndură-te de noi! exclamă Bearcliff. Noi sîntem niște creaturi slabe cînd tu ne părăsești! Căci, vai, acest om a uitat ce spune Domnul: „Răzbunarea este a mea și numai eu o voi îndeplini!"

— Bine, bine, domnilor — sări cu gura Jabos, a cărui isteține firească și foarte ascuțită îl făcea cîteodată să meargă drept la țintă, pe cînd ceilalți se învîrteau în jurul adevărului — eu n-am să cred niciodată că un om poate să pună la cale împușcarea altuia cu pușca victimei, și nu cu a lui! Dumnezeu să mă ierte, am fost ajutorul hăitașului de vînătoare, jos pe insulă, așa cum mă vedeți, și pun rămășag că cel mai voinic om din Scoția nu ar fi în stare să-mi smulgă pușca din mînă mai înainte să-i bag toate alicele în el, deși sînt numai un năpîrstoc de băiat, la nimic altceva bun decît să mă urc în șa și să-mi vîr picioarele în niște cizme... nu și nu, nici un om de pe lumea asta n-ar fi îndrăznit așa ceva. Sînt gata să pun rămășag pe cizmele mele de piele cele mai bune, alea care mi le-am cumpărat mai deunăzi la tîrgul de la Kirkcudbright, că totul n-a fost decît o întîmplare nenorocită. Iar acum, dacă nu mai aveți să mă-ntrebați nimic, am să mă duc să-mi adăp caii și să le dau de mîncare. Și zicînd acestea, plecă după cum spusese.

Grăjdarul, care fusese împreună cu el, depuse o mărturie asemănătoare asupra aceleiași întîmplări. El și doamna Mac-Candlish au fost apoi din nou întrebați dacă Brown nu avea cu el vreo armă în dimineața fatală.

— Nici una — i-au răspuns ei — în afară de un jungher obișnuit la șold.

— Acest fapt — se amestecă și Bearcliff, luîndu-l pe Glossin de un nasture (fiindcă dezbătînd acest încîlcit subiect uitase de ascensiunea în rang a lui Glossin) — acest fapt pune la urma urmei totul sub semnul îndoielii, meștere Gilbert, căci nu e de crezut că se ducea să se răzbune, înarmat numai cu un amărît de jungher!

Glossin se eliberă din strînsoarea lui Bearcliff și se retrase și din discuție, deși nu cu brutalitate, fiindcă interesul lui, în momentul de față, era să afle părerile cele mai îndreptățite de la tot felul de oameni. Apoi întrebă de prețul ceaiului și al zahărului, spunînd că trebuie să se aprovizioneze cu aceste articole pentru tot anul, dădu dispoziții hangiței să pregătească un ospăț
 strașnic pentru cinci persoane, prieteni de ai lui, pe care

avea de gînd să-i invite să ia masa cu el la *Armele lui Gordon* sîmbăta viitoare şi, în fine, dădu o jumătate de coroană lui Jock Jabos, pe care grăjdarul îl însărcinase să-i ţină bidiviul.

— Ei bine — zise Bearcliff către doamna Mac-Candlish, care îl cinstise la tejghea cu un pahar de bitter — mi se pare că dracul nu-i chiar aşa de negru cum se zice. Oare nu este plăcut să vezi un gentleman ocupîndu-se cu atîta sîrguinţă de treburile comitatului nostru, cum o face domnul Glossin ?

— Zău că ai dreptate — îi răspunse hangiţa — şi totuşi mă minunez cum nobilii noştri lasă o treabă care-i priveşte pe ei pe seama unuia ca el. Dar atîta vreme cît arginţii or să circule în lumea asta, lumea nu trebuie să ia prea mult seama ce cap de rege este bătut pe monedă !

— Mă temeam că Glossin n-o să-mi dea decît un bănuţ după toate astea, stăpînă — se amestecă în vorbă şi Jabos, care tocmai trecea pe lîngă tejghea — dar de data asta m-am înşelat ; uite că m-am ales cu o jumătate de coroană, de ţi-i mai mare dragul !

CAPITOLUL XXXIII

Un om care crede că moartea nu este cu nimic mai înfricoşătoare decît somnul unui om beat ; nesăbuit, nepăsător şi netemător de ce a fost, de ce este şi de ce va veni ; netremurînd în faţa morţii şi totuşi muritor prin disperare.

Măsură pentru măsură

Glossin îşi notase cu grijă şi cu toate amănuntele informaţiile pe care le culesese din aceste declaraţii. Ele aruncau doar prea puţină lumină asupra întîmplării, aşa cum înţelegea el s-o folosească în interesul său, dar cititorul, mai bine informat, a şi aflat, cu ajutorul acestor investigaţii, ce a făcut Brown din clipa cînd noi l-am părăsit pe drumul spre Kippletringan şi pînă în clipa cînd, înţepat de ghimpele geloziei, a apărut într-un chip aşa de nesăbuit şi nefericit în faţa Juliei Mannering, fiind

cît pe ce să încheie cu un accident mortal încăierarea pe care apariția sa a prilejuit-o.

Glossin se întoarse călare, mergînd încet la Ellangowan, cugetînd la cele ce auzise și din ce în ce mai convins că urmărirea activă și rezolvarea cu succes a acestei afaceri misterioase i-ar oferi un prilej minunat de a se alege cu recunoștința și a lui Hazlewood, și a lui Mannering, lucru deloc neglijabil. De asemenea, poate se trezise în el și o dorință profesională acută de a duce totul la bun sfîrșit. De aceea cînd se întoarse de la Kippletringan la conacul său, auzi, cu deosebită plăcere, vestea comunicată în grabă de către servitorii săi că „Mac-Guffog detectivul, însoțit de cîțiva polițiști, prinseseră un bărbat și așteptau în bucătărie pe înălțimea sa"

Așa că sări repede din spinarea calului și se zori spre casă.

— Trimite-mi-l pe copistul meu — porunci el unui servitor. O să-l găsești scriind, în mica odaie verde, raportul asupra situației moșiei. Apoi fă ordine în cabinetul meu de lucru, pune la birou fotoliul meu cel mare de piele, cu rotile, și așează și un scaun pentru domnul Screw. Apoi cînd copistul intră în cameră, Glossin îi zise : Screw, ia din raft volumul lui Sir George Mackensie asupra crimelor, deschide-l la capitolul *Vis Publica et Privata*[1] și pune un semn acolo unde este vorba de „portul de arme interzise". Acum însă dă-mi o mînă de ajutor să-mi scot redingota și atîrn-o în anticameră, apoi spune-i detectivului și oamenilor săi să-l introducă pe arestat. Sper că este chiar el... Dar ia stai o clipă, poftește-l mai întîi la mine pe Mac-Guffog. Detectivul abia păși pragul, cînd Glossin i se și adresă cu cuvintele : Acum spune-mi, Mac-Guffog, unde l-ati prins pe individul despre care mi s-a vorbit ?

Mac-Guffog, un flăcău îndesat, cu picioarele cam strîmbe, cu un gît de taur și o față roșie ca sfecla, care privea și cam chiondorîș cu ochiul stîng, după ce făcu cîteva plecăciuni caraghioase în semn de curtoazie față de judecător, începu să-și turuie raportul. În timp ce vorbea, își însoțea cuvintele, dînd mereu șăgalnic din cap și închizînd șiret din ochi, ceea ce părea să confirme o înțelegere tacită perfectă între narator și cel care îl asculta.

[1] *Puterea publică și privată* (în limba latină în text). (n. t.)

— Înălțimea voastră poate să afle că am fost la locul acela de care mi-a vorbit înălțimea voastră și care este pe țărmul mării. „Ei bine, mi-a zis ea, ce cauți aici? Oi fi venit cu vreo mătură în buzunar tocmai de la Ellangowan?“ „Chiar așa, i-am răspuns eu de-acolo, o să vezi nu numai o mătură, ci și pe dracu, fiindcă știi tu prea bine, i-am zis iarăși, înălțimea sa Ellangowan în persoană, altădată...“

— Bine, bine — îl întrerupse Glossin — n-avem timp acum de amănunte, treci la faptele esențiale.

— Ei bine, m-am așezat și am început să discut despre niște brandy și m-am făcut că vreau să-l cumpăr pînă cînd a intrat el.

— Cine?

— El! și detectivul arătă cu degetul spre bucătăria unde era păzit prinsul. A intrat înfășurat bine într-o manta și, după cum mi-am dat seama, nu era neînarmat, așa că am socotit că-i mai bine să mă prefac, ca să creadă că-s un om din insula Man, și am stat mereu între el și ea, de teamă ca ea să nu-i dea de știre cine sînt. Apoi am început să bem împreună, și-apoi am pus rămășag că nu poate să bea un sfert de gin fără să răsufle... și a încercat... și chiar atunci Slounging Jock și Dick Spur'em au intrat și i-am pus cătușele, și l-am făcut blînd ca pe un miel, și-acuma s-a trezit din somn, și este proaspăt ca o margaretă de mai, și gata să răspundă la întrebările pe care înălțimea voastră va binevoi să i le pună.

Această istorisire, însoțită de atîtea gesticulări și strîmbături, că îți venea să te minunezi, primi la sfîrșit mulțumirile și laudele la care se aștepta și povestitorul.

— Nu avea arme? întrebă judecătorul de pace.

— Ba bine că nu! Oameni de teapa lui nu pleacă niciodată fără pistoale și pumnal.

— Ceva acte?

— Doar astea — răspunse detectivul, punînd pe masă un portvizit murdar.

— Du-te jos, Mac-Guffog, și așteaptă acolo dispozițiile mele. Trimite-l sus pe individ.

Polițistul părăsi camera și un clinchet de fiare se auzi curînd după aceea pe scară, vestind că prinsul era adus și, într-adevăr, peste cîteva minute, a fost introdus un bărbat cu mîinile încătușate și cu lanțuri grele la picioare. Era trupeș, ars de soare, musculos și, deși părul încîlcit încărunțise, ceea ce arată o vîrstă oare-

cum înaintată, iar de statură era mai degrabă scund, părea totuși un om de temut cu care puțini ar fi vrut să aibă de-a face într-un conflict personal. Fața lui aspră și sălbatică era congestionată, iar ochii, de asemenea, înroșiți din cauza ginului tare, care fusese și cauza prinderii lui. Dar somnul, deși scurt, pe care MacGuffog i-l îngăduise, precum și sentimentul primejdiei în care se afla, ambele contribuiseră ca să-și recapete deplina folosință a tuturor facultăților sale. Vrednicul judecător și nu mai puțin stimabilul său captiv se uitară țintă unul la celălalt o bucată de vreme fără a scoate un cuvînt. Glossin părea să-l recunoască, dar era încurcat neștiind cum să înceapă. În cele din urmă însă rupse tăcerea :

— Așadar, tu ești, căpitane ; te-ai înstrăinat de noi fiindcă de mulți ani n-ai mai fost pe coasta noastră !

— Înstrăinat ? replică celălalt. Cred că sînt străin de-a binelea. Fiindcă dracu să mă ia dacă am mai fost pînă azi pe aici.

— Asta nu merge, căpitane ! îi răspunse rece Glossin.

— Asta trebuie să meargă, domnule judecător... sapristi !

— Și care-i numele cu care vă place să vă numiți în momentul de față ? întrebă batjocoritor Glossin. Dar numai pînă în clipa cînd am să vă confrunt cu cîteva persoane care or să vă împrospăteze memoria, arătîndu-vă cine sînteți sau cel puțin cine ați fost.

— Cine sînt eu ? *Donner und Blitzen !* Sînt Jans Jonson din Cuxhaven. Cine naiba vreți să fiu ?

Glossin luă dintr-o casetă ce se afla acolo în cameră o pereche de pistoale mici de buzunar, pe care le încărcă cu o grijă ostentativă.

— Poți să pleci — îi spuse el copistului. Ia-i cu tine și pe polițiști, Scrow, dar stați în anticameră și fiți gata să veniți cînd vă chem.

Copistul ar fi vrut să-i atragă atenția patronului asupra primejdiei de a rămîne singur cu un om atît de periculos, măcar că fiind ferecat era peste putință să se miște așa cum ar fi vrut, dar Glossin, nerăbdător, îi făcu semn cu mîna să iasă. După ce toți părăsiră încăperea, judecătorul făcu două ocoluri mici prin încăpere, apoi își trase scaunul în fața prizonierului, așa ca să-l poată privi în față, puse pistoalele alături ca să le aibă la îndemînă și zise cu voce hotărîtă :

— Ești Dirk Hatteraick din Flushing, nu-i așa ? Arestatul privi instinctiv spre ușă, ca și cum cineva ar fi

stat acolo să asculte. Glossin se ridică, deschise uşa, astfel ca prizonierul să poată vedea din scaunul lui că nu trage nimeni cu urechea, apoi o închise şi repetă întrebarea : Eşti Dirk Hatteraick, căpitan, odinioară pe vasul *Yungfrauw Haagenslaapen*, nu-i aşa ?

— Mii de draci ! exclamă prinsul. Păi dacă ştii, de ce mă mai întrebi ?

— Fiindcă sînt uimit văzîndu-te chiar acolo unde ar trebui să te afli cel mai puţin, dacă ai ţine la pielea ta ! observă cu răceală Glossin.

— Drace ! Niciăl de-mi vorbeşte mie aşa nu ţine de loc la pielea lui ! replică ironic căpitanul.

— Ce spui ? Crezi că-mi poţi face ceva, neînarmat şi în fiare ? Eşti glumeţ, căpitane ! i-o întoarse Glossin. Dar, ascultă-mă, răţoindu-te la mine n-o să cîştigi nimic... şi cu greu o să scapi de aici fără să dai nişte explicaţii cu privire la un mic accident întîmplat la Warroch Point cu ani în urmă.

Privirea lui Hatteraick se întunecă întocmai ca noaptea în miezul ei.

— În ce mă priveşte — continuă Glossin — nu am nici o plăcere deosebită să mă port aspru cu o veche cunoştinţă, dar trebuie să-mi fac datoria. Te voi trimite la Edinburgh într-o trăsură închisă, cu patru cai, chiar astăzi.

— *Donner und Blitzen !* Ai mai face asta — zise Hatteraick, cu o voce mai scăzută şi umilă — dacă ţi-aş da, ca altădată, jumătate din încărcătura unei corăbii, în scrisori de credit pentru Vanbeest şi Vanbruggen ?

— A trecut atîta vreme de-atunci, căpitane Hatteraick — îi răspunse Glossin, plin de înfumurare — încît am uitat cu desăvîrşire cum am fost recompensat pentru osteneala mea.

— Osteneală ? Poate tăinuire, vrei să zici.

— A fost o treabă bună, fiindcă pe-atunci eram un om de afaceri — zise Glossin — dar m-am retras de mult din astfel de treburi.

— Se poate, dar mă bate gîndul că ai putea să te-apuci din nou de aşa ceva şi să te ţii iar de afaceri ca odinioară. Şi, ascultă, omule, dracu să mă ia dacă nu aveam de gînd să te vizitez şi să-ţi spun şi ceva care te priveşte.

— De copil ? sări cu însufleţire Glossin.

— Da, *mynheer*[1] — replică rece căpitanul.

— Nu mai trăiește, nu-i așa ?

— Ba e teafăr ca mine și ca tine.

— Doamne Dumnezeule ! Dar e în India, nu-i așa ?! exclamă Glossin.

— Nu, pe o mie de draci, nu ! Se află chiar aici, pe coasta voastră scîrboasă ! răspunse prizonierul.

— Păi, Hatteraick... dacă lucrul ăsta e adevărat, deși nu cred așa ceva, asta o să ne ruineze pe amîndoi, fiindcă nu poate să fi uitat rolul pe care l-ai jucat în răpirea lui ! Iar eu am să trag cele mai funeste consecințe. Ne va ruina pe amîndoi, îți spun !

— Iar eu îți spun că te va ruina numai pe tine, fiindcă eu sînt gata ruinat, și dacă va trebui să mă spînzure, asta va încheia totul ! ripostă corăbierul.

— La naiba ! i se adresă judecătorul, enervat. De ce dracu te-ai înapoiat pe coasta asta ca un smintit ?

— Păi foarte simplu : toți banii pe care i-am strîns i-am cheltuit și casa de comerț se clatină. Am crezut apoi că afacerea a fost clasată și că lumea a uitat-o — răspunse „vrednicul" navigator.

— Stai puțin... să ne gîndim ce se poate face ? vorbi Glossin, nerăbdător. Nu îndrăznesc să te eliberez, dar îți voi oferi mijlocul să te salvezi pe drum... da, desigur... să-i spun doar un cuvînt locotenentului Brown și am să te trimit spre coastă.

— Nu, nu, asta nu se mai poate, Brown este mort... împușcat... acum zace în groapă, omule... l-a luat dracu !

— Mort ? Împușcat ? La Woodbourne, nu-i așa ? întrebă Glossin.

— Da, *mynheer !* răspunse sumbru contrabandistul.

Glossin tăcu... o sudoare rece îi acoperise fruntea, semn al luptei ce se dădea în inima lui, în timp ce nelegiuitul cu trăsături aspre, care ședea dinaintea sa, mesteca imperturbabil o porție de tutun și scuipa în vatra căminului.

„Ar însemna ruina — își zicea Glossin — ruina absolută dacă moștenitorul va apare ; dar care vor fi consecințele dacă mă voi înțelege în taină cu acești oameni ? Iar ca să iau măsuri, timpul este așa de scurt..."

— Ascultă-mă, Hatteraick, ți-am mai spus, nu pot să te pun în libertate, dar pot să-ți ofer mijloacele de a te elibera singur... mi-a plăcut întotdeauna să ajut un vechi amic. În noaptea asta am să te închid în cas-

[1] Domnul meu (în limba olandeză în original). (n. t.)

telul cel vechi și am să le dau păzitorilor tăi o porție dublă de grog. Mac-Guffog o să cadă el însuși în capcana pe care ți-a întins-o ție. Drugii de la fereastra odăii ce-ți va sluji de celulă, cum îi zic ei, abia se mai țin, și nu-s mai mult de douăsprezece picioare pînă jos, iar zăpada este mare peste tot.

— Dar fiarele ? întrebă Hatteraick, uitîndu-se la cătușele și lanțurile sale.

— Ascultă — îi zise Glossin, îndreptîndu-se spre un scrin cu diferite unelte și scoțînd dinăuntru o mică pilă — iată un bun prieten de-al tău, iar drumul spre mare ai să-l găsești călăuzindu-te după stele. Hateraick își scutură încîntat lanțurile, ca și cum ar fi fost liber de pe acum, și încercă să-și întindă mîinile încătușate spre protectorul său. Glossin își duse degetul arătător la buze, uitîndu-se prevăzător spre ușă, apoi continuă să-i dea instrucțiuni : După ce ai să scapi, ai face foarte bine să te duci în cătunul Derncleugh.

— Mii de tunete ! Păi așezarea aia părăsită !

— Drace ! și ce contează ? ! De-acolo poți să-mi furi schiful meu, care se află tras pe plajă, și pe-aci ți-e drumul !... Dar trebuie să stai cuminte la The Point of Warroch pînă cînd vin să te văd.

— The Point of Warroch ? ! întrebă nedumerit Hateraick, al cărui chip se întunecă iar. Unde ? În peșteră ? Aș vrea oriunde, mai degrabă decît acolo... sînt strigoi pe-acolo !... lumea vorbește că bîntuie strigoii și stafia lui revine mereu... Dar *Donner und Blitzen !* Nu mi-a fost mie frică de el cînd trăia, și să mă tem acum cînd e mort ? Dracu să mă ia ! Nimeni n-o să poată spune vreodată că Dirk Hatteraick s-a temut de un cîine de vameș sau chiar de aghiuță ! Așadar, să stau acolo pînă cînd vii să mă vezi ?

— Da, da — îi răspunse Glossin. Și-acum trebuie să-mi chem oamenii înăuntru. Și făcu întocmai. Ascultă, Mac-Guffog, nu pot scoate nimic de la căpitanul Janson, cum își zice el, iar acum e prea tîrziu ca să-l transportăm la închisoarea comitatului. Nu există vreo cameră în castelul cel vechi care poate servi de celulă ?

— Cum să nu, este una acolo ; unchiul meu, conetabilul, a ținut odată acolo un om închis vreme de trei zile pe cînd trăia bătrînul Ellangowan. Dar s-a iscat mare zarvă din pricina asta... și faptul s-a judecat la tribunal în fața unui complet de cincisprezece.

— Știu, știu, dar individul ăsta nu va rămîne acolo așa de mult. E vorba doar de o singură noapte, îl pă-

zești bine ca să-l pot cerceta din nou. Alături mai este o odăiță ; tu și oamenii tăi aprindeți un foc zdravăn acolo și am să vă trimit din belșug și merinde, și băutură ca s-o duceți pe cinste. Dar să fim bine înțeleși : încui cu grijă ușa camerei unde îl închideți pe prizonier și... ascultă bine : aveți grijă să faceți foc și-n camera lui fiindcă e nevoie de așa ceva pe o iarnă ca asta. Poate mîine se va hotărî să vorbească.

Cu aceste instrucțiuni și cu o mare cantitate de provizii și băutură, judecătorul își trimise oamenii să stea de pază în vechiul castel, nădăjduind din toată inima că nu-și vor petrece noaptea nici veghind și nici rugîndu-se. Cît despre Glossin, putem fi siguri că nici el n-avea să petreacă o noapte liniștită. Situația în care se afla era dintre cele mai primejdioase, fiindcă tot ceea ce clădise în decursul unei vieți de ticăloșii părea să se prăbușească deodată. Se vîrî în pat să doarmă, dar multă vreme își răsuci capul pe pernă zadarnic. În cele din urmă adormi, dar somnul nu-i aduse odihnă, și el îl visă pe fostul său patron... se făcea că-l vede așa cum arăta ultima oară, cu acea paloare de mort întipărită pe chip ; apoi deodată îi se înfățișă cu desăvîrșire schimbat, în toată vigoarea și frumusețea tinereții, venind spre el ca să-l alunge din casa străbunilor săi. Pe urmă visă altceva : după ce rătăcise vreme îndelungată pe o întindere pustie acoperită doar de ierburi sălbatice, ajunse în cele din urmă la un han din care răzbăteau vocile unor cheflii, iar cînd păși pragul, primul om pe care-l zări acolo fu Frank Kennedy, cu fața ciopîrțită și plină de sînge, așa cum fusese găsit pe plaja de la Warroch Point, dar cu o cană cu punci în flăcări. Apoi scena se schimbă într-o temniță, unde îl auzi pe Dirk Hatteraick, care fusese condamnat la moarte, spovedindu-se unui preot : „După ce îngrozitoarea faptă a fost săvîrșită, ne-am dus cu toții într-o peșteră tainică din apropiere, cunoscută de un singur om din ținut ; am discutat ce să facem cu copilul și ne-am hotărît să-l dăm țiganilor, cînd am auzit strigătele și chemările urmăritorilor. Un singur om a venit drept la grota noastră, și acesta era omul care cunoștea taina peșterii, dar noi ni-l făcusem tăinuitor și i-am cumpărat tăcerea oferindu-i jumătate din valoarea bunurilor de contrabandă salvate. Urmînd sfatul dat de el, am dus copilul în Olanda, unde aveam complicii noștri, care au și sosit în noaptea următoare să ne ia de pe coastă. Omul acela era..."

— Nu, nu-i adevărat ! Minte ! N-am fost eu ! strigă Glossin, cu voce înăbușită, zvîrcolindu-se în coșmarul său

și, căznindu-se să rostească aceste cuvinte de apărare cît mai clar, se trezi din somn.

Era, desigur, propria lui conștiință din care izvorîse toată această fantasmagorie nocturnă. Într-adevăr, Glossin, cunoscînd mai bine decît oricare altul ascunzătorile contrabandiștilor, se dusese direct spre peștera lor — în vreme ce însoțitorii săi căutau în direcții cu totul diferite — mai înainte de a afla despre asasinarea lui Kennedy, pe care el se aștepta să-l găsească prizonierul lor. Mersese glonț spre ei, cu gînd să încerce o cale de împăcare, dar îi găsise după făptuirea sîngerosului omor, în prada unor spaime vinovate, căci furia care-i împinsese la crimă începuse să li se preschimbe în frică și remușcare (în afară de Hatteraick). Glossin, care pe vremea aceea era sărac și plin de datorii, intrase pe sub pielea lui Bertram și, cunoscîndu-i prea bine firea nechibzuită, nu vedea nici o opreliște în calea îmbogățirii sale pe seama moșierului, cu condiția să scape de băiatul moștenitor, deoarece în acest caz moșia revenea în întregime tatălui slab și risipitor. Ispitit deci de un cîștig imediat și de perspectiva altor avantaje contingente, el acceptă șperțul pe care contrabandiștii, cuprinși de groază, li-l oferiră și conveni, sau mai degrabă încurajă, intenția lor de a răpi copilul binefăcătorului său, care, dacă ar fi scăpat teafăr, era destul de mare ca să poată descrie scena sîngeroasă la care fusese martor. Singura scuză pe care ingeniozitatea lui Glossin putea s-o ofere conștiinței sale era faptul că ispita fusese prea puternică și venise prea brusc asupra lui, oferindu-i, dacă proceda astfel, tocmai avantajele la care mintea sa chibzuise îndelung, precum și făgăduiala să-l scape din mizeria în care se zbătea și care, altminteri, l-ar fi copleșit repede. Apoi, se străduia el să se justifice în sinea sa, nu fusese oare necesar să acționeze în felul acesta chiar din grija pentru propria lui siguranță ? Căci, într-o măsură oarecare, era la cheremul tîlharilor și (pleda el cu tărie în fața propriei sale conștiințe), dacă le-ar fi respins oferta, cei pe care i-ar fi chemat în ajutor, deși nu erau departe, poate n-ar fi putut sosi la timp ca să-l salveze din mîna unor sceleraţi care, iritați chiar de provocări mai mici, săvîrșiseră crime.

Frămîntat de aceste neliniști izvorîte dintr-o conștiință vinovată, Glossin se trezi și se uită afară. Era noapte. Priveliștea pe care noi am descris-o la începutul acestui volum se desfășura acum acoperită de zăpadă, și argintul întinderilor nemărginite și strălucitoare dădea, prin con-

trast, mării o nuanță lividă și mohorîtă. Un peisaj acoperit de omăt, deși poate fi numit frumos, îți trezește totuși, prin asociere cu frigul și cu pustietatea, un sentiment dezolant, straniu și plin de deznădejde. Obiecte atît de familiare nouă pe o vreme obișnuită dispar sau îmbracă linţoliul alb care le dă o înfățișare tainică, schimbîndu-le pînă într-atît, încît ni se pare că privim o lume necunoscută. Dar nu astfel de considerații bîntuiau mintea acestui om ticălos. Ochii lui se aținteau asupra contururilor posomorîte și gigantice ale vechiului castel, unde, într-un turn lateral foarte mare, cu ziduri groase, străluceau două lumini : una la fereastra odăii ce slujea drept temniță lui Hatteraick, cealaltă, la încăperea învecinată ocupată de paznicii lui. „Oare o fi scăpat ? Sau fi-va în stare s-o facă ? Te pomenești că oamenii ăștia or fi stînd tocmai acum de veghe, ei care n-au făcut-o niciodată mai înainte, numai ca să-mi desăvîrșească nimicirea ? Dacă dimineața îl găsește acolo, va trebui trimis la închisoare ; Mac-Morlan sau șeriful se vor ocupa de afacere... va fi descoperit... condamnat... și, drept răzbunare, el va da totul în vileag."

În vreme ce aceste gînduri chinuitoare îi munceau mintea, Glossin observă cum una din lumini se micșorează, ca și cum un obiect opac s-ar fi așezat în calea razelor ei și fereastră. Ce clipă emoționantă ! „Și-a scos cătușele ! Meștereşte la gratii ! De bună seamă că sînt mîncate de rugină, trebuie să cedeze ! O, Doamne, au căzut afară, le-am auzit clinchetul, lovindu-se de zid sau de pietre ! Zgomotul nu va întîrzia să-i trezească pe paznici ! Furiile ar trebui să-l pedepsească pe olandezul ăsta neîndemînatic ! Dar iată că lumina se vede din nou arzînd ! L-au tras poate de la fereastră și acum îl leagă fedeleș în cameră ! Nu ! S-a dat singur deoparte cînd a auzit zgomotul zăbrelelor căzînd ! E iar la fereastră ! Lumina a dispărut cu desăvîrșire din nou ! A sărit !"

O bufnitură surdă ca aceea a unui corp ce cade de la înălțime în zăpadă îl vesti că Hatteraick a izbutit să scape și, la puțin timp după aceea, Glossin zări o siluetă întunecată, ca o nălucă, furișîndu-se pe plaja ninsă și ajungînd la locul unde se afla schiful. Dar noi temeiuri de spaime îl copleșiră. „Singur nu va fi în stare să-l împingă în apă — își zise Glossin — ar fi trebuit să mă duc și eu ca să-i dau o mînă de ajutor netrebnicului ! Dar nu ! Ah, a reușit, slavă Domnului, și iată și vela întinsă în lumina lunii... briza îl împinge... ah, de i-ar trimite cerul o furtună să se ducă la fund cu barcă cu tot !"

După această ultimă dorință exprimată așa de cordial, Glossin continuă să vegheze urmărind barca ce înainta spre capul The Point of Warroch și stătu așa pînă cînd nu mai putu să zărească vela cenușie profilîndu-se pe fundalul valurilor peste care luneca schiful. Mulțumit că cel puțin scăpase de o primejdie imediată, se duse, mult mai liniștit, să încerce să doarmă puțin pe perna-i vinovată.

CAPITOLUL XXXIV

Alungă-mi temerea și scoate-mă
Din grota-nsîngerată ca să plec.

Titus Andronicus

A doua zi dimineață a fost mare alarmă și zăpăceală printre polițiști cînd au descoperit evadarea celui pe care îl păzeau. Mac-Guffog se înfățișă înaintea lui Glossin, cu mintea năucită de brandy și de spaimă și se alese cu o dojană aspră pentru neglijență în timpul serviciului. Năduful judecătorului de pace părea că nu poate fi potolit decît numai prin prinderea din nou a evadatului pentru care el arăta mare zel, așa că detectivul și polițiștii, bucuroși să scape de prezența lui teribilă și plină de furie, fură trimiși în toate direcțiile posibile (în afară, desigur, de cea bună). Glossin recomandă o cercetare atentă a părăginitului cătun din Derncleugh, fostul sălaș al țiganilor, care cu diferite prilejuri fusese loc de mas peste noapte pentru vagabonzi cu cele mai felurite înfățișări. După ce își împrăștie astfel copoii, el însuși o luă grăbit pe cărările șerpuitoare ce străbat pădurea Warroch spre a-l întîlni și a discuta cu Hatteraick, de la care spera să afle, mai pe-ndelete decît îi îngăduise convorbirea lor din ajun, împrejurările privitoare la reîntoarcerea moștenitorului de Ellangowan pe meleagurile lui natale.

Folosind șiretlicurile vulpii, care face largi ocoluri ca să scape de haita cîinilor, Glossin se străduia să se apropie de locul fixat pentru întîlnire într-un fel care să nu lase urme deslușite pe drumul străbătut de el. „Ah, de-ar da Dumnezeu să ningă — își zicea în sinea lui, tot uitîndu-se în sus — ca să-mi ascundă urmele pașilor!

Fiindcă, de s-ar lua un polițist după ele, m-ar urmări ca un copoi de rasă și ar putea să ne surprindă. Trebuie să cobor pe plajă și să fac pe dracu-n patru să mă furișez pe sub stînci."

Și precum zise, Glossin coborî nițel cam anevoie de pe faleză și înaintă greu, mergînd între stînci și marea care se umfla din cauza fluxului. Era îngrijorat și privea cînd în sus, spre a vedea dacă nu cumva îl pîndește vreunul ascuns printre stîncile de deasupra, cînd înspre mare, cu ochi neliniștiți, temîndu-se să nu apară vreo barcă din care, de asemenea, ar fi putut fi zărit.

Dar chiar aceste temeri au fost un răstimp înăbușite, și anume în clipa cînd Glossin a trecut pe lîngă locul unde fusese găsit cadavrul lui Frank Kennedy. Locul acela rămăsese însemnat de stînca ce se prăbușise din marginea falezei de deasupra, fie o dată cu trupul celui ucis, fie după aceea. Pe suprafața stîncii se aflau acum încrustate cochilii mici, și un veșmînt de ciucuri scurți alcătuiți din alge și ierburi marine încîlcite o acopereau, dar chiar și forma, și compoziția ei se deosebeau de ale celorlalte stînci ce zăceau presărate jur împrejur. Putem bănui deci, și-aproape fără greș, că dacă Glossin s-ar fi plimbat de bunăvoie, niciodată pașii nu l-ar fi purtat spre acel loc fatal, astfel că, aflîndu-se acum acolo pentru prima oară după cumplita nenorocire, scena de odinioară îi reveni în minte, cu toate amănuntele ei înspăimîntătoare. Își aminti cum se strecurase ca un vinovat din ascunzișul învecinat și cum se amestecase la iuțeală, dar și cu multă grijă, printre oamenii îngroziți care înconjurau trupul neînsuflețit, temîndu-se ca nu cumva să fie întrebat de unde vine. De asemenea, își mai aminti spaima lui vinovată care-l împiedicase să se uite la însîngeratul spectacol. Strigătele înnebunite de durere ale patronului său: „Copilul meu! Copilul meu!" îi răsunau acum din nou în urechi.

— Doamne Dumnezeule! exclamă el într-un moment de sinceritate. Oare merită toate lucrurile cîștigate de mine groaza acestei clipe și miile de spaime și temeri cumplite care de-atunci m-au chinuit într-una? O, cum aș vrea ca să zac eu în locul unde a zăcut acel nefericit, iar el să fie sănătos și teafăr! Dar toate aceste remușcări sînt acum de prisos!

Încercînd, așadar, să-și înăbușe simțămintele, el se furișă spre peștera care se afla atît de aproape de locul unde fusese găsită victima, încît contrabandiștii poate că și auziseră, din ascunzătoarea lor, feluritele ipoteze

emise de către cei prezenți acolo cu privire la sfîrșitul lui Kennedy. Dar nimic nu era mai bine tăinuit decît intrarea în acest adăpost al lor. Gura peșterii, nu mai mare decît a unei vizuini de vulpe, se afla în fața lanțului stîncos mascată de o stîncă neagră și netedă. Spațiul dintre această stîncă neagră și celelalte era foarte îngust și, fiind acoperit cu nisip și cu tot felul de gunoaie, chiar cea mai minuțioasă cercetare n-ar fi dus la descoperirea peșterii, fără a da la o parte tot ceea ce fluxul îngrămădise în fața ei. În scopul de a o ascunde și mai bine, contrabandiștii care veneau aici, după ce intrau înăuntru, astupau intrarea cu ierburi și alge marine, pe care le îngrămădeau la nimereală, ca și cum ar fi fost aduse acolo de valuri. Dirk Hatteraick nu uitase nici el această precauție.

Glossin, deși om aspru și îndrăzneț, simți cum îi bate inima și cum îi tremură genunchii lovindu-se unul de altul, în clipa cînd se pregăti să intre în vizuina atîtor fărădelegi tainice, ca să vorbească cu un ticălos, pe care chiar el îl socotea, și pe bună dreptate, ca pe unul dintre cei mai mișei și depravați oameni. Singurul lui gînd mîngîietor era că Dirk n-avea nici un interes să-i facă vreun rău. Totuși, înainte de a da la o parte ierburile marine ca să intre în peșteră, verifică încărcătura pistoalelor și abia apoi, de-a bușilea, pătrunse în grotă. Deschizătura joasă și îngustă, permițînd intrarea unui om pe brînci, se lărgea după cîțiva metri într-o cavernă boltită de o lărgime considerabilă. Pardoseala peșterii, care se înălța treptat, era acoperită cu nisipul cel mai fin. Mai înainte ca Glossin să se ridice în picioare, el și auzi vocea răgușită dar scăzută a lui Hatteraick răsunînd prin hăul peșterii :

— *Hagel und Donner*[1] ! Tu ești ?

— Stai pe întuneric ?

— Pe întuneric ? Drace ! Sigur că da ! îi răspunse Dirk Hatteraick. De unde naiba aș avea lumină ?

— Am adus eu lumină — zise Glossin și scoase un amnar cu care aprinse un mic felinar.

— Trebuie să facem și un foc, fiindcă, dracu să mă ia, am înghețat bocnă.

— Ai dreptate, este cam rece aici — încuviință Glossin, aducînd cîteva vreascuri și niște doage de butoaie aproape putrezite care poate zăceau acolo de la ultima vizită în grotă a lui Hatteraick.

[1] Grindină și tunete (în limba germană în text). (n. t.)

— Rece, zici ? Lapoviță și grindină ! E un ger cumplit ! N-am murit de frig numai fiindcă m-am plimbat de colo pînă colo prin blestemata asta de peșteră și mi-am păstrat moralul gîndindu-mă la chefurile noastre atît de vesele pe care le-am tras aici !

Apoi, cînd flacăra începu să se înalțe zglobie, Hatteraick se apropie, cu fața lui pîrlită de soare, întinzîndu-și mîinile mari și osoase deasupra focului, la fel de lacom ca un om hămesit de foame. Lumina îi da în vileag trăsăturile aspre și sălbatice, iar fumul pe care, în încercarea lui de a se încălzi, părea că-l înghite pînă la sufocare, se învîrtea încolăcindu-se în jurul capului său, ca să se ridice apoi spre tavanul sur și colțuros al grotei, de unde se strecura afară prin niște crăpături tainice ale stîncilor, fără îndoială aceleași care permiteau aerisirea peșterii cînd fluxul, aflat la cota maximă, acoperea intrarea.

— Ți-am adus și niscai merinde — îi zise Glossin, scoțînd niște carne rece și o ploscă cu rachiu.

Pe aceasta din urmă Hatteraick o apucă lacom și o duse la gură, iar după ce trase o dușcă bună, exclamă în extaz :

— *Das schmackt*[1]. E strașnic, îți merge la inimă. Zicînd aceasta, începu să îngîne o frîntură de cîntec olandez de origină germană :

Să beau bere și rachiu,
Să sparg geamuri, asta știu !
Sînt chefliu și beau mereu,
Ești chefliu și bei mereu
Și cînd facem tărăboi
Cine e mai beat ca noi ?

— Că bine zice cîntecul, voiosul meu căpitan, strigă Glossin, străduindu-se să cînte și el, cu același glas de petrecere :

Gin cu vadra, vinul gîrlă,
Sparge geamuri, pietre zvîrlă !
Fiindcă sîntem trei fîrtați,
Trei fîrtați bravi, ne-nfricați,
Eu pe țărm și tu pe mare
Iar Jack la spînzurătoare !

[1] Are gust bun (în limba germană în text). (n. t.)

Așa, scumpule ! Așa-mi placi ! Cred că ți-a venit inima la loc ! Și-acum hai să vorbim de trebșoara noastră !

— Trebșoara *ta*, nu a noastră, să-mi fie cu iertare — îi răspunse Hatteraick, *Hagel und Donner !* A mea am rezolvat-o cînd am scăpat de fiare !

— Ai răbdare, bunul meu amic ! Am să-ți arăt că interesele noastre sînt exact aceleași. Hatteraick tuși scurt și uscat în semn de neîncredere, dar Glossin, după o scurtă pauză, continuă : Cum s-a întîmplat de-ai lăsat băiatul să scape ?

— Cum să fie, *Fluch und Blitzen*[1] ! N-a fost în seama mea. Locotenentul Brown l-a încredințat unui văr de-al lui care se afla la casa de comerț Vanbeest și Vanbruggen de la Middleburgh și, după ce i-a înșirat cîteva gogoși despre felul cum l-a scăpat după o luptă cu rechinii, l-a încredințat ca să facă din el fecior de casă. Eu să-l fi lăsat să-mi scape ? Micul bastard ar fi înghițit gălușca mai înainte ca să-mi poată cășuna vreo supărare !

— Bine, bine, dar ia spune-mi : a fost crescut să devină fecior de casă ?

— Aș de unde ! Plodul a știut să cîștige inima bătrînului și acesta i-a dat propriul său nume, l-a învățat să lucreze în contoarul său și apoi l-a trimis în India. Cred că ar fi vrut să-l aducă îndărăt în Anglia, dar nepotul lui i-a spus că acest lucru ne-ar da peste cap negoțul nostru pentru multă vreme și i-a explicat că nu era bine ca băiatul să se întoarcă în Scoția.

— Crezi că băiatul știa ceva despre părinții lui ?

— Drace ! exclamă Hatteraick. De unde naiba vrei să-ți spun ce știe el acum ? Dar desigur că-și aduce aminte cîte ceva din cele de odinioară. Cînd avea doar zece ani, a convins pe un alt drac de copil, un bastard englez ca și el, să fure khanul lugherului meu, o barcă cum îi ziceți voi, ca să se întoarcă în țara lui, cum zicea el, blestematul ! Pînă să-l prindem, el și ajunsese cu barca la Deurloo, afară din canal, și mi-era teamă să nu mi-o scufunde.

— Ah, tare aș mai fi vrut să se întîmple așa, cerule ! Dar să se fi dus și el la fund o dată cu barca ! exclamă Glossin.

— Și eu m-am supărat foc, încît, pe legea mea, i-am ars una, că mai-mai să-l omor, apoi l-am zvîrlit în apă, dar drăcușorul înota ca o rață ; așa că l-am lăsat să înoate în urma bărcii, cam la o milă distanță, ca să învețe cum

[1] Blestem și fulgere (în limba germană în text). (n. t.)

să se poarte, și numai cînd a fost gata să se înece, l-am luat la bord. Da' i-am ars una drăcușorului !... Și-acum cînd a trecut apa, negreșit că n-o să te lase în pace ; de cînd era numai de o șchioapă avea în el iuțeala fulgerului și tăria tunetului.

— Cum a făcut de s-a întors din India ?

— De unde să știu ? Casa de comerț de acolo a dat faliment și asta ne-a dat nouă, tuturor celor din Middleburg, o grea lovitură. Iată de ce am fost trimis aici, ca să văd dacă mai pot învîrti vreo afacere cu vechile mele cunoștințe, fiindcă noi știm că poveștile vechi sînt clasate și date uitării. Așa că am făcut un negoț frumușel în ultimele două călătorii, dar ăst pungaș prost de Brown, iute de picior ca un ogar, s-a vîrît unde nu-i fierbe oala și s-a lăsat ucis ca un dobitoc de către colonel.

— Cum, tu n-ai fost cu ei atunci ?

— Sigur că n-am fost, pe toți dracii ! Nu mă tem de nimic, dar casa era prea departe de țărm și mi s-ar fi putut lua urma.

— Ai dreptate ! Dar să revenim la tînăr.

— Da, da, *Donner und Blitzen !* Tu ai însă treabă *cu el* — zise căpitanul.

— De unde știi că se află pe meleagurile noastre ?

— Păi foarte simplu : l-a văzut Gabriel în regiunea dealurilor.

— Gabriel ? Și cine mai e și ăsta ?

— Un flăcău țigan, care acum vreo optsprezece ani a fost luat cu sila la muncă și apoi urcat pe bordul unui șlep al marinei de război comandat de blestematul ăla de Prichard. El a fost acela care a venit la țărm și ne-a prevenit că vasul *Rechinul* ne va ataca în ziua fixată de Kennedy și tot el ne-a spus cum Kennedy a fost acela care a cerut ajutorul vasului. Țiganii și Kennedy avuseseră o mică răfuială între ei. Gab ăsta a mers în Indiile Răsăritene pe același vas cu tînărul care te interesează și, drace, îl cunoaște foarte bine, deși celălalt habar n-a avut de el. Gab s-a ferit tot timpul să fie văzut de el, mai ales că dezertase din marina britanică și luptase pentru Olanda contra Angliei. El ne-a trimis vorbă numaidecît ca să știm că tînărul se află aici, deși lucrul ăsta nu prea ne privea pe noi.

— Așadar, e adevărat și cît se poate de serios. Se află aici, Hatteraick... mai spune-mi o dată ca între prie-

 teni — îl rugă Glossin.

— *Wetter und Donner*[1] ! Da, așa e ! Drept cine mă iei ? „Drept un scelerat nesăbuit și însetat de sînge“ — gîndi Glossin în sinea lui, dar tare spuse altceva :

— Și care dintr-ai voștri a tras în tînărul Hazlewood ?

— *Sturm-Wetter*[2] ! zbieră căpitanul. Crezi că am înnebunit ? Nici unul dintr-*ai noștri*. Dumnezeule, sîntem atît de hăituiți pe meleagurile astea de cînd cu nebunia aia blestemată a lui Brown, cînd a atacat, cum zici tu, casa Woodbourne !

— Păi mi s-a spus că tocmai Brown l-a împușcat pe Hazlewood ! zise Glossin.

— Nu-i adevărat, ți-o jur, fiindcă el zace la șase picioare sub pămînt la Derncleugh și a fost îngropat în ajunul zilei cînd s-a întîmplat isprava ! O mie de draci, omule, crezi că a putut să iasă din groapă ca să mai împuște un om ?

Aici, lui Glossin îi trecu prin minte o idee care începea să pună ordine în zăpăceala din mintea lui !

— Ascultă, nu mi-ai spus tu că și iuncherul sau tînărul cum îi zici tu, e cunoscut sub numele de Brown ?

— Brown ? Da... Vanbeest Brown, bătrînul Vanbeest Brown de la firma noastră Vandeest și Vanbruggen i-a dat numele lui... el a vrut așa.

— Atunci — strigă Glossin, frecîndu-și mîinile — el este cel care a făptuit această crimă. O, cerule, el este !

— Și ce ne privește pe noi asta ? ! întrebă nedumerit Hatteraick.

Glossin tăcu, și mintea lui isteață în a găsi soluții căuta un nou plan, apoi se apropie de contrabandist și-i spuse cu un aer confidențial :

— Nu pricepi, scumpul meu Hatteraick, că principalul nostru interes este să ne debarasăm de acest tînăr ?

— Hm ! mîrîi neîncrezător Dirk Hatteraick.

— Asta nu înseamnă — continuă Glossin — că am cea mai mică dorință să i se întîmple ceva rău... afară numai dacă nu se va putea altfel. Ei bine, acum el poate fi deferit justiției atît pentru faptul că poartă același nume cu locotenentul tău, care a fost amestecat în atacul de la Woodbourne, cît și pentru că a tras în tînărul Hazlewood cu intenția de a-l răni sau omorî.

— Da, da — îi replică Dirk Hatteraick — dar la ce crezi că vor duce toate acestea ? O să fie pus în libertate de îndată ce își va arăta adevărata identitate.

---

[1] Vreme rea și tunete (în limba germană în text). (n. t.)

[2] Vreme furtunoasă (în limba germană în text). (n. t.)

— Adevărat, dragă Dirk, judeci bine, amicul meu Hatteraick ! Dar există destule motive pentru a-l închide un timp pînă cînd va aduce actele necesare din Anglia sau din altă parte. Înțelegi, bunul meu amic ? Cunosc legea, căpitane Hatteraick, și îmi voi asuma răspunderea, eu, Gilbert Glossin de Ellangowan, judecător de pace în acest comitat, de a-i refuza eliberarea pe cauțiune chiar dacă ar oferi cele mai bune cauțiuni din Scoția, pînă cînd nu va fi cercetat a doua oară... Ei bine, unde crezi că-l vom închide ?

— *Hagel und Wetter*[1] ! Ce mă interesează pe mine ?

— Stai nițeluș, amice, nu te pripi ! Ai să vezi că te interesează. Știi tu că bunurile care ți-au fost luate și duse la Woodbourne se află acum la vama din Portanferry ? (un mic tîrg de pescari). Ei bine, îl voi închide pe tînăr...

— Cînd o să-l prinzi ?

— Da, da, cînd îl voi prinde, lucru care n-o să dureze mult. Am să-l închid la închisoarea care știi prea bine că se află lîngă vamă.

— Știu, Rasp-house, o cunosc prea bine !

— Voi avea grijă ca tunicile roșii[2] să fie împrăștiate prin comitat ; vei debarca noaptea, cu echipajul lugherului tău, îți vei lua îndărăt toate mărfurile confiscate și-l vei lua și pe tînăr cu voi la Flushing. Nu-i așa că planul e bun ?

— Da, am să-l duc — zise căpitanul. Am să-l duc la Flushing sau... în America ?

— Da, da, bunul meu amic !

— Sau la Jericho ?

— Unde vei vrea.

— Ori mai bine să-i dau un brînci peste bord ?

— Nu, nu te sfătuiesc să folosești violența.

— Nu, nu... Lași la alegerea mea... *Sturm-Wetter* ! Te cunosc de mult. Dar, ia ascultă : ce cîștig eu, Dirk Hatteraick, din afacerea asta ?

— Cum, ce cîștigi ? N-ai oare aceleași interese ca și mine ? îi zise Glossin. Ca să nu mai vorbesc de faptul că ți-am dat drumul în dimineața asta.

— Tu mi-ai dat drumul ? Tunete și mii de draci ! Eu singur am fugit. De altfel, și ăsta era un lucru care îți

[1] Grindină și vreme rea (în limba germană în original). (n. t.)

[2] Numire dată soldaților englezi, după culoarea uniformei lor. (n. t.)

folosea ca să nu te dau de gol, și-apoi toate s-au întîmplat așa demult, că mai-mai am și uitat! Ha, ha, ha!

— Taci din gură, nu ne arde de glume acum. N-o să zic nu, cînd o fi vorba să-ți fac un dar frumos... dar este și interesul tău în joc, nu numai al meu!

— Ce tot îndrugi că este afacerea *mea*? N-ai pus tu mîna pe întreaga moșie a tînărului în locul lui? Dirk Hatteraick n-a primit nici măcar un gologan din veniturile ei!

— Liniștește-te, liniștește-te! Îți spun că această afacere este în folosul amîndorura!

— Cum, vrei să-mi dai jumătate din moșie?

— Ce zici?! Jumătate din moșie?! Poate că vrei să-ți faci și-un conac lîngă al meu și să devii și baron pe lîngă toate astea?!

— *Sturm-Wetter!* Nu, nici vorbă! Dar ai putea să-mi dai jumătate din valoarea ei, în bani vreau să zic. Să trăiesc alături de tine? Nici nu mă gîndesc. O să-mi fac o casă frumoasă, numai a mea, lîngă digul din Middleburgh, cu o grădină cu flori ca a unui burgmaistru!

— O, da, și cu un leu de lemn la poartă, și o santinelă zugrăvită pe zidul grădinii, cu o pipă în gură! Dar ascultă-mă, Hatteraick, la ce-ți vor folosi toate lalelele, și grădina cu flori, și casa cea frumoasă din Olanda, dacă vei fi spînzurat aici în Scoția?

Chipul lui Hatteraick se întunecă:

— Ce zici, drace? Să fiu spînzurat?!

— Da, spînzurat, domnule căpitan! Numai dracul ar mai putea să te salveze, Dirk Hatteraick, de la spînzurătoare pentru asasinare și răpire de copii, dacă tînărul Ellangowan se va stabili în această țară sau dacă se va întîmpla ca viteazul căpitan să fie prins pe cînd se îndeletnicește cu negoțul lui așa de cinstit! Și pot să-ți mai spun un lucru, care se discută mult între noi, judecătorii de pace: că înaltele puteri europene ar putea, ca să îndatoreze pe noii lor aliați, să consimtă la extrădarea unui om acuzat de crime așa de grave, chiar dacă el nu s-ar mai mișca din Olanda.

— *Hagel, Blitzen und Donner!* Mă îndoiesc că spui adevărul!

— Numai că eu — continuă Glossin, dîndu-și seama că reușise să-l impresioneze pe căpitan, așa cum dorise — știu să mă port. Și zicînd aceasta îi strecură în mîna lui Hatteraick, care nu se împotrivi, o bancnotă de oarecare valoare.

— Asta-i tot? întrebă contrabandistul. Tu ai luat jumătate din valoarea încărcăturii unei corăbii numai ca să nu ne torni, şi în plus ţi-am făcut şi treaba cu copilul!

— Păi, bunul meu amic, uiţi că-n cazul de faţă, o să vă luaţi îndărăt toate mărfurile?

— Da, da, dar cu riscul să ne rupem gîtul... putem face asta şi fără ajutorul tău.

— Mă cam îndoiesc, căpitane Hatteraick — îi răspunse Glossin, cu răceală — fiindcă, altminteri, vei găsi probabil o duzină de tunici roşii la vamă, pe care numai eu, dacă ne învoim asupra acestei afaceri, pot să le îndepărtez. Haide, haide, voi fi generos, dar trebuie şi tu să ai o conştiinţă.

— Să mă ia dracu, da' asta mă-nfurie mai mult ca toate! Tu furi şi ucizi şi vrei ca eu să prad şi să omor, sau să fur copii, şi asta mereu, iar pe urmă, *Hagel und Windsturm*[1]!, îmi vorbeşti de conştiinţă. Nu poţi să găseşti alt mijloc ca să scapi de flăcăul ăsta nenorocit?

— Nu, domnul meu. Acum îl las pe seama ta...

— Pe seama mea? Pe seama oţelului şi a prafului de puşcă! Ei bine, ce trebuie să se facă, să se facă! Dar tu ştii prea bine cum o să se sfîrşească povestea asta.

— O, scumpul meu amic, ţi-am spus că sînt încredinţat că nu va fi nevoie de violenţă.

— Violenţă! strigă căpitanul, cu un fel de geamăt. Aş vrea să ai şi tu coşmarurile pe care le-am avut eu cînd am venit aici, în vizuina asta, şi am încercat să dorm printre algele uscate de mare. Mai întîi l-am văzut pe blestematul ăla întins acolo, cu oasele sfărîmate, cu trupul zdrobit, aşa cum arăta după ce-am prăvălit stînca de sus peste el... ha, ha, ai fi jurat că şade lungit jos chiar în locul unde stai, zvîrcolindu-se ca un broscoi călcat în picioare, şi după aia...

— Taci din gură, amice! îi curmă vorba Glossin. Ce înseamnă toate prostiile astea pe care le-ndrugi? Dacă ţi s-a făcut inima cît un purice, atunci jocul s-a sfîrşit, asta-i tot, jocul s-a sfîrşit pentru noi amîndoi.

— Să mi se facă inima cît un purice? Mie? Mie nu mi-e frică de nimeni pe lumea asta, fie el om sau diavol.

— Atunci e bine, hai, mai bea o duşcă! Bea, să ţi se-ncălzească şi inima! Şi acuma spune-mi, mai e cu tine vreunul din vechiul tău echipaj?

— Nu, nici unul... Au murit toţi; împuşcaţi, spînzuraţi, înecaţi sau i-a luat dracu. Brown era ultimul, toţi

[1] Grindină şi vijelie (în limba germană în text). (n. t.)

au murit afară de ţiganul Gab, dar şi el a părăsit ţara pentru un pumn de arginţi... însă el o să tacă fiindcă-i şi pielea lui în joc... şi-apoi bătrîna Meg, mătuşi-sa, o să-l povăţuiască să-şi ţină gura şi să nu-i dea de gol pe ai ei.

— Care Meg ?

— Meg Merrilies, vrăjitoarea aia ţigancă, o bătrînă talpă a iadului !

— Mai trăieşte ?

— Da.

— Şi s-a aciuat pe aici prin partea locului ?

— Da, prin partea locului. A fost la cătunul Dern-cleugh şi-a stat de veghe la căpătîiul lui Vanbeest Brown, mai deunăzi noapte, cu doi dintre oamenii mei şi cu cîţiva dintre blestemaţii ei de ţigani !

— Şi ea e una care ar putea să ne dea de gol. Crezi că-şi va ţine gura ? Ce zici ?

— Ea ? Niciodată nu va vorbi... a jurat pe somon[1] că dacă nu-i facem băieţelului nici un rău, ea nu va spune nimănui cum a murit vameşul. Şi aşa a fost, omule, fiindcă atunci, cum eram tare înfierbîntat, i-am crestat braţul cu sabia mea scurtă, iar cînd au arestat-o şi au sucit-o pe toate părţile, aici, în oraşul nostru, ei bine, drace ! bătrîna Meg s-a arătat tare ca oţelul !

— Aşa o fi, dacă zici tu — replică Glossin. Şi totuşi, dacă ai duce-o şi pe ea la Zealand sau Hamburg sau... sau în orice altă parte, ştii tu unde, cred c-am răsufla mai uşuraţi.

Hatteraick sări drept în picioare şi, măsurîndu-l pe Glossin din tălpi şi pînă-n creştet, îi zise :

— Nu ţi-am văzut încă piciorul de ţap, dar trebuie să fii chiar dracu în carne şi oase !... Ştii oare că Meg Merrilies este în relaţii mai bune cu Koboldul[2] decît eşti tu ?... Da, da, aşa este... Niciodată n-am avut o vreme mai proastă pe mare decît atunci cînd am rănit-o şi i-a curs sînge. Nu şi nu, cu ea nu mai vreau să am de-a face... este o vrăjitoare... ba aş zice chiar un soi de diavoliţă... dar asta o priveşte. *Donner und Wetter !* Nu mă bag şi nu mă amestec... treaba ei ce face ! Cît despre cealaltă propunere... ei bine, dacă negoţul nu va avea nimic de suferit, am să te scap de tînăr, dacă îmi vei trimite vorbă de îndată ce l-ai pus sub lacăt.

---

[1] Marele şi inviolabilul jurămînt al triburilor nomade. (n. a.)

[2] Spiritul răului (în limba germană în text). (n. t.)

Ca să nu mai lungim vorba, vom mai spune doar că, sfătuindu-se în şoaptă, cei doi vrednici complici puseră la cale noua lor afacere şi se învoiră cum să ţină legătura unul cu celălalt, hotărînd ascunzătoarea unde Glossin putea să afle veşti de la Hatteraick. Cît despre rămînerea lugherului pe coastă, acest lucru era lipsit de primejdie, deoarece nici o corabie a regelui nu se afla în anotimpul acela pe acolo.

CAPITOLUL XXXV

Sînteţi unul dintre cei care nu l-aţi mai servi pe Dumnezeu dacă dracu v-ar cere-o. Iar voi, fiindcă vrem să vă facem un serviciu, ne numiţi tîlhari.

Othello

Cînd Glossin s-a întors acasă, a găsit acolo, printre alte scrisori şi acte ce-i fuseseră trimise, şi una de o considerabilă importanţă. Era semnată de domnul Protocol, un avocat din Edinburgh, şi adresată lui în calitate de reprezentant al decedatului Godfrey Bertram, cavaler de Ellangowan, şi al rudelor lui; avocatul îi anunţa moartea subită a doamnei Margaret Bertram de Singleside, cerîndu-i totodată să-şi informeze clienţii despre acest fapt, pentru ca, în cazul cînd ei ar socoti de cuviinţă, să trimită pe cineva care să le reprezinte interesele la deschiderea testamentului răposatei. Domnul Glossin îşi dădu seama pe dată că autorul scrisorii nu era la curent cu ruptura care avusese loc între el şi decedatul său patron. Moşia răposatei doamne ar fi trebuit, în mod legal, aşa cum prea bine ştia, să revină Luciei Bertram, dar existau o mie de şanse faţă de una singură ca bătrîna doamnă să-i fi schimbat destinaţia. Imediat, mintea lui isteaţă trecu în revistă toate probabilităţile şi consecinţele ce ar decurge din această scrisoare pentru a vedea ce avantaj personal ar putea el să tragă de pe urma înştiinţării, dar, în cele din urmă, nu găsi o soluţie pentru a se folosi direct de ea, în afară de faptul că ar putea s-o utilizeze pentru a-şi redobîndi reputaţia sau, mai bine zis, pentru a-şi crea una nouă, fiindcă văzuse ce greu e să

trăiești lipsit de respectul semenilor și probabil că avea să simtă acest lucru și mai profund. „Ar trebui să știu pe ce mă bizui — gîndi el — pentru că, dacă iese prost afacerea cu Dirk Hatteraick, să-mi atrag cel puțin simpatia oamenilor.“ Dar ca să fim drepți cu Glossin, deși rău din fire, cum îl știm, simțea poate și el o oarecare dorință de a-i da domnișoarei Bertram o compensație cît de mică pentru imensa nedreptate făcută familiei sale, bineînțeles dacă interesul lui n-ar fi venit în conflict cu cel al fetei. Așa că se hotărî ca a doua zi chiar, dis-de-dimineață, să plece la Woodbourne.

Însă hotărîrea lui fusese luată doar după o oarecare șovăire, căci simțea o aversiune nemaipomenită să dea ochii cu colonelul Mannering, cum se întîmplă întotdeauna cînd frauda și mișelia înfruntă onoarea și cinstea. Dar avea mare încredere în acea artă numită *savoir faire*[1]. Nu-i lipseau unele calități cu care natura îl înzestrase și talentele lui nu se mărgineau numai la pregătirea profesională. De mai multe ori, în diferite perioade, trăise destulă vreme în Anglia, și manierele sale nu aveau nimic de-a face nici cu rusticitatea celor de la țară, nici cu pedanteria profesională ; așa că era deosebit de îndemînatic, știind și cum să se poarte, și cum să convingă oamenii, aceste talente fiind însoțite și de un tupeu imperturbabil pe care căuta să și-l ascundă sub masca unei comportări simple și firești. Încrezător în sine, el se îndreptă deci spre Woodbourne, unde ajunse pe la orele zece dimineața și ceru să vorbească cu domnișoara Bertram.

Nu spusese cum îl cheamă, socotind că e mai bine să ajungă mai întîi la ușa încăperii unde se servea micul dejun și apoi să-și anunțe numele. Acolo, servitorul, după dorința lui, anunță cu glas tare :

— Domnul Glossin dorește să vorbească cu domnișoara Bertram.

Lucy, reamintindu-și ultima scenă care pusese capăt vieții tatălui ei, se făcu palidă ca o moartă și, aproape pierzîndu-și cunoștința, fu cît pe ce să se prăvălească de pe scaunul pe care ședea. Văzînd că i se face rău, Julia Mannering sări în ajutorul ei și o scoase afară din cameră. Mai rămaseseră acolo colonelul Mannering, Charles Hazlewood, cu brațul susținut într-o eșarfă, și Dominie, cu chipul întunecat și fulgerîndu-l din ochi,

[1] *A ști să te porți* (în limba franceză în text). (n. t.)

ceea ce arăta atitudinea-i profund ostilă la vederea lui Glossin.

Acest „onest" gentleman, deşi oarecum dezorientat de efectul produs de apariţia sa, înaintă cu încredere şi îşi exprimă speranţa că prezenţa lui nu a deranjat doamnele. Colonelul Mannering, pe un ton politicos şi direct, remarcă doar că nu ştie cărui fapt are onoarea de a primi o vizită din partea domnului Glossin.

— Hm ! Hm ! îşi drese el vocea. Mi-am luat libertatea de a cere s-o văd pe domnişoara Bertram, domnule colonel Mannering, în legătură cu o chestiune care o interesează personal.

— Dacă aceasta ar putea fi comunicată domnului Mac-Morlan, care acţionează ca avocat al ei, cred, domnule, că această comunicare ar fi mult mai plăcută pentru domnişoara Bertram.

— Vă cer iertare, domnule colonel — zise Glossin, făcînd o încercare disperată de a se comporta cît mai degajat — sînteţi un om de lume ; există anumite cazuri cînd lucrul cel mai prudent este să tratezi direct cu persoanele respective.

— Atunci — replică Mannering, cu un aer ce vădea repulsia lui faţă de acest individ — dacă domnul Glossin îşi va da osteneala de a pune într-o scrisoare ceea ce are de comunicat, mă voi strădui ca domnişoara Bertram să acorde celor scrise atenţia cuvenită.

— Desigur — se bîlbîi Glossin — dar sînt împrejurări cînd o convorbire *viva voce*[1]... Hm ! Înţeleg... îmi dau seama. Domnul colonel Mannering are împotriva mea anumite prejudecăţi care-l fac să considere vizita mea ca ceva nepotrivit, dar mă adresez din nou raţiunii lui, dacă este bine să mă respingă fără măcar să ştie scopul vizitei mele şi cît de importantă poate fi comunicarea mea pentru tînăra lady, pe care domnia sa o onorează cu protecţia sa.

— Desigur, domnule, nu am nici cea mai mică intenţie de a proceda astfel — replică Mannering. Mă voi duce să aflu dorinţa domnişoarei Bertram cu privire la această chestiune şi o voi aduce la cunoştinţa domnului Glossin, dacă dînsul dispune de timpul necesar pentru a aştepta răspunsul.

Zicînd aceasta, părăsi camera.

Glossin stătea în picioare în mijlocul încăperii. Colonelul Mannering nu-i făcuse nici cel mai mic semn pen-

[1] *Prin viu grai* (în limba latină în text). (n. t.)

tru a-l pofti să ia loc şi el însuşi rămăsese în picioare în tot timpul acestui scurt dialog. Totuşi, de îndată ce colonelul părăsi salonul, Glossin trase un scaun şi se lăsă pe el, cu un aer ce vădea pe jumătate stînjeneală şi pe jumătate obrăznicie. Simţi tăcerea celorlalţi ca ceva apăsător şi plin de dispreţ, aşa că se hotărî să o curme :

— Frumoasă zi, domnule Sampson.

Dominie nu-i răspunse decît cu un fel de mormăit care aducea şi a încuviinţare, dar şi a bombănit indignat.

— N-aţi mai venit pe la noi, domnule Sampson, ca să vă vizitaţi vechile cunoştinţe de la Ellangowan. Aţi fi găsit majoritatea vechilor locuitori ai moşiei tot acolo. Am prea mult respect faţă de fosta familie care a stăpînit domeniul pentru a-i alunga, chiar dacă motivul ameliorării funciare este pe deplin justificat. Pe lîngă aceasta, nu stă în firea mea... nu-mi place aşa ceva. Apoi cred în sfînta scriptură, care condamnă cu osebire pe cei care-i asupresc pe săraci sau le iau ţarinile...

— Sau pe cei care mănîncă averea orfanilor — adăugă, indignat la culme, Dominie. *Anathema*[1], *Maranatha*[2] !

Şi zicînd acestea, se ridică, îşi puse sub braţ volumul in-folio pe care îl răsfoia şi părăsi camera, cu pas apăsat şi maiestuos ca un grenadier.

Domnul Glossin, deloc deconcertat, sau cel puţin dîndu-şi seama că nu trebuie să lase această impresie, se întoarse spre tînărul Hazlewood, care părea cufundat în citirea unui ziar, şi i se adresă cu vorbele :

— Ceva noutăţi interesante, domnule ?

Hazlewood îşi ridică ochii, se uită la el şi-i împinse ziarul, la fel cum procedezi cu un străin la cafenea, apoi se sculă de pe scaun, cu gînd să părăsească şi el încăperea.

— Vă rog să mă scuzaţi, domnule Hazlewood, dar nu mă pot abţine să nu vă mărturisesc bucuria pe care o simt văzînd că aţi scăpat atît de uşor din acel incident infernal. Acestor cuvinte li se răspunse doar printr-o înclinare uşoară şi ţeapănă a capului, cît se poate de rece şi ostilă. Totuşi omul legii se simţi încurajat şi continuă : Pot să v-asigur, domnule Hazlewood, că pu-

[1] Cuvînt de origină greacă care se aplică unei persoane blestemate şi sortite pieirii (n. t.)

[2] Maran atha (Domnul nostru vine) în limba aramaică în original (n. t.)

ţine persoane au depus atîta interes pentru elucidarea acestui atac, cum am depus eu, şi am făcut-o atît de dragul acestui ţinut cît mai ales ţinînd seama de consideraţia mea deosebită pentru familia dumneavoastră, care are un rang aşa de înalt ; într-adevăr, un rang aşa de înalt, încît, deoarece domnul Featherhead îmbătrîneşte şi fiindcă se vorbeşte că vrea să se retragă la Chiltern Hundreds, renunţînd la scaunul său în parlament, cred că ar merita să vă îngrijiţi din timp de această problemă. Vă vorbesc ca un prieten, domnule Hazlewood, şi ca unul care cunoaşte legile, iar dacă aţi vrea să vă consultaţi puţin cu mine...

— Vă cer iertare, domnule, dar nu am nimic în vedere, în care asistenţa domniei voastre mi-ar fi utilă.

— O, foarte bine... poate aveţi dreptate... mai este destul timp şi îmi place să văd că un tînăr gentleman este prudent. Dar fiindcă am vorbit de rana pe care aţi primit-o... cred că am cheia dezlegării acestei enigme... cred că o am... şi voi face tot posibilul ca individul să fie pedepsit cum trebuie...

— Vă cer iertare, domnule, încă o dată vă cer iertare, dar zelul domniei voastre întrece dorinţele mele. Am toate motivele să cred că rana mea s-a datorat unui accident... în mod sigur nu a fost ceva premeditat. Dacă ar fi fost vorba de nerecunoştinţă sau de un atac premeditat, dacă aţi găsi pe cineva care s-a făcut vinovat de aceste lucruri, atunci, desigur, resentimentul meu ar fi la fel de fierbinte ca al vostru.

Acesta a fost răspunsul lui Hazlewood.

„Un nou eşec — se gîndi Glossin — trebuie să încerc pe alt teren."

— Într-adevăr, domnule, aţi vorbit ca un nobil ! Nici eu nu aş avea mai multă milă pentru un om nerecunoscător decît aş avea pentru un sitar. Dar acum să vorbim de vînătoare (acesta era un fel de a schimba conversaţia, pe care Glossin îl învăţase de la fostul său patron) V-am văzut adesea cu puşca şi sper că în curînd veţi putea ieşi din nou la cîmp. Am mai băgat de seamă că vă mărginiţi totdeauna să vînaţi numai pe domeniul Hazlewood. Sper, scumpul meu domn, că pe viitor nu veţi mai avea nici un scrupul ca să nu vînaţi şi pe moşia Ellangowan, pe malul celălalt al pîrîului Hazleshaws-burn, fiindcă sînt convins că la mine este locul cel mai prielnic pentru vînătoarea sitarilor, deşi, nu-i vorbă, şi celălalt mal este excelent.

Cum şi această ofertă a primit din partea tînărului numai o înclinare a capului, rece şi rigidă, Glossin fu silit să tacă, astfel că se simţi uşurat cînd colonelul Mannering se întoarse.

— Mi-e teamă că v-am făcut să cam aşteptaţi, domnule — zise el, adresîndu-se lui Glossin. Aş fi dorit s-o pot convinge pe domnişoara Bertram să vă vadă, întrucît, după părerea mea, obiecţiile pe care le are împotriva voastră ar fi trebuit să cedeze în faţa necesităţii de a auzi cu propriile sale urechi ceea ce afirmaţi că este aşa de important, încît numai ei i se poate aduce la cunoştinţă. Dar mi-am dat seama că evenimentele care au avut loc destul de recent şi care nu sînt uşor de uitat au făcut-o aşa de puţin doritoare de a sta de vorbă cu domnul Glossin, încît ar fi fost o cruzime să mai insist în favoarea unui astfel de lucru. Ea m-a însărcinat să ascult ordinele sau propunerile lui sau, pe scurt, orice el ar dori să-i comunice.

— Hm, hm — mîrîi nemulţumit Glossin — îmi pare rău, domnule, îmi pare chiar foarte rău, domnule colonel Mannering, că domnişoara Bertram ar putea presupune... că s-ar putea gîndi la orice fel de prejudiciu, pe scurt... că i-ar trece prin gînd un astfel de lucru în ce mă priveşte...

— Domnule — îl întrerupse inflexibilul colonel — acolo unde nu s-a formulat nici un fel de acuzaţie făţişă, scuzele sau explicaţiile sînt de prisos. Aveţi vreo obiecţie de a-mi comunica mie, ca tutore temporar al Luciei Bertram, circumstanţele care credeţi că o interesează ?

— Nici una, domnule colonel Mannering ; ea nu putea să-şi aleagă un prieten mai respectabil sau unul cu care eu, în particular, aş dori mai nerăbdător să stau de vorbă în mod sincer.

— Fiţi, vă rog, aşa de bun, domnule, şi treceţi la fapte — îi recomandă colonelul.

— Aşadar, domnule... dar nu este deloc uşor să spui totul deodată... nu-i nevoie ca domnul Hazlewood să părăsească începerea... îi doresc atîta bine domnişoarei Bertram, încît, dacă s-ar putea, aş vrea ca toată lumea să audă cele ce am de spus.

— Prietenul meu, domnul Charles Hazlewood, nu va fi probabil aşa de curios, domnule Glossin, să asculte ceea ce nu-l priveşte... şi acum că a plecat şi ne-a lăsat singuri, vă rog fiţi scurt şi explicit în cele ce a-

veți de spus. Sînt soldat, domnule, și întrucîtva nerăbdător cu formulele și introducerile.

Zicînd acestea, se rezemă cu nădejde de scaun, așteptînd comunicarea domnului Glossin.

— Fiți bun și uitați-vă la scrisoarea aceasta — vorbi Glossin și puse epistola lui Protocol în mîna colonelului, socotind că acesta este drumul cel mai scurt de a-i aduce la cunoștință cele necesare

Colonelul o citi și i-o înapoie după ce notă cu creionul numele expeditorului în agenda sa.

— Acest fapt, domnule, mi se pare că nu cere multă discuție. Voi avea grijă ca interesele domnișoarei Bertram să fie apărate.

— Dar, domnule... dar, domnule colonel Mannering — se grăbi Glossin — mai este aici o chichiță pe care nimeni altul, în afară de mine, n-ar putea s-o explice. Această lady... această Margaret Bertram, așa cum știu cu certitudine, a făcut un testament olograf, lăsînd toată averea ei Luciei Bertram pe cînd ea locuia cu vechiul meu prieten domnul Bertram, la Ellangowan. Dominie, fiindcă acesta este numele cu care decedatul meu prieten îl chema întotdeauna pe acest foarte respectabil bărbat care este domnul Sampson, el și cu mine am fost martori la semnarea acestui testament. Și ea avea tot dreptul pe vremea aceea să încheie un astfel de act, fiindcă era proprietara moșiei Singleside chiar de pe atunci, deși fusese luată cu arendă pe viață de o soră mai mare. Aceasta a fost dorința ciudată a bătrînului lor tată, moșierul de Singleside, să asmută pe cele două pisici, fiicele lui, una împotriva celeilalte, ha, ha, ha.

— Prea bine, domnule — îi răspunse Mannering, dar fără a schița nici cel mai palid zîmbet de simpatie. Vă rog să reveniți la subiect. Ați spus că acea doamnă avea dreptul să lase moșia ei domnișoarei Bertram și că a procedat astfel, nu-i așa ?

— Chiar așa, domnule colonel — replică Glossin. Mă socotesc un cunoscător al legilor, le-am studiat vreme de mulți ani și, deși acum am renunțat la fosta mea profesie, ca să mă retrag într-o existență mai tihnită, nu mi-am pierdut acele cunoștințe care valorează mai mult decît casele și pămînturile, adică cunoașterea jurisprudenței, pentru că așa cum spune un vers cunoscut :

...Ești omul cel mai priceput,
De recîștigi pămîntul ce-ai pierdut....

Nu, nu, îmi place încă să plesnesc din bici... Mai păstrez puțină, foarte puțină lege, dar suficientă pentru folosul prietenilor mei.

Glossin vorbise în felul acesta, gîndindu-se că poate face o impresie favorabilă asupra lui Mannering. Colonelul, la rîndul său, se gîndea într-adevăr, că ar fi posibil ca împrejurarea ivită să fie un eveniment de cea mai mare însemnătate pentru viitorul domnișoarei Bertram, așa că se hotărî să nu se lase pradă ispitei de a-l zvîrli afară pe Glossin, dacă nu pe fereastră, măcar pe ușă. Așadar, își stăpîni iritarea cu o voință de fier și se hotărî să-l asculte cu răbdare, dacă nu cu plăcere. Deci îl lăsă pe Glossin să termine cu auto-elogiile sale, apoi îl întrebă dacă știe unde se află testamentul.

— Știu... adică socotesc... cred că-l pot găsi... dar, în asemenea cazuri, cei care l-au avut în custodie pot cîteodată ridica anumite pretenții.

— N-o să ne poticnim de așa ceva, domnule — răspunse colonelul, scoțînd din buzunar portofelul.

— Dar, scumpul meu domn — se arătă indignat Glossin — mă luați prea repede și nu mă lăsați să vorbesc... m-am referit numai la cheltuielile necesitate de înregistrarea testamentului, de efortul depus pentru încheierea afacerii etc. pe care *anumite persoane ar fi în stare* să le pretindă. Cît despre mine, singura mea dorință este ca domnișoara Bertram și prietenii ei să fie mulțumiți și convinși că mă port față de interesele ei ca un om de onoare. Uitați hîrtia, domnule! Ar fi fost o mare satisfacție pentru mine să o înmînez personal domnișoarei Bertram și să-i urez fericire, avînd în vedere perspectivele pe care i le deschide. Dar, întrucît prejudecățile ei asupra acestui subiect nu pot fi învinse, nu-mi rămîne decît să-i transmit, prin domnia voastră, cele mai bune urări de fericire, domnule colonel Mannering, și să-i comunicați că sînt nespus de bucuros să depun mărturie în favoarea autenticității acestui testament, în clipa cînd voi fi anunțat. Am onoarea să vă doresc o dimineață frumoasă, domnule.

Această tiradă de plecare a fost așa de iscusit rostită și cu tonul unui om integru, conștiincios, care a fost pe nedrept suspectat, încît chiar colonelul Mannering începu să șovăie, gîndindu-se că poate a mers prea departe cu părerea sa proastă despre Glossin. Îl urmă cîteva trepte și își luă rămas bun cu mai multă politețe (deși încă rece și formală) decît îi arătase în decursul vizitei. Glossin părăsi casa, pe jumătate încîntat de impresia pe

care o făcuse, pe jumătate mort de primirea rece și de înfruntarea orgolioasă cu care fusese întîmpinat.

— Colonelul Mannering ar fi putut să fie mai politicos — vorbea el singur. Nu oricine poate s-aducă unei fete sărace, fără nici un ban, o șansă așa de grozavă ca aceea de a avea un venit de patru sute de lire pe an. Iar Singleside aduce acuma chiar mai mult de patru sute de lire... fiindcă moșii mai mici ca Reilageganbeg, Gillifidget, Loverless, Liealone sau Spinster's Knowe aduc patru sute de lire și mai bine anual. Altul ar fi căutat să aibă și el un folos dacă ar fi fost în locul meu... și totuși, ca să spun adevărul, dacă chibzuiesc mai bine, nici eu nu știu cum ar fi fost posibil așa ceva!

Abia se urcase Glossin pe cal și plecase, că Mannering și trimisese un băiat de la grajd la Mac-Morlan ca să-l cheme. Cînd acesta veni, colonelul îi dădu testamentul și-l întrebă dacă poate folosi prietenei sale Lucy Bertram. Mac-Morlan îl citi cu ochii scînteind de bucurie, apoi, după ce pocni de mai multe ori din degete, exclamă în cele din urmă :

— Inatacabil! Mai bun nici că se poate! Nimeni nu e în stare să facă ceva mai bine ca Glossin, cînd nu are interes să facă altminteri. Dar (și aici chipul i se posomorî) bătrîna... (era să folosească un cuvînt nepotrivit), a putut foarte bine să-și schimbe dispozițiile testamentare!

— Ah! Și cum putem ști dacă a făcut așa ceva?

— Cineva trebuie s-o reprezinte pe domnișoara Bertram, cînd ultimele dorințe ale răposatei vor fi cunoscute.

— Ați putea merge dumneavoastră? îl întrebă colonelul.

— Mi-e teamă că nu! răspunse Mac-Morlan. Trebuie să asist la un proces în fața curții cu juri, la tribunal

— Atunci voi merge eu însumi — zise colonelul. Voi pleca mîine. Sampson mă va însoți, deoarece a fost martor la întocmirea testamentului. Mi-ar trebui oare și un avocat oficial?

— Gentlemanul care a fost mai înainte șerif al acestui comitat are o bună reputație ca avocat. Am să vă dau o recomandație pentru el.

— Ce-mi place la domnia voastră, domnule Mac-Morlan — zise colonelul — este că întodeauna mergeți direct la țintă. Dați-mi-o chiar acum... să-i spunem oare

și domnișoarei Lucy de șansa de a deveni moștenitoarea domeniului Singleside ?

— Desigur, fiindcă va trebui ca ea să vă acorde puteri depline pentru a acționa în numele său ; voi face numaidecît formele necesare. De altminteri, pot pune rămășag pentru înțelepciunea ei. Ea va considera aceasta numai ca o șansă și atîta tot.

Mac-Morlan judecase bine. Nu se putea observa din purtarea domnișoarei Bertram că ea și-ar fi făcut speranțe nesăbuite cu privire la perspectiva ce se deschidea așa de neașteptat în fața ei. Este adevărat că-l întrebă în cursul serii pe domnul Mac-Morlan, ca din întîmplare, cam ce venit anual ar avea domeniul Hazlewood, dar putem fi noi oare absolut siguri că ea se gîndea la faptul dacă o moștenitoare cu un venit de patru sute de lire pe an, ar fi o partidă convenabilă pentru un tînăr moșier ?

CAPITOLUL XXXVI

Dați-mi o cupă cu vin, ca ochii să-mi arunce flăcări Fiindcă trebuie să vorbesc ca un om cuprins de furie și vreau să fac asta asemenea miniosului rege Cambyses.

Henric al IV-lea

Mannering, avîndu-l ca însoțitor pe Sampson, nu pierdu timpul pe drum, ci se grăbi să ajungă cît mai iute la Edinburgh Călătoriră în cupeul colonelului, care, știind cît de distrat era Sampson, se hotărîse să nu-l scape o clipă din ochi și cu atît mai puțin să-l lase să meargă călare, în care caz existau toate șansele ca vreun răutăcios băiat de grajd să-l convingă, cu un pic de șiretenie, să încalece cu fața spre coada calului Așadar cu ajutorul valetului său, care îi însoțise călare reuși să-l aducă pe domnul Sampson teafăr la un han din Edinburgh (fiindcă hoteluri nu existau în acele vremi) fără alte incidente decît cele petrecute în timpul celor două scurte popasuri făcute pe drum Cu prilejul unui astfel de popas fusese adus înapoi de Barnes valetul, care-i cu-

noștea bine firea și care doar cu mare greutate îl smulsese din toiul unei discuții aprinse cu învățătorul din Moffat, asupra lungimii unei silabe din faimoasa Odă a șaptea, din Cartea a II-a a poetului latin Horațiu, dispută care dusese apoi la alta și mai aprinsă asupra adevăratului înțeles al cuvîntului *Malobathro*[1] din această efuziune lirică. A doua sa escapadă a fost făcută în scopul de a vizita cîmpul de la *Rullion-green*[2], atît de drag lui din cauza convingerilor sale presbiteriene. După ce părăsise trăsura și zărise, la o distanță cam de o milă, monumentul funerar înălțat pe locul acelui măcel, fusese oprit de Barnes pe cînd se îndrepta spre dealurile Pentland. În ambele împrejurări, uitase cu desăvîrșire de prietenul și stăpînul lui pe care îl însoțea în această călătorie, ca și cum acesta nu ar fi fost lîngă el, ci tocmai în Indiile Orientale. Amintindu-i-se că Guy Mannering îl așteaptă, el se mărginise să exclame „*Pro-di-gi-os !* Am uitat de el !“, și apoi se înapoiase tacticos la trăsură. Barnes fusese surprins de răbdarea pe care o arătase stăpînul lui în ambele cazuri, știind din experiență ce mult îi displăceau neglijența sau întîrzierea, dar Dominie era în toate privințele o persoană privilegiată. El și stăpînul său erau firi diametral opuse și totuși părea limpede că sînt făcuți să meargă alături în viață. Dacă Mannering dorea o anumită carte, Dominie i-o aducea numaidecît, dacă dorea ca cineva să-i pună la punct socotelile sau să i le verifice, ajutorul domnului Sampson era la fel de prompt, dacă dorea apoi să-și amintească un anumit pasaj din autorii clasici, tot la Dominie putea recurge, ca la un dicționar ; și în toate aceste activități, această statuie vorbitoare nu se arătă niciodată trufașă cînd era luată mai mult în seamă, și nici mohorîtă cînd nimeni nu se ocupa de ea. Pentru un bărbat timid, mîndru și rezervat, și astfel era în multe privințe Mannering, acest fel de catalog viu și automat însuflețit avea toate avantajele unui slujitor literat mut.

---

[1] Asupra semnificației acestui cuvînt de origine grecească, și azi părerile sînt împărțite ; unii susțin că este vorba de *betel* (un fel de piper ale cărui frunze se mestecă), alții, de *casia* (un fruct), ambele folosite în compoziția parfumurilor siriene de uns părul. (n. t.)

[2] Aici, în noiembrie 1666, forțele presbiterienilor (convenanterilor), conduse de colonelul Wallace, au învins trupele regaliste, conduse de generalul Dalziel. (n. t.)

De îndată ce sosiră la Edinburgh şi se stabiliră la hanul „George", lîngă Bristo-port, pe-atunci ţinut de bătrînul Cockburn, (îmi place să fiu cît se poate de exact), colonelul ceru chelnerului să-i caute o călăuză care să-l conducă la domnul Pleydell, avocat, pentru care avea o scrisoare de recomandaţie din partea domnului Mac-Morlan, iar după ce îi porunci lui Barnes să nu-l scape din ochi pe Dominie, plecă împreună cu cel care trebuia să-l însoţească la omul legii.

Era spre sfîrşitul războiului american. Dorinţa de mai mult aer, de spaţiu sau de un confort mai decent nu făcuse încă prea mare progres în capitala Scoţiei. Cîteva eforturi fuseseră făcute doar în partea sudică a oraşului, unde se înălţaseră o serie de clădiri încadrate între celelalte, aşa cum se spunea în mod emfatic, cît despre Noul Oraş din nord, care s-a extins aşa de mult de atunci, pe vremea aceea abia i se puneau temeliile. Dar numărul covîrşitor al celor ce aparţineau păturilor sociale mai înstărite, şi, în special, cei ce se ocupau cu legea, locuiau încă în mici apartamente, asemănătoare unor celule de temniţă, în Oraşul Vechi. Nici modul în care trăiau unii dintre aceşti veterani ai legii nu suferise vreo schimbare inovatoare. Cîţiva eminenţi jurişti îşi mai primeau clienţii în taverne, aşa cum fusese practica generală cu cincizeci de ani în urmă, şi deşi aceste practici erau considerate de către tinerii avocaţi ca fiind de modă veche, totuşi obiceiul de a amesteca vinul şi cîte o mică petrecere cu afaceri profesionale serioase era încă menţinut de aceşti consilieri mai vîrstnici, cărora le plăceau vechile rînduieli fie pentru că le aminteau de tinereţea lor, fie pentru că se obişnuiseră prea mult cu ele şi le venea prea greu să le schimbe cu altele noi. Printre aceşti adoratori ai vremurilor de altădată şi care, chiar cu un fel de îndărătnicie ostentativă, arbora maniera de a se purta a generaţiilor mai vechi, se număra şi avocatul nostru, domnul Paulus Pleydell, de altminteri un cărturar de elită, un iscusit om al legii şi un bărbat vrednic de toată consideraţia.

Călăuzit de credinciosul său însoţitor, colonelul Mannering, după ce străbătuse cîteva ulite întunecate, ajunse în strada principală, răsunînd pe atunci de glasul femeilor care vindeau stridii şi de clopoţeii plăcintarilor, fiindcă, aşa cum îl asigurase călăuza lui, „tocmai bătuse ceasurile opt la orologiul din Turn". Trecuse multă vreme de cînd Guy Mannering nu mai fusese pe străzile

unei metropole aglomerate care, cu zarva, cu zgomotele ei, cu strigătele negustorilor, cîntecele cheflilor și beților, cu luminile ei felurite, cu acest tumult care veșnic îmbrăca noi și noi forme, oferea ziua și mai ales noaptea un spectacol, care, deși alcătuit din componente destul de vulgare, dacă le analizai separat, avea, cînd acționau toate laolaltă, un puternic efect ce-l izbea pe noul venit. Înălțimea diferită a caselor era marcată de felinare și lampioane care, prin licărul lor pîlpîitor pe zidurile frontoanelor, urcau atît de sus cînd luminau mansardele, încît dădeau impresia că strălucesc ca niște steluțe pe firmament. Acest *coup d'oeil*[1], care încă mai poate face aceeași impresie și astăzi, era pe atunci și mai impunător datorită șirurilor necurmate de clădiri de pe ambele părți care nu se întrerup decît în locul unde strada principală traversează Podul de Nord, formînd un spațiu uniform și superb care se întinde de la *Luckenbooth* pînă la intrarea în *Canongate*[2] și care corespunde, ca lățime și lungime, înălțimii neobișnuite a clădirilor de pe ambele părți.

Mannering nu avea însă prea mult timp să se uite și să admire. Călăuza sa străbătu grăbită această priveliște impresionantă și coborî într-o străduță foarte înclinată și pavată. Colonelul, bineînțeles, îl urma. Luînd-o spre dreapta, ei intrară într-un mic vestibul și începură să urce o scară a cărei stare nu era dintre cele mai bune, cel puțin atîta cît putea să deslușească Mannering în semiobscuritatea din jur, ceea ce puse, și nu puțin, la încercare agerimea colonelului După ce urcară astfel, cu mare grijă, pînă la o înălțime considerabilă, auziră o bătaie puternică într-o ușă situată cu două etaje mai sus. Ușa se deschise și imediat se auzi lătratul ascuțit și furios al unui cîine, țipătul de groază al unei femei, miorlăitul deznădăjduit al unei pisici atacate și, în fine, vocea aspră a unui bărbat care striga cu tonul cel mai poruncitor :

— Marș, Mușfar, marș ! Înțelegi ? Jos, domnule, jos !...

— Doamne, nu ne părăsi ! se auzi vocea femeii Vai ce rău a mai speriat-o cîinele pe sărmana noastră pisicuță ! Domnul Pleydell nu-mi va ierta asta niciodată !

— Fiți liniștită, scumpa mea doamnă, pisica n-o să aibă nimic. Așadar, spuneți că nu-i acasă ?

[1] *Priveliște* (în limba franceză în text). (n.t.)

[2] *Luckenbooth* și *Canongate* — cartiere cunoscute ale Edinburghului. (n.t.)

— Nu, domnul Pleydell nu este niciodată acasă sîmbătă seară — răspunse aceeași voce feminină.

— Ah, și mîine e duminică ! se lamentă cel care întrebase. Nu știu ce să mă fac !

Între timp, Mannering ajunsese și el sus și se pomeni față în față cu un bărbat de la țară, înalt și voinic, îmbrăcat într-o haină pepită, cu nasturi uriași de metal, cu o pălărie lucioasă, cu cizme și o cravașă cu mîner gros, pe care o ținea sub braț. Bărbatul vorbea cu o slujnică în papuci, care stătea cu o mînă pe clanța ușii, iar în cealaltă avea o găleată cu un fel de cretă (sau *camstane*, cum i se zice aici) amestecată cu apă, circumstanță care indica seara zilei de sîmbătă la Edinburgh.

— Așadar, domnul Pleydall nu-i aici, fată dragă ? o întrebă și Mannering.

— Ba da, domnule, este aici, dar nu-i acasă ; sîmbătă seara iese întotdeauna în oraș.

— Dar, fată dragă, eu nu sînt de pe aici și vin de departe, iar treaba pe care o am nu suferă întîrziere. Ai fi așa de bună să-mi spui unde-l pot găsi ?

— Domnia sa nu poate fi decît la ospătăria lui Clerihugh, la ora asta. Și Hersell ar fi putut să vă spună, dar ea a crezut că doriți să-i vedeți casa — interveni călăuza.

— Bine, atunci duceți-mă la această ospătărie — zise colonelul. Cred că va vrea să stea de vorbă cu mine, întrucît afacerea este importantă.

— Nu știu, domnule — sări atunci fata. Domnului nu-i place să fie deranjat sîmbăta cu afaceri, dar este întotdeauna politicos cu străinii.

— Am să merg și eu la ospătărie — se amestecă în vorbă și amicul nostru Dinmont. Și eu sînt străin și am și eu tot o afacere importantă.

— Duceți-vă — zise slujnica. Dacă stăpînul îl va primi pe gentleman, îl va primi și pe omul simplu de la țară... numai pentru numele lui Dumnezeu, să nu-i spuneți că eu v-am trimis acolo !

— Ce-i drept, sînt un om simplu de la țară, mînzuțo, dar n-am venit să-i fur timpul pe degeaba — replică fermierul cu acea mîndrie a omului cinstit care nu vrea nimic de pomană și, zicînd aceasta, o luă în jos pe scări, urmat de Mannering și de călăuză. Colonelul nu se putu abține să nu admire pe drum pasul hotărît al străinului și felul cum își croia drum, înlăturînd mulțimea ce foia

în jurul său, numai cu trupu-i uriaş şi cu mersul său avîntat, fie că era vorba de trecători sobri sau de beţivi.

— Merge de parc-ar fi pe văile lui din Teviot[1] — zise călăuza — dar tot împingînd lumea în stînga şi-n dreapta, n-o să treacă mult şi-o să dea peste unul care-o să-i caute nod în papură !

Previziunile lui de rău augur nu se împliniră totuşi. Cei care erau daţi la o parte de trupeşenia colosală a lui Dinmont, cînd se uitau la înălţimea şi la voinicia lui, socoteau, desigur, că este un om cu care nu-i bine să te iei la harţă, aşa că se trăgeau în lături, îngăduindu-i să-şi continue nestingherit calea. Mergînd, aşadar, pe făgaşul lăsat în urma lui de acest deschizător de drumuri, Mannering înaintă cu uşurinţă, pînă în clipa cînd fermierul se opri şi, uitîndu-se la călăuză, zise :

— Cred că ăsta-i bîrlogul, amice, nu-i aşa ?

— Da, da — încuviinţă Donald. Aici este.

Dinmont coborî o străduţă, cu paşi siguri, apoi coti pe o ulicioară întunecoasă, după care urcă o scară (şi ea destul de mohorîtă) şi, în fine, intră pe uşa ce era deschisă. În timp ce fermierul scotea un fluierat ascuţit pentru a chema ospătarul, ca şi cum acesta ar fi fost unul dintre dulăii săi ciobăneşti, Mannering se uita curios în jur şi abia îi venea să creadă că un gentleman avînd o profesie atît de liberă şi trăind într-o societate aşa de bună a putut alege un asemenea local drept locul său favorit unde să-şi petreacă timpul liber. Nu numai intrarea ei era mizerabilă, ci însăşi clădirea părea jalnică şi pe jumătate dărăpănată. Coridorul unde se aflau în clipa aceea avea o fereastră ce dădea spre salonul localului şi care primea puţină lumină în timpul zilei împreună cu un amestec dubios de mirosuri la orice oră, dar în special spre seară. Pe partea cealaltă a coridorului, faţă în faţă cu fereastra amintită, era o alta ce dădea într-o bucătărie care n-avea ieşire directă afară şi primea lumină ziua numai prin acea fereastră, o lumină de mîna a doua, chioară şi prăpădită, aşa cum putea fi aceea care venea din coridor şi intra prin geamul de vizavi. În momentul de faţă, interiorul bucătăriei se vedea mai bine la lumina focurilor ei uriaşe, dîndu-i o înfăţişare de infern şi unde bărbaţi şi femei, doar pe jumătate îmbrăcaţi, coceau, fierbeau sau prăjeau fel şi fel de bucate şi stridii sau învîrteau frigări cu tot soiul de specialităţi

[1] Denumirea dialectală scoţiană a Munţilor Cheviot, de la graniţa cu Anglia. (n. t.)

ale casei. Stăpîna localului, în papuci, cu părul zbîrlit țîșnindu-i de sub o scufie rotundă, asemenea cumplitei erinii Megaera, muncea mai abitir ca toți, îi dojenea pe leneși, primea comenzi și le transmitea mai departe, și făcînd toate aceste lucruri deodată, apărea în ochii tuturor ca un soi ciudat de vrăjitoare care domnea în acest infern posomorît, luminat doar de flăcări.

Hohote de rîs și chiote de veselie răsunau tare și repetat din diferitele unghere ale ospătăriei, ceea ce dovedea că străduința ei nu era zadarnică și că bucatele erau bine primite de un public generos. Cu oarecare dificultate, un chelner a fost convins să-i arate colonelului Mannering și fermierului Dinmont odaia unde amicul lor, cărturar de frunte al legii, își ținea petrecerile sale săptămînale. Priveliștea ce li se înfățișează curînd în fața ochilor și, în special, atitudinea consilierului în carne și oase, care era personajul cel mai de seamă din încăpere, îi uimi peste măsură pe cei doi clienți.

Domnul Pleydell era un gentleman vioi, cu o privire pătrunzătoare ce vădea o agerime profesională și, în general vorbind, de o eleganță profesională în toate manierele sale. Dar toate acestea, la fel ca și haina neagră sau impunătoarea perucă cu trei cozi, erau, de obicei, lăsate deoparte sîmbătă seara cînd omul legii se înconjura de convivi veseli, fiind dispus pentru ceea ce el numea „un mic zaiafet". De data aceasta, zaiafetul începuse la ora patru și era în plină desfășurare În cele din urmă, sub conducerea unui venerabil *compotator*[1], care participase la glumele și petrecerile a trei generații, veselii comeseni începură să practice străvechiul și azi aproape uitatul *High Jinks*[2] Acest joc de societate cunoaște numeroase feluri de a fi jucat. Cel mai adesea, toți cei care participau aruncau zarurile, iar cei care erau astfel desemnați trebuiau să mimeze și să joace un răstimp rolul unui anumit personaj fictiv sau să repete un anumit nu-

[1] De la cuvîntul latin *compotor*, tovarăș de băutură. (n. t.)

[2] Numele acestui joc *High Jinks* (marile învîrtituri) provine de la unul din modurile în care se juca și anume: se fixa pe o masă rotundă un ac, drept în mijlocul ei, de la care plecau mai multe fire spre jucători, ca spițele unei roți sau razele unui cerc. Un titirez mobil, plasat deasupra acestui ac, era învîrtit și pus în mișcare. Indexul său se oprea indicînd un fir sau altul. Convivul căruia aparținea firul trebuia să bea un nou pahar sau să plătească amenda cerută. *Whigmeelerie* era alt fel de *High Jinks*. (n. t.)

măr de versuri fescenine[1] într-o anumită ordine. Dacă aceştia se depărtau de la personajul respectiv sau memoria nu-i ajuta în redarea exactă a versurilor cerute, trebuiau să îndure o pedeapsă : fie să înghită în plus un pahar de băutură, fie să plătească o mică sumă ce era vărsată pentru plata notei comune. Cu acest sport se îndeletniceau jovialii cheflii cînd Mannering intră în încăpere.

Consilierul Pleydell, aşa cum l-am descris, fusese înscăunat ca monarh şi stătea într-un jilţ cocoţat chiar pe masă, cu peruca atîrnîndu-i într-o parte, cu capul încoronat de un suport mare pentru sticlele cu băutură, cu ochii lucindu-i lascivi şi şireţi şi avînd o expresie ce se datora pe jumătate veseliei, pe jumătate efectelor vinului, în vreme ce curtea care îl înconjura declama fragmente de versuri ca în jocul *crambo*[2], de felul celor care urmează :

Acum unde-i Gerunto ? Ce s-a ales de el ?
Gerunto s-a-necat, căci nu-nota de fel !

Aşa erau, o, Themis, distracţiile de altădată ale copiilor ei scoţieni !

Dinmont intră primul înăuntru şi rămase cu gura căscată o clipă, apoi exclamă :

— Dracu a mai văzut aşa ceva vreodată, că eu unul ba !

La cuvintele „Domnul Dinmont şi colonelul Mannering doresc să vă vorbească, domnule !", Pleydell întoarse capul şi se cam înroşi văzînd chipul atît de nobil al străinului englez. Totuşi fiind de opinia lui Falstaff : „Afară cu voi, netrebnicilor, lăsaţi să se sfîrşească piesa !", el socoti că este mai înţelept să nu apară deloc stînjenit. Aşa că acest al doilea Justinian îşi aruncă privirea roată asupra supuşilor săi şi tună :

— Unde îmi sînt gărzile ? Nu vedeţi că un cavaler străin de pe tărîmuri îndepărtate a sosit la curtea noastră regală de la Holyrood, cu bravul nostru vasal şi călăreţ Andrew Dinmont, care a fost însărcinat cu paza turmelor noastre regale în pădurea Jedwood, unde, datorită grijii noastre regale pentru împărţirea justiţiei, ele

[1] Versurile fescenine (numele este derivat de la numele localităţii *Fescennium* în *Etruria)* reprezintă o formă italiană străveche de vers, care exprima veselia şi umorul rustic la sărbătorile de strîngere a recoltei. Ele erau considerate ca avînd puterea de a te feri de necazuri. Mai tîrziu au fost cîntate la nunţi şi triumfuri. (n. t.)

[2] Joc în care un jucător rosteşte un cuvînt, iar celălalt îi găseşte o rimă. (n. t.)

pasc la fel de liniştite ca şi cum s-ar afla în parcul nostru Fife ? Unde îmi sînt heraldii, aghiotanţii, unde este Lyon, Marchmount, Carrick, Snowdon ? Poftiţi-i pe străini să ia loc la masa noastră şi ospătaţi-i după rangul lor şi după dărnicia acestei înalte sărbători... mîine vom asculta ce veşti ne aduc !

— Dacă maiestatea sa îmi dă voie — spuse unul dintre convivi — mîine este duminică !

— E duminică ? ! Atunci, spre a nu fi prilej de sminteală pentru sinodul bisericii... le vom da ascultare luni !

Mannering, care la început stătuse pe gînduri dacă să rămînă sau să se retragă, se hotărî să intre, cel puţin pentru o bucată de vreme, în dispoziţia celor de faţă, deşi în sinea lui îi purta pică lui Mac-Morlan, care-l trimisese să consulte un petrecăreţ scrîntit. El înaintă, aşadar, făcînd trei plecăciuni pînă la pămînt şi ceru permisiunea de a depune la picioarele monarhului scoţian scrisorile de acreditare pentru a putea fi citite atunci cînd maiestatea sa va crede de cuviinţă. Gravitatea cu care el participă la voioşia momentului şi adînca şi umila plecăciune cu care mai întîi refuzase, apoi acceptase un scaun oferit de maestrul de ceremonii, îi aduseră trei ropote de aplauze.

„Dracu să mă ia, dacă n-au înnebunit cu toţii ! îşi zise Dinmont în sinea lui, aşezîndu-se cu mai puţină ceremonie pe alt scaun, mai la coada mesei. Sau te pomeneşti c-au început sărbătoarea de Yule[1] mai devreme şi fac pe măscăricii ca-n timpul carnavalului ? !"

Un pocal mare cu vin roşu de Bordeaux a fost oferit lui Mannering, care-l bău în sănătatea suveranului.

— Bănuiesc că sînteţi — i se adresă atunci monarhul — acel vestit Sir Miles Mannering, atît de vestit în timpul războaielor franceze, aşa că v-aţi putea da părerea dacă vinurile de Gasconia îşi pierd ceva din buchetul lor în regatul nostru aflat mai la miazănoapte.

Mannering, plăcut flatat de această aluzie la faima vestitului său străbun, răspunse că este numai o rudă îndepărtată a bravului cavaler, adăugînd apoi că, „după umila lui părere, vinul este cît se poate de bun"

— Este mult prea rece pentru stomacul meu — se vîrî în vorbă Dinmont, lăsînd jos paharul (pe care totuşi îl golise)

[1] *Yule* — cuvîntul vine de la *Jol*, în norvegiana veche, reprezentînd o sărbătoare păgînă care dura 12 zile, dar care mai tîrziu s-a contopit cu Crăciunul. (n. t.)

— Vom înlătura acest neajuns — răspunse regele Paulus, primul cu acest nume. N-am uitat că aerul rece și umed al văii Liddel cere licori mai puternice. Seneșal, turnați credinciosului nostru vasal și călăraș o cupă de brandy, aceasta îl va desfăta mai plăcut!

— Și acum — zise Mannering — pentru că am venit în chip atît de nesăbuit ca să-l supărăm pe maiestatea sa într-o clipă de veselă petrecere, fiți așa de bun și spuneți-mi cînd veți acorda o audiență unui străin asupra unor treburi de mare însemnătate care l-au adus pînă la capitala de miazănoapte a maiestății voastre?

Monarhul deschise atunci scrisoarea lui Mac-Molan și, aruncîndu-și repede ochii peste ea, exclamă, de data aceasta, cu vocea lui firească, în modul lui firesc:

— Lucy Bertram de Ellangowan! O, copila mea sărmană atît de scumpă!

— Amendă, amendă! izbucniră atunci o duzină de voci. Maiestatea sa a uitat că este un personaj regesc!

— Cîtuși de puțin, cituși de puțin! replică semeț regele. Voi fi judecat de acest nobil cavaler. Spuneți-le, nu are dreptul un monarh să iubească o fată de rang mai umil? Nu este oare cazul regelui Cophetua[1] și al fetei cerșetoare un caz elocvent care constituie un precedent în favoarea mea?

— Apărare avocățească și profesională! Profesională! Altă amendă! strigă din nou turbulenta nobilime.

— N-au avut oare regalii noștri predecesori — continuă monarhul, ridicînd vocea ca să acopere tumultul strigătelor de nemulțumire — n-au avut ei favoritele lor? Pe Jean Logies, pe Bessie Carmichaels, pe Oliphant, pe Sanddiland, pe Weir? Să nu ne fie oare îngăduit nouă să numim o fecioară a cărei onoare constituie o foarte mare plăcere a noastră? Dar piară fastul și regalitatea! Căci, ca un al doilea Carol Quintul, vom abdica și vom căuta în umbra unei vieți private plăcerile refuzate unui rege.

Spunînd acestea, își aruncă cît colo coroana, sări de pe tronul său înalt cu mai multă agilitate decît te-ai fi putut aștepta, ținînd seama de vîrsta lui, ordonă să i se aducă lumină, un lighean și un prosop, precum și o ceașcă cu ceai tare, în cealaltă încăpere, apoi îi făcu semn lui Guy Mannering să-l urmeze. În mai puțin de două minute se

[1] *Cophetua* — rege african legendar, celibatar convins pînă în clipa cînd întîlnește o cerșetoare de care se îndrăgostește. Se căsătorește cu ea și cunoaște fericirea pînă la sfîrșitul vieții. (n. t.)

spălase pe față și pe mîini, își potrivise peruca într-o oglindă și, spre marea uimire a lui Mannering, arătă cu totul altfel decît copilărosul adept al lui Bahus pe care îl văzuse doar cu cîteva clipe mai înainte.

— Sînt oameni — spuse el — domnule Mannering, în fața cărora este bine să fii foarte grijuliu cînd aceștia dau frîu liber unor distracții smintite... fiindcă ei au fie prea multă viclenie, fie prea puțină minte, cum spune poetul. Cel mai strașnic compliment pe care îl pot aduce colonelului Mannering este să-i dovedesc că nu mă simt rușinat să m-arăt în fața lui așa cum sînt, și mai cred cu adevărat că și acesta este un compliment, și anume că firea nobilă a domniei lui nu s-a speriat de cele văzute. Mai cred că ați văzut destul și nu aș vrea să vă pierdeți seara fără a realiza nimic. Dar flăcăul ăsta cît un munte ce mai vrea ?

Dinmont, care îl urmase pe Mannering în odaie, începu să-și frece piciorul și să se scarpine în cap la unison, apoi zise :

— Sînt Dandie Dinmont, domnule, de la Charlies-hope, un fermier de la Liddesdale... poate că vă amintiți de mine ? Eu am fost acela pentru care ați cîștigat procesul ăla mare !

— Ce proces, nătărăule ? se oțărî avocatul. Crezi că țin minte toți proștii care vin și nu-mi dau pace ?

— Dragă domnule, a fost procesul ăl mare cu pășunea de pe Langtae-head — zise fermierul.

— Bine, bine, mi-ajunge, afurisitule ! Dă-mi actele și vino luni la zece — îi răspunse învățatul consilier.

— Păi, domnule, nu am nici un fel de acte !

— Nici un fel de acte, omule ? se stropși Pleydell.

— Nu, domnule, nici un fel de acte — răspunse Dandie — fiindcă domnia voastră, domnule Pleydell, poate o să vă amintiți că spuneați că vă place mai bine să ne-ascultați pe noi, cei de la deal, spunîndu-ne păsul nostru, așa prin viu grai !

— Pușchea pe limbă, dacă am zis așa ceva ! exclamă consilierul. Urechile mele vor plăti oalele sparte. Bine, hai spune-mi în două vorbe ce-ai să-mi spui... vezi că gentlemanul acesta așteaptă.

— Da, domnule, dar dacă gentlemanul vrea să vă spună mai întîi ce are dînsul, eu pot să mai aștept. Pentru Dandie e totuna !

— Ascultă, băiete — îi zise avocatul — oare tu nu pricepi că afacerea ta nu înseamnă nimic pe lîngă aceea a colonelului Mannering, și că domnia sa poate nu vrea

ca urechile astea mari ale tale să audă treburile domniei sale ?

— Prea bine, domnule, am să fac taman cum vă place domniei voastre și domniei sale — zise Dandie, care nu era cîtuși de puțin stînjenit de modul foarte nepoliticos în care i se vorbea. Iată despre ce este vorba. Am început din nou să ne certăm pentru hotarul pămînturilor noastre : Jock o'Dawston Cleugh și cu mine. Numai gîndiți-vă că mergem amîndoi peste piscul Touthop-rigg, apoi trecem de Pomoragrains, fiindcă Pomoragrains, și Slackenspool, și Bloodylaws, care vin pe urmă, aparțin lui Peel, dar după ce trecem de acești munți dăm de un vîrf pietros, ca o căpățînă cu urechile tăiate de-i zice lumea Charlie's Chuckie, ei bine, acolo se întîlnesc hotarele lui Dawston Cleugh și Charlies-hope. Acum fiți atent, hotarul merge chiar pe culmea dealului, pe unde bat vînturile și se desparte cumpăna apelor, dar Jock o'Dawston Cleugh, tot el, este de altă părere și zice că trece mai jos, pe la vechiul drumeag de vite care merge de la Knot o'the Gate peste Keeldar-ward, și asta-i cu totul altceva.

— Cum este cu totul altceva ? îl întrebă Pleydell, Cîte oi pot paște pe pășunea împricinată ?

— O, nu multe — răspunse Dandie, scărpinîndu-se iar în cap. Este un teren înalt și în bătaia vîntului... ar putea hrăni un noaten sau poate doi, în anii buni.

— Și pentru pășunea asta, care poate să valoreze ca la cinci șilingi pe an, vrei tu s-arunci o sută de lire sau poate chiar două ?

— Da, domnule, fiindcă nu-i vorba de cît face iarba — replică țanțoș Dinmont — este vorba de dreptate

— Bunul meu amic — încercă să-l lămurească Pleydell — justiția, asemenea carității, ar trebui să înceapă acasă. Fă dreptate soției și familiei tale și nu te mai gîndi la un fleac ca acesta !

Dinmont însă nu se dădu bătut, ci zăbovea învîrtindu-și pălăria în mînă :

— Nu e vorba numai de asta, domnule, dar nu vreau ca el să se fălească în fața mea... se laudă c-o s-aducă vreo douăzeci de martori, ba chiar mai mult... iar eu sînt sigur că cel puțin tot atîția or să jure că eu am dreptate, oameni care trăiesc, de cînd s-au născut, la Charlies-hope și care nu vor să vadă că pierdem pe nedrept o bucată din pămîntul nostru.

— Ei, drăcie ! Ascultă, omule, dacă e vorba de o chestiune de onoare — zise avocatul — de ce nu vă împacă proprietarii pămînturilor ?

— Nu știu cum se face, domnule (aici se scarpină iar în cap), da' n-au mai fost alegeri în ultima vreme și moșierii sînt vecini și buni prieteni și nici eu, și nici Jock nu i-am putut hotărî să se amestece și să ne facă dreptate... dar dacă dumneavoastră credeți că am putea să nu mai plătim arenda...

— Nu, nu, așa ceva nu se poate ! zise Pleydell. Naiba să vă ia ! De ce nu puneți mîna pe două bîte să vă ciomăgiți nițeluș ca să vedeți cine-i mai tare ?

— Ba bine că nu, domnule — răspunse fermierul — am încercat și asta de trei ori pînă acum... adică de două ori chiar pe pămîntul cu pricina și o dată la tîrgul din Lockerby. Dar parcă a fost un făcut... sîntem amîndoi meșteri la bătaia cu ciomagul și nu ne-am putut birui unul pe celălalt !

— Atunci puneți mîna pe niscaiva paloșe, lua-v-ar naiba pe-amîndoi, și răfuiți-vă cum făceau și strămoșii voștri !

— Bine, domnule, dacă credeți că așa ceva nu este contra legii, i-ați dat o idee lui Dandie.

— Stai, stai, omule ! strigă Pleydell. Scapi de una și dai de altă belea, ca lordul Soulis[1]. Ascultă-mă, te rog, și bagă bine la cap. Am vrut numai să-ți arăt în ce proces prostesc și caraghios vrei să te vîri !

— Așa stau lucrurile, domnule ? murmură Dandie, adînc dezamăgit. Deci nu vreți să vă ocupați de chestiunea mea ?

— Eu ? Nici vorbă ! Du-te acasă, du-te acasă, bea o cană zdravănă și împacă-te !

Dandie însă părea doar pe jumătate mulțumit și nu se clintea.

— Mai dorești ceva, amice ?

— Numai cîteva vorbe, domnule, despre moștenirea acelei lady care a murit, bătrîna doamnă Margaret de Singleside.

— Așa, și mă rog ce e cu ea ? îl întrebă consilierul, destul de surprins.

— Nu că aș fi vreo rudă cu familia Bertram — zise Dandie — ei sînt de neam prea nobil față de unii ca noi. Dar Jean Liltup, care a fost cîndva menajeră la Singleside, și mama acestor două doamne care s-au dus (ultima

[1] *Lordul Soulis* (a se vedea balada lui *Leyden* din *The Border Minstrelsy*) era un tîlhar care făcuse să se creadă că asupra lui oțelul și funia nu au nici o putere. Adus în fața regelui, acesta dădu ordin să fie ucis prin fierbere, și supușii săi îl fierseră pe nefericitul netrebnic în plumb. (n. t.)

a murit tare bătrînă) știu bine acest lucru : Jean Liltup se trăgea din Liddel-water și era cu noi o rudă destul de apropiată : vară de gradul doi cu sora de lapte a mamei mele. La început a trăit necununată cu Singleside, pe cînd era menajera lui, și lucrul acesta a fost o mare supărare și rușine pentru toate rudele și cunoscuții ei. Dar cînd a avut copii, el a luat-o de nevastă și s-a cununat cu ea la biserică, așa cum se cuvenea... și acum aș vrea să știu dacă legea nu ne dă dreptul la ceva !...

— Nici o fărîmiță măcar !

— Bine, nici noi n-o să fim mai săraci din pricina asta — zise cam dezamăgit Dandie — dar poate că s-a gîndit și la noi dacă i-a dat prin minte să facă un testament... Bine, domnule, eu mi-am spus ce păsuri aveam pe inimă... așa că aș vrea să vă zic noapte bună... (zicînd acestea, își vîrî mîna în buzunar).

— Nu, nu, prietene. Nu iau niciodată onorarii sîmbătă seara și, mai ales, fără acte... așa că șterge-o, Dandie !

Și Dandie, după ce făcu o plecăciune, plecă precum i se spusese.

CAPITOLUL XXXVII

O biată farsă fără nici un haz,
Nici minții și nici inimii extaz,
Posacă, tristă, totul e meschin,
De zarvă, doar spectacolul e plin,
Nimic nu este tandru sau profund,
Ci rece, fără noimă, muribund.

Registrul de parohie[1]

— Maiestatea voastră — zise Mannering, rîzînd — a abdicat solemn printr-un act de caritate. Cred că de azi încolo acest flăcău cu greu se va mai hotărî să se adreseze legii !

— O, greșiți foarte mult — îi răspunse experimentatul avocat. Singura diferență este că eu mi-am pierdut

[1] Poem de *George Crabbe* (1754—1832) înfățișînd reflexiile unui preot de țară care își aduce aminte de trecut, trecînd în revistă botezurile, nunțile și căsătoriile înregistrate în registrul său de parohie. (n. t.)

și clientul, și onorariul. Dar el nu-și va afla liniștea pînă cînd nu va găsi pe cineva care să-l încurajeze să comită prostia pe care s-a hotărît s-o facă. Nu ! Nu ! V-am arătat doar și o altă slăbiciune a caracterului meu : spun totdeauna adevărul sîmbătă seara.

— Și cîteodată cred că și în cursul săptămînii — zise Mannering, continuînd pe același ton.

— Da, așa este, dar numai în măsura în care profesiunea îmi permite. Sînt, așa cum spune Hamlet, indiferent onest atunci cînd clienții sau petiționarii mei nu mă fac să debitez minciunile lor dublu-distilate la bara tribunalului. Dar *oportet vivere !* este un lucru trist. Și acum să discutăm despre afacerea noastră. Sînt fericit că vechiul meu amic Mac-Morlan v-a trimis la mine ; e un om activ, onest și inteligent, care a fost multă vreme ajutor de șerif în comitatul său și încă își menține postul. El știe prea bine cît de mult stimam acea nefericită familie de Ellangowan și, mai ales, pe sărmana Lucy. N-am mai văzut-o de cînd avea doisprezece ani și pe-atunci era o fetiță blîndă, drăguță, dar crescută de un tată foarte nesăbuit. M-am interesat de ea cu mult mai devreme. Am fost solicitat, domnule Mannering, pe cînd eram șerif al acelui comitat, să conduc ancheta unui asasinat comis lîngă Ellangowan, chiar în ziua cînd această nefericită copilă s-a născut și care, printr-o stranie întîmplare misterioasă, pe care din nefericire n-am fost în stare s-o dezleg, a implicat și moartea sau răpirea unicului ei frate, un băiat de aproape cinci ani. Nu, colonele, nu voi uita niciodată jalea de la conacul Ellangowan în acea dimineață ! Tatăl pe jumătate ieșit din minți, mama moartă datorită unei nașteri premature, copila abia născută, la care nu se gîndea nimeni, venită plîngînd și strigînd în lumea aceasta mizerabilă, într-o clipă de cumplită nenorocire ! Nici noi, magistrații, nu sîntem, domnule, nici de fier, nici de alamă, după cum nici voi, soldații, nu sînteți de oțel. Sîntem familiarizați cu crimele și cu nenorocirile oamenilor, așa cum voi sînteți cu acelea care se întîmplă în vreme de război și, ca să ne facem bine datoria, și nouă, și vouă ne este necesară un pic de apatie. Dar dracu să-l ia pe soldatul a cărui inimă este la fel de tare ca spada lui, și ducă-se la mama dracului judecătorul care are o inimă de piatră rece în loc de un creier care să judece la rece ! Dar să revenim la ce vă interesează, fiindcă îmi pierd toată seara de sîmbătă... veți avea amabilitatea să-mi încredințați acele acte care se referă la moștenirea domnișoarei Bertram ? Și... stați

puțin, mîine voi lua masa cu un burlac, cu un avocat bătrîn. Insist asupra acestui lucru, la ora trei precis... veniți la mine cu o oră mai devreme. Bătrîna lady urmează să fie îngropată luni, este vorba de interesul unei orfane și vom lua o oră din repaosul duminical ca să discutăm chestiunea... deși mă tem că nu se poate face nimic dacă ea și-a schimbat testamentul... numai dacă lucrul acesta nu s-a întîmplat în ultimele șaizeci de zile, și-atunci, dacă domnișoara Bertram poate face dovada că este moștenitoarea legală, atunci... Dar ascultați ! Vasalii mei au devenit nerăbdători și abia așteaptă sfîrșitul acestui *interregnum*[1]. N-am să vă invit să vă alăturați petrecerii noastre, colonele, ar fi un atentat la bunăvoința voastră, fiindcă nu ați început ziua cu noi ca să alunecați încet de la înțelepciune la veselie și de la veselie la... la... la... extravaganță. Noapte bună !... Harry, condu-l acasă pe domnul Mannering. Colonele, vă aștept mîine, imediat după ora două.

Colonelul se înapoie la han, uimit în aceeași măsură și de jocurile copilărești în care îl găsise prins pe acest avocat așa de doct, și de candoarea și rațiunea cu care, atît de repede, se întorsese la exigențele profesiunii sale, precum și de tonul plin de omenie pe care îl folosise vorbind de sărmana orfană.

A doua zi dimineață, pe cînd colonelul, împreună cu cel mai liniștit și tăcut dintre prietenii și slujitorii săi, Dominie Sampson, își sfîrșeau micul dejun, pentru care Barnes pregătise ceaiul și-l și turnase (după ce pastorul se opărise în încercarea temerară de a-l prepara singur), domnul Pleydell a fost anunțat pe neașteptate. Avocatul intră, purtînd o perucă elegantă, căreia un frizer atent și zelos îi pudrase cu grijă fiecare buclișoară, și un costum negru bine periat, ghete lucitoare împodobite cu catarame aurite și frumos încheiate ; felul lui de a vorbi și de a se purta era acum mai degrabă formal și rezervat decît prea familiar, dar nu avea nimic din rigiditatea unor maniere strict protocolare, și în nici un caz stîngace ; chipul lui cu trăsături expresive și întrucîtva comice era perfect imobil... toate arătau o ființă cu desăvîrșire diferită față de persoana bine dispusă din seara precedentă. O privire șireată și un licăr pătrunzător în ochii săi erau singurele semne care mai aminteau de omul de sîmbătă seara.

[1] Interval între două domnii. (n. t.)

— Am venit — se adresă el, pe un ton foarte politicos — ca să fac uz de autoritatea mea regală în folosul vostru, atît pe tărîmul celor spirituale cît şi al celor temporale. Pot să vă însoţesc la biserica presbiteriană sau la biserica episcopală ? *Tros Tyriusve*[1], un om al legii, ştiţi, trebuie să aparţină ambelor religii sau aş spune mai degrabă ambelor forme, fiindcă religia creştină este una... sau pot să vă ajut să vă petreceţi dimineaţa în alt mod ? Vă rog să mă scuzaţi dacă vă deranjez cu manierele mele de modă veche, dar m-am născut într-o vreme cînd un scoţian socotea că dă dovadă de inospitalitate dacă îşi lasă oaspetele singur vreun moment, afară de cazul cînd ar dormi, dar sînt încredinţat că-mi veţi spune sincer dacă vă deranjez.

— Nici vorbă, scumpul meu domn — îi răspunse Mannering. Sînt încîntat să mă las condus de domnia voastră. Aş dori nespus de mult să ascult pe cîţiva dintre străluciţii predicatori scoţieni, a căror elocinţă a adus atîta glorie acestei ţări, mă gîndesc la Blair, la Robertson sau la Henry, aşa că vă îmbrăţişez mărinimoasa ofertă din toată inima. Numai că — aici colonelul îl trase pe avocat ceva mai deoparte, arătîndu-i-l din ochi pe Sampson — vrednicul meu amic de colo, aşa de gînditor, este cam stîngaci şi cam distrat, iar valetul meu Barnes care nu-l lasă singur şi are grijă de el, de obicei, nu poate să-i fie un însoţitor prea bun într-un oraş necunoscut, mai ales că amicul meu şi-a exprimat dorinţa de a merge la unul din lăcaşurile de închinăciune de aici, unul dintre cele mai severe şi mai îndepărtate

Ochiul avocatului îl măsură pe Dominie Sampson :

— Pare o fiinţă ciudată care merită să fie bine ocrotită... am să vă găsesc un custode priceput. Ascultă, băiete — i se adresă el chelnerului — du-te la Luckie Finlayson din Cowgate şi spune-i să mi-l trimită pe Miles Macfin, care este o bună călăuză. E acolo la ora asta şi spune-i că vreau să-i vorbesc numaidecît.

Persoana chemată veni numaidecît.

— Îl voi încredinţa pe prietenul domniei voastre grijii acestui om — zise Pleydell. El îl va însoţi şi-l va conduce oriunde îşi va exprima dorinţa, şi peste tot îi va fi călăuză la fel de bună : la biserică sau la piaţă, la vreo

[1] Tros Tyriusque mihi nullo, discrimine agitur (Căci troian şi tirian, în ochii mei sînt toţi de o seamă). Vergiliu *Eneida* Cuvintele aparţin Didonei, regina Cartaginei, care îl invita pe Aeneas să rămînă în cetatea ei. (n. t.)

întrunire sau la vreo curte de justiție sau oriunde în altă parte, și-l va aduce acasă teafăr, la orice oră veți porunci, așa că domnul Barnes poate să facă ce dorește, e liber!

Acest lucru a fost, așadar, pus lesne la punct și colonelul îl încredință pe Dominie grijii acelui om pe toată durata rămînerii lor la Edinburgh.

— Și-acum, domnule, dacă doriți, v-aș propune să mergem la biserica Greyfriars, să ascultăm pe istoricul Scoției, Continentului și al Americii, pe Dr. Robertson.

Guy Mannering primi sugestia, dar acolo au fost dezamăgiți: în dimineața aceea nu predica el, ci un altul.

— Nu face nimic — îi zise avocatul — aveți puțină răbdare, o predică bună tot vom auzi.

Într-adevăr, un *coleg*[1] al faimosului Dr. Robertson se urcă la amvon peste cîteva clipe. Înfățișarea lui exterioară nu era impresionantă. O față extrem de palidă contrasta puternic cu peruca neagră fără nici un fir de pudră; avea un torace îngust și ședea puțin încovoiat, iar mîinile sprijinite, ca un fel de proptele, pe ambele părți ale amvonului, păreau mai degrabă necesare să susțină persoana predicatorului decît să-l ajute la gesticulație în timpul predicii; nici un fel de robă, nici măcar ca aceea de la Geneva, un cordon strîmb și gesturi ce nu păreau voluntare... toate acestea erau primele amănunte care-l izbeau pe un străin.

— Predicatorul pare o persoană cam stîngace — șopti Mannering noului său amic.

— Nici o grijă, este fiul unui distins magistrat scoțian[2]... vă va arăta ce sînge a moștenit, vă dau voie să-mi spuneți orice dacă n-o să vă placă.

Doctul avocat nu minți se. Predica a fost presărată cu păreri noi, impresionante și remarcabile asupra istoriei sfintei scripturi; era o predică în care calvinismul bisericii scoțiene era apărat cu abilitate și înfățișat ca fiind temelia unui sistem bine fundamentat pe principii practice. Era în această homilie o mînuire de tip clasic, antic, a argumentelor și metaforelor, dar aceasta nu servea decît ca să dea vioiciune și originalitate stilului elocuțiunii. Predica nu era citită, doar din cînd în

[1] Acesta era vestitul *Dr. Erskine*, un cleric distins și un bărbat împodobit cu toate virtuțile. (n. a.)

[2] Tatăl doctorului Erskine a fost un eminent om al legii și lucrarea sa „Institutes of the Law of Scotland" (Instituțiile legii din Scoția) este pînă azi manual și lucrare de căpătîi pentru toți studenții științei dreptului. (n. a.)

cînd oratorul își arunca ochii pe un petic de hîrtie ce conținea punctele cuvîntării, iar enunțarea, care la început părea imperfectă și chiar stîngace, se transformă, de îndată ce predicatorul se încălzi în desfășurarea ei, devenind însuflețită și limpede, și deși predica nu putea fi citată ca un model de elocință de la amvon, totuși rareori Mannering auzise așa de multă erudiție și argumentație energică, puse în apărarea creștinismului.

— Cam așa — zise el, ieșind din biserică — trebuie să fi vorbit vechii predicatori care au făcut Reforma, datorită minților lor cutezătoare și entuziasmului lor viu, deși uneori cam grosolan manifestat.

— Și totuși acest reverend și gentleman — zise Pleydell — pe care eu îl iubesc de dragul tatălui său, dar și pentru calitățile lui, n-are nimic din trufia aceea acră sau fariseică imputată unora din primii părinți ai bisericii calvine din Scoția. Colegul său are păreri diferite de ale lui asupra unor anumite probleme referitoare la disciplina bisericească, și amîndoi conduc fracțiuni diferite în sînul bisericii, dar fără ca, măcar un singur moment, să-și piardă respectul sau considerația pe care și-o poartă unul altuia. Nici unul nu ar admite ca răutatea să se amestece într-un diferend ferm, constant și, după cît se pare, fiind de amîndouă părțile o problemă de conștiință.

— Și domnia voastră, domnule Pleydell, ce gîndiți despre deosebirile dintre ei ?

— Ce să cred, colonele ? Eu sper că un om virtuos poate ajunge în rai fără să gîndească chiar deloc asupra lor... pe lîngă aceasta, *inter nos*[1], eu sînt membru al bisericii episcopale, care trece azi prin timpuri grele, fiind umbra unei umbre, dar poate că pentru ea e o fericire ; mie îmi place să mă rog cum s-au rugat strămoșii mei, dar fără să gîndesc că formele presbiteriene ar fi mai rele pentru că ele nu pot să-mi trezească în inimă aceleași asociații emoționante de comuniune cu trecutul.

Și cu această remarcă se despărțiră pînă la ora fixată pentru dineu.

După felul greoi și întortocheat în care se ajungea la locuința omului legii, Mannering se văzu silit să nutrească speranțe foarte modeste asupra primirii ce i se va face. Drumul arăta acum, la lumina zilei, chiar mai trist decît îi păruse în ajun, învăluit în umbrele înserării Casele, pe ambele părți ale uliței, erau așa de în-

[1] *Între noi* (în limba latină în text). (n. t.)

ghesuite una într-alta, încît vecinii ar fi putut foarte lesne să-şi strîngă mîna unul altuia, de la ferestre; din cînd în cînd, chiar spaţiul dintre ele era traversat de bîrne de lemn, sporind astfel şi mai mult înlănţuirea caselor. Scara şi casa scării nu erau prea curat întreţinute, iar cînd intră în casă, Mannering a fost izbit şi de îngustimea, şi de urîţenia coridoarelor îmbrăcate cu lambriuri de lemn. Dar biblioteca în care a fost condus de un slujitor bătrîn şi respectabil era într-un contrast total cu aceste aparenţe prea puţin făgăduitoare de frumos. Era o încăpere cum nu se poate mai bine proporţionată, pe pereţii căreia atîrnau portretele cîtorva personaje de frunte scoţiene, purtînd semnătura lui Jamieson[1], acest Vandyke caledonian, şi erau înţesaţi cu cărţi, cele mai bune ediţii ale celor mai buni autori şi, în particular, o admirabilă colecţie de clasici.

— Acestea sînt uneltele negoţului meu — îi zise Pleydell. Un om al legii care nu cunoaşte istorie şi literatură este doar un sărman mecanic sau un zidar care trudeşte fără spor, şi numai dacă posedă anumite cunoştinţe din aceste domenii poate îndrăzni să se numească arhitect.

Dar ceea ce l-a încîntat cel mai mult pe Guy Mannering a fost priveliştea pe care o aveai de la ferestre, de unde puteai admira incomparabila panoramă a fîşiei de pămînt ce se întinde între Edinburgh şi mare, minunatul fiord numit „The Firth of Forth" cu insulele sale, apoi golful mărginit spre nord-est de promontoriu „The Law of North Berwick" şi, în fine, ţărmurile dantelate ale comitatului Fife dinspre miazănoapte contopindu-se în depărtare, printr-un contur deluros, cu linia de azur a zării.

După ce domnul Pleydell a considerat că oaspetele său s-a desfătat îndeajuns cu această priveliştе de o frumuseţe surprinzătoare, el atrase cu discreţie atenţia colonelului spre moştenirea domnişoarei Bertram.

— Am sperat — zise el — deşi nu prea mult, că voi putea descoperi oarecare dovezi pentru a stabili dreptul ei inalienabil asupra proprietăţii Singleside, dar cercetările mele au fost zadarnice. Bătrîna lady m-am încre-

[1] *George Jamieson* (1588—1644) sau *Jameson(e)* — pictor scoţian care a studiat pictura în Olanda avîndu-i ca maestri pe *Rubens* şi pe *Vandyke* (ceea ce l-a făcut pe *Horace Walpole* să-l denumească *Vandyke al Scoţiei* (numită şi Caledonia). Înapoiat în Anglia, a pictat o serie de portrete ale nobililor scoţieni şi englezi. (n. t.)

dințat, a avut drept de proprietate deplină, așa că a putut să dispună de domeniul ei cum a crezut de cuviință. Tot ceea ce putem spera este ca diavolul să nu o fi împins să schimbe acest vechi testament întocmit cum se cuvine. Va trebui să participați mîine la funerariile acestei fete bătrîne, pentru care veți primi o invitație, fiindcă l-am încunoștiințat pe avocatul ei că ați sosit aici, reprezentînd-o pe domnișoara Bertram ; vă voi întîlni apoi la locuința defunctei, unde veți fi prezent ca să luați cunoștință de cele ce vom afla la deschiderea testamentului cuprinzînd ultimele ei dorințe. Bătrîna avea lîngă ea doar o fetiță orfană, luată de la o rudă, pe care o trata ca pe o sclavă. Sper că a avut atîta inimă să-i lase și ei ceva ca să poată trăi într-un mod de sine stătător, ca o recompensă tardivă pentru acea *peine forte et dure*[1] la care a fost supusă în tot timpul vieții sale.

În acel moment sosiră trei gentilomi care au fost prezentați musafirului. Erau oameni de bun simț, veseli și avînd o frumoasă cultură, astfel că ziua se scurse într-un chip foarte plăcut și colonelul Guy Mannering rămase pînă la ora opt seara, întreținîndu-se și cu sticla gazdei sale, care, negreșit, era un *magnum*[2].

Cînd se întoarse la hanul unde trăsese, găsi o invitație prin care era poftit la funerariile decedatei domnișoare Margaret Bertram de Singleside, convoiul funebru urmînd să plece la ora unu de la casa răposatei, îndreptîndu-se apoi spre locul de îngropăciune ce se găsea în țintirimul Greyfriars.

A doua zi, la ora hotărîtă, Mannering porni, așadar, spre o căsuță situată într-o suburbie sud-vestică a orașului, unde găsi imediat casa, îndoliată după tradiția obișnuită în Scoția : la poartă ședeau doi oameni cu o înfățișare exprimînd jalea, în pelerinele lor lungi negre, cu zăbranice albe și avînd panglici îndoliate la pălărie ; în mîini țineau un fel de prăjini impodobite cu flamuri negre, simbol al morții. Alte două personaje tăcute, care, după chipurile lor, păreau să sufere din cauza unei nenorociri stranii, îl introduseră în salonul defunctei, unde toți erau adunați pentru ceremonia funerară.

În Scoția, obiceiul — care azi a fost dat uitării aproape cu totul în Anglia — de a invita rudele decedatului la înmormîntare este păstrat cu sfințenie de toată lumea.

[1] *Muncă trudnică și aspră* (în limba franceză în text). (n. t.)

[2] Sticlă pentru vin sau alcool de format mare avînd o capacitate de douăzeci de uncii. (n. t.)

în multe împrejurări, lucrul acesta are un efect deosebit și mișcător, dar poate degenera într-o formalitate goală și caraghioasă în cazul în care răposatul a avut nefericirea de a trăi fără a fi iubit și de a muri fără a fi jelit de nimeni. Serviciul religios englez pentru morți, unul dintre cele mai frumoase și impresionante ritualuri ale bisericii, obișnuia să aibă ca efect, în astfel de situații, de a fixa atenția participanților unind gîndurile și simțămintele tuturor celor de față într-o atitudine de reculegere, așa de nimerită cu un prilej ca acesta. Dar după obiceiul scoțian, dacă cei ce asistă nu sînt copleșiți de un adevărat simțămînt de tristețe, nu există nimic care să suplinească această deficiență și să exalte sau să atragă atenția, astfel că sentimentul că totul este o formalitate plictisitoare și o prefăcătorie fățarnică e gata adeseori să pătrundă în inimile celor adunați pentru trista ceremonie. Doamna Margaret Bertram fusese, din nenorocire, una dintre acele ființe ale cărei calități nu reușiseră să nască prietenia nimănui. Nu avea nici rude apropiate, care poate ar fi jelit-o dintr-o afecțiune adevărată, și de aceea funerariile ei arătau numai ornamentele exterioare ale tristeții.

Mannering ședea deci în picioare, în tovărășia lugubră a verilor de gradul trei, patru, cinci și șase, și arborînd o înfățișare care să fie la unison cu chipurile tuturor celor ce-l înconjurau, arăta atît de întristat de pierderea defunctei Margaret Bertram, încît puteai crede că răposata lady de Singleside fusese fie sora, fie chiar mama lui. După un răstimp de tăcere adîncă și solemnă, cei prezenți începură să vorbească unul cu altul, dar în șoaptă totuși, ca în odaia unei persoane care a murit.

— Sărmana noastră prietenă — spunea un gentleman grav, abia deschizînd gura, de teamă să nu-și piardă tristețea atît de trebuincioasă pe care o dăduse trăsăturilor sale, și strecurîndu-și șoaptele printre buzele abia-abia dezlipite — sărmana noastră prietenă a plecat într-o lume mai bună!

— Asta așa este, fără îndoială — răspunse persoana căreia i se adresase, cu ochii mijiți. Sărmana doamnă Margaret, cum avea ea întotdeauna grijă de toate!

— Ceva noutăți pe ziua de azi, colonele Mannering? i se adresă acestuia unul dintre gentlemenii cu care luase masa duminică, dar pe un ton care ar fi putut, prin impresionanta-i gravitate, să vestească moartea unei generații întregi.

— Nimic deosebit, domnule — răspunse Mannering, cu aceeași gravitate, foarte potrivită pentru o casă în doliu.

— După cîte am înțeles — continuă emfatic primul vorbitor, cu aerul unuia care este bine informat — după cîte am înțeles, există un testament.

— Și ce va primi micuța Jenny Gibson ?

— O sută de lire și ceasornicul deșteptător cel vechi.

—. Puțin de tot, sărmana ! Și cînd te gîndești că a dus-o destul de greu la bătrîna lady. Dar e o nesăbuință s-aștepți colacul mortului !

— Mi-e teamă — se amestecă în vorbă un politician, care stătea chiar lîngă Mannering — că nu prea avem de ce să fim mulțumiți de vechiul nostru amic Tippoo Saib... mă îndoiesc că va mai da ceva companiei... și mi s-a spus, dar asta puteți s-o știți desigur mai bine, că acțiunile companiei East India Stock nu mai urcă.

— Cred că vor urca, domnule, cît de curînd.

— Doamna Margaret — zise o altă persoană, vîrîndu-se în discuție — avea și ea un pachet de acțiuni. Știu asta fiindcă am încasat dobînzile pentru ea... ar fi de dorit, și pentru moștenitori, și pentru legatari, să-l întrebăm pe colonel de modalitatea și ziua în care putem să le transformăm în bani. Din partea mea cred... Dar iată-l pe domnul Mortcloke, care vine să ne spună că trebuie să pornim.

Domnul Mortcloke, antreprenorul de pompe funebre, cu o față profesional alungită și cu o înfățișare solemnă dintre cele mai îndurerate, distribui celor ce urmau să poarte paliumul mici cărți de vizită pe care era trecut locul ce trebuia să-l ocupe fiecare față de sicriu. Cum această funcție ar fi trebuit îndeplinită de rudele cele mai apropiate ale defunctei, antreprenorul de pompe funebre, oricît ar fi fost el de priceput ca maestru de ceremonii funebre, nu reuși să scape fără a ofensa pe cineva. A fi rudă cu doamna Bertram însemna a fi și aproape de moșia de la Singleside, și aceasta era o înrudire care stîrnea o strașnică gelozie fiecăreia dintre rubedeniile de față. Iată de ce se auziră murmure de nemulțumire, și amicul nostru Dinmont a fost acela care a dat frîu mai liber indignării sale, fiind neputincios și să-și înăbușe nemulțumirea, și să și-o exprime pe un ton modulat în concordanță cu trista ceremonie.

— Socot — vorbi el, mult mai tare decît buna-cuviință ar fi admis — că aș fi meritat să duc și eu măcar un picior al răposatei. Doamne, dacă nu m-aș gîndi la

obiceiul locului, aş fi vrut s-o duc numai eu singur, fiindcă nu mă dau, ca putere, pe toţi gentlemenii care sînt aici de faţă !

Zeci de frunţi încruntate şi priviri mustrătoare se aţintiră asupra neînfricatului Dinmont, care, după ce îşi descărcase ce avea pe suflet, coborî cu paşi grei scările împreună cu restul asistenţei, nesocotind cu desăvîrşire dojana mută a celor pe care cuvintele lui îi scandalizaseră.

Apoi ceremonia funerară începu : procesiunea era deschisă de un grup de ciocli cu bastoane şi eşarfe de crep alb îndoliat, în cinstea reputaţiei de faţă bătrînă a răposatei, urmau apoi şase cai costelivi, ei înşişi adevărate embleme ale nimicniciei, îmbrăcaţi frumos în negru şi împodobiţi cu pene, trăgînd după ei dricul cu funerarele lui ornamente, dric ce se tîra încet spre locul de îngropăciune, avînd în frunte pe Jamie Duff, un idiot, care, purtînd un fel de voal funerar şi o cravată de hîrtie albă, însoţea orice convoi mortuar. În fine, urmau şase cupeuri pline cu ceilalţi participanţi. Mulţi dintre ei îşi mai dezlegaseră limba şi discutau cu o seriozitate nestînjenită despre tragicul eveniment, despre valoarea succesiunii şi probabila ei destinaţie. Cei care se aşteptau mai mult la moştenire păstrau totuşi o tăcere prudentă, fiindu-le, într-adevăr, ruşine să-şi exprime anumite speranţe care ar fi putut să se dovedească zadarnice, iar avocatul, omul care se ocupa cu această problemă şi singurul care ştia exact cum stau lucrurile, avea o înfăţişare de o importanţă plină de mister, ca şi cum ar fi fost hotărît să întreţină pînă în ultima clipă o atmosferă de aşteptare îngrijorată şi curioasă.

În cele din urmă ajunseră la poarta cimitirului şi, de acolo, trecînd prin faţa cîtorva şiruri de femei care n-aveau ce face şi căscau gura, unele cu prunci mici în braţe şi însoţiţi de cîteva zeci de copii care se zbenguiau alergîndu-se şi ţipînd pe lîngă procesiunea îndoliată au sosit la locul de veci al familiei Singleside. Era un loc împrejmuit, de formă pătrată, în ţintirimul bisericii Greyfriars, păzit într-o parte de un înger veteran fără nas şi avînd o singură aripă, în timp ce, în cealaltă parte, semenul său heruvim, care stătuse de veacuri, ca o santinelă, pe piedestal, zăcea cu trupul sfărîmat printre cucutele, brusturii şi urzicile ce creşteau din belşug în jurul cavoului. O inscripţie mîncată de vreme şi acoperită de muşchi aducea la cunoştinţa celui care o
 citea că, în anul 1650, căpitanul Andrew Bertram, pri-

mul moşier de Singleside, descendent al străvechii şi onorabilei case Ellangowan, dăduse poruncă să se ridice acest monument pentru el şi urmaşii lui. Un număr rezonabil de coase, clepsidre, cranii şi oase încrucişate alcătuiau un fel de cunună în jurul acestui vlăstar de poezie sepulcrală, compus în memoria ctitorului acelui mausoleu :

O inimă ca Nathaniel, un braţ ca cel al lui Bazaleel,
Dacă vreodată cineva a avut,
Atunci îndrăznesc a da ca model un singur viteaz
înţelept : doar pe el
Ce zace aici, în lut aşternut.

Aici, aşadar, în huma grasă şi neagră cu care se contopiseră osemintele strămoşilor ei, au fost aşezate şi rămăşiţele pămînteşti ale răposatei Margaret Bertram. Apoi, asemenea soldaţilor care se întorc de la o înmormîntare ostăşească spre a se arunca din nou în vîltoarea luptei, rudele cele mai apropiate ale defunctei, acelea care sperau să figureze în testamentul doamnei, dădură porunci grăbite vizitiilor cupeurilor închiriate să mîne cu toată iuţeala posibilă spre locul unde aveau să fie citite dispoziţiile testamentare pentru a pune cît mai grabnic capăt acestei aşteptări înfrigurate privind o chestiune atît de importantă

CAPITOLUL XXXVIII

O, mori şi înzestrează-ţi colegiul sau pisica !

Pope

Există o fabulă[1] povestită de Lucian, că în timp ce o trupă de maimuţe, bine dresate de un îmblînzitor inteligent jucau o tragedie care se bucura de mare succes, bunele maniere demonstrate de ele pe scenă, au fost pe dată uitate şi firea autentică a actorilor a ieşit la iveală într-o încăierare aprigă şi indecentă de îndată ce un

[1] Această fabulă aparţine scriitorului elen *Lukian* născut în jurul anului 120 al erei noastre) la *Samosata*, pe malurile Eufratului, şi autor al faimoaselor dialoguri ale zeilor şi morţilor (n. t.)

poznaș le-a aruncat o mînă de nuci pe scenă. Exact în același fel, momentul culminant al citirii dispozițiilor testamentare apropiindu-se, lucrul acesta stîrnea în inimile prezumtivilor moștenitori simțăminte cu totul diferite de acelea pe care, pînă atunci, sub supravegherea profesională a domnului Mortclocke, se străduiseră să și le întipărească pe chip. Și iată că ochii, care pînă nu demult păreau îndreptați cu pietate spre cer sau erau, cu și mai multă umilință, plecați solemn spre pămînt, căutau sfredelitori și cu mare iuțeală, aruncîndu-și privirile lor agere prin cufere, lăzi, sertare, birouri și prin toate ungherele ciudate care ar fi putut constitui ascunzișuri pentru testamentul bătrînei doamne.

Ici se găsea o recipisă din partea preotului de la o biserică non-conformistă[1], care confirma plata cotizației pînă la sfîntul Martin al anului trecut, cu grijă împăturită în notele unui cîntec nou pe vechea melodie populară iacobită *Peste mare către Charlie ;* se mai afla și un curios teanc de epistole de dragoste dintre defunctă și un oarecare locotenent O'Kean, ofițer într-un regiment de infanterie, avînd atașat deasupra pachetului un document ce explica pe dată rubedeniilor de ce această legătură, care nu le-ar fi adus lor nimic bun, fusese așa de brusc curmată : era o poliță de două sute de lire a locotenentului, pe care nimic nu arăta că fusese vreodată onorată. Alte note de plată și polițe, în număr mare și semnate de nume mai solvabile (folosind un limbaj comercial) decît acelea ale vrednicului cleric sau ale bravului soldat, au fost și ele întîlnite în cursul cercetărilor, pe lîngă nenumărate monede de toate mărimile și tipurile, fragmente de bijuterii de aur și argint, cercei vechi, balamalele unor tabachere stricate, munți de ochelari etc., etc., etc. Totuși, nici un testament nu-și făcuse încă apariția, și colonelul Mannering începu să spere de-a binelea că documentul pe care îl obținuse de la Glossin conținea într-adevăr ultimele dorințe testamentare ale bătrînei lady. Dar prietenul său Pleydell, care în clipa aceea intră în cameră, îl avertiză să nu fie prea încrezător și să nu nutrească o speranță ce s-ar fi putut dovedi înșelătoare.

— Îl cunosc prea bine pe avocatul ei — îi spuse el — acela care conduce cercetările, și bănuiesc, după mutra

[1] Bisericile non-conformiste erau acelea ai căror preoți refuzaseră să depună jurămînt de credință în 1689, pentru William și Mary, ei fiind iacobiști. (n. t.)

pe care-o abordează, că știe mult mai mult asupra acestei probleme ca oricare dintre noi.

Între timp, în vreme ce această goană după testament continuă, să aruncăm o privire fugară asupra cîtorva persoane din grupul de față care par să fie și cele mai interesate.

Despre Dinmont, care, cu biciușca lui cu mîner gros sub braț, ședea în picioare, întinzîndu-și fața mare și rotundă peste umărul acestui *homme d'affaire*[1], nu mai e necesar să spunem nimic.

Acea persoană bătrînicioasă, cu chip prelung, în cel mai sobru costum de doliu purtat vreodată de un gentleman, este Mac-Casquil, avînd odinioară adăugat la nume și nobilul „de Drumquag", pînă să fie ruinat datorită unei moșteniri prin care îi reveniseră două părți din acțiunile băncii Ayr, care dăduse faliment. Speranțele sale, în cazul de față, se bazau pe mai multe atuuri : că era rudă cu răposata (deși, ce-i drept, cam îndepărtată), că stătuse alături de ea în strană, la biserică, în fiecare duminică și, în fine, că jucaseră cărți împreună în fiece sîmbătă seara, avînd mare grijă să nu plece niciodată în postura de învingător.

Celălalt bărbat cu înfățișarea vulgară, purtînd, în loc de perucă, propriul său păr soios, împletit într-un fel de coadă și legat cu o șuviță de piele și mai soioasă încă, este un tutungiu, o rudă de-a mamei defunctei, care, avînd un stoc bun de tabac la izbucnirea războiului colonial, triplase prețul mărfii pentru toată lumea, cu o singură excepție, doamna Bertram, a cărei tabacheră din carapace de broască țestoasă era umplută săptămînal cu cel mai bun tabac de prizat, tot la vechiul preț, fiindcă slujnica venea întotdeauna cu tabachera în prăvălie, aducîndu-i și omagiile stăpînei sale, doamna Bertram, pentru „onorabilul ei văr, domnul Quid".

Pe urmă, acel tînăr prost crescut, care nu a avut nici barem decența să-și scoată cizmele și pantalonii din piele de căprioară la această tristă ceremonie, se părea că fusese și el unul care se bucurase, cel puțin tot atîta cît și ceilalți, de grațiile bătrînei lady, căreia, desigur, îi plăcea să se uite și la cîte un tînăr prezentabil. Se credea totuși că pierduse ocazia de a prinde norocul din zbor, fiindcă lipsise de cîteva ori de la ora ceaiului, deși fusese invitat în mod solemn, și fiindcă tot de cîteva ori, se prezentase numai după ce petrecuse în compania unor cheflii lim-

[1] *Om de afaceri* (în limba franceză în text). (n. t.)

buți, cu care prilej călcase de două ori pe coada pisicii, altă dată insultase papagalul doamnei.

Dar pentru Mannering, persoana cea mai interesantă din tot acest grup era acea sărmană fată care fusese un fel de însoțitoare umilă a decedatei și singura făptură asupra căreia bătrîna putea să-și verse întotdeauna proasta-i dispoziție. Așa că, de ochii lumii, fusese și ea împinsă în odaie de către slujitoarea favorită a răposatei, unde, după ce se ghemuise cît mai repede într-un ungher, privea cu teamă și uimire scotoceala neobrăzată a străinilor prin acele lucrușoare la care ea, din copilărie, se uitase cu o venerație amestecată cu teamă. Fata era privită cu un ochi dușmănos de către toți competiționarii, în afara onestului Dinmont, și asta din cauză că toți se temeau că ea ar putea să fie pînă la urmă rivala lor cea mai formidabilă, ale cărei pretenții aveau, cel puțin, să le stînjenească și să le micșoreze șansele de moștenire. Și totuși ea era singura ființă prezentă care părea într-adevăr că suferă pentru răposată. Doamna Bertram fusese protectoarea ei, deși din motive egoiste, iar tirania ei capricioasă fusese acum uitată, iar lacrimile curgeau repede, una după alta, de-a lungul obrajilor acestei copile care depinsese numai de ea și care acum stătea înspăimîntată, lipsită de orice ocrotire.

— Prea curge multă apă sărată acolo, Drumquag — zise tutungiul, arătînd-o pe fata fostei stăpîne — și asta nu prea miroase a bine pentru noi. Lumea nu prea varsă lacrimi pe degeaba, ci numai cînd știe că are pentru ce!

Domnul Mac-Casquil se mulțumi să răspundă doar printr-o înclinare a capului, simțind nevoia de a-și arăta obîrșia sa nobilă, în prezența colonelului Mannering și a domnului Pleydell.

— Tare caraghios ar fi să nu se găsească nici un testament, după atîta căutare! se adresă Dinmont omului de afaceri, fiindcă fermierul începuse să-și piardă răbdarea.

— Vă rog să mai aveți un pic de răbdare. Doamna Margaret Bertram a fost o femeie bună și prevăzătoare și știa cum să-și aleagă și prietenii, și oamenii de încredere. A putut la fel de bine să-și lase ultimele dorințe și testamentul sau, mai bine zis, dispozițiile testamentare *mortis causa*[1], referitoare la moștenire, în mîinile unui amic credincios — îl lămuri avocatul defunctei.

[1] *In caz de moarte* (în limba latină în text). (n. t.)

— Aş pune rămăşag pe orice — îi şopti Pleydell colonelului — că-l are chiar în buzunar. Apoi, adresîndu-se omului legii, îi spuse : Domnule, este timpul să isprăvim, cu îngăduinţa domniei voastre... iată aici un testament, scris acum cîţiva ani, care lasă moşia Singleside, ca moştenire, domnişoarei Lucy Bertram de Ellangowan.

O consternare generală se zugrăvi pe feţele tuturor celor prezenţi.

— Cred că vă stă în putere, domnule Protocol, să ne informaţi dacă mai există un testament mai nou.

— Vă rog să-mi permiteţi, domnule Pleydell — zise avocatul şi, luînd documentul din mîna consilierului, aruncă o privire asupra conţinutului său.

— Este prea sigur de sine, cu mult prea sigur de sine — mormăi domnul Pleydell, observîndu-l. Negreşit are un alt testament în buzunar.

— De ce nu-l arată atunci, blestematul ? ! replică nobilul militar, a cărui răbdare se apropia de sfîrşit.

— De unde să ştiu eu „de ce pisica nu omoară şoarecele de îndată ce-l prinde" ! îi răspunse avocatul, dînd din umeri. Aş zice fiindcă-i conştient de puterea lui, precum şi din dorinţa de a se juca cu răbdarea oamenilor. Ei bine, domnule Protocol, ce-aveţi de spus cu privire la acest act ?

— Ce să zic, domnule Pleydell, actul este un act foarte bine alcătuit, autentificat cum se cuvine şi îndeplinind toate formele legale.

— Dar nu-i aşa că este revocat sau anulat de altul care se află în mîinile domniei voastre ?

— Da, trebuie să mărturisesc că lucrurile cam aşa stau — răspunse avocatul, scoţînd un mic pachet legat cu o panglică şi sigilat pe toate părţile, la punctele de întretăiere a legăturilor, cu ceară neagră. Acel testament pe care mi l-aţi arătat şi la care vă referiţi, domnule Pleydell, este datat 1 iunie 17... dar acesta (rupsese peceţile şi desfăşură încet documentul), acesta este datat 20, ba nu, 21 aprilie anul curent, fiind deci cu 10 ani ulterior.

— *Mary, spînzur-o pe viezuroaică*[1] ! exclamă consilierul, parafrazînd cuvintele lui Sir Toby Belch. Datează chiar din luna cînd ruina familiei Ellangowan a devenit cunoscută tuturor ! Dar aduceţi-ne la cunoştinţă ce stipulează.

---

[1] Parafrazarea replicii susnumitului personaj din piesa lui Shakespeare „A douăsprezecea noapte" (în realitate textul este : *Mary, du-te şi te spînzură...).* (n.t.)

Dînd curs acestei rugăminţi, domnul Protocol, după ce le ceru să facă liniște, începu să citească testamentul, cu o voce joasă, fermă și profesională. Cei din jur, în ai căror ochi speranţa cînd se aprindea, cînd se stingea, și care se străduiau din răsputeri să priceapă dorinţa testatorului prin ceaţa limbajului juridic folosit în expunerea dispoziţiilor testamentare, ar fi fost demn de un studiu de Hogarth[1].

Actul avea un conţinut neașteptat. El transmitea și dădea în folosinţă tot domeniul Singleside și celelalte anexe ale lui : Loverless, Liealone, Spinster's Knowe și dumnezeu mai știe care, — ...onorabilului (aici cititorul își catifelă vocea care coborî la un ton dulce și modest) Peter Protocol, avocat al baroului, avînd cea mai mare încredere în capacitatea și integritatea lui (chiar acestea sînt cuvintele pe care vrednica mea prietenă răposată le folosește), dar numai în CUSTODIE (aici cititorul își recăpăta vocea și tonul obișnuit, iar chipurile multor ascultători, care atinseseră o formă atît de prelungă, încît însuși domnul Mortcloke ar fi invidiat-o, redeveniră vizibil mai ovale), în CUSTODIE pentru uzul, scopul și lucrurile hotărîte în cele ce urmează.

În aceste cuvinte : „uzul, scopul și lucrurile hotărîte" zăcea tot ce era mai important în testament. Primul paragraf era introdus printr-un preambul care stabilea că testatoarea se trăgea în linie dreaptă din străvechea casă Ellangowan, respectatul ei străbunic Andrew Bertram, primul moșier de Singleside fiind cel de al doilea fiu al lui Allan Bertram, al cincisprezecelea baron de Ellangowan. Se afirma în continuare că Henry Bertram, fiul și moștenitorul lui Godfrey Bertram, fusese răpit de copil de la părinţii săi, dar că ea, testatoarea, *era încredinţată că trăia pe meleaguri străine și că providenţa divină îl va repune în stăpînirea bunurilor strămoșilor săi,* în care caz, numitul Peter Protocol era legat și obligat, precum el însuși se legase și obligase la acceptarea acestor domenii, să se lipsească de domeniul Singleside și de celelalte, precum și de alte lucruri menţionate aici (în afară de o gratificaţie pe măsura eforturilor sale), în favoarea numitului Henry Bertram, la întoarcerea acestuia în ţara natală. Iar în perioada cît va rămîne în ţări străine, sau în cazul că nu se va întoarce niciodată în Scoţia, domnul Peter Protocol, custodele, este îndreptă-

[1] *William Hogarth (1697—1764)* — pictor, gravor și caricaturist englez, specializat în portrete ale declasaţilor. (n. t.)

ţit să împartă veniturile pămînturilor şi dobînzile celorlalte venituri (din care va scădea o gratificaţie ce i se cuvine pentru osteneală) în părţi egale, la patru aşezăminte de binefacere, menţionate în testament. Puterea de a administra domeniile, de a le arenda, de a strînge şi împrumuta banii era acordată acestui curator de încredere, iar în cazul morţii sale trecea asupra anumitor persoane oficiale numite în document. Erau lăsate doar două legate altor persoane : una de o sută de lire unei slujnice preferate, şi alta tot de o sută de lire lui Janet Gibson (despre care se afirmă că a fost crescută din milă de testatoare), în scopul de a fi dată ca ucenică pentru a învăţa o meserie cinstită.

Un testament făcut în favoarea unor instituţii de binefacere, şi nu a rudelor, este numit în Scoţia *mortificaţie*, iar într-un mare oraş (Aberdeen, dacă-mi amintesc bine) există şi un funcţionar municipal care se ocupă de aceste donaţii pentru aşezămintele publice şi care se numeşte maestru al mortificaţiilor. S-ar putea presupune, fără a greşi prea mult, că termenul îşi are obîrşia în efectul pe care astfel de donaţii le produc asupra rudelor cei prin care ele sînt aduse la îndeplinire. Şi, într-adevăr, grea a fost mortificaţia de care a fost cuprinsă asistenţa aflată în salonul decedatei Margaret Bertram, ascultînd această neaşteptată destinaţie a pămînturilor Singleside. O tăcere profundă domni, după ce testamentul a fost citit în întregime.

Domnul Pleydell a fost primul care rupse tăcerea. El ceru voie să se uite la testament şi, după ce s-a asigurat că era corect alcătuit şi îndeplinea toate formele legale, l-a înapoiat spunînd numai încet şi apatic către Mannering .

— Protocol nu-i mai rău decît alţii, nu mă îndoiesc, dar bătrîna lady a procedat în aşa fel, încît, dacă el nu va deveni necinstit, în tot cazul lucrul acesta nu se va întîmpla pentru că i-a lipsit prilejul.

— Cred cu adevărat — zise şi domnul Mac-Casquil de Drumquag, care, după ce-şi înghiţise jumătate din amărăciune, era hotărît să se descarce de cealaltă jumătate — cred cu adevărat că ne aflăm în faţa unui caz extraordinar ! Aş dori să aud din gura domnului Protocol, care este singurul curator şi care are puteri depline, şi care trebuie să fi fost consultat cu prilejul alcătuirii testamentului, aş dori, aşadar, să ştiu cum de a fost posibil ca doamna Bertram să mai creadă în existenţa unui

copil, care, așa cum știe toată lumea, a fost omorît cu cu mulți ani înainte ?

— Ce-i drept, domnule — îi răspunse domnul Protocol — nu cred că mi-e cu putință să explic mai satisfăcător motivele pentru care decedata a nutrit această credință decît a făcut-o ea însăși în acest act. Prietena noastră răposată, atît de onorabilă, a fost o femeie bună, domnule, o femeie cucernică și, desigur, a avut temeiurile ei ca să creadă că băiatul este teafăr, temeiuri pe care noi nu le știm, domnule.

— Ce mai temeiuri ! sări de colo și tutungiul. Știu eu prea bine care i-au fost temeiurile de-a crezut așa ceva. Iată, de față este doamna Rebecca (slujitoarea ei favorită), care șade colo și care mi-a spus de o sută de ori, la mine în prăvălie, că nu știe cum stăpîna ei o să-și întocmească testamentul, fiindcă o țigancă bătrînă, o vrăjitoare afurisită, i-a vîrît în cap, la Gilsland, că tînărul... Harry Bertram parcă-l cheamă, nu-i așa ?... o să se întoarcă teafăr acasă într-o bună zi... nu puteți să ziceți că nu-i așa, doamnă Rebecca ? !... Cu toate că se pare că ați uitat să-i amintiți răposatei stăpîne ce mi-ați făgăduit mie c-o s-o sfătuiți, cînd v-am dat jumătatea aia de coroană ! Doar n-o să tăgăduiți ce spun eu acuma, nu-i așa, frumoaso ?

— Habar n-am de așa ceva — îi răspunse Rebecca, cu încăpățînare, și uitîndu-se drept înainte, avînd înfățișarea fermă a omului care nu-i dispus să se lase constrîns a-și aminti mai mult decît ceea ce îi place.

— Bine, bine, Rebecca ! Pesemne că sînteți mulțumită cu ce vi s-a lăsat — conchise acru tutungiul.

Fantele de mîna a doua (fiindcă trebuie să spunem că un fante de mîna întîia nu era), care pînă atunci se jucase lovindu-și cizmele cu șfichiul biciuștii, arăta bosumflat ca un copil răsfățat căruia nu i s-a mai dat voie să stea la masă Nemulțumirea lui totuși nu se exprima decît prin murmure abia șoptite către sine însuși, într-un fel de soliloeviu ca acesta : „Mi-a jucat un renghi grozav, pe legea mea ! Ce prost am fost să-mi pierd timpul cu ea ! Cînd mi-aduc aminte cum am venit aici într-o seară, pe legea mea, numai să beau ceai, și i-am părăsit și pe King, și pe jocheul ducelui, pe Will Hack ! Și ce discuție interesantă se încinsese despre cursele de cai ! Și aș fi putut ajunge și eu un călăreț faimos dacă nu mă încurcam cu ea, pe legea mea ! Și după toate astea, să nu-mi lase bătrîna nici măcar o amărîtă de sută ?“

— Vom avea grijă ca toate cheltuielile acestei triste ceremonii să fie plătite cum se cuvine — se auzi din nou vocea domnului Protocol, care nu voia în nici un chip ca ura celorlalţi împotriva lui, din cauza rolului său, să crească şi mai mult. Şi acum, domnilor, mă tem că nu mai avem de ce zăbovi aici... voi depune mîine la tribunal testamentul vrednicei şi onorabilei mele prietene, ca fiecare gentleman să-i poată cerceta conţinutul şi să aibă liber acces ca să-şi scoată vreo copie şi (între timp, el încuia sertarele decedatei cu mult mai repede decît le deschisese), doamnă Rebecca, veţi fi aşa de bună să păstraţi totul în ordine pînă cînd vom putea închiria casa... am o ofertă din partea unui solicitant, primită chiar azi-dimineaţă, iar dacă îmi va conveni, s-ar putea să cădem de acord.

Amicul nostru Dinmont, care nutrise şi el anumite speranţe, ca oricare altul, se aşezase destul de posomorît într-un fotoliu folosit odinioară de răposata, care ar fi fost oarecum scandalizată să-l vadă pe acest colosal specimen al sexului tare lăfăindu-se acolo. Era ocupat cu biciul lui de călărie, al cărui şfichi lung îl strîngea sub forma unui şarpe încolăcit, apoi, printr-o smucitură bruscă, îl desfăcea, ajungînd cu el pînă la mijlocul odăii. Primele cuvinte pe care le rosti, după ce îşi veni în fire de pe urma şocului, constituiau însă o declaraţie mărinimoasă, pe care, desigur, o spuse cu glas tare fără să-şi dea seama :

— Bine, sîngele e mai gros ca apa... n-o să mă ia nimeni de la brînzeturile sau afumăturile mele !

Dar cînd curatorul anunţă ceea ce am arătat noi mai înainte, că toate persoanele sînt rugate să părăsească imediat casa, onestul Dinmont sări în picioare şi-i uimi pe toţi cei prezenţi cu aceste cuvinte neaşteptate :

— Şi ce se va întîmpla cu această sărmană copilă, cu Jenny Gibson ? Destui de mulţi dintre noi ne socoteam ca făcînd parte din familie cînd era vorba de împărţirea averii ; ei bine, ar trebui să facem ceva pentru ea chiar acuma, ca să arătăm că facem, într-adevăr, parte.

Această propunere spori, se pare, graba celor mai mulţi membri ai adunării de a părăsi pe dată casa, deşi, după cele anunţate de domnul Protocol, mai zăboviseră niţel, ca în jurul mormîntului speranţelor lor spulberate. Drumquag spuse, sau mai degrabă murmură, că are familia sa proprie şi profită de ocazie, probabil în virtutea sîngelui său nobil, să plece cît mai repede. Tutungiul se pregăti s-o ia din loc şi cu un aer hotărît zise :

— O copilă ca asta a primit destul, iar dacă e nevoie ca cineva să-i poarte de grijă, această persoană nu poate fi decît domnul Protocol, întrucît el este executorul testamentar.

După ce își exprimă părerea pe un ton atît de ferm și categoric, părăsi și el casa. Urmă fantele, care încercă să facă o glumă stupidă și grosolană, legîndu-se de recomandarea doamnei Bertram ca sărmana fată să învețe o meserie cinstită, dar întîlnind o strălucire de dispreț în ochii întunecați ai colonelului Mannering (tocmai la acela la care, ignorînd cu desăvîrșire ce înseamnă o glumă proastă în societatea bună, căutase aprobare), se simți umilit pînă în măduva oaselor. De aceea, cu picioarele muiate, coborî și el scările cît putu de iute.

Protocol, care într-adevăr era un om cumsecade, își exprimă atunci intenția de a se îngriji, deocamdată, de tînăra fată, adăugînd totuși că fapta lui trebuie privită numai ca un act de caritate. Auzind aceasta, Dinmont se ridică, în fine, și el și, după ce își scutură uriașa-i redingotă din stofă groasă, așa cum un cîine Newfoundland își scutură blana mițoasă cînd iese din apă, vorbi :

— Iată ce zic eu și să fiu al naibii dacă nu gîndesc așa, domnule Protocol : decît s-aveți domnia voastră vreun necaz cu fata, mai bine o iau eu, bineînțeles numai dacă va vrea să meargă acasă la mine. Înțelegeți, Ailie și cu mine avem de toate, dar ne-ar plăcea ca fetele noastre să știe nițeluș mai mult decît noi și să se poarte ca fetele vecinilor mai nobili, asta am vrea noi. Și, înțelegeți, Jenny nu se poate să nu cunoască bunele maniere și alte mărunțișuri de soiul ăsta, ca cititul cărților sau brodatul, fiindcă a trăit atîta vreme cu o lady așa de nobilă cum a fost Lady Singleside ; și chiar dacă n-ar ști nimic din toate astea, nu mi-e teamă că o vor iubi mai puțin copiii noștri. Și o să mă-ngrijesc să aibă și cîte ceva de îmbrăcat, și tot ce-o să aibă trebuință am să-i cumpăr eu, ca cele o sută de lire să rămînă în mîinile domniei voastre, domnule Protocol, ba chiar am să mai adaug și eu ceva, pînă cînd o să dea peste un flăcău din Liddesdale care să-i placă și care o să aibă nevoie și de ceva bani ca să-și cumpere o turmă de oi. Ce zici de asta, scumpeteo ? Am să iau un bilet și pentru tine în poștalionul de Jethart, dar pe urmă va trebui să mergi călare pe un poney peste culmea Limestane, fiindcă dracu a mai văzut vreo căruță cu roate

care să poată ajunge în Liddesdale[1]! Şi aş fi foarte bucuros, scumpeteo, dacă şi doamna Rebecca ar veni cu tine ca să şadă la noi cîteva luni, cît timp te vei simţi încă străină acolo.

În timp ce doamna Rebecca îi mulţumea printr-o reverenţă şi se căznea s-o convingă pe sărmana orfană să facă la fel în loc să plîngă, şi în timp ce Dandie, în felul lui simplu, căuta să le îmbărbăteze pe amîndouă, bătrînul Pleydell, emoţionat, recurse la tabachera lui de prizat tabac ca să-şi stăpînească emoţia.

— Pentru mine, colonele, asta îmi ţine loc şi de mîncare, şi de băutură — îi zise el lui Mannering cînd îşi mai veni în fire — să văd un ţăran ca ăsta... va trebui să-l răsplătesc aşa cum îi place lui... va trebui să-i dau ajutor să se ruineze singur... nu-mi rămîne altceva de făcut. Ascultă, Liddesdale... Dandie... Charlies-hope sau cum Dumnezeu îţi zice ?

Fermierul se întoarse, simţindu-se nespus de onorat de acest fel de a i se adresa, fiindcă, după moşier, avea cea mai mare preţuire pentru oamenii legii.

— Aşadar, nu vrei să renunţi la afacerea cu fişia de pămînt ?

— Nici vorbă, domnule, nici vorbă ! Nimănuia nu-i place ca dreptul lui să-i fie călcat în picioare şi să ţi se rîdă în nas, dar fiindcă domnia voastră nu vreţi să vă ocupaţi de aşa ceva fiindcă sînteţi poate un prieten al celeilalte părţi, trebuie să încerc să găsesc alt avocat.

— Vedeţi că am dreptate ? ! V-am spus eu, colonele Mannering. Bine, domnule, dacă doreşti neapărat să faci această prostie, am să mă fac luntre şi punte ca să-ţi dau satisfacţia unui proces la preţul cel mai mic posibil, şi voi căuta, pe cît îmi stă în putinţă, să-l cîştigi. Spune-i domnului Protocol să-mi aducă actele şi-i voi da directive cum să pornească această afacere. Nu văd, la urma urmei, de ce nu aţi avea şi voi procesele şi certurile voastre la tribunal, aşa cum străbunii voştri se măcelăreau şi îşi dădeau foc la case !

— Fără îndoială, domnule, e foarte bine aşa. Şi noi am fi pornit-o pe vechiul drum, dacă n-ar fi fost legea. Şi cum legea ne-a oprit de-a mai face ce făceau străbunii noştri, tot ea trebuie să ne ajute. În afară de asta, mai

[1] Vezi nota G a autorului — *LIDDESDALE* (la sfîrşitul volumului).

trebuie să ştiţi că un om este mai bine văzut la noi, dacă a apărut în faţa celor cincisprezece[1].

— Judeci sănătos, prietene! Şi-acum, ia-o din loc şi trimite-mi actele. Vino, colonele, nu mai avem nimic de făcut aici!

— Dumnezeule, ce bine îmi pare! exclamă Dinmont, bătînd din palme de fericit ce era. Eh, o să vedem noi acum pe unde o să scoată cămaşa vecinul meu Jock o'Dawston Cleugh! Abia aştept să văd!

CAPITOLUL XXXIX

Spre tribunal, acuma mă-ndrept fără zăbavă,
Ce am în sac pricepe, iar dacă ai vreo treabă,
Ce de-acel loc depinde, fii scurt şi povesteşte-mi,
Şi dă-mi şi onorariul.

Micul avocat francez[2]

— Veţi putea cîştiga procesul acestui flăcău cumsecade? îl întrebă Mannering după ce plecară de acolo.

— Să vă spun drept, nu ştiu; bătălia nu se decide totdeauna în favoarea celui mai tare, dar Dinmont va ieşi biruitor asupra lui Jock din Dawston dacă vom putea aduce acte. Îi datorez ceva. Nenorocirea profesiunii noastre este că rareori vedem partea cea bună a naturii omeneşti. Oamenii vin la noi, plini de toate simţămintele egoiste, şi încă aţîţate de temeiuri noi; dau frîu liber duşmăniilor şi prejudecăţilor în loc să le înăbuşe, aşa că sufletele lor par bătute cu ţinte, dar cu vîrful în afară, aşa cum potcovesc fierarii caii cînd afară e frig şi alunecuş. Mulţi oameni au venit la mine, în apartamentul meu de la mansardă, pe care, la început, ardeam de dorinţa de a-i zvîrli pe fereastră, şi totuşi, pînă la urmă, am descoperit că ei se purtau la fel cum m-aş fi purtat şi eu dacă m-aş fi aflat în situaţia respectivă, fiind foarte mînios şi negreşit foarte nesăbuit. Acum mă consolez cu

[1] Completul de judecată în procesele civile scoţiene. (n. t.)

[2] Această comedie aparţine lui *John Fletcher* (1579—1625), dramaturg renascentist; a scris piese cu un pronunţat caracter romantic, cele mai bune fiind tragediile. (n. t.)

gîndul că, dacă profesiunea noastră vede mai mult din nebunia oamenilor şi din nemernicia lor decît alte profesiuni, este pentru că noi sîntem martorii acelor manifestări prin care ei îşi descarcă năduful. În societatea noastră, legea este hornul prin care iese tot fumul patimilor care, altminteri, ar circula prin întreaga casă şi ar orbi pe toată lumea... nu este deci de mirare că şi hornul, şi coşarul se murdăresc cîteodată de niţică funingine. Dar vom avea grijă ca procesul omului din Liddesdale să fie bine condus şi bine susţinut, încît să înlăturăm orice speze inutile... astfel că va avea ce-şi doreşte mai mult şi la un preţ rezonabil.

— Vreţi să-mi faceţi plăcerea — îi zise Mannering în clipa cînd se despărţeau — să luaţi masa cu mine la locuinţa mea ? Gazda mi-a spus că are puţină carne de căprioară şi un vin excelent.

— Carne de căprioară, ei ? ! zise consilierul, ciulind urechile, dar imediat adăugă, cu o nuanţă de regret în glas : Ah, nu, mi-este imposibil... şi nici măcar nu vă pot invita la mine. Luni este o zi sacră, şi la fel este marţi şi miercuri, urmează să fim audiaţi în marele proces asupra zeciuielii şi trebuie să fim de faţă... dar staţi... vremea este geroasă, şi dacă nu părăsiţi Edinburghul, şi carnea ţine pînă joi...

— Aţi vrea să luaţi masa cu mine în acea zi, nu-i aşa ?

— Pot să dau şi o atestare în această privinţă.

— Bine, atunci îmi voi împlini un gînd ce mi-a trecut prin minte : să mai stau o săptămînă aici ; iar dacă vînatul n-o să ţină, ei bine, vom vedea noi ce mai poate gazda mea să ne pregătească.

— O, vînatul *va ţine* — zise Pleydell. Şi acum, la revedere... uitaţi-vă şi la aceste scrisori de recomandare, şi dacă persoanele cărora le sînt adresate vă interesează, duceţi-vă la ele şi faceţi-le o vizită. Le-am scris pentru domnia voastră azi-dimineaţă... vă las cu bine, secretarul meu mă aşteaptă la ora aceasta ca să pregătim un blestemat de proces.

Şi domnul Pleydell dispăru cu mare iuţeală, cotind-o prin străduţe înguste şi urcînd scări acoperite ca să ajungă în High Street printr-un pasaj întortocheat dar mai direct, aşa cum este strîmtoarea Magellan faţă de trecerea mult mai liberă, dar atît de ocolită, pe la Capul Horn.

Uitîndu-se apoi la scrisorile de recomandare pe care Pleydell i le încredinţase, Mannering rămase încîntat văzînd că erau adresate cîtorva dintre cele mai eminente personaje ale literelor scoţiene. Iată ce scria pe ele : *Către*

David Hume[1], *Esq., Către John Home*[2], *Esq., Către Dr. Fergusson*[3], *Către Dr. Black*[4], *Către Lordul Kames*[5], *Către Mr. Hutton*[6], *Către John Clerk*[7] *Esq. de Eldin, Către Adam Smith, Esq. și Către Dr. Robertson.*

— Pe legea mea, amicul meu avocatul a știut să-și aleagă bine cunoștințele... acestea sînt nume care au făcut vîlvă în lume... un om care vine din Indiile Orientale trebuie să-și împrospăteze puțin cunoștințele înainte de a îndrăzni să intre într-o astfel de societate.

Mannering se servi, așadar, cu mare bucurie de aceste scrisori de recomandare și nu putem decît regreta profund că nu este în puterea noastră să redăm cititorului o relatare despre plăcerea care a trăit-o și lucrurile interesante pe care le-a discutat cînd a fost admis în cercul acestor oameni, care nu erau închise nici unui străin instruit și inteligent. Poate niciodată Scoția nu a avut un mănunchi așa de strălucit de oameni de seamă, dacă ne gîndim și la profunzimea, și la varietatea subiectelor pe care aceste celebrități le-au îmbrățișat și le-au studiat.

Joi, în ziua stabilită, domnul Pleydell își făcu apariția la hanul unde era găzduit Mannering. Friptura de căprioară se dovedi la înălțime, vinul excelent, și eruditul avocat, care era un iscusit conviv cînd era vorba de probleme gastronomice, le onoră pe amîndouă cum se cuvine. Totuși nu sînt sigur dacă bucatele și vinul i-au procurat mai multă plăcere decît prezența lui Dominie Sampson, cu ajutorul căruia, utilizînd ascuțitul lui spirit juridic, reuși să-l distreze de minune și pe colonel și pe cei

---

[1] *David Hume* (1711—1776) — filozof idealist, istoric și economist englez. Opere principale: *Tratat asupra naturii umane, Eseuri morale și politice, Cercetare asupra intelectului uman.* Concepția epistemologică, etică și estetică a lui Hume a reflectat criza gîndirii sociale iluministe în Anglia. (n. t.)

[2] *John Home* (1722—1808) — pastor, dramaturg și istoric. A scris mai multe tragedii, printre care celebra *Douglas* (1756), și o istorie a răscoalei din 1745. (n. t.)

[3] *Robert Fergusson* (1750—1774) — poet apreciat de Burns și Stephenson, pentru volumul său de versuri publicat în 1773. (n. t.)

[4] *Joseph Black* (1728—1799) — medic și chimist scoțian. (n. t.)

[5] *Henry Home (Lordul Kames)* (1696—1782) — judecător, filozof și om de litere. A scris *Introducere în arta gîndirii, Elemente de critică.* Home a fost cel mai de seamă critic shakesperian din secolul al XVIII-lea. (n. t.)

[6] *Hutton* (1726—1797) — chimist, mineralog și matematician scoțian. (n. t.)

[7] *John Clerk* (?—1812) — jurist și inventatorul unei noi tactici navale aplicate mai tîrziu cu succes, printre alții și de amiralul Nelson. (n. t.)

doi prieteni invitați cu această ocazie și, bineînțeles, pe sine însuși. Grava și laconica simplitate a răspunsurilor lui Sampson la insidioasele întrebări ale avocatului dădea bonomiei caracterului său o poziție mult mai favorabilă chiar în ochii lui Mannering, care nu-l cunoscuse pînă atunci în această postură. Cu acel prilej, avocatul află de la el un număr impresionant de lucruri felurite și profunde, deși, în general vorbind, nu erau cunoștințe utile. Avocatul i-a comparat apoi mintea cu magazinul unui om care ia lucruri în amanet, unde găsești tot felul de obiecte, dar așa de îngrămădite unele peste altele, fără grijă și într-o neorînduială atît de desăvîrșită, încît proprietarul nu poate niciodată să pună mîna direct pe obiectul de care are nevoie.

În ceea ce-l privește pe avocat, și el îi dădu prilej lui Sampson să reflecteze asupra lui cel puțin la fel de mult cît se distrase și el pe seama celuilat. Cînd omul legii începu să se bine dispună și spiritul său, de obicei prompt și uscat, deveni mai vioi și mai ascuțit, Dominie se uită la el la fel de surprins ca un urs îmblînzit cînd i se prezintă viitorul său asociat, un maimuțoi, pentru prima dată. Plăcerea domnului Pleydell era să ridice, grav și serios, niște argumente în favoarea unui punct de vedere care, știa bine, va fi combătut de Dominie. Avocatul observa cu o adevărată încîntare efortul minții sale prin care cinstitul bărbat își ordona ideile ca să-i răspundă și aprecia forța sa lentă, interioară, cu care își aducea pe poziție toată artileria grea a învățăturii sale pentru a distruge opinia eretică sau schismatică ce fusese afirmată... cînd, iată, mai înainte ca ordinul de a trage prima canonadă să fie dat, inamicul își părăsea pozițiile și-l vedeai dînd un nou atac, de astă dată din flanc sau chiar pe la spatele pozițiilor lui Dominie. Adeseori el exclama : *Pro-di-gi-os !* cînd, mărșăluind asupra vrăjmașului, pe deplin încrezător în biruință, descoperea că pozițiile acestuia fuseseră evacuate, și putem lesne bănui că nu era pentru el mică sforțarea intelectuală de a încerca să-și întocmească o nouă formație de asalt.

— Dominie este asemenea unei armate de indigeni din colonii — povestea colonelul — formidabilă prin forța ei numerică și perfecta ordine în care atacă, dar care poate fi ușor aruncată într-o ireparabilă derută printr-o mișcare de învăluire care-i lovește flancul.

Totuși Dominie, deși se simțea întrucîtva obosit de aceste repetate raționamente, făcute cu o iuțeală neobișnuită pentru el și sub presiunea timpului, a socotit acea

zi ca una din zilele glorioase ale vieții sale și totdeauna a păstrat un adînc respect față de domnul Pleydell, pe care îl socotea un mare erudit, dar și un mare *șu-gu-băț*.

Treptat, ceilalți convivi se retraseră, lăsîndu-i pe acești trei gentlemeni împreună. Conversația lor părăsi duelul erudiției subtile și se îndreptă spre testamentul doamnei Bertram.

— Acum, ia să ne gîndim puțin — zise Pleydell — ce-a putut s-o determine pe această bătrînă zgripțuroaică s-o dezmoștenească pe sărmana Lucy Bertram, sub pretextul de a lăsa proprietatea ei unui băiat care este socotit de atîta vreme mort sau dispărut? Vă cer iertare, domnule Sampson, am uitat cît de mult v-a afectat întîmplarea aceasta... mi-aduc aminte cînd v-am cerut să-mi spuneți ce știți despre ea... niciodată nu m-am străduit atîta să fac pe cineva să rostească trei cuvinte unul după altul. Puteți să-mi vorbiți dumneavoastră, colonele, de pitagoricieni sau de brahmanii cei tăcuți, dar orice mi-ați spune, vă asigur că acest învățat gentleman este mai taciturn și-i întrece pe toți... și bine face, fiindcă vorbele înțeleptului sînt nestemate ce nu pot fi aruncate cu ușurință.

— Desigur — zise Dominie, luîndu-și de la ochi batista albastră cadrilată — a fost într-adevăr cea mai amară zi din viața mea... vai, vai, o zi de tristețe cumplită, aproape de nesuportat... dar Domnul dă putere celor care sînt gata să se prăvălească sub povară.

Colonelul Mannering profită de prilej ca să-l roage pe domnul Pleydell să-i spună și lui amănuntele pe care le știa în legătură cu pierderea băiatului, și consilierul, care era pasionat să discute subiecte de jurisprudență criminală, în special dacă erau legate de propria lui experiență, îi înfățișă toate circumstanțele în cele mai mici amănunte. Atunci colonelul îl întrebă:

— Și care este părerea domniei voastre asupra celor relatate?

— O, în primul rînd că bietul Kennedy a fost asasinat; s-a mai întîmplat pe acea coastă și mai înainte... cazul contrabandistului *versus*[1] vameș.

— Și ce bănuiți despre soarta copilului?

— O, asasinat, de asemenea, fără îndoială — răspunse Pleydell. Era destul de mare ca să spună ce văzuse și acești nelegiuiți nu au nici o milă și nu s-ar da îndărăt

[1] ***Față de*** (în limba latină în text), expresie juridică care arată că o persoană se comportă tipic (aici prin crimă) față de a doua. (n. t.)

să comită un masacru dacă ar socoti că interesele lor o cer.

Dominie suspină din adîncul pieptului şi zise :

— Înspăimîntător !

— Dar totuşi s-a menţionat că şi ţiganii au fost implicaţi în afacere, consiliere — spuse Mannering — şi vorbele acelui individ, aşa de vulgar, după funeralii...

— Ideea doamnei Margaret Bertram că băiatul e în viaţă s-a născut datorită faptului că i-a spus o ţigancă... — răspunse Pleydell, prinzînd imediat aluzia rostită doar pe jumătate. Vă invidiez puterea de a raţiona, colonele Mannering, mi-e ruşine că n-am tras şi eu aceeaşi concluzie. Nu-i nimic, vom cerceta această chestiune pe dată. Ascultă, ospătar, vino aici, te rog, şi du-te pînă la Lukie Wood din Cowgate ; îl vei găsi acolo pe secretarul meu, Driver, desigur că la ora asta e la o partidă de *High-Jinks*, şi spune-i să vină aici imediat ; am să-i achit eu ce va avea de plată acolo.

— Sper că nu va apare în rolul personajului pe care-l joacă acolo — zise Mannering.

— N-aveţi nici o grijă — răspunse Pleydell, folosind cuvintele lui Falstaff către prinţul Henry. Dar trebuie să aflăm cîteva noutăţi din ţara Egiptului, dacă vom reuşi. O, dacă aş fi avut doar un firişor, oricît de subţire, al acestei afaceri complicate, aţi fi văzut cum l-aş fi urmărit. Aş fi scos adevărul din ţigan, sau din boemian cum îi zic francezii, mai bine decît un *Monitoire*[1] sau o *Plainte de Tournelle*[2]. Ştiu cum să fac să vorbească un martor refractar.

În timp ce domnul Pleydell îşi lăuda astfel cunoştinţele profesionale, chelnerul intră din nou însoţit de domnul Driver, cu buzele încă unsuroase de plăcinta cu carne de berbec înfulecată şi totodată umede de ultima sorbitură din berea de doi penny pe care o dăduse pe gît, aşa de mare fusese iuţeala cu care ascultase de ordinul patronului

— Driver, du-te repede şi găseşte-mi-o pe femeia care a fost slujitoarea favorită a Margaretei Bertram. Întreabă de ea peste tot, iar dacă va fi necesar să recurgi la domnul Protocol, la Quid tutungiul sau la altcineva, ai grijă

[1] *Monitoire* era obligaţia pe care o avea orice credincios dintr-o parohie franceză (sub pedeapsa excomunicării) de a spune tot ce ştie despre un delict. (n.t.)

[2] *Plînsetul Tournelle-i. Tournelle* era numele curţii criminale din Parisul de altădată, unde aveau loc procesele cele mai însemnate. (n. t.)

să nu apari tu însuți, ci trimite vreo femeie pe care o cunoști ca să întrebe de ea. Cred că îți dai seama că este vorba de ceva foarte important dacă te-am chemat pe tine. Cînd o vei găsi, convinge-o să vină la mine acasă, mîine la ora opt fix.

— Ce să-i spun pentru a o convinge să vină ? întrebă secretarul.

— Orice vei vrea — îi răspunse laconic avocatul. Să te-nvăț eu ce minciuni să-i spui ? Fă ce știi, dar mîine la opt să fie *in presentia*[1] aici.

Secretarul zîmbi cam acru, se înclină și ieși.

— E un flăcău util — zise consilierul. Nu cred că-și află pereche cînd e vorba să urmărească un proces. E în stare să scrie ceea ce-i dictez eu trei nopți în șir, fără să doarmă, și asta în fiecare săptămînă, sau, ceea ce este același lucru, știe să scrie la fel de bine și de corect cînd moțăie, ca și atunci cînd este treaz. Apoi este și un băiat liniștit... alții ca el schimbă mereu berăriile, încît trebuie să trimiți vreo douăzeci de comisionari, de să le iasă limba de un cot căutîndu-i pînă să-i găsească, ca acei căpitani desculți care curteierau tavernele din East-Cheap în căutarea lui Sir John Falstaff. El însă este un adevărat edec al unui singur local : își are locul oprit lîngă foc, iarna, și scaunul așezat lîngă fereastră, în timpul verii, la Luckie Wood, și numai între aceste două locuri migrează în cursul anului, și acolo poți să-l găsești totdeauna cînd nu este de serviciu. Îmi vine să cred că niciodată nu-și scoate hainele și nici nu merge la culcare ; berea curată îi dă putere în orice împrejurare. Înseamnă pentru el mîncare, băutură și îmbrăcăminte, pat, locuință și baie...

— Și este totdeauna apt să-și îndeplinească slujba dacă îl chemi pe neașteptate ? Fiindcă mă cam îndoiesc de așa ceva, ținînd seama de locul unde își are cartierul general.

— O, băutura niciodată nu-l împiedică de la asta, colonele, poate să scrie opt ore în șir chiar după ce nu mai e în stare să vorbească. Mi-amintesc că am fost chemat odată pentru a face un apel la o sentință dată. Tocmai îmi luam masa și era într-o sîmbătă seara, nu prea aveam chef să mă ocup de așa ceva ; totuși m-au descoperit la Clerihugh și acolo au băut împreună cu mine pînă cînd

[1] *În persoană* (în limba latină în text). (n.t.)

am avut în stomac peste trei litri[1] de claret, și atunci m-au convins să întocmesc actul. Aveam deci nevoie de Driver și am trimis să-l caute ; tot ce au putut face cei doi care au mers după el a fost că mi l-au adus pe brațe înăuntru, fiindcă atunci cînd l-au găsit era, cum se întîmplă uneori, beat mort, de nu mai știa de el și, bineînțeles, nici nu putea vorbi. Dar de îndată ce i-am pus pana între degete și i-am așezat hîrtia în față, cum mi-a auzit vocea, a început să scrie, ca un adevărat scrib și, în afară de faptul că unul dintre noi a fost silit să-i moaie pana în cerneală, fiindcă nu vedea călimara, totul a mers de minune și niciodată nu am văzut un act scris mai frumos.

— Dar cum vi s-a părut opera voastră comună a doua zi dimineață ? îl întrebă surîzător colonelul. Tot așa de bună ?

— Tot așa de bună ? ! Spuneți mai bine perfectă. N-a fost nevoie să schimbăm nici măcar trei cuvinte[2], am expediat-o prin poștă chiar în acea zi. Dar sper că veți veni mîine dimineață la audierea acelei femei ?

— Dar ați fixat o oră cam matinală !

— Nu am putut s-o pun mai tîrziu. Dacă nu voi fi în incinta Camerei exterioare a Curții de Justiție exact cînd orologiul va bate de nouă ori, se va răspîndi zvonul că am avut un atac de apoplexie și aș trage ponoasele acestei întîrzieri în tot cursul sesiunii.

— Bine, dacă așa stau lucrurile, mă voi strădui să fiu și eu prezent la ora opt.

După aceasta, convivii se despărțiră urîndu-și noapte bună.

A doua zi dimineața, colonelul Mannering se înfățișa la locuința avocatului la ora stabilită, după ce pe drum nu avusese cuvinte prea măgulitoare la adresa aerului rece și umed al dimineților scoțiene de decembrie. Domnul Pleydell oferise doamnei Rebecca un fotoliu confortabil ; așezat într-o parte a căminului în care ardea focul, o servise cu o ceașcă de ciocolată și se afla într-o conversație aprinsă cu ea.

— O, nu ! Să nu vă gîndiți la așa ceva ! Vă asigur, doamnă Rebecca, și vă rog să mă credeți, nu am nici cea mai mică intenție să atac testamentul stăpînei dumnea-

[1] Vezi nota H a autorului — *TAPPIT HEN* (la sfîrșitul volumului).

[2] Vezi nota I a autorului — *Obiceiuri de petrecere la cei din baroul scoțian* (la sfîrșitul volumului).

voastră, şi vă dau cuvîntul meu de onoare că ceea ce aţi primit este în deplină siguranţă. Aţi meritat banii, prin purtarea frumoasă pe care aţi avut-o faţă de răposată, şi aş fi dorit să primiţi de două ori mai mult.

— Desigur, domnule, negreşit că nu mai are rost să mai pomenesc ceea ce s-a mai spus ; aţi auzit prea bine cum acel netrebnic de Quid mi-a scos ochii cu jumătatea lui de coroană pe care mi-a dat-o şi îndrugă tot felul de prostii pe seama mea, ca şi cum aş fi avut ceva cu el. Apoi, dacă aş vorbi liber în faţa domniilor voastre, cine ştie ce mi-ar mai auzi urechile.

— Nu fiţi îngrijorată, buna mea Rebecca, firea mea, precum şi vîrsta, şi înfăţişarea voastră vă apără de orice învinuire, aşa că puteţi vorbi la fel de liber ca un poet.

— Bine, domnule, dacă înălţimea voastră socoteşte că nu voi păţi nimic, iată cum stă povestea. Aflaţi că, acum un an sau poate chiar mai puţin, doamna mea a fost sfătuită să meargă la Gilsland pentru o bucată de vreme, fiindcă era tare supărată şi gata să se îmbolnăvească de inimă rea. Începuse să vorbească toată lumea că Ellangowan este ruinat, şi acest lucru tare o mai amăra fiindcă era tare mîndră de familia ei. Iar Ellangowan şi cu ea o dată se înţelegeau, altă dată nu, dar de cîţiva ani nu se mai înţelegeau deloc, fiindcă el totdeauna îi cerea bani cu împrumut şi ea nu prea vroia să-i mai dea fiindcă voia ca banii să-i fie înapoiaţi, iar moşierul nu avea de unde. Aşa că, pînă la urmă, s-au certat şi nu şi-au mai vorbit. Şi-apoi cineva i-a spus la Gilsland că moşia urma să fie vîndută ; cum de pe atunci a început să n-o mai poată suferi pe domnişoara Lucy Bertram şi-mi zicea : „O, Beckie ! O, Beckie ! Dacă neisprăvita aia de fată de-acolo de la Ellangowan, care nu e-n stare să-şi ţină de rău părintele, împiedicîndu-l să cheltuiască nebuneşte, dacă ea ar fi fost băiat, ei n-ar fi putut să-i scoată în vînzare moşia cea străveche pentru a plăti datoriile hodorogului ăla nebun !“ Şi uite aşa se tot văita într-una pînă cînd mi s-a făcut şi mie lehamite s-o tot aud vorbind-o de rău pe sărmana fată, ca şi cum ea ar fi fost vinovată că nu e băiat ca să nu se vîndă moşia, de parcă ar fi fost în puterea ei să se schimbe din fată în băiat ! Şi într-o zi cînd ne plimbam pe o pajişte la poalele unui deal la Gilsland, a văzut o ceată drăgălaşă de copii, erau ai unuia de-i zice Mac-Croskey, şi cînd i-a văzut, a izbucnit : „Nu e mai mare ruşinea ca orice biet om de rînd de la ţară să aibă fiu şi moştenitor, şi o casă străveche cum este Ellangowan să rămînă fără nici un urmaş de parte bărbătească ?“

Cînd a zis vorbele astea, o ţigancă ce se afla pe-aproape a auzit-o. Era o ţigancă înaltă şi cu o privire de te băga în sperieţi, nu altceva, cum nu prea am văzut prin părţile noastre. Şi i-a zis ţiganca : „Ce înseamnă asta ? Cine îndrăzneşte să spună că va pieri casa Ellangowan fiindcă n-are urmaş de parte bărbătească ?“ Stăpîna mea s-a şi întors spre ea... era o femeie cu răspunsul în vîrful limbii şi întotdeauna gata să pună la punct pe oricine. „Eu am spus-o, i-a răspuns ea, şi am spus-o cu inima îndurerată !“ Atunci ţiganca s-a apropiat şi i-a luat mîna. „Vă cunosc prea bine, i-a zis, deşi domnia voastră nu mă cunoaşteţi. Dar să ştiţi că, la fel de neîndoielnic cum există un soare pe cer, la fel de neîndoielnic cum curge apa spre mare şi la fel de neîndoielnic cum există un ochi care vede şi o ureche care ne-aude pe noi amîndouă, la fel de neîndoielnic vă pot spune că Harry Bertram, despre care s-a crezut că a pierit la Warroch Point, n-a murit nicidecum acolo. El a avut o soartă grea pînă la douăzeci şi unu de ani... şi asta aşa i-a fost ursit, dar dacă veţi trăi şi dacă şi eu voi trăi, veţi auzi mai multe despre el în iarna asta înainte ca zăpada să cadă vreme de două zile pe Dun of Singleside. N-am nevoie de bani, i-a mai zis ea, să nu credeţi că vă arunc praf în ochi, dar pînă la sfîntul Martin vă zic să rămîneţi cu bine.“ Apoi a dispărut şi noi am rămas în picioare, uitîndu-ne mirate după ea.

— Nu-i aşa că era o femeie foarte înaltă ? o întrerupse Mannering.

— N-avea părul negru, ochii negri şi o tăietură în partea de sus a frunţii ? adăugă şi avocatul.

— Era femeia cea mai înaltă pe care am văzut-o vreodată, cu un păr negru ca miezul de noapte, dar ici şi colo începuse să încărunţească, şi avea într-adevăr o cicatrice pe frunte, de ai fi putut vîrî buricul degetului în ea. Cine a văzut-o o dată nu cred c-ar putea s-o mai uite, şi sînt încredinţată, cum nu se poate mai mult, că pe temeiul celor spuse de ţigancă stăpîna mea şi-a întocmit testamentul, mai ales că simţea şi atîta silă pentru tînăra lady de Ellangowan. Iar mai tîrziu a urît-o şi mai mult, după ce a fost silită să-i trimită douăzeci de lire, fiindcă zicea că domnişoara Bertram, nemulţumindu-se numai cu isprava de a lăsa proprietatea de la Ellangowan să ajungă pe mîini străine din pricina faptului că s-a născut fată şi nu băiat, avea să devină, prin sărăcia ei, o povară şi o ruşine pentru casa Singleside. Dar nădăjduiesc că, în ciuda tuturor acestora, testamentul stăpînei mele e bun, căci

ar fi greu pentru mine să pierd cele o sută de lire lăsate, după ce i-am slujit atîta vreme pe o simbrie de nimic și cîteva daruri, cum știu numai eu.

Consilierul căută să-i risipească din nou temerile în această privință, apoi se interesă de Jenny Gibson, ca să afle că fata primise oferta lui Dinmont.

— Și eu am să mă duc la ei — zise doamna Rebecca — fiindcă a fost așa de bun să mă poftească și pe mine. Sînt niște oameni tare de treabă cei din familia Dinmont, deși stăpîna mea nu prea vrea să audă de rudele ei dinspre partea aceasta. Dar îi plăcea grozav și jambonul de la Charlies-hope, și brînzeturile, și păsările pe care ei i le trimiteau întotdeauna, cum îi plăceau foarte mult și ciorapii de lînă, și mănușile cu un deget, tot de acolo.

Domnul Pleydell îi îngădui femeii să plece și, îndată ce aceasta părăsi încăperea, se adresă colonelului :

— Cred că o cunosc pe țigancă !

— Și eu tocmai vroiam să vă spun același lucru — zise Mannering.

— Și cum credeți că o cheamă ? îl întrebă curios Pleydell.

— Meg Merrilies — sună răspunsul colonelului.

— Cum de v-a trecut prin minte ? zise consilierul, uitîndu-se la prietenul său militar, cu un fel de uimire comică.

Mannering îl lămuri că văzuse și cunoscuse o astfel de femeie pe cînd el se afla la Ellangowan, cu douăzeci de ani în urmă, apoi îi povesti eruditului său amic toate amănuntele mai însemnate ale primei sale vizite pe acel domeniu. Domnul Pleydell ascultă cu mare atenție, apoi spuse :

— M-am felicitat că am avut norocul să întîlnesc un teolog profund în capelanul domniei voastre, dar, mărturisesc, nu m-am așteptat să găsesc un elev al lui Albumazar[1] și Massahala[2] în stăpînul său. Dar am convingerea fermă că țiganca aceasta poate să ne spună mai multe despre această afacere decît cele aflate prin astrologie sau clarviziune. A fost odată în mîinile mele pe vremea aceea, dar nu am putut scoate nimic de la ea, acum

[1] *Albumazar* este pseudonimul astrologului și astronomului arab *Yakub ibn Ishak ibn Subbah al Kindi* (805—885), autor a numeroase scrieri astrologice și astronomice. (n. t.)

[2] *Messahala* este, de asemenea, pseudonimul altui astrolog și astronom arab, pe numele lui adevărat *Ma Shaa Allah*, sub care a apărut, la Nüremberg, în 1549, lucrarea : *Cartea despre elementele și orbitele corpurilor cerești.* (n. t.)

Însă îi voi scrie lui Mac-Morlan să răscolească cerul şi pămîntul ca să-i dea de urmă. Şi aş veni bucuros în comitat, să asist în persoană la interogatoriul ei, fiindcă sînt încă în comisia de judecători de pace de acolo, deşi am renunţat la postul de şerif. Nimic nu doresc mai mult pe lumea asta decît să pot elucida asasinatul acela şi să-i prind pe ucigaşi şi, bineînţeles, să aflu de soarta copilului. Trebuie să scriu în legătură cu acest caz şi şerifului din Roxburgh, precum şi unui judecător de pace, foarte inimos, din Cumberland.

— Sper că atunci cînd veţi mai veni prin comitat, nu mă veţi uita şi vă veţi stabili cartierul general la Woodbourne.

— Desigur, chiar mi-era teamă că n-o să mă invitaţi. Dar acum să mergem la micul dejun, ca nu cumva să ajung prea tîrziu.

A doua zi, cei doi noi prieteni îşi luară rămas bun unul de la celălalt, şi colonelul îşi regăsi familia, fără să mai treacă prin vreo aventură care ar merita să fie consemnată în aceste capitole.

CAPITOLUL XL

Nu îmi găsesc odihna, n-am loc a mă ascunde,
Căci relele, în haite, m-atacă furibunde ;
Sărmane tînăr, cine te va conduce, unde,
Să poţi scăpa de moarte, cînd toţi vor să te-nfunde ?

Femeile mulţumite[1]

Povestirea noastră se va întoarce acum îndărăt la acel ceas nefericit cînd tînărul Hazlewood a fost rănit. Abia se întîmplase accidentul, că Brown şi începu să se gîndească la consecinţele pe care le va avea asupra Juliei Mannering şi asupra lui însuşi. Poziţia pe care o avusese ţeava armei de vînătoare cînd se descărcase îl determina să nu se teamă că rana rivalului său ar putea să-i fie fatală. Dar o arestare într-un comitat străin şi tocmai în momentul cînd nu avea asupra lui nici un fel de act care să-i

[1] Piesă aparţinînd lui *John Fletcher* (1579—1625). (n. t.)

dovedească identitatea și profesia era un lucru nedorit și trebuia negreșit evitat. De aceea se hotărî să se ascundă pe coasta vecină a Angliei, unde să rămînă într-un loc cît mai sigur cu putință, pînă cînd ar fi putut primi scrisori de la prietenii săi din regiment și ceva bani de la bancherul său, ca astfel să poată apărea sub adevăratul lui chip și să dea tînărului Hazlewood și prietenilor săi orice explicație sau satisfacție pe care aceștia ar dori-o. Cu gîndul la toate acestea, el o porni voinicește, părăsind imediat locul accidentului, și ajunse fără peripeții într-un sat pe care îl vom numi Portanferry (dar pe care cititorul îl va căuta zadarnic sub acest nume pe harta Scoției). O barcă mare neacoperită sta tocmai gata de plecare pe chei, cu destinația Allonby, un mic port în Cumberland. Pe acest vas se îmbarcă Brown, hotărît să-și facă din acel port un refugiu temporar pînă cînd va primi acolo actele și banii din Anglia.

În cursul acestei scurte călătorii pe mare, Brown a intrat în vorbă cu pilotul, care era și proprietarul ambarcațiunii, un bătrînel simpatic, odinioară amestecat și el uneori în negoțul de contrabandă, ca și cei mai mulți pescari de pe coastă. După ce discutară despre o serie de lucruri nu prea interesante, Brown se strădui să aducă vorba și despre familia Mannering. Pilotul auzise de atacul contrabandiștilor asupra conacului Woodbourne, dar dezaproba modul în care procedaseră.

— Să ataci un conac ! Mare nebunie ! La naiba, și-au pus tot ținutul pe urmele lor. Nu, nu ! Cînd mă ocupam și eu cu așa ceva, mă luam la întrecere cu vameșii în mod cinstit ! Dacă azi îmi confiscau o încărcătură, foarte bine, nu mă omoram cu firea, era norocul lor, mîine reușeam să mă strecor cu alta, și-atunci era norocul meu. Nu, nu ! Un uliu n-ar trebui să scoată ochii altui uliu !

— Și ce ziceți de acest colonel Mannering ?

— Pe cinstea mea, cred că n-a făcut prea bine că s-a amestecat, un om cu cap n-ar fi făcut asta. N-am nimic împotrivă că a salvat viețile vameșilor, a *gaugerilor*, cum le zicem noi... aici a făcut bine, dar asta nu-i purtare de gentleman să tragi în niște oameni sărmani pentru cîteva pachete de ceai sau butoiașe cu brandy. Totuși se pare că e un om de vază, bogat și ofițer, pe deasupra, și unii ca el fac ce le place cu niște prăpădiți ca noi.

— Am auzit că are și o fiică — zise Brown în timp ce inima-i bătea să-i spargă pieptul — care este pe punctul de a se mărita cu un tînăr dintr-o familie avută din împrejurimi, cel puțin așa mi s-a spus. Adevărat să fie ?

— Vorbiți de familia Hazlewood ? întrebă omul. Aș, de unde, nici pomeneală, astea-s vorbe de clacă. În fiecare zi de sărbătoare, cu regularitate de ceasornic, tînărul o conduce de la biserică acasă pe fata răposatului Ellangowan ; fata mea Peggy, care e în serviciul casei la Woodbourne, mi-a spus că pe ea o iubește, de domnișoara Mannering nici că-i pasă mai mult decît vă pasă domniei voastre !

Regretînd amar că se pripise să dea crezare unui zvon fals, Brown se simțea totuși foarte fericit auzind că bănuielile lui cu privire la fidelitatea Juliei, din pricina cărora acționase cu atîta grabă și nesăbuință, erau probabil lipsite de orice temei. Dar oare nu pierduse el mult din stima ei, și tocmai din această cauză ? Ce putea fata să creadă despre purtarea lui, care, negreșit, îl făcuse să apară în ochii ei ca un om care nu știe să țină ascunsă o dragoste împărtășită, nesocotind totul ? În timp ce se frămînta astfel, îi veni în minte că fata bătrînului pilot, fiind angajată la Woodbourne, ar putea să-i ofere cel mai sigur mijloc de a comunica cu Julia, situație de care se hotărî să se și folosească.

— Spuneați că fiica domniei voastre este fată în casă la Woodbourne ? Am cunoscut-o pe domnișoara Mannering în India și, deși acum mă aflu într-o situație inferioară celei pe care o are ea, am motivele mele, și ele sînt destul de puternice, ca să cred că ea mă privește cu un ochi binevoitor. Din nefericire, m-am certat cu tatăl ei, care mi-a fost comandant la regimentul unde mă aflam, și sînt sigur că tînăra lady s-ar strădui oricît de mult ca să ne împace. Poate fiica domniei voastre ar putea să-i transmită o scrisoare din partea mea privitor la această chestiune, fără ca tatăl ei să afle, lucru pe care desigur că nu l-ar vedea cu ochi buni

Bătrînul, care era un prieten al contrabandei de orice fel, primi pe dată și-l asigură că scrisoarea va fi înmînată fetei, cu cea mai mare discreție, ca nimeni să nu afle de ea. Drept urmare a celor discutate, de îndată ce sosiră la Allonby, Brown se apucă să-i scrie domnișoarei Mannering, exprimîndu-și regretul cel mai profund pentru ceea ce se întîmplase datorită pripelii și furiei sale și implorînd-o să-i dea prilejul de a-și apăra cauza în fața ei spre a se dezvinovăți și a obține iertarea pentru nesăbuința lui. Socoti apoi că n-ar fi prudent să intre în amănunte asupra împrejurărilor care l-au condus să-și facă o părere greșită despre raporturile dintre ea și tînărul Hazlewood, de aceea se strădui ca în toate cele scrise

să se exprime cu atîta ambiguitate, încît, dacă scrisoarea ar fi căzut în alte mîini, să fie foarte greu de aflat ce dorește autorul epistolei și cine este el. Bătrînul făgădui solemn că va încredința scrisoarea fiicei sale de la Woodbourne, și cum spera că negoțul îl va rechema curînd la Allonby, și pe el, și barca lui, făgădui să aducă și răspunsul pe care tînăra lady va binevoi să i-l dea.

Iată-l deci pe călătorul nostru, pe care atîția îl căutau, debarcat la Allonby, unde își căută pe dată o locuință modestă, așa cum îi permiteau resursele sale deocamdată destul de sărăcăcioase, și care să corespundă dorinței lui de a rămîne, pe cît posibil, neobservat de nimeni. În acest scop el își dădu numele și profesia prietenului său Dudley, întrucît era destul de meșter în mînuirea creionului și a pensulei ca să treacă drept pictor și desenator în ochii gazdei sale din Allonby. Despre bagaje spuse că le-a lăsat la Wigton și că așteaptă sosirea lor. În rest, stătea mai mult în casă, așteptînd răspuns la scrisorile expediate bancherului său, lui Delaserre și locotenent-colonelului care comanda acum regimentul. De la primul ceruse cît mai urgent o sumă de bani, pe Delaserre îl implorase să vină, dacă poate, și el în Scoția, ca să-l întîlnească, iar de la locotenent-colonel solicitase un act care să-i ateste gradul și purtarea lui la regiment pentru a putea dovedi tuturor că este ofițer și gentleman cu o purtare ireproșabilă. Faptul că nu mai avea bani îl neliniștea cel mai mult și, întrucît știa că suma de bani de la bancher va mai întîrzia din cauza depărtării, îi scrise și lui Dinmont despre nevoile sale pecuniare, cerîndu-i un mic împrumut pentru o scurtă perioadă de timp, neîndoindu-se că va primi cît mai curînd posibil un răspuns favorabil la cererea sa, întrucît Charlies-hope nu se afla decît la șaizeci sau șaptezeci de mile de localitatea unde se instalase. Fermierului îi scrise adevărul, și anume că fusese jefuit după ce se despărțiseră.

Și-apoi începu să aștepte cu destulă nerăbdare, dar fără a se teme de viitor, răspunsurile la aceste diferite scrisori.

Trebuie să observăm, ca o scuză temeinică pentru corespondenții săi, că poșta era pe atunci mult mai înceată decît mai tîrziu cînd ingenioasa invenție a domnului Palmer[1] a avut loc. În special trebuie să ne referim la acest

[1] *John Palmer*, un funcționar al poștei engleze din Bath, a fost primul care a conceput și pus în aplicare un sistem regulat de transmitere a corespondenței și pachetelor cu ajutorul poștalioanelor. (n. t.)

onest Dinmont, care nu primea decît rareori mai mult de o scrisoare pe trimestru (afară de perioada cînd era angajat în vreun proces și cînd trimitea regulat să-i fie ridicată corespondența din orașul unde se afla oficiul poștal) și de aceea, de obicei, scrisorile sale rămîneau mult timp neridicate : cîte o lună sau chiar două, stînd lipite de fereastra dirigintelui de poștă printre broșuri, turtă dulce, chifle și balade, după negoțul pe care îl practica numitul diriginte de poștă. Pe lîngă aceasta, mai era pe atunci obiceiul, care nu a dispărut cu totul, de a face ca o scrisoare (trimisă dintr-un oraș în altul, la o distanță poate mai mică de treizeci de mile) să parcurgă un circuit de două sute de mile înainte de a ajunge la destinație. Acest obicei avea un întreit avantaj : aerisea scrisoarea cum nu se poate mai bine, mărea cu cîțiva penny taxa poștală și constituia un exercițiu de încercare a răbdării pentru corespondenți. Datorită acestor circumstanțe, Brown rămase un mare număr de zile la Allonby fără să primească nici un fel de răspuns, și rezerva sa de bani, deși cheltuită cu cea mai mare economie, scăzuse îngrijorător cînd, în fine, primi din mîinile unui tînăr pescar următoarea scrisoare :

„V-ați purtat cu cea mai crudă indiscreție ; mi-ați arătat ce puțin mă pot încrede în declarațiile făcute mie că pacea și fericirea mea vă sînt așa de scumpe ; nesăbuința voastră era cît pe ce să pricinuiască moartea unui tînăr foarte vrednic și onorabil. Trebuie să spun mai mult ? Trebuie oare să adaug că eu însămi am fost foarte rău, bolnavă, drept urmare a violenței voastre și a efectelor ei ? Și, vai ! trebuie să mai spun că nu m-au îngrijorat mai puțin și consecințele pe care s-ar putea să le suferiți, deși mi-ați dat prea puține temeiuri că meritați să mă neliniștesc astfel. C. e plecat de acasă de mai multe zile. Domnul H. este aproape complet vindecat și am motive să cred că bănuielile se îndreaptă într-o direcție diferită de aceea în care ar fi trebuit căutate. Totuși să nu vă gîndiți a veni aici. În viața noastră au intervenit întîmplări de o natură prea violentă și teribilă ca să-mi îngăduie să mă mai gîndesc la reînnoirea unei corespondențe care de atîtea ori ne-a amenințat cu cea mai înspăimîntătoare catastrofă. Adio, așadar, și credeți-mă că nimeni nu vă poate dori cu mai multă sinceritate fericirea decît

Această scrisoare conținea tocmai acele sfaturi care sînt date adesea într-adins ca să ducă la o comportare diametral opusă celei recomandate. Cel puțin așa gîndi Brown, care imediat îl întrebă pe tînărul pescar dacă vine de la Portanferry.

— Sigur că da — îi răspunse flăcăiandrul — sînt fiul bătrînului Willie Johnstone și am primit acest răvaș de la soră-mea Peggy, adică cea care are în grijă rufăria la Woodbourne.

— Bunul meu prieten, cînd ridici pînzele ?

— Cu fluxul de seară.

— Voi merge cu tine, dar cum nu doresc să merg la Portanferry, aș dori, dacă-ți stă în putință, să mă lași undeva pe țărm.

— Cum să nu, e cît se poate de ușor — răspunse flăcăiandrul.

Cu toate că mîncarea și celelalte costau pe vremea aceea foarte puțin, după ce Brown își plăti chiria, masa și noile haine pe care le cumpărase, lucru ce devenise necesar atît ca o măsură de precauție cît și pentru faptul că cele vechi nu mai erau într-o stare prea bună, constată că mai avea foarte puțini bani. Totuși își urmă planul. Lăsă dispoziții la oficiul poștal ca scrisorile care, eventual, vor sosi pentru el să-i fie trimise la Kippletringan, unde era hotărît să se reîntoarcă și să ceară înapoi comoara pe care o lăsase în mîinile doamnei Mac-Candlish. De asemenea, își dădea seama că era de datoria lui să-și reia propria-i identitate de îndată ce va primi actele necesare ca să poată dovedi și, ca un adevărat ofițer în serviciul regelui, să se explice cu tînărul Hazlewood, oferindu-i în același timp orice satisfacție pe care acesta ar fi considerat-o necesară. „Fiindcă — se gîndea el — dacă, într-adevăr, nu este orbit de ura pe care, poate, mi-o poartă, va trebui să admită că modul meu de a acționa a fost consecința directă a purtării lui trufașe și amenințătoare pe care eu n-am putut s-o tolerez"

Iată-l deci, încă o dată, pe eroul nostru plutind pe apele fiordului Solway Firth. Vîntul le era potrivnic, începuse să plouă și pescarii navigau cu greu împotriva stihiilor dezlănțuite, fără ca fluxul să-i ajute prea mult. Barcazul era încărcat cu mărfuri (o parte din ele fiind probabil chiar de contrabandă) și se afunda mult în mare. Brown, care fusese crescut ca un corăbier și era, într-adevăr, neîntrecut în exercițiile atletice cele mai grele își aduse din plin contribuția, de altfel foarte eficace, la vîslit și, uneori, la conducerea barcazului, iar

sfaturile lui cu privire la navigație, care deveneau din ce în ce mai anevoioasă pe măsură ce vîntul se înteța, au fost foarte utile. Cum și fluxul creștea extrem de iute și era cu totul opus vîntului, călătoria devenise și mai primejdioasă. În fine, după ce petrecură toată noaptea pe apele învolburate ale fiordului, ajunseră dimineața în apropierea unui frumos sîn de mare al coastei scoțiene. Vremea era mai blîndă. Zăpada, care începuse mai de mult să se topească, dispăruse cu desăvîrșire sub suflarea brizei proaspete ce bătuse în tot cursul nopții asupra uscatului. E drept că dealurile mai îndepărtate își mai păstrau încă mantia lor de nea, dar la șes nu se mai vedea nici urmă de omăt, în afară de cîteva petice albe. În locurile acelea, vîntul grămădise troiene de o grosime neobișnuită. Țărmul, chiar în acest veșmînt de iarnă, era cît se poate de pitoresc. Conturul său cu toate sinuozitățile, crestături și mici golfuri, se pierdea departe în zare, cînd la dreapta, cînd la stînga, într-o șerpuire întortocheată, dar totuși într-o linie grațioasă pe care ochiul privitorului o urmărește plin de încîntare. Țărmul nu era mai puțin variat și pitoresc pe verticală, prezentînd și aici, ca și în profil, forme de relief foarte felurite; în anumite locuri plaja era presărată cu stînci abrupte, în alte părți se ridica încet din nisipul scăldat de ape, sub chipul unor movile cu pante domoale și unduitoare. Case și colibe de mărimi și înfățișări diferite sorbeau sau reflectau razele iernatice ale soarelui din acea dimineață de decembrie, iar pădurile, deși desfrunzite, dădeau farmec și varietate. Brown încerca un simțămînt de nespusă încîntare dublat de o curiozitate nestăvilită care se trezesc întotdeauna în inima celor al căror gust și sensibilitate rămîn veșnic în admirația negrăitelor frumuseți ale naturii, mai ales cînd acestea se înfățișează ochiului ca o priveliște mirifică, după tristețea și întunericul unei călătorii nocturne. Poate — căci cine se încumetă să cerceteze acea nostalgie care leagă o ființă născută într-o țară muntoasă, de dealurile și munții ei de baștină? — poate unele tainice amintiri din copilărie îi răsunau ca un ecou în suflet, și ele răzbăteau acum la suprafață amestecîndu-se cu simțămîntul de încîntare cu care privea peisajul ce i se desfășura înaintea ochilor

— Și cum se numește acel promontoriu frumos, care înaintează mîndru în mare, cu malurile lui prăpăstioase, cu spinarea acoperită de păduri, acela din partea dreaptă a golfului? îl întrebă Brown pe tînărul pescar.

— Warroch Point — îi răspunse flăcăiandrul.

— Și castelul acela străvechi, prietene, ce se înalță alături de conacul modern, aflat nițel mai jos, chiar lîngă el, cum se cheamă ? De aici mi se pare o clădire foarte impunătoare !

— Acela este conacul cel vechi, domnule, iar mai jos se află conacul nou. Dacă doriți, vă lăsăm pe mal chiar acolo.

— Mi-ar plăcea mai mult ca orice. Trebuie să vizitez ruinele acelea încîntătoare mai înainte de a-mi continua călătoria.

— Da, este o străveche fortăreață cum nu întîlnești oriunde, și turnul acela, cel mai înalt, este un reper bun care se poate vedea pînă la Ramsay, în insula Man, și pînă la Point of Ayr... s-au dat multe lupte pentru stăpînirea acestui castel în vremurile de odinioară.

Brown ar fi dorit să afle și alte amănunte, dar un pescar este rareori și un cunoscător al trecutului. Cunoștințele flăcăiandrului din barcă asupra locurilor se mărgineau la informația pe care i-o și dăduse : „că era un bun punct de reper și că s-au dat multe lupte odinioară pentru stăpînirea acestui castel".

„Nu-i nimic — își zise Brown în gînd. Am să aflu mai multe cînd voi ajunge pe țărm."

Barcazul își continuă deci drumul spre punctul unde se înalța castelul, care ședea încruntat pe culmea piedestalului său stîncos, uitîndu-se la valurile încă agitate ale golfului de la poalele lui.

— Cred — spuse cîrmaciul — că, dacă acostăm aici, veți ajunge la țărm la fel de uscat, ca și cum ați intra pe poartă. Aici era locul unde odinioară acostau galerele și berlinele, cum le ziceau ei acelor corăbii, dar e mult de atunci ; acum însă locul acesta nu mai este folosit ; fiindcă-i destul de anevoios să duci mărfurile sus pe scara aceea îngustă sau peste stînci. Totuși, de cîte ori, sub lumina lunii, n-am debarcat și eu mărfurile aici !

În timp ce vorbea astfel, el ocoli o stîncă ascuțită și ajunse într-un port foarte mic, în parte natural, în parte făcut de munca neobosită a vechilor locuitori ai castelu-
 lui, care, așa cum observa pescarul, socotiseră că le este

absolut trebuincios pentru ocrotirea ambarcaţiunilor lor mici, deşi nu putea primi corăbii de orice tonaj. Două stînci ascuţite, printre care se putea trece, se apropiau aşa de mult, încît numai o singură barcă izbutea să se strecoare. Pe fiecare stîncă, în margine, se mai vedeau încă două uriaşe belciuge de fier, împlîntate adînc în roca tare. Prin aceste inele, după cum spunea tradiţia, se trecea noaptea un lanţ gros, închis cu un imens lacăt, pentru protecţia acestei rade şi a micii armade pe care o adăpostea. Într-o parte, stînca fusese transformată într-un soi de debarcader, cu ajutorul dălţilor şi al tîrnăcoapelor. Roca era foarte dură şi cioplitul fusese o muncă aşa de grea, încît, după cum povestea pescarul, un muncitor care trudise o zi întreagă putea duce seara, numai într-o bonetă, toate aşchiile de piatră desprinse din stînca la care cioplise toată ziulica. Acest mic chei se lega cu scara de piatră, îngustă şi primitivă, despre care am pomenit în repetate rînduri şi care cobora din vechiul castel. Se mai putea ajunge şi în alt fel de pe plajă la acest chei, şi anume căţărîndu-te peste stînci.

— Aţi face bine să debarcaţi aici — îl sfătui flăcăul — fiindcă apa s-a ridicat mult pe coastă la Shellicoat-stane şi acolo n-a mai rămas nici o cărare neacoperită de apă, apoi trebuie şi noi să descărcăm marfa. Nu, nu (ca răspuns la oferirea unei sume de bani), aţi muncit din greu şi mult mai bine ca noi toţi, aşa că v-aţi plătit cu vîrf şi îndesat călătoria. Ziua bună şi vă doresc numai bine!

Zicînd acestea, îndreptă barcazul spre malul opus al golfului, ca să-şi lase marfa pe ţărm, iar Brown, cu o bocceluţă în mînă conţinînd cîteva lucruşoare absolut trebuincioase cumpărate la Allonby, se văzu debarcat pe stîncile din spatele ruinelor.

Şi astfel, fără a-şi aduce aminte de nimic, ca cel mai veritabil străin, aflîndu-se în nişte împrejurări care, chiar dacă nu erau cu totul deznădăjduite, îi erau deocamdată foarte neprielnice, fără a avea un prieten pe o distanţă de multe sute de mile, acuzat de un delict grav şi, ceea ce era la fel de rău, neavînd aproape nici un ban, acest călător urmărit şi hărţuit se apropia pentru prima dată, după scurgerea atîtor ani, de ruinele castelului năruit, acolo unde străbunii lui se bucuraseră de o putere nemărginită, întrecută numai de cea a regelui.

CAPITOLUL XLI

Da, ziduri vechi sub mușchiul înverzit,
Și turnuri fără stráju, vin la voi,
Ca un pribeag de soartă oropsit!
Unde vă sînt trofeele de soi,
Curtenii, ai ospețelor tumult,
Cînd totul era falnic, strălucit
Și te cinsteau baronii de demult?

Mama misterioasă[1]

Pătrunzînd în castelul Ellangowan printr-o intrare lăturalnică ce păstra semne că fusese odată apărată și ferecată cu cea mai mare grijă, Brown (pe care din această clipă cînd a pus piciorul pe domeniul strămoșilor săi îl vom numi pe adevăratul său nume, Bertram, adică acela purtat și de tatăl său) rătăci prin încăperile năruite, trecînd din una într-alta și minunîndu-se de zidurile masive pe care le întîlnea în anumite părți ale clădirii, de măreția impresionantă și aspră a celorlalte și de dimensiunile uriașe ale întregului castel. În două din aceste încăperi aflate una lîngă cealaltă, el descoperi semne că fuseseră de curînd locuite. Într-una din ele, cea mai mică, se găseau sticle goale, oase cu carnea pe jumătate mîncată și felii de pîine uscată. În cea alăturată, o încăpere boltită, apărată de o ușă masivă deschisă, observă un maldăr de paie; în amîndouă se vedeau și urmele unui foc recent. De unde să-i treacă lui prin minte că aceste circumstanțe, ce păreau cu totul lipsite de importanță, erau așa de strîns legate de întîmplări care-i prejudiciau prosperitatea, onoarea și, poate, chiar viața?

După ce își satisfăcu pe deplin curiozitatea, aruncînd o privire grăbită și prin celelalte încăperi ale castelului, Bertram se îndreptă spre poarta cea mare ce dădea înspre uscat și se opri să admire priveliștea măreață care

[1] Motto-ul este extras din piesa *Mama misterioasă*, o tragedie sumbră a lui *Horace Walpole* (1717—1797), primul reprezentant important al așa-numitei „școli gotice"; romanul său *Castelul din Otranto* (1764) a inaugurat acest curent preromantic în literatura engleză, povestirea abundînd în elemente devenite ulterior tipice pentru această formă de ficțiune: întîmplări palpitante, castele medievale, uși și coridoare secrete, mînăstiri, stafii și temnițe sinistre etc. (n. t.)

se întindea în fața ochilor. Încercînd zadarnic să ghicească locul unde se afla Woodbourne, dar reușind să se încredințeze, cu aproximație, unde se găsea Kippletringan, el se întoarse spre a mai arunca o privire de rămas bun impunătoarelor ruine pe care tocmai le străbătuse. Admiră din nou efectul semeț și pitoresc al uriașelor turnuri rotunde care străjuiau poarta principală dînd un aer de masivitate, maiestuos, arcadei înalte și totuși sumbre ce se boltea deasupra intrării. Stema străvechii familii era și ea acolo, săpată în piatră, înfățișînd trei capete de lup, așezate în diagonală dedesubtul unui coif cu penaj, ultimul cap fiind al unui lup ghemuit, străpuns de o săgeată. De fiecare parte, stema era susținută și încadrată de cîte un om sălbatic în mărimea naturală sau chiar mai mare, și, ca să folosim limbajul heraldic, *încununat și cincturat*[1] și ținînd în mînă un stejar *eradicat*, adică smuls din rădăcini.

„Oare puternicii baroni, posesori ai acestui blazon — își zicea Bertram în sinea lui, urmîndu-și obișnuitul șuvoi de gînduri care-i curgea prin minte la vederea unor astfel de scene — vor fi avînd ei urmași care să stăpînească și azi pămînturile pe care s-au străduit atîta să le apere prin fortificații puternice? Or, poate, sînt pribegi pe meleaguri străine, fără măcar să aibă habar de faima și puterea strămoșilor, în vreme ce moșiile lor sînt stăpînite de oameni străini? Cum se face — își continuă el șirul gîndurilor pe care i le trezeau ruinele castelului — cum se face că anumite priveliști deșteaptă gînduri ce seamănă cu visele și amintirile despre o altă existență obscură trăită poate altădată, cum ar susține bătrînul meu Brahmin Moonshie? Poate imaginile văzute în vis plutesc confuze prin ungherele minții noastre spre a fi rechemate în lumina conștiinței de asemănarea cu unele obiecte reale care, în anumite privințe, se potrivesc cu fantasmele din visele noastre. De cîte ori nu ne aflăm într-o societate unde n-am mai fost niciodată pînă atunci, și totuși simțim puternic, într-un fel tainic, și inconștient, că nici scena, nici vorbitorii, nici subiectul nu sînt cu totul noi; ba mai mult, ne dăm seama că putem anticipa acea parte a conversației care încă nu a avut loc! Așa se întîmplă cu mine acum, cînd contemplu aceste ruine; nu pot să scap de impresia că aceste turnuri masive și acea poartă mohorîtă, parcă ascunzîndu-se sub arcadele ei cu nervuri și bolte adînci, abia luminată de curtea castelului, nu-mi

[1] Încins cu cingătoare. (n. t.)

sînt pe de-a-ntregul străine ! Oare să se datoreze faptului că ele mi-au fost familiare în pruncie şi că, prin urmare, va trebui să caut prin împrejurimile lor acei prieteni dragi despre care mai păstrez, din copilăria mea, o dulce, chiar dacă vagă, aducere aminte şi de lîngă care am fost smuls de timpuriu pentru a sluji unor stăpîni severi ? Şi totuşi Brown, pe care nu-l cred în stare să mă fi înşelat, mi-a povestit întotdeauna că am fost adus la el de pe coasta răsăriteană a Scoţiei, după ce tatăl meu a fost ucis într-o încăierare, şi mai mi-aduc aminte destul de bine o scenă înspăimîntătoare de violenţă care pare să confirme istorisirea lui..."

Şi aşa s-a întîmplat că locul unde se afla acum tînărul Brown, străduindu-se să vadă mai bine vechiul castel, să fie aproape acelaşi unde tatăl său îşi dăduse ultima suflare. Era umbrit de un uriaş stejar bătrîn, singurul care creştea pe esplanadă şi care, deoarece fusese folosit pentru execuţii de către baronii de Ellangowan, era numit Copacul Dreptăţii. Şi iarăşi s-a întîmplat, şi această coincidenţă o putem socoti cu totul remarcabilă, că tocmai în dimineaţa aceea Glossin discuta cu o persoană, pe care obişnuia să o consulte în astfel de treburi, cu privire la anumite reparaţii plănuite, precum şi la o extindere considerabilă a conacului Ellangowan, pentru care nouă construcţie se hotărîse să folosească pietrele vechiului castel părăginit, deoarece nu-i făcea o prea mare plăcere să rămînă într-un contact mai intim cu măreţia baronilor de altădată. Pentru aceasta, el urcase sus pe malul din apropierea ruinei, urmat de acel topograf pe care l-am menţionat într-un capitol anterior şi care obişnuia să facă şi planurile de arhitect, în caz de nevoie. Dar cum Glossin obişnuia întotdeauna să se bizuie şi pe propria lui iscusinţă, nu-i de mirare că cei doi se aflau împreună.

Bertram sta întors cu spatele spre cei doi în timp ce aceştia urcau, discutînd, pe cărare şi se afla ascuns aproape cu desăvîrşire de ramurile stejarului uriaş, astfel încît Glossin nu-şi dădu seama de prezenţa străinului decît în clipa cînd ajunse chiar lîngă el.

— Da, domnule — se adresă el topografului — aşa cum v-am mai spus şi altă dată, castelul cel vechi este o minunată carieră de piatră gata cioplită şi ar fi mai bine şi pentru întregul domeniu dacă l-am dărîma, fiindcă nu mai e bun de nimic decît ca să slujească drept vizuină pentru contrabandişti !

Auzindu-l, Brown, care se afla doar la cîțiva pași de el, se întoarse brusc și-l întrebă :

— Așadar, domnule, vreți să distrugeți mîndrețea aceasta de castel străvechi ?

Chipul, vocea și statura erau aidoma ca ale tatălui său în zilele lui cele mai bune, încît Glossin, luat pe neașteptate la auzul acestor cuvinte și văzînd o astfel de nălucă, ieșită ca din pămînt, sub chipul fostului său patron și chiar aproape de locul unde acesta își dăduse ultima suflare, mai-mai să creadă că mormîntul își slobozise mortul ! Se împletici ca și cum ar fi primit brusc o lovitură mortală și se trase, clătinîndu-se, cîțiva pași îndărăt. Pe dată însă își veni în fire, regăsindu-și prezența de spirit, la gîndul că nu putea să aibă în față un strigoi întors de pe lumea cealaltă, ci pe omul pe care el însuși îl năpăstuise și căruia cea mai mică stîngăcie din partea lui ar fi putut să-i dezvăluie drepturile sale, precum și mijloacele de a le reclama, spre distrugerea lui totală. Și totuși, gîndurile îi erau așa de împrăștiate sub povara spaimei pe care o trăsese, că însăși prima sa întrebare dădea în vileag groaza care-l cuprinsese.

— Pentru numele lui Dumnezeu, cum ați ajuns aici ? zise Glossin.

— Cum am ajuns aici ? ! repetă Bertram, surprins de solemnitatea tonului cu care i se adresa străinul. Am debarcat acum un sfert de oră în micul port din spatele castelului și foloseam acest scurt răgaz, pe care mi l-am acordat, spre a admira aceste ruine încîntătoare. Sper că nu veți considera prezența mea aici ca o încălcare a dreptului de proprietate ?

— Încălcare a dreptului de proprietate ? Nu, domnule, nici vorbă de așa ceva — răspunse Glossin, recăpătîndu-și glasul în oarecare măsură, dar îndeajuns pentru a șopti cîteva cuvinte la urechea însoțitorului, care îl părăsi pe dată spre a se îndrepta spre conac. Încălcare a dreptul de proprietate, domnule ? Nu, domnule... domnia voastră sau oricare alt gentleman sînteți bineveniți pentru a vă satisface curiozitatea.

— Vă mulțumesc, domnule — zise Bertram. Lumea numește aceste ruine Vechiul Conac, după cîte sînt informat. Așa este ?

— Da, domnule... spre a-l deosebi de Noul Conac, care este locuința mea, aflată acolo, mai jos.

Trebuie să subliniem în ce situație grea se afla Glossin în cursul acestui dialog. Pe de o parte, era foarte atent să afle ce amintiri despre acele locuri, scene din

copilăria sa fuseseră reținute de memoria tînărului Bertram, pe de altă parte se vedea silit să fie extrem de precaut în răspunsurile lui, ca nu cumva acestea să-i trezească sau să-i dezlănțuie un torent adormit de asociații prin pomenirea vreunui nume, expresii sau anecdote. Într-adevăr, el îndură în tot timpul acestei scene chinurile cumplite pe care ticăloșia lui le merita cu prisosință, și totuși vanitatea și interesul lui, care erau în joc, îl ajutară să rabde în tăcere torturile pricinuite brusc de ghimpii ascuțiți ai unei conștiințe vinovate și colcăind de ură, teamă și suspiciune.

— Aș dori să vă întreb, domnule — continuă Bertram — care este numele familiei căreia îi aparține aceste ruine impunătoare ?

— Este proprietatea mea, domnule. Și numele meu este Glossin

— Glossin ? Glossin ? repetă de două ori Bertram, ca și cum răspunsul la care s-ar fi așteptat era cu totul altul. Vă cer iertare, domnule Glossin, sînt cîteodată tare distrat, dar v-ați supăra dacă v-aș întreba dacă sînteți de mult proprietarul acestui străvechi castel ?

— A fost zidit, așa cred, cu multă vreme înainte, de o familie numită Mac-Dingawaie — răspunse stînjenit Glossin, care se ferise să pronunțe, din motive bine întemeiate, numele mai familiar de Bertram, care i-ar fi putut trezi tînărului tocmai amintirile pe care el dorea atît de mult să le lase adormite. Așa că încercă să pareze întrebarea cu privire la vechimea lui ca proprietar, răspunzîndu-i doar în parte, așa cum am văzut

— Și cum sună acea deviză, pe jumătate ștearsă, domnule — îl mai întrebă Bertram — care se află pe intavolatura cu armele familiei ?

— N-aș... n-aș... n-aș putea să vă spun — se bîlbîi Glossin

— Mi se pare că scrie „Dreptul nostru constituie forța noastră"

— Cred că e ceva de genul ăsta — încuviință Glossin.

— Aș putea să vă mai întreb, domnule, dacă aceasta este și deviza familiei dumneavoastră ?

— Nu... nu... nu, nu este a mea... cred că este a vechilor proprietari. A mea este... a mea este... de fapt, am avut un schimb de scrisori cu domnul Cumming de la Lyon Office[1] din Edinburgh, cu privire la a mea El mi-a

[1] *Lyon King-of-Arms* era titlul pe care îl purta șeful heraldzilor scoțieni. Leul (lyon) era pe stema regală. (n. t.)

scris că familia Glossin a avut în trecut ca deviză: „Acela care cîcerește își face dreptul și stăpînește".

— Dacă există o oarecare incertitudine, domnule, și dacă aș fi în locul dumneavoastră — zise atunci Bertram — mi-aș lua vechea deviză, care îmi pare cea mai bună din două.

Glossin, căruia între timp i se lipise limba de cerul gurii, nu putu să-i răspundă decît afirmativ din cap.

— Este un lucru ciudat — zise Bertram, cu ochii ațintiți la blazonul de deasupra porții, vorbind cu Glossin și totodată gîndind cu voce tare — este un lucru cît se poate de ciudat ce renghiuri ne joacă memoria. Îmi vin în minte cuvintele unei vechi preziceri, sau ale unui cîntec, sau poezii sau ceva de felul acesta. Și-mi vin în minte cînd mă gîndesc la această deviză :

Bezna, din nou, lumină va fi,
Din nedrept, ce e drept s-o ivi,
Cînd dreptul lui Bertram, cu forța lui Bertram, aci
Se vor întîlni...

Nu-mi amintesc în întregime ultimul vers decît că... se vor întîlni... pe o anumită „înălțime", știu doar că rima este înălțime dar ce vine mai înainte nu pot s-o nimeresc de loc, deși de rimă sînt sigur. Se vede că m-a lăsat memoria.

„Blestemată să-ți fie ea memoria! murmură Glossin în sinea lui. Îți amintește de mult prea multe lucruri!"

— Dar mai sînt și alte versuri care îmi deșteaptă amintiri dé demult — continuă tînărul. Vă rog, spuneți-mi, domnule, se cîntă prin părțile locului un cîntec despre o fiică de rege al insulei Man, care a fugit cu un cavaler scoțian ?

— Sînt ultima persoană din lume pe care ați putea-o consulta asupra unor astfel de antichități legendare.

— Cînd eram copil, știam să cînt această legendă — zise Bertram — de la început și pînă la sfîrșit. Trebuie să vă spun, domnule, că am părăsit Scoția, care este țara mea natală, pe cînd eram copil, iar cei care m-au crescut au făcut totul ca să uit orice amintire ce mă lega de meleagurile mele de baștină, și cînd am fugit de la cei care mă îngrijeau, cred că am făcut-o din cauza unei dorințe copilărești pe care o aveam.

— Foarte firesc — zise Glossin, vorbind cu glas înăbușit ca și cum, cu toate eforturile sale disperate, nu era în stare să-și descleștеze buzele mai mult decît o muchie

de cuțit. Vocea lui părea că vine din altă lume, așa de stîlcite ieșeau cuvintele pe care le murmura, nu semăna întru nimic cu glasul său sonor, obraznic și lăudăros cu care vorbea de obicei. Și s-ar fi zis că acest fel de a vorbi și de a se comporta aveau și un efect nimicitor chiar asupra forței și staturii sale ; căci se vedea limpede că Glossin devenise umbra omului care era de obicei, cînd făcînd un pas înainte, cînd oprindu-se și răsucindu-și umerii, cînd jucîndu-se nervos cu nasturii vestei, cînd încleștîndu-și mîinile, pe scurt, fiind întru totul portretul viu al unui ticălos prins cu mîța în sac care trăia spaima cumplită a omului demascat.

Dar Bertram nu observa nimic din agonia personajului, întrucît era tîrît de șuvoiul propriilor sale asociații și, într-adevăr, deși i se adresa lui Glossin, el nu se gîndea la nemernic, ci vorbea mai mult cu sine însuși, căutînd să pună ordine în confuzele și stînjenitoarele sîmțăminte și aduceri aminte care-l asaltau.

— Da — continuă el — mi-am păstrat limba maternă printre marinarii care, cei mai mulți, vorbeau engleza, și cînd stăteam singur în vreun ungher, obișnuiam să cînt tot mereu acest cîntec de la început și pînă la sfîrșit. Acum l-am uitat cu desăvîrșire, dar melodia mi-o amintesc încă foarte bine, deși nu pot să-mi dau seama ce mi-a readus-o în minte în clipa de față.

Zicînd acestea, își scoase flageoletul dintr-un buzunar al hainei și începu să cînte. În mod limpede, această melodie trezi amintiri asemănătoare în mintea unei fete care albea rufe în apropiere. Fata, care odinioară slujise la castel aducînd apă, începu numaidecît să cînte, iar cuvintele se potriveau de minune cu melodia flageoletului :

„Să fie Forth fiordul, frumoasa își zicea,
Sau șerpuita apă cu numele de Dee,
Și marea, capul Warroch, alăturea de ea,
Tot ce-am dorit atîta, din nou, să pot privi ?“

— Cerule ! exclamă Bertram, entuziasmat. Chiar aceasta e balada de care încercam să-mi aduc aminte. Trebuie să învăț cuvintele de la fată !

„Ce ghinion ! gîndea Glossin. Dacă nu isprăvesc repede cu el, totul e pierdut. O, lua-le-ar dracu să le ia de balade, și pe ăi de le fac, și pe ăi de le cîntă, și pe fata asta blestemată ! Naiba a pus-o să cînte !“ Apoi zise tare :

— Veți avea destul timp pentru asta, cu altă ocazie, dar în momentul de față (fiindcă el își vedea emisarul urcînd malul, însoțit de cîțiva slujitori), în momentul de față trebuie să discutăm ceva mult mai serios împreună!

— La ce vă referiți, domnule? îl întrebă Bertram, întorcîndu-se brusc deoarece nu-i plăcuse tonul cu care îi fuseseră adresate cuvintele.

— Ei bine, domnule, iată despre ce... Am temeiuri să cred că vă numiți Brown, nu-i așa? îl interogă Glossin.

— Și ce-i cu asta, domnule?

Glossin se uită peste umăr înainte de a răspunde pentru a vedea cît de aproape sînt oamenii lui și, încredințîndu-se că se grăbesc spre el, zise:

— Vanbeest Brown, dacă nu mă-nșel?

— Și ce-i cu asta, domnule? repetă Bertram, cu uimire dar și cu neplăcere crescîndă.

— Ei bine, în acest caz — continuă Glossin, observînd că oamenii lui ajunseseră pe pajiștea din apropierea lor — în acest caz vă arestez în numele regelui!

În aceeași clipă netrebnicul își întinse mîinile spre gulerul lui Bertram, în timp ce doi dintre acoliții săi, care sosiseră la fața locului, încercară să-i imobilizeze brațele. Cu un efort violent, Bertram reuși să scape din încleștarea lor, trîntindu-i la pămînt pe cei doi atacatori, după care rămase hotărît în picioare și, scoțîndu-și jungherul arătă cu toată fermitatea că are de gînd să se apere, în timp ce asaltatorii, care făcuseră cunoștință cu forța lui herculeană, băturâ în retragere și se holbau la el de la o distanță plină de respect.

— Să știe toată lumea — strigă el — că n-am de gînd să mă opun autorității legale. Arătați-mi că aveți un mandat de arestare eliberat de un magistrat și că sînteți deci autorizat să procedați la această arestare și mă voi supune fără să opun cea mai mică rezistență dar nici un om care ține la viața lui să nu se apropie pînă cînd nu mi se va spune pentru ce crimă și în numele cărei autorități sînt arestat!

Glossin ordonă atunci unuia dintre ofițerii de poliție să-i arate mandatul de arestare emis pe numele lui Vanbeest Brown, acuzat de crima de a fi tras în mod perfid și premeditat asupra lui Charles Hazlewood-junior din Hazlewood, cu intenția de a-l omorî, precum și de alte crime și delicte. Mandatul mai menționa că arestatul, după ce va fi prins, să fie adus în fața celui mai apropiat magistrat pentru a fi supus unui interogatoriu. Ordinul de arestare fiind legal, iar faptul, ca atare, neputînd fi

contestat, Bertram aruncă pumnalul și se predă polițiștilor, care se năpustiră asupra lui, cu o bravură la fel de mare ca și lașitatea lor anterioară; aveau de gînd chiar să-l pună în fiare, justificînd această măsură prin forța și iuțeala cu care prinsul le respinsese primul atac. Glossin însă, rușinat, poate, sau, poate, de teamă ca prizonierul să nu se înfurie din nou, nu îngădui această înjosire atît de lipsită de sens și ordonă ca prizonierul să fie tratat cu toată omenia, ba chiar cu respect, dar să fie păzit cu strășnicie. Fiindu-i totuși frică să-l țină în propria-i casă, unde poate și-ar fi adus aminte și de alte lucruri, și nerăbdător în același timp de a-și ascunde propriile mașinații sub aripa autorității altui magistrat, porunci să-i fie pregătită trăsura (fiindcă recent își făcuse și o trăsură), iar între timp ordonă să fie adusă mîncare și băutură prizonierului și ofițerilor de poliție, care au fost instalați în una din încăperile vechiului castel pînă cînd va reuși să pună la punct căile legale datorită cărora prinsul să poată fi transportat, pentru interogatoriu, în fața unui magistrat.

CAPITOLUL XLII

Chemați pe martori ca să [illegible]auzim.
Tu, magistrat, așază-te pe loc,
Și jude, tu ce știi al legii joc.
Stai lîngă el pe locu-ți legitim

Regele Lear

În timp ce trăsura era pregătită, Glossin se ocupă cu întocmirea unei scrisori asupra căreia nu zăbovi puțină vreme. Aceasta era adresată vecinului său, sau, așa cum îi plăcea lui să i se spună, Sir Robert Hazlewood din Hazlewood, șeful unei vechi și puternice familii din acel ținut care, în urma decăderii baronilor de Ellangowan, se ridicase treptat, ajungînd să aibă mult din autoritatea și influența lor de altădată. Reprezentantul principal al acestei familii era, în prezent un om în vîrstă, atașat din toată inima familiei sale, care se limita numai la un fiu și o fiică, și de o indiferență totală față de soarta celorlați oameni. În rest se purta onorabil în toate acțiunile

sale, temîndu-se de oprobiul semenilor, dar avînd şi alte motive mai întemeiate. Era grozav de încrezut, făîndu-se peste măsură cu vechimea şi importanţa familiei sale, orgoliu considerabil sporit în urma faptului că primise recent, datorită unei succesiuni, şi titlul de baronet de Nova Scotia[1]. În ceea ce priveşte familia Ellangowan, o detesta şi nu-i plăcea cîtuşi de puţin să-şi amintească de ea; aceasta din pricină că, după cum spunea tradiţia, unul din baronii Bertram pusese pe întemeietorul casei Hazlewood să-i ţină scara ca să se poată urca pe cal. În general se purta pompos, dîndu-şi multe aere, şi folosea un limbaj înflorat, pe care îl socotea elocvent dar care adesea devenea ridicol din cauză că îşi aranja prost triadele şi cvaternionii[2] cu care îşi încărca frazele.

Acestui personaj se străduia acum domnul Glossin să-i scrie folosind un stil cît se poate de conciliator pentru ca rîndurile lui să fie cît mai bine primite de vanitatea şi orgoliul de familie al nobilului său vecin; în cele din urmă, scrisoarea căpătă următoarea formă:

«Domnul Gilbert Glossin (ardea de dorinţa să adauge de Ellangowan, dar prudenţa învinse şi, oftînd, suprimă această prelungire teritorială a numelui), domnul Gilbert Glossin are onoarea de a face cele mai respectuoase urări de bine lui Sir Robert Hazlewood, informîndu-l totodată că în această dimineaţă zeiţa Fortuna l-a favorizat ca să aresteze persoana care l-a rănit pe nobilul tînăr moşier Charles Hazlewood. Întrucît Sir Robert Hazlewood va dori probabil să conducă personal ancheta şi interogatoriile ce vor fi luate acestui criminal, domnul G. Glossin va porunci ca arestatul să fie trimis la hanul din Kippletringan, fie la conacul Hazlewood, după cum Sir Robert Hazlewood va avea plăcerea să dispună; şi, cu permisiunea lui Sir Robert Hazlewood, domnul Glossin îl va aştepta cu probe şi mărturii pe care a fost aşa de norocos ca să le culeagă cu privire la această afacere atît de atroce.

Ell. ngn.
Marţi

Adresată lui
Sir Robert Hazlewood din Hazlewood
Baronet
Conacul Hazlewood»

---

[1] Titlu creat de regele Carol I, în 1625, în vederea colonizării terenurilor din Noua Scoţie (America de Nord). (n. t.)

[2] Gruparea laolaltă a trei sau patru subiecte, mai mult sau mai puţin legate între ele. (n. t.)

Această notă a fost trimisă cu un servitor călare, şi Glossin, după ce-i fixă omului un oarecare timp pentru a-şi îndeplini misiunea şi-i porunci să galopeze repede, ordonă celor doi poliţişti să se urce în trăsură cu Bertram şi el însuşi încălecă spre a însoţi trăsura pînă la răscrucea drumurilor spre Kippletringan şi Hazlewood House, iar acolo se opri ca să aştepte reîntoarcerea mesagerului, urmînd să plece cu arestatul spre una din cele două direcţii, după cum va dori baronetul.

După o jumătate de oră, servitorul se întoarse cu următorul răspuns, frumos împăturit şi sigilat cu armele familiei Hazlewood şi inscripţia Nova Scotia lîngă blazon.

«Sir Robert Hazlewood din Hazlewood înapoiază domnului G. Glossin complimentele trimise şi îi mulţumeşte pentru osteneala pe care şi-a luat-o într-o chestiune afectînd siguranţa familiei lui Sir Robert. Sir R. H. roagă pe domnul G. G. să aibă bunătatea de a trimite pe arestat la conacul Hazlewood pentru interogatoriu, cu toate celelalte probe şi declaraţii pe care le-a menţionat. Şi după ce afacerea se va încheia, în cazul în care domnul G. G. nu este invitat în altă parte, Sir R. şi Lady Hazlewood ar fi încîntaţi să-l aibă ca musafir la masă.

Hazlewood House — Adresată lui
Marţi — Domnului Gilbert Glossin, etc.»

— Aha! exclamă Glossin. Iată că, în fine, am pus un deget şi voi găsi mijloace ca să-mi introduc întreaga mînă! Dar mai întîi trebuie să scap de acest tînăr primejdios. Cred că voi putea să-l influenţez pe Sir Robert. El este cam prostănac şi înfumurat şi socotesc că va fi probabil dispus să asculte sugestiile mele asupra procedurii de urmat în acest caz, aşa că-l voi face să creadă că el hotărăşte, cînd, în realitate, eu voi fi acela care voi trage sforile. Iată cum voi avea avantajul de a fi adevăratul magistrat, fără să-mi asum riscul unei responsabilităţi odioase.

În timp ce se legăna cu aceste speranţe şi aşteptări, trăsura se apropie de conacul Hazlewood de-a lungul unei alei somptuoase străjuite de stejari bătrîni care umbreau străvechea aşezare semănînd cu o mînăstire. Era un edificiu care se întindea pe o mare suprafaţă, zidit în perioade diferite; o parte fusese, într-adevăr, un schit de maici, care, după închiderea lui, pe timpul reginei

Mary[1], fusese dăruit din partea coroanei împreună cu domeniul din jur primului vlăstar al acestei familii. Conacul era frumos situat într-un parc cu căprioare, pe malurile rîului despre care am mai pomenit. Peisajul din vecinătate era de un verde solemn, întunecat, de o nuanță întrucîtva melancolică, potrivindu-se minunat cu arhitectura casei. Totul părea păstrat în cea mai desăvîrșită ordine, ceea ce arăta rangul și bogăția proprietarului.

Cînd trăsura domnului Glossin se opri la ușa conacului, Sir Robert sta la o fereastră, de unde putea cerceta trăsura cea nouă. Dat fiind sentimentele lui aristocratice, se uită nu cu puțină mînie la aroganța acestui *novus homo*[2], a acestui domn Gilbert Glossin, pînă mai deunăzi un fel de simplu scrib, a cărui aroganță se manifesta și în îndrăzneala de a-și comanda o trăsură așa de superbă; mînia lui se mai domoli puțin cînd observă că inscripția de pe flancurile trăsurii era foarte simplă: doar literele G. G. Această modestie aparentă se datora însă, de fapt, numai întîrzierii domnului Cumming de la Lyon Office, care, fiind în acea vreme ocupat cu descoperirea și înregistrarea blazoanelor pentru doi comisari din America de Nord, trei nobili anglo-irlandezi și doi mari negustori din Jamaica, fusese mai lent ca de obicei în găsirea unei steme pentru noul moșier de Ellangowan. Iată cum această întîrziere pledă în avantajul lui Glossin, în opinia îngîmfatului baronet.

În timp ce polițiștii îl păzeau pe prizonier într-un fel de anticameră, domnul Glossin a fost introdus într-o încăpere numită marele salon de stejar, o odaie lungă, căptușită cu lambriuri frumos vernisate și împodobită cu portretele înnegrite ale strămoșilor lui Sir Robert Hazlewood. Vizitatorul, conștient în sinea lui de a nu fi posesorul unor merite deosebite care să cumpănească într-o oarecare măsură obscuritatea nașterii sale, își simțea inferioritatea și o arătă și prin felul cum se plecă pînă la pămînt, și prin celelalte manifestări ale comportării sale servile; toate dovedeau lămurit că noul moșier de Ellangowan redevenise, pentru o bucată de vreme, micul slujbaș de altădată cu apucături meschine și umile. El ar fi vrut cu adevărat să se convingă pe sine

[1] (1553—1558) (n. t.)

[2] *Om nou* (aici în sensul de parvenit — în limba latină în text). (n. t.)

că se preface doar că este umil pentru a satisface orgoliul bătrînului baronet şi pentru a-l putea manevra după bunul lui plac, dar simţămintele sale erau foarte amestecate şi Glossin îşi dădea bine seama că el însuşi chiar era influenţat de aceste prejudecăţi, pe care pretindea că le măgulește.

Baronetul îl primi pe vizitator cu acea politeţe studiată menită să-i demonstreze, în acelaşi timp, şi imensa lui superioritate şi generozitate, şi bunătatea cu care ştia să se poarte, coborîndu-se din înălţimea sa la nivelul unei conversaţii obişnuite cu oameni obişnuiţi. El îi mulţumi lui Glossin pentru grija arătată faţă de o chestiune în care tînărul Hazlewood a fost aşa de intim amestecat şi, arătînd spre portretele familiei sale, remarcă cu un surîs graţios :

— Într-adevăr, aceşti venerabili gentlemeni, domnule Glossin, vă sînt îndatoraţi la fel de mult ca şi mine în acest caz, pentru munca, sforţările şi grija depuse pentru urmaşul familiei lor, şi nu am nici o îndoială că, dacă ar putea să vorbească, mi s-ar alătura, domnule, ca să vă mulţumească pentru favoarea pe care aţi arătat-o casei Hazlewood, avînd grijă şi dîndu-vă şi osteneală şi interes, domnule, pentru un tînăr gentleman care este sortit să continue numele şi familia sa.

De trei ori se plecă Glossin şi de fiecare dată plecăciunea îl apropia mai mult de pămînt : o dată în onoarea cavalerului aflat în picioare dinaintea lui, a doua oară, în chip de respect pentru strămoşii tăcuţi care atîrnau liniştiţi pe peretele lambrisat şi, în fine, a treia oară manifestîndu-şi stima faţă de tînărul gentleman care urma să ducă mai departe numele şi familia aceasta aşa de strălucită. Fiindcă, în ciuda spiţei sale, Sir Robert era, în fond, un *roturier*[1], el se simţi măgulit de omagiul care i se aducea şi continuă pe un ton de o graţioasă familiaritate :

— Şi acum, domnule Glossin, amicul meu atît de bun, îmi veţi permite ca în cercetările şi procedura folosite în acest caz să mă inspir şi eu din cunoştinţele pe care le posedaţi asupra legii. Nu am avut de prea multe ori prilejul să fiu judecător de pace ; această profesiune convine mai bine altor gentlemeni cu mai puţine treburi familiale şi domestice, care mie îmi cer atîta atenţie, supraveghere şi simţ de conducere.

[1] *Om de rînd, bădăran* (în limba franceză în text). (n. t.)

Negreşit, i se răspunse, orice ajutor, oricît de mic, va putea fi adus de domnul Glossin şi pus în întregime la dispoziţia lui Sir Robert Hazlewood, dar, întrucît numele lui Sir Robert Hazlewood a fost un nume vestit în facultate, reputat pentru inteligenţa sa, numitul domn Glossin nu crede că va avea fericirea de a-i aduce umilele sale servicii, ce nu-i puteau fi nici necesare, nici folositoare cuiva înzestrat cu iscusinţa baronetului.

— Iertaţi-mă, bunul meu domn, m-aţi înţeles numai pe jumătate, deoarece ceea ce îmi lipseşte întrucîtva sînt doar cunoştinţele practice asupra amănuntelor obişnuite de care se loveşte un judecător de pace în exersarea funcţiei sale. Eu am fost educat pentru a deveni avocat şi aş putea să mă laud că odată am făcut oarecare progres în studierea jurisprudenţei teoretice, abstracte şi speculative a codului nostru municipal : în zilele noastre, dar există aşa de mici şanse ca un om de familie şi bogat să se distingă în barou, care este ticsit de aventurieri, fiindcă numai aceştia sînt gata să pledeze cu acelaşi zel şi pentru John a Nokes[1] ca şi pentru nobilul cel mai de frunte din ţinut, încît, într-adevăr, m-am scîrbit destul de timpuriu de a practica avocatura. Chiar primul caz care mi-a fost pus pe masă spre a-l studia m-a dezgustat foarte : era vorba, domnule, de o afacere cu seu între un măcelar şi un lumînărar, mi-am dat seama că va trebui să-mi ung gura nu numai cu numele lor vulgare, ci şi cu tot felul de termeni tehnici, expresii şi cuvinte speciale referitoare la meseriile lor dezgustătoare. Pe onoarea mea, bunul meu domn, de atunci nu am mai putut suporta mirosul unei lumînări de seu !

Arătîndu-se plin de indignare, lucru care părea că era chiar de aşteptat, de acea utilizare vulgară a inteligenţei sale, ce prilejuise degradarea strălucitelor facultăţi ale baronetului, cu prilejul oribilului proces cu seu, domnul Glossin se oferi să facă oficiul de secretar sau asesor sau orice alt serviciu unde ar fi putut fi de cel mai mare folos.

— Avînd în vedere că domnia voastră va trebui să conduceţi toată ancheta, va trebui să stabiliţi, în primul rînd, lucru ce mi se pare că va putea fi dovedit fără nici o dificultate, că arestatul este persoana care a descărcat ne-

[1] Acest nume fictiv se acordă într-un proces uneia dintre părţi (asemănător românescului Stan Păpuşe). Dacă se vrea şi desemnarea celeilalte, se foloseşte un al doilea nume fictiv : *John a Stiles.* (n. t.)

fericita armă. Dacă el ar tăgădui, bănuiesc că acest lucru ar putea fi dovedit pe loc de domnul Hazlewood.

— Tînărul domn Hazlewood nu este azi acasă, domnule Glossin !

— Dar putem avea declarația, dată sub prestare de jurămînt, a slujitorului care l-a însoțit — replică abilul domn Glossin — deși cred că există șanse foarte mici ca faptul să fie contestat. De altceva mă tem eu mai mult : am înțeles că domnul Hazlewood, dintr-o bunătate greșit înțeleasă, ar dori să trateze incidentul cu indulgență și destul de favorabil acuzatului, și anume să arate că descărcarea armei poate fi considerată un accident și că deci rănii primite nu i se poate atașa elementul intențional, lucru care ar duce la eliberarea imediată a individului, care, desigur, va fi astfel încurajat să comită și alte delicte.

— Nu am avut onoarea să-l cunosc pe gentlemanul care, în prezent, ocupă funcția de avocat al regelui — replică Sir Robert, cu gravitate — dar socot, domnule, ba mai mult, sînt încredințat că va considera numai simplul fapt al rănirii tînărului Hazlewood din Hazlewood, chiar din nebăgare de seamă (pentru a prezenta cazul în lumina cea mai blîndă și mai dulce, cea mai favorabilă și, desigur, cea mai improbabilă) ca o crimă care ar fi prea lesne ispășită prin închisoare și care merită mai degrabă surghiunul.

— Așa este, Sir Robert — îl aprobă confratele său într-ale dreptății — sînt cu totul și cu totul de părerea domniei voastre, dar nu știu cum se face, și totuși așa este, că gentlemenii de la baroul din Edinburgh, după cum am observat, tratează cu indiferență împărțirea dreptății, fără să respecte rangul și obîrșia nobilă, și m-aș teme...

— Cum, domnule, fără să respecte rangul și obîrșia nobilă ? Vreți să-mi spuneți că *o astfel* de dreptate poate fi împărțită de oameni de viță înaltă și cu educație aleasă în cunoașterea legilor ? Nu, sir, vă înșelați amarnic ; dacă furtul unui lucru mărunt pe stradă este osîndit sub termenul simplu de hoție, același fapt este numit sacrilegiu dacă este comis într-o biserică, așa că, ținînd cont de justa ierarhie socială a societății, gravitatea unei injurii crește proporțional cu rangul persoa-

nei împotriva căreia a fost premeditată, săvîrşită sau repetată !

Glossin se înclină pînă la pămînt în faţa acestei declaraţii *ex cathedra*[1], dar observă că, chiar în cel mai rău caz, cînd astfel de doctrine juridice nefireşti, ca acelea la care s-a referit, ar fi totuşi aplicate, „legea mai prevede şi un alt delict pe care să i-l impute acestui domn Vanbeest Brown".

— Vanbeest Brown ?! Acesta este numele individului ?! Doamne Dumnezeule ! Cine şi-ar fi putut închipui că viaţa tînărului Hazlewood va fi în primejdie, clavicula umărului drept îi va fi schilodită şi dislocată considerabil, iar mai multe alice depozitate în apofiza acromiană (cum scrie clar în certificatul întocmit de chirurgul familiei), şi toate acestea datorate unui nemernic obscur cu numele de Vanbeest Brown !

— Desigur, Sir Robert, este un lucru la care cineva abia ar fi cutezat să se gîndească ! Dar, cerîndu-vă o mie de scuze pentru că reiau ceea ce doresc să vă spun, mai este şi altceva : o persoană cu acelaşi nume este înscrisă pe lista echipajului (aici scoase carnetul lui Dirk Hatteraick), ca matelot pe bordul vasului cu contrabandişti, care au atacat conacul Woodbourne, şi nu am nici o îndoială că este acelaşi individ ; lucru pe care totuşi îl las să fie confirmat cu uşurinţă de ascuţita sagacitate a domniei voastre.

— Trebuie să fie acelaşi individ, cu siguranţă, bunul meu domn, fiindcă ar fi o nedreptate făcută chiar oamenilor celor mai de rînd, să presupui că ar putea fi găsite, chiar printre ei, *două* persoane care să poarte un nume aşa de îngrozitor pentru urechile unui nobil ca acest Vanbeest Brown !

— Adevărat grăiţi, Sir Robert, este cît se poate de adevărat, nu există nici cea mai mică umbră de îndoială asupra acestui lucru ! Dar veţi considera mai departe că această circumstanţă ne indică şi motivele atacului mişelesc al acestui disperat. Domnia voastră, Sir Robert, veţi descoperi astfel ce l-a împins la această crimă ; domnia voastră veţi descoperi aceasta fără dificultate, numai aplecîndu-vă puţin, cu priceperea dom-

[1] *De la catedră* (în limba latină în text), declaraţie făcută cu o autoritate absolută, infailibilă. (n. t.)

niei voastre, asupra acestui caz atunci cînd îl veți examina ; din partea mea, nu mă pot abține de a nu suspecta că motivul principal a fost răzbunarea pentru curajul cu care domnul Hazlewood, însuflețit de toată vitejia strămoșilor săi, a apărat conacul Woodbourne împotriva acestui ticălos și a nelegiuiților săi tovarăși.

— Voi cerceta toate acestea, bunul meu domn — zise învățatul baronet. Și totuși, chiar din clipa asta aș îndrăzni să prevăd soluția sau explicația cazului nostru, a acestei enigme, a acestui mister, așa cum, într-o oarecare măsură, ați văzut că stau lucrurile. Da ! Răzbunarea trebuie să fie la mijloc... și, o, Dumnezeule mare și bun ! Contra cui ? O răzbunare plănuită, urmărită și săvîrșită împotriva tînărului Hazlewood din Hazlewood, răzbunare în parte izbutită prin mîna obscurului individ numit Vanbeest Brown ! Trăim zile înspăimîntătoare, cu adevărat înspăimîntătoare, vrednicul meu vecin (acest epitet arăta o rapidă înaintare în cîștigarea favoarei baronetului), trăim zile în care meterezele de apărare ale societății sînt zguduite chiar din temelia lor puternică, timpuri în care rangul, care formează, după cum se știe, podoaba și strălucirea cea mai înaltă a edificiului social, este amestecat și murdărit de celelalte părți mai urîte și mai de rînd ale arhitecturii ! O, bunul meu domn Gilbert Glossin, pe vremea mea, domnule, folosirea spadelor și a pistoalelor și a altor onorabile arme era rezervată nobililor de la orașe și de la țară, iar disputele dintre oamenii din popor erau hotărîte cu armele pe care natura le-a făcut pentru ei : cu bîte sau ciomege, tăiate, rupte sau cioplite din copacii pădurilor învecinate. Dar acum, domnule, bocancul cu ținte grosolane al mojicului calcă pe bătătura curteanului. Oamenii de obîrșia cea mai de jos își au certurile lor, domnule, și onoarea lor, și răzbunările lor, care trebuie să conducă, auziți vorbă ! la folosirea armelor nobile ! Dar să isprăvim odată cu asta... îmi irosesc prețiosul meu timp... aduceți-l înăuntru pe acest individ, pe acest Vanbeest Brown, și să-i dăm o lecție prin care să-l învățăm minte măcar pentru o bucată de vreme !

CAPITOLUL XLIII

...O, el a fost acela
Ce-a atîţat ofensa, ce s-a întors, avan,
Ca o petard-aprinsă, de rele mîini, spre pieptul
Celui ce-o aprinsese. Eu totuşi sper că rana
Nu e prea grea şi bine s-o face iar cu-ncetul.

Frumoasa Fată de la Han[1]

Prizonierul a fost adus în faţa celor doi magistraţi aşa de respectabili. Glossin, în parte datorită unor mustrări de conştiinţă, dar în parte şi datorită hotărîrii sale prudente de a-l face pe Sir Robert Hazlewood instrumentul vizibil al întregii anchete, şedea cu ochii plecaţi spre masă, îndeletnicindu-se cu citirea şi aranjarea declaraţiilor relative la acest caz; numai din cînd în cînd arunca cîte un cuvînt important, asemenea unui sufleur, cînd îl vedea pe magistratul principal, care, în aparenţă, era cel mai activ, că avea nevoie de vreo sugestie. Cît despre Sir Robert Hazlewood, el îşi luase o înfăţişare în care îmbinase austeritatea unui judecător de pace cu un aer de demnitate personală, aşa cum îşi închipuia domnia sa că se cuvine unui baronet ce se trăgea dintr-o străveche spiţă.

— Acolo, poliţişti! Lăsaţi acuzatul să rămînă acolo, în picioare, la capătul mesei! Fiţi aşa de bun şi uitaţi-vă la mine, domnule, şi răspundeţi cu voce tare la întrebările pe care vi le voi pune!

— Aş putea mai întîi să ştiu şi eu, domnule, cine este persoana care îşi dă osteneala de-a mă interoga? întrebă arestatul. Deoarece onestul gentleman care m-a adus aici nu a binevoit să-mi furnizeze nici o informaţie asupra acestui punct.

— Şi ce legătură, domnule, ar putea avea numele şi rangul meu, mă rog, cu întrebările ce urmează să vi le pun? îl întrebă la rîndu-i Sir Robert.

— Poate că nici una, domnule — replică Bertram — dar ele ar putea să influenţeze considerabil dispoziţia mea de a răspunde sau nu.

— Prea bine, domnule, atunci... atunci luaţi cunoştinţă de faptul că vă aflaţi în prezenţa lui Sir Robert Hazle-

[1] Piesă de teatru scrisă de John Fletcher (1579—1625). (n. t.)

wood din Hazlewood şi a altui judecător de pace din acest comitat ; aceasta e totul.

Întrucît cuvintele rostite produseră asupra acuzatului un efect mai puţin uluitor decît anticipase Sir Robert, acesta îşi începu investigaţia cu o antipatie crescîndă faţă de cel ce era obiectul ei.

— Vă numiţi Vanbeest Brown, domnule ?

— Da — răspunse prizonierul.

— Pînă aici este bine... dar ce profesiune să trecem în dreptul acestui nume, domnule ?

— Căpitan într-un regiment de cavalerie al maiestăţii sale.

Urechile baronetului primiră această informaţie cu destulă uimire, dar curajul îi reveni văzînd aerul batjocuritor şi neîncrezător pe care îl arborase Glossin şi auzindu-l pe acesta scoţînd un fel de fluierat interjecţional, într-o notă de surpriză şi dispreţ. De aceea Sir Robert zise :

— Cred, amice, că, înainte de a ne despărţi, vom descoperi că purtaţi un titlu mult mai umil.

— Dacă va fi aşa, domnule — replică prinsul — mă voi supune de bună voie la orice pedeapsă pe care credeţi că o merită o astfel de impostură.

— Bine, domnule, vom vedea — continuă Sir Robert. Îl cunoaşteţi pe tînărul Hazlewood din Hazlewood ?

— Nu l-am văzut niciodată pe gentlemanul care poartă acest nume, după cum am fost informat, decît o singură dată şi regret că acest lucru s-a întîmplat în circumstanţe neplăcute.

— Aşadar, mărturisiţi implicit prin aceasta — continuă baronetul pe un ton mai sever — că aţi pricinuit tînărului Hazlewood din Hazlewood acea rană care i-a primejduit viaţa, sfărîmîndu-i considerabil clavicula umărului drept şi depozitînd mai multe alice în apofiza acromiană, aşa cum declară chirurgul familiei, prin descărcarea unei arme de foc ?

— Se prea poate, domnule — răspunse Bertram — ceea ce vă pot spune este numai că nu ştiu nimic despre gravitatea rănii pricinuite tînărului gentleman, dar că îmi pare rău de cele întîmplate. L-am întîlnit pe o potecă îngustă, însoţit de două tinere doamne şi de un servitor şi, mai înainte de a putea trece de ei sau de a le spune vreun cuvînt, tînărul Hazlewood a smuls puşca slujitorului său, mi-a pus-o în piept şi mi-a poruncit pe un ton cît se poate de semeţ să mă retrag. Cum nu-l

cunoșteam, nu aveam de ce să mă supun ordinului dat și nici nu se cădea să-l las în posesia unui mijloc cu care putea să mă rănească, deoarece, în iritarea lui, părea hotărît să facă uz de el. De aceea m-am apropiat, cu intenția de a-l dezarma, dar chiar în clipa cînd reușisem s-o fac, arma a luat foc din întîmplare și, spre regretul meu de atunci și după aceea, l-a pedepsit mult mai sever pe acest tînăr gentleman decît aș fi dorit eu, dar sînt bucuros, după cîte am înțeles, că rana nu a avut urmări mai grave decît acelea pe care, datorită accesului de mînie neprovocat, le-a meritat.

— Așadar, domnule — zise baronetul, cu trăsăturile feței umflate de orgoliul demnității sale ofensate — așadar, domnule, admiteți, domnule, că a fost scopul vostru, domnule, și intenția voastră, domnule, și obiectul real al atacului vostru, domnule, să dezarmați pe tînărul Hazlewood din Hazlewood de pușca lui, domnule, sau arma, sau carabina de vînătoare, sau cum vă place s-o numiți, domnule, pe cînd se afla pe drumul public al regelui, nu-i așa, domnule? Cred că lucrul acesta e suficient, vrednicul meu vecin! Cred că această mărturisire a faptei săvîrșite ne este de ajuns!

— Domnia voastră sînteți de departe cel mai bun judecător cu putință, Sir Robert — zise Glossin pe un ton insinuant — dar dacă mi-ați permite să vă aduc aminte, mai este povestea aceea cu contrabandiștii.

— Foarte adevărat, bunul meu domn... Și pe lîngă această faptă mîrșavă, domnule, deși vă pretindeți că sînteți Vanbeest Brown, căpitan în serviciul maiestății sale, nu sînteți nimic altceva decît un complice sau tovarăș netrebnic al contrabandiștilor.

— Domnule — răspunse Bertram — dacă nu ar fi vîrsta domniei voastre și dacă nu aș crede că vorbiți sub influența unor informații cu totul eronate, nu v-aș îngădui să-mi aduceți o astfel de insultă!

— Mă socotiți bătrîn, domnule?! Că sînt greșit informat, domnule?! se oțărî Sir Robert, învinețindu-se de mînie. Protestez cu indignare contra unui astfel de limbaj și declar... Dar spuneți-mi, domnule, aveți ceva acte sau scrisori care ar putea stabili rangul, profesia sau misiunea pe care, poate, o aveți de îndeplinit aici, la noi?

— În momentul de față nu am nimic din toate acestea, domnule — răspunse Bertram — dar aștept să-mi sosească cu prima sau cu a doua poștă.

— Și cum se face, domnule — continuă baronetul — dacă sînteți căpitan în serviciul maiestății sale, cum

se face că străbateți Scoția fără scrisori de prezentare sau de împuternicire, fără bagaj și fără nimic care să ateste rangul, profesia sau misiunea dată, așa cum spuneam și mai înainte ?

— Domnule — replică prinsul — mi s-a întîmplat nenorocirea să fiu jefuit și de haine, și de bagaje !

— Aha ! Atunci dumneavoastră sînteți gentlemanul care a luat un poștalion, de undeva din apropiere de Charlies-hope, spre Kippletringan, ca apoi să-l păcălească pe vizitiu, zicîndu-i că merge să se intereseze de direcția drumului și, în realitate, să trimită doi dintre complicii lui ca să-l snopească în bătaie pe bietul băiat și să fure toate bagajele ?

— Am fost, domnule, într-un poștalion așa cum îl descrieți domnia voastră și am fost siliți să ne oprim în mijlocul nămeților de zăpadă și eu însumi m-am rătăcit pe cînd mă străduiam să găsesc drumul spre Kippletringan. Hangița de la han vă poate informa că, la sosirea mea acolo, chiar a doua zi, prima mea grijă a fost să mă interesez de băiat.

— Atunci îngăduiți-mi și mie să vă întreb unde ați petrecut noaptea, bănuiesc că nu în zăpadă, nu-i așa ? Cred că nu vă închipuiți că un astfel de răspuns ar fi satisfăcător sau luat de bun și acceptat ?

— Vă cer permisiunea — răspunse Brown, cu gîndul la țigancă și la făgăduiala pe care i-o făcuse — vă cer permisiunea de a nu răspunde la această întrebare.

— Eram sigur de acest răspuns — zise Sir Robert. Nu ați fost în noaptea aceea oaspetele ruinelor cătunului Derncleugh ? Repet, al ruinelor de la Derncleugh, domnule ?

— V-am spus că nu am de gînd să răspund la această întrebare — replică Bertram.

— Bine, domnule, atunci nu-mi mai rămîne altceva de făcut decît să vă confirm mandatul de arestare — zise Sir Robert — și să vă trimit la închisoare, domnule ; asta e tot, domnule. Dar vă mai rog să aveți bunătatea și să vă uitați și la aceste acte și hîrtii : sînteți acel Vanbeest Brown care este menționat în ele, sau nu ?

Trebuie să spunem aici că Glossin vîrîse printre hîrtii și unele care aparțineau în realitate chiar lui Bertram și fuseseră găsite de ofițerii de poliție în vechea încăpere unde tîlharii își împărțiseră conținutul valizei furate.

— Unele din aceste hîrtii — zise Bertram, după ce se uitase asupra lor — sînt ale mele și se aflau în geamantanul care mi-a fost furat din poștalion. Ele sînt niș-

te scrisori și note de mică importanță și văd că au fost alese cu grijă ca să nu poarte nici o mărturie privitor la rangul și starea mea, pe care celelalte acte le-ar fi stabilit pe deplin. Ele sînt amestecate cu conturile unui vas și alte hîrtii care, pare-se, aparțin unei alte persoane cu același nume ca al meu.

— Și vreți să mă încredințați, amice — întrebă ironic Sir Robert — că există *două* persoane în această țară, în momentul de față, care să poarte același nume așa de neobișnuit și sunînd așa de îngrozitor ?

— Într-adevăr, nu văd, domnule, de vreme ce există un Hazlewood-senior și un Hazlewood-junior, de nu ar fi și doi Vanbeest Brown ? Și acum, ca să vorbesc serios, vă pot spune că am fost crescut în Olanda și știu că acest nume, oricît de înspăimîntător ar suna pentru urechile britanice, este...

Glossin, dîndu-și seama că prizonierul va vorbi despre un subiect primejdios, interveni (deși intervenția lui nu era necesară) pentru a distrage atenția lui Sir Robert Hazlewood, care rămăsese mut și împietrit de îndrăzneața și înjositoarea comparație conținută în ultimele cuvinte ale lui Bertram. Într-adevăr, vinele de la gît și de pe frunte i se umflaseră și stăteau gata să-i plesnească de furie, iar el privea, cu aerul indignat și deconcertat al unui om care primise o insultă mortală din partea unui om pe care îl considerase mai prejos de demnitatea lui, ba chiar ar fi fost nespus de înjositor să-i răspundă așa cum merita. În timp ce stătea astfel cu fruntea plecată, zvîrlind fulgere din ochi și trăgînd aer în piept, încet și maiestuos, pentru a-l expira apoi cu o gravitate adîncă și solemnă, Glossin îi veni în ajutor :

— Aș socoti de cuviință, Sir Robert, tot cu marea îngăduință a domniei voastre, că ar fi bine să isprăvim cu interogatoriul. Mai amintesc totuși că unul dintre polițiști, pe lîngă probele zdrobitoare pe care le-am văzut, afirmă, sub prestare de jurămînt, că jungherul care a fost confiscat azi-dimineață de la prizonier (în timp ce, fiindcă veni vorba de asta, opunea rezistență unui mandat legal de arestare) era un cuțit de abordaj care fusese luat de la el, adică de la polițist, într-o ciocnire mai veche între polițiști și contrabandiști, care a avut loc cu puțin înainte de atacul asupra conacului Woodbourne. Și totuși — adăugă Glossin, cu șiretenie — nu vreau să-mi fac nici o părere pripită asupra acestui subiect, pînă cînd tînărul nu ne va explica cum a ajuns în posesia acestei arme.

— Şi la această chestiune, domnule — răspunse Bertram — permiteţi-mi, de asemenea, să nu răspund.

— Apoi mai este şi o altă faptă care merită să fie cercetată, bineînţeles tot cu permisiunea lui Sir Robert — insinuă Glossin. Acest prizonier a depus în mîinile doamnei Mac-Candlish de la Kippletringan o pungă conţinînd tot felul de monede de aur şi alte bijuterii preţioase. Poate, Sir Robert, aţi putea găsi de cuviinţă să-l întrebaţi cum a intrat în posesia unor obiecte care rareori se întîlnesc adunate de o asemenea manieră ?

— Aţi auzit, domnule, aţi auzit, domnule Vanbeest Brown, întrebarea pe care gentlemanul acesta v-o adresează ?

— Motive personale mă împiedică să răspund şi la această întrebare — replică Bertram.

— Atunci mi-e teamă, domnule — zise Glossin, care adusese lucrurile pînă la punctul pe care-l urmărise — că datoria ne obligă să semnăm un mandat de trimitere la închisoare.

— Cum vă place, domnule — răspunse Bertram — totuşi aveţi grijă de ceea ce faceţi. Luaţi notă că v-am adus la cunoştinţă că sînt căpitan al maiestăţii sale, într-un regiment de cavalerie care tocmai s-a întors din India, şi că, prin urmare, nu pot avea nici o legătură cu acei contrabandişti de care vorbiţi domniile voastre, că locotenent-colonelul, comandantul meu, se află la Nottingham, că maiorul şi ceilalţi ofiţeri ai regimentului se află la Kingston upon-Thames. Mă învoiesc, în faţa domniilor voastre, de a accepta orice pedeapsă, oricît de dezonorantă, dacă nu voi primi în curînd, la întoarcerea poştei de la Kingston şi Nottingham, acte prin care să dovedesc aceste lucruri. Chiar domniile voastre puteţi scrie personal la regiment şi...

— Toate acestea sînt foarte bune, domnule — zise Glossin, care începuse să se teamă ca nu cumva ferma expunere a lui Bertram să facă vreo impresie asupra lui Sir Robert, care desigur că ar fi murit de ruşine în cazul cînd ar fi comis o greşeală aşa de grosolană ca aceea de a trimite la închisoare un căpitan de cavalerie — toate acestea sînt foarte bune, domnule, dar nu există nici o persoană mai apropiată care să vă cunoască ?

— Există doar două persoane în acest comitat care mă cunosc — replică atunci prizonierul. Primul este un crescător de oi, un om simplu din Liddesdale, pe care îl cheamă Dinmont de la Charlies-hope, dar nici el nu ştie

mai multe despre mine decît ce v-am spus și ceea ce vă spun.

— Iată un lucru de mai mare hazul, Sir Robert! exclamă Glossin, rîzînd. Bănuiesc că ar dori să ne aducă pe acest individ tare de cap, ca să-și depună jurămîntul pentru a-și atesta credulitatea. Nu e de rîs, Sir Robert, ha, ha, ha.?

— Și care vă este cel de-al doilea martor, amice? întrebă baronetul.

— Un gentleman asupra căruia am oarecare rezerve înainte de a-l numi, din cauza unor anumite rațiuni personale, dar sub a cărui comandă am servit o bucată de vreme în India și care este un om mult prea onorabil ca să refuze de a depune mărturie în favoarea mea ca ofițer și om de onoare.

— Și cine este acest martor important, domnule, dacă se poate să știm și noi — zise Sir Robert. Vreun mercenar plătit cu jumătate de soldă sau vreun sergent, nu-i așa?

— Vă înșelați, e vorba de colonelul Mannering, fost comandant al regimentului în care așa cum v-am spus, comand un escadron.

„Colonelul Guy Mannering?! își zise în gînd Glossin. Cine dracu s-ar fi gîndit la așa ceva?"

— Colonelul Guy Mannering?! repetă ca un ecou baronetul, a cărui părere despre acuzat era astfel zguduită din temelii. Domnul meu — i se adresă el lui Glossin — acest tînăr cu un nume grozav de plebeian și cu o mare siguranță de sine — are totuși ceva din tonul, manierele și sentimentele unui gentleman, sau ale unuia care, cel puțin, a trăit în societatea bună... se știe că în India ei dau grade foarte ușor și fără grijă și, de multe ori, într-un mod cu totul nepotrivit... cred că este bine să ne oprim aici și să așteptăm întoarcerea colonelului Mannering, fiindcă, pare-mi-se, acum el este la Edinburgh.

— Sînteți în toate privințele cel mai bun judecător posibil, Sir Robert, și asta în toate privințele. Aș vrea numai să vă spun un lucru asupra căruia merită să vă gîndiți. Nu avem deloc dreptul de a elibera un om pe o simplă aserțiune a lui, mai ales una asupra căreia nu avem nici o dovadă; ne-am asuma o prea grea răspundere dacă l-am deține arestat fără a-l trimite la o închisoare publică. Fără îndoială, totuși, domnia voastră sînteți cel mai bun judecător, Sir Robert... aș vrea numai să adaug din partea mea că eu însumi, destul de recent, am fost aspru admonestat pentru că am deținut o persoană într-un loc pe care l-am considerat perfect sigur și, bă-

gați de seamă, sub paza unor polițiști adevărați. Omul a evadat și nu mă îndoiesc deloc că reputația mea de magistrat atent și circumspect a suferit în mare măsură... vă dau numai o sugestie... voi fi însă alături de domnia voastră, Sir Robert, în tot ceea ce veți decide că este mai nimerit să facem...

Numai că domnul Glossin era încredințat că o astfel de sugestie va avea suficientă putere ca să hotărască ceea ce va face colegul său atît de încrezut, dar nu tot atît de încrezător în sine. Și, într-adevăr, iată cum rezumă ancheta Sir Robert, în următoarele cuvinte adresate arestatului, cuvinte care izvorau în parte din supoziția că prizonierul era în realitate un gentleman, în parte din presupunerea diametral opusă că era un netrebnic și un asasin.

— Domnule Vanbeest Brown, v-aș numi căpitane Brown, dacă ar exista cea mai mică rațiune, ori bază, ori temeiuri pentru a crede că sînteți în realitate căpitan sau că aveți un escadron în foarte respectabilul regiment pe care îl menționați sau, într-adevăr, în orice alt regiment în serviciul maiestății sale, relativ la care circumstanță, aș ruga să fiu bine înțeles, nu îmi dau nici o opinie, declarație sau judecată fermă, pozitivă și neschimbată. Înțelegeți, prin urmare, domnule Brown, că ne-am hotărît, considerînd neplăcuta situație în care vă aflați acum, deoarece ați fost jefuit, dar fiind în posesia unei comori de mare preț și, pe lîngă acestea, avînd și un jungher sau cuțit de abordaj cu plăsele de alamă despre a cărui obținere nu ne-ați făcut favoarea de a ne da vreo explicație... de aceea, ziceam, domnule, ne-am hotărît și am decis și am chibzuit să vă trimitem la închisoare, sau mai degrabă să vă asigurăm o locuință acolo, numai ca să puteți aștepta în liniște întoarcerea colonelului Mannering de la Edinburgh.

— Cu umilă supunere, Sir Robert — interveni Glossin — aș putea să vă întreb dacă este intenția domniei voastre de a-l trimite pe acest tînăr gentleman la închisoarea comitatului ? Fiindcă, dacă aceasta nu ar fi hotărîrea expresă a domniei voastre, mi-aș lua libertatea de a sugera să fie trimis la Bridewell, la Portanferry, unde are și condiții mai bune și unde poate fi păzit fără a-l supune oprobriului public, o circumstanță de care ar trebui să ținem seamă, dacă cumva povestea pe care ne-a spus-o s-ar dovedi adevărată

După ce chibzui cîteva clipe, baronetul răspunse :

— Într-adevăr, există un detaşament de soldaţi la Portanferry pentru protecţia bunurilor de la vamă şi, luînd totul în consideraţie, gîndindu-ne la fiecare lucru şi ţinînd seama că locul este confortabil pentru un astfel de loc... hotărăsc, considerînd toate aceste lucruri, să ordonăm închiderea acestei persoane, sau mai degrabă hotărăsc ca să autorizăm deţinerea lui la numita Bridewell din Portanferry

Mandatul a fost completat numaidecît şi Bertram informat că va pleca a doua zi dimineaţa spre locul său de detenţie, întrucît Sir Robert hotărîse să nu fie transportat acolo la adăpostul nopţii, de teamă să nu evadeze. Pînă atunci urma să rămînă la conacul Hazlewood.

„Detenţia mea de acum nu poate fi la fel de aspră ca prizonieratul meu la acei bandiţi indieni Lootie" — îşi zise Bertram în sinea lui — şi nici nu poate dura atîta. Dar naiba să-l ia pe acest zevzec bătrîn şi formalist şi pe vicleanul său de asociat, care vorbeşte totdeauna numai în şoaptă !... Nu sînt în stare să înţeleagă o poveste simplă, cînd cineva le-o spune cinstit, aşa cum s-a întîmplat.

Între timp, Glossin îşi luă rămas bun de la baronet, cu o mie de plecăciuni respectuoase şi scuze slugarnice că nu poate primi invitaţia la masă, adăugînd că speră totuşi că va fi iertat şi că va veni altă dată să prezinte omagiile sale baronetului, doamnei Hazlewood şi tînărului Hazlewood, şi asta cu prima ocazie

— Desigur, domnule — îi răspunse baronetul, foarte graţios. Sper că familia mea nu a arătat niciodată lipsă de politeţe faţă de vecinii ei ; iar cînd voi merge călare în direcţia voastră, bunul meu domn Glossin, vă voi convinge de aceasta trecînd pe la casa voastră, cu toată familiaritatea care se cuvine... adică la care cineva se poate gîndi sau aştepta

„Şi acum — îşi zise Glossin către sine însuşi — să-l caut pe Dirk Hatteraick şi pe oamenii lui... să trimit garda de la vamă aiurea... şi-apoi să aştept zarul să se rostogolească. Ce noroc că Mannering se află la Edinburgh ! Faptul că îl cunoaşte pe flăcău este amănuntul cel mai periculos ce se adaugă primejdiilor mele" Aici lăsă calul să meargă mai încet. „Ce-ar fi să mă învoiesc cu moştenitorul ? Desigur că ar fi obligat să plătească o sumă frumoasă pentru restituirea domeniului şi aş putea să renunţ la Hatteraick... Dar, nu, nu, nu ! Prea mulţi ochi mă privesc. Şi Hatteraick, şi marinarul ţigan, şi vrăji-

toarea aia bătrînă. Nu, nu, trebuie să mă ţin de planul meu iniţial!"

Şi zicînd acestea, înfipse pintenii în burta calului şi merse înainte într-un trap rapid pentru a-şi pune în mişcare intrigile şi uneltirile.

CAPITOLUL XLIV

O temniţă e locul de pierzare
În care nimănui nu-i merge bine;
Pentru amic, o piatră de-ncercare
Şi un mormînt cumplit pentru oricine,
Şi-adeseori un loc de nedreptate
Cu hoţi, tîlhari, figuri demoniace,
Dar uneori şi-un loc pentru dreptate.
Căci pe cel bun, cu răii-l vezi cum zace.

Inscripţie pe zidul temniţei din Edinburgh

A doua zi dis-de-dimineaţă, trăsura care îl adusese pe Bertram la conacul Hazlewood era din nou prezentă acolo împreună cu doi poliţişti tăcuţi şi posomoriţi, care fuseseră desemnaţi să-l însoţească pînă la locul de detenţie destinat, adică la Portanferry. Această clădire lipită de vamă era situată chiar pe malul mării (acolo unde ţărmul forma un fel de port mic), încît se socotise înţelept ca spatele amîndurora să fie apărat cu un zid lat şi gros, un fel de meterez alcătuit din bolovani uriaşi aşezaţi în aşa fel ca să coboare în pantă spre talazurile care adesea se năpusteau asupra lor şi îi prăvăleau. Partea frontală era înconjurată de un zid înalt mărginind o curte mică, în care li se permitea nefericiţilor deţinuţi aflaţi în acea închisoare să se plimbe şi să facă gimnastică la anumite ore. Acest loc de detenţie era folosit şi ca un fel de casă de corecţie şi, cîteodată, ca o sucursală a închisorii comitatului, care, fiind veche, avea o capacitate limitată şi, în plus, era departe de a fi convenabil situată în acel district Kippletringan al comitatului unde ne aflăm. Mac-Guffog, poliţistul care îl prinsese la început pe Bertram şi care acum era unul dintre cei doi care îl păzeau, era supraveghetorul acestui loc lugubru. El porunci ca trăsura să tragă chiar lîngă poarta cea mare de afară şi se

duse în persoană să aducă gardienii. Zgomotul și huruitul roților atraseră atenția a vreo douăzeci-treizeci de copii zdrențăroși, care își părăsiră iute bărcuțele și corăbioarele lor lansate pe micile ochiuri de apă sărată rămase de pe urma fluxului, și se grăbiră să înconjoare vehiculul ca să vadă ce ființă nenorocită urma să fie adusă în temniță, coborînd din „noua și frumoasa caleașcă a lui Glossin". În fine, după un zăngănit greu de drugi, lanțuri și zăvoare, nu puține la număr, poarta ce dădea în curtea temniței se deschise mînuită de doamna Mac-Guffog, o persoană care te băga în răcori și părînd să fie o femeie vînjoasă și hotărîtă, în stare să mențină disciplina printre zgomotoșii întemnițați și să administreze bunul mers al „casei", cum i se zicea, în timpul absenței soțului ei sau cînd acesta trăgea la măsea prea mult whisky. Vocea aspră a acestei amazoane, ce rivaliza în asprime cu muzica scrîșnitoare a drugilor și zăvoarelor manevrate de ea, împrăștie cît ai zice peșteceata strengarilor adunați la ușa temniței, pentru a se adresa apoi amabilului ei soț astfel :

— Mișcă-te repede, omule, și ieși de-acolo, n-auzi ?

— Mai ține-ți gura și... — îi răspunse iubitorul soț, adăugînd două epitete prea energice pe care cititorul ne va scuza că nu le repetăm. Apoi Mac-Guffog se întoarse către Bertram : Hai ieși odată, scumpul meu flăcău, sau vrei să te luăm pe sus ?

Bertram coborî din trăsură și, îndată ce puse piciorul pe pămînt, se văzu înhățat de guler de un polițist, care îl împingea spre poartă, deși tînărul nu se împotrivise de loc, și însoțit de strigătele micilor zdrențăroși, care priveau scena de la o distanță respectabilă, acolo unde frica inspirată de doamna Mac-Guffog îi alungase. Imediat ce căpitanul păși peste fatalul prag, portăreasa puse din nou lanțurile, trase zăvoarele și, învîrtind cu amîndouă mîinile o imensă cheie, încuie un lacăt uriaș ; apoi scoase cheia și o aruncă într-un buzunar la fel de mare, din postav roșu, pe care îl avea într-o parte.

Și iată-l acum pe Bertram în curtea cea mică despre care am pomenit. Cîțiva deținuți se plimbau pe caldarîmul ei și păreau fericiți de faptul că putuseră, măcar pentru cîteva clipe, să arunce o privire fugară, cînd poarta se deschisese, pe cealaltă parte a acelei ulițe mizerabile. Acest lucru nu trebuie să ne surprindă dacă ținem seama de faptul că, în afara unor astfel de rare ocazii, ei nu puteau să admire decît poarta ferecată a temniței, zidurile înalte și mohorîte ale curții, cerul de deasupra și cal-

darîmul de sub picioarele lor, un peisaj atît de monoton, încît, ca să folosim o expresie poetică, „Zăcea asemenea unei poveri pe ochiul obosit", fapt care făcuse să încolţească în inima unora o mizantropie nemiloasă şi sumbră, iar în a altora acea deznădejde care îl face pe cel ce este îngropat de viu în acest mormînt al temniţei să-şi dorească un sepulcru adevărat, mai liniştit şi mai solitar.

Mac-Guffog, după ce păşi alături de Bertram în curtea închisorii, se opri o clipă şi-l lăsă pe tînăr să arunce o privire semenilor săi în suferinţă. Cînd ochiul său, în ocolul dat, se opri asupra acelor chipuri pe care vinovăţia, deznădejdea, desfrîul sau alcoolul îşi puseseră stigmatul, cînd văzu galeria de hoţi, excroci, tîlhari, risipitori, debitori faliţi, cretini cu înfăţişarea abătută sau nebuni cu chipul vesel (care se felicitau, dintr-un jalnic spirit de economie, că trăiesc ieftin în acest posomorît lăcaş), cînd înţelese, în fine, dintr-o privire, toate acestea, inima i se strînse şi o silă cumplită îl năpădi numai la gîndul că va fi obligat să îndure prezenţa unor astfel de oameni, chiar dacă aceasta ar fi fost doar pentru o clipă.

— Sper, domnule — zise el temnicerului — că îmi veţi da o celulă separată.

— Şi eu cu ce m-aş alege dacă aş face-o ?

— Cred că vă daţi seama, domnule, că nu pot fi deţinut aici mai mult de cîteva zile şi mi-ar fi foarte neplăcut să mă aflu în compania unor oameni de soiul acesta.

— Şi ce-mi pasă mie ?

— În fine, domnule, vreau să vă vorbesc ca să mă înţelegeţi — zise atunci Bertram — sînt dispus să vă fac un dar frumos pentru această favoare.

— Foarte bine, căpitane, dar cînd şi cum ? *Aceasta e întrebarea* sau, mai bine zis, acestea sînt cele două întrebări — replică temnicerul.

— Cînd voi fi eliberat şi voi primi bani din Anglia — răspunse prizonierul.

Mac-Guffog dădu din cap, neîncrezător.

— De ce, prietene, nu ai încredere ? Doar nu veţi fi crezînd că sînt într-adevăr un răufăcător ? izbucni Bertram.

— Nu pot să ştiu eu asta — spuse poliţistul — dar dacă *sînteţi* unul, apoi sînteţi un ageamiu, asta e clar ca lumina zilei.

— Şi de ce, mă rog, mă consideraţi ageamiu ?

— Păi cum să nu vă consider ? ! Doar un începător fără pic de minte a putut să lase atîta bănet la *Armele lui Gordon !* zise polițistul. Lua-m-ar dracul dacă n-aș fi luat toți gologanii. N-aveați dreptul să vă lăsați comoara acolo și să mergeți la pușcărie fără nici un sfanț, ca să nu vă puteți plăti obligațiile ; restul bijuteriilor puteau rămîne ca dovezi. Dar de ce, ca un prost ce-ați fost, nu ați cerut măcar guineele ? V-am făcut semn și cu ochiul, și cu capul, tot timpul, dar dracu nu v-a lăsat să vă uitați la mine nici o clipă.

— Bine, domnule — replică Bertram. Dacă credeți că am dreptul să mă folosesc de acei bani, voi face o cerere pentru asta ; iar acolo cred că sînt mai mulți bani decît puteți să-mi cereți.

— Pe legea mea, habar n-am cît aveți acolo — zise Mac-Guffog — dar s-ar putea să rămîneți aici mult și bine. Și-atunci va trebui s-aveți bani, nu glumă, fiindcă nu vă pot păsui, pe credit. Totuși, fiindcă *îmi păreți* că nu sînteți un flăcău de rînd, deși nevastă-mea spune că pierd întotdeauna fiindcă-s prea bun, dacă îmi dați un înscris de plată din banii aceia, cred că Glossin o să poruncească să mi se înmîneze ce mi se cuvine (știu eu ceva despre o evadare de la Ellangowan) și o să fie bucuros să-mi facă și mie un serviciu ca să se pună bine cu mine.

— S-a făcut, domnule ! încuviință Bertram. Dacă nu voi primi în cîteva zile bani din altă parte, atunci vă voi da ordinul de plată.

— Bine, bine... o să fiți găzduit ca un prinț — zise Mac-Guffog. Dar luați bine seama, amice, ca să n-avem vorbe după asta, am să vă spun care sînt prețurile pe care le iau întotdeauna celor ce doresc o celulă separată. Treizeci de șilingi pe săptămînă pentru locuință, o guinee pentru mobilă, o jumătate de guinee pentru un pat în care să dormiți singur... și încă nu am isprăvit, trebuie să-i dau o jumătate de coroană și lui Donald Laider, care este aici pentru furt de oi, ca să vă elibereze celula (fiindcă, după regulă, ar trebui să doarmă cu domnia voastră) și, desigur, îmi va cere și paie proaspete, și poate și niște whisky, pe deasupra. Vedeți, așadar, ce puțin îmi rămîne !

— Bine, domnule, continuați !

— Cît despre mîncare și băutură, veți avea tot ce este mai bun și niciodată nu iau mai mult de douăzeci la sută peste prețul circiumii, ca să pot servi un gentleman, și asta e destul de puțin pentru dus, adus și pentru cît se obosește biata fată care face toate astea. Apoi, dacă o să vă fie urît, am să viu să stau puțin și eu cu domnia

voastră seara și am să vă ajut să goliți și sticla. Am golit eu multe pahare și cu Glossin, cel care v-a înhățat, măcar că e judecător de pace acum. Și poate o să vreți și foc, fiindcă nopțile-s reci, iar dacă o să vreți lumînări (ăsta-i un articol scump fiindcă-i interzis aici), o s-aveți și lumînări. Eh, iată că v-am spus ce aveți în primul rînd de plătit, nu cred că am uitat prea multe, deși se vor mai ivi cîteva cheltuieli pe ici pe colo în afară de astea, că, de, nu poți să te gîndești la toate.

— Bine, domnule, trebuie să mă-ncred în conștiința domniei voastre, dacă ați auzit din întîmplare de un asemenea lucru... n-am încotro.

— A, nu, domnule — răspunse grijuliul temnicer — nu vă permit să spuneți așa ceva... nu vă forțez cu nimic, și dacă nu vă place prețul, nu trebuie să luați marfa... nu forțez pe nimeni, v-am explicat numai cît vă costă ca să trăiți mai bine, dar dacă vreți să trăiți cum trăiesc ceilalți, după tainul comun, mi-e totuna... mă veți scuti de atita bătaie de cap, asta-i tot!

— Nu, amice, m-ați înțeles greșit. N-am nici un chef, cum puteți prea lesne bănui, să mă tocmesc cu domnia voastră asupra prețului. Conduceți-mă în celula mea, fiindcă aș vrea să rămîn singur și să mă odihnesc puțin.

— Foarte bine, veniți atunci cu mine, căpitane — zise temnicerul, cu o schimă a feței care voia să semene cu un zîmbet — și am să vă spun ceva... ca să v-arăt că *am* și eu o conștiință, cum numiți domnia voastră asta... blestemat să fiu dacă vă iau mai mult de șase penny pe zi ca să vă plimbați în curte, și puteți face asta trei ore pe zi și aveți voie să jucați și rișca, și handbal, și mai știu eu ce.

Cu această promisiune surizătoare, îl pofti pe Bertram în corpul principal al închisorii, arătîndu-i o scară de piatră îngustă și abruptă, la capătul căreia se afla o ușă solidă, ferecată cu zăvoare și bătută cu ținte mari de fier. Dincolo de această ușă se afla un coridor strîmt, un fel de galerie, avînd de o parte și de alta cîte trei celule, niște găuri mizerabile, cu paturi de fier și saltele de paie. Dar la capătul din fund al acestui coridor se afla o celulă mică, cu un aspect mai decent, adică aducînd mai puțin cu un loc de întemnițare fiindcă, dacă făceai abstracție de lacătul cel mare și de lanțul de la ușă, ca și de drugii masivi, încrucișați, care zăbreleau fereastra, semăna mai degrabă cu „cea mai proastă odaie a celui mai prost han". Era destinată ca infirmerie pentru deținuți a căror sănătate cerea o anumită îngrijire. Aici locuise

Donald Laider, flăcăul despre care i se vorbise lui Bertram, care şi fusese sculat din unul din paturile pe care le poseda încăperea spre a încerca alt remediu, şi anume dacă nu cumva paiele curate şi whisky-ul nu ar putea să-l vindece mai bine de frigurile intermitente de care suferea. Acest proces de evacuare fusese adus la îndeplinire de către doamna Mac-Guffog în timp ce soţul ei vorbea cu Bertram în curte, buna lady avînd o presimţire sigură de felul în care se vor termina tratativele. După cum se părea, expulzarea locatarului nu avusese loc pînă cînd nu se folosise niţeluş şi forţa, fiindcă unul din stîlpii unui fel de pat cu baldachin fusese rupt, aşa încît canopia şi perdelele atîrnau într-o parte chiar în mijlocul acestei strîmte odăiţe întocmai ca stindardul unei căpetenii de clan, sfîrşit şi prăvălit pe jumătate în învălmăşeala bătăliei.

— Să nu vă sinchisiţi de această mică dezordine, căpitane — zise doamna Mac-Guffog, care îi urmase pe cei doi în încăpere ; apoi, întorcîndu-se cu spatele la prizonier, cu atîta pudoare cîtă permitea acţiunea, îşi scoase de deasupra genunchiului o jartieră făcută dintr-o panglică solidă de bumbac şi se apucă să lege cu ea, ca să-l întărească, stîlpul rupt al patului, iar după aceea, folosind toate acele pe care le avea asupra ei, prinse şi ridică perdelele în aşa fel ca să formeze un feston... apoi scutură şi netezi aşternutul dîndu-i forma cuvenită... şi, în fine, azvîrli deasupra patului o cuvertură, toată numai petice zdrenţuite. După toate acestea, îşi dădu cu părerea că lucrurile erau acum „oarecum puse la punct"

— Iată-ţi patul, căpitane — continuă ea, arătînd spre scheletul masiv al celuilalt pat cu baldachin, care, datorită denivelării podelei, sta aplecat destul de mult şi se sprijinea doar pe trei picioare, ţinîndu-l pe al patrulea sus, ca o labă ce ameninţa aerul şi în atitudinea unui elefant care păşeşte peste panelul unei trăsuri. Acestea vă sînt patul şi păturile, dar dacă doriţi perne, puişoare sau cearşafuri sau faţă de masă şi şervetele pentru masă, trebuie să vă adresaţi mie, fiindcă astea nu-l privesc pe omul meu (Mac-Guffog părăsise între timp odaia spre a se pune la adăpost de orice apel care i s-ar fi putut adresa împotriva acestei noi încercări de a i se stoarce bani întemniţatului) şi el niciodată nu se bagă în astfel de treburi.

— Pentru numele lui Dumnezeu ! exclamă Bertram. Aduceţi-mi tot ce mai trebuie ca s-arate şi odaia asta mai ca lumea, şi puneţi-mi la socoteală cît vă place.

— Bine, bine, atunci ne-am înțeles; n-o să vă luăm o taxă prea mare, deși sîntem lîngă vamă. Și am să vă fac numaidecît focul, și am să vă pregătesc și masa, dar să știți că masa de azi va fi cam săracă, fiindcă nu ne-așteptam la un musafir atît de drăguț dar așa de pretențios!

Zicînd acestea, doamna Mac-Guffog aduse în mare grabă un făraș cu cărbuni aprinși și, după ce îi trînti pe grătarul ruginit, care nu mai văzuse foc de luni de zile, continuă, fără să se spele pe mîini, să aranjeze lenjeria patului, așa cum se învoiseră (și, vai, ce diferită era aceasta față de albul imaculat al albiturilor Ailiei Dinmont!), sarcină pe care și-o îndeplini bombănind întruna și vorbind singură, ca și cum ar fi fost iritată de pretențiile noului locatar al odăiței, deși pentru această osteneală urma să primească o sumă bunicică. În cele din urmă isprăvi și plecă, continuînd să mormăie printre dinți că „mai ușor îi este să încuie o secție întreagă a pușcăriei decît să trebăluiască pentru acești domnișori mofturoși care își dau atîtea aere cu pretențiile lor".

După plecarea ei, Bertram rămase singur. Nu prea avea multe de făcut: fie să se plimbe de la un capăt la altul al odăiței sale ca să se mai dezmorțească, fie să se uite departe pe mare, atît cît îi îngăduiau ochiurile înguste ale ferestrei, întunecate și acestea de praf și umbrite de zăbrelele de fier, fie să citească „suvenirurile" despre contrabande sau glumele deșucheate pe care viciul și disperarea le zgîriaseră pe pereții îngălbeniți. Sunetele ce îi ajungeau la ureche erau la fel de neplăcute ca și obiectele pe care putea să le vadă: vuietul înăbușit al apei, care se retrăgea datorită refluxului, deschiderea și închiderea întîmplătoare a unei uși, cu toate sunetele ce însoțeau această operație: scrîșnetul zăvoarelor și scîrțîitul balamalelor, toate acestea se amestecau cu vuietul surd al oceanului care își retrăgea talazurile. Uneori mai auzea și mormăitul răgușit al temnicerului sau vocea ascuțită a consoartei sale, aproape întotdeauna avînd un ton mînios, insolent sau nemulțumit. Alteori, un dulău uriaș, care era legat în curte, răspundea cu un lătrat furios provocărilor celor ce se plimbau și n-aveau altceva mai bun de făcut decît să se distreze înfuriind bietul animal.

În cele din urmă, plictisul acestei scurgeri uniforme a timpului a fost alungat din celulă de intrarea unei fetișcane cu o înfățișare nu tocmai curată, care făcea oficiul de slujnică și care începu preparativele pentru prînz, așternînd o față de masă pe jumătate murdară peste masa

pe de-a-ntregul murdară. Un cuțit și o furculiță ce nu străluceau nici ele de curățenie însoțeau o strachină crăpată ; un borcan de muștar aproape gol a fost așezat apoi într-o parte a mesei, iar simetric, în partea cealaltă, o solniță conținînd ceva de o culoare cenușie, mai degrabă negricioasă ; ambele erau de piatră și purtau urme recente, vizibile, că și alții se serviseră de ele. Numaidecît, aceeași Hebe aduse o farfurie cu ciozvîrte de carne de vită prăjite în tigaie, ieșind ca niște insule dintr-un ocean de apă călduță la suprafața căruia plutea un strat de grăsime și, după ce adăugă și un codru de pîine neagră la aceste bucate savuroase, întrebă ce dorește să bea gentlemanul. Deoarece aspectul acestor bucate nu era prea îmbietor, Bertram se hotărî să-și ameliozere masa comandînd niște vin, pe care îl găsi destul de bun și, servindu-se și din niște brînză simplă, care între timp fusese pusă pe masă, își luă prînzul, folosindu-se numai de aceste două articole și, bineînțeles, de pîinea neagră. Cînd isprăvi masa, fetișcana apăru din nou, transmițîndu-i urările de bine ale stăpînului și dorința acestuia de a se interesa dacă nu cumva gentlemanul dorește să-i primească vizita în seara aceea pentru a-l ajuta să-și petreacă mai bine timpul. Bertram rugă să fie scuzat și ceru, în loc de grațioasa lui societate, să i se aducă o pană, hîrtie, cerneală și lumînări Lumina apăru sub forma unei lumînări lungi de seu, ruptă și stînd aplecată într-un sfeșnic de tablă mînjit cu grăsime, cît despre materialele de scris, prizonierul a fost informat că le poate avea doar a doua zi fiindcă trebuiau cumpărate dinafara închisorii. Atunci Bertram o rugă pe față să-i aducă măcar o carte și își întări rugămintea cu un șiling, drept care fata reapăru după o lungă absență, cu două volume bizare ale Calendarului Newgate[1], pe care le împrumutase de la Sam Silverquill, un ucenic leneș, închis pentru fals. După ce așeză cărțile pe masă, fetișcana se retrase și-l lăsă pe Bertram să citească întîmplări care se potriveau de minune cu trista lui situație de întemnițat.

[1] *Calendarul Newgate* era un fel de antologie criminalistică cuprinzînd date despre viața și faptele celor mai faimoși ucigași și delicvenți. (n.t.)

CAPITOLUL XLV

Şi dacă crudul tău destin
Va face să fii spînzurat,
Nu-ţi va lipsi amicul bun,
Ce va-mpărţi tot ce ţi-e dat !

SHENSTONE[1]

Adîncit în reflexii mohorîte, pricinuite în mod firesc şi de trista sa lectură, şi de situaţia sa nefericită, Bertram, pentru prima oară în viaţa lui, simţea cum este cuprins de disperare.

„Am fost în situaţii şi mai rele — îşi zicea el — şi mai primejdioase, fiindcă aici nu este deocamdată nici un pericol, cu perspective mai întunecate fiindcă întemniţarea mea prezentă va fi negreşit scurtă ; am fost în primejdii mult mai greu de îndurat la vremea lor, fiindcă aici, cel puţin, am căldură, hrană şi adăpost. Şi totuşi, citind aceste istorisiri sîngeroase ale crimelor şi nenorocirilor de tot felul, într-un loc aşa de nimerit pentru gîndurile iscate de ele şi auzind şi aceste sunete lugubre, mărturisesc că simt cum mă cuprinde deznădejdea, aşa cum nu mi s-a mai întîmplat vreodată în viaţă. Dar nu trebuie să mă las doborît. Du-te în plata Domnului şi tu, cronică a crimei şi infamiei ! strigă el apoi, aruncînd volumul pe care-l citise, pe patul de rezervă. O temniţă scoţiană nu trebuie să frîngă, chiar din prima zi, un moral care a rezistat şi climei, şi lipsurilor, şi sărăciei, şi bolilor, şi captivităţii într-o ţară străină. Cîte bătălii grele n-am dat pînă azi împotriva acestei doamne, care este Fortuna ! Şi să mă las biruit de ea tocmai acum cînd trebuie să rezist mai vîrtos ?"

Apoi, cu o voinţă de fier, încercă să-şi schimbe cursul gîndurilor şi să vadă totul într-o lumină mult mai favorabilă. În curînd, Delaserre trebuie să sosească în Scoţia ; certificatele de la ofiţerul comandant al regimentului, de asemenea, trebuie să sosească ; ba mai mult, cine ştie, dacă nu cumva, din faptul că Mannering va

[1] *William Shenstone* (1714—1763) — poet sentimentalist minor scoţian, autorul frumoasei balade *Jemmy Dawson*, închinată unuia dintre eroii iacobiţi care au luptat la Manchester pentru Charles Edward Stuart în 1745. Prins după o rezistenţă eroică, J. Dawson a fost spînzurat şi înmormîntat la Kennington Common, în 1746. (n.t.)

fi poate întrebat primul cu privire la identitatea lui, nu va rezulta şi o reconciliere între ei ? Observase adeseori, şi acum îşi aducea bine aminte, că, ori de cîte ori fostul său colonel comandant lua partea cuiva, nu o făcea niciodată pe jumătate şi se părea că se ataşează de acele persoane care aveau nevoie de protecţia sa. Or, în cazul de faţă, o favoare care ar fi fost cerută în termeni onorabili şi, desigur, acordată grabnic, ar fi putut deveni un bun prilej pentru împăcarea celor doi. De la acest subiect, gîndurile sale se îndreptară în mod firesc spre Julia şi, fără să măsoare prea bine distanţa care-l separa pe el, un simplu ofiţer de carieră, care aştepta o atestare a tatălui ei ca să scape din închisoare, de moştenitoarea bogată a acestui părinte în care el îşi punea atîtea speranţe, căpitanul începu să clădească cele mai frumoase castele în nori, poleindu-le cu tot aurul unei mîndre înserări de vară, cînd îndeletnicirea aceasta atît de plăcută îi fu întreruptă de bătăi puternice la poarta de afară, căreia îi răspunse lătratul furios al dulăului pe jumătate flămînd, care era ţinut astfel în curte, ca un ajutor preţios al detaşamentului ce păzea închisoarea. După multe precauţiuni scrupuloase, poarta a fost desferecată şi un om intră în curte. Veni rîndul porţii propriu-zise a temniţei să fie şi ea desferecată, descuiată şi deszăvorîtă, ca apoi să se audă cum picioarele unui cîine urcau treptele scării în grabă, ca, în fine, animalul care le poseda să fie auzit cum rîcîie şi schelălăie la uşa temniţei căpitanului ! Se auzi imediat un pas greoi urcînd şi el, precum şi vocea lui Mac-Guffog, care călăuzea pe cineva.

— Pe aici, pe aici... aveţi grijă unde păşiţi... aceasta e odaia !

Apoi uşa celulei lui Bertram fu şi ea deszăvorîtă şi, spre marea lui surpriză şi bucurie, terrierul său Wasp se năpusti înăuntru, gata aproape să-l sufoce cu gudurăturile sale, urmat de silueta masivă a prietenului său de la Charlies-hope.

— Ei, iată-te ! Ei, iată-te ! exclamă bucuros cinstitul fermier în timp ce îşi arunca ochii roată prin încăperea mizerabilă a bunului său amic şi-i admira mobilierul sărăcăcios. Ce mai e şi asta ? Ce mai e şi asta ?

— Ce să fie ?! O năpastă a Fortunei, bunul meu prieten — zise Bertram, ridicîndu-se şi strîngîndu-i afectuos mîna. Asta-i tot !

— Dar ce e de făcut? Sau ce *poate* fi făcut? întrebă onestul Dandie. E din cauza datoriilor? Sau din ce cauză?

— Nu este pentru datorii — răspunse Bertram, şi dacă ai puţin timp să stai, o să-ţi spun tot ce ştiu şi eu despre tărăşenia asta.

— Dacă am timp? zise Dandie, apăsînd asupra cuvîntului ca şi cum nu ar fi auzit bine. Păi la ce naiba crezi că am venit aici, omule? Numai să te văd şi să-ţi zic „rămîi cu bine"? Chiar pentru asta, ca să aflu ce s-a-ntîmplat! Dar cred că este tocmai ceasul să îmbucăm ceva... ba chiar e tîrziu... Am vorbit cu băieţii de la „Change", unde l-am lăsat pe Dumple, să-mi trimită cina aici, şi flăcăul ăsta de Mac-Guffog s-a învoit... am aranjat-o şi p-asta. Dar acum să-ţi auzim povestea. Stai cuminte, Wasp, marş de-acolo! Ce fericit este că-şi vede stăpînul după atîta amar de vreme, sărăcuţul de el!

Povestea lui Bertram, care se mărgini la relatarea accidentului lui Hazlewood şi la încurcătura ivită între propria sa identitate şi a unuia dintre contrabandiştii care luaseră parte la atacul conacului Woodbourne şi care se întîmplase să poarte acelaşi nume, se termină curînd. Dinmont îl ascultă cu mare atenţie:

— Bine — zise el drept încheiere — nu-i o nenorocire prea mare tot ce s-a întîmplat... băiatul care a fost rănit se face bine, şi ce înseamnă cîteva grăunţe de plumb în umăr? Dacă i-ar fi scos vreun ochi, atunci se schimba treaba. Ah, ce mult aş vrea să fie aici şi bătrînul nostru şerif Pleydell! Pe legea mea, e un bărbat care i-ar fi băgat pe toţi în cofă! E un diavol împielităt cu limbă afurisit de tăioasă, cum nici c-ai mai auzit vreodată!

— Dar ia spune-mi, credinciosul meu prieten, cum ai ştiut că mă aflu aici?

— Ciudat, băiete, destul de ciudat — zise Dandie — dar ţi-oi spune numai după ce-om gata cu cina, fiindcă nu mi se pare cuminte să vorbesc de aşa ceva cîtă vreme fetişcana aia, căreia poate îi cam place să tragă cu urechea, tot vine şi iese din odaie.

Curiozitatea lui Bertram rămase astfel nepotolită pentru un răstimp, fiindcă se ivi cina pe care amicul său o comandase şi care, deşi destul de obişnuită, avea acel aspect curat care îţi deschide pofta de mîncare şi care lipsea cu desăvîrşire bucătăriei doamnei Mac-Guffog. Dinmont, de asemenea, observînd că toată ziua mersese călare şi că, de la micul dejun, nu pusese mai nimic în

gură cu care să merite „să se fălească" (cuvinte ce se refereau la neglijabila cantitate de trei livre de friptură rece de berbec pe care o înfulecase în timpul popasului de la amiază), Dinmont, așa cum spuneam, se năpusti cu toată hotărîrea asupra bucatelor și, asemenea unuia dintre eroii lui Homer, nu suflă nici un cuvînt, bun sau rău, pînă cînd nu-și potoli foamea și nu-și astîmpără setea. În sfîrșit, după ce fermierul sorbi, tacticos din berea făcută în casă, care le fusese adusă între timp, prinse din nou chef de vorbă și începu cu o observație, în vreme ce contempla resturile jalnice a ceea ce fusese odată o pasăre grasă de curte :

— Biine, biine, nu pot să zic că astă găină nu a fost gustoasă, mai ales dacă ținem seama că a fost crescută la margine de oraș, deși n-ai putea s-o pui laolaltă cu mîndrețele noastre de orătănii din ograda de la Charlieshope... dar sînt încîntat să văd că această pățanie nu ți-a tăiat pofta de mîncare, căpitane.

— Nu-i de mirare, domnule Dinmont, deoarece, ca să-ți spun drept, n-am avut un prînz așa de ales ca să fiu sătul la cină.

— Te cred, te cred ! încuviință Dandie. Și-acum, fetițo, fiindcă văd că ne-ai adus și un brandy, și zahăr, și cana cu apă caldă, și toate cele trebuincioase, fii așa de bună și închide ușa după tine, că multe mai avem și noi de tăifăsuit împreună.

Fata se retrase, așadar, încuind ușa celulei după ea, și nu uită să o și zăvorască cu grijă, trăgînd un drug zdravăn pe dinafară.

Imediat după plecarea ei, Dandie se ridică și cercetă atent fiecare colțișor al încăperii ; apoi se duse tiptil spre gaura cheii, ascultînd încordat ca și cum ar fi vrut să audă răsuflarea unei vidre ; în fine, după ce se încredință că nimeni nu trage cu urechea, se întoarse la masă și, isprăvind pregătirea a ceea ce se cheamă un grog tare și fierbinte, răscoli focul cu vătraiul și își începu povestea, cu o voce joasă și folosind un ton ce voia s-arate cît de grave și cît de însemnate erau cele ce avea de spus, atitudine care la el era un lucru prea puțin obișnuit.

— Află, căpitane, că am fost în Edinbro' vreme de cîteva zile, ca să mă-ngrijesc de îngroparea unei rude de-a noastre pe care am pierdut-o, și îmi dădeam cu părerea că am să primesc și eu ceva din moștenire, drept răsplată pentru osteneala drumului meu călare, dar m-am înșelat amarnic ; însă cine poate să se supere pentru așa ceva ? Și am mai avut, pe lîngă asta, și o mică treabă

cu un proces pentru un petic de pămînt, dar asta-i altă socoteală care nu ne priveşte acuma. Pe scurt, după ce mi-am rostuit trebuşoarele, am luat-o spre casă şi, a doua zi dimineaţa, ce mi-am zis : „Hai să dau un ocol pe la păşunile mele, să văd cum o duc păstorii mei năimiţi de la vite, şi am crezut că e bine să-mi arunc şi o privire pe culmea Tout-hope, unde Jock o'Dawston şi cu mine avem o sfadă pentru sfoara aceea de moşie de care ţi-am pomenit mai înainte. Biine, tocmai ajunsesem la primul loc, cînd văd înaintea mea pe unul care nu-l ştiam că face parte dintre păstorii noştri, şi m-am mirat niţeluş să văd pe cineva din altă parte, dar cînd am ajuns mai aproape, l-am recunoscut : era Tod Gabriel, ştii, vînătorul de vulpi. Aşa că i-am zis, niţeluş cam surprins :

— Ce faci pe meleagurile astea, omule, fără nici un copoi ? Ai plecat la vînat de vulpi fără cîini ?

Şi el mi-a răspuns :

— Nu, om bun, vreau numai să stăm de vorbă.

— Dă-i drumul — i-am zis. Vei fi vrînd poate ceva *eilding* pentru foc (aşa zicem noi la turbă) sau poate ai nevoie de niscaiva ajutor ca să ieşi din iarnă ?

— Nu, nu — mi-a răspuns el — nu asta caut, dar vreau să-ţi dau o veste despre căpitanul Brown, care a stat la voi. Vrei s-o afli ?

— Ba bine că nu, Gabriel — i-am zis. Şi ce-ai aflat despre el, flăcăule ?

Atunci el zise :

— Există cineva care se îngrijeşte de soarta lui mai mult ca tine şi faţă de care sînt legat să-i dau ascultare, aşa că n-am venit aici de la mine, din dorinţa să-ţi vorbesc de el, mai ales că ce-o să auzi n-o să-ţi placă.

— Bine grăieşti — i-am zis — desigur că n-o să-mi placă dacă e ceva neplăcut pentru el.

— Atunci — mi-a răspuns omul — cu toate că o să-ţi faci inimă rea, totuşi trebuie să ştii că se află în temniţa de la Portanferry, dacă n-a avut mai bine grijă de sine, fiindcă s-au dat ordine să fie prins de îndată ce va veni de peste apă, de la Allonby. Şi acum, prietene, dacă i-ai vrut vreodată binele, încalecă şi du-te glonţ la Portanferry şi nu lăsa iarba să crească pe copitele murgului ; iar dacă dai de el în temniţă, trebuie să stai de veghe lîngă el ziua şi noaptea vreme de cîteva zile, fiindcă o să aibă trebuinţă de oameni de nădejde şi cu inima credincioasă dar şi cu braţul vînjos, iar dacă o să ne-

socotești spusele mele, nu te vei căi decît o dată, dar asta o să fie pentru toată viața.

— Dar, spune-mi, omule, cum se face că știi toate astea ? i-am zis. Că doar e drum. nu glumă, de aici și pînă la Portanferry !

— Nu-ți bate capul cu asta — mi-a răspuns el. Cei de ne-au adus vestea au călărit zi și noapte, iar dacă vrei să-i fii de vreun folos, trebuie să te-așterni de îndată la drum... eu nu mai am nimic de zis.

După ce mi-a spus astea, s-a lăsat în jos și dus a fost : a alunecat pe iarbă și pe țărînă pînă în vale, așa că nici vorbă să-l pot urmări călare ; m-am întors la Charlies-hope să mă sfătuiesc cu muierea mea, că eram cam nehotărît ce să fac. Îmi părea un lucru tare nelalocul lui, chibzuiam eu, să fii trimis cu o însărcinare așa de prostească, și de cine ? De un vîntură-lume ca el ! Dar, Doamne ! Cum s-a mai pornit muierea cu gura pe mine și mi-a mai meliţat că va fi mai mare rușinea dacă te va ajunge vreo năpastă și se va afla că am putut să-ți sar într-ajutor și n-am făcut-o ! Și-apoi n-a mai trecut mult și iată că a venit și scrisoarea ta, care arăta că muierea avusese dreptate. Așa că m-am dus iute la ladă, am scos repede niște bani, ca să fie la caz de nevoie, și în vremea asta toți plozii au fugit să-l înșăueze pe Dumple. Mare noroc am avut că fusesem la Edinbro' cu alt cal, așa că Dumple era proaspăt ca un trandafir ! După asta, urcă-te pe el, băiete, și dă-i pinteni și cu Wasp după mine, că așa se gudura sărăcuțul să-l iau și pe el, că ai fi jurat că simte, bietul de el, unde mă duceam, și iată că am și ajuns după ce am călărit cam șaizeci de mile sau cam pe-acilea. Dar să știi că Wasp a făcut jumătate din ele pe șa, înaintea mea, așa că sărmanul căţeluș s-a legănat niţeluș, de parcă ar fi fost un prunc, fie că mergeam la trap, fie la galop !

Din această istorisire bizară, Bertram înţelese lămurit, presupunînd că înștiințarea fusese întemeiată, că îl paște o primejdie mult mai mare și mai neîntîrziată decît aceea legată de cîteva zile de întemnițare. În același timp era la fel de limpede că un anume prieten necunoscut îi vroia binele.

— Nu mi-ai spus tu — îl întrebă pe Dinmont — că acest individ, Gabriel ăsta, are sînge țigănesc în el ?

— Așa zice toată lumea — încuviință Dinmont — și cred că au dreptate, fiindcă numai oameni ca de-alde ei știu unde s-a dus unul sau altul sau unde poți să-l gă-

seşti şi ce învîrteşte, şi numai ei pot face ca o veste să zboare prin ţară, asemenea unei mingi cînd o loveşti cu piciorul, de la un capăt la altul, după cum le place. Tii, dar am uitat să-ţi mai spun ce mai alergătură a fost după bătrîna ţigancă, pe care am văzut-o la Bewoastle, Doamne, Doamne! Şeriful şi-a trimis oamenii după ea la Limestane Edge, apoi jos de vale pînă la Hermitage şi Liddel şi în toate părţile. A dat de veste că îi pune în palmă şi cincizeci de lire sterline, nu mai puţin, doar să apară. Iar judecătorul Forster a semnat şi o hîrtie ca s-o aresteze, după cum mi s-a spus, tocmai în Cumberland, aşa că a fost o goană şi o alergătură după ea în toate părţile, dar nici vorbă să-i dea de urmă; că dacă nu vrea vrăjitoarea să se lase prinsă de ei, cine s-o găsească?

— Şi de ce toate astea? întrebă, curios, Bertram.

— O, nu pot să ştiu. Poate e o prostie, dar lumea zice că ţiganca a culeş seminţe de ferigă şi că se poate duce ori încotro vrea, asemenea căpcăunului din baladă: Jock-the-Giant-killer[1], cu haina lui care-l face nevăzut şi cu cizmele lui de şapte poşte. Oricum, este un fel de regină în şatra ţiganilor şi cică ar avea peste o sută de ani (aşa vorbeşte lumea); cică a fost de faţă şi la năvălirea tîlharilor din smîrcuri, în vremurile de bejenie cînd au fost alungaţi din tron Stuarţii. Aşa că, dacă nu poate să se ascundă singură, îi ştie ea pe cei care o pot ascunde destul de bine, de asta să nu te-ndoieşti. Tii, drăcie! Să nu-mi dau eu seama că era Meg Merrilies, în noaptea aceea, la hanul lui Tibb Mumps! Aş fi luat seama cu mai multă grijă cînd i-am vorbit!

Bertram ascultă cu mare atenţie povestirea, care se potrivea aşa de bine, în atîtea locuri, cu ceea ce văzuse el singur la această sibylă ţigancă. După ce chibzui nitel, ajunse la concluzia că nu i se poate reproşa că şi-a călcat cuvîntul dat dacă va povesti cele văzute la Derncleugh unui om care avea despre Meg o părere atît de bună, cum Dinmont arăta lămurit că are. Aşa că îi istorisi cele întîmplate de-a fir-a-păr, fiind adesea întrerupt de exclamaţiile de uimire ale bunului fermier, exclamaţii care sunau cam aşa: „Să te crucească, nu altceva! Spune-mi şi mie dacă-şi mai are pereche pe lume!“ sau „De nu şi-o fi vîrît dracu coada în toate astea, să nu-mi zici mie pe nume!“

[1] Jock, omorîtorul de uriaşi. (n. t.)

Cînd, în fine, preacinstitul nostru prieten din Liddesdale auzi toată întîmplarea, clătină din capul lui uriaș cu păr negru și grăi :

— Biine, îmi place să cred că și printre țigani sînt și oameni buni, și oameni răi, iar dacă unii au de-a face cu Ucigă-l Crucea, este treaba lor, și nu a noastră. Știu și eu prea bine să așez, așa cum se cuvine, un mort. Contrabandiștii ăștia însă, cînd unul de-al lor a fost omorît în vreo încăierare, trimit numaidecît după o femeie ca Meg, oricît s-ar afla ea de departe, ca să îmbrace leșul ; ciudățenia e că așa ceva se face cînd ai de gînd să purcezi la o îngropăciune cum cere datina, dar ce să vezi ! După ce au dichisit mortul așa cum trebuie, îl aruncă în groapă fără nici o slujbă, chiar ca pe un cîine ! Dar țin ca mortul să fie așezat cum se cuvine și să aibă la căpătîiul lui și o muiere bătrînă care să-i cînte rugăciuni, balade și descîntece, cum le zic ei, în loc să cheme pe un slujitor al lui Dumnezeu să vină și să se roage împreună cu ei... ăsta-i un vechi obicei la tîlharii ăștia ; și mă bate gîndul că omul care a murit trebuie să fi fost unul dintre netrebnicii care au fost împușcați cînd au dat foc de a ars conacul Woodbourne.

— Păi, scumpul meu amic, Woodbourne nu a ars — îl corectă Bertram.

— Nu ? Cu atît mai bine pentru cei care sălășluiesc acolo — răspunse fermierul. Ce ți-e și cu lumea asta, omule ! La noi a ajuns vestea că piatră pe piatră n-a mai rămas din el. Dar luptă a fost, oricum, și-mi dau cu presupusul că a fost petrecere, nu șagă. Și așa cum îți povesteam, poți să mă crezi ce-ți spun, ăla a fost unul dintre oamenii împușcați acolo și tot ei au fost și țiganii care ți-au șterpelit geamantanul cînd au găsit poștalionul troienit în nămeți... nu lasă ei să le scape asemenea pleașcă, le-a venit la îndemînă ca toarta unei bărdace cu rachiu !

— Da' ia spune-mi, dacă femeia aceea este un fel de regină a lor, de ce n-a fost în stare să mă ocrotească chiar pe față și să-mi înapoieze cele furate ?

— Ei, cine știe ?! Le-o fi spus ea multe, dar cu toate astea ei și-au văzut de treburile lor, fiindcă atunci cînd ai prins gustul tîlhăriei, nu te mai poți opri. Și-apoi, ăia erau contrabandiști, că ăștia lucrează întotdeauna înhăitați, și poate că n-avea nici ea destulă autoritate asupra lor... ăștia lucrează numai în bandă... Am mai auzit că țiganii ăștia știu și cînd vin contrabandiștii, și unde trag la țărm, mai bine chiar decît negustorii

care tratează cu ei. Şi-acum, ca să isprăvim cu asta, lumea mai zice că, deşi ţiganca e cam într-o doagă şi-i cam umblă gărgăuni prin cap, ea însăşi crede în prezicerile pe care le face, chiar dacă ce spune ea şi norocul pe care ţi-l ghiceşte nu se împlinesc întotdeauna, şi asta, de bună seamă, fiindcă, la rîndul ei, se lasă călăuzită de cine ştie ce prezideri neobişnuite sau presimţiri. Iar dacă vrea să meargă la fîntînă, poţi fi sigur că n-o ia pe drumul drept, nu, ferească sfîntul !... Dar naiba a mai auzit o poveste ca cea de mi-ai spus-o, cu vrăji, cu oameni morţi, cu rătăcirea drumului... aşa ceva n-am citit decît în cărţile de poveşti ! Dar... sst ! Aud că vine temnicerul !

Mac-Guffog se ivi curînd, întrerupîndu-le astfel convorbirea, cu armonia aspră a zăngănitului de drugi şi zăvoare, şi arătîndu-şi faţa lui buhăită în deschizătura uşii.

— Haideţi, domnule Dinmont, am întîrziat să-nchid cu un ceas, în cinstea domniei voastre. Trebuie să vă duceţi la hanul unde aţi tras.

— Ce han, omule ? Am de gînd să dorm aici peste noapte. E un pat liber în camera căpitanului.

— E peste putinţă ! răspunse temnicerul.

— Iar eu zic că *este* cu putinţă şi că nu mă mişc de-aici... uite colea ceva de băut ! Ţine ! Hai noroc !

Mac-Guffog bău paharul pînă la fund, dar apoi îşi reluă obiecţiile :

— Păi este contra regulamentului închisorii, domnule, n-aţi comis nici o infracţiune.

— Am să-ţi sparg capul — îi răspunse încăpăţînatul fermier din Liddesdale — dacă mai sufli un cuvînt şi asta o să fie infracţiune cu vîrf şi îndesat, ca să-mi dea dreptul să petrec noaptea aici, dacă vrei să fii neapărat în ordine cu regulamentul !

— Păi vă spun, domnule Dinmont — reîncepu mai împăciuitor temnicerul — este şi contra regulamentului, şi unde mai puneţi că-mi pot pierde şi slujba !

— Bine, Mac-Guffog — zise Dandie — înţeleg, dar vreau şi eu să-ţi spun numai două lucruri : mă cunoşti prea bine, ştii şi cine sînt, şi că nu-s eu omul care s-ajute unui întemniţat să evadeze.

— De unde pot să ştiu eu asta ? întrebă temnicerul.

— Dacă nu poţi — îi răspunse dîrzul fermier — o să ştii ce-ţi spun eu acum. Ştii prea bine că uneori eşti obligat să vii şi pe la noi, în susul apei, fiindcă mai ai şi pe-acolo treburi, ei bine, dacă mă laşi să stau liniş-

tit aici şi să petrec noaptea cu căpitanul, am să te plătesc pentru asta de două ori cît se obişnuieşte, iar dacă o să zici nu, am să-ţi trag o mamă de bătaie de am să-ţi rup oasele, aşa cum n-ai mai primit vreodată în viaţă, şi asta cum o să pui piciorul la Liddesdale!

— Bine, bine, fermierule — zise înţelegător Mac-Guffog. Un om care ştie ce vrea trebuie lăsat să meargă cum îi place: dar dacă am să fiu tras la răspundere de judecători, ştiu eu cine o să tragă ponosul — şi, după ce pecetlui această observaţie cu cîteva suduieli, se duse să se culce, încuind mai întîi cu grijă toate porţile acelei triste Bridewel

Clopotul din turla bisericii celei mari a oraşului suna tocmai de nouă ori cînd această operaţie ceremonioasă se sfîrsise

— Deşi este destul de devreme — zise atunci fermierul băgînd de seamă că prietenul său era cam palid şi părea obosit — cred că ar fi mai cuminte să ne culcăm, căpitane, afară numai dacă nu vei mai pofti să mai închinăm cîteva pahare; dar cum nu sîntem din cei cărora să le placă să tragă la măsea, nici tu, nici eu, deşi cîteodată mă mai îndemn cu vecinii sau cînd sînt la drum, cred că tot mai bine este să ne odihnim ca să prindem putere.

Bertram primi bucuros propunerea credinciosului său amic, dar, uitîndu-se la pat, simţi o scîrbă nespusă de a se culca dezbrăcat pe cearşafurile aşa de „curate" ale doamnei Mac-Guffog.

— Şi eu sînt cam de aceeaşi părere, căpitane — zise Dandie. Dacă mă uit bine, acest pat arată ca şi cum toţi cărbunarii din Sanquhar[1] ar fi dormit în patul ăsta! Dar sper că, avînd redingota mea cea groasă, nu-s în pericol să mă murdăresc şi eu!

Zicînd acestea, se aruncă cu atîta forţă, aşa îmbrăcat cum era, în patul nu prea solid, încît acesta trosni din toate încheieturile, iar peste cîteva clipe un cor de sforăituri straşnice arăta că omul nostru dormea adînc. Bertram îşi scoase totuşi haina şi cizmele şi se instală în celălalt pat. Cîtăva vreme nu putu să închidă ochii, gîndindu-se la destinul lui atît de bizar şi la tainele care-l împresurau de pretutindeni, părînd să devină tot mai de nepătruns; în timp ce amici şi vrăjmaşi necunoscuţi, proveniţi din rîndurile unor oameni cu care

[1] Ţinut carbonifer din comitatul scoţian Dumfriesshire. (n. t.)

n-avusese nici o legătură, păreau să-l ocrotească sau să-l persecute. Totuşi oboseala birui treptat gîndurile şi, după puţin timp, adormi tot atît de adînc ca şi prietenul său. În această stare confortabilă de uitare va trebui să-l lăsăm, ca să-i aduc la cunoştinţă cititorului alte întîmplări care s-au petrecut cam în aceeaşi vreme.

CAPITOLUL XLVI

...Să-mi spui acuma repede de unde
Această veste stranie o ai ?
De ce ne-opreşti piciorul pe-acest plai,
Cu-acest salut profetic ? Hai, răspunde !

Macbeth

Chiar în seara zilei cînd avusese loc interogatoriul lui Bertram, sosi la Woodbourne şi colonelul Guy Mannering, venind de la Edinburgh. Familia-i se afla în aceeaşi situaţie în care şi-o lăsase, lucru care, probabil, nu s-ar fi întîmplat, cel puţin în privinţa Juliei, dacă ea ar fi aflat ştirea arestării lui Brown alias Bertram. Dar întrucît, în timpul absenţei colonelului, cele două tinere trăiseră foarte retrase, această veste nu ajunsese, din fericire, pînă la Woodbourne. O scrisoare, deja primită, adusese la cunoştinţa domnişoarei Bertram spulberarea tuturor speranţelor pe care ea le nutrise cu privire la moştenirea domeniului mătuşii sale. Orice nădejdi va fi năruit acea ştire primită şi orice dezamăgire îi va fi încolţit în inimă, acestea totuşi nu o împiedicară de a se alătura prietenei sale Julia pentru a face colonelului o primire afectuoasă şi plină de voioşie, primire prin care se silea, de altminteri, să-şi arate profunda recunoştinţă ce îi înflorea în inimă faţă de gingaşa şi paterna sa purtare de grijă. Ea îşi mai exprimă şi regretul că într-un anotimp al anului atît de neprielnic, el a fost silit să facă, pentru ea, o călătorie aşa de infructuoasă.

— Din nefericire a fost infructuoasă numai pentru tine, draga mea — îi răspunse colonelul — lucru pe care-l deplîng în chipul cel mai sincer, cît despre mine am făcut multe cunoştinţe preţioase, aşa că mi-am petrecut

timpul într-un mod deosebit de instructiv, şi deci în această privinţă nu e nimic de regretat. Chiar amicul nostru Dominie s-a reîntors de trei ori mai bărbat, fiindcă a avut prilejul să ţină piept şi să-şi ascută spiritul în controverse purtate cu geniile metropolei nordice.

— Desigur — încuviinţă Dominie, cu mare satisfacţie — m-am luptat şi nu m-am lăsat doborît, deşi adversarul meu era tare şiret în soiul acesta de luptă.

— Presupun — interveni domnişoara Mannering — că lupta a fost întrucîtva obositoare, nu-i aşa, domnule Sampson ?

— Da, foarte obositoare, tînără lady... totuşi mi-am încordat puterile şi am rezistat atacului.

— Pot depune mărturie — zise colonelul — că n-am văzut niciodată o luptă mai înverşunată. Inamicul se războia asemenea cavaleriei mahrate din India : ataca din toate părţile şi astfel nu prezenta o ţintă bună pentru artilerie, totuşi domnul Sampson şi-a apărat ferm poziţia, cu tunurile, şi a continuat să tragă cînd asupra inamicului, cînd asupra prafului pe care îl stîrnea. Dar să nu mai discutăm despre bătăliile noastre în seara aceasta... mîine, la micul dejun, vom avea tot timpul.

A doua zi dimineaţă, la micul dejun, totuşi Dominie nu îşi făcu apariţia. Un servitor le spuse că plecase să se plimbe dis-de-dimineaţă. Era un lucru atît de obişnuit pentru el să uite de orele meselor, încît absenţa lui nu deranja niciodată pe cei ai casei. Menajera, o matroană presbiteriană de modă veche, care nutrea deci cel mai înalt respect pentru cunoştinţele teologice ale lui Sampson, avea însărcinarea, în astfel de ocazii, să se îngrijească de el ca să nu sufere de pe urma faptului că era atît de distrat şi, prin urmare, îl pîndea la întoarcere ca să-i reamintească de nevoile sale pămînteşti şi să-i dea de mîncare. Cu toate acestea rareori se întîmpla să lipsească consecutiv la două mese, aşa cum se întîmplase în cazul de faţă. Iar cauza acestei neobişnuite purtări ne vom da osteneala s-o lămurim pe dată.

Conversaţia pe care domnul Pleydell o avusese cu domnul Mannering privitor la dispariţia lui Harry Bertram redeşteptase toate amintirile dureroase care îl chinuiseră atît pe Sampson. Inima iubitoare a sărmanului Dominie îi reproşase întotdeauna ca o neglijenţă a sa faptul că lăsase copilul în grija lui Frank Kennedy, fiindcă i se părea că aceasta fusese cauza asasinării unuia şi dispariţiei celuilalt, precum şi a morţii doamnei Bertram, urmată de ruina întregii familii. Era un subiect despre care

nu vorbea niciodată... dacă putem numi conversație modul lui laconic de a vorbi, dar adeseori îi apărea în minte. Însă speranța (așa de puternic afirmată și atestată în ultimul testament al Margaretei Bertram) redeșteptase un sentiment corespunzător în pieptul lui Dominie, care se transformase într-un fel de neliniște bolnăvicioasă, tocmai datorită neîncrederii acordate de domnul Pleydell acestui fapt. „Desigur — își zicea Sampson în sinea lui — este un om erudit și foarte priceput în importantele proceduri ale legii, dar, este, de asemenea, un om ce vădește o mare ușurătate care provoacă rîsul și, în plus, foarte inconsistent în vorbire. Pe ce temei a fost el îndreptățit oare să se pronunțe *ex cathedra*, așa cum a făcut-o, împotriva speranței exprimate de vrednica doamnă Margaret Bertram de Singleside ?"

Toate acestea, repet, Dominie și le-a spus sie însuși doar *în gînd*, fiindcă, dacă ar fi rostit fie chiar numai jumătate din ele, probabil că gura l-ar fi durut o lună, datorită neobișnuitului efort cerut de vorbirea articulată. Rezultatul acestor cugetări a fost însă hotărîrea de a merge să viziteze scena tragediei de la Warroch Point, unde nu mai fusese de mulți ani... ba, ce zic, de fapt nu mai fusese acolo de cînd acel fatal accident se întîmplase. Plimbarea dură mult fiindcă promontoriul The Point of Warroch se găsea dincolo de domeniul Ellangowan, care era așezat între acel cap și Woodbourne. În afară de asta, Dominie se mai și rătăci de cîteva ori, întîlnind pîrîuri care se umflaseră prin topirea zăpezii și deveniseră torente, acolo unde acest cinstit bărbat nu-și amintea decît pîrîiașele de vară cu firicelele lor subțiri de apă.

În cele din urmă, ajunse totuși și la pădurea care fusese ținta excursiei sale și o străbătu cu mare grijă, chinuindu-și mintea tulburată, în efortul său disperat de a-și aminti fiecare circumstanță a catastrofei. Se poate lesne bănui că influența acelor locuri, precum și amintirile trezite la vederea lor erau neprielnice pentru a naște alte concluzii decît cele vechi la care ajunsese sub presiunea însăși a evenimentelor. Cu multe suspine amare, așadar, și cu multe gemete, bietul Dominie se reîntorcea din acest pelerinaj spulberător de speranțe, tîrîndu-și abătut pașii pe drumul spre Woodbourne. Din cînd în cînd, în mintea lui frămîntată se mai furișa și o altă întrebare (fără doar și poate, trimisă de foamea care începuse să-i dea ghies), dar pe care nu putea s-o rezolve din pricina firii sale atît de distrate : „Mîncase el ceva în dimineața aceea sau nu ?" Cu aceste gînduri îndreptate în două di-

recții : cînd la pierderea copilului, cînd (împins fără voia lui să mediteze) la șuncă, pîinișoare sau unt, o apucă pe alt drum decît cel pe care îl parcursese dimineața la venire, ajungînd astfel la micul turn căzut în ruină sau, mai bine zis, la vestigiile unui turn pe care lumea din ținut îl numea *Fortul din Derncleugh*.

Cititorul poate își mai amintește de descrierea acestei ruine din capitolul douăzeci și șapte al acestei narațiuni, ca adăpostind acea bașcă în care tînărul Bertram, sub ocrotirea lui Meg Merrilies, fusese martor la agonia și moartea lui Brown, locotenentul căpitanului contrabandist Hatteraick. Legenda acelui ținut singuratic vorbea de strigoi înspăimîntători ce cutreierau acel loc străvechi, care și așa inspira o frică firească. Ba poate chiar țiganii, care locuiseră multă vreme în vecinătatea turnului năruit, să fi născocit aceste povești cu moroi și strigoi sau măcar să le fi răspîndit spre propriul lor folos. Oricum va fi fost, se povestea că pe vremea cînd ținutul galwegian era slobod, un oarecare Hanloc Mac-Dingawaie, fratele căpeteniei care domnea pe atunci, Knarth Mac-Dingawaie, își omorîse frățînele și stăpînul, ca să smulgă apoi frînele domniei din mîinile nepotului său, copil pe atunci. Se mai povestea că, fiind urmărit pentru a fi pedepsit și acea crimă răzbunată de către credincioșii aliați ai celui ucis și de vasalii casei domnitoare care îmbrățișaseră cauza dreaptă a moștenitorului de drept, Hanloc Mac-Dingawaie fusese silit să se retragă, înconjurat doar de cîțiva sprijinitori ai săi pe care și-i făcuse părtași la crimă, spre acel turn, aproape inexpugnabil, numit *Fortul din Derncleugh*, unde rezistase pînă cînd, înfometat cu totul, dăduse foc fortului, el și puținii lui susținători hotărînd, din disperare, că mai degrabă să piară de tăișul propriilor săbii, decît să cadă în mîinile înverșunaților lor dușmani. Această tragedie care, dacă ținem seama de cumplitele vremuri în care zice-se că s-a desfășurat, are toată șansa de a fi adevărată, era însoțită de numeroase legende în care se vorbea de stafii, vrăji și diavoli, așa că cei mai mulți țărani din împrejurimi, cînd se lăsa noaptea, obișnuiau să facă un ocol oricît de mare, numai să nu se apropie de acele ziduri străvechi bîntuite de fantome. Luminile care fuseseră adesea văzute în jurul turnului, cînd acesta era folosit ca loc de întîlnire al răufăcătorilor care-l vizitau ocazional, erau considerate (sub influența acestor povestiri vrăjitorești) ca fiind de natură supranaturală, lucru ce convenea și bandei de tîlhari, și mulțumea și imaginația oamenilor.

Acum trebuie să mărturisim că şi prietenul nostru Sampson, deşi era un cărturar profund şi un bun matematician, nu adîncise prea mult filozofia spre a se îndoi de realitatea vrăjitoriei sau a strigoilor. Născut într-o vreme cînd îndoiala în existenţa vrăjitoarelor era interpretată ca o încercare de a justifica practicile lor infernale, Dominie credea în astfel de legende ca în ceva nedespărţit de credinţa sa religioasă, aşa că poate ţi-ar fi fost la fel de greu să-l faci să se îndoiască fie de una, fie de cealaltă. Avînd aceste simţăminte şi fiind şi o zi destul de ceţoasă, zi care se apropia de amurg, Dominie Sampson nu putea trece pe lîngă pomenitul *Fort Derncleugh* fără să nu încerce o negrăită oroare.

Mare i-a fost însă uimirea cînd, trecînd prin dreptul porţii, acea poartă despre care se spunea că fusese aşezată acolo de un moşier de Ellangowan ca să-i împiedice pe drumeţii străini mai temerari de a pătrunde în acea başcă primejdioasă bîntuită de stafii, văzu că în loc să fie încuiată, iar cheia păstrată la prezbiteriu, cum ştia toată lumea, era descuiată. Apoi văzu cum poarta se deschide brusc şi silueta lui Meg Merrilies, pe care o cunoştea prea bine, deşi nu o văzuse de atîta amar de ani, se ivi deodată în faţa ochilor uluiţi ai lui Dominie! Ea stătea în picioare în faţa lui, tăindu-i calea şi aţinîndu-i-o aşa de hotărîtă, încît el nu ar fi putut s-o evite decît întorcîndu-se îndărăt şi luînd-o la fugă prin altă parte, lucru la care Dominie nici nu se gîndi, considerîndu-l prea înjositor pentru un bărbat.

— Ştiam că veţi veni pe aici — îi vorbi ea, cu vocea-i aspră şi cavernoasă. Ştiu şi ce căutaţi, dar trebuie să faceţi ce vă cer.

— Lasă-mă să trec! îi zise Dominie, oarecum înspăimîntat. La o parte! *Conjuro te, scelestissima... nequissima... spurcissima... iniquissima... atque miserrima... conjuro te*[1]!!!

Meg rămase însă pe loc, rezistînd înspăimîntătoarei salve de exorcisme pe care Sampson i-o azvîrlea în faţă din răsputeri şi strigă la el cu voce de tunet:

— Oare omul ăsta e scrîntit, de vorbeşte pe altă limbă?

[1] *Te blestem pe tine, cea mai nelegiuită... cea mai vicleană... cea mai spurcată... cea mai vrăjmaşă şi cea mai netrebnică... te blestem!!!* (în limba latină în text). (n. t.)

— *Conjuro* — continuă glasul implacabil al lui Dominie — *abjuro, contestor atque viriliter impero tibi*[1] !

— În numele lui Satan, ce tot bolborosești acolo în franțuzeasca aia bolmojită, de-ar face și un cîine sănătos să bolească ! Ascultați-mă, *stickit stibbler*[2], ascultați ceea ce vă spun sau o să vă căiți cîte zile o să mai aveți vreo mînă sau vreun picior care să vă ducă ! Spuneți-i colonelului Mannering că știu că mă caută. El știe și eu știu că sîngele va fi șters și că cel pierdut va fi aflat :

Cînd dreptul lui Bertram și puterea lui Bertram
Se vor întîlni spre mărirea casei Ellangowan.

Iată aici o scrisoare pentru el ; mă gîndeam să i-o trimit altfel. Nu știu să scriu, dar îi am pe ei, și ei îmi scriu și-mi citesc, aleargă și călăresc pentru mine Spuneți-i că acum se împlinește vremea, ursitoarele și-au tors firul și roata se învîrtește. Rugați-l să se uite la stele, așa cum s-a uitat înainte. Veți ține minte toate acestea ?

— Desigur — îi răspunse Dominie. Dar șovăi... fiindcă mă tulbură cuvintele tale, femeie, iar pielea mi se încrețește cînd te-aud.

— Vorbele mele nu o să vă facă nici un rău, ci numai mult bine.

— La o parte ! Nu vreau nici un bine obținut prin mijloace necurate ! strigă bravul Dominie.

— Smintit ce ești ! strigă Meg, pășind înainte, cu fruntea încruntată de indignare, ceea ce făcea ca ochii ei de smoală să arunce flăcări de sub sprîncenele împreunate. Smintitule ! Dacă ți-aș fi vrut răul, nu puteam să te-arunc jos de pe acel colț de stîncă ? Și cine ar fi știut cum ai fost omorît ? S-a știut mai mult despre Frank Kennedy ? Mă asculți, sperietoare ?

— În numele a tot ce este sfînt — zise atunci Dominie, dîndu-se încet un pas îndărăt și îndreptînd spre pieptul vrăjitoarei, ca o suliță, bastonul lui larg de promenadă cu măciulie de plumb — în numele a tot ce e sfînt, piei din ochii mei ! Să nu m-atingi ! Cu mine nu-ți merge, femeie ! Dă-te la o parte dacă ții la viața ta ! Îți poruncesc să taci ! Sînt mai tare ca tine... cu mine n-o scoți la capăt

[1] *Te blestem, te tăgăduiesc, mă lepăd de tine și îți poruncesc cu tărie* (în limba latină în text) (n. t.)

[2] Epitet dat acelora care, după ce studiaseră teologia pentru a deveni slujitori ai bisericii scoțiene, nu se arătaseră vrednici de chemarea lor. (n. t.)

Aici, cuvintele îi fură curmate brusc, fiindcă îndrăcita de Meg, cu o putere supranaturală (cum a povestit mai tîrziu Dominie), se năpusti asupra lui, îi străpunse apărarea, parînd și aruncîndu-i cu violență într-o parte bastonul îndreptat spre ea, apoi, luîndu-l pe sus ca pe un fulg, îl duse cît te-ai șterge la ochi și-l așeză pe dalele baștei sale mohorîte, „la fel de ușor (spunea Dominie), cum aș fi luat eu un atlas de Kitchen[1]"

— Stați jos ! îi zise ea, împingîndu-l pe fostul predicator, pe jumătate sufocat, pe un scaun prăpădit. Stați jos ! Răsuflați cum trebuie ca să vă veniți în fire, tichie neagră a bisericii ce sînteți ! Ați înnebunit sau sînteți mort de foame ?

— Mort de foame — îi răspunse Dominie, care, redobîndindu-și glasul și văzînd că exorcismele sale serviseră numai ca să o înfurie pe această intratabilă vrăjitoare, socoti că cea mai bună metodă de apărare e să se arate complezent și supus, dar aceasta numai la exterior, fiindcă în sinea lui continua să repete întreaga listă a exorcismelor pe care însă nu mai îndrăznea să le rostească tare. Dar cum mintea lui Dominie nu era în nici un caz obișnuită să urmărească două șiruri de idei în același timp, el sărea uneori peste cîteva cuvinte din formulele sale oculte de blestem, cuvinte ce reapăreau, în schimb, în vorbirea-i particulară, dînd de fiece dată o turnură caraghioasă frazelor sale. Acest lucru îl făcea pe sărmanul om să se sfiască și mai mult, de teamă ca nu cumva cuvintele latinești să o înfurie din nou pe mînioasa vrăjitoare.

În acest răstimp, Meg se îndreptă spre un cogeamite ceaun negru ce atîrna deasupra unui foc aprins pe lespezile de piatră și, ridicîndu-i capacul, lăsă să se împrăștie prin încăperea boltită un miros ademenitor (dacă putem să ne încredem în mirosul unui cazan de vrăjitoare), promițînd ceva mai bun decît acea fiertură infernală pe care asemenea vase se presupune că o conțin de obicei. Era, de fapt, aroma unei gustoase fierturi înăbușite, un fel de tocană, gătită din tot felul de orătănii iepuri, potîrnichi obișnuite și din cele scoțiene, toate fierte într-o zeamă în care înotau bucăți de praz, ceapă și cartofi, și care, judecînd după dimensiunile cazanului, era pregă-

[1] *Thomas Kitchen sau Kitchin*, geograf și cartograf scoțian care a scos numeroase hărți și atlase geografice între 1749 și 1787. (n. t.)

tită, fără îndoială, pentru cel puțin o jumătate duzină de persoane

— Așadar, n-ați mîncat nimic astăzi ? spuse Meg, mai îmbunată, în timp ce turnă o porție zdravănă din acest amestec într-o strachină cafenie și îi presără deasupra, ca să aibă gust, sare și piper[1].

— Nimic — îi răspunse Dominie — *scelestissima*, vreau să spun .. femeie bună !

— Poftim aici — îi zise ea, punîndu-i farfuria dinainte — iată ceva care o să vă meargă la inimă !

— Nu mi-e foame... *malefica*[2]... vreau să spun... doamnă Merrilies ! fiindcă în sinea lui își zisese : „Mirosul e delicios, dar să nu uităm că a fost gătită de o Canidia[3] sau o Ericthoe[4]

— Dacă n-o să mîncați pe dată ca să mai prindeți oleacă de putere, mă jur pe pîine și sare că am să v-o torn pe gît cu linguroiul ăsta, așa fierbinte cum e, fie c-o să vreți, fie că nu ! Deschide gura, păcătosule, și înghite !

Sampson, înfricoșat de ochii de șopîrlă, de picioarele de broască, de măruntaiele de tigru și altele, cu care știa că vrăjitoarele își prepară fierturile, se hotărîse la început să nu mănînce, dar aroma ispititoare a mîncării îi topi repede îndărătnicia, care i se scurgea acum din mădulare în șuvoaie de nădușeală și amenințările vrăjitoarei îl deciseră să mănînce. Foamea și frica sînt uneori buni sfătuitori

„Saul — îi șoptea Foamea — a ospătat împreună cu vrăjitoarea lui Endor." „Și — îi murmura la ureche Frica — sarea pe care a presărat-o pe pîine arată lămurit că nu e vorba de un banchet necromantic, în care niciodată nu se folosește acest ingredient sacru." „Și pe lîngă aceasta — îi spunea Foamea, după ce el sorbise din prima lingură — carnea este gustoasă și fragedă "

— Așadar, vă place carnea ? îl întrebă gazda.

— Da — răspunse Dominie — și vă aduc mulțumiri... *sceleratissima* !... Adică.. vreau să zic.. doamnă Margaret...

— Bine, mîncați pe săturate ; dar dacă ați ști cum am făcut rost de ea, poate n-ați mînca-o cu atîta plăcere !

---

[1] Vezi nota K a autorului *Bucătăria țigănească* (la sfîrșitul volumului)

[2] *Făcătoare de rele* (în limba latină în text). (n. t.)

[3] Curtezană napolitană de care poetul latin *Quintus Horatius Flaccus* (65—8 î. e. n.) a fost îndrăgostit, dar pe care, mai tîrziu, a repudiat-o, învinuind-o de vrăjitorie. (n.t.)

[4] Vrăjitoare helenă din Thessalia. (n. t.)

Lui Sampson, care tocmai își ducea lingura plină la gură, să-i vină rău, nu alta ! Lingura i se lăsă moale în farfurie.

— Ne-au trebuit multe nopți cu lună ca să stăm la pîndă pînă să adunăm toate aceste orătănii și vînat — continuă Meg. Cei care urmează să mănînce aceste bucate se gîndesc prea puțin la legile voastre asupra vînătorii.

„Aa, numai atît ? gîndi Sampson, punînd din nou mîna pe lingură și manevrînd-o cu bărbăție. Mă gîndeam la altceva, n-o să mă lipsesc de hrană pentru un biet argument ca acesta."

— Poate că acuma vreți să și beți ceva ?

— Aș vrea — răspunse Sampson — *conjuro te*... adică... vă mulțumesc din inimă — „fiindcă — gîndea el — dacă am intrat în horă, trebuie să joc", așa că bău, după cum se cuvenea, în sănătatea vrăjitoarei o stacană plină cu brandy. Cînd puse jos cana de piatră, după ce închinase pentru Meg, se simți, deodată, cum va povesti el mai tîrziu, „grozav de ușurat, și orice urmă de spaimă că i s-ar mai putea întîmpla ceva îi pierise cu desăvîrșire".

— Vă veți aminti acum ceea ce v-am rugat mai înainte ? îi zise Meg Merrilies. Știu, după cum vă uitați, că acum am înaintea mea alt om decît cel care a intrat.

— Îmi voi aduce, doamnă Margaret — repetă Sampson, cu hotărîre... — îi voi da colonelului epistola sigilată și-i voi spune tot ceea ce veți mai dori

— Atunci voi fi scurtă — zise Meg. Spune-i să se uite la stele negreșit în noaptea asta și să facă ceea ce îi cer în această scrisoare, dacă vrea :

Cînd dreptul lui Bertram și puterea lui Bertram
Se vor întîlni spre mărirea casei Ellangowan.

L-am mai văzut de două ori fără ca el să mă vadă. Știu cînd a venit pe meleagurile astea prima dată și știu și ce l-a adus din nou îndărăt ! Și-acum, sus și la drum ! Am stat prea mult aici.. să mergem !

Sampson se sculă și porni după sibylă, care îl conduse prin pădure cam un stert de milă, pe un drum mai scurt decît l-ar fi putut găsi singur, apoi o luară pe cel obișnuit. Meg mergînd înaintea lui cu pas întins, pînă ce ajunseră pe culmea unei movile ce domina peisajul.

— Aici — zise ea — trebuie să vă opriți. Priviți cum soarele care apune străbate prin norul acela ce l-a umbrit toată ziua. Și uitați-vă unde cade prima rază de lu-

mină... pe turnul cel rotund al lui Donagild... cel mai vechi turn al castelului Ellangowan... și asta nu de florile mărului! Uitați-vă și cum se întunecă malul mării în jurul acelui cap din golf, nici asta nu e de florile mărului. Aici, chiar pe locul ăsta am stat — zise ea, parcă înălțîndu-se ca să nu scape nimic privirii sale, în timp ce își întindea mîna osoasă cu palma închisă — aici am stat cînd am vorbit cu ultimul moșier de Ellangowan și i-am prezis ce năpastă avea să se abată peste casa lui... și cum i-am spus, așa i s-a năruit casa... da... a fost pedepsit de soartă cu vîrf și îndesat... Și tot aici unde am rupt nuiaua de pace deasupra lui... aici stau din nou... și mă rog ca cerul să-l binecuvînteze și să-l facă să prospere pe adevăratul moștenitor de Ellangowan, care, în curînd, o să reintre întru ale sale și o să fie cel mai bun stăpîn pe care l-a văzut Ellangowanul de trei sute de ani încoace... Poate că eu nu voi mai trăi să văd asta, dar vor fi mulți ochi care o vor vedea chiar dacă ai mei se vor fi închis. Și-acum, Abel Sampson, dacă ai iubit vreodată casa Ellangowan, grăbește-te și du acest mesaj colonelului englez, și aleargă fiindcă viața unui om depinde de iuțeala ta!

Zicînd acestea, ea îi întoarse spatele bietului Dominie, uluit peste măsură, și intră cu pași mari și grăbiți în umbra pădurii din care ieșiseră, acolo unde aceasta se termina la marginea islazului. Sampson se uită o clipă după ea, cuprins de o adîncă uimire, apoi dădu ascultare poruncilor ei, luînd-o la fugă spre Woodbourne, cu o iuțeală neobișnuită pentru el și exclamînd de trei ori:

— Pro-di-gi-os! Pro-di-gi-os! Pro-di-gi-os!

CAPITOLUL XLVII

...Aceasta nu e nebunie,
Voi repeta, de vreți, ce-am spus odată,
Ce nebunia nicicînd n-o să poată,
Aiurea doar vorbește ea...

Hamlet

În timp ce domnul Sampson traversa sala, cu o privire năucă, doamna Allan, devotata menajeră a casei Woodbourne, care, cu grija ei reverențioasă pe care o nutrea totdeauna față de membrii clerului scoțian, îi pîn-

dise întoarcerea, îi ieşi în întîmpinare, dojenindu-l cu blîndeţe :

— De ce aţi întîrziat ? Unde aţi zăbovit atîta amar de vreme, domnule Sampson ? Niciodată n-aţi venit aşa de tîrziu ! Singur vă faceţi rău, ascultaţi-mă ce vă spun, cu posturile acestea lungi ale domniei voastre ! Dacă măcar aţi fi luat cîteva picături de piperment în buzunarul hainei domniei voastre, sau dacă i-aţi fi poruncit lui Barnes să vă facă un sandviş...

— La o parte ! mormăi Dominie, a cărui minte era încă tulburată de vorbele schimbate cu Meg Merrilies, îndreptîndu-se spre sufragerie.

— Nu vă duceţi acolo, am strîns masa de mai bine de o oră şi acum colonelul îşi soarbe tacticos vinul ; intraţi în camera mea şi bucătăreasa o să vă prepare numaidecît ceva bun.

— *Exorciso te*[1] ! zise Sampson. Adică... asta înseamnă că am mîncat.

— Aţi mîncat ? Peste putinţă ! Unde şi cu cine aţi putut mînca domnia voastră, care atunci cînd ieşiţi nu vă duceţi nicăieri ?

— Cred că am mîncat cu Belzebut — îi răspunse clericul.

— Doamne, cu siguranţă că l-a fermecat cineva ! se văită buna femeie, lăsîndu-l să plece. Ori e fermecat, ori şi-a ieşit din minţi, dar, oricum ar fi, numai colonelul se pricepe cum să-l facă să-şi vină în fire. Vai de mine, vai de mine ! Auziţi, oameni buni, cum prea multă carte te face să baţi cîmpii ! Vai de el, sărăcuţul !

Şi rostind aceste cuvinte pe un ton plin de milă, se retrase în odaia ei. Între timp, obiectul compătimirii sale intră în sufragerie, unde apariţia sa provocă o mare surpriză. Era plin de noroi din creştet pînă în tălpi, şi paloarea firească a chipului său era de două ori mai accentuată decît de obicei, şi de frică, şi de oboseală, precum şi din pricină că mintea îi era atît de tulburată.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce înseamnă toate astea, domnule Sampson ? îl întrebă Mannering, observînd că şi domnişoara Lucy Bertram arăta foarte îngrijorată de starea modestului dar atît de devotatul ei prieten.

— *Exorciso te* ! murmură Dominie.

— Ce-aţi spus, domnule ? replică uimit colonelul, nevenindu-i să-şi creadă urechilor.

[1] *Te blestem* (în limba latină în text). (n. t.)

— Vă cer iertare, domnule! Dar mintea mi-este...

— ...puțin în altă parte, așa îmi vine să cred, domnule Sampson. Vă rog să vă adunați gîndurile și să binevoiți a-mi spune și mie ce vor să însemne toate acestea.

Sampson intenționa să-i răspundă, dar, dîndu-și seama că *formula* sa latină de exorcisme era gata să-i vină din nou pe limbă, renunță prudent de a mai scoate vreun cuvînt și puse scrisoarea mototolită pe care o primise de la țigancă în mîna lui Mannering, care rupse sigiliul și o citi cu uimire.

— Îmi pare că nu-i decît o glumă — spuse el după ce sfîrși lectura — și încă una foarte proastă.

— Vine de la o persoană căreia nu-i arde de glume — zise Dominie.

— Și de la cine vine, mă rog? întrebă Mannering, din ce în ce mai uimit.

Dominie, care obișnuia să fie foarte delicat și atent cînd era vorba să pomenească de anumite lucruri privitoare la domnișoara Bertram, amintindu-și împrejurările atît de dureroase pentru ea legate de Meg Merrilies, aruncă o privire spre tinerele fete și rămase tăcut.

— Ne vom revedea peste cîteva clipe, Julia, ca să luăm ceaiul — zise colonelul. Bag de seamă că domnul Sampson dorește să-mi spună ceva confidențial. După ce fetele plecară, Guy Mannering izbucni: Și-acum că au plecat, spune-mi, domnule Sampson, pentru numele lui Dumnezeu, cine e autorul scrisorii și ce vor să însemne toate astea?

— S-ar putea să fie un mesaj venit din cer — răspunse Dominie — dar a venit printr-o mesageră a lui Belzebut. Vine de la acea vrăjitoare, Meg Merrilies, care ar fi trebuit arsă de vie, legată de un butoi cu smoală acum douăzeci de ani, ca o femeie pierdută, hoțoaică, vrăjitoare și țigancă ce este.

— Ești sigur că a fost, într-adevăr, ea? întrebă colonelul, cu mare interes.

— Dacă sînt sigur, onorate domn?! Păi e clar ca lumina zilei: una ca ea nu poate fi uitată... Cred că Meg Merrilies nu-și are pereche în lume.

Colonelul începu să se plimbe cu pași iuți prin sufragerie, chibzuind în sinea lui: „Să trimit s-o prindă... Mac-Morlan este prea departe, iar Sir Robert Hazlewood e un înfumurat pompos; apoi se prea poate să nu fie găsită la locul indicat sau toana de a nu vorbi, care a apucat-o altădată, s-o apuce din nou... nu, nu vreau, chiar cu riscul de a fi socotit nebun. Mulți ca ea încep ca niște impos-

tori și sfîrșesc pretinzîndu-se a fi vizionari sau păstrează adeseori o comportare tenebroasă între aceste două extreme, aproape inconștienți cînd se înșală pe ei înșiși sau cînd induc pe alții în eroare... Oricum ar fi, modul meu de a acționa va fi simplu, în orice caz, iar dacă eforturile mele se vor dovedi infructuoase, acest lucru nu se va datora faptului că am ascultat de sfaturile unei false înțelepciuni".

Zicîndu-și acestea, trase de cordonul clopoțelului și, chemîndu-l pe Barnes în odaia sa particulară, îi dădu anumite porunci, al căror rezultat va fi adus la cunoștința cititorului ceva mai tîrziu. Acum însă va trebui să relatăm o altă întîmplare care se numără printre peripețiile demne de amintit ale acestei zile.

Charles Hazlewood nu îndrăznise să facă vreo vizită la Woodbourne în timpul absenței colonelului. Într-adevăr, Mannering îi dăduse să înțeleagă, prin întreaga lui comportare, că o astfel de vizită i-ar fi displăcut, și atît de mare era ascendentul pe care acest soldat încununat de biruințe și gentleman desăvîrșit îl avea asupra tînărului, încît el cu nici un chip nu ar fi îndrăznit să-l ofenseze. El văzuse, sau socotise că vede, în felul de a se purta al colonelului Guy Mannering, că acesta încuviințează dragostea sa pentru domnișoara Bertram. Dar, pe lîngă aceasta, își dăduse cum nu se poate mai limpede seama ce nesăbuință ar fi fost să încerce să poarte cu Lucy o corespondență într-ascuns, pe care, desigur, nici părinții lui nu era de presupus că ar fi admis-o, așa că respectă bariera pusă între ei, atît din considerație față de colonel cît și datorită faptului că Mannering era protectorul plin de zel și generozitate al domnișoarei Bertram. „Nu — își zise sie însuși — nu voi primejdui pacea de care se bucură Lucy în acest sălaș, pînă cînd nu voi fi în stare să-i ofer un cămin care să fie numai al ei."

Deși luase această hotărîre de care se ținea ferm, calul său, din obișnuință, nu prea voia să țină seama de ea. Animalul își întorcea capul spre aleea ce ducea la Woodbourne, și cum Charles Hazlewood trecea de două ori în fiece zi prin fața reședinței tinerelor fete, chiar și el rezista anevoie puternicei ispite de a descăleca, măcar ca să le întrebe ce mai fac și dacă nu cumva au nevoie de vreun serviciu din partea lui în timpul absenței colonelului Mannering. Dar cum și ultima dată se simțise grozav de tentat să intre, se hotărîse să nu se mai expună și, mulțumindu-se să trimită cele mai calde urări de bine
 și complimente celor de la Woodbourne, se decise să facă

o vizită mai lungă unei familii ce locuia la oarecare depărtare, vizită pe care o făgăduise mai demult, fiind hotărît, de asemenea, să se întoarcă din vreme la Woodbourne spre a fi printre cei dintîi care să-l felicite pe colonelul Mannering pentru sosirea lui cu bine dintr-o călătorie așa de lungă și de primejdioasă ca cea la Edinburgh. În consecință, o porni la drum, în vizita hotărîtă, după ce mai întîi aranjase să fie anunțat, cel puțin cu cîteva ore înainte, de sosirea acasă a colonelului Guy Mannering. De îndată ce știrea mult dorită îi parveni, își luă rămas bun de la familia cu care petrecuse tot acest răstimp și se pregăti să plece dis-de-dimineață pentru a putea lua masa la Woodbourne, unde se socotea ca unul de-al casei, și chiar se felicita în sinea lui pentru iscusința acestui plan (la care gîndise poate mai mult decît era necesar) și care i se părea simplu, firesc și propice de a-l pune într-o lumină favorabilă.

Soarta totuși, de care se vaită atît de mult îndrăgostiții, aducîndu-i tot felul de învinuiri, nu i-a fost în această împrejurare deloc favorabilă lui Charles Hazlewood. Mai întîi calul a trebuit să fie potcovit din cauza frigului care se lăsase și înghețase totul. Văzînd aceasta, stăpîna casei unde tînărul nostru se afla în vizită vru să-l invite în camera ei pentru a mai sta de vorbă pînă la pregătirea micului dejun ce urma să fie luat la o oră foarte tîrzie. Prietenul său, de asemenea, insista să-i arate o droaie de cățeluși pe care cățeaua lui favorită de rasă pointer îi fătase chiar în dimineața aceea. Culoarea acestora stîrnise anumite îndoieli asupra paternității, o problemă de mare însemnătate în privința căreia era cerută părerea lui Charles Hazlewood, el urmînd să joace rolul unui arbitru între amicul său și grăjdarul acestuia ; această dispută se arătă foarte importantă, fiindcă de rezultatul ei depindea care anume cățeluși vor fi păstrați, și care înecați. În afară de aceasta, însuși moșierul îi întîrzie și el plecarea îndeajuns de mult, străduindu-se, printr-un discurs lung și plin de înfloriturl, să-l influențeze pe Sir Robert Hazlewood, prin intermediul fiului său, asupra rutei pe care trebuia s-o urmeze, după părerea sa, un anumit drum cu o barieră vamală ce avea să se instituie în ținutul acela. Și, desigur, se poate considera ca un lucru rușinos pentru puterea de înțelegere a tînărului îndrăgostit că, după ce i se repetase de zece ori chestiunea respectivă, el tot nu vedea diferența dintre avantajele ce ar fi putut fi obținute de pe urma rutei propuse ce urma să treacă peste Lang-hirst, Windyknowe, Goodhouse-

park, Hailziecroft, pentru ca apoi să traverseze rîul pe lîngă balta lui Simon și, mai departe, pe lîngă drumul spre Kippletringan, și ale traseului propus de un topograf englez, care ar fi vrut să-l treacă drept peste domeniul principal al familiei Hazlewood, cam la o milă sau cam așa ceva de conac, distrugînd, prin prezența lui, și pacea, și plăcerea de a te bucura de ea (așa cum susținea proprietarul acestei moșii).

Pe scurt, sfătuitorul (al cărui interes era să aibă podul cu bariera vamală de pe acest drum cît mai aproape de una din fermele sale) eșuă, în ciuda tuturor eforturilor sale, de a reține atenția tînărului Hazlewood, pînă în clipa cînd pomeni din întîmplare că propunerea topografului era susținută și de „acel individ Glossin", care are pretenția să devină o căpetenie a ținutului. Deodată, Hazlewood-junior ciuli urechea și se arătă interesat, iar după ce se lămuri bine care este itinerariul ales de Glossin, îl rugă pe prietenul său să nu fie supărat și să nu-i facă lui o vină dacă tatăl său nu va susține altă variantă decît cea pentru care a optat Glossin. Dar toate aceste felurite preocupări îi răpiră întreaga dimineață. Hazlewood plecă, așadar, călare, dar cel puțin cu trei ceasuri mai tîrziu decît își propusese, bombănind și împotriva doamnelor elegante, și a pointerilor cu căței lor, și a barierelor și drumurilor hotărîte prin acte de parlament, fiindcă toate acestea îl împiedicaseră să se prezinte așa cum cerea eticheta, la ora cuvenită pentru a rămîne să ia masa la Woodbourne.

Trecuse, prin urmare, de cotitura drumului pe unde ar fi putut ajunge la conac, renunțînd la proiectul cu masa bucurîndu-se numai în inima lui de fumul albastru al conacului ce se ivise în depărtare, trădîndu-i prezența și ridicîndu-se în trîmbe învoalte spre cerul palid al unei înserări hibernale, cînd i se păru că-l vede pe Dominie îndreptîndu-se spre aceeași țintă pe o potecă ce se înfunda într-o pădure. Îl strigă dar zadarnic, fiindcă acest gentleman onest (cîtuși de puțin atent la cele ce se întîmplau în jurul său) se despărțise tocmai atunci de Meg Merrilies și era prea cufundat în propriile-i gînduri ca să-l audă și să răspundă la chemarea lui Hazlewood. Așa că Sampson dispăru fără ca tînărul să-l poată întreba nimic despre sănătatea tinerelor doamne sau despre alte lucruri, la care întrebări, cu puțin noroc, să poată obține vreun răspuns, mai ales dacă numele domnișoarei Bertram ar fi fost pomenit. Nu mai avea deci nici un motiv să se grăbească, așa că-i îngădui calului să

urce la pas porțiunea de drum abruptă și nisipoasă dintre cele două maluri înalte, bucată de drum care, ridicîndu-se pînă la o înălțime considerabilă, permitea călătorului, acolo unde se sfîrșea, să arunce o privire pînă hăt departe asupra ținutului înconjurător.

Totuși Hazlewood nu vădea nici un entuziasm să admire această panoramă încîntătoare, cu toate că ar fi avut motive, cea mai mare parte a pămînturilor ce se vedeau fiind ale tatălui său și deci, într-o zi, urmînd să devină chiar ale sale ; el tot își mai întorcea capul spre hornurile mult doritului Woodbourne, și asta în pofida faptului că, îndepărtîndu-se cu fiece pas al calului, îi era tot mai greu să-și ațintească ochii într-acolo. Căzuse, așadar, într-o reverie plăcută din care însă fu trezit pe neașteptate de un glas puternic, prea aspru ca să fie de femeie dar și prea ascuțit ca să fie al unui bărbat :

— De ce-ați zăbovit atîta pe drum ? Trebuie oare ca alții să facă ceea ce aveți singur de făcut ?

Mirat, privi în sus ; cea care îi vorbise era o femeie deosebit de înaltă, cu o năframă mare înfășurată în jurul capului, cu părul cărunt atîrnîndu-i în șuvițe rebele și încîlcite de sub ea, îmbrăcată într-o mantie lungă, roșie, și ținînd în mînă un toiag isprăvit la capăt cu un vîrf ca de suliță ; ca să nu mai lungim mult vorba, era Meg Merrilies Hazlewood, care n-o mai văzuse niciodată pe această remarcabilă femeie, smuci de hățuri, plin de uimire, și se opri locului

— Cred — continuă ea — că toți cei ce au vreun interes în privința familiei Ellangowan ar trebui să nu doarmă în noaptea asta ; trei bărbați vă caută, și vreți să mergeți acasă să vă culcați în patul vostru ? Credeți că, dacă băiatul pățește ceva, surorii lui îi va fi bine ? Nici vorbă ! Nici vorbă !

— Nu vă-nțeleg femeie bună — răspunse Hazlewood — dar dacă îmi vorbiți de domnișoara... vreau să zic despre cineva din fosta familie de Ellangowan, spuneți-mi dacă pot să fac ceva pentru dînsa

— De ce vorbiți de fosta familie Ellangowan ? îi replică ea pe un ton răstit. De ce vorbiți de *fosta* familie Ellangowan ? A fost dintotdeauna și va fi totdeauna o familie Ellangowan ! Nu poartă ei numele viteaz-al Bertramilor cei cutezători ?

— Tot nu vă-nțeleg, femeie bună — rosti și mai mirat Hazlewood

— Nu sînt de loc o femeie bună... toți din ținutul ăsta mă știu că sînt destul de rea, și, poate, și lor, și mie

ne pare destul de rău că nu sînt mai bună. Dar pot să fac ceea ce femeile bune nu pot şi nici n-ar îndrăzni să facă chiar dac-ar putea. Pot să fac lucruri care ar îngheţa sîngele în vinele acelora ce sînt născute în puf şi nu ştiu altceva decît să le sucească bărbaţilor capul şi să-i facă să joace cum vor ele. Ascultă-mă! Garda a fost îndepărtată de la vama şi temniţa Portanferry, din porunca tatălui vostru, fiindcă el socoteşte că în noaptea asta contrabandiştii i-ar putea ataca conacul... dar nu-i trece nimănui prin minte să se atingă de casa lui, a moştenit sînge bun şi nobil... despre el însuşi însă am puţine de spus, dar nimeni nu doreşte să-i facă vreun rău. Trimiteţi călăraşii îndărăt la posturile lor, iute şi fără zăbavă... aveţi grijă să ajungă acolo la noapte şi să stea de veghe... puştile vor arunca foc şi spadele vor luci sub lumina lunii.

— Doamne Dumnezeule, ce înseamnă toate astea?! exclamă tînărul Hazlewood. Cuvintele şi felul cum vă purtaţi mă îndreptăţesc să cred că aţi înnebunit şi totuşi e o stranie înlănţuire în tot ce spuneţi.

— Nu sînt nebună! îi răspunse cu aprindere ţigancă. Am fost întemniţată ca nebună, biciuită ca nebună şi alungată de aici ca nebună, dar nebună nu sînt Ascultaţi-mă, Charles Hazlewood din Hazlewood: îi purtaţi pică celui care v-a rănit?

— Nu, femeie, să mă ferească Dumnezeu de aşa ceva! Braţul mi s-a vindecat pe deplin şi am spus întotdeauna că puşca s-a descărcat din greşeală. Aş fi fericit dacă eu însumi aş putea să i-o spun tînărului.

— Atunci, aduceţi la îndeplinire ceea ce vă rog — îi răspunse Meg Merrilies — şi-i veţi face un bine cu mult mai mare decît răul pe care vi l-a făcut el vreodată, fiindcă, dacă îl veţi lăsa pe mîna celor ce-i vor răul, mai înainte de revărsatul zorilor el va fi un leş însîngerat sau un om zvîrlit pe meleaguri străine... dar există cineva care veghează deasupra tuturor. Faceţi cum vă spun, trimiteţi soldaţii înapoi la Portanferry. Fiindcă primejdia pentru casa Hazlewood nu-i mai mare decît pentru colina Cruffel-fell[1].

Şi dispăru iuţind pasul, aşa cum îi era obiceiul.

Se pare că înfăţişarea acestei femei, precum şi amestecul de frenezie şi înflăcărare din cuvintele pe care le rostea numai rareori întîrziau să producă cea mai pu-

[1] Deal înalt (Criffel) în estul comitatului Kircudbrightshire din Scoţia. (n. t.)

ternică impresie asupra celor cărora ea li se adresa. Vorbele ei, deşi ciudate, erau prea simple şi inteligibile pentru ca nebunia să fie adevărată, şi totuşi prea vehemente şi extravagante pentru exprimarea unei minţi sobre. Părea că vorbeşte, stăpînită de o imaginaţie mai degrabă aprinsă decît deranjată, şi era uimitor ce impresie puternică făcea ea în atare împrejurări asupra minţii auditorilor săi. Aceasta explică, de altminteri, şi atenţia cu care erau ascultate şi îndeplinite bizarele şi misterioasele ei porunci. Cel puţin, este neîndoielnic că tînărul Hazlewood a fost grozav de impresionat, şi de felul cum îi apăruse în cale, ieşind ca din pămînt, cît şi de glasul ei imperativ. Iată de ce se avîntă într-un galop furtunos spre Hazlewood. Cu puţin înainte de a ajunge acasă se întunecase şi, sosind la conac, constată că tot ce-i spusese sibyla este adevărat.

Treizeci de cai ai dragonilor fuseseră adăpostiţi sub un şopron lîngă acareturile casei, cu frîurile legate laolaltă. Trei sau patru soldaţi făceau de gardă în timp ce ceilalţi tropăiau încoace şi încolo, plimbîndu-se prin faţa conacului, cu cizmele lor grele şi cu spadele lungi şi late la şold. Hazlewood întrebă pe un ofiţer care nu făcea nimic de unde veneau.

— De la Portanferry — sună răspunsul.

— Aţi lăsat ceva oameni de gardă şi-acolo ? întrebă curios tînărul.

— Nu, fiindcă oamenii au fost chemaţi toţi şi degrabă din ordinul lui Sir Robert Hazlewood pentru a apăra conacul, ameninţat de un atac din partea contrabandiştilor.

Auzind acestea, Charles Hazlewood plecă imediat să-l caute pe tatăl său şi, după ce îl salută cu respectul cuvenit din partea unui fiu care se întoarce acasă după o absenţă de cîteva zile, îl întrebă ce-l determinase să considere a fi necesară aducerea unei escorte militare atît de puternice la conac. Sir Robert răspunse feciorului său, asigurîndu-l că primise veşti şi informaţii prin care i se aducea la cunoştinţă şi i se arăta lămurit (iar el avea cele mai adînci motive să creadă, să pună temei şi să fie convins) că un atac banditesc va fi încercat şi săvîrşit chiar în noaptea aceea împotriva nobilului conac Hazlewood de o ceată de ţigani, contrabandişti şi alţi nelegiuiţi.

— Şi ce anume, scumpul meu domn — îl întrebă fiul său — vă face să credeţi că furia unor oameni ca

aceştia se va abate mai degrabă asupra noastră decît asupra altora din comitat ?

— Îmi place să cred, să presupun şi să fiu de părere, domnule — îi replică Sir Robert — că, avînd în vedere înţelepciunea şi experienţa ta, nu-ţi va fi greu să înţelegi la vremea şi la ceasul acesta, că răzbunarea unor astfel de indivizi nu poate fi îndreptată sau direcţionată decît împotriva celor mai distinşi şi importanţi nobili (ţinînd seama de rang, naştere, calităţi şi avere), adică tocmai împotriva acelora care i-au împiedicat, au avut de-a face cu ei şi le-au zădărnicit acţiunile şi faptele lor criminale, ilegale şi cu totul potrivnice legii.

Tînărul Hazlewood, care cunoştea slăbiciunea tatălui său, îi răspunse că nu era surprins de faptul că Sir Robert aflase de undeva planurile banditilor, ci doar îşi punea întrebarea dacă ticăloşii aceia s-ar fi gîndit serios să atace un conac unde erau atît de mulţi servitori şi unde, la un singur strigăt de ajutor, ar fi sărit toţi vecinii ; mai adăugă că era foarte îngrijorat ca reputaţia familiei sale să nu sufere într-o oarecare măsură datorită faptului că luase soldaţii de la postul lor de apărare a vămii pentru a-l proteja pe el, ca şi cum el nu ar fi destul de puternic să se apere oricînd şi împotriva oricărui vrăjmaş. Tînărul mai făcu o aluzie şi la faptul că, în cazul cînd se va dovedi că precauţiunile luate nu au fost necesare, lumea va face mult haz pe socoteala lor.

Sir Robert Hazlewood se simţi destul de îngrijorat la auzul acestor observaţii, fiindcă, asemenea multor oameni cam proşti, ura din tot sufletul şi se temea, ca de foc, de a părea ridicol. Aşa că începu să se frămînte şi să privească în jur, încurcat, deşi tot plin de sine, vrînd să lase impresia că disprețuieşte opinia celorlalţi oameni, de care în realitate era înfricoşat.

— Am crezut — căută el să se dezvinovăţească — că injuria adusă casei mele prin atacul dat asupra persoanei tale, ca viitor moştenitor şi reprezentant al familiei Hazlewood, cînd eu nu voi mai fi... am crezut şi am considerat, repet, că numai acest lucru era de ajuns ca să justifice, în ochii celei mai mari părţi a oamenilor cei mai nobili şi respectabili, măsurile prudente şi înţelepte luate de mine în scopul de a preveni şi împiedica o repetare a ultrajului.

— Poate că aşa este, domnule — replică Charles — dar trebuie să vă amintesc, ceea ce v-am spus adeseori,

și anume că sînt încredințat că arma s-a descărcat întîmplător.

— Nu a fost întîmplător, domnule — ripostă mînios tatăl său — dar văd că vrei să fii mai înțelept decît cei mai vîrstnici ca tine.

— Vă înșelați, domnule — îi răspunse Charles — dar în ceea ce mă privește...

— Domnule — îl întrerupse tăios tatăl — acest lucru nu te privește decît într-un fel foarte secundar... adică... acest lucru nu te privește pe tine, care ești un tînăr cam zăbăuc ce-și face o plăcere din a-și contrazice tatăl; acest lucru privește țara, domnule, și comitatul, domnule, și oamenii, domnule, și regatul Scoției, domnule, în măsura în care interesele familiei Hazlewood, domnule, sînt ofensate și ultragiate, și primejduite, domnule, deși prin și din cauza purtării dumitale domnule. De altfel, vinovatul se află într-un loc sigur și domnul Glossin socotește...

— Domnul Glossin, spuneți?

— Da, domnule! Domnul Glossin, gentlemanul care a cumpărat Ellangowanul... cred că știi la cine mă refer, nu-i așa?

— Negreșit, domnule — sună răspunsul tînărului — dar nu m-aș fi așteptat să aud că îmi pomeniți de o astfel de autoritate. Cum, despre individul acesta îmi vorbiți? Despre individul pe care toată lumea îl știe cît este de netrebnic, meschin, înșelător, și pe care eu însumi îl bănuiesc că este și mai rău decît se zice? Și domnia voastră, scumpul meu domn, îi acordați și titlul nobil de gentleman acestui individ odios?

— Trebuie să mă-nțelegi, Charles — continuă mai îmbunat Sir Robert Hazlewood — nu m-am referit la cuvîntul „gentleman" în sensul lui exact, deoarece fără îndoială, adevăratul înțeles al cuvîntului gentleman este, în mod legitim, mai restrîns; l-am folosit deci într-un sens relativ, ca desemnînd situația la care s-a elevat și ridicat singur... l-am folosit deci, ca să zic mai precis, ca desemnînd o persoană cumsecade, avută și demnă de stimă.

— Permiteți-mi să vă mai întreb domnule — continuă Charles — dacă din ordinul acestui om a fost retrasă garda de la Portanferry?

— Domnule — îi replică țanțoș baronetul — trebuie să vă încunoștiințez că domnul Glossin n-ar îndrăzni să poruncească și nici măcar să-și exprime o părere, în afară de cazul cînd îi este cerută, într-o pro-

blemă așa de importantă în care casa Hazlewood și casa de Hazlewood... adică vreau să înțeleg prin prima sintagmă conacul, clădirea familiei, și prin cealaltă, în mod tipic, metaforic și parabolic, însăși familia mea... vreau să zic și repet, într-o problemă în care casa Hazlewood și casa de Hazlewood ar fi direct implicată.

— Pot deduce totuși, domnule — întrebă fiul — că Glossin a aprobat această propunere ?

— Domnule — îi răspunse tatăl — am socotit că este și cuminte, și drept, și propriu să-l consult și pe el, ca pe magistratul cel mai apropiat, de îndată ce zvonurile despre ultrajul care mi se pregătește mi-au ajuns la urechi, și deși el a declinat, din deferență și respect pentru situațiile noastre atît de diferite, să semneze ordinul (fiindcă semnătura mea era mai mult decît suficientă), totuși a aprobat întru totul acest aranjament.

În acest moment se auzi ropotul copitelor unui cal în galop care se apropia cu repeziciune, gonind pe alee. Peste cîteva clipe, ușa se deschise și domnul Mac-Morlan apăru în persoană :

— Vă cer iertare, Sir Robert, că vă deranjez fără a mă fi anunțat, dar...

— Permiteți-mi numai să observ, domnule Mac-Morlan — îl întrerupse Sir Robert, în locul unei grațioase urări de bun venit — că aceasta nu înseamnă deranj, domnule ; fiindcă, în calitatea domniei voastre de ajutor de șerif, avînd datoria de a veghea la pacea acestui comitat (și, fără îndoială, simțindu-vă domnia voastră și mai mult îndatorat, întrucît este vorba de protejarea conacului Hazlewood), aveți un drept admis, și recunoscut, și de netăgăduit, domnule, să intrați în casa primului gentleman din Scoția, fără a fi invitat... presupunînd întotdeauna că sînteți chemat acolo de împlinirea datoriei slujbei domniei voastre.

— Într-adevăr, numai datoria slujbei mele m-a făcut să vă deranjez — răspunse Mac-Morlan, care aștepta cu nerăbdare prilejul să vorbească și el.

— Nici un deranj ! replică din nou baronetul, fluturîndu-și grațios mîna.

— Permiteți-mi să vă spun, Sir Robert — începu ajutorul de șerif — că nu am venit în scopul de a rămîne aici, ci de a rechema soldații îndărăt la Portanferry, și să vă încredințez că pentru siguranța casei domniei voastre voi răspunde eu.

— Vreți să retrageți garda de la nobila casă Hazlewood ?! exclamă proprietarul, în aceeași măsură surprins și nemulțumit. Și mai spuneți că *domnia voastră* va răspunde de asta ? Și, mă rog, domnule, cine sînteți domnia voastră ca să vă pot accepta apărarea, cauțiunea sau cuvîntul, în mod oficial sau personal, spre deplina siguranță a casei Hazlewood ? Cred, domnule, și, socot, domnule, și sînt de părere, domnule, că, dacă vreunul dintre aceste portrete ale străbunilor mei va fi deranjat, distrus sau vătămat, mi-ar veni foarte greu să trec cu vederea pierderea suferită, cu tot temeiul garanției pe care, acum, așa de îndatoritor, *domnia voastră* mi-o oferiți.

— În acest caz, și mie mi-ar părea foarte rău, Sir Robert — răspunse cinstitul Mac-Morlan — dar socot că pot să nădăjduiesc că voi scăpa de a mă simți vinovat de provocarea unei pierderi atît de ireparabile, fiindcă pot să vă încredințez că nu va fi dat nici un atac asupra conacului Hazlewood și că am primit informații sigure care mă fac să bănuiesc că acest zvon a fost lansat numai pentru a determina luarea soldaților de la Portanferry. Și, avînd această credință și convingere fermă, trebuie să-mi exercit autoritatea mea de șerif, de magistrat și de șef al poliției, ordonînd ca toți soldații, sau măcar cea mai mare parte a lor să se înapoieze la post. Regret din inimă că, datorită faptului că am lipsit întîmplător de acasă, s-a întîrziat și așa destul de mult și s-ar putea să ajungem la Portanferry cînd va fi prea tîrziu.

Deoarece Mac-Morlan îi era magistrat superior lui și își exprimase așa de peremptoriu hotărîrea de a lua o astfel de măsură, baronetul, deși se simțea foarte ofensat, se mărgini să spună :

— Foarte bine, domnule, foarte bine. Faceți foarte bine, domnule, luați-i pe toți cu domnia voastră... nici prin gînd nu-mi trece să doresc ca vreunul să rămînă aici Noi, domnule, putem să ne apărăm și singuri, domnule. Dar veți avea bunătatea de a observa, domnule, că acționați pe riscul domniei voastre, domnule, și vă periclitați situația domniei voastre, domnule, avînd și răspunderea, domnule, dacă se va întîmpla ceva sau dacă, din nefericire, casa Hazlewood va avea ceva de suferit, domnule, sau locuitorii ei, domnule, sau tablourile ei, domnule, sau mobila ei, domnule.

— Acționez conform legii, așa cum mă îndeamnă datoria, ținînd seama de informațiile primite, Sir Ro-

bert — zise Mac-Morlan — şi vă rog mult să mă credeţi că aşa este şi să mă iertaţi, în consecinţă. Vă implor să observaţi că nu e vreme de formule ceremonioase, şi aşa, este foarte tîrziu !

Dar Sir Robert, fără a mai socoti demn de el să-i asculte scuzele, purcese imediat, cu mare paradă, la înarmarea şi instalarea servitorilor la posturi. Charles Hazlewood ardea de dorinţa să-i însoţească pe soldaţi, care se pregăteau să plece spre Portanferry, adunîndu-se şi încălecînd sub comanda şi conducerea domnului Mac-Morlan, magistratul civil. Dar se gîndi că l-ar fi supărat şi jignit pe tatăl său, părăsindu-l într-un moment cînd bătrînul se socotea, pe sine şi casa lui, în pericol. Tînărul Hazlewood se mărgini, aşadar, să privească de la fereastră, încercînd să-şi înăbuşe regretul şi nemulţumirea, pînă cînd auzi pe ofiţerul detaşamentului dînd ordinul

— La stînga, încolonarea, m-a-rş ! Rîndul din faţă, pe drumul din dreapta, înainte, tr-a-p !

Şi întregul detaşament de soldaţi se puse în mişcare, caii mergînd în trap rapid şi uniform, pînă cînd ultimii dintre ei dispărură printre copaci, iar zgomotul cadenţat al copitelor se stinse iute în depărtare.

CAPITOLUL XLVIII

Cu cuţite şi baroase,
Gratiile-am sfărîmat,
Pînă-n temniţă ajuns-am
Şi pe Willie l-am scăpat.

Veche baladă
de la fruntariile Scoţiei[1]

Să ne reîntoarcem acum la Portanferry, la Bertram şi la cinstitul şi inimosul său amic Dinmont pe care

[1] Această baladă purtînd titlul eroului *Kinmont Willie* a fost publicată chiar de Sir Walter Scott în unul din cele trei volume ale culegerii *Minstrelsy of the Scottish Border* (Cîntece de la fruntariile Scoţiei. 1802—1803) Este vorba de un fel de haiduc-contrabandist (moss-trooper) *William Armstrong* alias *Willie Kinmont* (din castelul cu acelaşi nume de la Canoby, Dumfriesshire) care, după o primă evadare în 1587, este prins, dar scăpat de oamenii lui, în 1596, din temniţa din Carlisle. (n. t.)

l-am părăsit ca pe cei mai nevinovați deținuți ai unui loc clădit pentru vinovați. Fermierul adormise și somnul său era cît se poate de adînc.

Dar Bertram, după ce dormise și el profund, la început, se trezise, somnul pierindu-i cu mult înainte de miezul nopții ; încercase să adoarmă iar, dar binecuvîntata uitare nu-l mai cuprinse. Pe lîngă starea de neliniște și tulburare a sufletului său, trupul îi era hărțuit de o febră ușoară și simțea că parcă se înăbușe. Acest fapt se datora, în primul rînd, claustrării și aerului stătut din mica celulă unde dormeau. După ce îndură o bucată de vreme aceste senzații dureroase și sufocante, pricinuite de lipsa de aer, se sculă vrînd să deschidă fereastra și să primenească astfel aerul. Dar, vai ! Prima încercare, nereușită, desigur, îi aminti dureros că se află în temniță și că această clădire fusese zidită pentru pedeapsă, și nu pentru confort : iată de ce mijloacele de a-ți procura aer curat nu fuseseră lăsate în mîna nefericiților întemnițați.

Dezamăgit de această zadarnică tentativă, rămase în picioare un răstimp lîngă fereastra zăbrelită. Micul Wasp, deși istovit de oboseala călătoriei din ajun, se trezise și el, furișîndu-se de sub patul unde atipise, se dusese lîngă stăpînul său, frecîndu-și blana mițoasă de picioarele lui și exprimîndu-și printr-un fel de mîrîit înfundat bucuria de a fi din nou alături de el. Bertram mai rămase un răstimp lîngă credinciosul său animal, uitîndu-se printre zăbrele la marea nesfîrșită și așteptînd ca febra și tulburarea ce-l stăpîneau să se domolească și să se preschimbe într-o dorință vie pentru liniște și somn.

Fluxul se afla aproape de punctul său culminant și talazurile se năpusteau cu un vuiet surd pînă aproape de temeliile temniței. Cînd și cînd, cîte un val uriaș ajungea chiar pînă la bariera de piatră ce apăra fundația închisorii, aruncîndu-se asupra ei cu un zgomot și o putere mult mai mare decît acelea cu care se prăvăleau asupra plajei pentru a se sparge de nisip. În depărtare, sub lumina neclară a unei luni încețoșate și adeseori acoperite de nori, oceanul își rostogolea puzderia sa ametitoare de valuri, ce se loveau, se sfărîmau și se amestecau unele cu altele într-un tumult năucitor.

„Ce spectacol sumbru și sălbatic ! își zise Bertram. La fel ca întîmplările fatale și întortocheate pe care soarta mi le-a hărăzit din leagăn în trecerea mea prin această lume. O, cînd va curma ea această nesiguranță în care mă

zbat şi cît de aproape e oare clipa cînd destinul îmi va îngădui să-mi caut o căsuţă liniştită unde să pot cultiva în tihnă, fără temeri şi nelinişti, acele arte paşnice de la care grijile mele m-au îndepărtat pînă acuma de-atîtea ori cu forţa ? Se spune că urechile tainice ale imaginaţiei pot deslusi vocile nimfelor şi tritonilor printre mugetele clocotitoare ale oceanului ; o, de-aş putea şi eu să le aud ! Şi-atunci, poate vreo sirenă sau chiar Proteus[1] s-ar ridica din aste talazuri, să vină să mă scoată din acest bizar labirint în care vitrega mea soartă m-a rătăcit ca să nu pot ieşi !"

— O, fericit prieten credincios ! exclamă el, uitîndu-se la patul în care Dinmont îşi odihnea uriaşul său trup. Grijile tale se mărginesc numai la strîmtul cerc al unor îndeletniciri sănătoase şi propăşitoare ! Iar tu poţi să te debarasezi de ele după cum ţi-e voia, ca să te bucuri de dulcea odihnă a trupului şi a sufletului, pregătită ţie de munca folositoare de fiece zi !

În acea clipă, şirul gîndurilor lui fu brusc curmat de micul Wasp, care, încercînd să sară sus spre fereastră, începuse să latre şi să mîrîie cu furie. Sunetele ajunseră şi la urechea lui Dinmont, dar fără a risipi dulcea iluzie a somnului care-l purtase din această celulă mizerabilă în aerul proaspăt al înverzitelor sale coline natale.

— Înainte, Yarrow băiete !... Mai departe, mai departe... — murmura el printre dinţi, visînd, fără doar şi poate, că vorbeşte cu dulăul său ciobănesc pe care îl trimitea astfel, în limbajul său păstoresc, să alunge oile străine ce intraseră pe păşunea lui.

Terrierul continua să latre şi lătratului său dinăuntru îi răspunse lătratul furios al dulăului din curte, care vreme îndelungată rămăsese tăcut, afară doar de cazul cînd saluta ivirea bruscă a lunii din nori, mîrîind scurt şi înfundat. Acum însă el lătra furios şi fără încetare şi părea întărîtat de cu totul altceva decît Wasp, care dăduse primul alarma şi pe care, cu multă greutate, stăpînul său reuşise să-l mai liniştească, deşi animalul mîrîia înăbuşit şi înfuriat.

În cele din urmă, Bertram, care se dezmeticise de-a binelea, crezu că vede o barcă pe mare şi că aude, destul de lămurit, sunet de vîsle şi glasuri omeneşti. „Desigur — se gîndi el — sînt niscaiva pescari întîrziaţi sau, poate,

[1] Fiul lui Poseidon şi al zeiţiei Tethys, *Proteus* era păzitorul turmelor de foci aparţinînd tatălui său. Avea darul de a citi viitorul, dar trebuia constrîns să o facă, lucru dificil deoarece avea şi darul metamorfozării. (n. t.)

cutezătorii contrabandiști din insula Man." I se părea totuși că dădeau dovadă de o mare nesăbuință, apropiindu-se așa de mult de clădirea vamei, unde, negreșit, se aflau postate santinele. Era o barcă mare, asemenea unui barcaz, și ticsită de bărbați ; dar poate că aparținea chiar serviciului vămii. Această părere a lui Bertram părea confirmată de faptul că ambarcațiunea acostă la un mic chei care înainta în mare în spatele vămii. Acolo, toți cei ce alcătuiau echipajul, douăzeci la număr, săriră pe țărm unul după altul, furișîndu-se pe o ulicioară ce despărțea vama de închisoare și dispărînd din ochii lui ; doar doi indivizi rămaseră să aibă grijă de barcaz.

Plescăitul lopeților și apoi sunetul înăbușit al vocilor fuseseră pricina mîniei vigilentei santinele din curte, care acum își ridicase glasul gros într-un lătrat așa de puternic și neîntrerupt, încît trezi pe bruta care-i era stăpîn, un om la fel de rău ca și dulăul său. Strigătul lui se auzi de la o fereastră :

— Taci, Tearum, taci ! Ce s-a întîmplat ? Ai înnebunit ? ! Taci odată, dulău blestemat, taci, îți spun !

Dar cuvintele sale nu avură nici un efect asupra lătratului lui Tearum, lătrat ce-l împiedică astfel pe stăpîn să audă zgomotele alarmante care-l treziseră pe ferocele său paznic. Dar consoarta acestui cerber biped avea auzul mai ascuțit decît al soțului ei. Așa că veni și ea la fereastră și-i zise :

— Lua-te-ar naiba ! Du-te jos și dezleagă repede cîinele ! Niște indivizi încearcă să spargă poarta vămii și prostănacul ăla bătrîn de Hazlewood tocmai acum a luat garda de acolo ! Da' văd că ți s-a făcut inima cît un purice !

Și zicînd aceste cuvinte, vajnica amazoană ieși valvîrtej ca să facă singură ceea ce propusese, în timp ce tovarășul ei de viață, temîndu-se mai mult de izbucnirea unei răzmerițe înlăuntrul temniței decît de un atac dinafară, se duse din celulă în celulă ca să se asigure că întemnițații erau bine zăvorîți.

Aceste ultime sunete, despre care am vorbit cititorului, se produceau în fața temniței și, prin urmare, erau auzite destul de nedeslușit de Bertram, a cărui celulă, după cum am menționat, se afla în spatele închisorii și dădea spre mare. El auzise totuși zarvă și gălăgie în interiorul temniței, zgomote care nu se potriveau cu tăcerea mohorîtă a unui penitenciar în miez de noapte și, făcînd legătura între aceste zgomote și sosirea barcazului înarmat la un ceas mai tîrziu, nu putu trage altă con-

cluzie decît că se petrecea ceva nefiresc. Încredințat de aceasta, se hotărî să-l trezească pe Dinmont, scuturîndu-l de umăr :

— Ee... au... co... Ailie, muiere, nu-i încă timpul să mă scol — mormăi nemulțumit adormitul om al munților. Dar cum căpitanul îl zgîlțîi și mai vîrtos, el se trezi, în fine, ciuli urechile și întrebă : Pentru numele lui Dumnezeu, ce s-a întîmplat ?

— Nu știu nici eu — îi replică Bertram — dar fie că a luat foc închisoarea, fie că altceva extraordinar se întîmplă. Nu simți miros de fum ? N-auzi zgomot de uși trîntite înăuntrul temniței și murmure, glasuri aspre și strigăte îndepărtate care parcă vin de afară ? Pe cuvîntul meu, cred că se întîmplă ceva foarte neobișnuit... Scoală-te, pentru numele lui Dumnezeu, și să fim pregătiți pentru orice !

Auzind de primejdie, Dinmont sări imediat în picioare, la fel de brav și de cutezător ca oricare dintre străbunii săi cînd focul, care vestea primejdia, se aprindea pe crestele munților.

— Pe legea mea, căpitane, ciudat loc mai e și ăsta ! Ziua nu te lasă să ieși, iar noaptea nu te lasă să dormi ! Drace, dac-aș rămîne aici doar două săptămîni, aș muri de inimă rea ! Ah, sfinte Dumnezeule, ce mai tărăboi ! Pe legea mea, mi-ar plăcea nițică lumină. Wasp, Wasp, ia mai taci, scumpule, taci odată, băiat frumos, lasă-mă s-aud ce se petrece. Lua-te-ar naiba, vrei să taci sau nu ?

Scormonire prin cenușă în căutarea unui tăciune nestins ca să-și aprindă lumînarea, dar zadarnic ; zgomotul se auzeau fără încetare. Dinmont, la rîndul său, se duse la fereastră și strigă :

— Doamne, ce-mi văd ochii, căpitane ? ! Vino aici ! Pe legea mea, au spart și jefuiesc vama !

Bertram se grăbi spre fereastră și văzu lămurit o mulțime pestriță de contrabandiști și tîlhari de toate soiurile. Unii purtau torțe aprinse, alții duceau baloturi și butoiașe în josul ulicioarei spre cheiul unde se afla ancorat barcazul, căruia i se mai alăturaseră acum și alte cîteva ambarcațiuni. Ei încărcau prada capturată pe bordul acestora și vreo două și porniseră în larg cu mărfurile jefuite.

— Așa se explică totul — îi zise Bertram — dar mă tem că s-a întîmplat ceva și mai rău. Nu simți un miros puternic de fum, sau poate mi se pare mie ?

— Să ți se pară ? îi răspunse Dinmont. Da' de unde, căpitane, miroase a fum ca într-o afumătorie sau un cup-

tor de var. Pe legea mea, dacă au dat foc vamei, focul se va întinde și aici și vom arde cu toții ca un butoi cu smoală ! Și-ar fi îngrozitor să ardem de pomană de vii, ca unii care se îndeletnicesc cu vrăjile ! Mac-Guffog ! Ascultă, omule ! urlă din rărunchi fermierul. Dacă vreodată ai avut o fărîmă de omenie în tine, vino și deschide ! Dă-ne drumul, omule ! Dă-ne drumul !

Flăcările începuseră să se înalțe tot mai sus și nori groși de fum se învălătuceau prin fața ferestrei în spatele căreia stăteau Bertram și Dinmont. Uneori, după cum bătea vîntul, linţoliul cenușiu de fum ascundea totul vederii lor, altădată o pală roșiatică lumina și uscatul, și marea, aruncîndu-și din plin lucirea ei peste chipurile crunte și aprige ale acelor oameni sălbăticiți de criminala lor îndeletnicire, care se grăbeau să încarce bărcile. În cele din urmă, focul se dovedi pe deplin biruitor, zvîrlind mănunchiuri de flăcări la fiece fereastră a vamei incendiate, în vreme ce bucăți mari de materiale aprinse erau purtate de vînt spre închisoarea învecinată ; un baldachin uriaș de fum, rostogolindu-se, se întindea peste toată zona înconjurătoare. Strigătele unei gloate furioase răsunau pînă hăt departe, fiindcă contrabandiștilor, în triumful lor, li se alăturase toată drojdia mahalalelor acelui tîrgușor și toți vagabonzii din împrejurimi, gloată care se trezise și se afla în mare fierbere în ciuda orei foarte înaintate : unii pentru că erau direct interesați de negoțul de contrabandă, iar cei mai mulți dintr-o aplecare firească spre rău și dezordine, atît de firească celor certați cu legea.

Bertram începuse să se neliniștească de-a binelea de soarta lor Nu se mai auzea nici o mișcare înăuntrul temniței ; se părea că temnicerul dăduse bir cu fugiții, lăsînd închisoarea și pe nenorociții ei deținuți în seama focului care înainta spre ei. Între timp răsună zarva unui nou atac : era luată cu asalt poarta principală a casei de corecție, care, fiind lovită cu rîngi și baroase puternice, a fost imediat forțată Temnicerul, tot atît de laș pe cît îi plăcea să se laude că e brav, și chiar consoarta lui, cu mult mai aprigă decît el, fugiseră, iar servitorii predaseră de îndată asaltatorilor cheile. Prizonierii eliberați sărbătoreau salvarea lor, scoțînd cele mai sălbatice strigăte de bucurie, pentru ca apoi să se amestece cu ceilalți, îngroșînd rîndurile gloatei ce-i pusese în libertate.

În mijlocul tevaturii iscate, cîțiva dintre capii contrabandiștilor se grăbiră spre celula lui Bertram, cu torțe aprinse și înarmați cu junghere și pistoale.

— Drace ! exclamă şeful lor. Iată-ne omul ! Şi doi găligani se şi năpustiră spre Bertram, înhăţîndu-l, dar unul dintre ei îi şopti la ureche : Nu opune nici o rezistenţă pînă n-ajungi în uliţă... — iar apoi acelaşi individ găsi prilejul să-i murmure şi lui Dinmont : Urmează-ţi prietenul şi ajută-l cînd vezi c-a sosit momentul potrivit.

Constrîns de împrejurări, Dinmont îl ascultă şi-l urmă de aproape pe căpitan. Doi contrabandişti îl împinseră pe Bertram de-a lungul coridorului, apoi jos pe scări, prin curtea iluminată de vîlvătaia focului, către uliţa îngustă unde dădea poarta şi unde, datorită vînzolelii de nedescris, membrii bandei mergeau, în mod firesc, la oarecare distanţă unii de ceilalţi. Un ropot iute, ca acela al unui detaşament de călăreţi ce se apropie, se auzea în depărtare.

— *Hagel und Wetter*, ce înseamnă asta ? ! exclamă şeful. Staţi grupaţi, copii, şi aveţi grijă de prizonier !

Dar, în pofida poruncii sale, cei doi care îl păzeau pe Bertram rămaseră ceva mai în urmă. Detunături şi zgomotele unei lupte se auzeau înaintea lor, la mică distanţă. Gloata atacatorilor era cuprinsă de furie : unii încercau să se apere, alţii să scape ; se trăgea din amîndouă părţile, şi spadele late şi lucitoare ale dragonilor care şarjau începuseră să fluture peste capetele netrebnicilor.

— Acum — şopti omul care-l ţinea pe Bertram de braţul stîng, făcîndu-l atent (acelaşi care îi vorbise şi mai înainte) — caută să scapi de celălalt şi vino după mine.

Bertram se smuci brusc, reuşind să se elibereze cu uşurinţă din strînsoarea celuilalt individ care îl ţinea de guler, în dreapta. Tîlharul, descumpănit, încearcă să scoată pistolul, dar un pumn aplicat de Dinmont, care ar fi doborît poate şi un bou, îl prăvăli, ca trăsnit, la pămînt.

— Urmează-mă iute ! îi strigă căpitanului prietenul necunoscut şi se afundă repede într-o ulicioară murdară şi foarte îngustă ce se desprindea din uliţa mare.

Cei doi îl urmară pe dată. Nimeni nu se luă după ei. Atenţia contrabandiştilor era îndreptată în altă parte şi toţi erau angajaţi într-o luptă disperată cu detaşamentul de cavalerie condus de Mac-Morlan, care sosise pe neaşteptate. Vocea puternică şi bărbătească a magistratului se făcu auzită, declarînd răspicat că atacul vamei şi al penitenciarului este un act de revoltă şi somîndu-i „pe toţi cei de faţă adunaţi acolo să se împrăştie, fiindcă, altminteri, propria lor viaţă va fi în joc".

Intervenţia dragonilor ar fi avut loc mult mai devreme
 şi ar fi putut preîntîmpina atacul, dacă magistratul nu ar

fi primit pe drum informația eronată care îl făcuse să creadă că contrabandiștii vor debarca în golful din fața castelului Ellangowan. Pierduseră aproape două ceasuri pînă cînd el și oamenii lui se încredințaseră că vestea era falsă, și cititorul nu poate fi învinuit de defăimare dacă va bănui că Glossin, atît de mult interesat în rezultatul acelei îndrăznețe expediții nocturne, recursese la acest subterfugiu spre a-l pune pe Mac-Morlan pe o pistă greșită, după ce aflase că soldații părăsiseră conacul Hazlewood, știre ce îi fusese adusă grabnic la cunoștință, întrucît supraveghea îndeaproape desfășurarea evenimentelor.

În vremea aceasta, Bertram își urma călăuza, fiind urmat la rîndul său de Dinmont. Strigătele gloatei, tropotul cailor și pocnetul pistoalelor sau al armelor scădeau din ce în ce și abia dacă mai ajungeau pînă la urechile lor, cînd se pomeniră, în fine, la capătul ulicioarei întunecoase, unde văzură că sînt așteptați de un poștalion cu patru cai.

— Ești aci, pentru numele lui Dumnezeu ? se adresă călăuza, care-i conducea pe cei doi, vizitiului de pe capră.

— Păi sigur că sînt — răspunse Jock Jabos — deși tare mi-ar fi plăcut să fiu oriunde, numai aici nu.

— Deschide ușa, repede ! Și domniile voastre, domnilor, poftiți înăuntru ! Curînd o să fiți la adăpost... și (către Bertram) aduceți-vă aminte ce i-ați făgăduit țigăncii !

Bertram, hotărît să asculte orbește spusele celui care tocmai îi făcuse un serviciu așa de mare, intră pe dată în trăsură, așa cum i se poruncise. Dinmont îl urmă, iar Wasp, care se ținuse după ei, sări o dată cu el înăuntru și trăsura porni repede.

— Cerul să ne aibă în paza lui ! zise Dinmont. Asta-i cea mai grozavă pățanie trăită de mine vreodată. Pe legea mea, zboară, nu glumă, caii ăștia ! Să sperăm că n-or să ne răstoarne... da' ce s-o alege de Dumple ?... Mi-ar plăcea să mă aflu mai degrabă pe spinarea lui decît în cupeul unui duce... Dumnezeu să-l binecuvînteze, drăguțul de el, că bun căluț mai este !

Bertram observă că nu vor ajunge prea departe, gonind așa fără să schimbe caii, și că ar fi bine ca, la primul han la care se vor opri, să și rămînă să se odihnească pînă la ziuă sau, cel puțin, să afle scopul și destinația călătoriei, pentru ca domnul Dinmont să poată da dispoziții ca să-i fie îngrijit calul, care probabil va putea rămîne în deplină siguranță în grajdul unde fusese lăsat.

— Bine, bine, chiar așa s-ar cuveni să aranjăm lucrurile — încuviință Dandie. Pe legea mea, numai de-am ieși odată din cutia asta rostogolitoare! Atunci le-ar veni cam greu să ne ducă unde vor ei, și nu unde vrem noi.

În timp ce vorbeau astfel, trăsura o coti brusc, îngăduindu-le să vadă, prin fereastra din stînga, tîrgușorul, aflat acum la oarecare depărtare și încă puternic luminat de focul care, ajungînd la depozitul unde se păstrau băuturile spirtoase, înălțase în văzduh, sus de tot, o trîmbă de lumină strălucitoare. Prea mult nu putură să admire acest spectacol, fiindcă o altă cotitură a drumului îi duse pe un drumeag îngust șerpuind printre plantații, pe care poștalionul se angajă, gonind prin bezna neagră cu aceeași neabătută iuțeală.

CAPITOLUL XLIX

Și noaptea trece vesel, cu cîntec și taifas,
Iar berea, tot mai bună, se face ceas de ceas.

Tam o' Shanter[1]

Trebuie acum să ne înapoiem la Woodbourne, unde, poate că vă amintiți, l-am lăsat pe colonelul Guy Mannering, după ce dăduse anumite dispoziții valetului său în care avea deplină încredere. Cînd se reîntoarse, părea cu gîndurile aiurea, iar pe chipul său era întipărită o expresie gînditoare și totodată neliniștită, lucru care le izbi pe tinerele lady, care se aflau din nou împreună cu el, în salon. Mannering nu era totuși omul căruia cineva i-ar fi putut pune întrebări oricînd și oriunde (nici măcar cei pe care îi iubea cel mai mult), mai ales cu privire la chestiuni așa de tainice, cum era aceea care-i pricinuise neliniștea întipărită pe față. Sosise și ora ceaiului și cei prezenți își sorbeau lichidul aromitor în tăcere, cînd o trăsură se opri dinaintea ușii, ca îndată după aceea clopoțelul să anunțe sosirea unui vizitator.

[1] Versurile aparțin poetului scoțian *Robert Burns* (1759—1796) și se referă la petrecerea dată la Ayr, de fermierul scoțian *Tam o' Shanter* înainte de a se întoarce acasă și de a avea o aventură cu vrăjitoarele de la biserica Kirk of Alloway, din care iapa lui se va alege cu coada smulsă pe podul de peste Doon. (n. t.)

„Desigur — își zise Mannering — nu poate să fie ceea ce aștept eu, e încă mult prea devreme !"

Urmă o pauză scurtă, după care Barnes deschise ușa salonului și-l anunță ceremonios pe domnul Pleydell. Juristul intră în salon, îmbrăcat într-o haină neagră, periată fără cusur, cu o perucă bine pudrată, cu dantela din jurul gîtului frumos potrivită, purtînd ciorapi cafenii de mătase lucitoare și ghete de lac grozav de lustruite și încheiate cu catarame de aur ; toate acestea arătînd cîtă osteneală își dăduse bătrînul gentleman pentru a se dichisi și a se înfățișa într-o ținută impecabilă în societatea tinerelor lady. Mannering îi ură din toată inima bun venit, strîngîndu-i mîna cu căldură.

— Sînteți chiar omul pe care doream cel mai mult să-l văd în clipa aceasta ! i se adresă bucuros colonelul.

— Sînt măgulit — îi răspunse consilierul, înclinîndu-se. V-am spus doar că mă voi folosi de primul prilej ca să vă vizitez, așa că m-am hazardat să părăsesc Curtea de Justiție, deși se află în plină sesiune, vreme de o săptămînă, ceea ce nu este un sacrificiu obișnuit la mine. Dar cred că voi putea fi mai folositor aici și, în plus, urmează să asist, tot aici, la o expertiză. Dar fiți așa de bun și prezentați-mă tinerelor lady ! Ce ziceți ? Aa ! Pe una dintre ele ar fi trebuit s-o recunosc numaidecît după aerul de familie ! Domnișoara Lucy Bertram, scumpa mea, sînt nespus de fericit să vă văd ! Și o îmbrățișă sărutînd-o cu dragoste pe amîndoi obrajii, lucru la care Lucy se supuse cu resemnare și înroșindu-se toată. *On n'arrête pas dans un si beau chemin*[1] — continuă veselul gentleman și, atunci cînd colonelul i-o prezentă pe Julia, aduse același omagiu obrajilor îmbujorați ai fetei. Julia rîse, se înroși și mai mult și se dădu înapoi un pas. Vă cer de o mie de ori iertare — zise avocatul cu o plecăciune dintre cele mai grațioase — dar vîrsta și vechile obiceiuri conferă privilegii, și n-aș putea spune dacă trebuie să fiu foarte trist fiindcă am ajuns acum să mă pot prevala de toate acestea, sau foarte fericit deoarece am prilejul să mă folosesc de ele într-un mod atît de agreabil.

— Pe cuvîntul meu, domnule — zise domnișoara Mannering, rîzînd — dacă faceți apel la scuze așa de înșelătoare, vom începe să ne îndoim dacă e bine să vă permitem de a vă prevala de privilegiile la care v-ați referit.

---

[1] *Nu te oprești cînd ai pornit-o pe un drum atît de frumos* (în limba franceză în text). (n. t.)

— Te-asigur, Julia — zise colonelul — că ai perfectă dreptate ; prietenul meu consilierul este o persoană primejdioasă ; ultima dată cînd am avut plăcerea de a-l vedea, se afla închis între patru pereți, cu o doamnă drăguță, căreia îi acordase un *tête-à-tête* la ora opt dimineața.

— Da, colonele — încuviință consilierul — așa este, dar ar trebui să adăugați că, pentru obținerea acelei întîlniri, a jucat un rol mai mare delicioasa mea ciocolată decît farmecele mele, fiind vorba de o persoană așa de respectabilă și cu o conduită atît de ireproșabilă cum este doamna Rebecca.

— Lucrul acesta, domnule Pleydell, îmi amintește ca să vă invit să beți un ceai cu noi... aceasta, bineînțeles, presupunînd că ați luat masa — zise Julia.

— Orice îmi veți oferi cu mînuțele domniei voastre, domnișoară Mannering, va fi o desfătare pentru mine — îi răspunse galantul jurisconsult. Da, am luat masa, adică, așa cum se poate servi la un han scoțian.

— Și asta înseamnă destul de prost — interveni colonelul, care și întinse mîna spre cordonul clopoțelului. Permiteți-mi să poruncesc să vi se aducă ceva.

— Dar... ca să vă spun adevărul — zise domnul Pleydell — mai degrabă aș dori să mai aștept, pentru că trebuie să vă mărturisesc ceva : cînd m-am oprit o clipă jos ca să-mi scot jambierele, „o lume prea largă pentru picioarele mele slăbite“ (aici avocatul se uită mulțumit la membrele sale care arătau foarte bine pentru un om la vîrsta lui), am schimbat cîteva cuvinte cu Barnes și cu o persoană foarte inteligentă, care mi se pare că este menajera casei, și am căzut de acord între noi — *tota re perspecta*[1] — (o rog pe domnișoara Mannering să mă ierte pentru latineasca mea) ca bătrîna doamnă să adauge la frugala cină a domniei voastre și un fel, ceva mai substanțial, alcătuit dintr-o pereche de rațe sălbatice. I-am mai împărtășit (păstrînd mereu cel mai adînc respect față de priceperea doamnei) și umilele mele păreri asupra sosului care ar trebui folosit, păreri care, întîmplător, erau aceleași cu ale onorabilei persoane, așa că, dacă nu v-ar fi cu supărare, aș prefera să mai aștept pînă ce vînatul e gata înainte de a mînca ceva.

— Și vom cina mai devreme — zise colonelul.

— Primesc din toată inima — aprobă Pleydell — cu condiția de a nu fi lipsit de drăgălașa companie a tinere-

[1] *Cercetînd cu atenție toate lucrurile.* (n.t.)

lor lady nici un minut înainte de vreme. Aici vă mărturisesc că sînt cu totul de acord cu vechiul meu amic *Burnet*[1] / iubesc *coena*[2], această cină a celor antici, cu bucatele ei gustoase şi cu vinul ei care-i apropie pe oameni, îndepărtînd din mintea lor împăienjenişul afacerilor sau necazurilor pe care ziua le-a ţesut în sufletele lor.

Vioiciunea chipului şi manierele alese ale domnului Pleydell, liniştea şi voia bună cu care îşi apăra teza micilor sale slăbiciuni epicuriene le încîntară pe tinerele lady, dar în special pe domnişoara Mannering, care imediat îi acordă consilierului o atenţie mai mult decît măgulitoare, aşa că multe lucruri amuzante s-au spus de ambele părţi în timpul ceaiului, mult mai multe decît am avea răgazul să povestim aici.

De îndată ce au băut ceaiul, Guy Mannering îl luă de braţ pe consilier şi-l conduse într-un mic birou ce dădea în salon şi care, după obiceiul împămîntenit în familia colonelului, era luminat întotdeauna seara, în timp ce un foc bun ardea în cămin.

— Flerul meu îmi spune — începu domnul Pleydell — că aveţi să-mi comunicaţi ceva despre afacerea Ellangowan... Este un lucru terestru sau celest ? Ce spune militarul meu Albumazar ? Aţi calculat zodiacul pentru viitor ? V-aţi consultat efemeridele ?

— Vă mărturisesc că nu, dragul meu consilier — răspunse Mannering, rîzînd. Domnia voastră sînteţi singurul meu Ptolomeu la care intenţionez să recurg cu acest prilej... fiindcă eu, asemenea unui al doilea Prospero[3], mi-am rupt bagheta magică şi mi-am azvîrlit cartea de calculat zodiacuri într-o apă prea adîncă pentru a mai spera c-aş putea s-o scot de acolo. Dar totuşi am să vă aduc veşti însemnate. Meg Merrilies, enigmatica noastră sibylă egipţiană, s-a arătat chiar azi lui Dominie şi, pe cît îmi pot da seama, l-a speriat, şi nu puţin.

— Adevărat să fie ?

— Sigur că este adevărat. În plus, mi-a făcut şi cinstea de a începe un schimb epistolar cu mine, presupunînd că sînt cufundat la fel de adînc în tainele astrologice, cum eram prima dată cînd am întîlnit-o. Iată-i depeşa pe care mi-a înmînat-o Dominie.

---

[1] Vezi nota L a autorului — *Lord Monboddo* (la sfîrşitul volumului).

[2] *Cina* (în limba latină în text). (n.t.)

[3] Personajul principal al piesei *Furtuna* de W. Shakespeare, magician care renunţă la arta sa, la finele comediei. (n. t.)

Pleydell își puse ochelarii și, aruncîndu-și privirea asupra scrisorii, zise :

— O epistolă unsă și murdară, într-adevăr... literele sînt unciale sau semi-unciale[1], așa cum numea cineva acest scris de mînă înalt și lăbărțat, fiindcă, dacă mă uit la mărimea literelor și cît sînt de drepte, mi-aduc aminte de coastele unui purcel fript... abia dacă înțeleg ce scrie.

— Citiți tare — îl rugă Mannering.

— Voi încerca — spuse avocatul. *„Știți să căutați bine, dar nu știți să găsiți ; v-ați apucat să sprijiniți o casă care se năruie, dar habar n-aveți că ea se va ridica singură din nou. Dați o mînă de ajutor la opera care urmează să se facă în apropiere, după cum ați văzut altădată cu ochii voștri tainele sorții care urma să vină. Trimiteți o trăsură astă-seară, la ora zece, ca să aștepte la capătul ulicioarei Crooked Dykes din Portanferry și aduceți la Woodbourne persoanele care se vor adresa vizitiului cu cuvintele :* EȘTI ACI, PENTRU NUMELE LUI DUMNEZEU ? A, un moment, iată că v-a scris și o poezioară :

Bezna, din nou, lumină va fi,
Din nedrept, ce e drept s-o ivi,
Cînd dreptul lui Bertram, cu forța lui Bertram, aci
Se vor întîlni...

O epistolă cum nu se poate mai misterioasă și cu niște versuri foarte apropiate de cel mai autentic stil al sibylei din Cumae. Și ce-ați făcut după ce ați citit-o de la un cap la altul ?

— Ei bine — răspunse Mannering, cam stînjenit de întrebare — nu am vrut să-mi asum riscul de a nu mă folosi de orice prilej, fie el oricît de mic, ca s-arunc puțină lumină asupra acestei afaceri tenebroase. Poate că femeia e nebună și poate că aceste rînduri au fost dictate de o minte rătăcită... cine știe ? Chiar domnia voastră erați de părere că ea cunoaște mult mai mult despre această poveste bizară decît a mărturisit vreodată.

— Și, prin urmare — zise Pleydell — ați trimis trăsura la locul menționat, nu-i așa ?

— Poate că veți rîde de mine, dar chiar așa am făcut — confirmă colonelul.

[1] *Uncialis,-e :* înalt de un deget (în limba latină). (n.t.)

— Cine să rîdă ?! se arătă mirat avocatul. Nu, vă spun cu sinceritate : cred că a fost lucrul cel mai înțelept pe care l-ați fi putut face.

— Da — spuse Guy Mannering, foarte încîntat fiindcă scăpase de ridicolul de care se temea — și eu am gîndit la fel ; în cel mai rău caz, voi avea de plătit pe degeaba chiria poștalionului, fiindcă am închiriat un poștalion cu patru cai de la Kippletringan și l-am trimis acolo unde mi se spunea în scrisoare... caii însă vor trebui să stea mult în frig, așteptînd în tîrgușorul acela, unde nu e stație de poștă, dacă știrea se va dovedi falsă.

— Eu, unul, nu cred că va fi așa — zise avocatul. Această femeie a jucat un rol, pînă a ajuns să se identifice cu el, și chiar dacă este o impostoare desăvîrșită, care nu-și face nici cea mai mică iluzie asupra faptului că se înșală pe sine ca și pe alții, totuși există încă șansa ca în cazul de față să încerce să se comporte cinstit, conform rolului pe care și l-a asumat. Tot ce știu este că nu am putut scoate nimic de la ea prin metodele obișnuite de cercetare, și deci lucrul cel mai cuminte pe care putem să-l facem este să-i dăm prilejul să ne dezvăluie ceea ce știe, pe calea pe care ea vrea s-o aleagă. Și-acuma, dacă nu mai aveți nimic să-mi spuneți, cred că ar trebui să mergem să vedem ce mai fac tinerele lady.

— Nu știu ce să zic — vorbi colonelul — dar mă simt foarte tulburat... într-adevăr, nu mai am nimic să vă spun... număr minutele pînă la întoarcerea poștalionului, cît despre domnia voastră, cred că nu aveți motive să fiți la fel de nerăbdător.

— Să vă spun drept, nici nu sînt... Toate la timpul lor — conchise avocatul, care avea mai multă experiență decît colonelul în astfel de probleme. Nu neg că sînt și eu foarte interesat, dar cred că voi fi în stare să supraviețuiesc acestui răstimp de așteptare încordată și că nu voi muri de nerăbdare, mai ales dacă tinerele lady ne vor desfăta cu puțină muzică.

— Și cred că vom avea nevoie și de compania gustoaselor rațe sălbatice, nu-i așa ? sugeră Mannering.

— Adevărat, colonele, curiozitatea unui avocat asupra celui mai interesant caz rareori l-a făcut să-și piardă somnul sau să-i tulbure digestia[1]. Și totuși sînt și eu cît se poate de nerăbdător să aud huruitul roților.

[1] Vezi nota M a autorului — *Nopțile albe ale avocaților* (la sfîrșitul volumului).

Zicînd acestea, se ridică și intră în salon, odaia alăturată, unde domnișoara Mannering, la rugămintea lui, luă loc la harpsichord. Lucy Bertram, care cînta melodii scoțiene de prin partea locului, cu o voce nespus de dulce, a fost astfel acompaniată de prietena ei la harpsichord, iar apoi Julia, singură, execută strălucit cîteva din sonatele lui Scarlatti[1]. Pe de altă parte, bătrînul avocat, care era membru al unei orchestre din Edinburgh, a cîntat și el puțin la violoncel și a fost așa de încîntat de felul acesta de a-și petrece seara, încît mă îndoiesc că a mai avut timp să se gîndească, măcar o dată, la delicioasele rațe sălbatice, pînă cînd valetul Barnes a venit să-i anunțe pe cei din salon că cina e gata.

— Spune-i doamnei Allan să mai pregătească ceva și să aibă și alte bucate la îndemînă — îi porunci colonelul. Aștept, adică... sper că vor mai sosi și alți musafiri în seara asta ; mai spune oamenilor să stea de veghe și să nu închidă poarta mare pînă cînd nu le voi spune eu.

— Doamne, tată, cine crezi că ar mai putea să ne viziteze în seara aceasta ? întrebă curioasă Julia.

— Cred că sînt persoane pe care nici eu nu le cunosc, dar despre care mi s-a spus că s-ar putea să treacă pe la mine astă-seară, ca să discutăm niște afaceri — îi răspunse prudent tatăl și adăugă, destul de încurcat, fiindcă i-ar fi venit tare greu să fie nevoit să se dezică, ceea ce ar fi aruncat o lumină ridicolă asupra judecății sale : Este vorba de o vizită foarte nesigură.

— Ei bine, dacă va fi așa, nu le voi ierta faptul că ne-au stricat petrecerea — zise Julia — afară numai dacă nu vor avea și ei tot atîta umor de prima calitate și o inimă la fel de înflăcărată ca noul meu prieten și admirator (fiindcă așa s-a intitulat singur) care este domnul Pleydell !

— Ah, domnișoară Julia — i se adresă Pleydell, oferindu-i galant brațul spre a o conduce în sufragerie — din păcate, vremea mea a trecut. Dacă m-ați fi văzut cînd mă întorceam de la Utrecht, în 1738...

— Vă rog, nu mai vorbiți așa — îl întrerupse gentil tînăra lady — noi vă placem mai mult așa cum sînteți... De ce vreți să-mi vorbiți de Utrecht, pentru numele lui Dumnezeu ! Aș îndrăzni să spun că tot răstimpul care

---

[1] *Domenico Scarlatti* (1685—1757) — compozitor, organist și harpsichordist italian, fiul altui compozitor *Alessandro Scarlatti* (1659—1725). Domenico a lăsat o serie de sonete renumite pentru harpsichord. (n. t.)

s-a scurs de-atunci și pînă azi vi l-ați petrecut încercînd să scăpați de orice urmă a acelei educații olandeze !

— Ba să mă iertați, domnișoară Mannering — o mustră blînd avocatul. Olandezii sînt un popor mult mai rafinat în ceea ce privește galanteria decît vor să admită vecinii lor mai ușuratici. Ei sînt la fel de constanți în atențiile lor față de sexul frumos, ca și un ceasornic care funcționează cu exactitate.

— M-aș sătura de atîtea atenții — replică răutăcios Julia.

— În fine, sînt imperturbabili în buna lor dispoziție — adăugă Pleydell.

— Din rău în mai rău ! exclamă tînăra lady.

— Și-apoi — continuă bătrînul *beau garçon* — deși timp de trei sute șaizeci și cinci de zile, iubitul tău ți-a aranjat capișonul și șalul în jurul gîtului și umerilor, deși ți-a oferit locul cel mai bun lîngă cămin sau ți-a adus o sobiță ca să-ți încălzești picioarele, deși te-a tras cu săniuța pe gheață, iarna, sau ți-a condus cabrioleta prin colbul drumurilor de vară, cu toate acestea poți să-i spui că nu vrei să-l mai vezi, așa, fără nici un motiv sau scuză, și asta după două mii o sută și nouăzeci de zile, care, după un calcul sumar și nesocotind anii bisecți, completează ciclul presupusei adorații. Mai adăugați că simțămintele de iubire ale domniei voastre nu au nici cea mai mică pricină să se alarmeze de vreo consecință fatală, pe care severitatea purtării voastre ar putea s-o aibă asupra părăsitului Mynheer[1].

— Ei bine — replică Julia — ceea ce mi-ați spus acum la sfîrșit constituie într-adevăr un elogiu tipic olandez, domnule Pleydell, dar socot că inima, ca și cristalul, și-ar pierde orice prețuire în lumea aceasta dacă nu ar avea fragilitatea lor.

— Dacă îmi aduceți acest argument, domnișoară Mannering, voi crede, dimpotrivă, că e la fel de dificil să găsești o inimă care să se spargă ca și să găsești un pahar care să nu se facă țăndări cînd cade ; iată de ce mi-aș permite să insist asupra calităților propriei mele inimi, dar văd că ochii domnului Sampson s-au închis și mîinile sale stau împreunate de o bucată de vreme, așteptînd sfîrșitul convorbirii noastre pentru a rosti rugăciunea. Și-apoi, ca să fiu sincer, aspectul rațelor sălbatice este foarte ispititor !

[1] „Domnul meu", formulă folosită pentru cel iubit (în limba olandeză în text). (n. t.)

Zicînd acestea, vrednicul consilier se ridică în picioare ca să asculte rugăciunea spusă de Dominie, după care se așeză din nou pentru a da onoarea cuvenită gustoaselor bucate ce-i fuseseră puse dinainte. Un răstimp nu mai putem spune nimic despre el, în afară de o mică observație făcută, și anume că rațele au fost bine fripte în frigare, printr-o singură rotire a instrumentului, mai adăugînd și că sosul pregătit de doamna Allan, din vin de Bordeaux, suc de lămîie și piper era mai presus de orice laudă.

— După cum văd — remarcă domnișoara Mannering — am o rivală formidabilă care și-a și cucerit un loc de invidiat în inima domnului Pleydell, și aceasta chiar în noaptea cînd mi s-a făcut o înfocată declarație de dragoste !

— Să mă iertați, frumoasa mea lady — îi răspunse curtenitorul consilier — numai asprimea domniei voastre m-a silit să comit greșeala de a lua o cină bună în prezența voastră, fiindcă, altminteri, cum aș putea să suport încruntările la adresa mea, fără ca să-mi reîmprospătez forțele ? Urmînd același principiu, și nu altul, vă cer și permisiunea de a bea un pahar de vin în sănătatea domniei voastre !

— Bănuiesc că și aceasta este tot o modă de la Utrecht, nu-i așa că nu mă-nșel, domnule Pleydell ?

— Nicidecum, frumoasa mea lady — replică voios consilierul. Francezii înșiși, ei care sînt modelul tuturor manierelor galante, îi numesc pe patronii tavernelor și ai ospătăriilor *restaurateurs*, făcînd aluzie, fără îndoială, la mîngîierea și „restaurarea" pe care ei le oferă îndrăgostiților neconsolați care vin la ei, doborîți de asprimea iubitelor. Cazul meu cere și el atît de multă mîngîiere, încît trebuie să vă mai deranjez, domnule Sampson, și cu cealaltă aripă a acestui animal amfibiu, fără a mă prejudicia prin aceasta de o tartă pe care o voi solicita apoi domnișoarei Bertram... vă rog, rupeți aripa, domnule, nu încercați s-o tăiați... așteptați puțin, domnule Sampson, numai puțin, Barnes vă va da ajutor... mulțumesc, domnule... și acum, domnule Barnes, vă rog un pahar cu bere, dacă sînteți bun.

În timp ce bătrînul gentleman, încîntat de vioiciunea și de atenția pe care i-o acorda domnișoara Mannering, sporovăia într-una spre amuzamentul fiicei colonelului cît și al său propriu, nerăbdarea colonelului Guy Mannering începuse să depășească orice limită. Re-

 fuză chiar să se așeze la masă, pretextînd că nu cinează

niciodată, și se plimba de colo-colo prin salon, cu pas grăbit și nervos, cînd aruncîndu-și ochii pe fereastră spre gazonul întunecat, cînd ascultînd atent și încercînd să prindă zgomotul poștalionului venind pe alee. În cele din urmă, nemaiputîndu-și stăpîni nerăbdarea, părăsi salonul, își luă pălăria și pelerina și porni în susul aleii, ca și cum în felul acesta ar fi putut grăbi sosirea acelora pe care dorea să-i vadă.

— Tare aș fi vrut — zise domnișoara Bertram — ca bunul nostru colonel să nu se aventureze afară după căderea nopții. De bună seamă că ați auzit, domnule Pleydell, ce luptă îngrozitoare a avut loc aici.

— Cu contrabandiștii, nu-i așa? spuse avocatul. Nu vă fie teamă, sîntem amici de multă vreme. Eu am fost acela care i-a deferit justiției pe mulți dintre ei, deși au trecut ani de-atunci: eram șerif în acest comitat.

— Și poate ați aflat și prin ce spaimă am trecut imediat după aceea — continuă domnișoara Bertram — cînd unul dintre acești netrebnici a vrut să se răzbune.

— Cînd a fost rănit tînărul Hazlewood? Am auzit și de această ispravă.

— Închipuiți-vă, scumpul meu domn Pleydell — urmă Lucy — ce speriate am fost și eu, și domnișoara Mannering cînd un tîlhar, la fel de cumplit și pentru forța lui nemaipomenită cît și pentru hidoșenia chipului său, s-a năpustit din senin asupra noastră.

— Trebuie să știți, domnule Pleydell — interveni Julia, care nu reuși să-și înăbușe resentimentul, văzînd că adoratul ei era descris în culori atît de negre — că tînărul Hazlewood este așa de chipeș, în ochii tinerelor lady din această regiune, încît ele consideră pe oricine se apropie de el ca pe o sperietoare.

„Oho!" gîndi Pleydell, care, datorită profesiei sale, era un fin observator și al tonului, și al gestului. Este aici ceva, între tinerele mele amice care nu-mi place. Apoi continuă cu voce tare:

— Nu știu ce să vă răspund, domnișoară Mannering, nu l-am mai văzut pe tînărul Hazlewood de cînd era copil, așa că s-ar putea ca tinerele lady să fie perfect îndreptățite în părerea lor, dar pot să vă asigur (și asta în pofida prejudecății pe care o aveți) că, dacă doriți să vedeți bărbați chipeși, trebuie să mergeți în Olanda; cel mai frumos tînăr pe care l-am văzut vreodată a fost un olandez, și aceasta în ciuda faptului că îl chema Vanbost sau Vanbuster sau alt nume barbar de soiul

ăstora. Şi nici tînărul Hazlewood nu poate fi mai chipeş ca el.

Era rîndul Juliei să fie niţel tulburată din cauza aluziei întîmplătoare, dar atît de potrivită, pe care o făcuse eruditul ei admirator, cînd tocmai în acea clipă colonelul se întoarse în salon.

— Nu am încă nici o veste de la ei — le spuse el — totuşi vom mai aştepta împreună. Dar unde este Dominie Sampson ?

— Aici, domnule — răspunse pastorul, ascuns după un uriaş volum.

— Dar ce carte ţineţi în mînă, domnule Sampson ?

— O lucrare a învăţatului De Lyra[1], domnule... şi aş dori nespus de mult să ştiu şi părerea domnului Pleydell, bineînţeles cînd va avea răgaz şi va fi şi dispus pentru aşa ceva, asupra unui pasaj foarte controversat.

— Nu mă simt în formă astă-seară, domnule Sampson — bătu în retragere domnul Pleydell — şi-apoi am aici nişte subiecte mult mai atrăgătoare. Încă mai sper că voi reuşi să le prind în capcană pe aceste două tinere lady ca să le fac să cînte ceva, şi chiar eu însumi voi cuteza să susţin partitura basului. Pune-l deoparte pe De Lyra şi păstrează-l pentru o vreme mai potrivită.

Adînc dezamăgit, Dominie închise uriaşul volum, minunîndu-se în sinea lui cum poate cineva, avînd erudiţia unui jurist, să se lase furat de distracţii atît de frivole. Dar consilierul, fără să-i mai pese de inalta valoare a erudiţiei, pe care el acum o persifla aşa de mult, îşi umplu un pahar mare cu vin de Burgundia şi, după ce dădu tonul, cu un glas puţin tremurat din cauza vîrstei, invită cu mult curaj pe tinerele doamne să cînte împreună *Noi sîntem trei sărmani marinari* şi se achită de partea sa într-un chip deosebit de strălucit.

— Nu vă veştejiţi voi obrăjorii, stînd în seara aceasta aşa de tîrziu, scumpele mele copile ? le zise colonelul.

— Cîtuşi de puţin, domnule — îi replică cu mult spirit Julia. Prietenul domniei voastre, domnul Pleydell, ne-a ameninţat că mîine va deveni elevul domnului Sampson, aşa că trebuie să profităm de cucerirea noastră din seara aceasta cît mai mult cu putinţă

Drept care, noul trio se simţi îmboldit să-şi încerce iar măiestria muzicală şi după aceea să treacă la o conver-

[1] *Nicolas de Lyra* — savant şi teolog francez din secolul al XIII-lea, născut la Evreux. (n. t.)

saţie aprinsă. În cele din urmă, după ce bătaia singuratică a orologiului vestise de mult ora unu, răsunînd trist în urechea de abanos a nopţii, iar celălalt semnal al unei noi ore se apropia, Mannering, a cărui nerăbdare se transformase de mult în dezamăgire şi disperare chiar, se uită la ceasornicul său de buzunar şi zise :

— E tîrziu, trebuie să mergem la culcare — dar chiar atunci...

Despre ceea ce urmează ne trebuie însă un nou capitol.

CAPITOLUL L

Magistratul : *Ţiganca tot ce-a spus, e prea adevărat.*
Nu eşti orfan cum crezi, nici nu ai fost uitat,
Ai încă mulţi amici, tar eu îţi sînt părinte,
Şi mama ţi-e aici, şi unchiu-ţi stă-nainte,
Acesta îţi e văr, şi celelalte, rude !

Criticul[1]

Tocmai în clipa cînd Mannering isprăvise de rostit cuvintele „E tîrziu, trebuie să mergem la culcare" şi îşi punea ceasul la loc în buzunar, se auzi un zgomot surd şi îndepărtat.

— Este poştalionul, cu siguranţă... ba nu, e doar vîntul printre copacii desfrunziţi. Vă rog, veniţi la fereastră, domnule Pleydell.

Consilierul, cu batista-i mare de mătase în mînă, vorbea aprins cu Julia despre un subiect pe care îl socotea interesant, totuşi răspunse chemării, dar mai întîi îşi înfăşură batista în jurul gîtului ca mijloc de precauţie contra aerului rece. Huruitul roţilor se auzea foarte deslușit, şi Pleydell, ca şi cum şi-ar fi stăpînit curiozitatea pînă în acel moment, ieşi fuga şi se duse în hol. Colonelul îl sună pe Barnes şi-i spuse să pregătească o cameră separată pentru persoanele care

[1] Motto-ul este extras din *Criticul*, o satiră la adresa comediei sentimentale şi a criticii literare a epocii, aparţinînd lui *Richard Brinsley Sheridan* (1751—1816), dramaturg şi om politic, cel mai de seamă reprezentant al comediei engleze din secolul al XVIII-lea. (n. t.)

vor sosi cu poștalionul, întrucît nu știe cu cine va avea de-a face. Dar tocmai cînd dădea aceste porunci, la ușă, fu întrerupt, mai înainte de a sfîrși tot ce avea de spus lui Barnes, de vocea lui Pleydell, care exclama :

— Uite-l și pe amicul nostru din Liddesdale, însoțit de un tînăr chipeș deopotrivă cu el !

Glasul lui atrase atenția lui Dinmont, care îl recunoscu pe loc, fiind la fel de surprins și tot pe atît de bucuros.

— Pe legea mea, sînteți chiar înălțimea voastră ?! grozav, fiindcă „acum grîul secerat în hambar a fost băgat și cu paie și cu sfori tare strîns înfășurat [1]".

După ce fermierul rosti aceste cuvinte și se opri locului, făcînd o plecăciune dinaintea gazdelor, Bertram, orbit de brusca strălucire a luminii și năucit de neașteptata răsturnare a situației, păși pragul ușii deschise a salonului, aproape ca un automat, și se pomeni deodată în fața colonelului, care tocmai înainta spre el. Lumina puternică din încăpere nu lăsa nici o îndoială asupra identității sale și, la rîndul său, el însuși era atît de zăpăcit de apariția neașteptată a colonelului și a celorlalți, încît avea impresia că aceștia nu sînt decît niște fantasme, rod al închipuirii sale. Trebuie, de asemenea, să spunem că, și de partea cealaltă, fiecare persoană avea motivele ei să-l privească cu spaimă, spaimă sporită și de faptul că, în primul moment, Bertram li se înfățișase ochilor nu ca un om, ci ca o stafie. Mannering, de pildă, vedea în el spectrul celui pe care îl ucisese în India. Julia se uita la omul care o iubea, gîndindu-se în ce situație ciudată și plină de primejdie se află ; în fine, Lucy Bertram recunoscu în el numaidecît pe ipoteticul tîlhar care trăsese asupra iubitului ei, Charles Hazlewood. Bertram, ghicind imediat pricina uimirii colonelului, care rămăsese ca împietrit uitîndu-se țintă la el, cu un sentiment de vădită neplăcere datorat apariției sale nedorite, salută ostășește și se grăbi să se scuze, subliniind că prezența lui acolo este cu totul involuntară, deoarece fusese urcat în grabă și cu de-a sila în poștalion, fără măcar să i se spună unde urma să fie dus.

— Așadar, sînteți ofițerul Brown, dacă nu mă înșel ? vorbi, în sfîrșit, colonelul.

— Da, domnule — răspunse cu modestie cel întrebat, dar și cu fermitate. Același pe care l-ați cunoscut

[1] Cînd recolta unui fermier a ajuns cu bine în hambar, se zice că este înfășurată strașnic cu paie și sfori. (n. a.)

în India și care îndrăznește să spere că ceea ce s-a întîmplat atunci nu este de așa natură, încît să lase fără răspuns rugămintea lui de a-i acorda mărturia domniei voastre că îl cunoașteți ca pe un ofițer de elită, ca pe un gentleman și ca pe un om de onoare.

— Domnule Brown — răspunse colonelul, care începea să-și revină din uluiala sa — rareori am fost... chiar niciodată... într-atît de surprins... Bineînțeles, domnule, orice se va fi petrecut între noi, aveți tot dreptul de a apela la mărturia mea, care nu vă poate fi decît favorabilă.

În acest moment critic, intră și consilierul împreună cu Dinmont. Primul observă imediat fețele celor din încăpere : colonelul, care abia își revenise din prima lui surpriză, Lucy Bertram gata să leșine de groază și, în fine, domnișoara Mannering, care încerca zadarnic să-și stăpînească sau să nu lase să i se vadă neliniștea și teama

— Ce-nseamnă toate astea ? întrebă avocatul. Oare tînărul acesta ține în mînă capul Gorgonei... ia să mă uit și eu mai bine la el... Dumnezeule ! murmură apoi, uimit din cale afară. Leit bătrînul Ellangowan !... Da, aceleași trăsături chipeșe și bărbătești, dar trăsăturile lui îmi par cu mult mai inteligente... da !... Vrăjitoarea s-a ținut de cuvînt ! Apoi se adresă cu blîndețe Luciei : Uitați-vă la acest flăcău, domnișoară Bertram, n-ați mai văzut pe nimeni care să semene cu el ?

Lucy îndrăznise să se uite numai o dată la cel care-i pricinuia atîta spaimă, dar i-a fost de ajuns ca să recunoască în el de îndată, după înfățișarea și înălțimea lui remarcabilă, pe cel care fusese gata să-l omoare pe tînărul Hazlewood : o convingere care poate i s-ar fi preschimbat într-o părere mai favorabilă dacă și-ar fi dat puțină osteneală să-l privească mai mult și mai cu atenție. Stăpînită însă de groaza care o copleșea, ea își întoarse ochii, spunîndu-i avocatului :

— Nu-mi vorbiți de el, domnule, vă rog ! Luați-l de aici, pentru numele lui Dumnezeu, sau o să ne omoare pe toți !

— Să ne omoare ?! Cum și cine ?! zise avocatul, el însuși surprins și speriat de răspunsul neașteptat și plin de spaimă al fetei. Dar oare nu v-ați gîndit — continuă el, revenindu-și — că sîntem trei bărbați aici, în afară de servitori, iar printre noi se află și onestul Liddesdale,

care singur face cît o jumătate de duzină?... Așa că avem de partea noastră ceea ce se cheamă *major vis*[1]... Totuși să luăm și o măsură de precauție! Dandie... Davie... cum îți zice? Vino aici, așază-te între acest flăcău și tinerele lady ca să le aperi.

— Doamne sfinte, domnule Pleydell! exclamă uluit fermierul. Să le apăr?! De cine? Păi acesta e doar căpitanul Brown! Nu-l cunoașteți pe căpitan?

— Nu, dar dacă-i un prieten de-al tău, atunci n-avem de ce să ne temem — îi răspunse domnul Pleydell. Totuși ai grijă de el.

Toate acestea se desfășuraseră cu atîta repeziciune, încît Dominie nu avusese timp să observe cele ce se întîmplau; abia după ce închise cartea, pe care o studia retras într-un colț, se îndreptă spre noii veniți și, zărindu-l pe Bertram, exclamă deodată:

— Dumnezeule! Dacă mormintele și-ar înapoia morții, acesta ar fi chiar scumpul și respectabilul meu stăpîn!

— Așadar, nu m-am înșelat! Doamne Dumnezeule! Am fost sigur că nu mă înșel — vorbi încîntat omul legii. Este leit, dar leit tatăl său. Vino, colonele, la ce vă tot gîndiți, că nu ați urat încă bun venit oaspetelui în casa domniei voastre? Cred... sînt convins, da, sînt încredințat că am dreptate... n-am văzut niciodată atîta asemănare! Dar, răbdare... Dominie, să nu suflați o vorbă... Stați jos, tinere gentleman.

— Vă cer iertare, domnule, dar dacă mă aflu, așa cum am înțeles, în casa colonelului Mannering, aș dori să știu mai întîi dacă venirea mea întîmplătoare aici nu constituie cumva o ofensă pentru gazda mea sau dacă, dimpotrivă, sînt binevenit.

Mannering făcu un efort să vorbească și răspunse imediat:

— Desigur că sînteți binevenit, v-aș ruga numai să-mi spuneți cum aș putea să vă fiu de folos. Cred că am și anumite datorii față de domnia voastră, fiindcă v-am făcut un rău pe care aș vrea să-l repar... m-am gîndit deseori la acest lucru; dar apariția domniei voastre, așa de bruscă și neașteptată, legată de amintiri atît de dureroase, m-a împiedicat, la început, să vă urez bun venit așa cum o fac acum. Și să știți că, oricare ar fi motivul care v-a determinat, să-mi faceți această

[1] *O putere mai mare* (în limba latină în text). (n. t.)

onoare de a mă vizita, prezența domniei voastre aici este, vă repet, bine venită.

Bertram mulțumi, înclinîndu-se distant, totuși cu politețe, urării de bun venit pe care colonelul i-o adresase pe un ton curtenitor dar grav.

— Julia, scumpa mea — continuă Mannering, după o scurtă pauză — ești obosită și ai face mai bine să te retragi. Domnule Brown, vă rog să o scuzați pe fiica mea ; sînt împrejurări cînd citesc imediat pe chipul ei ce ar vrea să facă.

Domnișoara Mannering se ridică și se retrase conform dorinței tatălui ei ; totuși, în clipa cînd trecu pe lîngă Bertram, ea nu se putu abține de a nu-i șopti :

— Nesăbuitule ! A doua oară !

Domnișoara Bertram o însoți pe buna ei prietenă, continuînd să fie nespus de surprinsă, dar fără a mai îndrăzni să-și arunce a doua oară privirea asupra celui care o înspăimîntase. Vedea că situația era și așa destul de încordată și nu vroia să mai contribuie la înrăutățirea ei, învinuindu-l pe străin că este un ucigaș. Apoi constatase că străinul îi era cunoscut colonelului și acesta îl primise ca pe un gentleman ; de bună seamă că nu era un individ primejdios, așa cum își închipuise ea, și tînărul Hazlewood avusese dreptate spunînd că arma se descărcase din greșeală.

Cei care rămaseră în salon formau un grup interesant, demn de penelul unui pictor iscusit. Fiecare se simțea prea copleșit de propriile sale emoții pentru a mai avea timp să observe reacțiile celorlalți. Bertram, fiindcă picase în chipul cel mai neașteptat în casa unui om pe care, pe de o parte, era înclinat să-l urască din adîncul inimii ca pe dușmanul său personal, iar pe de altă parte era silit să-l respecte ca pe tatăl Juliei ; Mannering, deoarece în sufletul său se dădea o luptă surdă între curtenia și ospitalitatea lui deosebite, însoțite de bucuria de a se vedea absolvit de păcatul vărsării unui sînge nevinovat dintr-o ceartă personală, și vechiul lui sentiment de dispreț și prejudecățile-i de altădată, care, acum, la vederea omului ce i le pricinuise, reînviau în sufletul său mîndru ; Sampson, fiindcă vedea în Bertram, de la care nu-și mai putea lua ochii, o scumpă icoană dispărută ; de aceea începuse să tremure și încerca să se liniștească, rezemîndu-se de un fotoliu, în timp ce chipul său avea o expresie de uimire și de așteptare nervoasă care îi schimonosea și mai mult trăsăturile ; în fine, Dinmont, înfășurat în redin-

gota-i vastă şi jerpelită, semăna cu un urs uriaş ridicat pe picioarele dinapoi şi uitîndu-se la întreaga scenă cu ochii săi mari şi rotunzi, ce exprimau cea mai deplină uimire.

Numai consilierul se afla în elementul său şi arăta voios, prompt şi plin de energie ; el şi calculase în minte, la repezeală, perspectiva unui succes răsunător într-un proces straniu, misterios şi plin de senzaţional. Simţea acea bucurie pe care, poate, o încearcă doar un tînăr comandant, cu inima clocotind de speranţe, în fruntea unei armate neînfricate, atunci cînd se avîntă în prima lui mare bătălie. Însufleţit de toate acestea, avocatul deschise din nou discuţia, luînd asupră-şi sarcina de a pune toate lucrurile în cea mai deplină ordine.

— Poftiţi, poftiţi, gentlemeni, luaţi loc ! Acesta este regatul meu ; îngăduiţi-mi numai să aranjez eu totul pentru domniile voastre. Staţi jos, scumpul meu colonel, şi lăsaţi-mă pe mine să descurc totul ; staţi jos şi domnia voastră, domnule Brown, *aut quocunque alio nomine vocaris*[1]... Dominie, luaţi loc... stai pe scaunul tău, dragul meu Liddesdale.

— Nu pot, domnule Pleydell — răspunse Dinmont, privind cînd la redingota sa uriaşă, cînd la mobila elegantă din încăpere. Poate ar fi mai bine să ies şi să mă duc în altă parte şi să vă las aici pînă cînd isprăviţi ce aveţi de spus... vedeţi bine că nu mă simt aici în apele mele.

Colonelul, care între timp îl recunoscuse pe Dandie, se ridică imediat şi, apropiindu-se de el, îi ură şi lui un călduros bun venit, asigurîndu-l că de cînd îl văzuse la Edinburgh fusese totdeauna de părere că haina lui aspră, aşa cum era, şi cizmele cu tălpi groase ar onora şi salonul unui rege, darmite pe al său.

— Nu, nu, domnule colonel — răspunse fermierul — noi sîntem oameni de la ţară, dar sigur că mi-ar face plăcere să ascult orice lucru de bine care i s-ar întîmpla căpitanului şi, de altfel, nu mă îndoiesc cîtuşi de puţin că totul o să meargă strună dacă domnul Pleydell ia în mînă această afacere.

— Ai dreptate, Dandie... vorbeşti ca un oracol din Hieland... dar acum stai liniştit acolo. Aşaa... biine... acuma staţi cu toţii jos... serviţi şi cîte un pahar de vin

[1] *Sau orice alt nume veţi fi avînd* (în limba latină în text). (n. t.)

pînă cînd îmi voi începe metodic catehismul. Şi-acum — zise el întorcîndu-se spre Bertram — spuneţi-mi, vă rog, dragul meu băiat, ştiţi cine sînteţi sau ce sînteţi ?

În ciuda perplexităţii sale, catehumenul nu se putu abţine să nu rîdă de acest început şi răspunse :

— Într-adevăr, domnule, mai înainte credeam că ştiu, dar acum, datorită ultimelor întîmplări atît de ciudate, am început să mă cam îndoiesc.

— Atunci spuneţi-ne, vă rog, ce credeaţi mai înainte că ştiaţi despre persoana voastră ?

— Păi ce să ştiu ?! Aveam obiceiul să mă cred şi să mă numesc Vanbeest Brown, care a servit, cu rangul de cadet sau voluntar, sub colonelul Mannering, pe cînd domnia sa comanda un regiment de cavalerie în India. Atunci, de altfel, ne-am şi cunoscut.

— Pot confirma aceasta — interveni colonelul — şi pot depune mărturie pentru identitatea ofiţerului Brown, după cum pot adăuga ceea ce, poate, modestia lui a uitat să menţioneze, şi anume, că s-a distins acolo pe cîmpul de luptă ca un tînăr capabil şi curajos.

— Cu atît mai bine, scumpul meu domn — zise Pleydell — dar acestea sînt nişte date prea generale. Domnul Brown ar trebui să fie aşa de bun şi să ne spună unde s-a născut.

— Cred că în Scoţia, dar locul îmi este necunoscut.

— Şi unde aţi fost crescut ?

— În Olanda, bineînţeles.

— Nu vă amintiţi nimic din viaţa domniei voastre dinaintea plecării din Scoţia ?

— Foarte vag ; totuşi mă obsedează gîndul, poate şi mai adînc întipărit în mintea mea din pricina tratamentului rău de mai tîrziu ce mi s-a aplicat, că în fragedă-mi copilărie am fost obiectul unei griji deosebite şi că am fost înconjurat de multă dragoste. Mi-aduc iarăşi aminte de un bărbat cu o înfăţişare frumoasă, pe care obişnuiam să-l numesc tată, şi de o lady, care era cam bolnavă şi care trebuie să-mi fi fost mamă, dar şi amintirea ei îmi este vagă şi confuză. Mi-aduc iarăşi aminte de un bărbat înalt, blînd, îmbrăcat în negru, care mă învăţa literele şi se plimba cu mine... şi cred că ultima dată..

Aici, Dominie nu mai putu să se stăpînească. În timp ce fiecare cuvînt rostit îi dovedea că în faţa lui stătea chiar copilul binefăcătorului său, el făcuse eforturi disperate pentru a-şi înăbuşi simţămintele, dar cînd amintirile lui Bertram se referiră la preceptorul său şi

la preceptele sale, Sampson nu mai putu să se abţină şi trebui să dea frîu liber puternicei emoţii ce-l copleşise. Se ridică grăbit de pe scaun şi, cu mîinile încleştate, cu picioarele tremurînd şi cu ochii scăldaţi în lacrimi, strigă tare :

— Harry Bertram ! Uită-te la mine ! Nu sînt eu acela ?

— Da ! răspunse Bertram, sărind de pe scaunul său ca şi cum o lumină bruscă i-ar fi năpădit mintea. Da... acesta era numele meu !... Şi aceasta este vocea şi chipul vechiului şi bunului meu dascăl !

În culmea fericirii, Dominie se aruncă în braţele tînărului, îl strînse la pieptul său de o mie de ori, plîngînd în hohote în vreme ce trupul său slab se clătina ca bătut de vînt. Colonelul Mannering se văzu nevoit şi el să-şi folosească batista ; Pleydell se căznea să se ţină tare şi îşi tot ştergea sticlele ochelarilor, în vreme ce onestul Dinmont, după ce izbucnise şi el de două ori într-un plîns cu suspine puternice, exclamă :

— Doamne, ce mai poznă ! Nu mi s-a mai întîmplat să bocesc aşa de cînd a murit biata maică-mea !

— Haideţi, haideţi, liniştiţi-vă ! zise consilierul, în cele din urmă. Curtea ordonă să se facă linişte Avem încă de înfruntat o partidă adversă foarte vicleană ; nu trebuie să pierdem timpul, ci să adunăm depoziţii.. fiindcă, după părerea mea, ar trebui să isprăvim cu strîngerea lor înainte de revărsatul zorilor.

— Dacă doriţi, pot ordona să vi se înşăueze un cal — zise colonelul.

— Nu, nu, pentru aşa ceva am destulă vreme... da, am destulă vreme... dar liniştiţi-vă, Dominie, v-am acordat destul răgaz ca să vă exprimaţi sentimentele. A sosit scadenţa... trebuie să mă lăsaţi să-mi continui cercetările.

De obicei, Dominie era ascultător faţă de oricine ştia să-i pornească un lucru ce i se părea logic raţiunii lui ; se aşeză, aşadar, din nou pe scaunul său, rezemîndu-se bine de spătar şi acoperindu-şi faţa cu batista lui cu pătrăţele. Cînd şi cînd însă, nemaiputîndu-se stăpîni, îşi înălţa ochii pe deasupra acestui paravan ca să se încredinţeze că acea apariţie scumpă nu se risipise în văzduh, ca apoi să şi-i coboare iar şi să murmure în sinea lui rugăciuni de laudă şi de mulţumire aduse cerului pentru toate binefacerile date ; în cele din urmă fu atras pe ne-

 simţite de vorbele consilierului şi îşi îndreptă din nou

atenţia către el, căci omul legii punea nişte întrebări foarte interesante.

— Şi-acum — continuă domnul Pleydell, după un răstimp în cursul căruia se mărginise să sondeze ce îşi mai amintea tînărul din frageda lui copilărie — şi-acum, domnule Bertram, fiindcă socot că în viitor ar trebui să vă chemăm pe adevăratul nume, veţi avea amabilitatea să ne aduceţi şi nouă la cunoştinţă toate amănuntele pe care nu le-aţi uitat privitor la modul în care aţi părăsit Scoţia ?

— Ca să vă spun adevărul, domnule, deşi întîmplările teribile ale acelei zile mi s-au întipărit puternic în minte, totuşi îmi vine să cred că însăşi spaima aceea cumplită care mi le-a săpat în cuget atunci a contribuit în bună măsură să le amestece şi, astfel, detaliile să-mi fie confuze. Cu toate acestea, îmi amintesc că mă plimbam pe undeva, unde... nu ştiu prea bine, aş zice că printr-o pădure...

— Ah, da, era pădurea Warroch, scumpul meu — interveni Dominie.

— Tăcere, domnule Sampson ! îl rugă Pleydell.

— Da, era într-o pădure — continuă încet Bertram, în vreme ce imagini vechi şi confuze începeau să se închege singure în amintirile sale trezite din nou la viaţă — şi cineva era cu mine... acest gentleman respectabil şi plin de atîta iubire faţă de mine... da, cred că el era...

— Da, da, aşa este, Harry, aşa este, cerul să te binecuvînteze... chiar eu am fost.

— Păstraţi linişte, domnule Sampson, şi nu întrerupeţi mărturia — interveni de data aceasta mai sever Pleydell. Şi mai departe, domnule ?... i se adresă el din nou lui Bertram.

— Şi cum vă spuneam — continuă Bertram — îmi amintesc apoi ca prin vis că mă aflam călare pe un cal în faţa călăuzei mele.

— Nu, nu ! exclamă Sampson. Niciodată nu mi-am primejduit viaţa şi, bineînţeles, nici pe a ta, ca să încalec un cal şi să te vîr într-un astfel de pericol.

— Pe cuvîntul meu, este intolerabil ! Ascultaţi, domnule Sampson : dacă veţi mai rosti un singur cuvînt pînă în clipa cînd nu vă voi da eu voie, voi lua cartea mea de magie neagră şi voi citi trei formule vrăjitoreşti care vor destrăma toate întîmplările minunate ale acestei nopţi şi-l voi conjura pe Harry Bertram să redevină din nou Vanbeest Brown !

— Onorabile și respectabile domn — răsună vocea aspră și spartă a lui Dominie — vă cer umil iertare... a fost doar un *verbum volans*[1] !

— Nu mă interesează, *nolens volens*[2], va trebui să vă țineți limba în frîu — replică Pleydell.

— Vă rog și eu mult, domnule Sampson — intervenі și colonelul — este un lucru de cea mai mare importanță pentru prietenul regăsit al domniei voastre ca să-i permiteți domnului Pleydell să-și continue în liniște cercetările.

— Sînt mut — zise Dominie, care se căia de fapta sa.

— Ca din pămînt — continuă Bertram — cîțiva bărbați s-au năpustit asupra noastră și am fost trași jos de pe cal. Cu greu mai mi-aduc aminte de ceva, poate doar de faptul că am încercat să fug, în vreme ce în jurul meu se dădea o luptă disperată ; apoi am căzut în mîinile unei femei foarte înalte care a ieșit din niște tufișuri din preajma noastră și m-a ținut cu ea un timp... în rest, totul e spaimă și învălmășeală în mintea mea... mai văd ca prin ceață un țărm de mare, o peșteră și cum cineva m-a silit să beau o băutură tare care m-a adormit o bucată de vreme. Ca să nu mai lungesc vorba, nu-mi mai aduc aminte de nimic, totul mi s-a șters din minte, îmi amintesc doar că mai tîrziu mă aflam pe bordul unui sloop, un fel de goeletă, unde eram folosit ca băiat de serviciu pe la cabine, tratat prost și mereu flămînd. În fine, am ajuns în Olanda, unde am fost dat la școală de către un bătrîn negustor, care a devenit un fel de ocrotitor al meu și a început să mă îndrăgească.

— Și ce v-a spus ocrotitorul vostru despre părinți ? întrebă domnul Pleydell.

— Foarte puțin — răspunse Bertram — și mi-a interzis de a încerca să aflu mai multe. Mi s-a dat de înțeles că tatăl meu fusese implicat în negoțul de contrabandă care se făcea pe coasta răsăriteană a Scoției și că fusese ucis într-o ciocnire cu ofițerii vamali ; că negustorii care îi dădeau mărfuri din Olanda aveau un vas ce se afla ancorat chiar pe acea coastă atunci, fiindcă o parte din membrii echipajului erau și ei amestecați în acest negoț ilegal, și că ei m-au luat, după moartea tată-

[1] *Cuvînt care zboară* (cuvînt spus în vînt, într-o doară căruia nu trebuie să i se acorde atenție) (în limba latină în text). (n. t.)

[2] Vrînd, nevrînd (în limba latină în text).

lui meu, şi m-au dus în Olanda, făcîndu-li-se milă de un copil rămas orfan. Cînd m-am făcut mai mare, mi-am dat seama că o mare parte din această poveste nu se potriveşte cu propriile mele amintiri, dar ce puteam să fac? Nu aveam nici un mijloc de a-mi verifica îndoielile şi nici măcar un prieten cu care să comunic şi căruia să i le încredinţez. Restul vieţii mele este cunoscut colonelului Mannering; am fost trimis în India pentru a deveni funcţionar al unei case de comerţ olandeze; afacerile mergînd din ce în ce mai rău, mi-am ales cariera armelor şi sînt încredinţat că nu am dezonorat-o.

— Sînteţi un tînăr curajos şi cinstit, aş pune chezăşie pentru aceasta — zise Pleydell. Şi fiindcă aţi fost lipsit de un tată aşa de multă vreme, aş dori din toată inima să pot reclama eu însumi onoarea acestei paternităţi. Dar afacerea aceea cu tînărul Hazlewood...

— A fost pur şi simplu un accident — se dezvinovăţi Bertram. Călătoream prin Scoţia de plăcere şi, după ce am rămas vreo cîteva săptămîni la ferma bunului meu prieten, domnul Dinmont, pe care am avut norocul să-l întîlnesc din întîmplare...

— Ba al meu a fost norocul — sări Dinmont cu gura — fiindcă, pe legea mea, dacă n-ar fi fost căpitanul, cu braţele şi picioarele lui, să-mi sară în ajutor, doi tîlhari mi-ar fi ciocănit ţeasta de m-ar fi dat gata!

— Iată cum a avut loc accidentul — reluă Bertram. La scurt timp după ce părăsisem un mic oraş, am fost jefuit de hoţi, care mi-au furat bagajele; pe cînd mă aflam la Kippletringan, l-am întîlnit întîmplător pe acest tînăr gentleman. În vreme ce mă apropiam ca s-o salut pe domnişoara Mannering, pe care el o însoţea şi pe care eu o cunoscusem în India, domnului Hazlewood, părîndu-i-se poate că înfăţişarea sau îmbrăcămintea mea nu sînt dintre cele mai respectabile, mi-a poruncit pe un ton cam trufaş să mă retrag, declanşînd astfel conflictul în care, din nefericire, am fost cauza accidentului său... Şi acum, domnule, după ce v-am răspuns la toate întrebările...

— Nu, nu, nu chiar la toate — se grăbi să spună Pleydell, clipind şiret din ochi — mai sînt unele întrebări, pe care însă le voi amîna pînă mîine dimineaţă deoarece este timpul să închidem acest *sederunt*[1] pentru noaptea sau, mai degrabă, dimineata aceasta

[1] Cu sensul de *şedinţă, sesiune* (în limba latină: *ei au stat*). (n.t.)

— Ei bine, domnule, — zise tînărul — vreau să vă întreb şi eu ceva, întrucît am răspuns la toate întrebările pe care domnia voastră aţi binevoit să mi le puneţi în noaptea aceasta : aţi fi aşa de bun ca la rîndul vostru să-mi spuneţi cine sînteţi şi de ce vă interesează aşa de mult soarta mea, precum şi drept cine mă luaţi, fiindcă mi se pare că sosirea mea aici a provocat nitică emoţie ?

— Eu, domnule — răspunse consilierul — mă numesc Paulus Pleydell şi sînt avocat al baroului scoţian, cît despre domnia voastră, nu este un lucru prea uşor de a vă spune lămurit cine sînteţi ; dar sper că peste puţină vreme voi putea să vă salut, şi asta în chip legal, pe numele de Henry Bertram, cavaler şi urmaş al uneia dintre cele mai vechi familii din Scoţia, precum şi moştenitor prin substituţie şi stipulaţie al domeniului Ellangowan. Da — continuă avocatul, cu ochii închişi şi vorbindu-şi sie însuşi — ar trebui nici să nu-i pomenesc de tatăl său, ci să-i spun că este urmaşul direct al bunului său Lewis... singurul înţelept al familiei de care am auzit vorbindu-se vreodată.

Toată lumea se ridicase spre a se retrage în odăile lor, cînd colonelul Guy Mannering se îndreptă spre Bertram, care rămăsese în picioare, uluit de ultimele cuvinte ale consilierului.

— Vă felicit — i se adresă el — pentru viitorul pe care providenţa vi l-a hărăzit. Am fost un vechi prieten al tatălui vostru şi mi s-a întîmplat să mă aflu la conacul Ellangowan (tot aşa cum azi hazardul v-a condus paşii aici la mine), chiar în noaptea în care v-aţi născut. Nici prin minte nu-mi trecea cine sînteţi atunci cînd... dar sper că vechea neînţelegere dintre noi va fi cu totul dată uitării. Vă rog să mă credeţi că sosirea domniei voastre aici, sub înfăţişarea domnului Brown, viu şi teafăr, mi-a luat de pe suflet o grea şi dureroasă povară, iar faptul că purtaţi numele unui vechi prieten al meu mă face ca să vă spun, domnule Bertram, de două ori un călduros bun venit.

— Şi părinţii mei ? întrebă Bertram.

— Din nefericire nu mai trăiesc... domeniul familiei a fost vîndut, dar sînt încredinţat că va putea fi redobîndit. Şi de orice va fi nevoie ca să vi se recunoască drepturile, mă voi socoti omul cel mai fericit ca să vă pun totul la dispoziţie.

— Nici vorbă, toate acestea însă să le lăsaţi, vă rog, în seama mea — interveni consilierul. *Este vocaţia mea, Hal, voi scoate bani din asta*[1].

— Sînt sigur că nu este de nasul meu — se amestecă în discuţie şi Dinmont — ca să vorbesc unor mărimi ca domniile voastre ; dar dacă niscaiva arginţi ar fi de folos pentru a pune pe roate procesul căpitanului... fiindcă, de, aşa vorbeşte lumea, că fără arginţi nici un proces nu merge ca pe roate, atunci...

— Aşa şi este, excepţie făcînd noaptea de sîmbătă spre duminică — zise Pleydell.

— Da, numai că şi înălţimea voastră, dacă nu primiţi un onorariu bun, nu vă ocupaţi de o afacere, cel puţin aşa am băgat eu de seamă ; iată de ce, în ceea ce mă priveşte, n-am să mai trec nicicînd sîmbăta seara pe la domnia voastră să vă rog ceva... prin urmare, aşa cum vă spuneam, mai am nişte arginţi în *spleuchan*[2], pe care-i pun la dispoziţia căpitanului, fiindcă Ailie şi cu mine întotdeauna ne-am înţeles asupra acestui lucru...

— Nu, nu, Liddesdale... nu-i nevoie, nu-i deloc nevoie... ţine-ţi bani ca să-ţi mai cumperi cîte ceva pentru fermă.

— Să-mi mai cumpăr cîte ceva pentru fermă ? Domnule Pleydell, oţi fi ştiind domnia voastră multe lucruri, dar nu cunoaşteţi ferma Charlies-hope... este aşa de bine înzestrată cu toate cele, că în fiecare an scoatem din ea, din carne şi lînă la un loc, ca la şase sute de lire sterline. Ei, ce ziceţi de asta ?

— Şi n-ai mai putea să-ţi mai cumperi una ?

— Nu ştiu... Ducelui nu-i plac fermele unde nu locuieşte cel ce o are, şi pe vechii fermieri nu-i poate alunga, şi apoi nici mie nu mi-ar plăcea să mă duc şi să torn în urechea moşierului, şi să căşun prin asta mărirea arendei pentru vecinii mei.

— Ce spui, frate ! Chiar dacă-i vorba de vecinul tău de la Dawston... sau Devilstone... cum îi zice locului acela ?

---

[1] Parafrazarea cuvintelor lui Falstaff : Păi, Hal, aceasta mi-e chemarea, şi nu-i păcat pentru un bărbat să lucreze după cum se simte chemat *(Henric al IV-lea, Partea I act I)* (n.t.)

[2] *Spleuchan* este denumirea dată unei pungi de tutun, care poate fi folosită ocazional şi ca pungă pentru bani. (n.a.)

— Vă gîndiţi la Jock o' Dawston ! Nici măcar lui... e drept că-i un flăcău, cum îi zicem noi, cîrcotaş şi scandalagiu cînd e vorba de hotarul dintre noi, şi ne-am cam ciondănit şi ciomăgit olecuţă, nu-i vorbă, dar, pe legea mea, zău că nu vreau să-i fac rău nici chiar lui Jock o' Dawston.

— Eşti un flăcău cinstit — îi zise omul legii — dar acum du-te la culcare. Vei dormi mai bine, mă prind chezaş pentru asta, decît mulţi oameni care dezbracă, atunci cînd se culcă, o haină brodată şi îşi pun pe cap o scufie cu dantele... Colonele, văd că şi domnia voastră sînteţi ocupat să mai staţi de vorbă cu scumpul nostru *enfant trouve*[1]. Eu mă duc să mă culc, dar v-aş ruga să-i spuneţi lui Barnes să mă trezească mîine dimineaţă la şapte, deoarece servitorul meu e cam somnoros, cît despre secretarul meu Driver, bănuiesc că a avut soarta lui Clarence[2] şi zace înecat într-un poloboc plin cu gustoasa bere a domniei voastre, fiindcă doamna Allan mi-a promis că va avea grijă de el şi cred că a şi descoperit repede cu ce poate să-l îmbuneze pe Driver. Noapte bună, colonele... noapte bună, Dominie Sampson... noapte bună, preacinstitule Dinmont... şi noapte bună, în fine, regăsitului urmaş al Bertramilor, al celor cu numele Mac-Dingawaie, Knarth, Arth, Godfrey, Dennis sau Rowland, purtînd ca ultim şi cel mai scump titlu pe cel de moştenitor prin substituţie şi stipulaţie al domeniilor şi baroniei de Ellangowan, conform aranjamentului lăsat de cavalerul Lewis Bertram, al cărui urmaş sînteţi !

Şi zicînd acestea, bătrînul gentleman luă o lumînare de pe masă şi părăsi încăperea, iar ceilalţi se împrăştiară, nu mai înainte ca Dominie să-l mai îmbrăţişeze o dată pe „micuţul său Harry Bertram", aşa cum continua să-i spună el tînărului căpitan înalt de numai şase picioare !

---

[1] *Copil găsit* (în limba franceză în text). (n.t.)

[2] Clarence, fratele regelui Eduard al IV-lea (1461—1483), se zice că ar fi avut un sfîrşit tragic, fiind înecat (de fratele său Richard, viitorul Richard al III-lea, sau din ordinul regelui Edwarg), într-un butoi cu vin.

CAPITOLUL LI

Visez numai la Bertram, la el mă tot gîndesc,
Şi inima mi-e plină de chipul său zeesc.
Căci viaţa pentru mine se schimbă într-un chin
Cînd Bertram e departe; el e al meu destin!

Totul e bine cînd sfîrşeşte bine[1]

La ora pe care o hotărîse în noaptea precedentă, neobositul nostru avocat fu trezit de Barnes şi acum şedea lîngă un foc bun, avînd alături o pereche de lumînări de ceară; pe cap purta o tichie de catifea, iar trupul îi era înfăşurat într-un halat de noapte făcut din mătase matlasată. Plin de zel, consilierul îşi punea ordine în notele şi hîrtiile sale, acele *memoranda*, cum le numea el, adică probele şi depoziţiile referitoare la asasinarea lui Frank Kennedy. Un curier fusese trimis la domnul Mac-Morlan, cerîndu-i acestuia să vină cît mai grabnic la Woodbourne, pentru o chestiune de cea mai mare importanţă. Dinmont, în schimb, obosit de întîmplările din seara şi noaptea trecută şi găsind găzduirea la Woodbourne mult mai de preferat aceleia oferite în temniţă de Mac-Guffog, nu se grăbea să se scoale. Cît priveşte pe Bertram, nerăbdarea acestuia l-ar fi pus foarte devreme în mişcare, dar, deoarece colonelul Mannering îşi exprimase intenţia de a-l vizita în odaia lui în cursul dimineţii, el nu se hotărîse s-o părăsească. În vederea acestei convorbiri, se şi îmbrăcase, Barnes aducîndu-i (din ordinul stăpînului său) toate cele de trebuinţă ca rufărie şi haine, astfel că acum aştepta vizita făgăduită de stăpînul casei, cu destulă nerăbdare.

Într-adevăr, curînd o bătaie discretă în uşă anunţă vizita colonelului, cu care Bertram avu o conversaţie lungă şi satisfăcătoare. Fiecare totuşi tăinui faţă de celălalt cîte ceva. Mannering nu se putu hotărî să-i vorbească de funesta sa prezicere împlinită cu atîta exactitate, iar Bertram, din motive ce pot fi uşor ghicite, nu suflă un cuvînt despre iubirea pe care o nutrea pentru Julia. În toate celelalte privinţe, convorbirea lor a fost sinceră şi folositoare amîndurora şi, din partea colone-

[1] Cuvintele aparţin Helenei, o frumoasă nobilă care, fiind protejată de mama contelui de Rousillon, Bertram, se îndrăgosteşte de el. (n.t.)

lului, se anunța chiar un început de cordialitate. Bertram își orienta cu grijă purtarea după aceea a gazdei și părea că primește, mai degrabă pasiv, amabilitatea oferită cu gratitudine și plăcere, decît să caute a ieși în întîmpinarea ei pentru a o grăbi.

Domnișoara Bertram se afla în sufrageria unde se servea micul dejun, cînd Sampson se furișă înăuntru, cu fața luminată de un surîs triumfător, lucru așa de neobișnuit la el, încît cel dintîi gînd al Luciei a fost că cineva își bătuse joc de el, spunîndu-i vreo minciună care-i pricinuise această bucurie nemaiîntîlnită. După ce se așeză și rămase așa o bucată de vreme, rotindu-și ochii și deschizînd gura fără a scoate un sunet, ca acel mare cap de lemn din piesele de păpuși cu Merlin[1] de pe la bîlciuri, izbuti în cele din urmă să rupă tăcerea :

— Și ce credeți despre el, domnișoară Lucy ?

— La cine vă referiți, domnule Sampson ? ! întrebă mirată tînăra lady.

— La Har... ba nu, ci la el, la acela pe care l-ați cunoscut... — o ținea una și bună Dominie.

— Pe care l-am cunoscut ? repetă Lucy, cu desăvîrșire incapabilă să înțeleagă despre ce vorbește.

— Da, străinul, acela care a venit azi-noapte cu poștalionul... cel care l-a împușcat pe tînărul Hazlewood... ha, ha, ha ! și Dominie izbucni într-un hohot nestăvilit de rîs care aducea însă mai mult cu un nechezat

— Sînt uimită, domnule Sampson — i se adresă eleva lui — sînt într-adevăr cu totul uimită că ați ales un subiect așa de straniu pentru a face haz... Nu știu nimic despre acest om, sper numai că descărcarea armei a fost accidentală și că nu va trebui și în viitor să ne temem că acest act se va repeta.

— Accidentală ? ! Ha, ha, ha ! necheză din nou Sampson.

— Într-adevăr, domnule Sampson — continuă Lucy, destul de supărată — sînteți neobișnuit de vesel în dimineața aceasta

— Da, sigur că sînt ! Ha, ha, ha ! Ne-mai-po-me-nit de ve-sel ! Ha, ha, ha !

— Dacă sînteți așa de nemaipomenit de vesel, scumpul meu domn — replică tînăra lady — aș vrea mai degrabă să cunosc și eu motivul acestei veselii, decît să fiu numai amuzată de efectele ei.

[1] *Merlin* este unul dintre personajele cele mai îndrăgite ale teatrului de păpuși englez. (n.t.)

— Veți ști totul, domnișoară Lucy — spuse bietul Abel Vă amintiți de fratele domniei voastre ?

— Doamne Dumnezeule ! Cum puteți să-mi puneți o astfel de întrebare ? Nimeni nu știe mai bine ca domnia voastră că l-am pierdut chiar în ziua în care m-am născut.

— Foarte adevărat, foarte adevărat — răspunse Dominie, întristîndu-se brusc la amintirea acelei zile cumplite — am uitat, foarte ciudat cum am putut să uit, da.. da... într-adevăr... Dar de bunul vostru tată vă amintiți ?

— Cum să nu-mi amintesc de el, domnule Sampson ? ! N-au trecut chiar așa de multe săptămîni de-atunci...

— Așa e, așa e... da, da, prea adevărat — murmură Dominie, al cărui rîs cavalin se preschimbase într-un chicotit isteric. Voi încerca să nu mai fiu vesel cînd mi-aduc aminte de această întîmplare... dar uitați-vă la tînărul acela !... Chiar în acel moment, ușa camerei se deschise și Bertram intră Da, uitați-vă bine la el, domnișoară Lucy — continuă pastorul — este leit chipul tatălui vostru, și cum Dumnezeu i-a chemat la el pe scumpii voștri părinți, l-a trimis îndărăt pe Harry... O, copiii mei, iubiți-vă unul pe altul !

— Într-adevăr, are statura și înfățișarea tatălui meu ! exclamă Lucy, pălind foarte tare și fiind gata să leșine, ceea ce îl făcu pe Bertram să sară și să o susțină, iar pe Dominie să dea fuga s-aducă apă pentru a o stropi (pe care, în graba lui, o luă tocmai din ceainicul care clocotea !). Noroc că, printr-un efort supraomenesc, ea își birui slăbiciunea și obrajii i se colorară din nou, ceea ce îi arătă lui Dominie că fata își venise în fire, drept care el renunță la aplicarea unui remediu atît de nepotrivit. Vă conjur să-mi spuneți, domnule Sampson — vorbi ea cu o voce întretăiată, dar totuși foarte gravă — este el fratele meu ?

— El este ! El este ! Este micul Harry Bertram, domnișoară Lucy, și acest lucru e la fel de sigur cum sigur este și faptul că soarele se află pe cer !

— Și ea este scumpa mea surioară ? strigă Henry Bertram, într-o izbucnire de dragoste frățească, simțămînt ce zăcuse adormit atîta vreme în inima lui, neavînd asupra cui să se reverse.

— Da, ea este ! Ea este ! Este micuța Lucy Bertram, scumpul meu Harry — strigă Sampson, nebun de fericire — pe care, cu nevrednicul meu ajutor, o vei găsi perfect cunoscătoare a limbilor din Franța, Italia și chiar Spania... meșteră în a citi și scrie în limba ei natală,

precum și expertă în aritmetică și în contabilitatea în partidă simplă și dublă... ca să nu mai zic nimic de cunoștințele ei la cusut, croit, brodat sau în conducerea unei gospodării, pe care (ca să dăm Cezarului ce este al Cezarului) nu le-a învățat de la mine, ci de la menajera casei ; nu îmi voi asuma vreun merit nici pentru modul sublim în care cîntă la instrumentele cu coarde, artă la a cărei însușire au contribuit, și nu puțin, lecțiile unei alte tinere lady, model de virtute și de modestie, dar trebuie să adaug, și puțin cam pusă pe șotii... domnișoara Julia Mannering. *Suum cuique tribuito*[1]

— Așadar — zise Bertram către sora sa — sînteți tot ce mi-a rămas pe lumea aceasta ! Noaptea trecută, și mai amănunțit în dimineața aceasta, colonelul Mannering mi-a povestit despre nenorocirile familiei noastre, dar totuși fără să-mi spună că-mi voi găsi surioara aici.

— A procedat astfel — îi răspunse Lucy — fiindcă a vrut ca vestea binecuvîntată să v-o aducă acest gentleman, unul dintre cei mai buni și credincioși prieteni, cel care a fost mîngîierea tatălui nostru în răstimpul lungii sale suferințe, cel care a stat la căpătîiul lui cînd a plecat din lumea aceasta și cel care, atunci cînd norii cei mai negri ai nenorocirii s-au abătut asupra mea, nu a părăsit-o pe sărmana orfană.

— Cerul să-l binecuvînteze pentru fapta sa bună ! zise Bertram, strîngîndu-i cu căldură mîna lui Dominie, Cu adevărat meritați iubirea pe care am nutrit-o totdeauna față de acea imagine neclară și încețoșată, pe care memoria mi-a păstrat-o în suflet din frageda mea copilărie.

— Cerul să vă binecuvînteze și pe voi amîndoi, copiii mei ! zise Sampson. Fiindcă, dacă nu v-aș fi îndrăgit pe voi, aș fi fost mult mai mulțumit (bineînțeles, dacă aceasta ar fi fost și voia Domnului) să-l însoțesc pe părintele vostru în mormînt.

— Dar, sper — adăugă Bertram — îndrăznesc să sper că vom apuca cu toții zile mai bune. Toate nedreptățile ce ni s-au făcut vor fi îndreptate, fiindcă văd că providența ne-a trimis și mijloacele, și prietenii care să-mi apere drepturile.

— Prieteni de nădejde ! repetă ca un ecou Dominie, căci iată-l pe vestitul colonel Mannering, un ostaș înnăscut, dar care nu este mai puțin un erudit, mai ales

[1] *Să dăm fiecăruia ce i se cuvine* (în limba latină în text). (n.t.)

dacă ţinem seama de puţinele ocazii avute ca să se instruiască, şi iată-l apoi, alături de colonel, şi pe renumitul avocat, domnul Pleydell, care este, de asemenea, un bărbat erudit, dar care, din păcate, coboară uneori la glume şi purtări mult prea vulgare ; iată-l, în fine, pe domnul Andrew Dinmont, care nu ştiu să posede prea multă erudiţie, dar care, asemenea patriarhilor de demult, este mare meşter în tot ceea ce se leagă de creşterea turmelor de oi şi a cirezilor de vite. Iar la urmă de tot, mai sînt şi eu, care am avut prilejuri mai bune de a culege mierea erudiţiei decît vrednicele persoane pomenite mai înainte, prilejuri care (dacă îmi este îngăduit să mă laud) nu au fost irosite, în măsura în care umilele mele facultăţi intelectuale au fost capabile să profite de ele. Neîndoielnic, micul meu Harry, trebuie să ne reluăm degrabă studiile noastre pentru a recîştiga timpul pierdut. Voi începe de la temelie. Da, mă voi strădui să-ţi corectez educaţia primită, căutînd de azi înainte să-ţi împărtăşesc adevărata cunoaştere a gramaticii engleze, ca să ajungem încet-încet pînă la stăpînirea tuturor limbilor moderne şi clasice, ba chiar ebraica sau chaldeica !

De bună seamă, cititorul poate a şi observat că, în această împrejurare, Sampson se dovedise mult mai vorbăreţ decît pînă atunci. Explicaţia constă în faptul că pastorul, din clipa regăsirii fostului său elev, trăia într-o stare de euforie spirituală şi, în gîndul său, se înapoiase cu ani şi ani în urmă, dorind cu ardoare, în vreme ce tot felul de idei i se învălmăşeau prin cap, să-şi reia lecţiile începute odinioară cu tînărul Bertram şi întrerupte atunci cînd copilul învăţa să pronunţe şi să citească corect. Faptul de a se considera încă preceptorul tînărului ar putea să pară cu atît mai ridicol, cu cît nici faţă de Lucy el nu-şi mai asuma acest rol. Fata crescuse sub ochii şi sub îndrumarea lui, dar se emancipase treptat şi firesc de sub tutela sa pe măsură ce anii treceau, iar cunoştinţele ei se înmulţeau Iată de ce, frustrat oarecum, de un elev, primul gînd ce i-a trecut prin cap a fost de a reînnoda procesul instrucţiei lui Harry din punctul unde fusese întrerupt. Iar acest sentiment al autorităţii intelectuale reînviate îi pricinuise acea vervă care, în mod obişnuit, îi era atît de străină. Să mai remarcăm apoi că, aşa cum se întîmplă cel mai adesea, oamenii rareori vorbesc mai mult decît trebuie fără să-şi trădeze adevăratul lor eu ; iată de ce, cu acest prilej, Sampson dăduse limpede de înţeles celor prezenţi că, în

vreme ce el se supunea opiniilor şi poruncilor celor cu care venea în contact, dacă aceştia i le impuneau, trăia cu o fermă convingere în sinea lui, şi anume că, în materie de E-ru-di-ţie, cum rostea el acest cuvînt, era cu mult superior tuturor celor din jurul său, chiar de i-ar fi pus pe toţi la un loc. Totuşi, în clipa de faţă, această mărturisire a superiorităţii ajunse la nişte urechi surde, deoarece fratele şi sora erau mult prea adînciţi în convorbirea lor, fiecare punînd întrebări şi aflînd despre peripeţiile prin care trecuse celălalt, pentru a mai lua aminte la vorbele vrednicului Dominie.

Să ne reîntoarcem acum la colonelul Mannering, care, după ce îl părăsise pe Bertram, se dusese direct în camera Juliei şi, după ce o rugase pe femeia care o pieptăna să iasă, vru să-i vorbească. Dar Julia i-o luă înainte:

— Scumpul meu domn, pare-mi-se că aţi şi uitat de veghea noastră din noaptea trecută, de aţi intrat aşa tam-nisam în iatacul meu şi nu mi-aţi lăsat nici măcar răgazul să-mi pieptăn părul, care, trebuie să ştiţi, mi s-a zbîrlit tot, săracul, de el, astă-noapte, de atîtea păţanii nemaiîntîlnite prin care a trecut!

— Eu mă adresez interiorului capului tău, Julia, el vreau să-mi dea ascultare; cît despre exteriorul său, adică părul, i-l voi încredinţa din nou grijii priceputei doamne Mincing, pe care o voi rechema peste cîteva minute

— Doamne, papa — replică domnişoara Mannering, la fel de glumeaţă — să bagi însă bine de seamă că ideile îmi sînt tare încîlcite, aşa că va fi cam greu să mi le descîlceşti numai în cîteva minute! Iar dacă doamna Mincing ar face la fel cu părul meu, cred că ar trebui să-mi smulgă din repezeală, cam jumătate din el!

— Bine, atunci te rog numai atît: să-mi spui unde se află încîlceala şi îţi făgăduiesc că o voi descurca eu cu toată răbdarea şi blîndeţea cuvenită — zise colonelul.

— O, peste tot, papa — răspunse tînăra fată. Totul îmi pare un vis fantastic şi fără noimă

— Ei bine, voi căuta atunci să ţi-l tălmăcesc pe dată.

Şi colonelul îi povesti pe scurt peripeţiile prin care trecuse Bertram şi ce perspective i se deschideau în faţă, istorisire pe care Julia o ascultă cu un interes deosebit pe care zadarnic încerca să şi-l ascundă

— Ce zici acum — conchise tatăl — ţi s-a luminat mintea în această privinţă? Înţelegi cum stau lucrurile?

— Da' de unde, scumpul meu domn! Sînt mai con-
 fuză ca oricînd — răspunse Julia. Cine a mai pomenit

așa ceva : să apară un tînăr moștenitor venind tocmai din India, după ce toată lumea l-a crezut mort ? ! Întocmai ca în basmul în care marele călător Aboulfouaris s-a întors acasă la prevăzătorul său frate Hur și la sora lui Canzade[1]. Dar mi se pare că mă înșel. Canzade era chiar soția lui, dar n-are-a face ! Lucy poate s-o întruchipeze pe ea, iar Dominie pe Hur. Și-apoi, acest avocat scoțian așa de vioi și de trăsnit, ca într-un act de pantomimă la sfîrșitul unei tragedii ! Și-apoi, ce minunat ar fi dacă Lucy și-ar redobîndi averea !

— Dar gîndește-te, scumpa mea — continuă colonelul — că partea cea mai misterioasă a acestei afaceri e alta : domnișoara Julia Mannering a știut cu siguranță cît de neliniștit era tatăl ei cu privire la soarta acelui tînăr care se numea Brown, sau Bertram, cum trebuie să-i spunem acum. Or, ea desigur că l-a întîlnit și l-a recunoscut cînd a avut loc accidentul lui Charles Hazlewood și e de mirare cum nu i-a spus tatălui ei nici un cuvîntel despre asta ca să-l liniștească ; ba mai mult, prin tăcerea ei a contribuit la urmărirea și la arestarea acestui tînăr gentleman, sub învinuirea că ar fi un individ suspect, ba chiar un asasin !

Julia, care se înarmase degrabă cu tot curajul de care dispunea cînd îl văzuse pe tatăl ei intrînd în odaie nu mai fu în stare să-i răspundă nimic ; ca atare, își plecă, sfioasă, capul, după ce încercase zadarnic să-și ia inima în dinți și să tăgăduiască hotărît că îl recunoscuse pe Brown atunci cînd îl întîlnise.

— Nu-mi răspunzi nimic ? ! Bine, Julia ! continuă tatăl ei, grav dar binevoitor. Mai dă-mi voie să te întreb ; a fost *singura* dată cînd l-ai văzut pe Brown de cînd s-a reîntors din India ? Nici acum nu-mi răspunzi ? ! Bine ! Atunci, în mod firesc, sînt îndreptățit să presupun că *nu* a fost pentru prima dată Nici acum nu zici nimic ? Julia Mannering, vrei să fii așa de bună să-mi răspunzi ? A fost el bărbatul care venea cu barca sub fereastra ta și cu care stăteai de vorbă pe cînd te aflai la Mervyn-hall ? Julia, m-auzi ? Îți poruncesc să-mi răspunzi ! Și te rog să fii sinceră !

În sfîrșit, domnișoara Mannering își ridică fruntea. Cuvintele îi ieșeau anevoie din gură

Am fost, domnule.. și cred că încă sînt destul de nesăbuită.. totuși... poate că eu am fost aceea căreia i-a venit cel mai greu să se afle din nou în prezența acestui

[1] Personaje din „O mie și una de nopți" (n.t.)

gentleman pe care, deşi n-a fost numai el de vină, îl consider părtaş la nesăbuinţa mea. Mai ales că eraţi şi domnia voastră de faţă...

Aici ea se opri şi făcu o pauză.

— Trebuie, aşadar, să înţeleg — întrebă impasibil Mannering — că el era autorul serenadelor de la Mervyn-Hall ?

Se simţea o nuanţă în această aluzivă schimbare de epitet şi în tonul colonelului care îi dădu Juliei mai mult curaj.

— Da, el a fost, domnule. Dar dacă am făcut rău, aşa cum am socotit adeseori, am totuşi şi o scuză care mă dezvinovăţeşte în oarecare măsură.

— La ce te referi ? o întrebă colonelul, vorbind repede şi pe un ton ce devenise întrucîtva aspru.

— Nu îndrăznesc să spun, domnule... dar... Lăsînd fraza neterminată, ea deschise o casetă micuţă, luă cîteva scrisori şi i le întinse : Vreau să vi le dau să le citiţi ca să vedeţi cum am început să ne întîlnim şi cine ne-a încurajat.

Mannering luă pachetul şi se duse la fereastră (mîndria lui îl împiedică de a le citi într-un loc mai îndepărtat), parcurgîndu-le febril şi agitat. Apoi, cu un efort de voinţă, se linişti. Colonelul se întoarse, aşadar, spre fiica lui, cu un aer mai calm, după ce reuşise, în bună măsură să-şi stăpînească emoţiile.

— Într-adevăr, Julia, sînt aici destule dovezi care te absolvă de vină, cel puţin atît cît mi-am putut da seama, aruncîndu-mi ochii peste aceste scrisori... ai fost ascultătoare măcar faţă de unul din părinţi. Dar acum hai să ne gîndim la un proverb scoţian pe care Dominie îl cita mai deunăzi : „Să lăsăm cele trecute să rămînă trecute şi să ne comportăm cinstit în viitor". Niciodată nu te voi mai dojeni că n-ai avut încredere în mine... cît despre intenţiile mele viitoare, le vei putea judeca după faptele mele de care cred că şi pînă acum nu ai avut motive să te plîngi. Păstrează aceste scrisori... ele nu au fost scrise pentru ochii mei şi nu vreau să citesc mai mult decît am citit, şi aceasta, la dorinţa ta pentru a te dezvinovăţi Şi acum, sîntem din nou prieteni ? Sau mai bine zis mă înţelegi ?

— O scumpul şi generosul meu tată ! exclamă Julia, aruncîndu-i-se în braţe. De ce nu te-am înţeles niciodată aşa cum s-ar fi cuvenit ?

— Să nu mai vorbim despre aşa ceva, Julia ! zise colonelul. Amîndoi am fost de vină. Acela care este prea

mîndru pentru a cere tandreţea şi încrederea celuilalt, închipuindu-şi că i se cuvin în mod firesc, trebuie să se aştepte să fie lipsit de ele şi, poate, chiar merită să sufere dezamăgiri. Este destul de dureros că aceea pe care am iubit-o cel mai mult şi o regret nespus s-a dus în mormînt fără să mă cunoască ! Şi de-ar vrea Dumnezeu ca măcar în viitor să nu mai pierd încrederea copilei mele, care ar trebui să mă iubească dacă ţine cu adevărat la ea.

— O, nu e nici o primejdie... nu te teme ! îi răspunse Julia. Inima mea îţi va fi întotdeauna deschisă şi ascultătoare. Tot ce vei aproba, voi aproba şi eu ; nu va fi poruncă pe care să mi-o dai şi pe care să nu o urmez, oricît ar fi ea de severă.

— Bine, scumpa mea — îi zise părintele, sărutînd-o pe frunte. Cred că nu-ţi voi cere nimic prea eroic. Cît priveşte scrisorile acestui tînăr gentleman, sper că toată această corespondenţă clandestină (pe care nici o fată cuminte nu o poate încuraja fără a se înjosi atît în ochii ei cît şi în ai iubitului) va înceta ; îţi cer, cred că mă înţelegi ? ca orice corespondenţă clandestină, de orice tip ar fi ea, să înceteze, şi îţi mai cer ca să-i spui domnului Bertram că eu ţi-am cerut-o şi că poate să mi se adreseze mie dacă doreşte să afle motivele. Vei dori acuma, poate, în mod firesc, să afli care vor fi urmările unei astfel de cereri. În primul rînd, aş dori să studiez caracterul acestui tînăr gentleman cu mai multă atenţie decît am făcut-o pînă azi, împiedicat fiind şi de împrejurări, şi, poate, şi de propriile mele prejudecăţi. Apoi aş fi foarte bucuros să văd că i se recunoaşte legal obîrşia sa nobilă. Nu fiindcă aş fi nerăbdător ca el să recapete mai întîi domeniul Ellangowan (deşi un astfel de subiect nu este niciodată privit cu indiferenţă, poate numai în romane), dar desigur că Henry Bertram, moştenitorul Ellangowanului, fie că este stăpînul moşiei străbunilor săi sau nu, este o persoană foarte diferită de Vanbeest Brown, fiul nu ştiu cui. Strămoşii lui, aşa mi-a spus domnul Pleydell, s-au distins în decursul istoriei purtînd flamura prinţilor lor suzerani, în timp ce strămoşii noştri luptau la Cressy şi Poitiers. Pe scurt, nici nu-ţi dau, dar nici nu-ţi refuz asentimentul meu de a primi curtea acestui tînăr, cer numai să te smulgi din erorile trecutului, şi cum azi, din nefericire, nu mai poţi să te bizui decît pe *un singur* părinte, sper că îţi vei face da-

toria de fiică arătîndu-mi toată încrederea, fiindcă aș cuteza să spun că dorința mea de a te vedea fericită se cere întîmpinată din partea ta printr-o minuțioasă îndeplinire a datoriilor tale filiale.

Prima parte a acestei cuvîntări o mîhnise destul de mult pe Julia, comparația între meritele strămoșilor familiilor Bertram și Mannering făcută de colonel îi înflorise în inimă un zîmbet tainic, dar concluzia cuvîntării avea darul să aducă liniștea și să moaie o inimă deschisă unor sentimente de generozitate.

— Nu, scumpul meu tată — zise ea, ridicîndu-și mîndră capul — nu e nevoie să-mi poruncițI ; aveți cuvîntul meu că, din această clipă, veți fi prima persoană pe care o voi consulta cu privire la tot ceea ce s-ar putea petrece în viitor între Brown, vreau să zic Bertram, și mine ; nici nu voi accepta vreo propunere, oricare ar fi ea, mai înainte de a vi-o aduce la cunoștință spre a fi aprobată. Aș putea să vă întreb, la rîndu-mi, dacă domnul Bertram urmează să mai rămînă, aici, la Woodbourne, ca oaspetele nostru ?

— Desigur — răspunse colonelul — atîta vreme cît interesele lui vor reclama acest lucru.

— Aceasta fiind situația, domnule — continuă Julia, cu mai multă îndrăzneală — ținînd seama de ceea ce s-a petrecut între noi, îmi închipui că el va aștepta să-i explic motivele rezervei mele de azi în locul încurajărilor (cred că trebuie să folosesc acest cuvînt), pe care el poate socoti că le-a primit mai înainte din partea mea.

— Și eu m-aștept și sper, Julia — îi răspunse Guy Mannering — că Bertram va respecta casa mea și că își va da seama de serviciile pe care doresc să i le fac, astfel încît să nu insiste a adopta o conduită nepotrivită de care aș avea poate motive să mă plîng, și mai aștept și sper din partea ta că vei ști să-l faci să-și dea bine seama de datoria pe care o are față de noi amîndoi.

— Domnule, cred că v-am înțeles și vă făgăduiesc că vă voi împlini dorințele ascultîndu-vă.

— Multumesc mult scumpa mea : dacă sînt îngrijorat — îi răspunse colonelul sărutînd-o — este numai de dragul tău Și acum șterge-ți lacrimile care ar putea fi mărturia înțelegerii noastre, și pe urmă hai să mergem să luăm micul dejun.

CAPITOLUL LII

Şerifule, mă pun chezaş cinstit,
Că mîine pîn' la prînz am să-l trimit,
Să îţi răspundă ţie, ori cui vrei,
De tot ce-i al acuzelor temei.

Henric al IV-lea, Partea I

După ce mai multe „episoade" de acest fel, dacă putem să le numim aşa, au avut loc între membrii familiei Woodbourne, după cum am văzut în capitolul precedent, toţi cei din casă s-au adunat în cele din urmă în jurul mesei pentru a lua micul dejun, cu excepţia lui Dandie, care îşi arătase preferinţa pentru mîncăruri şi fripturi şi, poate, pentru societatea doamnei Allan, cu care discuta despre aceste pasionante subiecte dinaintea unei cești cu ceai, care tocmai fusese aromată cu două linguriţe de coniac, şi întărită cu diferite felii, tăiate dintr-o bucată rotundă şi uriaşă de friptură de vacă aşezate pe masă. Fermierul îşi dădea seama că aici putea să mănînce de două ori mai mult şi de asemenea să vorbească de două ori mai mult cu această bună doamnă şi cu Barnes decît dacă ar fi rămas cu domnii cei mari din salon. Într-adevăr, bucatele servite de acest grup mult mai puţin distins erau înfulecate cu mai multă voioşie decît acelea de la masa cealaltă, mai nobilă, unde domnea o atmosferă de vădită stînjeneală la majoritatea celor de faţă.

Julia nu îndrăznea nici măcar să-l întrebe pe Bertram dacă nu cumva mai doreşte o ceaşcă de ceai. Aceasta, pe de altă parte, se simţea foarte stingherită să-şi mănînce pîinea prăjită cu unt sub ochii lui Mannering Lucy, după ce arătase cea mai deplină iubire pentru fratele regăsit, fiind nespus de fericită, începuse şi ea să se îngrijoreze gîndindu-se la cearta dintre Harry şi Hazlewood Colonelul, la rîndul său, simţea şi el o neliniştе dureroasă, firească unei firi mîndre socotind că cele mai mici acţiuni întreprinse de el sînt urmărite cu cea mai mare atenţie de ochii iscoditori ai celorlalţi. Chiar avocatul, în vreme ce îşi întindea cu scrupulozitate untul pe o chiflă, avea un aer neobişnuit de grav, care se datora, poate muncii lui dificile din dimineaţa aceea pentru a pune în ordine toate piesele afacerii. Numai Dominie

plutea într-un fel de extaz al minții. Se uita la Bertram... se uita la Lucy... și nu se putea stăpîni fie să suspine, fie să chicotească, fie să zîmbească, absent la tot ce se petrecea în jur, făcea gafe peste gafe (din punctul de vedere al bunelor maniere în societate) : astfel, își turnă întreg conținutul castronului cu smîntînă (o greșeală nicidecum nefericită) în farfuria sa cu budincă, care, în mod obișnuit, constituia micul său dejun, apoi zvîrli resturile a ceea ce el numea „acest rege încoronat al mesei, ceaiul", în zaharniță în loc în recipientul destinat acestui scop, și, în fine, își încununa toate gafele răsturnînd ceainicul cu lichid fierbinte peste bătrînul Platon, prepelicarul favorit al colonelului, care primi această libațiune cu un urlet ce nu prea făcea onoare filosofiei lui.

Chiar stăpînirea de sine a colonelului a fost cam zdruncinată de această ultimă stîngăcie a lui Dominie și de aceea, nemaiputîndu-se abține, îi zise :

— Pe cuvîntul meu, domnule Sampson, bunul meu amic, pare-mi-se că ați uitat diferența dintre Platon și Zenon.

— Primul a fost conducătorul Academiei, cel de al doilea al stoicilor — îi răspunse pe dată Dominie, întrucîtva supărat că i se poate aduce asemenea acuzare.

— Da, scumpul meu domn, așa este, dar atunci ați uitat că Zenon, și nu Platon, a fost acela care a negat că durerea este un rău.

— În ce mă privește — interveni Pleydell — aș fi crezut că acest foarte respectabil patruped, care iese acum din cameră șchiopătînd și mergînd numai pe trei din cele patru picioare ale sale, face parte mai degrabă din Școala cinicilor[1] decît dintre academicieni !

— Aveți dreptate, chiar așa este — îl aprobă colonelul. Dar iată că ne sosește și răspunsul din partea domnului Mac-Morlan !

Răspunsul însă era nefavorabil. Doamna Mac-Morlan le transmitea respectuoasele ei complimente, adăugînd vestea că soțul său plecase și era încă reținut la Portanferry, unde tulburări alarmante avuseseră loc noaptea trecută, fapt ce reclamase și prezența și investigațiile magistratului.

[1] Școală filozofică ai cărei adepți au fost numiți *Kynes* (Cîini) sau *Kynikoi* (Cinici). A fost întemeiată de un discipol al lui Socrate : *Antisthenes* (444—368 î.e.n.), supranumit Cîinele veritabil, fiindcă își ținea lecțiile de filozofie la gimnaziul din *Cynosarges* (Cîinele ager), nu departe de Atena. (n. t.)

— Şi ce-i de făcut în această situaţie, consilierule? i se adresă colonelul avocatului Pleydell.

— Păi ce să fie! răspunse calm acesta. Este drept că mi-ar fi plăcut să mă consult cu Mac-Morlan, care e un băiat de ispravă şi cu multă judecată; el ar fi putut acţiona, urmînd sfaturile mele. Dar nu-i nimic. Iată care-i sarcina noastră. Prietenul nostru trebuie făcut *sui juris*[1], fiindcă în prezent nu este decît un prizonier evadat; legea a emis un mandat, care, chiar dacă e nefondat, are încă putere asupra lui; el trebuie să devină *rectus in curia*[2], iată prima noastră misiune. În acest scop, colonele, am să vă însoţesc în trăsură pînă la conacul Hazlewood. Distanţa nu e mare; vom oferi cauţiunea necesară şi sînt încredinţat că vom fi în stare să-i arătăm destul de uşor domnului... îi cer iertare domniei sale... lui Sir Robert Hazlewood necesitatea de a o primi.

— Mă învoiesc din toată inima — răspunse colonelul şi, ridicîndu-se imediat, sună clopoţelul pentru a da poruncile de rigoare. Şi-apoi ce vom face?

— Trebuie să-l găsim pe Mac-Morlan şi să căutăm probe noi.

— Probe noi?! exclamă mirat colonelul. Păi doar e limpede ca lumina zilei... îi avem aici pe domnul Sampson şi pe domnişoara Bertram, şi mai sînteţi şi domnia voastră, care l-aţi recunoscut pe dată pe tînărul gentleman, care este leit tatăl său, şi, în fine, chiar el însuşi îşi aminteşte toate acele împrejurări atît de stranii care au precedat plecarea lui din Scoţia... Ce altceva vă mai e necesar pentru a convinge justiţia?

— Pentru convingerea morală, poate că nu ar mai trebui nimic — răspunse experimentatul jurist — dar pentru a proba legal acest lucru, este nevoie de o mulţime de dovezi. Amintirile domnului Bertram sînt propriile lui amintiri şi nu pot fi aduse ca o dovadă în favoarea sa; domnişoara Bertram, eruditul domn Sampson şi cu mine putem afirma numai un lucru, cu care va fi imediat de acord oricine l-a cunoscut pe regretatul Ellangowan, şi anume că acest gentleman îi seamănă ca două picături de apă. Dar toate acestea nu sînt temeiuri legale ca să fie declarat fiul lui Ellangowan şi să poată redobîndi domeniul.

---

[1] *Independent, avînd deplinătatea drepturilor* (în limba latină în text). (n. t.)

[2] *Absolvit de vină în faţa senatului* (în limba latină în text). (n. t.)

— Ce mai trebuie făcut atunci ? întrebă colonelul.

— Ei bine, avem nevoie de alte probe mai convingătoare... Mai există şi ţiganii care ştiu multe... dar, vai, ei sînt aşa de prost văzuţi de magistraţi, încît rareori se pune bază pe vreo declaraţie de a lor, iar Meg Merrilies este scoasă complet din cauză, tocmai din pricina interogatoriului la care a fost supusă cu privire la această afacere şi în cursul căreia a negat cu încăpăţînare orice amestec, atunci cînd eu însumi am cercetat-o ca să văd dacă pot afla ceva despre dispariţia băiatului.

— Ce trebuie făcut atunci ? întrebă din nou colonelul, şi mai nedumerit.

— Trebuie să încercăm — îi răspunse înţeleptul cunoscător al legilor — să obţinem probe din Olanda şi anume de la persoanele care l-au crescut pe tînărul nostru prieten Dar şi acolo vom întîmpina mari dificultăţi, fiindcă teama de a fi deferiţi justiţiei pentru uciderea vameşului Kennedy le va lega limbile, şi chiar dacă vor vorbi, vor fi priviţi cu suspiciune de magistraţi, fiind străini şi contrabandişti proscrişi Pe scurt, am şi aici mari îndoieli în privinţa reuşitei.

— Cu permisiunea domniei voastre, preaînvăţate şi onorate domn — i se adresă atunci Dominie — sînt pe deplin încredinţat că cerul, care l-a redat pe micuţul Harry Bertram prietenilor săi, nu-şi va lăsa opera începută fără a o desăvîrşi.

— Şi eu am aceeaşi convingere, domnule Sampson — îi răspunse Pleydell — dar trebuie să facem şi noi tot ce ne stă în putinţă ; şi mi-e teamă că vom întîmpina mult mai multe dificultăţi în procurarea mărturiilor trebuincioase decît am crezut la început... Dar o inimă bicisnică nu va cîştiga niciodată frumuseţea unei ladv . şi, pentru că veni vorba (aici el se adresă în şoaptă domnişoarei Mannering, profitînd de faptul că Bertram era adîncit într-o conversaţie cu sora lui), iată o reabilitare a Olandei în faţa ochişorilor domniei voastre ! Gîndiţi-vă ce tineri eleganţi şi desăvîrşiţi ies din faimoasele universităţi din Leyden şi Utrecht dacă un tînăr aşa de chipeş şi manierat a putut ieşi din nişte şcoli obscure cum sînt acelea din Middleburgh !

— E adevărat — îi răspunse Dominie, care auzise vorbele avocatului şi era niţeluş invidios de reputaţia şcolilor olandeze — este foarte adevărat domnule Pleydell, dar trebuie să vă aduc la cunoştinţă că eu însumi am pus fundamentele educaţiei sale.

— Şi asta-i adevărat — încuviinţă spiritualul avocat — acest lucru şi explică eleganţa manierelor sale, fără îndoială ! Dar iată că ne vine trăsura, colonele ! Vă las cu bine, scumpii mei tineri ; domnişoară Julia, nu-ţi sfîşia inima, fiindcă mă înapoiez... şi facă fortuna să nu se întîmple nimic în lipsa mea care să-mi prejudicieze drepturile cîştigate, profitînd de faptul că voi fi *non valens agere*[1].

Primirea ce li se făcu la conacul Hazlewood a fost mai rece şi mai formală ca de obicei, lucru de mirare, întrucît baronetul îşi exprimase întotdeauna cel mai mare respect faţă de colonelul Mannering, cît despre domnul Pleydell, pe lîngă faptul că se trăgea dintr-o familie foarte bună şi se bucura de o înaltă reputaţie în ochii tuturor, el era şi un vechi prieten al lui Sir Robert. Dar acum baronetul părea rece şi stînjenit. Le spuse că ar fi vrut să primească din toată inima cauţiunea, în ciuda faptului că ofensa fusese înfăptuită, comisă şi făcută contra tînărului Hazlewood din Hazlewood, dar că persoana îşi dăduse o altă identitate şi, considerînd toate lucrurile unul peste altul, acest soi de indivizi nu pot fi eliberaţi, sloboziţi sau redaţi societăţii fără a constitui o primejdie pentru ea, şi de aceea...

— Sper, Sir Robert Hazlewood — îl întrerupse colonelul — că nu vă îndoiţi de cuvîntul meu cînd vă asigur că a servit sub comanda mea în India, în calitate de cadet ?

— Nicidecum şi cîtuşi de puţin. Dar îl numiţi cadet, ori el acuma zice, afirmă şi susţine că este căpitan şi că are sub comanda sa un escadron din regimentul domniei voastre.

— A fost avansat de cînd eu am predat comanda.

— Dar aţi auzit de avansare ?

— Nu. M-am întors din India, silit de anumite evenimente petrecute în familia mea, şi de atunci nu am mai avut ocazia să mă interesez ce mai este nou pe la regiment ; apoi numele de Brown este atît de răspîndit, încît chiar dacă avansarea lui a fost trecută în „Gazeta Armatei[2]", nu am observat-o. În cîteva zile însă va sosi răspunsul de la actualul comandant al regimentului.

[1] *Incapabil să-mi apăr propriile mele interese* (în limba latină în text) ; expresie folosită cînd cineva, bolnav fiind, nu poate apare ca să se apere în faţa justiţiei (n. t.)

[2] Anuarul armatei britanice care publică toate înaintările în grad. (n. t.)

— Dar mi s-a mai spus şi am fost informat, domnule Pleydell — se adresă acum Sir Robert avocatului, cu o uşoară ezitare în glas — că această persoană intenţionează să renunţe la numele de Brown şi, asumîndu-şi-l pe acela de Bertram, să ridice pretenţii asupra domeniului Ellangowan !

— Şi cine, mă rog, spune aşa ceva ? întrebă curios consilierul.

— N-are importanţă cine o spune — interveni militarul — dar chiar aşa fiind, justifică oare o astfel de afirmaţie dreptul de a-l ţine la închisoare ?

— Liniştiţi-vă, colonele ! vorbi blînd avocatul. Sînt convins că nici domnia voastră şi nici eu nu-i vom mai lua apărarea dacă se va dovedi un impostor. Iar acum, fiindcă sîntem vechi prieteni, Sir Robert, cine v-a furnizat această informaţie ?

— Cine altcineva decît o persoană — răspunse baronetul — care este în mod particular interesată în a cerceta, investiga şi a clarifica pe deplin această afacere... mă veţi scuza că nu mai pot da şi alte amănunte.

— O, desigur — încuviinţă Pleydell. Bine, bine, dar ce mai zice persoana ?

— Mi-a spus că se şopteşte printre ţigani, spoitori şi alţi vagabonzi de teapa lor, că există un astfel de plan ca cel despre care v-am vorbit, că acest tînăr este un bastard sau un fiu natural al răposatului Ellangowan, şi că, profitînd de extraordinara lui asemănare cu defunctul, acest impostor vrea să se dea drept copilul dispărut.

— Dar credeţi că a existat un astfel de fiu natural, Sir Robert ? întrebă consilierul, care devenea tot mai curios.

— O, desigur, după cîte am aflat eu, Ellangowan a avut un astfel de fiu şi l-a dat ca mus sau băiat de cabină pe un iaht sau un sloop înarmat aparţinînd autorităţilor vamale, prin intermediul decedatului comisioner Bertram, o rudă bună de a lui.

— Bine, Sir Robert — zise omul legii, împiedicîndu-l pe impacientatul colonel de a mai interveni — mi-aţi adus la cunoştinţă nişte veşti foarte interesante ; le voi cerceta în amănunţime, şi dacă voi descoperi că sînt adevărate, vă asigur că nici colonelul Mannering şi cu atît mai puţin eu nu vom mai interveni pentru acest tînăr. Dar pînă atunci, cum amîndoi dorim nespus să cercetăm spre a afla adevărul asupra lui şi ne punem chezaşi că va da socoteală de toate acuzaţiile ce i se aduc, vă asi-

 gur solemn că procedaţi în modul cel mai ilegal şi vă

asumați o grea răspundere continuînd să refuzați cauțiunea noastră.

— Dacă așa stau lucrurile, domnule Pleydell — răspunse atunci Sir Robert, care știa ce mare autoritate aveau opiniile consilierului — fiindcă domnia voastră trebuie să cunoașteți cel mai bine legea, și întrucît și făgăduiți că veți retrage sprijinul pe care-l acordați acestui tînăr...

— Numai dacă se va dovedi un impostor! îl întrerupse avocatul, apăsînd cu oarecare tărie asupra cuvintelor.

— Da, da, desigur... cu această condiție, voi primi cauțiunea domniilor voastre, cu toate că, nu mă pot abține de a nu vă spune că un alt vecin de al meu, un om foarte politicos, binevoitor și care îmi este și mult îndatorat, vecin care el însuși a primit o instrucție juridică, mi-a sugerat și m-a avertizat, chiar în această dimineață, că nu e bine să procedez așa. Tot de la el am aflat că acest tînăr a fost eliberat sau, mai bine zis, a evadat din închisoare mai înainte de a se înapoia din străinătate... Dar unde să găsim pe cineva care să ne întocmească actul de punere în libertate pe cauțiune?

— Imediat — răspunse consilierul, întinzînd mîna spre cordonul clopoțelului pentru a chema un slujitor. Trimite-mi-l imediat, aici sus, pe domnul Driver... Cred — zise el apoi, adresîndu-se baronetului — că nu veți ridica nici o obiecție împotriva faptului de a dicta eu însumi cele trebuincioase.

Cum baronetul consimți, Driver scrise actul ce punea în libertate provizorie, pe cauțiune pe numitul Bertram *alias* Brown, apoi Hazlewood îl semnă și oaspeții își luară rămas bun de la el.

Fiecare se așeză tăcut în cîte un colț al poștalionului și, un timp, nimeni nu scoase o vorbă. Colonelul rupse primul tăcerea:

— Așadar, aveți intenția să-l abandonați pe acest sărman tînăr chiar de la primul obstacol?

— Cine, eu? întrebă uimit consilierul. Nu-l voi părăsi în ruptul capului, chiar dacă ar fi să merg cu procesul pînă la instanța supremă; dar ce contează că am făcut anumite afirmații așa de ambigui sau că nu mi-am arătat atuurile în fața unui bătrîn fără minte cum este Hazlewood? Este mult mai bine ca el să-i spună sfătuitorului său, lui Glossin, că noi sîntem indiferenți sau prea puțin interesați în această afacere. În afară de asta,

vroiam să-mi arunc şi eu nitel ochii pe planul de bătaie al inamicului

— Extraordinar ! se entuziasmă colonelul. Acum văd că şi în barou sînt strategi iscusiţi, nu numai în armată ! Foarte bine, dar ia spuneţi-mi, ce ziceţi de linia lor de apărare.

— Ingenioasă — răspunse domnul Pleydell — dar situaţia lor îmi pare disperată. Îşi iau mult prea multe precauţii. o greşeală obişnuită în astfel de ocazii care arată tocmai slăbiciunea defensivei lor.

În timpul acestei discuţii, poştalionul era mînat cu repeziciune spre Woodbourne, fără a se mai întîmpla nimic care să merite a reţine atenţia cititorului, în afară de întîlnirea lor cu tînărul Hazlewood, căruia colonelul îi povesti extraordinara întîmplare a reapariţiei lui Bertram : auzind-o, Charles îşi manifestă bucuria şi se hotărî pe dată să plece călare înaintea lor spre a-i transmite personal domnişoarei Bertram felicitările sale pentru un eveniment atît de neaşteptat dar atît de fericit.

Să ne reîntoarcem însă, mai repede ca el, la cei ce au rămas la Woodbourne După plecarea lui Mannering şi a lui Pleydell, conversaţia a început să se învîrtească în jurul avuţiilor familiei Ellangowan, a domeniilor şi a fostei ei puteri.

— Aşadar, acelea erau turnurile castelului strămoşilor mei — zise Bertram — în faţa cărora am debarcat jos, pe plajă acum cîteva zile, în nişte împrejurări semănînd mult cu acelea în care se află un vagabond Turlele acelea măcinate de vreme şi arcadele sumbre ale fortăreţei mi-au trezit pe loc gînduri venite nu ştiu de unde şi un interes cît se poate de mare, iar un noian de amintiri estompate, pe care nu puteam să le descifrez, îmi rătăceau prin minte. Voi vizita din nou aceste ruine, cu alte sentimente acum şi, sînt încredinţat, şi cu alte speranţe de data asta mai bune

— Să nu te duci acum acolo — îi spuse îngrijorată sora lui În prezent, casa strămoşilor noştri este locuinţa unui nemernic, pe cît de perfid pe atît de primejdios, ale cărui înşelăciuni şi ticăloşii au pricinuit ruina familiei şi au zdrobit inima nefericitului nostru tată

— Abia acum doresc cu înfrigurare să dau ochii cu acest scelerat, chiar în vizuina pe care şi-o construieşte pentru el... — replică fratele. De altminteri, cred că l-am şi văzut !

— Dar trebuie să ţineţi seama — interveni Julia — că aţi fost lăsat în grija lui Lucy şi a mea şi că, prin ur-

mare, sînteţi dator să ne daţi socoteala de fiece pas... fiindcă, să ştiţi, nu cred că am fost iubita unui avocat timp de douăsprezece ore fără să învăţ ceva şi, ca atare, vă asigur şi eu, ca şi Lucy, că ar fi o nebunie să încercaţi să vă duceţi chiar acum la Ellangowan Singurul lucru la care aş putea consimţi ar fi să mergem cu toţii pînă la capătul aleii ce pleacă de la Woodbourne, iar de-acolo, dacă vreţi, vă veţi putea desfăta cu compania noastră pînă vom ajunge pe o movilă care se ridică pe islazul satului, de unde ochii vor fi încîntaţi să admire priveliştea îndepărtată a acelor locuri mohorîte care v-au impresionat atît de mult.

Cei de faţă se învoiră repede cu această propunere şi tinerele fete, după ce îşi luară mantiile, porniră pe drumul propus, sub escorta căpitanului Bertram Era o dimineaţă plăcută de iarnă şi briza rece bătînd nu prea tare dădea numai prospeţime îmbujoraţilor călători fără să-i îngheţe. O legătură tainică de afecţiune, chiar dacă nu era mărturisită, le unea pe cele două fete de Bertram, care, cînd asculta relatări interesante despre familia lui, cînd povestea la rîndul său peripeţiile sale din Europa şi India, răsplătind astfel, cu istorisirile sale, plăcerea de a afla lucruri noi despre familia sa Lucy se simţea mîndră de fratele ei, şi pentru firea lui bărbătească şi curajoasă, şi datorită primejdiilor care-l pîndiseră şi, mai ales fiindcă avusese întotdeauna îndrăzneala de a le birui

În cele din urmă, iată-i ajunşi pe mica ridicătură sau movilă, care constituia partea cea mai înaltă a islazului, numită Gibbie's knowe[1] un loc pe care l-am mai menţionat în această povestire ca fiind chiar la marginea domeniului Ellangowan. De aici se putea admira o varietate de coline şi văioage acoperite de păduri străvechi, ale căror crengi despuiate de frunze în acest anotimp friguros al anului dădeau piesajului o culoare uniformă, purpurie bătînd spre cenuşiu ; în alte locuri însă, panorama era mult mai plăcută ochiului, în special acolo unde plantaţiile de brazi scoţieni încîntau privirea cu verdele lor poleit în toate culorile amurgului La distanţă de cîteva mile se întindea golful Ellangowan, unde valurile neobosite ale oceanului mînate de briza dinspre apus îşi aruncau coamele lor pe nisipul alb al plajei Turnurile castelului năruit dominau totul în jur şi puteau fi văzute de departe, luminate cum erau de soarele strălucitor al zilei de iarnă.

[1] Deal mic, movilă. (n. t.)

— Acolo — zise Lucy Bertram, arătînd cu mîna în depărtare — acolo este leagănul strămoşilor noştri. Dumnezeu ştie, dragul meu frate, că nu doresc pentru tine puterea pe care zice-se că au avut-o odinioară lorzii acestor domenii şi pe care uneori au folosit-o aşa de rău. Dar ce n-aş da să te văd din nou stăpîn măcar pe o sfoară de moşie din tot ce-au avut ei, ca să fii stăpîn pe o avere care ar putea să-ţi dea o independenţă materială onorabilă şi te-ar face capabil de a proteja şi ajuta pe vechii şi scăpătaţii slujitori ai familiei noastre care, de la moartea sărmanului nostru tată...

— Da, scumpa mea Lucy — răspunse tînărul moştenitor al domeniului Ellangowan — şi eu sînt încredinţat că voi reuşi, cu ajutorul acestor prieteni buni, ale căror inimi generoase s-au îngrijit de soarta mea, şi eu cred că aventurile mele primejdioase vor avea un sfîrşit fericit, întocmai cum îl doreşti tu. Dar, ca soldat, am datoria să veghez ca o santinelă asupra acestor pietre sacre mîncate de dintele vremii, iar dacă acel neobrăzat netrebnic, care le stăpîneşte azi, va încerca să mişte o singură pietricică, atunci....

Aici cuvintele îi fură întrerupte de Dinmont, care venea repede în urma lor, strigînd în gura mare, dar fără a fi văzut decît în clipa cînd ajunse aproape de grupul celor care se plimbau :

— Căpitane, căpitane ! strigă el. Sînteţi căutat... sînteţi căutat ! Vă caută ea, aceea pe care o ştiţi !...

Şi imediat, spre uimirea tuturor, Meg Merrilies, ieşind parcă din măruntaiele pămîntului, se ivi în faţa lor, după ce se căţărase pe malurile prăpăstioase ale văgăunii, stînd dreaptă şi nemişcată :

— V-am căutat acasă — se auzi vocea ei — şi l-am găsit numai pe el (aici degetul ei se îndreptă spre Dinmont). Dar aţi avut dreptate că aţi venit pînă aici, iar eu m-am înşelat de data asta. *Aici* trebuia să ne întîlnim, aici, chiar pe locul acesta, unde ochii mei l-au văzut pe părintele vostru pentru cea din urmă oară. Dar acum amintiţi-vă ce mi-aţi făgăduit şi urmaţi-mă !

CAPITOLUL LIII

Cum se cuvine glăsuind,
Pe domn a salutat;
Dar Arthur, uluit fiind,
Răspuns ei nu i-a dat.
„Ce rege ești?", doamna vorbi,
„De taci și te uiți crunt?
Pot să te-ajut cum nici nu știi
Deși urîtă sînt."

Căsătoria lui Sir Gawaine[1]

Cîtă vreme s-a aflat sub vraja cumplitului blestem rostit de mama ei vitrigă, frumoasa mireasă a bravului cavaler Sir Gawaine era probabil și mai îmbătrînită, și mai urîtă, cum zic oamenii de obicei, decît Meg Merrilies; însă mă îndoiesc că fața ei era transfigurată de acea sublimă sălbăticie pe care o imaginație aprinsă o poate întipări trăsăturilor și gesturilor cuiva, pecetluind expresiv un astfel de personaj neobișnuit, care, dacă ținem seama de sexul ei, avea și o statură pe care o putem numi gigantică. Ținînd cont de toate acestea, putem fi încredințați că nici cavalerii Mesei Rotunde nu s-au tras înapoi cu mai mare spaimă dinaintea acelei doamne atît de hidoase care se ivise între „stejarul și ilexul veșnic verde[2]", decît au făcut-o Lucy Bertram și Julia Mannering din fața acestei sibyle cocoțate pe movila imașului pomenit.

— Pentru numele lui Dumnezeu, dați-i ceva acestei femei și rugați-o să-și vadă de drum! i se adresă Julia lui Bertram, scoțîndu-și punga cu bani.

— Nu pot — răspunse stînjenit Bertram — nu trebuie s-o jignesc.

---

[1] *Sir Gawain(e)* numit uneori *Walwain* a fost cel de al doilea cavaler, din cei cincizeci de cavaleri ai Mesei Rotunde, ridicați la acest rang de regele Arthur. Brav, curtenitor și fără prihană, Sir Gawaine face parte dintre cavalerii desăvîrșiți. Doamna pe care Sir Gawaine o va lua de soție apare sub o înfățișare hidoasă, ca imediat după cununie să se transforme într-o fecioară încîntătoare. (n. t.)

[2] Arbori sacri pentru britoni și care nu lipseau niciodată la ceremoniile și marile lor sărbători. Apariția fecioarei vrăjite între stejar și ilex era de bun augur pentru cavalerii Mesei Rotunde, în ciuda înfățișării ei cumplite, fiindcă duhurile rele fugeau de acești arbori sacri. (n. t.)

— De ce mai zăboviți ? vorbi din nou Meg, și vocea ei cavernoasă răsună cu o intonație aspră și iritată De ce nu mă urmați ? Trebuie oare să vă spun de două ori ? Nu țineți minte că mi-ați jurat ? Că veți veni după mine, oriunde ați fi : la tîrg sau la biserică, la nuntă sau la îngropăciune ? Și zicînd acestea, își ridică amenințător degetul ei osos.

Bertram se întoarse spre însoțitoarele lui înspăimîntate și le zise :

— Vă rog să mă iertați pentru cîtăva vreme ; sînt legat printr-o făgăduială s-o urmez imediat pe această femeie.

— Doamne Dumnezeule ! Legat printr-o făgăduință de o femeie nebună ?! Cum ați putut face așa ceva ? se revoltă Julia.

— Să făgăduiești așa ceva unei țigănci, care poate e însoțită de cîțiva din șatra ei, ascunși în pădure, gata să te omoare ?! sări și Lucy.

— Acestea nu sînt cuvinte demne de odrasla ce poartă numele de Ellangowan — zise Meg, încruntîndu-se la domnișoara Bertram Nu făcătorii de rele sînt întotdeauna cei care te înspăimîntă.

— Pe scurt, trebuie să plec — zise atunci Bertram. Este absolut necesar ; așteptați-mă aici... cinci minute !

— Cinci minute ?! exclamă țiganca. Nici peste cinci ore nu veți fi îndărăt !

— Auziți ce spune ?! strigă Julia, înfricoșată. Vă implor, pentru numele lui Dumnezeu, nu vă duceți !

— Trebuie, trebuie să mă duc... Domnul Dinmont vă va ocroti conducîndu-vă îndărăt acasă.

— Nu — zise Meg — și el trebuie să vină cu noi ; de aceea se află aici Trebuie să ia parte și el, cu inima și cu brațul, la ceea ce va urma, fiindcă atunci cînd i-ați salvat viața în mlaștini, puteați s-o pățiți rău din cauza lui.

— Da, bătrînico, ai dreptate ! răspunse vînjosul fermier. Și dacă l-aș lăsa pe căpitan, tocmai acum aș dovedi că am uitat ajutorul primit. Așa că merg cu el, fie ce-o fi !

— O, da, e mai bine așa ! încuviință rîndă, îngrijorate, fetele Lăsați-l pe domnul Dinmont să vă însoțească, dacă într-adevăr trebuie să vă supuneți unei cereri așa de ciudate !

— Este adevărat, trebuie ! căută să le liniștească Bertram. Dar vedeți că sînt bine păzit. Cît despre voi, du-

ceți-vă acasă cît puteți de repede. Și acum, rămas bun pentru cîtăva vreme !

Zicînd acestea, strînse cu dragoste mîna surorii sale și își luă un și mai drăgăstos rămas bun de la Julia, uitîndu-se lung la ea. După ce toate acestea se sfîrșiră, împietrite de uimire și de spaimă, tinerele fete priviră o bună bucată de vreme cum cei trei se îndepărtau : Bertram, urmat de credinciosul său însoțitor, iar în frunte, ciudata lor călăuză. Trupul ei înalt se profila peste imașul amorțit de iarnă ; femeia mergea cu pași mari, sprinteni și atît de egali, încît îți făcea impresia că mai degrabă zboară decît că merge Bertram și Dinmont, deși amîndoi bărbați înalți, abia păreau s-o ajungă în înălțime, fiindcă țiganca purta o manta lungă, iar pe cap un fel de turban înalt. Ea își continuă drumul, tăind-o drept peste islaz, lăsînd cărarea șerpuitoare pe care, călătorii, dacă ar fi urmat-o, ar fi evitat și denivelările de teren, și pîrîiașele ce traversau pășunea în toate direcțiile Așa că siluetele lor, ce se micșorau într-una, dispăreau din timp în timp din ochii fetelor : căci cînd coborau în vreo scobitură a terenului, cînd se ridicau din nou după ce trecuseră de văiugă. Și cursa aceea rapidă și mereu în linie dreaptă, fără a ține seama de nici un obstacol întîlnit în cale obstacole ce-l împiedică de obicei pe cel ce părăsește șleaul bun, avea în ea ceva înfricoșător și nepămîntean Iată de ce drumul ei mereu rectiliniu parcurs aproape cu aceeași iuțeală, semăna mai degrabă cu zborul unei păsări decît cu mersul unei ființe pe pămînt. În cele din urmă, cei trei ajunseră la desișurile liziere pădurii bătrîne ce se întindea de la marginea imașului pînă la hotarul vechii așezări Derncleugh cu crîngurile și pîrîul ei. Ajunși aici, călătorii dispărură din ochii fetelor

— Este nemaipomenit ! O întîmplare cît se poate de neobișnuită ! zise Lucy după un răstimp, întorcîndu-se spre însotitoarea ei. Ce poate să-l lege pe el de această bătrînă vrăjitoare ?

— Chiar așa — răspunse Julia — este într-adevăr înspăimîntător și mi-aduce aminte de nenumăratele povestiri cu vraci, vrăjitoare și duhuri rele pe care le-am auzit în India. Oamenii de acolo cred că unii indivizi sînt înzestrați cu o anumită putere de fascinație a ochilor pe care și-o exercită asupra victimelor lor poruncindu-le să facă tot ceea ce vor ei să facă. Fiindcă ce altceva poate să aibă comun fratele tău cu această femeie

înfricoşătoare, ca să fie nevoit să ne părăsească pe noi, evident împotriva voinţei lui, şi să-i asculte poruncile?

— Cel puţin — zise Lucy — cred că nu va păţi nimic rău, fiindcă, dacă l-ar fi atras într-o cursă, cu siguranţă că nu l-ar fi chemat şi pe Dinmont să meargă cu ei, acest om credincios, a cărui putere, curaj şi fermitate Henry le-a lăudat aşa de mult. Şi acum să ne întoarcem repede pînă nu se înapoiază colonelul... poate Bertram se va întoarce înaintea lui; în orice caz, colonelul va şti ce e de făcut.

Sprijinite una de braţul celeilalte, şi totuşi poticnindu-se din cînd în cînd, cu inima cuprinsă de teamă şi cu nervii zdruncinaţi, ele ajunseră, în fine, la capătul aleii ce ducea spre Woodbourne, şi deodată auziră tropotul unui cal în spatele lor. Se opriră fiindcă urechea lor neliniştită pîndea fiece sunet, şi zăriră, spre marea lor bucurie şi uşurare, pe tînărul Hazlewood.

— Colonelul va fi aici în foarte scurt timp — le zise el, surîzînd. Am galopat înaintea lor pentru a vă prezenta omagiile mele, domnişoară Bertram, împreună cu cele mai sincere felicitări pentru fericitul eveniment care s-a petrecut în familia domniei voastre. Aştept cu nespusă nerăbdare să fiu prezentat căpitanului Bertram şi să-i mulţumesc pentru lecţia bine meritată pe care a dat-o pripelii şi nesăbuinţei mele.

— Ne-a părăsit chiar acum — zise Lucy — şi într-un fel care ne-a înspăimîntat foarte tare.

Chiar în acel moment ajunse şi poştalionul în care se aflau colonelul şi consilierul. Vizitiul, observîndu-le pe cele două tinere, opri, ca imediat după aceea Mannering şi eruditul său prieten, avocatul, să coboare şi să se apropie de grupul celor trei. Fetele le aduseră imediat la cunoştinţă pricina noii lor îngrijorări.

— Iar şi iar Meg Merrilies! exclamă colonelul. Fiinţa asta este cu siguranţă personajul cel mai misterios şi mai de neînţeles pe care l-am cunoscut vreodată, dar cred că are să-i împărtăşească ceva deosebit de important lui Bertram, ceva de care nu vrea să ştim şi noi

— Naiba s-o ia pe bătrîna asta, bună de dus la balamuc! sări cu gura consilierul. De ce se amestecă întotdeauna şi face numai ce vrea ea şi nu lasă lucrurile să se desfăşoare normal *prout de lege*[1]. Şi-apoi mă tem, după direcţia pe care au luat-o, că au intrat pe dome-

[1] *Conform legii.* (n. t.)

niul Ellangowan... iar acolo, acel nemernic de Glossin ne-a dovedit pînă acum ce ticăloşi are la îndemînă. Mi-ar plăcea să ştiu că acel flăcău cinstit, acel Liddesdale, îi va fi îndeajuns ca paznic.

— Dacă doriţi — se oferi pe dată Hazlewood — aş fi cît se poate de fericit să pornesc chiar acum călare pe urmele lor. În acest ţinut, toţi mă cunosc foarte bine, aşa încît socot că nimănui nu i se poate întîmpla nimic rău dacă sînt şi eu de faţă. Apoi am să mă ţin la o distanţă potrivită ca să nu fiu văzut de vrăjitoarea Meg şi să nu stînjenesc convorbirea pe care s-ar putea s-o aibă cu căpitanul.

„Pe cuvîntul meu — îşi zicea Pleydell în sinea lui — ce mare a crescut vlăstarul acesta! Parcă mai ieri avea faţa mînjită cu lapte covăsit şi abia îşi ducea în spate ghiozdanul! Pe legea mea, cred că tînărul Hazlewood va fi un flăcău straşnic! Mă tem mai mult de o tentativă de opresiune legală decît de violenţă deschisă, de aceea cred că prezenţa acestui tînăr va deconcerta şi pe Glossin, şi pe aliaţii săi."

— Rămas bun, aşadar, dragul meu băiat! continuă el cu glas tare. Fii cu ochii în patru... fii cu ochii în patru... ai să-i găseşti pe undeva, în apropiere de Derncleugh sau, foarte probabil în pădurea Warroch.

Hazlewood îşi întoarse calul.

— După aceea, vino să iei masa cu noi, Hazlewood — îi strigă colonelul.

Tînărul mulţumi printr-o înclinare a capului, dădu pinteni calului şi dispăru în galop.

Să ne reîntoarcem acum la Bertram şi la Dinmont, care şi urmau misterioasa lor călăuză prin pădurile şi văile adînci ce se întindeau între imaşul obştei, larg deschise, şi cătunul de la Derncleugh, căzut în părăginâ. Mergînd în frunte, ţiganca nu se uita niciodată îndărăt, numai cînd voia să-i certe, dojenindu-i că nu merg destul de repede, deşi, în ciuda anotimpului rece, sudoarea curgea gîrlă pe frunţile celor doi prieteni care galopau în urma ei. Alteori ea vorbea singură, rostind cuvinte fără noimă ca acestea: „Străvechea casă trebuie zidită din nou... Trebuie aşezată piatra unghiulară... şi nu i-am atras eu luare-aminte?... I-am spus că m-am născut să fac asta, chiar de-ar trebui să calc, în loc de piatră, pe capul tătînelui meu, i-am spus doar să lase de bună voie ce este al lui. Am fost sortită... şi mi-am ţinut făgăduinţa şi cînd eram în colivie, şi cînd mi-au pus picioarele în butuci... am fost surghiunită... şi

nu mi-am uitat jurămîntul nici pe meleaguri străine... am fost biciuită... arsă cu fierul roşu.. dar hotărirea mea zăcea mai adînc decît puteau să pătrundă şfichiul biciului sau arsura fierului... acum a bătut ceasul mult aşteptat!"

— Căpitane — şopti Dinmont, cu glas scăzut — nu mi se pare lucru curat cu femeia asta! Mi-e teamă că-i într-adevăr vrăjitoare fiindcă nu vorbeşte ca toată lumea cu frica lui Dumnezeu! Pe legea mea, toţi se jură pe la noi că sînt vrăjitori, de-adevăratelea!

— Nu-ţi fie frică, prietene — îi şopti Bertram, căutînd să-l liniştească.

— Mie nu mi-e frică! Nu-mi pasă cîtuşi de puţin! îi răspunse îndrăzneţul fermier. Chiar de-ar fi ea diavoliţă, nu numai vrăjitoare, pentru Dandie Dinmont e totuna!

— Ţineţi-vă gura, oameni buni! le zvîrli Meg, uitîndu-se chiondorîş peste umăr. Credeţi că-i timpul sau locul să staţi de vorbă?

— Dragă prietenă — îi răspunse Bertram în locul lui Dinmont — întrucît nu mă îndoiesc cîtuşi de puţin de bunătatea şi buna dumitale credinţă, pe care am verificat-o, ţi-aş cere în schimb să ai şi dumneata un pic de încredere în mine... aş dori să ştiu încotro ne călăuzeşti?

— Răspunsul e unul singur, Henry Bertram — îi replică sibyla. Am jurat că limba mea nu va vorbi niciodată, dar n-am jurat niciodată că degetul meu n-o să arate. Veniţi să vă întîlniţi norocul, sau înapoiaţi-vă ca să-l pierdeţi... asta e tot ce am de spus.

— Mergi, mergi înainte, nu voi mai pune nici o întrebare — îi răspunse Bertram, resemnat.

Apoi coborîră în văgăuna cunoscută, prin acelaşi loc pe unde se urcaseră altă dată şi unde Meg se despărţise de Bertram. Ajungînd aici, ţiganca se opri o clipă la poalele unei stînci înalte, unde fusese martora înhumării unui cadavru, şi păşind peste pămîntul, care, cu toate precauţiile luate, lăsa încă să se vadă că fusese nu demult săpat, zise:

— Aici zace unul care poate în curînd va avea noi vecini.

Pe urmă ţiganca o luă în susul pîrîului, pînă cînd ajunse la capătul cătunului părăginit, unde se opri şi, aruncînd o privire mai blîndă, ce arăta un interes deosebit pentru peretele din faţă al unei case năruite, zise cu o voce mai puţin aspră, dar la fel de solemnă:

— Vedeți rămășița aceea de acoperiș înnegrit și năruit? La adăpostul lui mi-a fiert ceaunul vreme de patruzeci de ani... acolo am născut doisprezece plozi dolofani băieți și fete.. și unde-s ei acuma?... Unde-s frunzele ce mai adăstau pe crengile bătrînului frasin în ziua de Sîn Martin?... Vîntul necruțător dinspre apus le-a dus departe și-a despuiat copacul... și eu sînt asemenea lui Vedeți acea salcie plîngătoare? N-a mai rămas din ea decît un trunchi putred, înnegrit de vreme... am stat sub ea în multe după-amiezi frumoase de vară pe cînd își legăna ghirlandele verzi și voioase peste ape susurătoare. Am stat adeseori acolo — aici ridică vocea — și te-am ținut pe genunchii mei, Henry Bertram, și ți-am cîntat vechile balade despre străbunii tăi, baronii cei viteji, și despre războaiele lor sîngeroase... Și nici ea nu va mai înverzi vreodată, și nici Meg Merrilies nu va mai cînta vreodată cîntecele ei de odinioară, fie ele vesele sau triste. Dar voi n-o s-o uitați, ba chiar veți porunci, de dragul ei, ca vechea-i colibă să fie din nou ridicată, iar cînd ea nu va mai fi, s-aduceți aici să locuiască un om nespus de bun și pe care ea l-a iubit, spre a nu se teme de sufletele celor plecați din lumea asta, fiindcă, dacă vreodată morții se vor reîntoarce printre cei vii, voi fi și eu văzută în această vale mai multe nopți de-a rîndul, după ce oasele astea bătrîne vor fi putrezit de mult în țărînă.

Amestecul acesta de nebunie și fervoare sălbatică cu care rosti ultimele cuvinte, cu brațul drept dezgolit și întins spre coliba năruită, iar cel stîng, îndoit și ascuns sub faldurile de un roșu sumbru ale mantalei sale, ar fi putut constitui un studiu demn chiar de Siddons[1]

— Și acum — zise ea — vorbind ca de obicei repede, uscat și laconic — haideți să mergem... să mergem!

Îi duse spre promontoriul pe care se afla acel turn-fortăreață numit *Kaim of Derncleugh*; odată ajunsă acolo, scoase o cheie mare din buzunar și descuie ușa. Interiorul încăperii era dereticat mai cu grijă decît ultima dată cînd Bertram fusese acolo.

— Am mai făcut nițică rînduială — le zise ea — poate că înainte de căderea nopții am să fiu întinsă aici Puțină lume o să stea de veghe la căpătîiul sărma-

[1] *Sarah Siddons* (1755—1831) — vestită tragediană britanică. Pictorul Reynolds a imortalizat-o în tabloul „Muza tragică", iar Gainsborough i-a făcut un alt tablou care poate fi admirat la National Portrait Gallery (Londra). (n. t.)

nei Meg, fiindcă mulți din șatra ei au să osîndească ce fac eu acum și ce mai am de gînd să fac! Apoi le arătă cu degetul masa pe care se afla niște carne rece, pusă cu mare grijă în farfurii curate, așa cum nu te-ai fi așteptat din partea lui Meg. Mîncați — le zise ea — mîncați, o s-aveți nevoie de toată vlaga din voi chiar în noaptea asta.

Bertram mîncă doar cîteva bucățele, mai mult din complezență, dar Dinmont, căruia nici mirarea, nici frica și nici masa de dimineață nu puteau să-i taie pofta de mîncare, înfulecă de mama focului ca de obicei, adică cît șapte. Apoi țiganca le oferi și cîte un pahar de rachiu, pe care Bertram îl bău îndoit cu apă, iar Dinmont gol.

— Și matale nu vrei să iei nimic, bătrînico? i se adresă fermierul.

— Nu simt nevoia — îi răspunse misterioasa lor gazdă. Și acum — continuă ea — aveți nevoie de arme... nu trebuie să vă duceți cu mîna goală... dar să nu vă pripiți... prindeți-l, însă cruțați-i viața... lăsați legea să-și ia ce este al ei... el trebuie să vorbească înainte de a muri.

— Pe cine să prindem? Cine trebuie să vorbească? întrebă Bertram, din ce în ce mai uimit, luînd cele două pistoale date de țigancă și care, după ce le examinase cu atenție, se dovediră a fi bine încărcate și cu piedica pusă.

— Cremenea e bună — îl încredință ea — și pulberea uscată. Mă pricep bine la o treabă ca asta.

Apoi, fără a răspunde la întrebările lui, îl înarmă și pe Dinmont, tot cu un pistol de calibru mare, și le mai ceru să-și aleagă fiecare și cîte o bîtă dintr-un mănunchi de măciuci cu aspect foarte sinistru pe care le aduse dintr-un ungher. Bertram își luă un ciomag nu prea gros, dar solid, cît despre Dinmont, acesta își alese un fel de ghioagă de care s-ar fi putut sluji însuși Hercule. Apoi părăsiră cu toții ascunzătoarea și, în timp ce mergeau, Bertram prinse un prilej propice și-i șopti lui Dinmont:

— Este ceva inexplicabil în toate acestea... dar noi nu trebuie să folosim armele decît dacă vom vedea că e absolut necesar și dacă împrejurarea ivită va fi legală... ai grijă și să faci numai ce fac eu.

Dinmont dădu din cap în semn că a înțeles și cei doi își urmară călăuza, care-i purta prin locuri uscate sau umede, peste mlaștini și peste cîmpuri. Ea îi duse ast-

fel spre pădurea Warroch pe acelaşi drum pe care răposatul Ellangowan îl urmase odinioară cînd plecase călare spre Derncleugh în căutarea copilului dispărut, în seara aceea îngrozitoare cînd fusese ucis Kennedy.

Cînd Meg Merrilies ajunse, în fine, în pădurea unde vîntul înghețat ce sufla dinspre mare țiuia ascuțit şi sinistru, se opri o clipă ca şi cum ar fi vrut să-şi reamintească drumul.

— Trebuie s-o luăm pe cărarea aceea — zise ea, apucînd-o pe o potecă întortocheată şi mergînd cînd într-o parte, cînd în alta, pentru ca apoi, în sfîrşit, s-o pornească glonț înainte, cu pas hotărît, ca şi pînă atunci.

În cele din urmă îi călăuzi prin labirintul pădurii spre un mic luminiş ocupînd o suprafață cam de un sfert de acru, înconjurat de arbori şi hățişuri ce alcătuiau un fel de hotar sălbatic şi neregulat. Chiar şi acum, în vreme de iarnă, locul părea tainic şi bine ascuns, dar îmbrăcat în veşmîntul verde al primăverii, cu puzderie de flori de pădure acoperind pămîntul, cu tufişurile revărsîndu-şi bogăția lor înflorită, cu mesteceni tînguitori ce domneau ca niște turnuri peste vegetația de dedesubt, cu mîțişorii lungi lăsați în jos şi cu frunzulițele lor întinzîndu-se să prindă o rază de soare, desigur că acest loc ar fi fost nimerit pentru un tînăr poet dornic să-şi încredințeze hîrtiei primul sonet, sau pentru o pereche de îndrăgostiți dornici să-şi facă prima mărturisire de dragoste. Dar celor de față, acest loc părea să le trezească amintiri mult mai sinistre. Bertram se uită lung de jur împrejur şi fruntea i se acoperi de cute adînci, iar privirea i se întunecă. Apoi Meg, după ce murmură numai pentru ea : „...chiar acesta e locul", i se adresă căpitanului, aruncîndu-i pieziş o privire înspăimîntătoare :

— Ți-l mai aduci aminte ?

— Da ! răspunse Bertram, şovăind puțin. Da, dar totul îmi pare învăluit într-o ceață.

— Da ! îi răspunse călăuza. Chiar pe locul acesta omul a fost tras de pe cal şi doborît la pămînt. Eram în spatele tufişului cela de soc. Cumplit, cumplit s-a luptat şi cumplit a strigat cerînd îndurare, dar se afla în mîinile unor oameni care nu ştiau ce înseamnă acest cuvînt... Acum am să v-arăt altă cărare... ultima oară cînd ați trecut pe aici, vă țineam în brațele mele...

Ea îi conduse, aşa precum zisese, pe o potecă lungă şi şerpuitoare aproape năpădită de buruieni şi de-

sișuri, pînă cînd, fără să-și fi dat seama că, de fapt, coborîseră, se pomeniră deodată la marginea mării. Meg îuți pasul pe fîșia îngustă dintre apă și stînci, pînă cînd ajunse în dreptul unui bolovan avînd o formă diferită de celelalte și care părea prăvălit de sus.

— Aici — vorbi ea cu glas scăzut, aproape într-o șoaptă ce abia-abia putea fi deslușită — aici a fost găsit leșul.

— Și grota... — zise cu aceeași voce tainică Bertram, în a cărui minte se făcea treptat lumină — grota se afla chiar lîngă bolovan... acolo vrei să ne duci ?

— Da — încuviință țiganca, cu glas ferm. Întăriți-vă inimile.. urmați-mă și tîrîți-vă înăuntru după mine... am pus acolo niște crengi de brad ca să v-ascundeți după ele Stați tupilați o bucată de vreme pînă cînd o să m-auziți spunînd : *Și ceasul, și omul au sosit*, apoi năpustiți-vă asupra lui, luați-i armele și legați-l bine, strîngeți-l pînă cînd unghiile au să i se învinețească.

— Pe viața mea, sînt gata s-o fac, dacă e omul la care mă gîndesc — zise Henry. E Jansen ?

— Da, Jansen, Hatteraick și alte douăzeci de nume, toate sînt ale lui.

— Dinmont, trebuie să mă ajuți, fiindcă omul ăsta e un diavol.

— Sînt colea alături, fiți fără grijă ! îi răspunse neînfricatul fermier. Dar aș vrea să spunem o rugăciune mai înainte de a ne tîrî după vrăjitoarea asta în gaura pe care ne-a arătat-o... Fiindcă e tare trist să părăsești soarele binecuvîntat și văzduhul cu aerul proaspăt. ca să mergi, poate spre a fi ucis ca o vulpe fugărită spre vizuina ei de sub pămînt, într-o temniță cumplită ca asta. Dar fie ce-o fi, trebuie să fie niscai dulăi mari meșteri la mușcat ca să-i vină de hac unui vulpoi încercat cum e Dandie, așa că, precum am spus, să mă ia ăl cu coarne dacă vă părăsesc.

Toate acestea au fost rostite de Dinmont cu voce foarte joasă. Intrarea liberă îi aștepta. Meg se tîrîse de-a bușilea și se afla înăuntru ; o urmă Bertram și, în cele din urmă, se pregăti Dinmont, care mai aruncă o ultimă privire plină de jale spre lumina zilei de a cărei bine-
 cuvîntare avea să fie lipsit.

CAPITOLUL LIV

Profete, mori! Destule ai tot zis!
Pe mine pentru asta m-au trimis.

Henric al VI-lea, Partea a III-a

Înaintarea spre grotă de-a bușilea a acestui locuitor de la graniță, care, așa cum am arătat, era ultimul din grupul celor trei, a fost înfricoșător oprită de o mînă, care-l apucă de un picior, în timp ce omul își trăgea anevoie după sine lungile sale membre, tăcut și încordat, prin gura joasă și îngustă a acelei intrări aproape subterane. Chiar inima de oțel a neînfricatului fermier fu cît pe ce să-i înghețe de spaimă și cu greu el își înăbuși un țipăt, care, în situația lor, cînd, datorită poziției, erau cu desăvîrșire lipsiți de apărare, i-ar fi putut costa pe toți viața. El se mulțumi, așadar, să-și smucească voinicește laba piciorului din mîna neașteptatului său urmăritor, cînd o voce răsună în spatele lui, făcînd să-i vină inima la loc:

— Stai liniștit! Sînt un prieten... Charles Hazlewood.

Aceste cuvinte, deși rostite în șoaptă, ajunseră totusi nedeslușit și la urechea lui Meg Merrilies avangarda acestei expediții ciudate, care pătrunsese în interiorul peșterii, așa că se ridicase în picioare. Dîndu-și seama că cel care se afla înăuntru ar putea auzi apropierea celor ce veneau după ea, țiganca începu să murmure cuvinte ciudate, un fel de descîntec, însoțit de o melodie bizară, în timp ce cu mîinile răscolea vreascurile ce fuseseră grămădite în peșteră pentru a face cît mai mult zgomot.

— Aici... nebuno... fiică a lui Satan! se auzi vocea aspră și răgușită a lui Dirk Hatteraick din străfundul vizuinii sale. Ce naiba tot faci acolo?

— Așez mai bine crengile și vreascurile astea, ca să n-ajungă pînă la tine vîntul rece, drac împielițat. Acuma ți-e bine, foarte bine, dar ce nu știi e că în curînd au să se schimbe lucrurile.

— Mi-ai adus brandy și niscai vești de la oamenii mei? o întrebă Dirk Hatteraick

— Poftim, ți-am adus o sticlă! Cît despre oamenii tăi... Unii au dat bir cu fugiții, alții s-au împrăștiat, au dispărut sau i-au făcut harcea-parcea tunicile roșii!

— Drace! Coasta asta blestemată o să-mi mănînce zilele!

— S-ar putea să ai mai multă dreptate decît bănuieşti vorbind aşa.

În timpul acestui dialog, Bertram şi Dinmont ajunseră şi ei în interiorul peşterii, acolo unde tavanul se înalţa atît de sus, încît puteau să stea în picioare. Singura lumină din vizuina aceea sălbatică şi întunecoasă, mărginită de pereţi de piatră, venea de la un foc de vreascuri ce ardea pe un grătar de fier. Peste cărbunii roşii, Hatteraick zvîrlea din cînd în cînd cîte o mînă de crengi uscate sau surcele, care, chiar cînd ardeau cu o flacără mai vie, dădeau o lumină mult prea slabă pentru dimensiunile peşterii, şi cum principalul locuitor al grotei şedea chiar lîngă grătar, în punctul cel mai depărtat de intrare, nu îi era uşor să vadă deslușit obiectele aflate în direcţia aceea. Intruşii, al căror număr sporise în mod neaşteptat la trei, şedeau în spatele unui morman de crengi şi lemne, fără să rişte prea mult că vor fi descoperiţi. Dinmont fusese destul de precaut ca să-l reţină cu o mînă pe Hazlewood pentru a-l înştiinţa şi pe căpitan de prezenţa lui, şoptindu-i:

— Un prieten... tînărul Hazlewood...

Nu era, bineînţeles, timp de făcut prezentări şi toţi şedeau încordaţi şi tăcuţi, ca stîncile mute dimprejurul lor, în spatele grămezii de vreascuri ce fusese, desigur, aşezată acolo spre a împiedica vîntul rece suflînd dinspre mare să pătrundă nestingherit în peşteră, dar fără a opri cu totul intrarea aerului necesar aerisirii grotei. Crengile rupte fuseseră zvîrlite la întîmplare, unele peste altele, încît între ele lăsau destule spaţii libere, prin care cei ascunşi în spatele lor, privind spre pălălaia focului de pe grătar, puteau lesne să vadă tot ce se petrecea în vecinătatea lui, în timp ce, chiar dacă lumina ar fi fost mult mai puternică, cei din jurul acelei vetre improvizate, aflîndu-se către fundul peşterii, nu aveau cum să-i zărească pe cei care îi spionau, datorită faptului că aceştia se aflau şi departe, şi în umbră.

Scena, lăsînd la o parte interesul moral deosebit pe care îl oferea, cît şi primejdia ce plutea în aer, ameninţîndu-i deopotrivă pe toţi cei de faţă, era lugubră din pricina jocului de umbre şi lumini proiectate pe pereţi şi pe obiectele din interiorul peşterii. Lumina de pe grătar avea o nuanţă roşie-întunecată atît de caracteristică cărbunelui în stare incandescentă şi numai cînd

Dirk Hatteraick își hrănea focul zvîrlind un nou mănunchi de vreascuri. văpaia se întețea sau, dimpotrivă, slăbea, după cum combustibilul era de mai bună calitate sau mai proastă. Spre tavanul grotei se învolbura un nor negru de fum sufocant, care uneori se lumina brusc, poleit de o lucire mai vie, dar totuși posomorîtă, lucire ce cuprindea întreaga columnă mișcătoare de fum și care se întețea cînd vreascuri mai uscate, poate niscaiva surcele de brad, erau zvîrlite în foc, iscînd pe dată o flacără strălucitoare. În aceste scurte răstimpuri de „iluminare", cei trei puteau să vadă, mai mult sau mai puțin deslușit, silueta lui Hatteraick, ale cărui trăsături dure și feroce deveniseră (la auzul situației disperate în care se afla) încă și mai cumplite ; el se simțea copleșit de o adîncă deznădejde și starea lui sufletească se potrivea de minune cu bolta aspră și colțuroasă ce alcătuia, în partea de deasupra și lateral, o arcadă severă. Silueta lui Meg Merrilies, care ședea lîngă el, uneori luminată, alteori cufundată în întuneric, fie din pricina fumului, fie datorită beznei din peșteră, contrasta puternic cu trupul lui Hatteraick stînd jos și aplecat deasupra focului, din care cauză banditul era necontenit vizibil privirilor, pe cîtă vreme țiganca apărea și dispărea o dată cu pîlpîirea focului, asemenea unui spectru ieșit din mormînt.

Bertarm simți cum începe să-i fiarbă sîngele în vine, și aceasta numai la vederea lui Hatteraick. Și-l amintea foarte bine încă de pe cînd îl cunoscuse sub numele de Jansen, nume pe care contrabandistul îl adoptase după uciderea lui Kennedy ; de asemenea, tînărul nu uita că tot acest Jansen împreună cu locotenentul său Brown, același care fusese împușcat la Woodbourne, fuseseră tiranii brutali ai copilăriei sale. În afară de asta, Bertram mai știa, după ce legase cu grijă în minte toate amintirile sale încețoșate cu istorisirile lui Mannering și Plevdell, că tot acest om jucase rolul principal și în actul de violență în urma căruia fusese răpit familiei sale și dus departe de țara lui, fiind expus apoi la atîtea nenorociri și primejdii. O mie de gînduri, toate cerînd răzbunare, i se învălmășeau prin cap și numai cu greu izbuti să se stăpînească și să nu se repeadă asupra lui Hatteraick ca să-i zboare creierii pe dată.

În același timp cumpăni că un astfel de atac nu ar fi fost lipsit de pericole. Flacăra pîlpîitoare, care cînd se înălța, cînd scădea brusc, dădea la iveală și pieptul lat, și brațele zdravene, musculoase ale nelegiuitului, arun-

cîndu-şi totodată licărirea şi asupra celor două perechi de pistoale de la brîu, precum şi a mînerului sabiei lui ; nu încăpea nici o îndoială că disperarea contrabandistului era absolut pe potriva atît a forţei sale herculene cît şi a mijloacelor sale numeroase de a opune rezistenţă. Este adevărat că ambele nu erau de ajuns spre a face faţă puterii unite a doi bărbaţi de talia lui Bertram şi a prietenului său Dinmont (ca să nu mai punem la socoteală şi neaşteptatul ajutor venit din partea lui Hazlewood, care nu era înarmat şi nici aşa de voinic), dar căpitanul îşi dădu seama, după ce judecă la rece situaţia, că n-avea nici un rost şi n-ar fi fost nici un act de bravură să-l omoare pe acest individ, anticipînd astfel sarcina călăului, mai ales că era perfect conştient şi de marea însemnătate a faptului de a-l prinde viu pe Hatteraick. Aşadar, îşi înăbuşi setea de răzbunare, aşteptînd să vadă ce se va mai întîmpla între contrabandist şi ţigancă, călăuza lor.

— Şi cum te simţi acum ? se auzi vocea aspră şi neprietenoasă a femeii Nu ţi-am spus eu ce-o să dea peste tine ?... Da, da, ţi-am spus-o chiar în peştera asta, unde te-ai ascuns după săvîrşirea faptei nelegiuite...

— *Wetter und Sturm*, vrăjitoareo ! o bruftului Hatteraick. Ţine-ţi veştile pe care ţi le suflă la ureche Satan, pentru tine, şi scuipă-le numai cînd ţi-or fi cerute. L-ai văzut pe Glossin ?

— Nu — îi răspunse Meg Merrilies. Ai dat greş cu lovitura la închisoarea de la Portanferry, vărsătorule de sînge ! Aşa că acuma să nu mai aştepţi nimic din partea ispititorului cela !

— *Hagel* ! exclamă tîlharul. Ah ! de-aş putea să-l înhaţ chiar acum de beregată ! Şi eu ce mă fac ?

— Ce să faci ? repetă ţiganca Să mori ca un bărbat, sau să fii spînzurat ca un cîine !

— Să fiu spînzurat ? ! Aşa îmi urezi tu, fiică a lui Satan ? Încă nu s-a semănat cînepa din care să mi se împletească streangul, cotoroanţă afurisită !

— Ba s-a semănat, a şi crescut, şi a fost culeasă, şi meliţată, şi împletită. Nu ţi-am spus eu, atunci cînd l-ai dus de aici pe băieţel, pe Harry Bertram în ciuda rugăminţilor mele.. nu ţi-am spus eu că o să se întoarcă, după ce şi-o petrece vremea ursită pe meleaguri străine, cînd o împlini douăzeci şi unu de ani ? Nu ţi-am spus tot eu că vechiul foc o să se stingă şi din el nu va mai rămînea decît o scînteie, dar că din astă scînteie vîlvătaia se va aprinde iar, mai puternică decît înainte ?

— Bine, măicuțo, știu că așa mi-ai spus — îi răspunse Hatteraick, cu un glas în care se ghiceau accentele deznădejdei. Și *Donner und Blitzen*, cred că ai spus adevărul... tînărul acela de Ellangowan a fost o piază rea pentru mine de cînd s-a născut! Iar acuma, din pricina planului afurisit al lui Glossin, echipajul mi-a fost răpus, bărcile prăpădite și se prea poate ca și lugherul să fi fost capturat, fiindcă n-au rămas destui oameni la bord care să-l poată conduce, și, nici vorbă, prea puțini ca să mai lupte... chiar o amărîtă de dragă ar fi putut să-l captureze. Și ce-au să zică armatorii? Niciodată n-o să îndrăznesc să mă întorc la Flushing[1]!

— Nici n-o să mai fie nevoie — îi răspunse lugubru țiganca.

— Dar tu, ce tot învîrtești p-aci? o întrebă tovarășul ei, care începuse să bănuiască ceva. Și ce te face să-mi spui asta?

În timp ce stăteau de vorbă, Meg se îndeletnicea să strîngă o grămăjoară de fire de in. Apoi, înainte de a-i răspunde la întrebare, aruncă o surcică aprinsă peste in, care, deoarece mai înainte fusese muiat în alcool, se aprinse imediat, zvîrlind în sus o piramidă vie de flăcări, foarte strălucitoare, ce se ridică pînă la bolta peșterii. În timp ce vîlvătaia se înălța, Meg răspunse la întrebarea nelegiuitului, cu voce tare și fermă, dînd semnalul de atac:

— Pentru că *și ceasul, și omul au sosit.*

La auzul semnalului convenit, Bertram și Dinmont săriră peste grămada de crengi și vreascuri, năpustindu-se asupra lui Hatteraick. Hazlewood, care nu știa nimic de planul lor de asalt, întîrzie cîteva clipe. Văzîndu-se trădat, contrabandistul își îndreptă răzbunarea asupra celei care îl vînduse: el trase prima salvă asupra lui Meg Merrilies. Țiganca se prăbuși, cu un răcnet ascuțit și înfricoșător ce aducea și a strigăt de durere, dar și a hohot de rîs, dacă ne gîndim la acele rîsete ce ating o atare înălțime și intensitate, încît cei care le scot aproape că se sufocă.

— Am știut că ăsta îmi va fi sfîrșitul — doar atît mai apucă ea să zică.

Bertram, în grabă lui, se împiedică de un colț de stîncă și se poticni; o poticnire care îi salvă viața, fiindcă al doilea glonț al lui Hatteraick îi șuieră pe la urechi

[1] Port olandez pe insula Walcheren, din nord-vestul Olandei. (n.t.)

atît de aproape, încît, nu încape îndoială că, dacă ar fi fost în picioare, i-ar fi zburat creierii. Dar mai înainte de a putea să descarce şi alt pistol, uriaşul Dinmont ajunse lîngă nelegiuit şi, cu forţa lui herculeană, îl sili să dea drumul armelor. Dar tîlharul era şi el foarte puternic, aşa încît, într-o încercare disperată şi în pofida forţei colosale cu care îl strîngea fermierul, reuşi să se debaraseze pentru o clipă de acesta şi să-l îmbrîncească peste inul aprins, pregătindu-se să pună mîna pe al treilea pistol, care s-ar fi dovedit fatal cinstitului fermier, dacă Bertram şi Hazlewood nu i-ar fi sărit în ajutor. Urmă o luptă scurtă şi deznădăjduită în care numărul birui rezistenţa netrebnicului, astfel că, în cele din urmă, Hatteraick fu zvîrlit la pămînt, dezarmat şi legat fedeleş. Această încăierare, deşi a necesitat nitică vreme pentru a fi povestită, în realitate s-a desfăşurat în mai puţin de un minut. După ce mai încercă, zbătîndu-se îngrozitor, să-şi rupă legăturile, văzîndu-se biruit cu totul, nemernicul rămase tăcut şi pe deplin calm.

— Iată-l prăbuşit ca un vînat răpus — murmură satisfăcut Dinmont. Pe legea mea, zău! Da' parcă mi-e mai simpatic cînd îl văd aşa!

Onestul Dandie făcea această observaţie în timp ce-şi scutura de pe haina groasă inul aprins, precum şi din pletele-i negre zbîrlite, pe ici pe colo pîrlite binişor.

— S-a liniştit acum — zise Bertram către Dinmont. Dar stai şi păzeşte-l şi nu-i da voie să facă nici o mişcare; eu mă duc să văd dacă sărmana femeie mai trăieşte sau a murit.

Cu ajutorul lui Hazlewood o ridicară pe Meg Merrilies.

— Am ştiut că ăsta îmi va fi sfîrşitul... — murmură din nou ea. Şi chiar aşa mi-a fost sortit să mi se întîmple...

Glonţul îi pătrunsese pieptul mai jos de beregată. Rana nu sîngera mai deloc, dar Bertram, obişnuit cu rănile pricinuite de armele de foc, o socoti cu atît mai periculoasă.

— O, Dumnezeule bun! exclamă el. Ce să facem noi pentru sărmana femeie? îl întrebă apoi pe Hazlewood, vorbindu-i ca şi cum s-ar fi cunoscut de mult, fiindcă aceste întîmplări neobişnuite înlăturaseră nevoia unei explicaţii prealabile între ei sau prezentarea formală a unuia faţă de celălalt.

— Mi-am lăsat calul legat sus în pădure — zise Hazlewood. V-am urmărit două ceasuri... Mă voi grăbi să

încalec și să mă duc după niște oameni de încredere. Între timp, ar fi bine să apărați gura peșterii împotriva oricărui străin care ar încerca să pătrundă înăuntru.

Zicînd acestea, se grăbi să plece. Bertram, după ce legă rana bătrînei Meg Merrilies cum se pricepu mai bine, se așeză de strajă la intrarea în grotă, ținînd în mînă un pistol cu cocoșul ridicat; Dinmont rămase să-l păzească pe Hatteraick, pe care-l țintui locului apăsîndu-i pieptul cu ghioaga aceea vrednică de Hercules, pe care o luase din ascunzătoarea țiganilor.

În peșteră se lăsase o tăcere de moarte, curmată doar cînd și cînd de gemetele înăbușite ale țigăncii sau de cîte un oftat prelung ieșit din pieptul prizonierului.

CAPITOLUL LV

Sedus-ai fost și-ai rătăcit,
Și-ai pribegit în lung și-n lat,
Dar Domnul te-a păzit de sus,
Și ce-ai greșit, el ți-a iertat.

Palatul justiției [1]

După ce se scurseră cam trei pătrare de ceas, care timp, din pricina nesiguranței și a primejdiei ce-i pîndea, celor doi fîrtați li se păru cam de trei ori mai lung, auziră, în sfîrșit, glasul tînărului Hazlewood strigînd de afară:

— Eu sînt! Am adus oameni destui și de nădejde!

— Haideți, intrați înăuntru, ce mai așteptați! le răspunse Bertram, bucurîndu-se, și nu puțin, că scăpase de paza aceea plină de încordare. Hazlewood își făcu de îndată apariția, urmat de cîțiva oameni de prin partea locului, dintre care unul era chiar ofițer de pace. Ei îl ridicară pe Hatteraick și-l purtară pe brațe atîta timp cît peștera fu destul de înaltă ca să le permită acest lucru; apoi îl lăsară jos, pe spate, și-l tîrîră ca pe un sac,

[1] Motto-ul este extras din poemul *Palatul justiției* aparținînd lui George Crabbe (1754—1832), poet clasicist și realist, autor a nenumărate poeme epice realiste, adevărate nuvele în versuri, despuiate de imagini, dar cu puternice accente de critică socială. (n.t.)

fiindcă prizonierul se încăpățînase ca un asin și nu schița nici cea mai slabă mișcare ca să ajute la scoaterea lui de acolo. Mut și neclintit, el se lăsă ridicat întocmai ca un cadavru, incapabil să se opună, dar nevrînd în ruptul capului să-i ajute în truda lor. Cînd, în sfîrșit l-au scos afară la lumina zilei și l-au ridicat în picioare, în mijlocul a trei-patru oameni, părea cu totul năucit și orbit de trecerea aceasta bruscă de la bezna cavernei la lumina strălucitoare a zilei. În vreme ce unii dintre ei supravegheau transportarea bătrînei Meg Merrilies, cei rămași cu Dirk Hatteraick încercară să-l facă să se așeze pe acel fragment ciudat de stîncă, aflat în apropiere, chiar la marginea mării. Un mormăit convulsiv scuturâ trupul cu mușchi de oțel al prinsului, care, zbătîndu-se din răsputeri, se împotrivi dorinței lor :

— Nu aici !... *Hagel !*... Nu aici !... N-o să mă faceți voi pe mine să m-așez tocmai *aici*... Nu !... Nu !

Acestea au fost, de altfel, singurele cuvinte pe care le-a rostit ; dar tîlcul lor, lesne de ghicit, și glasul plin de orôare sînt de ajuns ca să ne arate ce se petrecea în mintea lui.

După ce și Meg Merrilies a fost scoasă din peșteră, cu toată grija pentru starea ei gravă, bineînțeles atîta cît permiteau împrejurările, o întrebară unde dorește să fie dusă. Hazlewood, care și trimisese după un chirurg, propuse să fie transportată, pînă la venirea acestuia, la casa cea mai apropiată. Dar pacienta se opuse cu cea mai mare îndîrjire :

— Nu, nu, nu ! La vechiul *Kaim o'Derncleugh*... la vechiul *Kaim o' Derncleugh !* Sufletul nu vrea să părăsească ăst hoit decît numai acolo !

— Cred că trebuie să-i îndeplinim dorința — interveni Bertram. Altminteri, mintea ei tulburată îi va agrava febra pricinuită de rană

Așa că o transportară, după dorința ei, la vechea bașcă ce îi slujise atîta amar de vreme drept ascunzătoare. Pe drum părea să se gîndească mai degrabă la scena care tocmai se petrecuse decît la apropiata ei moarte :

— Trei au fost cei care s-au năpustit asupra lui — murmura ea. Eu n-am adus decît doi... cine o fi fost al treilea ? A fost *el*, el trebuie c-a fost, Frank Kennedy reîntors de pe lumea cealaltă ca să-și aducă la îndeplinire propria-i răzbunare !

Era limpede că neașteptata apariție a lui Hazlewood, pe care, datorită rănii pricinuite de Hatteraick, nu mai

avusese vreme să-l recunoască, produsese un puternic efect asupra închipuirii ei, fiindcă adeseori recursese la ea.

Între timp, Hazlewood îi explicase lui Bertram cărui fapt se datora neașteptata lui sosire acolo, cum îi urmărise, călăuzindu-se după direcția indicată de colonelul Guy Mannering, cum constatase apoi că dispăruseră, cum găsise intrarea în grotă și cum se tîrîse după ei, hotărît să se prezinte singur și să le spună ce misiune îi fusese încredințată, cînd deodată nimerise cu mîna peste piciorul lui Dinmont, lucru ce era cît pe ce să dezlănțuie o catastrofă pe care, într-adevăr, nimic altceva decît prezența de spirit și bravura fermierului reușiseră să o înlăture.

Cînd ajunseră cu țiganca la ascunzătoarea ei, aceasta le dădu cheia și, după ce intrară, vrură să o așeze pe pat, dar rănita se împotrivi spunîndu-le pe un ton plin de spaimă :

— Nu, nu ! Nu mă puneți acolo ! Să fiu așezată cu picioarele spre răsărit.

Odată îndeplinită și această dorință, Meg le mulțumi pentru străduința lor, căci așa își așezau morții țiganii.

— Nu-i nici un preot prin apropiere ca să ușureze, cu rugăciunea lui, ultimele clipe ale acestei nefericite femei ? întrebă îngrijorat Bertram.

Un gentleman, chiar preotul parohiei, care fusese preceptorul lui Charles Hazlewood, aflase și el, împreună cu mulți alții, că ucigașul lui Kennedy a fost prins chiar pe locul unde a săvîrșit fapta, cu mulți ani în urmă, și că o femeie a fost rănită mortal cu prilejul luptei ce avusese loc. Din curiozitate sau, mai curînd, din convingerea că datoria lui de preot creștin îi cere să se afle acolo unde sălășluiește durerea și filfîie aripa morții, acest gentleman venise la vechiul *Kaim o'Derncleugh*, de aceea se prezentă pe dată la chemarea căpitanului. Între timp, chirurgul sosise și el și ar fi vrut să cerceteze rana, dar Meg îi respinse și pe unul, și pe celălalt. Alte gînduri păreau să o chinuiască :

— Nu se află om pe lumea asta care să poată să-mi vindece trupul sau să-mi mîntuiască sufletul. Mai bine lăsați-mă să vorbesc, să spun ce am de spus, după aceea veți face cu mine ce veți vrea ; nu mă voi împotrivi Dar unde este Henry Bertram ? Cei de față, cărora de multă vreme numele acesta nu le mai spunea nimic, holbară ochii, uitîndu-se uimiți unul la altul. Da ! strigă țiganca, cu glas și mai aspru, și mai puternic. Am vorbit clar :

Henry Bertram de Ellangowan. Dați-vă la o parte din lumină și lăsați-mă să-l văd! Toți ochii se pironiră asupra lui Bertram, care se îndrepta spre culcușul unde zăcea nenorocita. Femeia îi apucă mîna: Uitați-vă la el! le porunci ea. Oare este cineva printre cei de față care l-au văzut pe tatăl sau pe bunicul lui și care să nu jure că seamănă și cu unul, și cu celălalt ca două picături de apă? Un murmur de încuviințare străbătu mulțimea: asemănarea era prea izbitoare ca cineva să îndrăznească a o tăgădui. Și acum ascultați-mă... și lăsați-l pe omul acela — continuă ea, arătînd spre Hatteraick, care ședea cu paznicii lui pe un cufăr marinăresc, nu departe de ea — lăsați-l să tăgăduiască, dacă poate, spusele mele. Acesta este Henry Bertram, fiul lui Godfrey Bertram de Ellangowan, răposat nu demult; acest tînăr este chiar băiețelul pe care Dirk Hatteraick l-a furat din pădurea Warroch în ziua cînd l-a omorît pe vameșul Frank Kennedy. Mă aflam acolo, asemenea unui duh rătăcitor, fiindcă mi-era dor să mai văd o dată pădurea înainte de a părăsi meleagurile de pe care eram alungată. Am salvat viața băiatului și i-am implorat, și i-am rugat amarnic să mi-l lase mie. Dar l-au luat și l-au dus cu ei, și multă vreme a rătăcit el departe peste mări, pînă s-a întors ca să-și ia înapoi dreptul său, și cine ar putea oare să-l împiedice? Am jurat să păstrez taina pînă cînd va împlini douăzeci și unu de ani, sorocul nenorocirilor sale. Știam că îi este ursit să treacă prin multe și să-și ducă povara unei soarte vitrege pînă cînd această zi va veni. Mi-am ținut și jurămîntul pe care l-am făcut în fața ucigașilor... dar am mai făcut și un alt jurămînt, mai solemn, în inima mea: m-am legat cu jurămînt că, dacă voi apuca ziua cînd se va reîntoarce, îl voi așeza în jilțul tatălui său, chiar dacă pentru aceasta va trebui să trec la fiece pas peste un cadavru. Mi-am ținut și acest legămînt, chiar dacă asta m-a costat viața, fiindcă ce mai sînt acuma decît un leș? Iar el (arătîndu-l cu degetul pe Hatteraick) va fi curînd tot un leș și, în afară de noi doi, va mai fi încă unul.

În clipa aceea, preotul interveni arătînd că era păcat că nimeni nu se ocupă cu luarea legală a depoziției țigăncii, notînd cele spuse de ea: chirurgul reclamă și el necesitatea de a examina rana, mai înainte ca femeia să fie istovită de întrebările celor de față.

Cînd Meg văzu că polițiștii vor să-l scoată afară pe Dirk Hatteraick pentru a face mai mult loc în odaie și pentru a îngădui chirurgului să se îndeletnicească cu în-

grijirea rănii, începu să strige la el ridicîndu-se într-o fină pe patul ei.

— Dirk Hatteraick, tu şi cu mine nu ne vom mai întîlni pînă cînd nu ne vom afla în faţa scaunului de judecată a lui Dumnezeu. Vrei să spui „da" la cele arătate de mine aici, sau vei cuteza să zici nu? El îşi întoarse faţa spre ea, arătîndu-şi fruntea brăzdată de cute, şi-i aruncă o privire mută şi inflexibilă de dispreţ. Dirk Hatteraick, îndrăzneşti să negi, cînd mîinile îţi sînt mînjite de sîngele meu, îndrăzneşti să negi măcar un cuvînt din cele spuse de mine, acum, cînd îmi dau sufletul? El o privi din nou, cu aceeaşi expresie îndărătnică, aspră şi dispreţuitoare; buzele părură că i se mişcă uşor, dar el nu scoase un sunet. Atunci, adio! îi strigă ţiganca, exasperată de tăcerea lui. Şi Dumnezeu să te ierte! Cu mîinile tale ai pecetluit mărturisirea mea. Cît timp am trăit, am fost socotită o ţigancă nebună şi rea de gură, am fost biciuită, izgonită, arsă cu fierul roşu... Am cerşit din poartă în poartă şi am fost fugărită ca o căţea turbată, din parohie în parohie... cine ar fi luat în seamă povestea *ei*? Dar acum sînt o femeie care îmi dau duhul şi cuvintele mele nu vor cădea pe pămînt fără să rodească, acum, cînd sînt întărite cu sîngele meu pe care îl soarbe glia!

Aici, ţiganca tăcu şi toţi părăsiră încăperea, cu excepţia chirurgului şi a cîtorva femei. După o scurtă examinare, doctorul clătină din cap, dînd de înţeles tuturor că nu mai era nimic de făcut, şi îşi reluă locul său de veghe lîngă muribundă, alături de preot.

O trăsură ce se întorcea goală la Kippletringan fusese oprită pe drumul mare de un poliţist, care prevăzuse că va fi nevoie de ea pentru a-l trimite pe Hatteraick la închisoare. Vizitiul, înţelegînd că i se cere să meargă la Derncleugh, îşi lăsă caii în grija unui ştrengar, avînd totuşi mai multă încredere în anii şi cumînţenia cailor, după cît se pare, decît în vîrsta şi înţelepciunea băiatului, şi o luă la fugă cu toată iuţeala ca să vadă, cum zicea el, „ce drăcovenie o mai fi şi acolo". El sosi tocmai cînd grupul de fermieri şi de săteni, al căror număr creştea clipă de clipă, săturîndu-se să tot privească chipul feroce al lui Hatteraick, îşi îndreptaseră atenţia asupra lui Bertram. Aproape toţi, mai ales bătrînii care îl văzuseră pe Ellangowan în floarea tinereţii, îşi dădeau seama cît de adevărate erau vorbele bătrînei Meg Merrilies. Dar scoţienii sînt un popor prudent; ei ştiau prea bine că un altul era acum proprietarul moşiei, aşa încît îşi exprimau

sentimentele numai în taină, şoptindu-şi la ureche unul altuia. Amicul nostru vizitiul, care nu era altul decît cunoştinţa noastră Jack Jabos, îşi croi drum cu coatele pînă în mijlocul cercului de gură cască, şi abia ajunse acolo cînd, aruncîndu-şi ochii spre Bertram, se trase înapoi uluit şi exclamă cu glas solemn :

— Aşa cum vă văd şi mă vedeţi, ăsta nu-i altul decît bătrînul Ellangowan, care s-a ridicat întinerit din groapă !

Aceste cuvinte, rostite în faţa tuturor de un martor care habar n-avusese de cele întîmplate, a fost scînteia care aprinse simţămintele de bucurie ale celor de faţă ; toţi izbucniră pe dată în urale. Se auzeau trei strigăte diferite : „Să trăiască Bertram ! Mulţi ani fericiţi pentru moştenitorul domeniului Ellangowan ! Dumnezeu şi-a trimis omul lui ca să trăiască cu noi, precum străbunii lui au vieţuit cu noi mai înainte !"

— Cum să nu-l cunosc ? zicea un bătrîn. Am şaptezeci de ani de cînd îmi duc văleatul pe meleagurile astea !

— Eu şi ai mei — sări un altul — hălăduim pe aici de şaptezeci de ani şi încă o dată pe atîta. Am, vasăzică, tot dreptul să ştiu şi eu cum arată un Bertram.

— Eu şi ai mei sîntem de trei sute de ani pe aceste locuri — se amestecă al treilea bătrîn — şi am să-mi vînd şi ultima vacă numai să-l văd pe tînărul Bertram intrat în drepturile sale.

Cît despre femei, totdeauna încîntate să fie părtaşe la întîmplări nemaipomenite şi nu mai puţin impresionate de faptul că eroul acestei peripeţii era un flăcău chipeş, erau şi ele la fel de entuziasmate şi îşi alăturau chiotele ascuţite uralelor ce răsunau din toate părţile.

— Cerul să-l binecuvînteze... nu seamănă leit cu tătîne-su ? Cei din familia Bertram au fost de cînd e lumea fala ţării !

— O, dacă sărmana lui mumă, care a murit de inimă rea din cauza lui, ar mai fi trăit să apuce şi ziua de azi ! exclamau alte glasuri femeieşti.

— Păi trebuie să-l ajutăm, fraţilor, să-şi ia înapoi ce este al lui ! strigau alţii. Iar dacă Glossin o să se încăpăţîneze să rămînă la conacul Ellangowan, o să-l scoatem chiar noi afară, noi cu mîinile noastre !

În vremea aceasta, alţii se înghesuiau în jurul lui Dinmont, care nu se ruşina de loc să spună ce ştia despre prietenul său şi să se laude cu cinstea de a fi contribuit la această descoperire. Cum el era cunoscut mul-
490 tora dintre cei mai de seamă fermieri, mărturia lui dădu

un nou avînt entuziasmului general. Pe scurt, toată lumea trăia unul din acele momente de însufleţire deosebită, cînd crusta de gheaţă a firii poporului scoţian se topeşte ca zăpada sub razele soarelui de primăvară şi pîraiele repezi duc cu ele şi diguri, şi zăgaze.

Aceste strigăte neaşteptate întrerupseră rugăciunile preotului, şi Meg, aflată într-una din acele stări letargice de prostraţie care preced încheierea existenţei noastre terestre, tresări deodată :

— N-auziţi ? strigă ea. N-auziţi ? Este recunoscut de-ai săi ! Este recunoscut de-ai săi ! N-am trăit decît ca s-apuc această zi ! Sînt o femeie plină de păcate ; dar dacă blestemul meu l-a prăvălit pe taică-său în ţărînă, rugăciunile mele l-au ridicat pe fiu de jos ! Aş fi vrut eu să spun mai multe, dar vremea a trecut. Ce nu se mai poate, nu se mai poate. Staţi ! strigă ea brusc, întinzînd capul spre raza de lumină care pătrundea prin deschizătura îngustă ce servea de fereastră. Nu-i el acolo ? Daţi-vă la o parte din lumină şi lăsaţi-mă să-l mai văd, să-l mai văd o singură dată ! Vai, bezna coboară peste ochii mei !... zise ea, oftînd şi lăsîndu-se să cadă pe spate, după ce un scurt răstimp se străduise să-l mai vadă pe Bertram. Toate se sfîrşesc acum :

Du-te, suflet, zbori departe,
Tu, apropie-te, moarte !

Acestea au fost ultimele ei cuvinte. Apoi rămase întinsă pe spate în culcuşul de paie şi îşi dădu duhul fără a scoate un geamăt. Preotul şi chirurgul notaseră între timp, cu mare grijă, tot ce spusese bătrîna şi nu regretau amîndoi decît faptul că nu au putut s-o întrebe mai amănunţit despre lucrurile pe care le dăduse în vileag, ambii fiind însă convinşi în adîncul inimii lor de adevărul celor aflate.

Hazlewood a fost primul care l-a felicitat pe Bertram pentru perspectiva, foarte apropiată acum, de a-şi redobîndi numele şi rangul în societate. Lumea adunată în jur, aflînd de la vizitiul Jabos că Bertram fusese persoana care îl rănise pe Hazlewood, era izbită de mărinimia acestuia şi adăuga numele lui alături de cel al lui Bertram, în aclamaţiile lor pline de entuziasm.

Cineva îl întrebă totuşi pe vizitiu cum se face că nu l-a recunoscut pe Bertram cînd l-a văzut pentru prima dată, atunci, la Kippletringan. Băiatul îi dădu imediat cel mai firesc răspuns :

— Sfinte Dumnezeule! Cum puteam să mă gîndesc taman la Ellangowan? Abia acum, cînd s-a lăţit vestea că tînărul boier a fost găsit, mi-a sărit în ochi asemănarea! Nu poţi să te mai înşeli, o dată ce te uiţi la el mai bine!

Către sfîrşitul scenei despre care vorbim, impasibilitatea lui Hatteraick a fost totuşi oarecum zdruncinată. Lumea putu să bage de seamă că nemernicul începuse să clipească, iar pleoapele îi tremurau; el încercă apoi să-şi ridice mîinile legate pentru a-şi trage pălăria pe ochi, în fine arunca priviri pline de furie şi nerăbdare spre drum pentru a vedea cu ce vehicul va fi luat din locul acela. Într-un tîrziu, domnul Hazlewood, dîndu-şi seama că furia celor de faţă s-ar fi putut revărsa asupra ticălosului, porunci să fie urcat în poştalion şi dus în orăşelul Kippletringan, unde să fie pus la dispoziţia lui Mac-Morlan; în acelaşi timp trimise o ştafetă rapidă, care să aducă la cunoştinţa ajutorului de şerif toate cele întîmplate.

— Şi acum — zise el, adresîndu-se lui Bertram — aş fi nespus de fericit dacă m-aţi însoţi pînă la conacul Hazlewood; dar cum acest lucru s-ar putea să nu vă fie în clipa de faţă îndeajuns de agreabil, aşa cum sînt încredinţat că se va întîmpla peste cîteva zile, daţi-mi voie să vă însoţesc eu pînă la Woodbourne. Ah, dar văd că sînteţi pe jos, nu aveţi cal!

— Nu-i nimic, poate tînărul căpitan va binevoi să-l ia pe al meu! se auzi vocea unui fermier.

— Sau pe al meu! sări altul.

— Sau pe al meu! răsună o jumătate de duzini de voci.

— Sau pe al meu! Am un armăsar care poate străbate la trap zece mile pe oră, fără bici sau pinten, şi i-l dau tînărului moştenitor chiar în clipa aceasta, iar dacă îi va plăcea, poate să-l ţină ca *herezeld*[1], aşa cum ziceau strămoşii noştri.

Bertram primi bucuros armăsarul, dar numai sub formă de împrumut, şi mulţumi din toată inima oameni-

[1] Acest cuvînt. *herezeld*, este pus în gura unui bătrîn fermier. În vechiul sistem feudal, cu vasali şi suzerani, *herezeld*-ul reprezenta unul dintre caii cei mai buni sau un alt animal de soi pe care un vasal îl dădea ca ceva de drept suzeranului de la care avea pămîntul. Singura rămăşiţă a acestui sistem este ceea ce astăzi se cheamă *sasine*: acesta constă într-un impozit de o anumită valoare, plătit şerifului comitatului care conferă dreptul de posesiune vasalilor coroanei. (n.a.)

lor adunați acolo pentru toate urările lor de bine și de fericire, la care îi răspunseră cu noi strigăte și jurăminte de credință.

În acest răstimp, proprietarul calului, fericit că fusese ales, trimise un flăcău : „să se ducă pînă la el și s-aducă șaua lui cea nouă", pe altul : „să dea calului o mînă de fîn bun uscat ca să aibă putere", iar pe un al treilea : „să se ducă și să împrumute scările de argint de la Dan Dunkiesson", exprimîndu-și în plus regretul „că n-a avut vreme să dea din timp ovăz bidiviului, pentru ca tînărul căpitan să poată vedea ce poate". Apoi Bertram, luîndu-l pe preot de braț, intră cu el în baștă și închise imediat ușa după ei. Se uită în tăcere cîteva minute la Meg Merrilies, așa cum zăcea întinsă în fața lui, cu trăsăturile devenite mai severe datorită morții, dar totuși păstrînd ceva din înfățișarea ei mîndră și hotărîtă de odinioară, înfățișare care o ajutase, pe cînd trăia, să domnească în chip de regină neîncoronată în mijlocul tribului unde se născuse. Tînărul ofițer își șterse grăbit lacrimile care fără voia lui îi umplură ochii la vederea trupului neînsuflețit al nefericitei, despre care se putea spune că-și dăduse viața, căzînd victimă fidelității ei față de el și de familia sa. Luînd mîna preotului, Bertram îl întrebă solemn dacă, înainte de a muri, ea dăduse atenția cuvenită rugăciunilor pe care biserica creștină le-a rînduit pentru a fi citite la căpătîiul unui om muribund.

— V-aș mai ruga nespus de mult — continuă Bertram — ca să aveți grijă de tot ceea ce este necesar unei solemnități decente de înmormîntare pentru această sărmană femeie. Cum preotul primi bucuros rugămintea, căpitanul urmă : Am anumite lucruri de preț care i-au aparținut și care mi-au fost încredințate mie... așa că, pentru toate cheltuielile, voi plăti ce se cuvine... orice altă nevoie s-ar ivi în legătură cu aceasta, vă rog să-mi trimiteți vorbă la Woodbourne.

Abia isprăvi de pus la punct aceste triste amănunte, că se auzi vocea lui Dinmont, care, după ce își făcuse și el rost de un cal de la unul din fermierii cunoscuți, îl vestea că totul este gata de plecare. Bertram și Hazlewood își luară rămas bun de la cei de față, al căror număr sporise la cîteva sute de oameni, adresîndu-le totodată mulțumiri și îndemnîndu-i pe toți să păstreze buna rînduială și să asculte legea, deoarece cea mai mică nesăbuință sau orice zel depășind limitele ordinei s-ar putea întoarce nu numai împotriva lor, ci și împotriva tînă-

rului moşier, aşa cum le plăcea lor să-l numească pe Bertram acum. Zicînd acestea, plecară, însoţiţi de strigătele puternice ale mulţimii adunate.

În timp ce treceau printre colibele părăginite ale fostului cătun Derncleugh, Dinmont zise :

— Sînt sigur, căpitane, că vei pune să fie rezidite cîteva căsuţe pe această vatră... bineînţeles, cînd vei intra în stăpînirea averii tale, nu-i aşa ? Să mă ia naiba dacă n-aş face-o cu mîinile mele, dacă nu aş şti că acest loc va intra pe mîini mai pricepute. Dar cînd mă gîndesc la vorbele bătrînei, pe legea mea că-mi trece pofta să trăiesc aici. Zău că m-au înspăimîntat cele spuse de mătuşa Elspeth, o văduvă ţintuită la pat, precum şi de alte cumetre ca ea, despre morminte cu strigoi şi alte bazaconii de soiul ăsta !

După o scurtă dar înviorătoare călătorie ajunseră şi la Woodbourne. Vestea despre isprava lor sosise şi acolo, răspîndindu-se pînă departe, şi toţi locuitorii de prin împrejurimi îi aşteptau pe peluza din faţa conacului, cu strigăte de bucurie şi urări de fericire.

— Dacă mai sînt încă în viaţă — îi spuse Bertram surorii sale, care alergase să-l îmbrăţişeze prima, deşi ochii Juliei îl zăriseră cei dintîi — trebuie să mulţumeşti acestor prieteni de nădejde.

Cu obrajii îmbujoraţi, ceea ce exprima totodată plăcerea, recunoştinţa şi pudoarea, Lucy se înclină în faţa lui Hazlewood, în timp ce lui Dinmont îi întinse pur şi simplu mîna, strîngîndu-i-o cu căldură. Onestul fermier însă, îmbătat de fericire, nemulţumit, se pare, de modul cum i se mulţumise, îşi luă libertatea de a o săruta pe tînăra lady, lucru de care el însuşi se ruşină pe dată.

— Dumnezeu să mă ierte, doamnă, iar domnia voastră să mă iertaţi aşijderea... — se bîlbîi el — am uitat unde mă aflu şi mi s-a părut că sînteţi una din copilele mele... căpitanul este însă tare de treabă şi cred c-o să mi-o treacă cu vederea şi p-asta !

Apoi înaintă bătrînul Pleydell, zicînd şi el :

— Dacă aşa stau lucrurile şi acesta e felul în care se mulţumeşte, atunci...

— Staţi, staţi, domnule Pleydell — îl domoli Julia — domnia voastră v-aţi luat plata astă-noapte. Ce, aţi şi uitat ?

— S-ar putea să fie aşa, dar trebuie să mă plătiţi şi pentru ce va urma — replică avocatul. Ei, şi-atunci să vedem noi dacă n-o să-mi datoraţi o recompensă dublă şi binemeritată ; am s-o iau şi de la domnia voastră, şi

de la domnișoara Bertram, mîine dimineață cînd voi încheia trimiterea în judecată a lui Dirk Hatteraick. Tare mult aș vrea să-l fac să vorbească ! O să vedeți, colonele, și voi, mofturoasele mele domnișoare, și chiar dacă nu veți vedea, veți auzi ce poate un avocat !

— Da, dar asta numai dacă o să vrem să ne aplecăm urechea, domnule consilier — îi replică Julia.

— Credeți că nu ? zise Pleydell. Pun rămășag doi contra unu că nu veți proceda altfel. Fiindcă pare-mi-se că din cînd în cînd curiozitatea vă învață cum să folosiți urechile !

— Iar eu declar, domnule consilier — îi răspunse vioaia domnișoară — că un celibatar atît de îndrăznet ca domnia voastră ar trebui, măcar din cînd în cînd, să învețe și ce sînt în stare mîinile noastre.

— Mai bine păstrați-le pentru harpsichord, scumpa mea — îi răspunse avocatul. Toată lumea nu va avea decît de cîștigat.

În timpul acestui duel oratoric, plin de înțepături, colonelul îi prezentă lui Bertram un bărbat arătos cu o față sinceră, purtînd o haină gri cu vestă, pantaloni de călărie din piele și cizme :

— Acesta, scumpul meu domn, este domnul Mac-Morlan.

— Căruia — continuă Bertram în vreme ce-l îmbrățișa cordial— surioara mea îi este îndatorată, fiindcă i-a oferit un cămin atunci cînd prietenii și rudele ei, care în mod firesc ar fi trebuit s-o ajute, o părăsiseră. Îi mulțumesc nespus de mult.

Apoi sosi și Dominie, croindu-și drum printre oameni spre vechiul său elev ; el zîmbea, șoptindu-și ceva sieși, scoțînd sunete bizare în încercarea lui de a fluiera de bucurie, pentru ca, în cele din urmă, văzînd că nu poate să-și înăbușe emoția, s-o rupă la fugă și să se ascundă într-un ungher necunoscut unde să-și ușureze, prin lacrimi, prea plinul inimii sale.

Și aici ne vom opri, fiindcă pana este neputincioasă în a descrie ce fericite și vesele au fost inimile tuturor în acea seară de neuitat la Woodbourne.

CAPITOLUL LVI

...Ca maimuţoiul groaznic,
Ce prins furînd, rînjeşte în fruntea cetei sale,
Un scelerat apare, cu fapte bestiale,
De toţi ştiute astăzi...

Contele Basil[1]

A doua zi dis-de-dimineaţă, toată lumea era în mare fierbere la Woodbourne din pricina anchetării lui Dirk Hatteraick, care urma să aibă loc la Kippletringan. Întrucît domnul Pleydell condusese odinioară investigaţiile cu privire la acea sumbră afacere a asasinării lui Kennedy, cît şi datorită prestigiului de care se bucura în ochii tuturor, precum şi strălucitelor sale calităţi profesionale, el a fost solicitat de domnul Mac-Morlan, de Sir Robert Hazlewood şi de alt judecător de pace care îi asista, să conducă interogatoriul. Colonelul Mannering fusese şi el invitat să fie de faţă. Anchetarea prinsului fiind premergătoare procesului nu era publică.

Consilierul Pleydell întocmise un rezumat al vechilor depoziţii şi-i interogă din nou pe vechii martori aflaţi în viaţă. Apoi examină cu atenţie depoziţiile preotului şi ale chirurgului cu privire la declaraţiile făcute pe patul de moarte de către Meg Merrilies. Cei doi afirmau că ţiganca declarase în mod limpede, concret şi repetat că ea însăşi fusese martoră oculară la uciderea lui Kennedy de către Dirk Hatteraick împreună cu cîţiva membri ai echipajului său ; că prezenţa ei fusese întîmplătoare şi că ea credea că mobilul crimei fusese ura contrabandiştilor împotriva aceluia care, prin informaţiile trimise sloopului regal, contribuise la pierderea lugherului lui Hatteraick Mai adăugase că a mai existat un martor la acel asasinat, dar care refuzase să participe direct şi care se afla încă în viaţă : nepotul ei Gabriel Faa ; ea mai făcuse aluzie la încă o persoană, de asemenea complice a ucigaşilor, însă nu în timpul, ci după săvîrşirea crimei, pe care Gabriel o cunoştea, dar despre care nu suflase o vorbă, primind plată pentru tăcerea lui : ajunsă aici, puterile o părăsiseră pe muribundă şi nu mai apucase să dea şi alte amănunte. Ei nu uitară să

[1] Motto-ul este extras din *Contele Basil*, piesă aparţinînd scriitoarei scoţiene *Joana Baillie* (1762—1851).

mai menționeze și declarația lui Meg, cum că ea salvase copilul, însă că acesta îi fusese smuls de contrabandiști cu scopul de a-l duce în Olanda. Toate aceste amănunte importante fuseseră consemnate în scris, cu cea mai mare grijă.

A fost introdus apoi Dirk Hatteraick, ferecat în lanțuri grele ; fusese închis și păzit cu cea mai mare strășnicie în cursul nopții trecute, ca unul care avea la activul său o tentativă izbutită de evadare. Fiind întrebat cum îl cheamă, contrabandistul nici nu catadicsi să răspundă și rămase la fel de mut și cînd i se ceru să spună ce profesie are. I s-au mai pus și alte întrebări, dar nu răspunse la nici una. Pleydell își șterse atunci ochelarii, care i se aburiseră, și se uită cu atenție la prizonier :

— Iată un individ cu o înfățișare feroce — îi șopti el colonelului — dar, așa cum zice și Dogberry[1], numai cu șiretenia poți să-i vii de hac unui om ca el. Chemați-l aici pe Soles... Soles cizmarul.

Cînd cel chemat sosi, Pleydell îl întrebă :

— Soles, ți-amintești, poate, că te-am pus să măsori urmele unor pași imprimate pe pămîntul jilav din pădurea Warroch, în ziua de 7 noiembrie, 17..., da sau ba ? Soles își amintea foarte bine. Acum uită-te la această hîrtie... nu reprezintă oare măsurătorile făcute de tine ? Soles verifică hîrtia și încuviință din nou. Acum fii atent : aici, pe masă, se află o pereche de ghete ; te rog, măsoară-le și spune-mi dacă ele corespund cu vreuna din măsurătorile notate de tine atunci pe hîrtia pe care ai văzut-o.

Cizmarul se conformă dorinței avocatului și, după o bucată de vreme, zise :

— Ele corespund întocmai cu urmele cele mai mari.

— Vom dovedi apoi — zise consilierul, adresîndu-se din nou în șoaptă lui Guy Mannering — că aceste ghete, care au fost găsite în ascunzătoarea tîlharului, în bașca de la Derncleugh, au aparținut locotenentului Brown, individul pe care l-ați împușcat pe peluza de la Woodbourne. Apoi se întoarse către cizmar : Acum, Soles, te rog, măsoară cu cea mai mare grijă piciorul prizonierului.

Mannering, care îl privea cu atenție pe Hatteraick, observă că ticălosul începuse să tremure ușor.

[1] Polițist din piesa lui W. Shakespeare : *Mult zgomot pentru nimic. Act. IV, Sc. II.* (n.t.)

— Ei — întrebă domnul Pleydell — ce zici, corespunde măsura lui cu vreuna din măsurile urmelor notate de tine atunci ?

Omul se uită din nou pe hîrtia cu pricina, confruntînd-o cu măsura luată, apoi, ca s-o verifice mai bine, mai măsură încă o dată. În fine, răspunse :

— Măsura piciorului corespunde întru totul cu urma unui picior mai scurt, dar mai lat decît primul pe care l-am măsurat — confirmă cizmarul.

Aici, prezența de spirit îl părăsi pe Hatteraick pentru o clipă și sceleratul izbucni :

— Drace ! Cum putea să rămînă urme pe pămînt cînd a fost un ger de crăpau pietrele în ziua aceea ?

— Seara se prea poate să fi fost așa, admit acest lucru, căpitane Hatteraick, dar nu la amiază ! îl interpelă domnul Pleydell. Ați fi acum așa de bun să-mi spuneți unde vă aflați în ziua aceea, de care văd că vă amintiți așa de bine ?

Hatteraick își dădu seama că făcuse o gafă grosolană, așa că își reluă înfățișarea taciturnă de pînă atunci, refuzînd să mai scoată vreun cuvînt.

— Totuși, vă rog să consemnați remarca acuzatului — zise avocatul către grefierul care scria tot ce se petrecea.

În acest moment, ușa se deschise și, spre surprinderea majorității celor de față, își făcu apariția domnul Gilbert Glossin. Acest vrednic gentleman, care, cu ajutorul unor iscoade, fie aflate la fața locului, fie că trăseseră cu urechea, se încredințase că numele lui nu era pomenit în declarația dată pe patul de moarte de către Meg Merrilies (ceea ce se întîmplase, desigur, nu din pricină că țiganca l-ar fi simpatizat, ci numai datorită felului foarte dezordonat în care ea își făcuse mărturisirea, precum și apropierii vertiginoase a morții), acest vrednic gentleman pășea plin de încredere. Așadar, el se considera la adăpost, cel puțin pentru moment, de orice acuzație, în afară de cea care ar fi putut să se ivească în cazul cînd Hatteraick ar fi mărturisit ; iată de ce, pentru a preveni așa ceva, se hotărîse să-și ia mutra unui om cu conștiința împăcată și sigur de sine și să se alăture confraților săi de pe banca celor ce conduceau interogatoriul. „Voi fi în stare — socotea el în gînd — să-l fac pe netrebnic să-și dea seama că salvarea lui depinde numai și numai de faptul dacă își va ține gura și-mi va urma sfaturile ; apoi, prezența mea lîngă magistrați va fi o dovadă de încredere și nevinovăție. Dacă trebuie să

pierd domeniul, nu-i nimic, dar cred c-o să aranjez eu mai bine lucrurile."

Intră, aşadar, în încăpere, făcînd o plecăciune adîncă în direcţia lui Sir Robert Hazlewood. Acesta însă, care începea să cam bănuiască adevărul, şi anume că vecinul său voise să-l folosească doar ca un paravan în interesul lui, îşi înclină cu destulă rigiditate capul, luă o priză de tabac şi privi în altă parte. Văzînd aceasta, Glossin se întoarse spre celălalt judecător de pace :

— Cel mai umil slujitor al domniei voastre, domnule Corsand.

— Şi eu sînt un umil slujitor al domniei voastre, domnule Glossin — răspunse uscat Corsand, comportîndu-se şi el *regis ad exemplar*[1], adică după felul în care se purtase baronetul.

Glossin perseveră :

— Ce mai faceţi şi domnia voastră, domnule Mac-Morlan, vrednicul meu prieten. Mereu la datorie, nu-i aşa ?

— Hm ! mîrîi cinstitul Mac-Morlan, fără a da alt răspuns întrebării sau salutului adresat.

— Domnule colonel Mannering (o plecăciune adîncă la care abia i se răspunse), şi domnia voastră, domnule Pleydell (o altă plecăciune adîncă), vă prezint omagiile mele. N-aş fi îndrăznit să cred că noi, nişte sărmani gentlemeni de ţară, ne vom bucura, la această sesiune, de prezenţa atît de competentă a domniilor voastre.

Pleydell luă şi el o priză de tutun şi-i aruncă o privire ironică şi sarcastică totodată. Apoi îi şopti colonelului Mannering :

— Las' c-am să-l învăţ eu adevărul dictonului latin : *Ne accesseris in consilium antequam voceris*[2].

— Dar poate vă deranjez, gentlemeni ? întrebă Glossin, care nu întîrziase să observe răceala primirii ce i se făcuse. Este oare o şedinţă deschisă sau nu ?

— Dacă îmi cereţi mie părerea — vorbi domnul Pleydell — cu privire la faptul dacă prezenţa domniei voastre ne deranjează sau nu, domnule Glossin, eu vă pot răspunde sincer că nu ; niciodată n-am fost aşa de încîntat să vă întîlnesc ca în clipa de faţă ; îndeosebi, fiindcă sînt convins că, oricum, v-am fi cerut să ne onoraţi cu prezenţa domniei voastre, chiar în cursul acestei zile.

— Atunci e foarte bine, domnilor — zise Glossin, trăgîndu-şi scaunul spre masă şi începînd să răsfoiască

[1] *Urmînd exemplul regelui* (în limba latină în text). (n. t.)
[2] *Nu intra în consiliu mai înainte de a fi chemat.* (n. t.)

hîrtiile. Aşadar, să continuăm. Unde sîntem ? Cît de departe am ajuns ? Care sînt declaraţiile ?

— Secretar, dă-mi, te rog, toate acele hîrtii — ceru domnul Pleydell, arătînd spre hîrtiile pe care tocmai le cerceta Glossin. Să nu vă supăraţi, domnule Glossin — continuă el — dar am un mod al meu personal de a-mi aranja documentele, şi dacă altcineva umblă cu ele, nu mai pot să le descurc... sper totuşi că vom avea nevoie şi de ajutorul domniei voastre foarte curînd.

Glossin, redus astfel la inactivitate, aruncă pe furiş o privire lui Dirk Hatteraick, dar nu putu să citească pe chipul lui posomorît nimic altceva decît răutate şi ură împotriva tuturor celor din jurul său.

— Domnilor — li se adresă atunci Glossin — este oare drept să-l ţinem pe acest sărman om aşa de tare ferecat, cînd este vorba numai de un interogatoriu ?

Zicînd acestea, el făcu şi un mic semn amical şi de încurajare către prizonier.

— A mai evadat o dată — sosi prompt şi sec răspunsul lui Mac-Morlan, aşa că Glossin fu nevoit să tacă.

Veni rîndul lui Bertram să fie introdus şi, spre marea mirare a lui Glossin, toţi cei de faţă îl salutară în modul cel mai prietenesc, chiar şi Sir Robert Hazlewood în persoană. Căpitanul le povesti ceea ce îşi amintea din copilăria lui, cu acea candoare şi încetineală a frazei care este garanţia cea mai de preţ a bunei-credinţe.

— Domnilor, aceasta îmi pare mai degrabă o problemă de procedură civilă decît criminală — zise Glossin, ridicîndu-se — şi cum nu pot nesocoti efectele pe care pretinsa obîrşie a acestui tînăr o poate avea asupra interesului meu patrimonial, v-aş ruga să-mi daţi voie să mă retrag.

— Nu, dragul meu domn — interveni Pleydell — nu putem în nici un caz să ne lipsim de domnia voastră. Dar de ce aţi folosit cuvîntul „pretinsă obîrşie" ? Nu vreau să vă împiedic cu nimic de a vă apăra cum vă pricepeţi, dacă veţi putea, dar...

— Domnule Pleydell — replică Glossin, cu îndrăzneală — sînt totdeauna dispus să joc cu cărţile pe faţă şi cred că voi putea pune lucrurile la punct imediat. Acest tînăr, pe care îl consider a fi un fiu natural al răposatului Ellangowan, a hoinărit pe meleagurile noastre timp de cîteva săptămîni sub diferite nume, punînd la cale diferite blestemăţii cu o ţigancă bătrînă şi ticăloasă (care, după cum mi s-a spus, a fost împuşcată într-o în-
 căierare recentă) şi înhăitîndu-se şi cu alţi spoitori, ţigani

și vagabonzi de teapa lor, precum și cu o brută de fermier cît o namilă, de fel din Liddesdale, ca să-i asmută pe fermieri împotriva moșierilor lor, lucru pe care Sir Robert Hazlewood îl știe prea bine...

— N-aș vrea să vă întrerup, domnule Glossin — zise Pleydell — dar ați putea să ne spuneți mai precis care este identitatea acestui tînăr ?

— Desigur că pot — răspunse Glossin. Socot că acel gentleman știe (aici se uită spre Hatteraick) că tînărul este fiul natural al răposatului Ellangowan, avînd ca mamă pe o fată, Janet Lightoheel, care mai apoi s-a măritat cu un dulgher de corăbii, pe nume Hewit, ce și-a avut locuința în apropiere de Annan. Numele lui este, așadar, Godfrey Bertram Hewit, sub care nume a și fost înscris pe lista echipajului iahtului vămii „The Royal Caroline".

— Așa să fie oare ? ! exclamă Pleydell, prefăcîndu-se mirat. Povestea este foarte bine ticluită ! Deși ar fi trebuit să se țină seama și de diferența de culoare a ochilor, a tenului și așa mai departe. Vă rog, introduceți martorul ! se adresă el secretarului. Omul părăsi încăperea, dar se întoarse imediat, însoțit de un tînăr. Acesta — continuă consilierul — este adevăratul Simon Pure[1] alias Godfrey Bertram Hewit, sosit noaptea trecută de la Antigua[2] via Liverpool, matelot pe o corabie din Indiile de Vest, și care își cîștigă în mod cinstit existența în lumea aceasta, deși a descins în ea pe un drum nu tocmai legal.

În timp ce avea loc o conversație între acest tînăr marinar și ceilalți magistrați, Pleydell luă dintre hîrtiile ce zăceau împrăștiate pe masă vechea agendă a lui Hatteraick O privire plină de neliniște, pe care i-o aruncă pe furiș contrabandistul, îi dădu de înțeles abilului om al legii că acolo era ceva interesant. O bucată de vreme însă Pleydell continuă să cerceteze alte hîrtii, lăsînd deoparte agenda, cu care prilej băgă pe dată de seamă că neliniștea din privirea prizonierului dispăruse. „În agendă trebuie să fie, așadar, ceva important, indiferent ce va fi fiind" — își zise Pleydell. Ca atare, luă din nou

---

[1] Personaj din piesa *O stratagemă îndrăzneață pentru a obține mîna unei fete*, scrisă de *Susannah Centlivre* (1667—1723). În această piesă, un colonel Feignwell cere mîna frumoasei Anne Lovely luîndu-și numele de Simon Pure. Acest cuvînt este larg folosit în literatura anglo-saxonă pentru a desemna pe „adevăratul om" (n. t.)

[2] Insulă din arhipelagul Leeward situat în partea estică a Indiilor de Vest. (n. t.)

agenda și începu s-o examineze cu atenție, pînă cînd, la un moment dat, descoperi o deschizătură secretă între piele și carton, de unde scoase trei bucățele de hîrtie. După ce le examină, Pleydell se întoarse satisfăcut spre Glossin, rugîndu-l să le facă favoarea și să le spună dacă luase și el parte la cercetările pentru găsirea corpului lui Kennedy și a copilului său patron, în ziua cînd aceștia dispăruseră.

— Nu... adică da... — răspunse foarte încurcat Glossin.

— Totuși este demn de reținut — continuă avocatul — că, fiind în legături așa de strînse cu familia Ellangowan, nu-mi amintesc să vă fi interogat; nici măcar să fi apărut în fața mea, cu prilejul acelor cercetări. Cum ne puteți explica acest lucru?

— Am fost chemat la Londra — răspunse Glossin — pentru o afacere cît se poate de importantă, chiar a doua zi dimineață, după ce această jalnică întîmplare a avut loc.

— Secretar — zise atunci Pleydell — consemnează cuvînt cu cuvînt răspunsul acesta. Presupun, domnule Glossin, că ați fost să vi se achite aceste trei note de plată emise pe numele domniei voastre de un oarecare Dirk Hatteraick, către domnii Vanbeest și Vanburggen din Olanda și purtînd ca dată chiar ziua săvîrșirii asasinatului. Vă felicit pentru încasarea lor foarte promptă, așa cum ați afirmat chiar domnia voastră. Cred însă că ați avut nitel de furcă, deoarece șansele erau potrivnice acestei plăți. La auzul acestor cuvinte, Glossin se făcu galben ca ceara. Această piesă de dosar este de o deosebită importanță — continuă domnul Pleydell. Ea lămurește pe deplin motivele comportării domniei voastre din ziua aceea tragică și confirmă depoziția făcută de un oarecare Gabriel Faa, pe care îl ținem acum sub pază și care mărturisește în scris că a fost de față la încheierea respectivei tranzacții, materializată prin aceste note de plată, între domnia voastră și vrednicul nostru prizonier, prezent și el aici. Puteți să ne dați vreo explicație?

Glossin făcu un efort supraomenesc să-și vină în fire și, izbutind, răspunse cu un calm simulat:

— Domnule Pleydell, presupunînd că ați fi avocatul meu, sînt sigur că nu m-ați sfătui să răspund pe loc la o acuzație așa de gravă și pe care, pare-se, unul dintre cei mai josnici mizerabili e gata s-o întărească printr-un sperjur.

— Sfatul meu — îi răspunse consilierul — ar depinde
 de opinia pe care aș avea-o despre vinovăția sau nevino-

vățiа clientului meu. Dar în cazul domniei voastre, cel puțin așa socot, ați ales calea cea mai înțeleaptă. Oricum, cred că vă dați seama că veți fi arestat.

— Arestat ? ! Și pentru ce, mă rog, domnule ? îl înfruntă Glossin. Mă învinuiți de omor ?

— Nu, numai de delictul de a fi fost inspirator și complice al răpirii copilului.

— Aceasta este o acuzație care-i îngăduie celui învinuit să judece în stare de libertate, bineînțeles, în schimbul unei cauțiuni.

— Să mă iertați dacă vă contrazic — îi răspunse Pleydell — dar aici este vorba de un *plagium*[1], iar *plagium*-ul este încadrat de codul penal ca *felonie*[2].

— Să mă iertați și pe mine, domnule Pleydell — nu se lăsă mai prejos netrebnicul, vrînd să-și etaleze cunoștințele — există un singur caz de acest fel pomenit în analele justiției, cazul Torrence și Waldie. Ele erau, cum zice lumea, niște dezgropătoare de cadavre[3], care făgăduiseră unor doctoranzi tineri să procure cadavrul unui copil pentru a fi disecat. Vrînd să-și țină cuvîntul în fața acestora și să nu-i dezamăgească în cercetările lor, cele două femei au furat un copil, l-au ucis și i-au vîndut trupul pentru trei șilingi și șase penny. E adevărat că au fost spînzurate, dar pentru omor, și nu pentru *plagium*. Așa că mi se pare că ați interpretat greșit codul penal.

— Aveți dreptate, domnule. Totuși, între timp, domnul Mac-Morlan vă va conduce la închisoarea comitatului, tocmai pentru a fi ferit, ca nu cumva acest tînăr, din dorința de răzbunare, să repete povestea sub o altă variantă și să vă ucidă. Polițiști, ridicați-i, vă rog, pe Glossin și pe Hatteraick și închideți-i în celule diferite. Vă rog să-i păziți bine.

Veni rîndul lui Gabriel să fie introdus, Gabriel, vînătorul de vulpi. Acesta povesti cu multe amănunte cum dezertase de pe vasul căpitanului Pritchard, cum se alăturase contrabandiștilor și negoțului lor, istorisi de-a fir-a-păr cum Dirk Hatteraick își incendiase propriul vas în dimineața aceea fatală, cum își dăduse seama că nu mai poate să-l manevreze, cum, la adăpostul perdelei de fum

---

[1] *Răpire de persoană* (în limba latină în text). (n. t.)

[2] Cuvîntul *felonie* se aplica tuturor crimelor pasibile de pedeapsa cu moartea afară de crima de înaltă trădare (n. t.)

[3] Printr-un act emis de parlamentul englez, în 1832, Legea cu privire la disecții, aceste practici au fost interzise. Cazul relatat de Glossin este real. (n. t.)

scăpase împreună cu echipajul său şi cu mărfurile pe care putuseră să le salveze şi cum se ascunseseră în peşteră, propunîndu-şi să rămînă acolo pînă la căderea nopţii. Hatteraick în persoană, locotenentul său Vanbeest Brown şi încă alţi trei marinari, printre care şi martorul, plecaseră în pădurea vecină ca să ia legătura cu nişte tăinuitori ai contrabandiştilor din împrejurimi. Mergînd aşa prin pădure, se întîlniseră pe neaşteptate cu Kennedy ; Hatteraick şi Brown, ştiind că el era pricina dezastrului lor, se hotărîseră pe loc să-l ucidă El mai afirmă că cei doi se năpustiseră dintr-un tufiş asupra ofiţerului, îl trăseseră jos de pe cal şi îl tîrîseră prin pădure, acţiuni la care el nu participase şi nici nu văzuse cum s-au sfîrşit ; că apoi se întorsese pe alt drum la grotă, unde se întîlnise din nou cu Hatteraick şi cu complicii lui şi unde îl auzise pe căpitan povestind celorlalţi cum el şi Brown îl azvîrliseră de sus pe vameş şi cum împinseseră o stîncă mare ca să-l strivească pe Kennedy, care zăcea gemînd pe plajă. Atunci Glossin apăruse pe neaşteptate în mijlocul lor Astfel Gabriel fusese martor şi la tranzacţia prin care Hatteraick îi cumpărase tăcerea. Cu privire la Bertram, el putea să povestească multe din viaţa acestuia pînă în clipa cînd tînărul plecase în India. De atunci îi pierduse urma şi nu-l mai revăzuse decît atunci cînd se întîlniseră, în mod cu totul neaşteptat, la Liddesdale. Gabriel Faa declară mai departe că o înştiinţase imediat pe mătuşa Meg Merrilies cît şi pe Dirk Hatteraick, despre care ştia că se află din nou pe coastă, dar că mătuşa lui îl certase amarnic pentru acest lucru. Martorul mai adăugă că Meg îi spusese, de îndată ce el o văzuse, că va face tot ce-i stă în putere pentru a-l ajuta pe tînărul Ellangowan să-şi obţină dreptul, chiar dacă pentru aceasta va fi nevoită să-l denunţe pe Dirk Hatteraick. Şi mai declară că, în afară de el, pe Meg o ajutaseră mulţi ţigani ca ea să-şi ducă la îndeplinire hotărîrea luată. În acelaşi scop, aşa cel puţin înţelesese el, mătuşa lui îi încredinţase lui Bertram şi comoara ţiganilor, pe care ea o păzea. Trei sau patru ţigani, la porunca expresă a lui Meg Merrilies, se amestecaseră prin mulţimea de gură-cască atunci cînd Vama de la Portanferry şi închisoarea Bridewell fuseseră luate cu asalt de contrabandişti, în scopul de a-l face scăpat pe Bertram, acţiune pe care o dusese la bun sfîrşit el însuşi. Mai spuse că, ascultînd de poruncile bătrînei Meg, ei nu se întrebau niciodată dacă ceea ce face ea e bine sau rău sau dacă

din această pricină nu se va abate vreun necaz pe capul lor ; respectul de care se bucura bătrîna țigancă în fața celor de același sînge cu ea o punea mai presus de orice cenzură din partea celorlalți, care o ascultau orbește. Răspunzînd altor întrebări, martorul mai declară că mătușa lui îi spunea întotdeauna că Harry Bertram poartă la gît, legat într-un săculeț, dovada nașterii sale. Ea îi mărturisise că era vorba de un fel de descîntec, pe care un astrolog, un om învățat care studiase la Oxford, i-l făcuse lui și că tot ea le băgase în cap contrabandiștilor că, dacă vor lua copilului acest talisman, un blestem îi va ajunge și ei își vor pierde vasul.

Într-adevăr, sub privirile uimite ale asistenței, Bertram scoase de la gît un săculeț de catifea, pe care, după cum spunea el, îl purtase întotdeauna din fragedă copilărie și pe care îl păstrase, la început, dintr-o teamă superstițioasă, iar mai tîrziu în speranța că într-o bună zi ar putea să-l ajute să-și găsească adevărații părinți. După ce săculețul a fost deschis, au văzut că el conținea un pergament cusut jur împrejur în care se afla un horoscop ! După ce examină cu atenție hîrtia, colonelul Guy Mannering mărturisi că fusese întocmit chiar de mîna lui, cu douăzeci și unu de ani în urmă. Astfel, colonelul furniză justiției proba cea mai puternică și mai satisfăcătoare, și anume că posesorul acestui horoscop trebuia să fie negreșit și tînărul moștenitor al domeniului Ellangowan, deoarece el mărturisi că prima dată cînd venise pe meleagurile acelea se ocupa cu astrologia și, în calitate de astrolog, întocmise copilului horoscopul acela.

— Și-acuma — zise Pleydell celor de față — trebuie să completăm și mandatele de arestare pentru Glossin și Hatteraick pînă cînd vor fi judecați conform legii. De Glossin, totuși, parcă îmi pare rău.

— În ce mă privește — interveni Mannering — socot că, dintre cei doi, Glossin merită mult mai puțin mila. Celălalt măcar este un individ îndrăzneț, chiar dacă e nemilos, tare ca cremenea.

— Mi se pare foarte firesc, colonele — îi răspunse avocatul — că domniei voastre îi e mai milă de un tîlhar numai fiindcă este temerar, iar mie de un nemernic ca Glossin, probabil fiindcă este abil. Ce să-i faci ? Chestie de gust și de deformare profesională. Dar vă spun sincer că Glossin ar fi fost un avocat destul de bun, dacă n-ar fi avut această înclinare spre partea cea mai josnică a meseriei noastre : aceea de netrebnic.

— Înşelător, aţi putea spune mai degrabă — observă Mannering — dar cred că, avînd acest epitet, n-ar fi fost de loc cel mai rău avocat.

— Înşelătorul obişnuieşte să mintă — îi răspunse Pleydell — iar minciuna nu te duce departe. Legea este asemenea unui laudanum[1], pe care mult mai uşor îl foloseşte un şarlatan decît un medic, care mai întîi trebuie să înveţe cum să-l folosească. Dar, mai devreme sau mai tîrziu, rezultatele sînt la fel de dezastruoase !

CAPITOLUL LVII

Sloi inima-i ! Nu-i demn de viaţă, piară !
Duceţi-l la butuc, fîrtaţi, să moară !

Măsură pentru măsură[2]

Închisoarea oraşului de reşedinţă din comitatul unde se desfăşoară povestirea noastră era una din acele temniţe de modă veche care au fost ruşinea Scoţiei pînă în ultimii ani. După ce arestaţii şi paznicii lor au ajuns acolo, Hatteraick, a cărui putere şi violenţă erau cunoscute, a fost închis în celula numită a condamnaţilor la moarte. Aceasta era o încăpere situată în partea de sus a închisorii. O bară rotundă de fier, un fel de drug cam de grosimea braţului unui bărbat deasupra cotului, traversa celula orizontal, la o înălţime de vreo şase ţoli de la podea, iar extremităţile ei erau adînc şi solid ancorate în zid la fiecare capăt. Gleznele lui Hatteraick fuseseră încercuite de nişte brăţări metalice, de care era prins un lanţ, lung cam de patru picioare, care, la celălalt capăt,

[1] Tinctură pe bază de opium folosită pentru atenuarea durerilor. (n. t.)

[2] Cuvintele din piesa lui Shakespeare aparţin ducelui Vincentio şi se referă la Barnardine, un netrebnic care se afla în închisoare. Porunca e dată de duce călăului Abhorson şi oamenilor săi. (n. t.)

aluneca de-a lungul barei descrise mai sus[1] printr-un inel mare de fier. Astfel că prizonierul se putea deplasa paralel cu lungimea acestei bare dintr-un capăt în celălalt al celulei, dar nu putea să se depărteze perpendicular pe bară, în ambele direcţii, la o distanţă mai mare de patru picioare, adică atîta cît permitea lungimea lanţului prea scurt. Cînd picioarele puşcăriaşului erau astfel ferecate, temnicerul îi scotea cătuşele de la mîini, lăsîndu-l liber în alte privinţe. Un prici cu o saltea de paie era aşezat paralel şi nu departe de faimosul *Drug*, adică de bara de fier, aşa că osînditul înlănţuit se putea aşeza pe el cînd voia, bineînţeles rămînînd tot timpul ferecat şi legat de drugul de fier în maniera descrisă.

Hatteraick nu se afla de multă vreme în acest loc de detenţie, cînd Glossin sosi şi el la acelaşi penitenciar. Ţinîndu-se însă seama de rangul şi educaţia lui, el nu fusese pus în fiare, ci dus într-o celulă mai bună, aflată sub supravegherea lui Mac-Guffog, care, după distrugerea închisorii Bridewell din Portanferry de către mulţime, fusese transferat aici şi era folosit ca un fel de ajutor al temnicerului principal. După ce Glossin se pomeni, aşadar, închis în celula sa şi avu liniştea şi răgazul de a cumpăni toate acuzaţiile ce i se puteau aduce, precum şi tot ce putea el aduce în apărarea sa, ajunse la concluzia că situaţia lui era disperată.

„Moşia e pierdută — îşi zicea el. Trebuia să se ducă ! Pleydell şi Mac-Morlan îmi vor respinge, desigur, orice pretenţie aş mai ridica asupra ei. Reputaţia mea ? E distrusă, dar ce contează ! Numai dacă aş putea ieşi de aici, viu şi liber, m-aş pricepe eu să cîştig alţi bani şi să-mi fac alta nouă ! N-am ştiut nimic de soarta vameşului pînă cînd tîlharul l-a ucis şi, deşi voi apărea într-o lumină proastă din cauză că am favorizat contrabanda, asta nu înseamnă felonie. Dar răpirea copilului... aici mă vor acuza mai tare. Să vedem ce probe au : Bertram, dar deoarece pe vremea aceea el avea doar cinci ani, mărturia lui nu poate să atîrne prea greu : celălalt martor, la fel, fiindcă e ţigan, dezertor şi proscris ; Meg Merilies, blestemată să fie, e moartă. Da, dar rămîn acele

[1] Acest mod de a-i înlănţui pe osînditi era universal practicat în Scoţia după pronunţarea sentinţei. Cînd un om era condamnat la moarte, el era prins de *Drug*, cum i se zicea, adică era înlănţuit de bara de fier, aşa cum am menţionat în textul de mai sus. Această practică a continuat în temniţa din Edinburgh pînă cînd vechea puşcărie a fost dărîmată acum cîţiva ani, dar mai este folosită şi azi în alte părţi. (n. a.)

note de plată infernale! Hatteraick le-a luat cu el, așa cred, ca să aibă cu ce să mă amenințe sau să mă șantajeze de bani. Trebuie să mă străduiesc să vorbesc cu netrebnicul ăsta... să se țină tare... trebuie să-l conving să dea alt curs afacerii.".

Mintea lui se îndeletnici cu fel și fel de scheme pe care să le aplice în viitor pentru a-și acoperi ticăloșiile trecutului, petrecîndu-și astfel timpul cu tot felul de aranjamente și combinații pînă la ora cinci. Cînd aceasta sosi, Mac-Guffog tocmai își luase în primire serviciul. Așa cum știm prea bine, el era o veche și bună cunoștință a celui arestat, care îi fusese dat acuma în primire și în pază. După ce îl tratâ pe gardian cu un pahar de brandy și după ce schimbă cu el cîteva cuvinte amicale, încercînd să-l lingușească cum se pricepea el mai bine, Glossin îi ceru să-l ajute să poată sta de vorbă cu Dirk Hatteraick.

— Cu neputință! Nici vorbă, e cu neputință! Contravine ordinelor precise ce mi-au fost date și de domnul Mac-Morlan, și de căpitanul gardienilor (așa cum este numit temnicerul principal al unei închisori de comitat, în Scoția) care nu mi-ar ierta una ca asta niciodată.

— Și de ce, mă rog, ar trebui să afle ei despre asta? spuse Glossin, strecurîndu-i în mînă două guinee.

Temnicerul cîntări aurul ca să vadă dacă e bun, apoi, uitîndu-se țintă la Glossin, zise admirativ :

— Prea bine, domnule Glossin, văd că știți cum merg treburile pe-aici. Iată, după ora de închidere, am să mă reîntorc și am să vă conduc sus pe scări la el. Dar va trebui să stați toată noaptea în celula lui, fiindcă sînt obligat să predau căpitanului cheile, peste noapte, și nu pot să viu să vă scot de-acolo decît mîine dimineață ; atunci am să-mi fac rondul cu o jumătate de oră mai devreme decît de obicei și am să inspectez paznicii. Atunci o să puteți ieși în liniște și să vă întoarceți în culcușul domniei voastre, ca să fiți găsit acolo stînd liniștit cînd, la deschidere, căpitanul o să treacă din celulă în celulă.

Cînd bătu ora zece în clopotnița bisericii vecine, Mac-Guffog veni pregătit cu un mic felinar orb și-i șopti lui Glossin :

— Scoateți-vă pantofii și urmați-mă.

După ce Glossin ieși, Mac-Guffog, ca și cum și-ar fi îndeplinit slujba obișnuită, se prefăcu că vorbește cu un deținut imaginar aflat în celulă, căruia i se adresă cu voce tare :

— Noapte bună, domnule!

Apoi încuie ușa și zăngăni zăvoarele ca să facă cît mai mult zgomot. După aceea îl conduse pe Glossin sus, pe o scară abruptă și îngustă, spre locul unde se afla celula osîndiților la moarte, trase zăvoarele, descuie ușa și, dîndu-i lui Glossin micul felinar orb, îi făcu semn să intre, după care încuie și zăvorî la loc ușa cu aceeași grijă prefăcută.

În celula cea mare și întunecoasă în care fusese introdus, la început Glossin nu zări nimic fiindcă felinarul arunca o lumină destul de chioară. În cele din urmă însă reuși să distingă, ca prin ceață, priciul așezat pe podea alături de drugul gros de fier ce traversa camera, iar pe acest prici, conturul unui trup întins. Glossin se apropie de el.

— Dirk Hatteraick ! șopti el.

— *Donner und Hagel !* E chiar vocea lui ! zise prizonierul, ridicîndu-se în capul oaselor și zăngănindu-și lanțurile. Așadar, visul meu a fost adevărat ! Pleacă și lasă-mă singur ! E spre binele tău !

— De ce, bunul meu prieten ? întrebă Glossin. E cu putință oare ca numai gîndul de a petrece cîteva săptămîni la închisoare să descurajeze un bărbat dîrz ca tine ?

— Da — răspunse tîlharul, mohorît — fiindcă știu că n-am să ies de aici decît pentru a fi dus la streang ! Lasă-mă singur ! Vezi-ți de treaba ta și nu-mi mai vîrî felinarul ăla în ochi !

— Ah, scumpul meu Dirk, nu te teme ! îi zise Glossin. Am un plan strașnic ca să îndreptăm totul și să scăpăm amîndoi.

— Să te duci în fundul iadului și tu, și planurile tale ! îi ripostă înfuriat complicele. Din cauza planurilor tale mi-am pierdut și vasul, și marfa, și acum îmi voi pierde și viața ; chiar mai adineauri am visat-o pe Meg Merrilies, care te scotea de aici trăgîndu-te de păr și-mi dăduse jungherul ei cel lung marinăresc pe care obișnuia să-l poarte... și habar n-ai ce mi-ai spus... *Sturm-Wetter !* Ar fi mai înțelept din partea ta să nu mă provoci !

— Dragă Hatteraick, bunul meu prieten, ascultă-mă, hai să stăm puțin de vorbă ! îl imploră Glossin.

— Nu vreau ! îi răspunse cu încăpățînare ferocele contrabandist. Tu ești pricina tuturor nenorocirilor mele, tu n-ai lăsat-o pe Meg să crească copilul ; dacă ai fi făcut așa, ea l-ar fi dus înapoi, după ce el ar fi uitat totul, și lucrurile ieșeau bine.

— Ce tot îndrugi, Hatteraick ? Ai început să bați cîmpii !

— *Wetter!* Vrei să tăgăduiești că atacul acela blestemat de la Portanferry, cînd mi-am pierdut și vasul, și echipajul, n-a fost pus la cale de tine și numai în propriul tău interes?

— Dar mărfurile tale, le-ai uitat?

— Să le ia dracu! blestemă banditul. Puteam să fac rost de altele, ba chiar de mai multe! Dar să-ți pierzi vasul, și niște flăcăi așa de strașnici, și propria mea viață, și astea toate pentru un afurisit de laș, pentru un nemernic scîrbos, pentru unul care și-a făcut totdeauna ticăloșiile cu mîna altuia! Să nu mai scoți un cuvînt! Simt că-mi ies din fire și nu știu ce-o să-ți fac! Ferește-te!

— Dragă Dirk... ascultă-mă, Hatteraick, vreau să-ți spun doar cîteva cuvinte!

— *Hagel! Nein!*

— Numai un cuvînt...

— O mie de blesteme! *Nein!*

— Cel puțin scoală-te cînd vorbești cu mine, brută olandeză căpățînoasă ca un catîr! se răsti la el Glossin, pierzîndu-și cumpătul și împingîndu-l cu piciorul.

— *Donner und Blitzen!* izbucni Hatteraick, sărind în sus și înhățîndu-l. Tu ai *vrut-o!* O s-o ai, drace!

Glossin se luptă cu el, încercînd să se împotrivească, dar, datorită faptului că fusese surprins de furia atacului, rezistența lui fu de scurtă durată; în curînd se prăbuși sub strînsoarea lui Hatteraick, lovindu-se cu ceafa, în plin, de drugul de fier, care zăngăni surd și lugubru. Strînsoarea ucigătoare nu slăbi însă de loc.

Celula aflată sub cea a osîndiților la moarte era goală deoarece era chiar aceea din care plecase Glossin, dar pușcăriașii din a doua celulă de dedesubt auziră izbitura înfundată cînd Glossin se prăbușise peste drug și zgomotul unei lupte pe viață și pe moarte și un horcăit sinistru. Dar aceste sunete, oricît de înspăimîntătoare ar fi fost, erau prea firești într-un loc atît de sortit groazei, cum este temnița, încît nu treziră prea mare interes sau curiozitate.

Dimineața, conform înțelegerii, Mac-Guffog sosi.

— Domnule Glossin... — îl chemă el, în șoaptă.

— Strigă-l mai tare! îi răspunse vocea aspră a lui Dirk Hatteraick.

— Domnule Glossin, pentru numele lui Dumnezeu, ieșiți odată afară! repetă gardianul, de astă dată cu glas ceva mai ridicat.

— Greu o să-l faci să iasă dacă nu-i dai o mînă de ajutor — replică batjocoritor Hatteraick.

— Ce se-ntîmplă acolo ? Cu cine vorbeşti, Mac-Guffog ? se auzi vocea temnicerului-şef, jos, la capătul scării.

— Ieşiţi odată afară, domnule Glossin, pentru numele lui Dumnezeu ! repetă înspăimîntat temnicerul.

În acest moment, gardianul-şef îşi făcu apariţia, cu un felinar în mînă. Mare şi plină de groază i-a fost surpriza cînd a văzut trupul lui Glossin atîrnînd pe bara de fier, într-o poziţie ce excludea orice posibilitate de a mai fi în viaţă. Hatteraick şedea lungit, cît se poate de liniştit, pe priciul său, la mai puţin de un metru distanţă de victimă. Cînd l-au ridicat pe Glossin, s-a constatat că murise de cîteva ore. Corpul său prezenta urme neobişnuite de violenţă. Ceafa, acolo unde şira spinării se leagă de craniu, prezenta o contuzie puternică : atunci cînd căzuse prima dată. Se vedeau apoi semne neîndoielnice de strangulare pe gît, confirmate de faţa lui înnegrită. Capul îi fusese întors spre spate, ca şi cum cineva i-ar fi sucit gîtul cu o forţă neobişnuită. De aici, ipoteza că neîmpăcatul său vrăjmaş îl înhăţase de gît, într-o încleştare care avea să-i fie fatală lui Glossin, deoarece Hatteraick nu mai slăbise strînsoarea pînă cînd ultima scînteie de viaţă nu se stinsese în el. Felinarul, sfărîmat şi rupt în bucăţi, zăcea sub cadavru.

Mac-Morlan, care se afla în oraş, veni imediat şi cercetă corpul celui ucis.

— Cine l-a adus pe Glossin aici ? îl întrebă el pe Hatteraick.

— Dracu ! veni prompt răspunsul.

— Şi ce i-ai făcut ?

— L-am trimis în iad, înaintea mea ! replică ucigaşul.

— Nefericitule ! îi zise Mac-Morlan. Ţi-ai încununat o viaţă, lipsită de orice virtute, cu o nouă crimă : uciderea ticălosului tău complice !

— Virtute ? ! exclamă prizonierul. *Donner* ! Am fost întotdeauna credincios armatorilor mei, întotdeauna le-am dat socoteală de marfa încredinţată mie, pînă la ultimul

stiver[1]. Ascultați-mă! Dați-mi o pană și cerneală ca să pot scrie casei noastre de comerț despre toate cele întîmplate. Fiți așa de bun și lăsați-mi pentru asta numai cîteva ceasuri! Și porunciți să fie luat cît mai repede stîrvul ăsta de aici.

Mac-Morlan socoti că este modul cel mai bun de a-l domoli pe acest sălbatic; ordonă să i se aducă cele trebuincioase scrisului și să fie lăsat singur. Cînd deschiseră din nou ușa celulei condamnaților la moarte, descoperiră că sceleratul o luase înaintea justiției. El își împletise o funie din sforile saltelei de paie de pe prici, o legase bine de un os mare, rămas de la prînzul din ajun, apoi înțepenise osul în spațiul dintre două pietre din zidul celulei, la o înălțime la care o putea ajunge numai urcîndu-se pe drugul de care era legat. La celălalt capăt al funiei făcuse un laț pe care și-l petrecuse în jurul gîtului și avusese tăria să se lase în jos, ca și cum ar fi vrut să stea în genunchi, și să rămînă în această poziție așteptînd moartea. Scrisoarea adresată armatorilor săi, deși conținea, în primul rînd, amănunte privind negoțul de contrabandă, făcea și multe aluzii la *juncherul* de Ellangowan, cum îi spunea el, confirmînd întru totul depoziția bătrînei Meg Merrilies și declarațiile nepotului ei.

Pentru a încheia relatarea sfîrșitului groznic al acestor doi nemernici, voi adăuga numai că Mac-Guffog a fost dat afară din postul de temnicer, în pofida declarației sale (pe care era gata s-o întărească prin jurămînt), că îl încuiase cu grijă pe Glossin în celula lui în noaptea precedentă zilei în care fusese găsit mort în celula lui Dirk Hatteraick. Minciuna lui găsi însă crezare la alte persoane, ca de pildă vrednicul cîntăreț al parohiei Skriegh, și alți iubitori de miraculos, care mai susțin și azi că Satan, vrăjmașul omenirii, i-a pus împreună pe cei doi ticăloși în noaptea aceea, prin puterea lui diavolească, pentru ca cei doi să-și poată umple cupa fărădelegilor lor și să-și primească mai repede binemeritata răsplată, unul prin omor, celălalt prin sinucidere.

[1] *Stiver* — veche monedă olandeză, echivalentă aproximativ cu un penny englezesc. (n. t.)

CAPITOLUL LVIII

Ca să facem bilanțul... încheierea a toate

DECANUL SWIFT[1]

Întrucît Glossin murise fără urmași și fără să plătească prețul fixat la licitație, domeniul Ellangowan se afla din nou la cheremul creditorilor decedatului Godfrey Bertram; totuși cea mai mare parte a pămîntului nu putea fi înstrăinată în cazul în care Henry Bertram ar fi putut să dovedească, în mod legal, calitatea sa de moștenitor prin substituție. Acest tînăr gentleman încredință apărarea drepturilor sale domnilor Pleydell și Mac-Morlan, cu o singură clauză: în cazul în care va fi obligat să plece din nou în India, orice datorie legal și onorabil contractată de tatăl său să fie plătită integral datornicului respectiv. Mannering, care auzise de această dispoziție, îi strînse mîna cu afecțiune și, din acel moment, putem consemna că între cei doi a domnit o înțelegere deplină.

Datorită averii lăsate de domnișoara Margaret Bertram, precum și generosului ajutor primit din partea colonelului, moștenitorul reuși cu ușurință să strîngă banii necesari pentru a plăti tuturor creditorilor legali ai tatălui său, în vreme ce iscusința și cercetările amănunțite întreprinse de prietenii lui, avocații descopereau, în special în contul lui Glossin, un șir întreg de împrumuturi fictive sau mărite în chip necinstit, după anularea cărora totalul datoriilor lui Henry Bertram de Ellangowan scăzu simțitor. În aceste circumstanțe, creditorii nu ezitară să recunoască dreptul de moștenire al tînărului și să-i predea, în deplină proprietate, conacul și domeniul străbunilor săi. Toți cei ce locuiau la Woodbourne plecară, așadar, într-o bună zi să-l instaleze la Ellangowan pe bravul căpitan de dragoni, și acesta intră în stăpînirea străvechii sale moșii, în mijlocul strigătelor de bucurie ale fermierilor, vechii vasali ai baronilor de Ellangowan, și ale locuitorilor din împrejurimi; cît despre colonelul Guy Mannering, el era atît de dornic să supravegheze personal anumite îmbunătățiri aduse co-

[1] În 1713, *Jonathan Swift* (1667—1745), cunoscutul eseist, povestitor și om politic englez, neuitatul autor al „Călătoriilor lui Gulliver", a fost numit decan al catedralei Sfîntul Patrick din Dublin. (n. t.)

nacului, pe care el însuşi i le recomandase lui Bertram, încît se mută împreună cu familia sa, de la Woodbourne, la Ellangowan, deşi în momentul acela ultima reşedinţă îi oferea mai puţin confort, şi acesta de calitate inferioară.

Despre Dominie ce să spunem ? Întoarcerea la vechea lui locuinţă era cît pe ce să-l facă să-şi iasă din minţi de bucurie. Cînd ajunse acolo, se năpusti sus pe scări urcînd cîte trei trepte deodată, ca să ajungă mai repede la o cămăruţă sărăcăcioasă, situată chiar sub acoperiş : chilia şi dormitorul său de odinioară, pe care chiar eleganta cameră de la Woodbourne, superioară cu mult celei vechi, nu putuse să i-o alunge din minte. Dar, odată ajuns în fosta lui împărăţie, un gînd îngrozitor îi fulgeră prin minte : CĂRŢILE !... fiindcă nici trei încăperi de la Ellangowan nu erau în stare să le cuprindă pe toate ! În timp ce această reflecţie înspăimîntătoare îi trecea prin minte, tulburîndu-l cumplit, se văzu chemat pe neaşteptate de Mannering pentru a-i da o mînă de ajutor la calcularea dimensiunilor unui nou castel mare, de o splendidă măreţie, care urma să fie construit în apropierea vechiului conac şi care, prin stilul său, urma să corespundă magnificenţei ruinelor vechiului castel. Printre nenumăratele încăperi care figurau pe plan, Dominie observă cu încîntare că una dintre cele mai mari era intitulată BIBLIOTECA şi chiar lîngă ea se afla altă încăpere, bine proporţionată şi spaţioasă, pe care sta scris :

APARTAMENTUL DOMNULUI SAMPSON.

— PRODIGIOS, PRODIGIOS, PRO-DI-GI-OS ! nu se putu abţine să nu strige din răsputeri Dominie, acum în al nouălea cer.

Domnul Pleydell se despărţise de prietenii săi pentru cîtăva vreme, dar se reîntoarse, aşa cum făgăduise, în timpul vacanţei de Crăciun, cînd lucrările tribunalului erau suspendate. El ajunse la Ellangowan cînd toată familia plecase într-o mică plimbare prin împrejurimi, în afară de colonel, care se îndeletnicea cu punerea la punct a planurilor noului castel, a acareturilor sale, precum şi a terenurilor de sport şi agrement, fapt ce-i procura o nespusă plăcere, în plus, fiind şi deosebit de iscusit în asemenea lucrări.

— Ah ! Ah ! exclamă consilierul. Aici eraţi ! Dar unde sînt frumoasele domnişoare ? Unde este încîntătoarea Julia ?

— Au plecat să facă o mică plimbare cu tînărul Hazlewood, cu Bertram şi căpitanul Delaserre, un amic al

său, care şade la noi. S-au dus să schiţeze planurile unei căsuţe pe care vor s-o construiască la Derncleugh. Ei, cum v-au mers procesele şi treburile pe la tribunal?

— Ca pe roate — răspunse omul legii — am reuşit să introduc la Cancelarie cererea de recunoaştere a lui Bertram ca moştenitor legal de Ellangowan. Am reuşit să obţinem asentimentul legii în faţa acestui înalt for şi a *macerilor*[1].

— *Maceri?* Ce mai sînt şi ăştia? întrebă curios colonelul.

— Cine să fie? Nişte personaje demne de Saturnalis[2], deşi ne aflăm în domeniul justiţiei. Închipuiţi-vă numai că una dintre condiţiile puse unei persoane care doreşte să fie *macer*, adică un fel de ofiţer care participă la şedinţele Curţii Supreme, este să fie un om fără carte!

— Foarte interesant!

— Mai mult decît atîta, probabil, avînd un deosebit simţ al umorului, legislatura noastră scoţiană a format, din aceşti oameni fără carte, o secţie a Curţii de Justiţie care se ocupă cu elucidarea problemelor de rudenie şi descendenţă, aşa cum a fost şi acest proces al lui Bertram, chestiuni care adeseori implică cele mai subtile şi complicate mărturii şi dovezi.

— Şi de ce s-a recurs la aşa ceva? Mi se pare că lucrul acesta generează mai mult inconveniente decît foloase — observă Mannering.

— O, avem şi noi remediile noastre practice contra unei absurdităţi teoretice. Unul sau doi dintre judecători acţionează în astfel de ocazii ca un fel de îndrumători sau asesori ai propriilor lor uşieri[3]. De altminteri, cred că vă aduceţi aminte de ce spune Cujacius[4]: *Multa sunt in moribus dissentanea, multa sine ratione*[5]. Totuşi, cinste ei! Această Curte de Justiţie saturnaliană şi-a în-

[1] *Macer*, purtător de mace (meis), un fel de ghioagă sau buzdugan de război utilizat în evul mediu şi avînd adeseori capul rotund prevăzut cu ţinte de fier. Aceşti ofiţeri ai justiţiei purtau o astfel de *mace*, ca simbol al puterii executive cu care erau investiţi (n. t.)

[2] Sărbători populare romane în cinstea zeului Saturn, care aveau loc în fiecare an, cînd sclavii erau consideraţi egali cu stăpînii, puşi la aceeaşi masă şi avînd voie să spună orice împotriva acestora, fără riscul de a fi pedepsiţi (n. t.)

[3] Această singulară inconsistenţă la care ne referim acum a fost, în cea mai mare parte, înlăturată (n. t.)

[4] Eminent jurist francez, pe numele său adevărat *Jacques de Cujas*, care a trăit în secolul al XVI-lea (n. t.)

[5] În obiceiuri, există multe lucruri absurde şi multe lipsite de raţiune (în limba latină în text). (n. t.)

deplinit datoria şi ne-a dat dreptate în procesul nostru, izbîndă pe care am şi sărbătorit-o după aceea cu cîte un rînd de pahare pline cu un delicios claret la ospătăria lui Walker. Mac-Morlan o să facă ochii mari cînd o să vadă nota de plată.

— Să nu vă fie teamă — zise colonelul — vom şti să facem faţă atacului şi, în plus, pentru a sărbători această biruinţă, vom da un ospăţ tuturor amicilor noştri de aici, la prietena mea doamna Mac-Candlish.

— Şi vreţi să-l luaţi pe Jock Jabos ca intendent al grajdurilor domniei voastre ?

— S-ar putea s-o fac.

— Dar unde este Dandie, redutabilul Lord de Liddesdale ? întrebă în continuare avocatul.

— S-a reîntors în munţii lui, dar i-a promis Juliei că va coborî din nou şi ne va vizita la vară cu buna lui nevestică, cum îi zice el, şi cu nu mai ştiu cîţi copii.

— O, micii zgîmboi cu căpşoarele lor cîrlionţate ! Trebuie să vin să mă joc cu ei de-a baba oarba şi de-a v-aţi ascunselea. Dar ce-mi văd ochii ? Ce înseamnă toate astea ? întrebă Pleydell, luînd planurile de pe masă şi examinîndu-le. Un turn măreţ în centru imitînd faimosul Eagle Tower de la Canaervon [1] *...corps de logis* [2]... şi ce mai văd drace !... Aripi de castel... aripi cu tot felul de încăperi !... Aa ! Parcă văd că acest nou castel, măreţ şi strălucitor, într-o bună zi va lua în circă întreg domeniul Ellangowan şi va zbura cine ştie unde cu el ! Nu vă e frică ?

— Nu — îi răspunse zîmbind colonelul. Voi avea eu grijă să-i pun un lest ca să nu zboare : cîţiva saci cu *Sica rupii* [3].

— Aha ! Dintr-acolo bate vîntul ? Atunci mi se pare că tînărul meu rival o să-mi ia şi iubita, pe fermecătoarea mea Julia !

---

[1] *Turnul Vulturului de la Canaervon.* În această istorică fortăreaţă din Ţara Galilor, Edward I (1272—1307), cuceritorul Walesului, a zidit un magnific castel chiar pe locurile unde romanii construiseră fortul *Segontium The Eagle Tower* este unul din turnurile cele mai înalte ale castelului (13 la număr) şi îşi trage numele de la un vultur sculptat în piatră, adus din vechiul Segontium. (n. t.)

[2] *Partea principală a unei clădiri* (în limba franceză în text). (n. t.)

[3] Rupie — monedă veche indiană de argint, echivalentă cu ceva mai mult de doi vechi şilingi de argint Moneda mai nouă, avînd acelaşi nume (fără epitetul *sioca*) este de nichel (n. t.)

— Chiar așa, consilierule.

— O, sărmanii de noi, de fiecare dată, acești strengari îndrăzneți, acești *post nati*[1], ne iau întotdeauna ce este mai bun, profitînd de manierele noastre prea blînde, ale celor care sîntem de modă veche! oftă domnul Pleydell. Dar, ca pedeapsă, o voi pune să intervină în favoarea mea și să mă susțină pe lîngă buna ei prietenă Lucy.

— Ca să vă spun adevărul, mi-e teamă că și în sectorul acesta inamicul v-a atacat din flanc și v-a întors poziția — îi răspunse rîzînd Guy Mannering.

— Adevărat?

— Fără doar și poate. A fost pe aici Sir Robert Hazlewood — îi spuse Guy Mannering — ca să mă viziteze pe mine și pe Bertram, căruia i-a spus că s-a gîndit, a meditat și a chibzuit...

— O, Doamne! Vă rog cruțați-mă de minunatele triade ale baronetului.

— Ei bine, domnule, ca s-o scurtez, el a ajuns la concluzia că, întrucît proprietatea Singleside stă ca un cui între două ferme ale lui și este separată de Ellangowan printr-o distanță de patru sau cinci mile, s-ar putea aranja ceva: un schimb, o vînzare sau altă modalitate care ar fi spre avantajul mutual al celor două părți interesate.

— Bine, și Bertram ce-a zis?

— Atunci Bertram i-a replicat că el a considerat întotdeauna că primul testament întocmit de mătușa sa Margaret Bertram este aranjamentul cel mai cuminte, ținînd seama de circumstanțele familiei sale, și că, prin urmare, moșia Singleside este de drept și de fapt proprietatea surorii sale.

— O, drăguțul de el! strigă emoționat Pleydell, ștergîndu-și ochelarii. O să-mi cîștige și el inima, cum mi-a cîștigat-o surioara lui! *Et puis*[2]?

— Și pe urmă, Sir Robert s-a retras, nu însă mai înainte de a ne delecta urechile cu multe fraze grațioase; iar săptămîna trecută a dat un nou asalt, de data aceasta desfășurîndu-și toate forțele: a venit în caleașca lui trasă de șase armăsari focoși, îmbrăcat cu jiletca stacojie plin de dantele și cu cea mai bună perucă cu părul ei scurt și bine pudrat, îmbrăcat împărătește, așa cum se spune în cărțile copiilor cuminți.

— Oo! Și care i-a fost uvertura?

---

[1] *Născuți după noi* (în limba latină în text). (n. t.)

[2] *Și pe urmă?* (în limba franceză în text). (n. t.)

— A vorbit, utilizînd expresiile sale retorice cele mai strălucite, despre marele ataşament pe care Charles Hazlewood din Hazlewood îl are pentru domnişoara Lucy Bertram.

— Înţeleg, înţeleg! El l-a respectat pe micul zeu Cupidon, dar numai cînd l-a văzut cocoţat, ca să-şi arunce săgeţile, pe colina de la Singleside! Şi urmează deci ca biata Lucy împreună cu Charles să trăiască împreună sub acelaşi acoperămînt cu înfumuratul acesta bătrîn şi cu nevasta lui, la fel de nebună ca şi el, fiindcă este leit baronetul dacă lui i-ai pune jupon!

— Nu... nici vorbă. Am parat această lovitură. Conacul Singleside urmează să fie reparat şi pus la dispoziţia tinerei perechi pentru a fi rebotezat apoi cu denumirea Colina Hazlewood.

— Iar domnia voastră, domnule colonel, vă propuneţi să locuiţi în continuare la Woodbourne?

— Numai pînă cînd aceste planuri vor fi executate. Iată, am aici şi schiţa unui bungalow pentru mine personal, care prezintă toate avantajele: aici mă pot izola, cînd îmi convine, şi pot să gust melancolia în linişte, după dorinţă.

— Şi fiind situat, după cum pot constata, chiar foarte aproape de vechiul castel, veţi putea repara şi vechiul turn Donagild spre a vă instala acolo un mic observator astronomic pentru contemplarea nocturnă a aştrilor cereşti, nu-i aşa? Bravo, colonele!

— Nu, nu, dragul meu consilier! Pentru că aici se sfîrşeşte ASTROLOGUL!

NOTELE LUI SIR WALTER SCOTT LA ROMANUL „GUY MANNERING"

NOTA A — THE GROANING MALT

Acest *groaning malt* menţionat în text este un fel de bere pregătită în casă şi avînd rostul de a fi băută după ce doamna sau soţia (*gude wife* pentru scoţieni) a născut cu bine. Cuvîntul *ken-no*[1] are o provenienţă şi mai veche, şi poate acest obicei a apărut din riturile mistice de *Bona Dea*[2]. O cantitate îndestulătoare de brînză grasă era preparată de femeile din familie (într-o atmosferă de mare taină) pentru a fi servită celor ce stăteau de vorbă, aşteptînd acest *canny* (fericit) minut. Această brînză se numeşte *ken-no*, fiind numită aşa deoarece existenţa ei era ţinută secret (adică se presupune a fi aşa) faţă de toţi bărbaţii din familie, dar în special faţă de soţ şi mai-marele casei. El trebuia să se poarte, aşadar, ca şi cum nu ar fi ştiut nimic de prepararea acesteia, să se arate flămînd şi să ceară insistent femeilor din familie ceva de ale gurii şi să pară uimit la refuzul lor încăpăţînat de a-i servi ceva. Dar, în clipa cînd se întorcea cu spatele, această *ken-no* era pusă pe masă. După ce toţi mîncau pe săturate, udînd-o cum se cuvine cu *groaning malt*, ceea ce rămînea din *ken-no* era împărţită între femeile prezente, fiecare luînd o bucată mare, pe care o ducea acasă, în aceeaşi mare taină.

NOTA B — MUMPS'S HA

Este necesar să explicăm cititorului localitatea descrisă în acest capitol XXII. Există, sau mai degrabă ar trebui să spun că *a fost* un mic han numit *Mump's Hall*, ceea ce se poate traduce cu „Hanul Calicului", în apro-

[1] Nu ştiu. (n. t.)

[2] Zeiţa cea bună (în limba latină în text), protectoarea naşterii. (n. t.)

piere de Gilsland, care, pe atunci nu avea faima de staţiune balneară cu ape minerale ca azi. Era un han unde se servea în special bere, împrejmuit cu zid de piatră, unde fermierii din regiunea de frontieră, de ambele părţi ale hotarului, se opreau adesea ca să mănînce sau să bea ceva pentru a prinde puteri noi, ei şi caii lor, cînd se duceau sau se întorceau de la bîlciurile şi iarmaroacele din Cumberland şi, mai ales, cei care mergeau sau veneau din Scoţia, străbătînd un district neroditor şi singuratic, fără drumuri sau poteci, numit emfatic *The Waste of Bewcastle* (Pustiul Bewcastle). În perioada cînd s-a presupus că au avut loc peripeţiile descrise în acest roman, se întîmplau adeseori atacuri ale contrabandiştilor asupra celor care călătoreau prin acest ţinut sălbatic, şi *Mumps's Ha'* avea o faimă rea pentru faptul că-i adăpostea pe banditii ce săvîrşeau astfel de tîlhării.

Un fermier bătrîn şi vînjos de prin părţile scoţiene, cu numele de Armstrong sau Elliot, dar care era cunoscut mai degrabă sub porecla de *Fighting Charlie of Liddesdale* (Charlie cel Bătăios din Liddesdale) şi este încă pomenit pentru curajul dovedit în nenumăratele ciocniri de la graniţă, cu cincizeci sau şaizeci de ani în urmă a avut următoarea aventură pe cînd trecea prin *The Waste of Bewcastle*, care ne-a sugerat ideea scenei din text:

Charlie fusese la bîlciul din Stagshaw-bank, îşi vînduse oile, sau vitele, sau orice va fi dus el la tîrg, şi se reîntorcea la Liddesdale. Pe atunci nu existau bănci rurale unde ai fi putut să-ţi depui banii de prisos în schimbul unei adeverinţe, lucru care încuraja în foarte mare măsură tîlhăriile din acel ţinut sălbatic, întrucît cei jefuiţi purtau de obicei mult aur asupra lor. Tîlharii îşi aveau complicii lor pe la tîrguri, cu ajutorul cărora ştiau, în general, pe cei a căror pungă era cel mai bine garnisită şi care urmau să se întoarcă acasă pe vreun drum lung şi singuratic, pe scurt, pe cei care erau cei mai vrednici de a fi jefuiţi şi păreau că pot fi prădaţi cel mai uşor.

Toate acestea Charlie le ştia prea bine, dar avea o pereche excelentă de pistoale şi o inimă neînfricată. De aceea el s-a oprit la *Mumps's Ha'* în ciuda faimei deocheate a hanului. Şi-a priponit calul acolo unde putea să se odihnească pe săturate şi l-a îndestulat cu grăunţe, iar Charlie însuşi, ca un bărbat cutezător ce era, a început să-i facă curte hangiţei, o femeiuşcă durdulie, care-şi folosi toţi nurii şi toate farmecele pentru a-l hotărî să
 mîie acolo peste noapte. Hangiul plecase de acasă, îi spu-

nea ea, şi era primejdios să treacă peste *Waste*, fiindcă îl-ar fi apucat înserarea tocmai prin acele pustietăţi înainte de a ajunge pe partea scoţiană a graniţei, care era cunoscută ca fiind mult mai sigură. Dar Fighting Charlie, deşi zăbovi la han mai mult decît ar fi fost prudent, nu socoti Mumps's Ha' un loc de încredere pentru a dormi acolo peste noapte. El rezistă deci ispitei şi cuvintelor mieroase ale lui Meg şi îşi luă rămas bun de la ea, încălecînd pe cal, după ce mai întîi îşi verifică cu grijă pistoalele şi încercă cu vergeaua dacă sînt bine încărcate.

Merse aşa cîteva mile într-un trap rapid şi, în clipa cînd sinistrul Waste începea să se aştearnă întunecat dinaintea lui, presimţiri funeste îl năpădiră, în parte trezite şi de neobişnuita tandreţe arătată de Meg, fiindcă nu se putea opri să nu se gîndească totuşi că era ceva suspect în drăgălăşenia ei. Se decise, aşadar, să-şi reîncarce pistoalele, ca nu cumva pulberea să se fi umezit şi să nu ia foc, dar care nu i-a fost mirarea cînd, vrînd să scoată încărcătura, nu găsi nici praful de puşcă, nici glonţul, deoarece fiecare butoiaş fusese golit şi umplut cu *cîlţi* exact pînă la nivelul la care se punea pulberea! Capsa detonantă a armelor fusese lăsată neatinsă şi numai scoaterea şi examinarea încărcăturii putea duce la descoperirea ineficienţei pistoalelor mai înainte de minutul fatal cînd ai fi vrut să te aperi cu ele şi nu ar fi luat foc! Charlie trimise din toată inima un blestem liddesdalez gazdei sale şi îşi reîncărcă pistoalele cu mare grijă şi atenţie, nemaiîndoindu-se acum că va fi pîndit şi atacat. Nu intrase prea adînc în acest *Waste*, care era pe atunci, ca şi azi, străbătut de poteci înguste ca cele descrise în text, cînd doi sau trei tîlhari, mascaţi şi înarmaţi în tot felul, apărură dintr-o latură a mlaştinii unde terenul era mai solid, tăindu-i calea. Charlie, aruncîndu-şi privirea înapoi (deoarece călărea, cum zic spaniolii, „cu barba pe umăr", adică era cu ochii în patru), văzu că şi retragerea îi fusese tăiată. Întrucît alţi doi voinici răsăriseră ca din pămînt la oarecare distanţă în spatele lui. Amicul nostru de la graniţă nu se codi o clipă, hotărînd iute ce avea de făcut, şi dădu pinteni calului către banditii din faţă, care îi cerură cu voce tare să stea pe loc şi să le dea punga. Charlie îşi îmboldi şi mai vîrtos murgul, ameninţîndu-i cu pistoalele. „Blestemat să-ţi fie pistolul!" îi zice tîlharul din fruntea lor, în care, pînă pe patul de moarte, Charlie a susţinut că-l recunoscuse chiar pe hangiul de la *Mumps's Ha'*. „Blestemat să-ţi fie pistolul! Nu dau nici o ceapă degerată pe el" „Aşa o fi, flăcăule —

i-a răspuns vocea groasă a lui Fighting Charlie — dar acum *nu mai este umplut cu cîlți!*" Alte cuvinte nu a mai fost nevoie să spună ; răufăcătorii, surprinși să dea peste un om atît de curajos și bine înarmat, au luat-o la fugă peste mlaștini care încotro, și Charlie și-a văzut de drum fără a mai fi atacat de cineva.

Autorul a auzit această povestire istorisită de persoane care o știau chiar de la *Fighting Charlie* ; el a mai auzit, de asemenea, că *Mumps's Ha'* a fost mai tîrziu și scena unei crime atroce din care pricină cei de acolo au fost arestați. Dar toate acestea s-au petrecut demult, cel puțin acum o jumătate de veac, și *The Waste* este de mulți ani un loc la fel de sigur ca oricare altul din regatul Marii Britanii.

NOTA G — DANDIE DINMONT

Autorul socotește de cuviință să remarce aici că personajul său Dandie Dinmont nu a fost plăsmuit după nici o persoană reală. Cel puțin o duzină de fermieri voinici din Liddesdale pe care i-a cunoscut și de a căror ospitalitate s-a bucurat pe cînd cutreiera acele meleaguri sălbatice, într-o vreme cînd ținutul era cu desăvîrșire inaccesibil, în afară de maniera descrisă în carte, toți acești fermieri ar putea pretinde de a fi prototipul acestui erou cam necioplit dar fidel, ospitalier și mărinimos. Însă o circumstanță prilejuiește ca numele să poată fi totuși legat de cel mai respectabil individ al acestei pături (care azi nu mai este în viață), un anume domn James Davidson din Hindlee, un vasal al Lordului Douglas, care, în afară de calitățile de onestitate frustă, forța fizică și cutezanță, care au fost puse de autor la baza caracterului lui Dandie Dinmont, a avut ideea plină de umor de a-și numi o rasă vestită de terrieri cu numirile generice de Mustard (Muștar) și Pepper (Piper), după culoarea lor, respectiv galbenă sau neagră-cenușie, fără nici o altă denumire specială în afară de ce am menționat în text. Domnul Davidson locuia la Hindlee, o fermă izolată, chiar pe versantul munților Teviotdale, și foarte aproape de Liddesdale, de cumpăna apelor, acolo unde rîurile și pîrîurile se aleg în două, după cum se îndreaptă spre mările estice sau vestice. Pasiunea lui pentru vînătoare, sub toate formele, dar în special pentru cea de vulpi, care se desfășura după ritualul descris în capitolul XXIV, în a
 cărei conducere se dovedea mai iscusit decît cei mai

mulți oameni din Highland-ul de sud, era trăsătura distinctivă a caracterului său.

Cînd romanul pentru care sînt scrise aceste comentarii a ajuns destul de popular, multă lume a început să-i spună chiar Dandie Dinmont, lucru pe care domnul Davidson îl primi cu mare voioșie, adăugînd numai că, deși se simte onorat de autor, care i-a dat un nume nou, nume sub care poate fi mai bine cunoscut pe meleagurile sale, unde numele lui e așa de comun, îi pare totuși rău că „Șeriful"[1] nu a scris mai mult despre el decît despre alți oameni, ci numai despre cîinii lui.

O lady din Anglia, foarte modernă și dintr-o familie de rang înalt, dorind să aibă o pereche din faimoșii terrieri de rasă Mustard și Pepper, și-a exprimat această dorință într-o scrisoare pe care a expediat-o pe numele Dandie Dinmont, și purtînd doar această foarte generală adresă, epistola a fost înmînată domnului Davidson, care s-a simțit foarte mîndru de respectiva cerere ce-l onora atît pe el, cît și pe animalele sale favorite, și nu a întîrziat a-i trimite cîinii doriți.

Cred că nimeni nu va socoti că ofensez memoria acestui om cumsecade și vrednic de toată cinstea dacă voi menționa un fapt întîmplat în cursul ultimei boli de care a suferit domnul Davidson. Voi folosi cuvintele unui pastor cucernic care a stat la căpătîiul lui, cuvinte pe care le-a spus unui alt reverend gentleman :

«I-am citit domnului Davidson adevărurile atît de interesante și potrivite ceasului de față din scrisoarea pe care i-ați trimis-o. Le-a ascultat cu cea mai adîncă reculegere și s-a arătat tot timpul profund preocupat de problema mîntuirii sufletului. A murit în primul Sabat al acestui an (1820) : o criză de apoplexie i-a pus capăt vieții, dar a murit fericit, avînd la căpătîiul său pe fratele lui, pe care îl rugase în ziua aceea să rămînă lîngă el și să nu se ducă la biserică, deși nu se simțea mai rău ca de obicei Așa că vă trimit pe ultimul Mustard, ultimul cățeluș din această rasă crescut de însăși mîna lui Dandie Dinmont.

Pasiunea lui favorită era la fel de puternică chiar în ajunul morții. Cîinii de vînătoare ai domnului Bailie scoseseră din vizuină o vulpe chiar într-un loc situat în fața ferestrei sale cu cîteva săptămîni mai înainte și de îndată ce auzi hămăitul cîinilor ochii au început să-i

[1] În 1799 Sir Walter Scott era numit „sheriff-depute" al comitatului Selkirkshire. (n.t.)

lucească ; a insistat să fie ridicat din pat şi, cu multă greutate, a ajuns la fereastră, iar acolo s-a bucurat de „distracţie", cum o numea el. Cînd am mai venit pe la el să văd cum o mai duce, mi-a spus „că văzuse Vulpoiul, dar nu-i văzuse sfîrşitul". „Dacă providenţa ar fi vrut, a adăugat el, mi-ar fi plăcut să-l urmăresc şi eu pe vulpoi, dar sînt mulţumit totuşi că m-am putut duce la fereastră şi sînt fericit că am văzut, deoarece mi-a făcut foarte bine." În ciuda acestor excentricităţi (adăuga acest generos şi raţional cleric), sper cu sinceritate şi îmi place să cred că a mers într-o lume mai bună, unde să aibă şi prieteni mai buni, şi distracţii mai nobile.»

Dacă vreun fragment al acestei mici povestiri a provocat unora un surîs, noi îl considerăm pe deplin potrivit cu respectul cel mai înalt datorat acestui bolnav înzestrat cu o judecată simplă, ca şi piosului său pastor atît de cumsecade şi judicios, care sper că nu va fi supărat că am reprodus o versiune corectă, lucru de care sîntem încredinţaţi, a unui fapt care a circulat destul de mult din gură în gură.

Cît despre rasele Pepper şi Mustard, ele sînt preţuite în cel mai înalt grad pînă în ziua de azi, nu numai pentru uciderea animalelor dăunătoare, dar şi pentru fidelitatea şi inteligenţa lor. Iar cei care, asemenea autorului, posedă o pereche de ciini de acest fel, îi socotesc, nu ne îndoim, ca nişte însoţitori foarte preţioşi.

NOTA D — LUM CLEEKS

Un *lum-cleek*, despre care se vorbeşte în capitolul XXVI, este un cîrlig de fier ce se fixează deasupra vetrei sau oalei pentru a fierbe mîncarea. Acelaşi accesoriu este adeseori numit *crook* Somonul este atîrnat de aceste *lum-cleek*-uri şi uscat, după ce a fost spintecat şi frecat cu sare, în fumul ce se ridică, din turba arsă în vatră, spre *lum-cleek*-uri. Prepararea în acest mod se numeşte *reist*. Somonul afumat este păstrat spre a fi oferit ca o delicatesă sub numele de *kipper*, un fel ales pe care Dr. Redgill l-a considerat ca un ingredient de soi al micului dejun scoţian. A se vedea şi excelentul roman *Căsătoria*[1].

[1] Roman apărut în 1818 şi aparţinînd scriitoarei scoţiene *Susan Edmonston Ferrier* (1782–1854), prietenă cu Walter Scott. În cărţile sale, ea descrie cu realism şi cu mult umor moravurile scoţienilor. (n.t.)

NOTA E — NUME ÎN CLANURI

Distingerea unor persoane, care nu sînt proprietari funciari, prin adăugarea unui fel de poreclă, este într-adevăr necesară datorită numărului de persoane care poartă același nume. Într-un sătuleț din Lustruther, comitatul Roxburghshire, locuiau, după cum își amintesc cei de acolo, patru oameni numiți Andrew sau Dandie Oliver. Ei erau cunoscuți ca *Dandie Eassil-gate* (Dandie din partea răsăriteană), *Dandie Wassil-gate* (Dandie din partea apuseană), *Dandie Thumbie* (Dandie Policarul) și *Dandie Dumbie* (Dandie Taciturnul). Primii doi fuseseră botezați astfel fiindcă locuiau în partea estică și vestică a ulitei satului, al treilea fiindcă avea ceva particular în conformația policarului, iar al patrulea, datorită obiceiului de a vorbi puțin.

Se povestește, ca o glumă bine cunoscută, că o cerșetoare alungată din poartă în poartă pe cînd se ruga să fie găzduită peste noapte în satul Annandale a întrebat, în disperarea ei, dacă nu există nici un creștin (Christian) prin părțile locului. La care, cei ce au auzit-o, crezînd că întreabă de o anumită persoană cu acest nume, i-au răspuns : „Nu, nu, nu există nici un Christian pe aici, toți sîntem Johnstone sau Jardine".

NOTA F — SUPERSTIȚII ȚIGĂNEȘTI

Misterioasele ritualuri pe care le practică Meg Merrilies în acest capitol XXVII fac parte din atribuțiile ei ca regină a tribului. Toată lumea știe că țiganii din toate țările pretind că pot cunoaște viitorul, fiind înzestrați cu darul de a prezice, dar cum se întîmplă adesea, cad ei înșiși victime ale superstițiilor de pe urma cărora caută să profite pe seama altora. Corespondentul revistei *Blackwood's Magazine*, pe care l-am citat în prefața acestei povestiri, ne dă cîteva dovezi referitoare la credulitatea lor

„Am înțeles întotdeauna — scrie el, vorbind de țiganii Yetholm — că sînt extrem de superstițioși... notîndu-și cu grijă forma norilor, zborul anumitor păsări, precum și suspinul vîntului înainte de a purcede la orice treabă mai importantă Se știe, de pildă, că timp de mai multe zile în șir niște țigani s-au întors îndărăt cu carele încărcate, cu asinii și pruncii lor, din cauză că s-au întîlnit cu un om pe care l-au socotit piază rea. Ei nu

pleacă niciodată în peregrinările lor de fiece vară pînă cînd nu au anumite semne de bun augur că se vor reîntoarce cu bine. De asemenea, ard și hainele morților, nu atît de teama de a nu se molipsi de vreo boală de care a suferit cel decedat, ci din cauza convingerii că numai faptul de a purta veșmintele celui dispărut le scurtează zilele pe care le-ar mai avea de trăit. De asemenea, priveghează cu grijă mortul, ziua și noaptea, pînă la vremea îngropăciunii, și cred că „diavolul cheamă cu un clopoțel, în timpul priveghiului, pe cei care simt în acea luptă cu moartea chinurile și spaimele remușcărilor."

Aceste credințe nu sînt caracteristice numai țiganilor, ci odată au fost răspîndite, în general, printre toți scoțienii de rînd ; ele mai pot fi întîlnite numai la cei care și-au păstrat obiceiurile cele mai primitive și care sînt și cei mai lipsiți de carte. Ideea populară că lupta cumplită dintre viață și moarte este dureros prelungită dacă ținem ușa odăii închisă era un lucru de care nu se îndoia nimeni în trecutul îndepărtat și plin de superstiții al Scoției. Dar nu trebuia lăsată nici larg deschisă. Să o lași doar întredeschisă, era metoda cea mai bună, pe care o adoptau bătrînele gîrbovite inițiate în tainele muribunzilor și ale priveghiurilor În acest caz era loc suficient pentru sufletul întemnițat să scape, și totodată constituia un obstacol, se spunea, în calea vreunui alt demon înfricoșător care, altminteri, se putea strecura înăuntru Pragul unei locuințe era un fel de limită sacră, legat de multe superstiții. Pînă în ziua de azi, o mireasă este întotdeauna luată în brațe și ridicată peste acest prag, o datină provenită, se pare, de la romani

NOTA G — LIDDESDALE

Drumuri în ținutul Liddesdale, în zilele lui Dandie Dinmont nu prea existau, iar pe acele meleaguri se putea ajunge numai străbătînd un șir de mlaștini primejdioase Cam cu treizeci de ani în urmă autorul însuși a fost primul om care a pătruns vreodată în acele pustietăți cu o mică șaretă deschisă excelentele drumuri care azi traversează Liddesdale fiind pe atunci abia începute. Oamenii se uitau la el nu cu mică uimire, fiindcă aveau în față o priveliște pe care mulți dintre ei nu o mai văzuseră vreodată.

NOTA H — TAPPIT HEN

The Tappit Hen era o cană conținînd trei sferturi de claret (vin roșu).

Frumoasă fată mai era,
Din Hawick mîndra doar venea,
Dar ochiul și mai mult rîdea,
Cînd Tappit Hen-ul îl zărea.

Am văzut una din aceste formidabile căni în casa abatelui Haswell din Jedburgh, cu mult înainte. Era o măsură de tablă, claretul fiind pe vremea aceea tras direct de la cep, și avea, într-adevăr, înfățișarea unei găini stînd pe cuibar. În timpurile mai noi, numirea a fost dată unei sticle de vin avînd aceeași capacitate (750 ml). *Tappit Hen* este acum o apariție rară printre băutorii noștri degenerați din epoca modernă

NOTA I — OBICEIURI DE PETRECERE LA CEI DIN BAROUL SCOȚIAN

Amănuntele date de domnul Pleydell cu privire la felul în care s-a apucat, în mijlocul unei petreceri, să facă o cerere de apel într-un proces, au fost scrise, conform cu cele spuse mie, de către un gentleman în vîrstă, despre președintele Dundas of Arniston-senior (tatăl celuilalt președinte mai tînăr și al lordului Melville). Odată, pe cînd acest distins magistrat era consilier regal, s-a crezut de cuviință să i se ceară ajutorul pentru redactarea unui apel, considerat ca fiind un lucru de primă importanță, întrucît pe atunci erau rare ocaziile de a recurge la această cale de atac legală. Avocatul angajat de apelant, însoțit de acela care mi-a furnizat aceste detalii în rolul de secretar, a mers la locuința Lordului Avocat, care se afla, pare-mi-se, în apropiere de Fish-market (Piața de pește) Era sîmbătă pe la amiază, curtea tocmai își terminase dezbaterile și Lordul Avocat tocmai își scotea roba ca să-și îmbrace hainele obișnuite și să-și pună cizmele, iar slujitorul și caii îl așteptau jos în curtea îngrădită, ca să-l ducă la Arniston. Cu greu puteai să găsești un moment mai nefavorabil în care să-l faci să asculte măcar un cuvînt despre acel apel. Avocatul cel iscusit însă, sub pretextul că are să-i pună numai vreo două întrebări și că nu-l va reține nici o jumă-

tate de oră, o convinse pe înălțimea sa (care era nu numai un magistrat de un merit inegalabil, ci și un *bon vivant*[1] la fel de bun) să bea cu el un pahar la o tavernă faimoasă, și acolo, eruditul consilier se antrenă treptat într-o discuție aprinsă asupra aspectelor legale ale cazului În cele din urmă îi veni ideea că ar putea foarte bine să se înapoieze călare acasă la Arniston, prin răcoarea serii. Caii au fost trimiși la grajd, dar au rămas cu șeile pe ei. Magistratul a poruncit să li se servească masa, legea a fost lăsată deoparte pentru o bucată de vreme și s-a băut destul de binișor. La orele nouă seara, după ce-l cinstiseră pe Bahus timp de atîtea ore, Lordul Avocat dădu poruncă să fie deșeuați caii, ceru să i se aducă hîrtie, pană și cerneală și începu să dicteze cererea de apel, continuînd această treabă dificilă pînă la ora patru dimineața ! Cu prima poștă, avocatul trimise apelul la Londra, o capodoperă în genul său și din care, mă asigurase cel care îmi povestea, nu a fost necesar, la recitire, să fie corectate mai mult de cinci cuvinte. Iată de ce socot că nu m-am făcut vinovat de vreo exagerare cînd am descris maniera în care unii juriști de altădată uneau, uneori, cultul de adorare al lui Bahus cu cel al zeiței dreptății, Themis. Cel care mi-a povestit cele relatate a fost cavalerul Alexander Keith, bunicul prietenului meu actual, Sir Alexander Keith din Ravelstone, care făcea pe atunci ucenicie la avocatul ce a condus cazul.

NOTA K — BUCĂTĂRIA ȚIGĂNEASCĂ

Trebuie din nou să recurgem la un articol publicat în *Blackwood's Magazine*, în aprilie 1817. Citățm :

„Pentru marii gurmanzi, bucătăria țigănească nu pare să aibă bucate prea gustoase. Pot să vă asigur cu toate acestea că bucătarul unui nobil de o aleasă distincție, o persoană care nu a citit niciodată un roman fără să nu caute cu atenție în paginile lui ceva care să-i sporească știința culinară, a publicat în „Almanahul Gurmanzilor" o anumită „Potage à la Meg Merrilies de Derncleugh" (Ciorbă à la Meg Merrilies din Derncleugh), făcută din vînat și păsări de toate felurile, fierte înăbușit cu legume, ciorbă care rivalizează în savoare și bunătate cu cele

[1] Om de petrecere, chefliu (în limba franceză în text). (n.t.)

mai alese feluri de bucate servite la nunta lui Camacho[1] şi pe care baronul Bradwardine[2] ar fi socotit-o desigur printre acele *epulae lautiores*[3] preferate de el.

Artistul despre care este vorba în acest fragment se numeşte Florence, bucătar al decedaţilor duci de Buccleuch, Henry şi Charles, un om foarte iscusit în profesia lui : arta culinară.

NOTA L — LORD MONBODDO

Burnet, a cărui preferinţă pentru cinele anticilor este citată de domnul Pleydell, a fost celebrul metafizician, magistrat şi antropolog, Lordul James Burnett Monboddo, ale cărui „coenae" nu vor fi niciodată uitate de toţi cei ce s-au bucurat de clasica lui ospitalitate. Ca magistrat scoţian, şi-a luat numele Monboddo, după moşia familiei sale. Filozofia sa, aşa cum prea bine se ştie, are un caracter pur speculativ şi întrucîtva fantastic, dar erudiţia lui era profundă şi lordul poseda o elocinţă nemaipomenită, care amintea ascultătorilor de renumita *os rotundum*[4] a Crîngului sau Academiei. Adept entuziast al obiceiurilor clasice, petrecerile pe care le dădea aveau întotdeauna loc seara, cînd se bea cel mai ales Bordeaux, servit în clondire îmbrăcate în ghirlande de roze, presărate şi pe mese după maniera lui Horaţiu. Cea mai distinsă societate, şi după rang, şi după meritele literare, putea fi întotdeauna întîlnită la casa lui din St. John's Street, Canongate. Conversaţia sclipitoare a acestui bătrîn extraordinar, spiritul său ales, de cavaler şi gentilom adevărat, erudiţia sa impresionantă şi inteligenţa scînteietoare cu care îşi apăra paradoxurile fanteziste şi, în fine, ospitalitatea sa generoasă şi îndatoritoare, toate acestea la un loc au făcut aceste *noctes coenaeque*[5] scumpe tuturor acelora care, ca şi autorul (deşi tînăr pe atunci), au avut onoarea de a sta la masa lui.

---

[1] Fermier nespus de bogat din romanul Don Quijote de Miguel de Cervantes Saavedra (1547—1616), care pregăteşte un ospăţ splendid în vederea nunţii sale cu Quiteria, care se va mărita însă cu rivalul său, Basilius. (n.t.)

[2] Personaj din primul roman al lui Sir Walter Scott, *Waverley* (1814). (n.t.)

[3] *Mîncăruri alese* (în limba latină în text). (n.t.)

[4] *Voce armonioasă* (în limba latină în text). Autorul se referă la Platon, care deschisese într-un crîng de lîngă Athena, ce fusese consacrat lui Akademos, faimoasa lui şcoală numită Academia. Platon era şi un retor strălucit. (n.t.)

[5] *Nopţi şi cine* (în limba latină în text). (n.t.)

NOTA M — NOPȚILE ALBE ALE AVOCAȚILOR

Este probabil adevărat, așa cum a observat consilierul Pleydell, că un avocat care avea un proces nu se sinchisea prea mult din această cauză, presupunînd că era un avocat cu oarecare vechime, și deci că rareori un proces îi strica odihna sau digestia. Clienții lor, totuși, întreține adeseori o părere cu totul diferită. Mi s-a povestit de către un excelent magistrat, care nu mai trăiește, că un nobil de la țară i s-a adresat în dimineața cînd urma să aibă loc procesul său (pe care i-l apăra magistratul, pe-atunci avocat) cu cuvintele următoare, rostite cu o deosebită bonomie :

— Ei bine, milord (consilierul era Lord Avocat), iată că a sosit, în fine, și ziua aceasta înfricoșătoare. Eu n-am putut închide ochii toată noaptea, gîndindu-mă la ea, și cred că nici domnia voastră !

NOTĂ ADIȚIONALĂ LA „GUY MANNERING"
asupra localităților gallowegiene și a persoanelor despre care se poate presupune că s-a făcut aluzie în prezenta povestire

Un străvechi proverb englez spune : *Mai mulți sînt cei care îl cunosc pe Tom Nebunul decît cei pe care Tom Nebunul îi cunoaște*, și veracitatea acestui proverb pare să se aplice și la această lucrare, scrisă sub influența unei planete vane și extravagante. Multe circumstanțe similare au fost detectate de cititori, despre a căror existență autorul nu avea nici măcar habar. El trebuie deci să privească acest fapt ca o laudă dintre cele mai măgulitoare, deoarece, deși a relatat niște incidente pur imaginare, a fost totuși atît de norocos, încît a închipuit o lume care să amintească cititorilor de întîmplări adevărate. Iată de ce el poate înfățișa cu o deosebită plăcere anumite aspecte ale tradiției și istoriei locale, care au fost presupuse că sînt totuna cu locurile, incidentele și personajele fictive ale povestirii „Guy Mannering".

Prototipul lui Dirk Hatteraick este considerat a fi fost căpitanul olandez numit Yawkins. Acest om era bine cunoscut pe coastele Galloway-ului și Dumfriesshire-ului, ca fiind unicul stăpîn și proprietar al lugherului contrabandist *BUCKKAR*, numit *THE BLACK PRINCE* (Prințul Negru). Făcîndu-se faimos atît prin abilitatea sa nautică cît și prin cutezanța sa, vasul său era temut de

autorităţi şi serviciile sale, folosite de bandele de contrabandişti din Franţa, Scoţia, Olanda şi insula Man.

O persoană bine cunoscută sub numele de Buckkar-tea (deoarece fusese un cunoscut contrabandist de ceai) şi, de asemenea, sub cel de Bogle-Bush, (după locul de baştină) povestea amabilului domn Train, de la care deţin informaţia, că văzuse deseori mai bine de două sute de oameni din Lingtow adunaţi la un loc, ca să se împrăştie apoi prin tot ţinutul, încărcaţi cu bunuri de contrabandă.

În acele zile de aur ale „comerţului liber", preţul fixat pentru a transporta o cutie de ceai sau un balot de tutun de pe coastă, din Galloway la Edinburgh, era de cincisprezece şilingi, şi un om cu doi cai putea transporta patru baloturi de acest fel. Negoţul de contrabandă a fost cu desăvîrşire distrus de celebra lege de comutaţie a domnului Pitt[2], care, reducînd mult taxele vamale asupra bunurilor importate, a permis negustorilor legali să poată concura cu contrabandiştii. Legea aceasta a fost denumită de cei din Galloway şi Dumfriesshire, care se îmbogăţiseră datorită comerţului de contrabandă, drept „actul care a adus foametea şi pîrjolul".

Sigur de sprijinul de care se bucura printre cei de pe ţărm, Yawkins se comporta cu atîta îndrăzneală, încît numai numele lui provoca spaimă în rîndurile ofiţerilor vamali. El a profitat de spaima pe care prezenţa lui o inspira, în special într-o anumită noapte cînd, întîmplîndu-se să fie singur pe mal, cu o cantitate considerabilă de mărfuri pe care le păzea, un grup numeros de vameşi a vrut să-l atace. În loc să fugă, văzîndu-se atacat Yawkins i-a întîmpinat cu strigătul :

— Veniţi, băieţi, Yawkins vă aşteaptă !

Ofiţerii vamali s-au intimidat şi au abandonat o pradă care nu era apărată decît de curajul şi prezenţa de spirit a unui singur om. Pe mare, elementul său favorit, Yawkins a avut acelaşi succes. Odată, pe cînd îşi descărca marfurile pe lacul Manxman, în apropiere de Kirkcudbright, două mici cutere ale vamei, „Pigmeul" şi „Piticul", i-au apărut deodată venind din direcţii diferite : unul navigase ocolind insulele Fleed, iar celălalt prin strîmtoarea dintre capul Rueberry şi Muckle Ron. Neînfricatul contrabandist a ridicat pe dată ancora şi a

[1] Ceai Buckkar. (n.t.)

[2] Este vorba de *William Pitt-junior* (1759—1806), care a devenit ministru de finanţe la numai 22 de ani (1771), cînd a şi promulgat faimoasa lege. În 1783 devenea prim-ministru şi murea în această funcţie, în 1806. (n.t.)

trecut ca o săgeată chiar printre cele două cutere, şi atît de aproape, încît şi-a aruncat pălăria pe puntea unuia şi peruca pe puntea celuilalt, după ce înălţase un butoiaş sus, pe catargul principal, pentru a-şi arăta ocupaţia, şi a dispărut cu toate pînzele întinse, fără a suferi cea mai mică avarie. Ca să justifice această scăpare ca prin urechile acului şi alte aventuri încununate de succes, superstiţia populară pretindea că Yawkins îşi asigurase faimosul său lugher *Buckkar*, încheind un pact cu diavolul, prin care îi vînduse acestiua o zecime din echipajul său, la fiecare voiaj. Dar cum proceda el cînd era vorba să-i separe pe cei care îi rămîneau, de zecimea cedată, nu ni se spune şi fiecare poate crede ce vrea. De aceea, poate, lugherul *Buckkar* purta şi numele de *Black Prince* (Prinţul Negru), în onoarea temutului său patron.

The Black Prince obişnuia să-şi descarce marfa la Luce, la Balcarry şi în alte puncte pe coastă, dar locurile preferate pentru descărcarea mărfurilor erau la gurile fluviilor Dee şi Cree, lîngă vechiul castel de la Rueberry, cam la şase mile mai la sud de Kirkcudbright. Există o peşteră de mari dimensiuni în vecinătatea castelului Rueberry, care din pricină că fusese de multe ori folosită de Yawkins şi de contrabandiştii de pe ţărm, a ajuns să fie numită azi grota lui Dirk Hatteraick. Străinilor care vizitează acest loc, ale cărui împrejurimi sînt de un deosebit pitoresc romantic, i se arată, de asemenea, un loc numit Saltul Vameşului pe buza unei prăpăstii înfricoşătoare, ca fiind acelaşi loc, se spune, de unde a fost azvîrlit Kennedy.

Meg Merrilies este considerată, în Galloway, ca zămislită de tradiţiile care circulau din gură în gură despre faimoasa Flora Marshal, una din consoartele regale ale lui Willie Marshal, cunoscut mai adesea sub denumirea *Cairdul din Barullion*, regele ţiganilor din Lowland-ul vestic. Acest potentat merită cu prisosinţă să ne ocupăm şi de el, din cauza următoarelor particularităţi. Era născut în parohia Kirkmichael, cam în jurul anului 1671, şi a murit la Kirkcudbright, la 23 noiembrie 1792, cînd se afla deci în al o sută douăzeci şi unulea an al vieţii ! Nu se poate spune că această viaţă deosebit de lungă s-a făcut remarcată prin cultivarea vreunei virtuţi sau printr-o conduită frumoasă. Willie a fost recrutat şi înrolat în armată de şapte ori şi a dezertat tot de atîtea ori, pe lîngă faptul că a fugit de trei ori de la prestarea serviciului naval. A fost căsătorit în mod legal de şaptesprezece ori şi, în afară de această parte mare şi rezo-

nabilă a unor consolări matrimoniale, a mai fost, după ce împlinise o sută de ani, tatăl mărturisit a încă patru copii rezultați din legături mai puțin legitime. Cînd era foarte bătrîn, a trăit dintr-o pensie acordată lui de bunicul actualului conte de Selkirk. Will Marshal este înmormîntat în biserica din Kirkcudbright, unde mormîntul lui poate fi văzut și astăzi împodobit cu o emblemă, un fel de blazon care i se potrivește, alcătuită din două coarne de berbec și două linguri cu coadă scurtă.

„Cînd era tînăr, ieșea seara la drumul mare, cu scopul de a „ajuta" călătorii, ușurîndu-i de conținutul pungilor ! Într-o astfel de ocazie, Cairdul din Barullion l-a jefuit pe moșierul de Bargally, într-un loc situat între Carsphairn și Dalmellington. Această ispravă nu a fost săvîrșită fără o luptă crîncenă, în care țiganul și-a pierdut boneta și a fost silit s-o rupă la fugă, lăsînd-o în drum. Puțin după aceea, un fermier respectabil care a trecut pe acolo a văzut boneta, a ridicat-o, a luat-o cu el și a fost destul de imprudent să și-o pună pe cap. Tocmai atunci Bargally, înapoindu-se cu cîteva ajutoare, a recunoscut boneta și l-a învinuit pe fermierul din Bantoberick că el a fost cel care l-a jefuit și deci a dat poruncă să fie arestat. Cum fermierul cam semăna cu țiganul hoț, Bargally a continuat să persiste în acuzația lui și, deși respectabilitatea fermierului a fost probată și admisă de toată lumea, procesul său a ajuns pînă în fața tribunalului. Boneta fatală se afla pe masă în fața judecătorilor ; Bargally jură că era exact același obiect purtat de bărbatul care îl jefuise ; iar el și ceilalți au depus apoi, tot sub jurămînt, că acuzatul a fost găsit chiar pe locul unde fusese comisă tîlhăria, cu boneta pe cap. Procesul luase o întorsătură de rău augur pentru cel prins și opinia judecătorilor părea să-i fie nefavorabilă. Dar exista o persoană în sala de judecată care cunoștea la fel de bine atît pe cel care săvîrșise tîlhăria, cît și pe cel care nu o săvîrșise. Acesta era Cairdul din Barullion, care, ridicîndu-se și rezemîndu-se de bara lîngă care ședea Bargally, luă brusc boneta de pe masă, și-o puse pe cap și, privindu-l pe moșier drept în ochi, îi zise cu o voce care atrase pe dată și atenția curții și a publicului ce se îmbulzise în sala de judecată :

— Uită-te la mine, domnule, și spune-mi, pe jurămîntul pe care l-ai făcut, dacă nu sînt *eu* acela care te-a jefuit între Carsphairn și Dalmellington ?

Bargally i-a răspuns, uluit peste măsură :

— Cerule ! Chiar tu ești acela !

— Vedeți ce memorie are acest gentleman ? a continuat apărătorul voluntar al fermierului. El jură pe bonetă, și nu pe chipul celui care o poartă. Dacă chiar domnia voastră, milord, ați pune-o pe cap, el ar jura cu convingere că înălțimea voastră a fost tîlharul care l-a jefuit între Carsphairn și Dalmellington !

Așa că fermierul din Bantoberick a fost achitat în unanimitate, iar Willie Marshal a reușit într-un mod ingenios să salveze un nevinovat de la închisoare, fără să se acuze pe sine, deoarece mărturia lui Bargally, apărea limpede pentru oricine, era prea schimbătoare spre a se pune temei pe ea.

În timp ce regele țiganilor avea această nobilă ocupație, consoarta sa regală, Flora, a reușit, se zice, să fure gluga de la roba judecătorului, pentru care delict, combinat cu vinovăția de a fi țigancă, a fost exilată în Noua Anglie, de unde nu s-a mai întors niciodată.

Cît mă privește, nu pot susține că Meg Merrilies a fost, în prima ei formă, un personaj sugerat de Flora Marshal, amintind că am mai spus în prefață că ea se poate identifica cu Jean Gordon și nu am deloc scuza mișierului de Bargally cu boneta, ca să pot pune același fapt pe seama a două persoane diferite. Totuși sînt cît se poate de mulțumit că Meg a putut fi considerată ca o ființă reprezentativă pentru neamul și rangul ei, ca Flora și ca altele.

Mai sînt și alte observații, pentru care mă simt obligat față de cititorii mei gallovidieni[1], pe care aceștia le-au făcut, urmînd versurile poetului :

...(Dînd) aerianului nimic
Un loc pe lumea asta și un nume[2].

Aș vrea să le amintesc și pe acestea, întrucît consider că un autor poate fi îndreptățit să procedeze astfel. Mă gîndesc la cazul pe care l-a relatat glumețul Joe Miller și care se potrivește destul de bine uneia din întîmplările istorisite : pe cînd Miller era custodele unui muzeu și arăta (cum însuși el mărturisește) vizitatorilor chiar spada cu care Balaam[3] era gata să-și ucidă asinul, a fost întrerupt de unul dintre vizitatori care i-a reamintit că Balaam nu avea nici o spadă, ci numai își dorea una.

[1] Adică din ținutul Galloway (vechea denumire latină a ținutului era Gallovidius). (n.t.)

[2] Citat din *Visul unei nopți de vară*. (n.t.)

[3] Personaj legendar biblic. (n.t.)

— Adevărat, domnule — îi replică spiritual ciceronele nostru — dar aceasta e chiar spada pe care şi-a dorit-o !

Nu îi mai rămîne autorului decît să aplice această anecdotă povestirii sale, adăugînd numai că, deşi ignorînd multe dintre coincidenţele întîmplărilor fictive ale naraţiunii sale şi unele circumstanţe reale, el se mulţumeşte să creadă că, de bună seamă, s-a gîndit la ele fără să-şi dea seama sau, poate, le-a visat în decursul perioadei cînd se îndeletnicea cu compunerea acestei povestiri *Guy Mannering*.

Lei 20